CĂLĂUZA ADMINISTRATIVĂ

NOȚIUNI DE DREPT CONSTITUȚIONAL, ADMINISTRATIV ȘI PENAL, PROCEDURĂ PENALĂ ȘI CIVILĂ, PRECUM ȘI DIFERITE

LEGI ȘI REGULAMENTE ADMINISTRATIVE

ÎNTOCMITĂ DE

ILIE GĂNESCU

ȘEF DE BIROU LA CONSILIUL ADMINISTRATIV PERMANENT
DIN
MINISTERUL DE INTERNE

Pentru uzul candidaților la examenele de administratori de plasă, ofițeri de poliție și notari; ai primarilor, notarilor, secretarilor, jandarmilor, și oricărui funcționar administrativ, precum și studenților în drept.

VOL. I

DREPT CONSTITUȚIONAL ȘI ADMINISTRATIV

(Legea comunală rurală în mod desvoltat)

BUCUREȘTI

ATELIERELE GRAFICE «UNIVERSALA», IANCU IONESCU
STRADA COVACI No. 11. — Telefon 4/56
1915

CĂLĂUZA ADMINISTRATIVĂ

NOȚIUNI DE DREPT CONSTITUȚIONAL, ADMINISTRATIV ȘI PENAL, PROCEDURĂ PENALĂ ȘI CIVILĂ, PRECUM ȘI DIFERITE

LEGI ȘI REGULAMENTE ADMINISTRATIVE

ÎNTOCMITĂ DE

ILIE GĂNESCU

ȘEF DE BIUROU LA CONSILIUL ADMINISTRATIV PERMANENT
DIN
MINISTERUL DE INTERNE

Pentru uzul candidaților la examenele de administratori de plasă, ofițeri de poliție și notari; al primarilor, notarilor, secretarilor, jandarmilor, și oricărui funcționar administrativ, precum și studenților în drept.

VOL. I

DREPT CONSTITUȚIONAL ȘI ADMINISTRATIV

(Legea comunală rurală în mod desvoltat)

BUCUREȘTI

ATELIERELE GRAFICE «UNIVERSALA», IANCU IONESCU
STRADA COVACI No. 14. — Telefon 4/56
1915

349.498
G1544

CUVÂNT INTRODUCTIV

Încă dela înfiinţarea Consiliului administrativ permanent—care, între alte atribuţiuni, are şi pe aceea de a examinà candidaţii la posturile de administratori de plăşi şi ofiţerii de poliţie—am constatat lipsa unui manual care să cuprindă tot materialul pretins de regulamentele respective de examen.

Atunci, în 1908, în unire cu d-l C. Smântânescu—actual subdirector al poliţiei şi siguranţei generale, şi fost secretar al Consiliului—am întocmit şi tipărit „Călăuza sumară a candidatului la examenul de administrator de plasă", ce puteà servì, însă, şi ofiţerilor de poliţie, cari trec examenul de capacitate, pentru a obţine stabilitatea — multe din legile şi regulamentele dintrânsa fiind pretinse de regulament şi acestora —precum şi candidaţilor pentru funcţiunea de notar.

In cursul anilor 1909—1914, multe din legile şi regulamentele administrative au suferit radicale modificări; apoi, altele nouă

au venit să mărească numărul atribuțiunilor organelor executive ale administrației noastre. In afară de aceasta, au fost și alte considerațiuni cari au determinat tipărirea lucrării de față.

Astfel:

1. *Rezultatele dezastroase ale examenelor administratorilor de plăși și ofițerilor de poliție—aproape 30% respinși dela proba scrisă, care este eliminatorie, și dela cea orală—înveder au, nu atât reaua voință a candidaților, în ce privește pregătirea, cât mai cu seamă lipsa unei broșuri, în care să fie adunate toate materiile cerute la examen, expuse și sistematizate, în așà fel, ca fiecare să poată dà, la proba scrisă, o cât mai mare desvoltare chestiunii căzute, și la oral să deà răspunsul precis și conform întrebărilor puse de comisiunea examinatoare — condițiuni ce nu se puteau pretinde unei Călăuze „sumare";*

2. *Necesitatea mult simțită în administrația rurală, ca personalul administrativ inferior: primarii, notarii și secretarii comunali, precum și jandarmii, să fie mai bine pregătit și pe deplin edificat asupra multiplelor îndatoriri ce i s'au tot impus prin noianul de legi și regulamente, constitue o altă considerațiune pentru întocmirea unei „Călăuze". Așà, de exemplu, legea pentru organizarea comunelor rurale și administrația plășilor, din 1908, a ridicat primarului ca-*

litatea de ofițer de poliție judiciară, în unele cazuri, când a dat-o notarului, dar i-a păstrat-o în altele; în acelaș timp, jandarmul-șef de post are și el această calitate, după zisa lege și după legea jandarmeriei, din 1907. La 1910, se votează o lege modificătoare a legii comunale rurale, care nu-l mai recunoaște pe notar ca ofițer de poliție judiciară, ci numai pe șeful jandarm, mai adăugându-se, însă, la primar, câtevă legi, după cari el își menține vechea sa autoritate. Tot în 1910, legea repausului duminical dă drept notarului să constate contravențiile, deși legea pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase, din 1907, însărcinează pe primar cu supravegherea cârciumilor. Din cauza acestor continue modificări, s'au născut, cum erà și natural, neînțelegeri și conflicte de atribuțiuni între organele administrative.

Lămurirea atribuțiunilor fiecăruia din aceste organe, cuprinse atât în legea comunală rurală, cât și în alte legi și regulamente speciale, este de natură să pună capăt oricăror îndoeli: dacă în cutare, sau cutare caz este competent a instrumentà primarul, notarul, sau jandarmul; a stabilì, cu alte cuvinte, unde se termină puterea de instrumentare și îndatorirea unuia, și de unde se începe ale celuilalt, este de mare interés pentru fiecare din ei, ca și pentru orice particular.

Simpla enumerare de prin diferitele legi şi regulamente a acestor atribuţiuni, n'ar fi suficientă, pentru ca fiecare din organele numite să poată înţelege ce are de făcut; explicaţia lor, însă, în felul cum legiuitorul şi autorităţile superioare—Ministerul de Interne şi Consiliul Administrativ—au înţeles diferitele dispoziţiuni legislative şi regulamentare, iată al doilea scop al lucrării de faţă;

3. *In vederea unei mai bune pregătiri a candidaţilor pentru funcţiunea de notari provizorii, legea comunală rurală le pretinde un examen pe care trebuie să-l treacă la prefecturi, înaintea unei comisiuni speciale. In lipsa unui manual care să cuprindă materia cerută la acel examen, rezultatele nu sunt de loc îmbucurătoare. „Călăuza administrativă" împlineşte şi această lipsă, întru cât cuprinde toate cunoştinţele, legile şi regulamentele stabilite prin deciziunea ministerială, relativă la examenele notarilor;*

4. *Posibilitatea ce se dă oricărui cetăţean de a cunoaşte legile şi regulamentele administrative, explicate şi adnotate cu jurisprudenţa Consiliului Administrativ şi a Casaţiei, precum şi cu circulările ministeriale;*

5. *In fine, faptul că parte din materialul lucrării este cerut şi la examenele facultăţii juridice, „Călăuza" face ca ea să fie de folos şi studenţilor dela drept.*

Iată dar, cum lucrarea aceasta poate servì şi persoanelor străine de administraţie, însă dornice a-i cunoaşte organizarea.

Pentru realizarea scopurilor arătate, am ţinut seamă, în alcătuirea „Călăuzei", de programele determinate de regulamentele examenelor de aptitudine şi capacitate ale administratorilor de plăşi şi ofiţerilor de poliţie, precum şi de programul examenului notarilor.

Felul cum am sistematizat materia, va permite ca fiecare candidat—după cerinţele regulamentului şi ale comisiei examinatoare —să poată prepară examenul cu mai multă uşurinţă, decât ar consultà o colecţie de legi şi regulamente, în care cu greu ar alege pe cele din program, şi ar reţine ceeace-i trebuie pentru facerea unei probe scrise şi pentru răspunsul de dat la proba orală. Notele din josul paginei dau posibilitate candidatului titrat să trateze mai desvoltat unele chestiuni dela proba scrisă.

Tot aşà, oricare din organele administrative, în faţa unei nedumeriri asupra atribuţiunilor sale, sau orice particular, uşor poate găsì deslegarea asupra chestiunii ce-l interesează, în explicaţiunile date la articolul respectiv al legii sau regulamentului relativ.

Materia este astfel împărţită:

Volumul I *cuprinde:* Dreptul Constituţional

şi Dreptul administrativ, *în care—pe lângă legile şi regulamentele notate în tabela specială—este tratată în mod desvoltat şi* Legea pentru organizarea comunelor rurale şi administraţiunea plăşilor, *conform programelor de examen al administratorilor de plăşi şi notarilor, şi în vederea pregătirii organelor administraţiei rurale.*

Volumul II *va cuprinde:* Dreptul şi procedura penală; *din Procedura civilă:* „îndeplinirile de proceduri" *şi apoi* Legi şi regulamente speciale, *cu diferitele îndatoriri ale administratorilor de plăşi, ofiţerilor de poliţie, primarilor, notarilor, secretarilor comunali şi jandarmilor.*

In alcătuirea acestei Călăuze m'am condus de cunoştinţele specialiştilor noştrii în materie de drept constituţional şi administrativ: d-nii: C. G. Dissescu şi P. Negulescu, precum şi de-ale mult regretatului fost preşedinte al Consiliului Administrativ, Luca Ionescu, care—în lucrarea sa „Administraţiunea comunei rurale şi a plăşii", (vol. I)—a căutat, cel dintâiu, să deà îndrumare practică dreptului administrativ aplicat, punând la îndemâna celor interesaţi explicarea amănunţită a „legii pentru organizarea comunelor rurale şi administraţiunea plăşilor din 1908".

Cu privire la această lege, am urmărit în multe chestiuni şi pe comentatorul legii comunale franceze din 1884, Leon Morgand,

arătând unele lacune din legea noastră, şi cari sunt dispoziţiunile corespunzătoare din cea franceză.

In ce priveşte Dreptul Penal *şi* Procedura Penală, *am consultat importanta operă a d-lui profesor* I. Tanoviceanu *dela Facultatea de drept din Bucureşti.*

Adnotarea legilor şi regulamentelor administrative, pe chestiuni şi articole, cu jurisprudenţa Consiliului Administrativ, cu unele jurisprudenţe de-ale Casaţiei şi cu circulările ministeriale, înlesneşte oricui cunoaşterea normelor statornicite cu privire la interpretarea diferitelor texte din acele legi şi regulamente.

Astfel întocmită, „Călăuza administrativă", sper că va aduce mari foloase—mai mult chiar decât o colecţie prea voluminoasă şi costisitoare de legi şi regulamente de tot felul—şi va constituì nu numai un manual de pregătire pentru examenele enumerate, dar şi un cod de legi şi regulamente administrative explicate şi adnotate.

Notă.—*O menţiune particulară amicului meu, Alexe Oprea, căruia îi aduc acì mulţumiri pentru binevoitorul concurs dat în adunarea şi tratarea unei părţi din materialul lucrării.*

TABLA DE MATERIE A VOL. I

DREPTUL CONSTITUȚIONAL

		Pag.
CONSTITUȚIA	1—101	1-65
Definiție	1	1
Sancțiunea constituției : garanții directe și indirecte	2	3
Statul (definiție)	3	
Condițiunile cerute pentru existența statului	4	4
Atribuțiunile statului	5	
Suveranitatea	6	5
Caractere	7	6
Exercitarea ei	8	7
Condițiunile de existență ale societății	9	10
Cuprinsul Constituției române	10	11
Teritoriul României	11-14	
Condițiuni	11	12
Indivizibilitatea și întinderea teritoriului	12	
Inalienabilitatea	13	
Împărțirea teritoriului	14	13
Drepturile Românilor	15-20	
Cine este Român	16	
Românii din naștere	17	14
Cei deveniți români	18	
Pierderea calității de cetățean român	19	17
Redobândire	20	18
Egalitate și libertate	21-101	19-65
Egalitatea; egal. de drept sau civilă	21-23	19
Libertatea	24-101	20-65
Definiție	24	20
Formele libertății	25	20
a. **Libertatea individuală**	26-58	21-44
1. *Dreptul de a nu fi arestat ilegal*	26-33	21
Garanțiile libertății	26	21
Exercițiul libertății	27	22
Restricțiile libertății	28	23
Mandatele	29	25

Diviziune	30	27
Organele cari emit mandatele	31	28
Sancțiuni	33	28
2. Inviolabilitatea domiciliului	34-43	
Definiție	34	29
Istoric	35-36	
Restricțiuni	37	32
Vizitele domiciliare sau percheziționile	38-41	33
Cui aparține dreptul de a face vizite domiciliare	42	34
Alte restricțiuni	43	35
3. Garanția judecătorească	44-45	36-37
4. Libertatea de locomoțiune și emigrațiune	46-47	37-38
Libertatea de emigrațiune	46	37
Imigrațiunea	47	38
5. Libertatea conștiinței	48-58	38-44
Definiție	48	38
Sancțiune	49	39
a) *Libertatea religioasă*	50	39
Subdiviziunile libertății religioase: lib. credinței, a cultului, de propagandă	51	40
b) *Libertatea presei*	52	41
Definiție	53	42
Restricțiuni	54	
Garanții	55	43
Delict de presă	56	
Dovedirea și pedepsirea delictului	57	
Publicarea răspunsului	58	44
b. Libertatea socială	59-95	44-63
Libertatea muncii	59-61	44
Munca	59	44
Caracterele	60	
Felurile proprietății	61	45
Inviolabilitatea proprietății	62-76	
Justificarea principiului	62	
Garanții	63	46
Definiție	64	
Restricțiuni	65	47
I. Restricțiuni bazate pe interesul social	66-75	47
1. Exproprierea	67-70	
Utilitate publică	68	47
Condițiuni	69	
Declararea utilității	70	48
2. Confiscarea	71-75	
Definiție	71	
Condițiuni	72	49
Felurile confiscării	73	
Obiectele supuse confiscării	74	
Organele cari pot confisca	75	51
II. Restricțiuni bazate pe interesul personal	76	

Secretul scrisorilor	77	52
Restricţiuni	78	
Dreptul de reuniune şi asociaţiune	79-87	53-59
Definiţie	79	53
a) Libertatea întrunirilor	80-81	
Diviziune	82	54
Sancţiune	83	
b) Libertatea asociaţiunii	84-87	55
Asociaţiunea	84	
Legile ce regulează drepturile de asociaţiune	85	
Deosebiri (Soc. comerciale şi civile. Persoane morale)	86	56
Scopul societăţilor	87	
Dreptul de petiţiune	88-90	59
Definiţie	88	
Condiţiuni	89	60
Obiectul petiţiunilor	90	
Libertatea învăţământului	91-95	
Definiţie	91	61
Restricţiuni	92	
Titlul academic	93	
Gratuitatea învăţământului	94	62
Obligativitatea învăţământului primar	95	63
c. Libertatea politică	96-101	63-65
Caracterul	96	63
Elementele	97	
Cui aparţine lib[illegible]a politică	98	64
Condiţiuni	99	
Drepturile politice	100	65
Drepturile civile	101	

DREPTUL ADMINISTRATIV

PUTERILE STATULUI	102-154	67-126
Statul	102	67
Puterile statului	103	
Diviziune	104	68
Funcţiunile statului	105	
Principiul separaţiunii puterilor	106-135	69-101
Definiţie	106	69
Independenţa puterilor	107	72
Raporturi	108	73
1. *Între puterea legiuitoare şi cea executivă*	109	74
a/ Colaborare		
b/ Control		76
2. *Intre puterea legiuitoare şi cea judecătorească*	110	76
a/ Colaborare		77
b/ Control		
3. *Între puterea executivă şi cea judecătorească*	111	7
a/ Colaborare		

b/ Control	111	78
Sancţiune	112	
Forma de guvernământ	113	79
I. **Puterea legiuitoare**	114-121	79-83
Atribuţiuni şi funcţionare	114	79
Deosebiri şi atribuţiuni excepţionale ale Camerei	115	
Convocare. Sesiune. Mesaj	116	80
Imunitate	117	81
Atribuţiunile Corpurilor legiuitoare	118	
Sistem electoral. Vot	119	
Reprezentarea minorităţilor	120	82
Mijloacele (Vot limitat, cumulativ, unic; lista liberă; sistemul quoţientului; colegiul unic)	121	
II. **Puterea judecătorească**	122	84-86
III. **Puterea executivă**	123	86-126
1. Regele şi Prerogativele sale	124-135	86-101
Ereditate	124	86
Alegerea succesorului	125	
Locotenenţă regală	126	87
Regenţă	127	
Jurământul	128	88
Responsabilitatea	129	
Şefia altui stat	130	89
Lista civilă	131	
Dotaţiunea	132	90
Atribuţii sau prerogative	133	
I. Ca reprezentant al suveranităţii naţionale în raporturile externe	134	
II. Înăuntrul statului	135	91
a/ Ca factor al puterii legiuitoare		
Iniţiativa		92
Sancţiunea. Promulgarea		
Convocarea parlamentului; prorogare; dizolvare		93
b/ Ca factor al puterii judecătoreşti		94
Amnistia; Graţiarea; Deosebiri		95
c/ Ca reprezentant al puterii executive		95-97
Numirea în funcţiuni (Funcţionar; numire; condiţiuni; jurământ; leafă; drepturi; îndatoriri; inamovibilitate, stabilitate; responsabilitate)		
Numirea şi revocarea miniştrilor		98
Regulamente (face...)		100
Decrete (semnează...) capul armatei, conferă decoraţii, bate monedă		101
Miniştrii	136-149	101
Definiţiune	137	102
Condiţiuni	138	
Atribuţiuni generale	139	

Auxiliari	140	103
Responsabilitatea ministerială	141	104
Diviziune	142	105
Incepere şi durată	143	109
Intindere	144	
Procedura judecării miniştrilor	145	
Infracţiuni de drept comun	146	110
Solidaritate	147	
Consiliul de miniştri sau de cabinet	148	111
Atribuţiunile comune şi speciale ale miniştrilor	149	
1. Contra-semnarea actelor Regelui	111	
2. Administrarea intereselor generale (Acte politice, administrative. Acţiune administrativă şi judiciară ; caractere şi deosebiri). Ordine. Instrucţiuni. Deciziuni. Regulamente		112-117
3. Controlul asupra actelor subalternilor. Control ierarhic. Tutelă administrativă. Centralizare. Descentralizare. Desconcentrare. Deosebiri		118-122
Actele de administraţiune	150	123
Diviziune (Acte de autoritate şi de gestiune)	151	
Deosebiri. (Garanţiile actelor administrative)	152	
Subdiviziune (Acte : de guvernământ ; regulamentare sau regulamente administrative ; de administraţiune pură ; administrative de natură juridică)	153	124
Condiţiuni	154	125
Ministerele şi atribuţiunile lor	155-156	126
Infiinţarea şi desfiinţarea	155	
Numărul	156	
Atribuţiuni	157-165	128
Ministerul de Finanţe	157	131
» » Războiu	158	132
» Instrucţiunii şi al Cultelor	159	134
» Lucrărilor Publice	160	135
» de Justiţie	161	136
» de Externe	162	137
» Agriculturii şi Domeniilor	163	140
» Comerţului şi Industriei	164	142
Ministerul de Interne ; Atribuţiuni	165	142-176
I. Administraţiunea Centrală	166-178	142-163
Organizare şi atribuţiuni	166	142
A/ Serviciile speciale		148
B/ Serviciile centrale		163
Atribuţiuni şi relaţiuni de serviciu	167	164
Condiţiuni generale de capacitate, admitere şi înaintare	168	166
Condiţiuni speciale de numire	169	168
Funcţiunile (grade)	170	
Jurământul	171	
Concedii	172	
Absenţa secretarului general	173	169
Punerea în retragere din oficiu	174	

Disciplină	175	169
Stabilitate	176	
Măsuri disciplinare	177	170
Autoritatea disciplinară	178	171
II. **Administrațiunea exterioară**	179-464	176-783
Necesitatea diviziunilor administrative	179	176
Autoritățile administrative exterioare	180	177
A) *Inspectoratul general administrativ*	181	
B) *Administrațiunea județeană*	182-216	178-263
I. *Prefecturile de județe*	182-192	178-212
Istoric	182	178
Organele județene	183	180
Consiliul județean	184	
Delegațiunea județeană	185	187
Prefectul județului	186	189
Raporturile prefectului cu consiliul și delegația județeană	187	203
Atacarea actelor prefectului	188	204
Personalul prefecturilor	189	205
Directorul	190	206
Secretarul	191	209
Șefii de biurou	192	211
2. *Administrațiile de plăși*	193-217	212-263
Plasa	193	212
Localurile de plăși	194	214
Administratorul de plasă	195-215	215-263
Istoric	195	215
Necesitatea reformelor administrative	196	217
Rolul administratorului de plasă	197	222
Modul de recrutare	198	227
Numirile	199	
Jurământul	200	233
Incompatibilități	201	
Restricțiuni	202	234
Clasificare și retribuțiune	203	235
Atribuțiuni	204	236
I. Atribuțiunile proprii		236
II. » delegate		252
Competența de instrumentare	205	253
Concedii	206	
Inlocuire	207	254
Demisiune	208	
Avansare	209	255
Stabilitate	210	
Pedepsele disciplinare	211	256
Judecarea administratorilor înaintea Consiliului administrativ permanent	212	258
Punerea în retragere	213	
Corespondența	214	262
Semnul distinctiv	215	
Secretarul arhivar	216	263

C) *Administrațiunea comunală*	217-464	263-783
Istoric	217	263
Organizarea comunei după legile pozitive	218	273
Principii comune	219	
Diviziunea comunelor	220	275
1. *Administrațiunea urbană*	221-246	275-332
Organizare	221	275
Formarea și caracterele comunei urbane	222	276
Sarcinele comunei	223	279
Autoritatea comunală	224	277
a) Consiliul comunal	225-257	279-311
Compunere	225	279
Durata mandatului	226	
Alegerea consiliului	227	280
Alegeri complimentare	228	284
Constituirea și funcționarea consiliului	229	285
Intrunirile	230	
Prezidarea întrunirii	231	287
Deliberațiunile consiliului	232	287
Atribuțiunile consiliului	233	290
Acte de autoritate și de gestiune	234	304
Dizolvarea consiliului	235	
Comisiunea interimară	236	310
Numire de comisiuni	237	
b) Primarul	238-245	311-329
Istoric	238	311
Caractere	239	312
Alegere	240	
Atribuțiuni	241	314
Retribuțiune	242	328
Semnul distinctiv	243	
Demisiuni	244	
Pedepse	245	
Funcționarii comunali	246	330
2. *Administrațiunea rurală*	247-464	333-783
Organizare	247	333
Istoric	248	
Comuna rurală, satul și cătunul. Definițiune	249	337
Persoană juridică	250	
Compunere	251	
Vatra satelor și cătunelor	252	338
Comune suburbane	253	
Populațiunea	254	
Modul de constituire	255	
Intruniri de comune	256	339
Alipiri și deslipiri de comune, sate și cătune și schimbări de reședință	257	
Schimbări de nume	258	343
Regularea averii comunelor, în caz de alipiri sau deslipiri	259	

*

Obligaţiunea fiecărui locuitor de a face parte dintr'o comună	260	345
Stabilirea străinilor în comunele rurale	261	346
Condiţiuni	262	348
Cazurile de scutire	263	364
Aprobarea	264	366
Drept de recurs	265, 266	367
Repetarea cererii	267	368
Caracterul autorizaţiunii	268, 269, 270, 271	371
Acte cu nume diferite		
Sunt ilegale		
Sunt respinse i egal şi prin exces de putere		
Intinderea efectelor autorizaţiunii		
Isgonirea străinilor	272	372
Sarcinele comunei	273	374
I. *Consiliul comunal*	274-321	375-436
1. Compunerea consiliului	274-280	375-389
Autoritatea comunală	274, 275	375
Efectivul consiliului		
Durata mandatului	276, 277	376
Dizolvarea	278	381
Condiţiile în cari se pronunţă dizolvarea	279	385
Dizolvarea în caz de alipiri şi deslipiri	280	386
Comisiunea interimară	281-314	389-420
2. Alegerea consiliului comunal	281-313	389-419
A) Alegeri generale	281, 282	389
Efectuarea	283	390
Convocarea alegătorilor; Termenul		
Publicaţiunile	284	391
Prezidarea operaţiunilor electorale; Preşedinte	285, 286	393
Alegătorii asistenţi		
Secretarul biuroului		
Prezentarea preşedintelui şi deschiderea scrutinului	287, 288	394
Urna		
Candidaturile, modul de votare şi buletinele de vot; Prezentarea candidaturilor	289, 290, 291	394, 395
Votarea		
Secţiuni de votare	292, 293	396
Dreptul de a sta în sala de vot		
Buletinele	294, 295	397
Deschiderea şi durata scrutinului		
Poliţia adunării alegătorilor	296, 297	399
Despoierea scrutinului		
Anularea buletinelor	298, 299	400
Proclamarea rezultatului		
Procesul-verbal al alegerii		
Condiţiunile de valabilitate a unei alegeri	300	401

Majoritatea absolută	301	403
Dosarul cu actele alegerii	302	
Verificarea alegerilor : verificarea titlurilor	303	404
Judecarea cazurilor de incompatibilitate şi incapacitate	304	405
Rezolvarea contestaţiunilor şi recursurilor electorale : Contestaţiunile	305	411
Competenţa delegaţiei	306	412
Termenul	307	413
Ancheta locală	308	
Decizia delegaţiei	309	
Delegaţie specială	310	414
Recursurile	311	415
Motivele de casare	312	417
Convocarea din nou a colegiului electoral	313	419
B) Alegeri complimentare	314	
3. Constituirea şi funcţionarea consiliului comunal	315-321	420-436
Constituire	315	420
Jurământul	316	422
Alegerea primarului şi ajutorului	317	423
Lucrările	317 bis	
Intrunirile	318	424
Prezidarea şedinţelor	318 bis	429
Deciziunile consiliului	319	432
Votarea	320	433
Inregistrarea şi publicarea hotărârilor	321	436
II. *Sfatul satului*	322-338	437-444
Scopul înfiinţării	322	437
Compunerea	323	439
Durata	324	
Alegători	325	
Condiţiunile de eligibilitate	326	
Dizolvarea	327	440
Delegat special	328	
Alegerea sfatului	329	
Alegeri complimentare	330	
Contestaţiile şi recursurile	331	
Motivele de casare	332	442
Inaintarea dosarului	333	
Constituirea sfatului	334	
Convocarea sfatului	335	
Intrunirile sfatului	336	443
Prezidarea sfatului	337	
Incheierile	338	
Dispoziţiuni comune consiliului comunal şi sfatului sătesc	339-347	444-451
Refuzul mandatului	339	444
Absentarea dela şedinţe	340	445
Convocarea în caz de epidemii sau epizootii	341	446

Convocarea pentru şcoală şi biserică	342	
Pedepsire	343	447
Cazurile când membrii consiliului sau sfatului nu pot lua parte la deliberaţiuni	344	
Publicitatea şedinţelor	345	
Poliţia adunării	346	449
Eliberarea copiilor depe procesele verbale de deliberaţiune	347	450
Atribuţiunile consiliului comunal	348-370	451-490
Atribuţiuni în general	348	451
a) Deliberaţiuni	349-357	
Sensul	349	452
Diviziune	350	
Deliberaţiuni executorii prin ele însile	351	
Deliberaţiuni supuse aprobării autorităţilor superioare	352	453
Afişarea deliberaţiunilor	353	
Comunicarea	354	463
Nulităţile de drept	355	464
Anulări de deliberaţiuni	356	
Pronunţarea nulităţii sau anulării	357	466
b) Avize	358	
c) Regulamente	359	469
Fixarea pedepselor	360	470
Măsurii de executare a regulamentelor şi desfiinţare de lucrări	361	
Jurisdicţiunea	362	471
Aprobarea regulamentelor	363	
Proba îndeplinirii condiţiunilor	364	
Diviziunea regulamentelor	365	472
Regulamentele comunelor suburbane	366	485
Repartizarea între locuitori a lucrărilor şi cheltuelilor cerute de regulamentele de poliţie rurală	367	
Dreptul prefecţilor de a elabora regulamente	368	487
Intrebuinţarea zilelor de prestaţie pentru lucrări comunale	369	488
d) Dorinţe	370	489
Atribuţiunile sfatului sătesc	371-375	490-492
Atribuţiuni în general	371	490
Aprobarea încheerilor	372	
Dreptul de apel	373	491
Nulitatea de drept a încheerilor	374	
Comunicarea încheerilor	375	492
Dreptul de recurs în contra deciziunilor prefectului şi delegaţiunii judeţene	376-381	492-496
Termenul de pronunţare a prefectului şi delegaţiei judeţene	376	492
Afişarea deciziilor	377	
Nepronunţare	378	493
Exercitarea dreptului de recurs	379	

Primarul şi ajutorul de primar	382-391	496-543
Ştiinţa de carte	382	496
Retribuţiune	383	498
Inlocuirea primarului	384	
Delegaţiunile date de primar	385	499
Atribuţiunile primarului	386-391	500-543
Istoric	386	500
Actele primarului	387	501
Actele de gestiune	388	503
Ingrijirea de proprietăţile comunei		
Reprezentarea comunei în justiţie		505
Căutarea veniturilor, supravegherea stabilimentelor comunei şi a contabilităţii comunale		507
Intocmirea bugetului şi ordonanţarea eheltuielilor		508
Conducerea lucrărilor comunale în regie		
Insărcinările din legea drumurilor		
Dărâmarea sau repararea clădirilor în ruină		509
Ţinerea licitaţiilor		
Subscrierea actelor şi contractelor		
Executarea încheerilor consiliului comunal		510
Listele electorale		
Actele de autoritate	389	
I. Acte de interes general		511
1. Executarea măsurilor de siguranţă locală.		
2. Indeplinirea atribuţiunilor din legile speciale		512
3. Prepararea şi publicarea listelor electorale		
4. Dresarea actelor de stare civilă		
II. Acte de interes local		514
A) Poliţia comunală		
1. Siguranţa şi înlesnirea circulaţiunii		
a) Măturatul		516
b) Luminatul		
c) Ridicarea ruinelor		517
d) Dărâmarea sau repararea edificiilor în ruină		
e) Expunerea de obiecte la ferestre sau alte părţi ale clădirii		518
f) Aruncarea în stradă de lichide sau obiecte		
2. Modul transportării cadavrelor şi poliţia cimitirelor		520
3. Inspectarea debitelor şi salubritatea alimentelor		
4. Prevenirea sau încetarea incendiilor, inundărilor, boalelor epidemice sau contagioase, epizootiilor, etc.		521
5. Măsuri asupra alienaţilor		
6. Măsuri pentru stârpirea animalelor răufăcătoare		523
Ordonanţele primarului		

Organele de executare		524
Constatarea contravenţiunilor		525
B) Ingrijirea de îndestularea obştiei cu substanţe alimentare		527
C) Supravegherea bisericilor, spitalelor ospiciilor, stabilimentelor de binefacere sau de învăţământ public		528
D) Atribuţiuni pur comunale (îndatoriri de cancelarie)		
a) Verificarea cassei comunale		530
b) Păstrarea arhivei, titlurilor şi documentelor comunei		
c) Autorizaţiunile pentru construcţiuni, etc.		531
d) Numirea şi revocarea funcţionarilor comunali		53
e) Prezentarea conturilor		
f) Semnarea corespondenţei primăriei		
Primarul ca ofiţer de poliţie judiciară	390	536
Cazurile în care a rămas ofiţer de poliţie judiciară		539
Agent de poliţie	391	541
Dreptul de a pronunţa pedepse	392	542
Alţi ofiţeri de poliţie judiciară	393-395	543
Delegatul satului	393	
Rolul delegatului	394	544
Condiţiuni	395	545
Avantaje	396	546
Incompatibilităţi		
Participarea delegaţilor la şedinţele consiliului comunal	397	547
Atribuţiunile delegatului	398	548
Atribuţiuni cu putere proprie		549
Atribuţiuni ca agent de execuţiune	399	552
Inlocuirea delegatului	400-407	553-612
Dispoziţiuni comune	400	
Alegerea primarului, ajutorului şi delegatului		553
Prezidarea şedinţei		554
Convocare		555
Modul de alegere ; Rezultatul ei		556
Condiţiuni de eligibitate	401	
Confirmarea		557
Refuzul		559
Decizia prefectului ; Comunicare	402	
Durata puterilor	403	560
Incetarea funcţiunilor		
Anularea alegerii		561
Pierderea condiţiunilor		
Demisiunea voluntară		563
Suspendarea şi revocarea		
A) Suspendarea		564
Condiţiuni		

Termenul. Calcularea lui. Prelungire		565
Caracterul suspendării. Motivele		566
Momentul aplicării. Caracterul deciziei		569
Amendarea		
Suspendarea din oficiu		570
Efectele suspendării. Ridicarea pedepsei. Avizul Consiliului administrativ		571
B) Revocarea		572
Origină şi caracter		
Motivele		573
I. Cazurile de revocare		
1. Abateri grave dela datorie. Exemple		574-595
Nu atrag revocarea pentru abateri (exemple)		591
2. Acte de natură a turbura ordinea publică		595
3. Acte cari compromit interesele comunei sau satului		597
4. Abateri dela art. 104, 105 şi 107 legea învoielilor agricole		601
Alte cazuri de revocare		603-606
1. Neîndeplinire adispoziţiilor art. 36 şi 37 l.c.r.		603
2. Inchirierea proprietăţilor pentru cârciumi sau alte stabilimente de comerţ		604
Revocarea de drept		606
II) Condiţiunile actului de revocare		607
Consecinţele revocării		608
Revenire asupra revocării		610
Concedii	406	611
Semnul distinctiv	407	612
Funcţionarii comunali		
Dispoziţiuni generale	408	
Condiţiuni de numire	409	613
Numirea şi revocarea	410	617
Jurământul	411	619
Secretarul primăriei		
Crearea postului	412	
Atribuţiuni	413	
Notarul comunei	414-430	621-667
Crearea postului	414	621
Condiţiuni de admisibilitate	415	622
Dreptul de numire	416	627
Jurământul	417	629
Clasificarea	418	
Inaintarea	419	630
Transferarea	420	631
Incompatibilităţi	421	632
Concedii	422	633
Inlocuire	423	634
Plata salariilor notarilor	424	636
Gradaţii	425	637
Indemnizaţia de locuinţă	426	638

Atribuțiunile notarului	427	643
I. Atribuțiunile comunale		644
II. Atribuțiunile administrative	428	655
Stabilitate	429	656
Pierderea funcțiunii și a stabilității	430	657-668
Pedepsele disciplinare		
Avertismentul, amenda, pierderea dreptului la înaintare. Retrogradarea		657
Revocarea : *a/* pronunțată de prefect		658
b/ pronunțată de Cons. administrativ		664
Punerea în disponibilitate		667
Casa de ajutor și pensiuni de retragere	431-432	668-672
Istoric	431	668
Organizare	432	670
Corespondența	433-434	673-680
Simplificare	433	673
Cheltueli de cancelarie		679
Transportul corespondenței	434	680
Despărțirea arhivelor	435	680-695
Registre		683
A) Pentru primar și secretar		690
B) Pentru primar și notar		691
C) Pentru notar		
D) Pentru delegatul satului		693
E) Pentru perceptorul comunal		
F) Pentru agentul sanitar		
G) Pentru agentul veterinar		695
H) Pentru jandarmul șef de post		
Inspecțiuni	436-441	696-725
Paza în comunele rurale	436	696
Istoric	437	
Efectuarea serviciului de pază		698
I. De către locuitorii comunali		
A) Paza de zi și de noapte		
Atribuțiunile șefului de căprărie		701
B) Poliția câmpenească : *a/* Guarzii câmpeni comunali		703
b/ Guarzii câmpeni particulari		
II. De către jandarmii rurali		704
III. De către păzitorii numiți de primar		
Regulamente de pază		706
Sergenții rurali	438	709
Controlul serviciului de pază	439	712
Taxele pentru pază		713
Norme la fixarea taxelor		715
Inscrierea taxelor în buget		
Destinațiunea lor	440	716
Scutirea de pază sau taxe		719
A) Scutiții de paza în natură și de taxe		720
B) Scutiții de paza în natură, dar impuși la taxe		

Serviciul polițienesc în stațiunile bolneare din comunele rurale	441	724
Responsabilitatea civilă a comunelor rurale	442-446	725-742
Istoric	443	725
Responsabilitatea comunelor în caz de crime și delicte comise pe teritoriul lor	443	730
Acțiunea în responsabilitate		731
Daunele interese		
Rolul special		
Responsabilitatea între diferite comune	444	732
Acțiunea persoanei lezate		733
Proporția contribuțiunii comunelor		
Încetarea responsabilității	445	734
Acțiunea comunelor în contra autorilor și complicilor dezordinei	446	739
Asociațiunea comunelor rurale	447-457	742-774
Istoric	447	742
Scopul asociațiunii	448	748
Caracter		749
Lucrările		
Constituirea asociației	449	751
Comisiunile speciale		752
Contestațiile electorale		753
Formele constituirii		
Administrarea asociației	450	753
Președința		754
Întrunirea		
Convocarea		
Publicitatea deliberațiunilor		756
Atribuțiunile adunării	451	757
Deliberațiunile adunării	452	
Pronunțarea asupra hotărârii adunării		759
Nulitatea		
Anulabilitatea		
Fondul asociației	453	760
Partea contributivă		761
Bugetul asociației	454	762
Executarea bugetului		764
Contabilitate		765
Comunicarea copiei de pe buget și conturi		
Personalitatea juridică	455	
Durata asociației	456	767
Cazurile de dizolvare		
Forme		769
Lichidarea		770
Rezultatele practice	457	
Tablourile de pământuri sau bunuri comunale	458-464	775-783
Scopul	458	775
Comisiunea de plasă	459	776
Întocmirea tabloului	460	

Detalii		778
Controlul și aprobarea	461	779
Procedura	462	
Hotărârile tribunalului		780
Executarea lor		
Despăgubiri	464	781
Datoria primarului	464	
Rezultate		

LEGI ŞI REGULAMENTE [1])

	Pag.	
1. Constituţia	1—65	A, O
2. Legea respunsabilităţii ministeriale (art. 1-38)	104	A, O
3. Legea pentru org. Ministerului de Finanţe	128	A, O
4. « « « « « Răsboiu	131	A, O
5. « « « « Instrucţiuni şi al Cultelor	132	A, O
6. « « « « de externe	136	A, O
7. « « « « Agriculturii şi Domeniilor	137	A, O
8. « « « « Comerţului şi Industriei .	140	A, O
9. « « « « de Interne şi regulamentul ei de aplicare	142	A, O, N
10, Legea pentru înfiinţarea Cons. adm. permanent şi regulamentul ei de aplicare .	146	A, O, N
11. Legea pentru organizarea autorităţilor administrative exterioare şi regul. ei de aplicare	177	A, O, N
12. Legea pentru consiliile judeţene şi regul. ei de aplicare	130	A, O
13. Legea pentru organizarea comunelor rurale şi administraţiunea plăşilor—în mod desvoltat :		

1) Dau aci o tabelă de legi şi regulamente tratate în acest volum.

Pentru înlesnirea preparării examenelor, şi ţinând seamă de programele materiilor fixate prin regulamentele respective, cum şi de chestiunile date la examene până în prezent, am însemnat cu litera A legile şi regulamentele ce se cer administratorilor de plăşi, cu N cele pentru notari şi cu O cele pentru ofiţerii de poliţie. Cari sunt comune, le-am notat cu aceste litere combinate.

In afară de legile şi regulamentele din acest volum, se mai pretinde la examene şi parte din cele cuprinse în Vol. II.

Art. 182—226	222-263	A, N
Art. 1—181 şi 227—238	333-783	
14. Regul. asupra examenului de aptitudine şi capacitate pentru administratorii de plăşi	227	A
15. Legea pentru organizarea comunelor urbane .	275	
16. « « alegerea consiliilor comunale .	280 406	A, N
17. « asupra procedurii electorale	182 283 389	A, N
18. « pentru întocmirea, revizuirea şi permanenta listelor electorale	282 803 325	A, N
19. Legea sanitară art. 70	142 326	
20. Legea asupra învăţământului primar şi normal primar (art. 5. 6 şi 8)	326	
21. Legea asupra străinilor (art. 1)	373	A, N
22. Decizia relativă la examenul notarilor . . .	623	N
23. Legea pentru pensiunile notarilor, jandarmilor rurali etc.	670	
24. Regulamentul de aplicarea legii generale de pensiuni (Art. 245 şi 251)	671	
25. Regulamentul legii judecătoriilor d[illegible]ale (art. 81)	691	
26. Legea asupra poliţiei rurale (art. 3—8, 60—88)	696 728	A, N, O
27. Regulamentul legii jandarmeriei rurale (art. 105—115)	698 710	
28. Regulamentul sergenţilor rurali	707	

DREPTUL CONSTITUTIONAL

CONSTITUȚIA

1. — **Definiție.** — Dreptul constituțional este o ramură a dreptului public intern[1]), care se ocupă cu organizarea puterilor statului și a libertăților publice, iar Constituția este legea care îmbracă în articole principiile și regulele dreptului constituțio-

---

1) *Dăm aci definiția și diviziunea dreptului.* Dreptul *se ocupă numai cu studiul instituțiunilor, adică al regulelor după cari se exercită întreaga activitate juridică.*

După natura raporturilor și a intereselor dintre oameni și instituțiunile cari regulează acele raporturi, dreptul se împarte în: Drept public *și* Drept privat.

Dreptul public — *în care (după Savigny) statul este scopul și individul joacă un rol secundar — se ocupă de interesele generale, studiază raporturile cari există între diferitele grupări sociale, precum și acelea dintre particulari și acele grupări. El mai stabilește normele după cari procedează deținătorii puterii publice în limitele activității lor.*

Dreptul privat *regulează raporturile dintre particulari:*

Dreptul public se subîmparte în:

a) Dreptul constituțional, *care se ocupă cu or-*

nal[1]). Ea formează legea fundamentală a țării și în ea se oglindesc — și trebuie să se oglindească — toate celelalte legi; conține forma de guvernământ, organizarea statului și a puterilor ce-l compun, precum și drepturile cetățenilor. Cu alte cuvinte, are de scop organizarea exercițiului suveranității, fie cu privire la stat și la mecanismul lui politic, fie cu privire la modul cum cetățeanul își exercită drepturile sale politice și libertățile pe cari le are[2]).

---

ganizarea statului și modul său de guvernare, cu constituirea puterilor publice, cu limitele lor, cu raporturile ce există între dânsele;

b) Dreptul administrativ, *ce cuprinde totalitatea regulelor, după cari se exercită activitatea puterii executive*, și

c) Dreptul penal, *care determină faptele oprite de lege, precum și pedepsele pentru aceia care le-ar comite.*

Dreptul constituțional și cel administrativ stau în strânsă legătură; astfel, cel dintâiu are ca obiect crearea și regularea atribuțiunilor puterilor publice, (puterea legislativă, executivă și judecătorească), precum și stabilirea garanțiilor individuale și drepturilor recunoscute cetățenilor pentru conservarea libertăților lor; iar cel de al doilea analizează sub toate raporturile activitatea puterii executive.

1) *Alte definiții ale Constituției: „organizațiunea suveranității și drepturilor omului"; sau „organizarea exercițiului suveranității, bazată pe principiul separațiunii puterilor", sau mai strict: „constituția este înscrisul, legea fundamentală — legea legilor — în care sunt înscrise drepturile poporului și organizarea puterilor".*

2) Formele Constituției. — *Constituția poate fi: a)* scrisă, *când se găsește consemnată într'un text de lege, cum este a noastră. In acest caz e operă*

2. — Sancţiunea Constituţiei. — Ca orice lege, Constituţia, pentru dispoziţiunile ce conţine şi respectarea lor, a fixat o sancţiune. Această sancţiune constă în garanţii *directe* şi *indirecte*.

Garanţiile directe sunt: *a)* anularea actului făcut cu violarea legii şi *b)* separaţiunea puterilor cu dreptul de control al fiecăruia asupra celorlalte.

Garanţiile indirecte se pot obţine prin întruniri publice, abţinerea dela vot, retragerea senatorilor şi deputaţilor din parlament, presa.

Când aceste două feluri de garanţii nu sunt suficiente pentru a asigurà o respectare a dispoziţiunilor constituţionale, singura cale rămasă e *re-*

---

unei deliberaţiuni exprese şi solemne a poporului; b) consuetudinară, *când consistă în observarea neîntreruptă a unor uzuri antice, a unor vechi tradiţiuni, cum e în parte constituţia engleză, şi în care caz este primită de popor în mod tacit, e creaţiunea lui zilnică.*

Condiţiunile unei bune Constituţiuni. — *Trebuie să fie: a)* dogmatică, *adică conformă cu raţiunea, cu teoria ştiinţifică, să respecte autonomia persoanei omului; b)* istorică, *pentru că dânsa trebue să ţie seamă de trecutul, de obiceiurile naţiunii; c)* impusă *de o necesitate logică; constituţiunile nici să se facă, nici să se modifice după capriciul unui om, când nimic nu le reclamă.*

Caracterele constituţiei sunt: *a)* obligativitatea, *adică trebuie respectată ca oricare lege, cu atât mai mult cu cât toate legile sunt făcute pe baza principiilor înscrise întrânsa; b)* durabilitatea, *în sensul ca să fie mai stabilă decât legile ordinare, pentru un timp mai îndelungat. De aceea şi modificările sau revizuirile nu se pot face decât cu mari dificultăţi şi garanţii de bună chibzuire: solemnităţi, majorităţi de două treimi şi alte formalităţi speciale.*

voluțiunea, care se poate definì: „o schimbare politică, în care violența joacă rolul decisiv".

Revoluțiunile pot avea un caracter politic, când tind la schimbarea guvernului sau un caracter social, când tind la înfăptuirea unor reforme sociale sau economice.

Marile revoluțiuni au la baza lor amândouă aceste caractere. De ex.: revoluția franceză dela 1789, ca și revoluția românească din 1848.

3. — **Statul** este o formațiune socială care are în mâinile lui puterea de constrângere[1]); iar *dreptul* este arma cu care el poate constrânge pe cetățean.

Statul există atât timp cât va fi un număr de indivizi care să-l compună și un teritoriu. Fără indivizi statul nu poate avea ființă, deși odată format, existența lui, ființa lui ca stat, se desparte de persoanele ce-l compun, formând un element separat ce domină pe toți și îi conduce cu puterea de constrângere — dreptul — ce-l are în mână.

4. — **Condițiunile cerute pentru existența statului** sunt următoarele: *a)* un teritoriu, adică o porțiune din glob pe care își exercită suveranitatea lui; *b)* o societate de oameni, organizați din punct de vedere social și *c)* o putere suverană, adică o putere îndestulătoare pentru ca să realizeze dreptul: o organizațiune din punct de vedere politic.

5. — **Atribuțiunile statului** sunt de două feluri: obligatorii și facultative.

1) *Atribuțiunile obligatorii* sunt: *a)* de a menține ordinea — și aceasta formează însuș scopul, misiu-

---

1) *Alte definiții: „Statul este reunirea pe un teritoriu a mai multor comune, organizate din punct de vedere politic, adică sub forma de guvernați și guvernanți"; sau „statul e o persoană morală, care constituie expresia permanentă a suveranității unei națiuni, suveranitate pe care o exercită de fapt prin persoane fizice, cari sunt efemere".*

nea principală a unui stat; *b)* a distribuì justiţia; *c)* a întreţine căile de comunicaţie; *d)* a administrà domeniul naţional; *e)* a vegheà la respectarea libertăţilor publice; *f)* a luà măsuri de igienă şi salubritate publică.

Pentru îndeplinirea acestor atribuţiuni el are nevoie de venituri pe cari şi le procură prin *impozite* şi *împrumuturi.*

2) *Atribuţiunile facultative* sunt mai numeroase. Statul aduce cetăţenilor diferite servicii: a) *de ordin comercial,* organizând expoziţiuni, instituind măsuri vamale protecţioniste, camere de comerţ şi industrie, burse, etc.; b) *de ordin intelectual,* organizând învăţământul public şi controlând pe cel privat; c) *de ordin moral,* încurajând societăţile cu scop moral, naţional sau literar; d) *de ordin umanitar,* prin înfiinţare de case de economii, azile, spitale, etc.

6. — Suveranitatea. In schimbul acestor servicii — obligatorii sau facultative — s'a concedat statului dreptul de comandă asupra tuturor indivizilor ce locuiesc pe teritoriul său: naţionali şi străini.

Dreptul acesta de comandă ce aparţine statului se numeşte *suveranitate.* Acesteia trebuie să ne supunem cu toţii; ea este forţa supremă şi nesupunându-ne ei, nu poate să existe statul [1]).

---

1) *Pentru regularea atât a vieţei individuale, cât şi a vieţei sociale, care trebuie să aibă un scop şi o direcţiune, este necesară o putere supremă faţă de individ şi societate. Când acea putere este individuală se numeşte* libertate *şi se găseşte concentrată în individ; când e socială se numeşte* suveranitate *şi este indiviză, adică răspândită în toţi aceia cari formează societatea.*

S'au dat mai multe definiţiuni suveranităţii: „libertatea colectivă a societăţii"; sau: „suveranitatea este puterea poporului în cea mai înaltă demnitate şi în cea mai mare forţă; ea se manifestează

7. — Caractere. — Suveranitatea este una și indivizibilă într'un stat; ea se reazimă pe întreaga na-

---

sub forma autorității"; ori: „dreptul de a regulă mișcările corpului social pentru a-l face să-și îndeplinească scopul său, care este de a procură tuturor în general și fiecăruia în parte, cea mai mare sumă de fericire posibilă", și în fine: „suveranitatea este voința generală, puterea supremă care dirige societatea în mersul său, tinzând la realizarea sscopului societății". Iar scopul societății este „conservarea și perfecționarea tuturor și fiecăruia dintre noi" (C. G. Dissescu).

Elementele esențiale *ale suveranității sunt:* inteligența, voința *și* forța. *Inteligența și voința tind la declararea dreptului, adică după ce suveranitatea cunoaște și înțelege natura umană, după ce îi simte trebuințele și vrea să i le satisfacă, spune ce e de făcut pentru a ne conservă și perfecționă; iar forța tinde la realizarea și menținerea dreptului. De aci o nouă definiție: „Inteligența și forța asociate și ridicate la cea mai mare putere pentru conservațiunea dreptului sau a facultăților inerente autonomiei umane, de a se conserva și perfecționă".*

Condițiunile suveranității. *Trebuie să fie:*

a) Comună, *pentru că este puterea socială indivizibilă, răspândită în tot corpul social, nu aparține numai unora; fiecare are dreptul de a revendică o parte din suveranitate;*

b) Națională, *de oarece națiunea se formează din toți aceia cari alcătuesc o societate determinată;*

c) Supremă, *adică să fie mai presus de puterile individuale; altfel oricine ar putea să-i refuze supunerea datorită, căci nu este destul ca legea numai să comande, trebuie să și execute;*

d) *Trebuie să se raporteze la* interese sociale, *ceeace însemnează că tot ce este în legătură cu existența societății, tot ce este relativ la raporturile din-*

țiune și este inalienabilă; a o înstrăină înseamnă a renunță la însăși existența statului [1]).

8. — Exercitarea ei. — Națiunea [2]) fiind com-

---

tre om și om, la guvernământ și raporturile dintre guvernanți și guvernați, cade sub acțiunea suveranității. Pe când din potrivă gândurile interne ale omului, conștiința lui — chestiuni pe care le rezolvă morala — scapă suveranității;

e) Să fie limitată, *căci ea nu este scop, ci mijlocul de a procură fericirea, adică conservarea și progresul societății; ori, mijloacele, prin natura și esența lor, sunt mărginite. Mai este limitată și pentru motivul că ea nu poate depăși cadrul intereselor sociale, pe care-l cercuește necesitatea conservațiunii și progresului.*

Dacă suveranitatea își depășește limita, devine injustă și apăsătoare și atunci naște dreptul la rezistență, ce poate merge până la revoluțiune.

f) Inalienabilă *și* imprescriptibilă, *pentrucă ea consistând în suma voințelor, inteligențelor și puterilor membrilor unei societăți, rezultă că este inerentă societății și nu se poate înstrăina. Dacă nu se poate înstrăină, atunci este și imprescriptibilă, căci orice este inalienabil, este și imprescriptibil.*

Având aceste calități, suveranitatea nu poate fi monopolizată, *nici de un om, nici de o clasă socială.*

In opunere cu suveranitatea națională *a poporului, este suveranitatea* de drept divin.

1) *Hauriou, Droit ad-tif. pag. 12.*

2) Națiunea *este o reunire de persoane cari au aceleași tradițiuni, aceeaș limbă și aceleași aspirațiuni în viitor.*

Popor *se chiamă totalitatea indivizilor cari sunt supuși aceluiaș stat.*

Statul presupune aceleași legi, acelaș guvern: națiunea aceeaș origină, poporul acelaș teritoriu.

pusă din toți cetățenii români, suveranitatea se exercită de aceștia. Totuș, fiind foarte greu — imposibil chiar — ca întreaga națiune să ia parte la facerea legilor, stabilind astfel sfera de activitate legală a fiecăruia; ca toți cetățenii să facă a se înfăptuì aceste legi, organizând serviciile publice; ca întreaga națiune să judece conflictele dintre oameni — fiind foarte greu a se face aceasta de fiecare cetățean în parte, s'a admis, în interesul unui înțelept sistem de a se organizà și conduce un stat, principiul ca suveranitatea să se exercite prin *delegațiune*[1]), ceeace rezultă din art. 31 al Constituției: „Toate puterile statului emană dela națiune,

---

1) Exercițiul suveranității. — *„Suveranitatea există, rezidă în națiune", zice art. 31 din Constituție. iar cele următoare arată diferitele autorități instituite în stat pentru a exercità suveranitatea. S'ar părea că se contrazic cele două idei a suveranității națiunii și a organelor însărcinate cu exercițiul ei. Răspunsul este următorul: nu e deajuns ca suveranitatea să existe în principiu, ea trebuie să și lucreze, să se manifesteze. Suveranitatea conține în sine două principii: unul de drept și altul de acțiune sau de fapt. Din punctul de vedere al dreptului, suveranitatea este comună, rezidă în toți, de unde și principiul consacrat în art. 31; din punct de vedere al faptului însă, suveranitatea nu mai este comună, ea este încredințată unui număr restrâns de forțe sociale inteligente, alese, distinse. Cu alte cuvinte sunt două sisteme în această privință: al* guvernului direct: *poporul prin popor, și al* delegațiunii.

S'a combătut de către unii publiciști (ca Rousseau) posibilitatea delegațiunii exercițiului suveranității, pe următoarele considerațiuni: 1) suveranitatea nu numai că trebuie recunoscută de drept tuturor acelora

care nu le poate exercità decât numai prin delegaţiune şi după principiile şi regulele aşezate în Constituţiune".

---

cari formează naţiunea, dar trebuie şi exercitată de toţi: guvernământul poporului prin el însuş, înţelegându-se prin aceasta nu clasa de jos, ci universalitatea cetăţenilor. Ea fiind inalienabilă, nu se poate delegă; 2) sistemul delegaţiunii este falş şi duce la consecinţe cari desfiinţează principiul suveranităţii, căci admiţându-se un mandatar, care să exercite drepturile mandantului chiar pe un timp determinat cu libertate de acţiune, mandatarul nu se obligă numai pe dânsul, ci şi pe mandant şi atunci cum rămâne cu suveranitatea mandantului înscrisă în art. 31 din Constituţie?

Prima obiecţiune nu este fundată fiindcă ceeace se deleagă nu este dreptul în sine — nu inteligenţa, voinţa, puterea, inerente omului şi societăţii — ci facultatea de a exercità dreptul, care nu poate degenerà într'o întrăinare, întrucât Constituţia fixează durata şi limitele drepturilor.

A doua obiecţiune se combate prin aceea că în ordinea politică nu se poate susţine că mandantul rămâne la discreţiunea mandatarului ales, care poate să-l oblige contra voinţei sale.

— O altă critică a principiului că toate puterile emană dela naţiune şi se exercită prin delegaţiune, este a lui St. Giron, care zice:

a) *Dacă poporul — prin delegaţiune — face legile, atunci cum uneori se poate întâmplà ca poporul să fie arbitrar, legea devine ceva despotic, nedrept; ori, scopul legii nu este să consfinţească formula: sic volo, sic jubeo sit pro ratione voluntas (aşa vreau, aşa judec şi voinţa să ţie loc de judecată). — St. Giron se teme zadarnic. Practica zilei ne arată că poporul nu ne-a adus asemenea legi surprinzătoare, tiranice.*

9. — Condițiunile de existență ale societății. — Am zis că Constituția tratează despre exercițiul suveranității. Pentru aceasta se presupune înainte de toate existența unei societăți.

Condițiunile de existență ale unei societăți, ale unei națiuni, sunt: a) *consimțimântul* adică voința de a trăi împreună, și b) *rasa*, adică identitatea de origină, de limbă, religiune și moravuri. Aceste condițiuni se numesc *interne*.

In afară de acestea se mai cer oarecari condițiuni de caracter *extern*, anume: *a)* constituțiunea geografică a țării sau condițiunile privitoare la existența teritoriului; *b)* principiul organizațiunii sociale și *c)* principiul organizării politice. Aceste condițiuni externe sunt esențiale constituirii națiunii sub forma statului.

---

b) *Dacă toate puterile emană dela națiune, ar urma ca nu numai deputații și senatorii să fie aleși, dar toți cei ce dețin și exercită o parte din suveranitate: capul statului, judecătorii și orice funcționar de stat.*

O asemenea aplicație a principiului se vede de departe unde ar ajunge: la rezultate foarte neplăcute.

Formele delegațiunii. — *Delegațiunea exercițiului suveranității este de trei feluri:*

Expresă, *când se face printr'un act formal; spre exemplu delegațiunea exercițiului suveranității române făcută prin actul dela 1866: Constituția;*

Tacită, *când rezultă din fapte săvârșite în seria timpului, fără dol sau violență; așa în Rusia se recunoaște în mod tacit unei familii dreptul de a guverna în mod absolut;*

Mixtă, *când pe lângă acte formale se mai adaugă și consimțimântul tacit, cum este în Englitera: drepturi și instituții consacrate unele prin anume acte, altele prin tradițiuni.*

10. — Cuprinsul Constituţiei române. — Constituţia noastră (dela 1866, modificată în 1879 şi 1884[1]) se ocupă de aceste trei condiţiuni externe în trei mari titluri: Titlul I (art. 1—5), conţine dispoziţiuni privitoare la constituirea geografică sau teritorială a statului român; titlul II (art. 5—30) re-

1) Istoric. — *Inainte de actuala Constituţie, ambele principate se conduceau în virtutea* statutului organic dela 2 Maiu 1864, *dat de Domnitorul Cuza prin lovitura de stat — statut care a fost recunoscut apoi şi de marile puteri ca Constituţiune a României şi prin care se prevedeau două corpuri legiuitoare: o Cameră şi un Senat, numit corp ponderator. Statutul lui Cuza era o desvoltare a principiilor cuprinse în Convenţia dela Paris din 1856 — prin care principatele fuseseră scoase de sub protectoratul Rusiei şi puse sub protecţia colectivă a celor 7 mari Puteri.*

In ziua de 1 Maiu 1866, adunarea constituantă a confirmat plebiscitul de 685.969 voturi, prin care s'a proclamat ca domnitor Principele Carol I de Hohenzolern-Sigmaringen. La 29 Iunie s'a votat în unanimitate numai de Cameră — căci Senatul n'a fost convocat — Constituţia cea mai liberală din toată Europa, iar la 1 Iulie a fost promulgată.

Constituţia noastră este scrisă *adică consemnată într'un text redactat după Constituţia Belgiei din 1835.*

In urma războiului ruso-româno-turc din 1877/78 s'a recunoscut României independenţa cu condiţiune de a se modifică art. 7 din Constituţie (privitor la străini), ceeace s'a şi făcut la 1879; iar la 1884, în urma proclamării regatului, s'au revizuit mai multe articole din Constituţie.

Acum — în anul 1914 — se discută din nou chestiunea revizuirei Constituţiei, propunându-se modificarea unor articole, dintre cari cele mai importante privesc proprietatea (exproprierea) şi reforma electorală (contopirea colegiilor într'un colegiu unic).

lative la organizarea socială, la drepturile şi libertăţile românilor şi la mijloacele de a le garantă; iar titlul III, cuprinde dispoziţiile ce se referă la mecanismul politic al statului.

TERITORIUL ROMÂNIEI

11. — Condiţiuni. — Pentru ca teritoriul să poată sta la baza edificiului social, numit stat, trebuie să îndeplinească trei condiţiuni: 1) să procure statului mijloacele îndestulătoare directe sau indirecte de existenţă; 2) să procure mijloace de comunicaţie între diferitele părţi ale statului, precum şi între stat cu celelalte state şi 3) să procure mijloace îndestulătoare de apărare.

Condiţiunile acestea presupun oarecare fertilitate, o stabilire de fruntarii şi oarecare întindere. De aci decurg legile teritoriale ale fiecărui stat, precum şi tot ce se referă la existenţa Statului, cuprind dispoziţiuni relative la regulamenturea producţiunii, la stabilirea comunicaţiunilor fie pe apă, fie pe uscat, şi la apărarea naţională.

12. — Indivizibilitatea şi întinderea teritoriului. — Statul român îşi exercită suveranitatea, puterile sale, înăuntrul teritoriului pe care se întinde ţara românească; cu alte cuvinte la graniţă, la hotar, se opreşte autoritatea statului.

Constituţia precizează — prin art. 1 — din ce se compune teritoriul: „Regatul României, cu judeţele sale din dreapta Dunării [1]) constitue un singur stat *indivizibil*".

Aici este vorba de: *a)* pământul cuprins între frontierele statului; *b)* râurile, *c)* marea teritorială — adică mare ce scaldă ţărmul până la o distanţă anumită din largul ei.

---

1) *La acestea trebuieşte adăogată şi regiunea din cadrilater, obţinută în vara anului trecut 1913, prin pacea dela Bucureşti. De aceea art. 1 figurează printre cele ce vor fi revizuite de viitoarea Constituantă.*

Statul este declarat indivizibil, adică nu poate fi împărţit între fii unui rege, ceeace se făcea foarte des în timpurile trecute. La noi însă, principiul de indivizibilitate a teritoriului este considerat şi ca o garanţie că niciodată nu se vor mai separà cele 2 ţări de odinioară: Muntenia şi Moldova.

13. — Inalienabilitate. — Prin art. 2 Constituţia declară teritoriul *inalienabil.* [1])

Principiul de inalienabilitate trebuie înţeles în sensul că nu se pot stabilì drepturi de putere publică în favoarea unui stat străin asupra unei porţiuni din teritoriul românesc. Pentru înstrăinarea teritoriului trebuie neapărat o revizuire a Constituţiei (o Constituantă), pe când rectificarea limitelor statului se poate face numai printr'o lege.

14. — Împărţirea teritoriului. — Pentru ca să se poată exercità constrângerea, cât şi pentru a se satisface mai bine nevoile diferitelor colţuri ale ţării, teritoriul a fost împărţit în judeţe, judeţele în plăşi şi plăşile în comune (art. 4 const.) — împărţire care se poate face şi printr'o lege ordinară, căci altfel s'ar fi împiedecat bunele reforme administrative potrivit nevoilor timpului. Ea nu izbeşte în principiul indivizibilităţii teritoriului din art. 1.

DREPTURILE ROMÂNILOR

15. — Românii — zice art .5 — se bucură de libertatea conştiinţei, de libertatea învăţământului, de libertatea presei, de libertatea întrunirilor.

Inainte de a intrà în studiul amănunţit al acestor

---

1) *Inalienabilitatea, neînstrăinarea teritoriului ţării, o găsim şi în Constituţiile altor state. Ea a fost impusă de obiceiul ce-l aveau în vechime, monarchii, atunci când măritau vreo fată sau în alte împrejurări: rupeau din ţară o provincie şi o dădeau ca dotă sau dar.*

drepturi, se impune să precizăm noţiunea cuvântului „Român".

16. Cine este Român? Cineva poate fi român: 1) din naştere; 2) sau devine român printr'o împrejurarea posterioară naşterii: *a)* naturalizare şi *b)* recunoaştere.

17. — Românii din naştere. Sunt consideraţi ca români din naştere:

a) Cei născuţi dintr'o căsătorie legitimă, având un tată român;

b) Cei născuţi în afară de căsătorie — copiii naturali — din mamă româncă, afară numai dacă nu au fost recunoscuţi de tată, sau au fost legitimaţi prin căsătorie subsequentă, cazuri în cari urmează condiţiunea tatălui [1]).

18. — 2) Cei deveniţi români:

a) *Românii naturalizaţi.* — Naturalizarea e actul prin care un străin dobândeşte calitatea de cetăţean român, şi, prin urmare, capacitatea de a exercită toate drepturile politice; sau, altfel zis, este încuviinţarea ce o dă naţiunea — prin reprezentanţii ei — unui străin, de a face parte din neamul românesc.

Formalităţile şi condiţiunile necesare naturalizării sunt prevăzute atât în codul civil, cât şi în constituţie [2]).

---

1) *E consfinţirea teoriei jus sanguinis; iar nu jus soli ca în Anglia, unde cinevà e englez numai prin faptul că s'a născut acolo.*

2) *La noi s'a cunoscut naturalizarea înainte de constituţia din 1866. Nu totdeauna a fost însă la fel organizată. Astfel:*

A. — Naturalizarea sub regulamentul organic. *Erà de două feluri:*

a) Impământenirea mare, *care se obţineà prin un document al Domnitorului, în urma unei jalbe în care se arătà capitalul, meseria şi o bună pur-*

b) *Românii recunoscuți.* Românul din orice stat fără privire către locul nașterii sale, dovedind le-

---

tare timp de 10 ani sau în timp de 7 ani numai, în caz când străinul erà ortodox și se căsătorià cu o pământeancă.

Ea nu se putea obține decât de străinii de credință pravoslavnică (ortodoxi), ca: ruși, bulgari, sârbi, greci, etc. Ceilalți creștini neortodoxi (catolici, luterani, etc.) nu o puteau obține;

b) Impământenirea mică *se puteà obține de străinii creștini-ortodoxi, ca și catolici — cari, ocupându-se cu industria sau comerțul, voiau să câștige drepturile necesare în exercitarea profesiunii (cumpărare de imobile, etc.), Nu se conferea însă nici unul din drepturile politice: aci e caracterul despărțitor de împământenirea mare .*

Străinii de rit necreștin — turci, evrei — nu puteau obține nici pe una, nici pe cealaltă.

B. — Naturalizarea sub convenția dela Paris. *Conform dorinței Divanului Ad-hoc Moldovean din 1858, s'a înscris de către Marile Puteri — cari luaseră în mâ'nele lor, după războiul Crimeei, protecțiunea asupra Principatelor Române — în art. 46 al Convenției, posibilitatea pentru toți creștinii, de orice rit, să dobândească marea împământenire, adică drepturi politice.*

Celor necreștini și în special ovreilor, le erà complet refuzată împământenirea.

C. — Naturalizarea după codul civil din 1865. *Se putea dobândì cetățenia română în 4 feluri:*

I. — Prin naturalizare. *Condițiunile și formele sunt arătate de art. 16 din cod, care pretinde:* a) *o cerere către Domnitor, arătând capitalurile, starea, profesiunea sau meseria ce exercită și voința de a'și stabilì domiciliul 'pe pământul României;* b) *să locuiască, după cerere, 10 ani în țară, dând dovezi*

pădatea sa de protecțiunea străină, poate dobândì de îndată exercitarea drepturilor publice prin un vot al corpurilor legiuitoare. [1])

---

de bună purtare și că faptele sale pot fi folositoare țării. Se dispensează de stagiu cel ce va fi adus țării servicii importante, sau care ar fi adus în țară o industrie, invențiuni utile, talente distinse, sau ar fi înființat stabilimente mari de industrie și comerț; c) *adunarea legiuitoare — cu avizul consiliului de stat, ce există pe atunci — putea acordà decretul de naturalizare ce trebuia sanctionat și promulgat de Domn.*

De remarcat că articolul nu face distincțiune de credință religioasă, ci spune numai „străinul"; deci — potrivit acestui text de lege — se deschid pentru prima oară porțile cetățeniei române și evreilor.

II. — Prin beneficiul legii. *Sunt două cazuri:* a) *Orice individ născut și crescut în România până la majoritate, și care nu se va fi bucurat niciodată de vreo protecțiune străină, va putea reclamà calitatea de român în cursul unui an după majoritate (art. 8). De această favoare — spune art. 9 — nu se pot bucura cei de rit necreștin, cari, pentru a dobândì cetățenia, trebuie să fie supuși prescripțiunilor cerute de art. 16;* b) *Copiii găsiți pe teritoriul român, fără tată și mamă cunoscută (art. 8 c. civil).*

III. — Prin căsătorie. *Străina ce se va căsătorì cu un român, se va considerà ca româncă, zice art. 12 (străinul care se căsătorește cu o româncă nu devine român, ci ea devine străină). Redevine ro-*

---

1) Recunoașterea se deosibește de împământenire prin faptul că nu e individuală, ci își întinde efectele sale la toate persoanele aflate sub autoritatea părintească a recunoscutului (Jurisprudența Casației a variat, însă, în această materie).

19. — Pierderea calităţii de cetăţean român. Calitatea de cetăţean român se pierde: 1) prin dobândirea naturalizaţiunii în ţară străină; 2) prin pri-

---

mâncă, dacă se desface căsătoria prin divorţ sau moarte.

IV. Prin anexiune sau încorporaţiune de teritoriu. *Aplicaţia acestui sistem l-am avut cu ocaziunea anexării Dobrogei şi acum în urmă a Cadrilaterului. Toţi locuitorii din Dobrogea — zice art. 3 din legea ei organică — cari în ziua de 11 Aprilie 1877 erau cetăţeni otomani, devin şi sunt cetăţeni români. Tot aşa şi locuitorii Dobrogei Noi, din judeţele Durostoru şi Caliacra, cari la 28 Iunie 1913 (ziua trecerii armatelor române peste Dunăre) erau cetăţeni bulgari, devin cetăţeni români.*

D. — Naturalizarea după Constituţia de la 1866. *In Constituţie s'a căutat să se repete cele înscrise în codul civil. Populaţiunea română însă, s'a opus şi atunci s'a înscris o rezervă în art. 7, prevăzându-se că numai străinii* de rit creştin *pot dobândì naturalizarea. S'au exclus astfel ovreii. Art. 7, astfel redactat, a avut darul să nemulţumească pe toţi ovreii, nu numai din România, dar chiar pe cei din străinătate — Alianţa Israelită—cari au început a intervenì pe toate căile şi au reuşit în parte să-l modifice. Congresul, ce s'a ţinut la Berlin în urma războiului Independenţei, nu a vrut să ne recunoască independenţa decât cu două condiţiuni: 1) să retrocedăm Rusiei Basarabia şi 2) să modificăm art. 7 din Constituţie în sensul cerut de ovrei. Siliţi fiind, a trebuit să încuviinţăm modificarea art. 7 şi astfel s'a dat următoarea redactare: „Străinul* fără osebire de religiune, *poate dobândì împământenirea".*

Bărbaţii noştri politici de pe atunci, au înscris însă, ca o barieră la principiul prea larg

mirea vre-unei funcțiuni publice la un stat străin fără autorizațiunea guvernului român; 3) prin supunerea pentru oricât de puțin timp la vre-o protecțiune străină (art. 17 c. civ.); 4) prin intrarea fără autorizarea guvernului în serviciul militar la străini sau se va alătură la o corporațiune militară străină (art. 20 c. civ.); 5) romînca căsătorită cu un străin.

20. — Redobândire. Calitatea de român se poate, însă, redobândì în următoarele condițiuni: a) prin întoarcerea în România cu autorizația guvernului român; b) prin o declarație că voiește să rămână în țară și că renunță la toate distincțiunile contrarii legilor române (art. 18 c. civ.); *c)* romînca ce se va fi căsătorit cu un străin, dacă devine văduvă, redobândește calitatea de romîncă; copiii ei însă, rămân străini, chiar dacă sunt majori sau minori.

---

pus în art. 7, printr'un alineat, că împământenirea nu poate avea loc decât individual și prin o lege.

— Din principiul că naturalizarea este individuală, rezultă că copiii naturalizatului rămân străini. Copiii concepuți, însă, după dobândirea naturalizării, evident că sunt români.

Prin excepție, în 1879, s'a făcut o naturalizare în bloc; *s'a votat odată pentru totdeauna naturalizarea tuturor străinilor cari au luat parte la războiu.*

Tot în acest articol ca o măsură de conservare națională, s'a mai înscris un alineat — V — care interzice străinilor dobândirea de imobile rurale în România.

— S'a introdus apoi art. 9, după care Românul născut în orice stat, dovedind lepădarea sa de protecțiunea străină, poate obține dela corpurile legiuitoare — printr'un simplu vot și fără a mai fi nevoie de stagiu — drepturile politice. Această constitue ceeace se numește: Recunoașterea.

EGALITATE ŞI LIBERTATE

I. — EGALITATEA

21. — Drepturile publice sau individuale derivă dela două idei: ideia de *egalitate* şi ideia de *libertate*.

Din ideia de egalitate rezultă un singur drept public: egalitatea de drept sau egalitatea civilă, ori *egalitatea înaintea legii;* pe când din aceea de libertate derivă mai multe drepturi publice, precum: libertatea individuală a muncei, a presei, a întrunirilor, a învăţământului, etc.

22. — **Egalitatea de drept** sau **civilă** însemnează: a) egalitatea tuturor înaintea legilor, adică este aceeaş lege pentru toţi; b) egalitatea înaintea justiţiei: aceleaşi tribunale pentru toţi; c) admisibilitatea tuturor la funcţiunile civile şi militare cât timp îndeplinesc condiţiunile cerute de lege, fără distincţiune de naştere; d) contribuirea tuturor la sarcinile publice, în măsura puterilor fiecăruia.

23. — Până la 1866 — data promulgării Constituţiunii — se aflau în ţara Românească două clase bine distincte una de alta şi cu legi speciale: a boierilor şi ţăranilor. Prima se bucură de toate privilegiile: numai din ea se recrutau funcţionarii mari ai ţărei, etc., a doua purtă toate greutăţile şi dările cu cari se alimentă bugetul.

Art. 10 şi 12 din Constituţiune pun capăt acestei deosebiri de clasă, care nu mai există: de atunci încoace, toţi românii sunt egali înaintea legii, supuşi aceloraşi legi şi judecaţi de aceiaşi judecători; toţi sunt primiţi în funcţiunile publice civile sau militare, indiferent dacă sunt fii de ţărani sau de mari proprietari. Titlurile de nobleţă ca: prinţi, conţi, grafi, baroni şi altele nu mai sunt admise în statul român. Privilegiile şi monopolurile de cari se bucurau odinioară unele familii sau ranguri boereşti sunt oprite pentru totdeauna.

II. — LIBERTATEA

24. — Definiţie. *Libertatea* [1] este dreptul fiinţei inteligente de a-şi desvoltă facultăţile sale [2] iar *libertatea individuală* e facultatea de a dispune de persoana sa şi a obţine protecţiune contra arestărilor ilegale, fie din partea particularilor, fie din partea autorităţilor.

25. — Libertatea poate luă trei forme:

A) *Individuală* în care intră: 1) dreptul de a nu fi arestat ilegal; 2) inviolabilitatea domiciliului: 3) garanţia judecătorească, adică dreptul de a nu fi sustras de la judecătorii săi fireşti; 4) libertatea de locomoţiune şi emigraţiune şi 5) libertatea conştiinţei, care la rândul ei cuprinde: libertatea religioasă, libertatea cultului şi libertatea propagandei. Cu alte cuvinte: prin libertatea individuală se înţelege garantarea exerciţiului tuturor actelor legale ce pot fi săvârşite de un element al societăţii.

B) *Socială* ce cuprinde libertatea muncii — din care naşte dreptul de proprietate; libertatea industriei, a comerţului şi profesiunilor; libertatea cuvântului şi a corespondenţei (în legătură cu ea libertatea presei); libertatea de reuniune (întrunire),

---

1) După Constituţia franceză din 1793, libertatea este puterea care aparţine oricărui om ca să-şi exercite, după voia lui, toate facultăţile sale. Ea are justiţia ca regulă, drepturile altuia ca limită, natura ca principiu şi legea ca salvgardă". Benjamin Constant zice: „libertatea individuală e scopul oricărei asociaţii umane...; fără ea oamenii n'au nici pace nici demnitate, nici fericire".

2) Elementele libertăţii *sunt; a) conservarea şi desvoltarea persoanei; b) facultatea de a-şi apropriă lucrurile şi c) stabilirea raporturilor cu ceilalţi oameni.*

de asociație; libertatea învățământului și dreptul de a petiționà[1]);

C) *Politică*, adică dreptul ce-l are cetățeanul de a ocupà funcțiuni publice, de a fi alegător, de a face parte din Parlament, din forța armată, de a fi jurat, etc.

A) LIBERTATEA INDIVIDUALĂ

1) Dreptul de a nu fi arestat ilegal

26. — Garanțiile libertății. Odată acordată, legiuitorul a căutat să asigure și o respectare deplină a libertății. Constituția — prin art. 13 — după ce pune principiul că *libertatea individuală este garantată*, se ocupă de modalitatea aducerei la îndeplinire a acestei garanții, dispunând că: „nimeni nu poate fi urmărit decât în cazurile prevăzute de lege și după formele de ea arătate" și adăogând că: „nimeni nu poate fi oprit sau arestat — afară de cazurile de vină vegheată, — decât în puterea unui mandat judecătoresc motivat, etc." [2]) Acestea sunt garanțiile directe.

In afară de aceste garanții înscrise în Constituțiune, mai sunt și altele indirecte, prevăzute în legi speciale precum: 1) libertatea presei, adică controlul opiniunei publice; 2) libertatea tribunei; când puterea executivă dăunează libertatea individuală, atunci, prin dreptul de interpelare, prin discuțiunile publice din Parlament, țara întreagă poate fi pusă în mișcare; 3) competința judecătorului în materie de delicte politice și crime, unde arestările pot devenì prea

---

1) *Unii susțin că dreptul de a petiționà este un drept politic, iar nu social.*

2) *O singură excepțiune se face la acest principiu: cazul de flagrant delict.*

îndelungate. Juraţii pot ţine seamă de prevenţie şi vor răspunde aşà ca să se uşureze pedeapsa; 4) publicitatea desbaterilor, un mijloc prin care însăşi societatea asistă şi controlează pe magistraţi; 5) dreptul ce-l are fiecare cetăţean de a se plânge înaintea tribunalelor de orice atingere adusă libertăţii individuale, de unde şi dreptul de a face opoziţie la camera de punere sub acuzare contra ordonanţei judecătorului de instrucţie; 6) responsabilitatea agenţilor cari exercită puterea publică.

Grija unei depline garanţii a fost în totdeauna solicitudinea legiuitorului, care a mers până acolo că a înscris până şi în regulamente forme de asigurare a libertăţii individuale: aşà, regulamentul legii asupra alienaţilor — art. 49 — arată că scopul inspecţiilor judiciare consistă în apărarea libertăţii individuale.

Toate aceste garanţii au de scop de a asigurà cât mai mult o liberă desvoltare a cetăţeanului în mijlocul societăţii, tot omul având dreptul la vieaţă şi la o situaţiune socială mai bună. [1])

27. — Exerciţiul libertăţii. In orice grupare socială, fie ea sub formă de comună, de judeţ sau de stat, e posibil să se nască un conflict — şi în fapt se produce cu adevărat foarte des — pe de o parte între individ şi individ, fiecare tinzând să lărgească câmpul său de acţiune, nevrând să cu-

---

1) Pentru câştigarea deplinei libertăţi pe care o consfinţeşte Constituţiunea noastră, s'a făcut în statele apusene ale Europei tot felul de încercări. Revoluţionarii francezi din 1789 aveau pe steagul lor înscrise cuvintele: „libertate, fraternitate şi egalitate". Cereau libertatea şi cu drept cuvânt, de oarece mai înainte — sub Ludovic al XV mai ales — se arestau oamenii de pe stradă fără nici o vină. La noi până la 1866, libertatea individuală era tot aşà de nesocotită ca şi în Franţa.

noască alte margini şi neînţelegând să se oprească decât acolo unde forţa lui, voinţa sau judecata lui, îl ţin pe loc; iar, pe de alta, între individ — ca parte constituită a grupării — şi grupare, din cauza intereselor contrarii ce ar avea loc uneori, gruparea putând — trebuind chiar — în acest caz, a reduce activitatea unuia ce ar ameninţa siguranţa şi buna ordine a celorlalţi indivizi.

Intr'o societate bine organizată, statul — cu puterea lui — trebue să oblige pe fiecare cetăţean să-şi mărginească activitatea la anumite limite: acelea ale drepturilor lui, în exercitarea cărora nu aduce vătămare. In libertatea lui, omul nu poate fi, prin urmare, fără margini. El se loveşte de dreptul de libertate al altuia, drept ce trebuie respectat, ceeace revine a zice că *libertate ilimitată nu există*. Ea îşi găseşte o barieră impusă de interesul ordinei sociale şi la această barieră se referă alin. II al art. 13, când spune: „nimeni nu poate fi urmărit decât în cazurile prevăzute de lege şi după formele prevăzute de ea". Legile speciale — dreptul pozitiv — au enumerat cazurile în cari cinevà, trecând graniţa libertăţii lui şi atingând pe a vecinului, a pierdut garanţia pe care legea o aduce libertăţii.

28. — Restricţiile libertăţii. Există dar, cazuri de ştirbire a acestei libertăţi. Ele pot avea de realizat: o suspensiune totală şi o suspensiune parţială a libertăţii.

Suspensiunea totală. — In caz de pericol iminent pentru siguranţa şi ordinea publică, — turburări interne, invaziuni inimice, când societatea e ameninţată de grave pericole — libertatea individuală, cu toate garanţiile ei, se suspendă prin declararea stărei de asediu. [1]) Măsura extraordinară de neli-

---

1. — Definiţie. *In sensul propriu al cuvântului, starea de asediu este situaţiunea unui oraş ocupat şi guvernat de armata străină, sau direct ameninţat de dânsa; legalmente vorbind, este*

niște, declararea stării de asediu, se evită pe cât posibil, căci măsurile speciale sunt — după cum cu drept cuvânt spune Royer Collard — întocmai împrumuturilor uzurare cari ruinează țara, dar cari pentru un moment par a o îmbogăți[1]).

Suspensiunea parțială are loc în mai multe cazuri. Așà: 1) societatea, care are dreptul și datoria a supraveghià asupra conduitei morale a membrilor săi, a îngrădit — în interesul liniștei sale — libertatea unor anumite persoane. Astfel, regulamentul pentru privegherea prostituției (art. 5, 15, 26) îngrădește în interesul sănătății publice, cu anumite forme,

---

„*situațiunea unui oraș sau a unei țări, în cari toate, ori cel puțin unele din puterile autorităților civile, se exercită de autoritatea militară*".

Declararea stării de asediu se face prin lege (vezi legile din 10 Decembrie 1864 și 1907).

1) *In Anglia libertatea individuală își găsește garanția în faimosul bil Habeas Corpus (magna charia din 1214 și actul din 27 Mai 1769). Nimeni nu poate fi arestat în Englitera decât în urma unui ordin al judelui de pace sau de poliție. Acest Habeas Corpus a fost și el, însă, uneori suspendat. Suspensiunea se face cu asentimentul Parlamentului. Odată acordat, indivizii suspecți pot fi arestați fără mandat special și reținuți indefinit, iar cei arestați nu pot cere nici liberarea pe cauțiune, nici confirmarea arestării, dar ofițerii în cauză rămân totdeauna responsabili de ilegalitățile comise în exercițiul funcțiunii lor (Fischel, tr. fr. t. I. pag. 164).*

In Franța au fost de asemenea cazuri când s'a simțit nevoia a se aruncà — după cum se exprimà Montesquieu — o pânză pe statuia libertății. Astfel art. 4 din Charta din 1814, care garantează libertatea individuală, a fost suspendat prin legile din 1817, 1820, 1848 și, caz mai recent, prin legea din 27 Feb. 1858, făcută cu ocazia atentatului contra împăratului Napoleon de către Orsini.

libertatea acordată de lege, iar autoritatea judecătorească, în puterea art. 377 cod penal, pedepseşte abaterile de la aceste formalităţi;

2) Vagabonzii, potrivit art. 219 c. pen., sunt suspectaţi de lege, închişi şi puşi să muncească meseria ce cunosc, iar cei străini pot fi expulzaţi sau izgoniţi din ţară [1]);

3) O importantă restricţie adusă libertăţii constă în obligaţiunea de a avea un paşaport sau bilet de identitate, ori un bilet de liberă petrecere în ţară pentru străini [2]);

4) Diferite legi înfiinţând o uniformă pentru anume funcţiuni, opreşte întrebuinţarea ei de către persoane străine de acea funcţiune, precum şi purtarea pe nedrept a insignelor distinctive, decoraţii[3]);

5) Dreptul de vânătoare şi cel de pescuire[4]).

29. — Mandatele. Acestea fiind, în general, cazurile în cari legea aduce restricţii libertăţii, se impune o expunere a cazurilor când cetăţeanul poate fi arestat şi de cine.

Constituţia spune că nimeni nu poate fi arestat decât în virtutea unui mandat judecătoresc motivat şi care trebue să-i fie comunicat la momentul arestării sau cel mult în 24 ore după arestaţiune, iar art. 88 pr. pen. — modificat în 15 Martie 1912 — dispune, de asemenea, că: „nimeni nu poate fi oprit, ridicat deţinut sau arestat decât în puterea unui *mandat* [5]).

---

1) Vezi „Legea asupra străinilor".

2) Vezi „Legea asupra paspoartelor" şi „regulamentul biletelor de liberă petrecere în România".

3) Vezi Legea uniformei ofiţerilor, ofiţerilor de poliţie, jandarmilor, etc., şi legile diferitelor ordine de decoraţiuni: Steaua şi Coroana României, etc.

4) Vezi Legea pescuitului şi cea a vânatului.

5) Acest articol ridică două chestiuni:

a) Prima este: Dacă ofiţerii de poliţie judiciară pot *emite* mandate de arestare. *In cazuri obişnuite*

Mandat se cheamă ordinul prin care judecătorul de instrucție, ministerul public sau ofițerii auxiliari de poliție judiciară, în virtutea facultății ce le este dată expres și în cazuri anume determinate prin lege, pun o persoană în fața, sub paza sau sub mâna justiției.

---

toată lumea e de acord că ofițerii de poliție nu au acest drept. In caz de flagrant delict, însă, sunt autori cari — sprijiniți pe acest text și alte considerațiuni de doctrină — admit că ofițerii de poliție pot emite mandate. Evident opiniunea e hazardată. Ei pot, cu adevărat și în afară de orice discuțiune, efectuă arestări și Casația încă din 1883 s'a pronunțat în acest sens, dar a li se atribuì și puterea de a lansà mandate pe baza numai a unui text de lege ordinară, e o mare greșală, mai ales că acest text e contrariu Constituțiunii, care declară formal că mandatul trebuie să fie dat de puterea judecătorească. (Casația, — S. II, 386 din 2 Noembrie 1883 B. 1088 — cereà, ce e dreptul, două condițiuni pentru ca ofițerii de poliție să poată arestà: 1) să fie vorba de flagrant delict; 2) fapta să fie pedepsită cu pedepse criminale).

b) *A doua chestiune ce ridică art. 88 citat e următoarea:* Ofițerii de poliție judiciară, cari — *potrivit legii de organizare a direcțiunii siguranței g-le a Statului din 1908* — au fost învestiți cu această calitate, fără însă a fi și auxiliari ai ministerului public — *ei neputând primì ordine decât de la ministrul de interne și directorul siguranței generale* — pot ei efectuà opriri, ridicări, deținerì sau arestări? *Cu alte cuvinte pot fi și ei înțeleși printre ofițerii de cari vorbește art. 88 citat? Evident că nu. Articolul spune „...ministerul public sau ofițerii auxiliari de poliție judiciară".*

30. — Diviziune. — Mandatele sunt de două feluri: A) *de prezentare* şi B) *de închidere.*

A) Cele de prezentare sunt şi ele de 2 feluri: 1) *de înfăţişare* şi 2) *de aducere.*

Mandatul de înfăţişare este mai mult o citaţiune ce se adresează unui individ spre a se prezentă în faţa justiţiei. Ca formă el trebuieşte semnat de judecătorul ce-l dă, arătând: numele, pronumele şi calitatea magistratului; apoi, trebuie să fie datat, individual şi să menţioneze fapta pentru care este chemat. Ca efect: judecătorul e obligat să ia interogatoriul celui chemat, imediat după înfăţişare; dacă nu vine, i se dă mandat de aducere (art. 90, 91, 100 pr. pen.).

Mandatul de aducere este ordinul dat de judecătorul de instrucţie sau de pace tuturor agenţilor forţei publice ca să aducă pe o persoană înaintea justiţiei. Ca formă el e tocmai ca şi cel de înfăţişare — art. 100 — cu deosebirea, foarte importantă, că trebuieşte *motivat.* Ca efect: în caz de rezistenţă, atrage întrebuinţarea forţei publice (art. 104); interogatorul i se poate luă individului în cel mult 24 ore dela aducere (art. 91).

B. — Mandatele de închidere sunt şi ele de două feluri: 1) *de depunere* şi 2) *de arestare.*

Mandatul de depunere este ordinul de a aresta le urgenţă şi pentru scurt timp o persoană (art. 92). El se dă numai atunci când nu se pot îndeplini formele cerute de lege pentru asigurarea libertăţii individuale, adică nu e loc nici a se aresta, nici se liberà şi trebuie ca instrucţia să decidă. Ca formă, el are, pe lângă condiţiunile cerute de art. 100 şi arătate la mandatul de înfăţişare, şi pe aceea că trebuie să conţină fapta pentru care individul e depus şi calificarea ei. Ca efect: el nu poate durà decât 24 ore.

Mandatul de arestare e cel mai grav dintre toate. El are de scop — potrivit art. 93 pr. pen. — a închide preventiv pe o persoană în circumstanţe

grave și când arestarea este indispensabilă instrucțiunii cauzei sau este reclamată de un interes al siguranței publice; pe lângă aceasta, trebuie ca fapta să fie pedepsibilă cu cel puțin 3 luni de închisoare.

Ca formă, pe lângă cele văzute la celelalte mandate (art. 100), el trebuie să prevadă: calificarea faptului, pedeapsa prevăzută de lege (art. 101) și concluziunile procurorului. Lipsa lor atrage nulitatea mandatului. In timp de 3 zile dela lansare mandatul trebuie să fie confirmat. Confirmarea sau infirmarea se face de tribunal (art. 218 leg. jud. 24 Martie 1909), în camera de consiliu, ascultând raportul judelui de instrucție, pe procuror și pe prevenit; dela confirmare s'a stabilit — în interesul libertății individului — ca din lună în lună, să se îndeplinească, cu aceleași formalități, o nouă confirmare.

Ca efect: prevenitul e ținut închis preventiv până la terminarea instrucțiunii, judecarea procesului sau liberarea provizorie.

31. Organele cari emit mandatele. — In mod obișnuit mandatele nu se pot emite decât de: 1) *a)* judecătorul de instrucție; *b)* judecătorul de pace rural; *c)* în caz de flagrant delict, însă, și când e loc la o pedeapsă criminală, legea acordă dreptul de a dà mandat: procurorului, precum și tuturor auxiliarilor lui, ofițerii de poliție judiciară.

32. — In afară de împrejurarea când individul — prin fapta lui — intră în cazurile pedepsite de legea penală și în afară de menționatele restricțiuni aduse principiului libertății individuale, nimeni nu poate fi stânjenit în acțiunea lui. Toți sunt liberi să facă ce vor, atât numai să nu atingă libertatea pe care și altul la rândul lui o are.

33. — Sancțiuni. — In ce privește pe *funcționarii publici*, când, în contra legii atentează — prin actele lor — la libertatea unui cetățean, ei sunt pedepsibili cu închisoare dela 6 luni până la 2 ani, la despăgubiri civile și interdicțiunea de a mai ocupă

funcțiuni publice pe timp mărginit; iar acei cari vor arestà o persoană — în afară de cazurile de lege prevăzute și în forma de ea indicată — se pedepsesc cu închisoare dela 3 luni la 2 ani, putând fi declarați incapabili de a mai ocupà funcțiuni publice timp de 1—3 ani. Art. 149 c. p. fixează, în caz de prelungire a unei ilegale arestări peste o lună, o pedeapsă de 2 ani și pierderea dreptului la pensie, pe lângă aceea a dreptului de a ocupà funcțiuni publice.

2. Inviolabilitatea domiciliului

34. — Definiție. — Prin inviolabilitatea domiciliului se înțelege: *a)* că nu se poate intrà fără voie în domiciliul cuiva; *b)* că, intrat cineva fără voie, nu poate rămâne acolo și *c)* că nu se pot întrebuința obiectele accesorii, cari ornează locuința, de către cel intrat.

Tot atât de necesară și importantă pentru garanția individului ca libertatea, este și inviolabilitatea domiciliului. Siguranța că nu vei fi atacat în căminul tău, că nimeni — fără a comite o fărădelege — nu poate intrà și turbură liniștea casei, este unul din cele mai mari daruri pe cari societatea a putut să le facă cetățeanului.

35. — Istoric. — Nevoia unei garanții a inviolabilității domiciliului nu apare odată cu timpurile civilizate. Importanța ei a fost de așa natură că s'a impus legiuitorilor din cele mai depărtate vremuri, încă de pe când cetățeanul era la dispoziția Suveranului, când nu se vorbeà de libertate individuală, el putând fi luat depe stradă și arestat, exilat, ba chiar omorît [1]).

---

1) *Listele de proscrișî ale lui Silla și Marcu Antoniu, din Istoria Romană, sunt exemple strălucite în această privință.*

Templele închinate zeilor au fost primele locuințe cărora s'a acordat în mod absolut dreptul de inviolabilitate. Odată ajuns înăuntru cetățeanul nu mai putea fi arestat, oricât de gravă ar fi fost fapta de care era vinovat.

La Romani principiul inviolabilității domiciliului găsește o aplicațiune mai precisă[1]); Gajus, marele jurisconsult roman, spune că nu era îngăduit ridicarea unui om din casă, nici pentru a fi adus înaintea judecății[2]), ceeace azi la noi s'a încuviințat însă prin mandatul de aducere.

In Anglia, țara tuturor libertăților, principiul de care ne ocupăm domnește din timpuri foarte depărtate. Casa cetățeanului era considerată ca o fortăreață[3]).

---

1) *Cicerone (în Pro Domo, XLI), are un frumos pasaj în această privință: „Ce poate fi mai sfânt și mai demn de a fi garantat de orice lege decât locuința, fie chiar a celui depe urmă dintre cetățeni? Aci stau altarele noastre, focul sacru (în fiecare casă ardeă un foc incontinuu, întreținut de vestale), zeii penați (zeii proteguitori ai familiei); aci ne rugăm zilnic zeilor. Acest refugiu este pentru toți atât de sfânt, încât nu e îngăduit nimănui să ne scoată cu forța din căminul nostru".*

2) *Plerique putaverunt, nullum de domo sua in jus vocari licere, qui inde in jus vocaret vim inferre videri.*

3) *Omul cel mai sărac — spune lordul Chatan — poate scoate din casa sa orice putere a Coroanei. Casa poate să cadă în ruină, acoperișul să fie spart și vântul să pătrundă înăuntru, poate să se cutremure la loviturile furtunei, intrarea în casă e oprită regelui Angliei. Toate puterile statului sunt obligate să se oprească în fața pragului acestei case dărăpănate (Batbie, Dr. Public et ad-tif, vol. II § 103, pag. 86).*

Astăzi, după art. 34 şi 35 din Constituţia Angliei, cercetările domiciliare nu pot avea loc decât în baza unei încuviinţări judecătoreşti, numită *search warant*.

In Belgia, o lege a Liège-ului opreşte cu desăvârşire vizitarea domiciliului încă din 1612, iar în 1831 — data confecţionării Constituţiei — Regatul Belgian, consacră, în art. 10, principiul că nici o vizită domiciliară nu poate fi făcută decât în cazurile prevăzute de lege şi în formele de ea prescrise.

Constituţia franceză din 22 Frimiaire, anul VIII (1799) întronează — prin art. 76 — principiul „Casa oricărui locuitor depe teritoriul francez este un azil inviolabil".

Principiul de altfel, este de aplicaţiune generală; puţine sunt statele cari să nu se fi grăbit a-l înscrie în Constituţiunile lor.

36. — Constituţiunea noastră, prin art. 15, garantează şi ea inviolabilitatea domiciliului, dispunând:

„Domiciliul este inviolabil. Nici o vizitare a domiciliului nu se poate face decât în cazurile anume prevăzute de lege şi potrivit formelor de ea prescrise".

Ca o sancţiune a acestui principiu, legea penală vine şi pedepseşte pe cel ce-l calcă, fie în calitate de agent al forţei publice, fie ca simplu particular. Astfel, art. 151 din codul penal zice:

„Orice funcţionar administrativ sau judecătoresc, orice ofiţer de justiţie sau de poliţie, orice comandant sau agent al forţei publice, care se va introduce, în a sa calitate, în domiciliul unui cetăţean[1]*), în contra voinţei acestuia, afară din cazu-*

1) *Aci, cuvintele „cetăţean" şi „domiciliu" au alte înţelesuri decât acelea din dreptul comun. Aşa,*

rile prevăzute de lege și fără formalitățile ce ea prescrie, se va pedepsi cu închisoare dela 15 zile până la 3 luni și cu o amendă dela 26 până la 500 lei[1]).

Orice particular care, prin amenințări sau mijloace silnice, se va fi introdus în domiciliul unui cetățean, se va pedepsi cu închisoare dela 15 zile până la 3 luni și cu amendă dela 26—250 lei".

37. — Restricțiuni. — Ca orice principiu, inviolabilitatea domiciliului are restricțiunile sale, căci interesul general primează întotdeauna. Însăș Constituția lasă să se înțeleagă că restricțiuni trebuiesc aduse principiului, căci zice: „nici o vizitare a domiciliului nu se poate face decât în cazurile anume prevăzute de lege și potrivit formelor de ea prescrise". Aceste restricțiuni trebuie, însă, să fie prevăzute prin lege, ca și acelea la libertatea individuală. Se găsesc în art. 35, 84, 85 și 86 proc. pena'ă[2]).

---

pe când acolo prin „cetățean" se înțelege persoana care se bucură de drepturile civice, care poate să ia parte la exercițiul suveranității — aci înseamnă oricine: fie copil, femeie sau străin; iar prin „domiciliu" — care, în dreptul comun, însemnează locul unde cineva își are principalul stabiliment — aci se înțelege locuința, casa cuiva, fie reședință principală, fie accidentală.

1) *E apărat de pedeapsă când a săvârșit fapta din ordinul superiorului, care singur va fi pedepsit (art. 99 alin. II c. pen.).*

2) *Art. 35. — Dacă crima sau delictul este de așa natură încât să fie de crezut că s'ar putea face probe din niscaivă hârtii sau alte lucruri ce se află în posesiunea prevenitului,* procurorul *se va transporta îndată la locuința lui, spre a face percheziționea obiectelor ce i s'ar părea că ar puteà să ajute la darea pe față a adevărului.*

Art. 84. — Judecătorul de instrucțiune *se va*

38. — Vizitele domiciliare sau percheziţiunile. Cine face vizita? Cari sunt cazurile? Cari sunt formele prescrise? Distingem, după cum e cazul: în timpul nopţii sau în timpul zilei.

39. — 1) *În timpul nopţii*, nimeni nu poate intră în casă, decât: *a)* în caz de incendiu; *b)* în caz de inundaţie şi *c)* când invitaţiunea vine dinăuntru, dela locuitorul casei. In afară de aceste trei cazuri, intrarea e prohibită, chiar dacă se bănuieşte a fi cevă, sau că se petrece ceva necurat în casă, caz în care agentul poate luă cel mult o măsură asigurătoare, ca, de ex., să înconjure casa până la ziuă. Un caz extrem de vizită domiciliară în timpul nopţii, e prevăzut de art. 90 pr. pen., când se face o sechestrare a unei persoane de către un particular.

In casele deschise publicului, cârciumi, cafenele, berării, agentul poate pătrunde noaptea până la ora când e deschis localul pentru public; când şi publicului îi este interzisă intrarea în local, el închizându-se, inviolabilitatea reapare.

40. — 2) *În timpul zilei*, în ce priveşte cazul când agenţii autorităţii se pot introduce în casele particularilor, se cere să deosebim: *a)* cazuri izvorâte din nevoia unei supravegheri ce trebuieşte

---

transportă, dacă va fi cerut şi va puteà să se transporte şi din oficiu, la domiciliul prevenitului, ca să facă percheziţiunea hârtiilor, a lucrurilor şi în genere a tuturor obiectelor ce se vor judecà de folos pentru descoperirea adevărului.

Art. 85. — Judecătorul de instrucţiune *va putea, asemenea, să se transporte şi în alte locuri, unde ar da cu socoteală că s'ar află ascunse obiecte de cari se vorbeşte în articolul precedent.*

Art. 86. — Dispoziţiunile art. 34, 35, 36, 37 şi 38 privitoare la luarea obiectelor a căror percheziţie poate fi făcută de ministerul public, în caz de flagrant delict, se aplica şi la judecătorul de instrucţiune.

exercitată asupra cetăţenilor; *b)* cazuri de execuţiune a sentinţelor judecătoreşti.

41. — *Supravegherea exercitată de autoritate pentru a prevenì infracţiunile la legile de poliţie şi siguranţă.* Astfel: se poate pătrunde în scopul verificării registrelor de călători a otelierilor (art. 5 regulamentul pentru biletele de liberă petrecere în ţară), pentru numărătoarea populaţiunii, precum şi când se aud strigăte dinăuntru cari cer ajutor forţei publice.

42. — In principiu, dreptul de a face vizită domiciliară nu aparţine decât *judecătorului de instrucţiune* (art. 84 pr. pen.), care poate face perchiziţiunea: *a)* oridecâteori va crede că e de trebuinţă şi *b)* nu numai la domiciliul prevenitului, dar şi la al altor persoane, unde dânsul crede că s'ar află probe de folos pentru descoperirea adevărului (art. 85).

In cazuri excepţionale, dreptul acesta îl are şi *procurorul:* „în toate cazurile de delict flagrant, dacă faptul va fi de natură a atrage după sine o condamnaţiune criminală, procurorul tribunalului va merge fără întârziere la *faţa locului*", zice art. 31 pr. pen., iar art. 35 adaugă: „procurorul se va transporta îndată *la locuinţa prevenitului* spre a face percheziţia obiectelor ce i s'ar părea că ar puteà să ajute la darea pe faţă a adevărului". Prin urmare, procurorul n'are dreptul de vizită domiciliară decât: *a)* în caz de flagrant delict şi *b)* numai la locuinţa prevenitului şi la locul unde s'a comis fapta.

Acest caz de flagrant delict, împuterniceşte şi pe *ofiţerii de poliţie judiciară*, auxiliari ai parchetului, să facă vizite domiciliare. Art. 47 pr. pen., spune: „In caz de flagrant delict, ofiţerii de poliţie... vor face vizite şi alte acte...".

Afară de flagrant delict, acest drept ei îl mai pot exercità şi în urma unei *delegaţiuni* date de ministerul public, de procuror (art. 50 pr. pen.).

E discuțiune dacă judecătorul de instrucțiune poate și el să dea delegațiune vreunui ofițer de poliție judiciară. Mai temeinică e părerea că nu poate delegà acest drept decât unui alt judecător de instrucție, de oarece, în materie penală, interpretarea e restrictivă și art. 86 acordă judecătorului de instrucție toate drepturile procurorului, afară de cele prevăzute în art. 50. Cel mult judecătorul poate da delegație primarului [1]) în cazul art. 80 și numai în ce privește ascultarea martorilor, nu însă și pentru vizite domiciliare.

43. — Altă categorie de restricțiuni e izvorîtă din *nevoia de a se execută sentințele judecătorești*, precum și *executarea legii de urmăriri pentru contribuțiuni*. Agenții puterii executive pot întrà în locuința cuivà în aceste cazuri, precum și în altele anume determinate de lege. Astfel, cei însărcinați cu constatarea contravențiunilor și contrabandelor la legea monopolurilor statului[2]) și la aceea a vămilor, pot face percheziții domiciliare în urma denunțurilor primite, însă numai după ce vor avea autorizațiunea scrisă a procurorului sau a judecătorului de ocol respectiv (Delegația acestuia din urmă este o derogare a principiului de mai sus în materie de a dà delegație. Se pare curios cum să n'aibă acest drept judecătorul de instrucțiune și să-l aibă cel de ocol! Totuș delictul la legea monopolurilor și vămilor, având un caracter urgent, orice întârziere putând periclità existența lui, s'a admis, pe cale excepțională, judecătorului de ocol

---

1) *In comunele rurale primarul, nemai fiind însă ofițer de poliție judiciară, auxiliar al parchetului, această delegație se va dà* jandarmului șef de post *sau* administratorului de plasă. *Deci articolul acesta din c. pr. pen. trebuie modificat.*

2) *Vezi modul de instrumentare la „Legea monopolurilor statului".*

— care este mai aproape decât procurorul — dreptul de a dà delegaţiune agenţilor speciali şi ofiţerilor de poliţie anume prevăzuţi de art. 59 din legea monopolurilor).

3) Garanţia judecătorească

44. — Art. 14 proclamă principiul că „nimeni nu poate fi sustras dela judecătorii ce-i dă legea[1]), contra voinţei sale[2])" — cu scopul de a împiedecà crearea comisiunilor şi judecătorilor extraordinari sau adhoc, cari de multe ori constituie mijloace de a obţine o pedeapsă sigură, chiar în caz de neculpabilitate, mai cu seamă în materie politică.

In legătură cu acest text s'au prevăzut şi art. 104 (rélativ la obligaţia ca pentru orice jurisdicţiune ce se creiază trebuie o lege) şi art. 105 (crearea curţii cu juraţi).

Sunt instanţe judecătoreşti excepţionale în care

---

1) *Judecători* naturali — *când se zice — nu e ceva precis, determinat, lesne se poate susţine că sunt şi cei adhoc, excepţionali. Pe când judecătorii* ce-i dă legea *sunt aceia anume fixaţi prin o lege; aşa încât chiar când un individ e judecat de judecători cari sunt în afară de dreptul comun, aceştia sunt constituţionali şi competenţi dacă jurisdicţiunea lor e stabilită printr'o lege înainte de comiterea faptului.*

2) *Nu rezultă de aci că dacă cineva voeşte, poate fi sustras dela judecătorii ce-i dă legea. Numai atunci poate fi cineva sustras cu voinţa sa dela judecătorii naturali când nu e vorba de o derogare la competenţa de ordine publică a judecătorilor, de ex., în materie de delicte politice, în materie de presă, când chiar cu consimţimântul său delicventul nu poate fi judecat de tribunalele ordinare.*

totuş judecătorii trebuie să fie consideraţi naturali, legali — pentrucă sunt prevăzuţi de lege. Astfel: 1) Curtea de Casaţie când judecă pe miniştrii (art. 101 şi urm. const.); 2) Jurisdicţiunile militare, instituite în virtutea Codului penal militar (art. 18 Const.); 3) Curtea de apel şi cea de Casaţie, când judecă pe judecători, agenţii judecătoreştii şi ofiţerii de poliţie judiciară pentru fapte săvârşite în exerciţiul funcţiunii lor (art. 493—514 c. pr. pen.); 4) Judecarea celor cari fac dezordine în sala şedinţelor tribunalului sau în orice alt loc unde se face public o instrucţiune judecătorească (art. 515—521 pr. pen.); 5) Acţiunea recursorie contra judecătorilor (art. 305—315 pr. civ.); 6) Judecarea membrilor Curţii de casaţie (art. 36 şi 42 legea Casaţiei); 7) Idem a celor dela Curtea de Conturi; 8) Jurisdicţiunea tribunalelor militare în caz de proclamare a stării de asediu.

45. — O altă garanţie a libertăţii individuale este aceea prevăzută de art. 16 — după care „nici o pedeapsă nu poate fi înfiinţată, nici aplicată, decât în puterea unei legi" şi care are de scop de a înlătură arbitrarul. Dacă n'ar fi acest principiu, puterea executivă ar stabilì pedepse adhoc, ad hominem, iar cea judecătorească ar dà pedepse după bunul plac.

Se pot înfiinţà pedepse şi prin regulamente, făcute însă, pe baza unei legi (art. 74 şi 100 din legea comunală urbană).

4) Libertatea de locomoţiune şi emigraţiune

46. — **Libertatea de emigraţiune**—bazată pe libertatea de locomoţiune, dreptul individului de a se mişcà dintr'un loc într'altul — consistă în faptul voluntar al unui individ sau al mai multora de a părăsì patria şi a se stabilì în străinătate.

Emigraţiunea poate fi *naturală*, când e provocată de un eveniment firesc, economic, precum: creşterea

excesivă a populației, neîndestularea mijloacelor de traiu într'un loc oarecare, ori situațiunea geografică; sau *politică*, când un eveniment politic este cauza ei.

Colonizațiunea este un mijloc de a influența o țară și a o cuceri pe cale economică, mărind astfel puterea politică și economică a țării colonizatoare. Astfel se explică de ce în timpurile moderne emigrarea ia din ce în ce proporții mai mari, pentrucă pelângă atâtea cauze firești cari o provoacă, mai este și facilitatea mijloacelor de comunicațiune și slăbirea sentimentului politic.

Emigrațiunea politică se produce în urma unei revoluțiuni, a unei cuceriri sau a unei schimbări de guvern; cu alte cuvinte, în urma consumării unui act de caracter politic. In aceste împrejurări, mulți temându-se de persecuțiuni, proscrieri, mulți văzându-se isbiți în ambițiuni sau amorul lor propriu, principi detronați, etc., preferă exilul, decât să rămâie în țara lor natală. Așa au fost emigrațiunile politice din Franța în timpul revoluției dela 1789.

47. Imigrațiune este fenomenul contrar emigrațiunii, adică intrarea într'o țară a indivizilor din altă țară, de unde au emigrat.

5) Libertatea conștiinței

48. — Definiție. — *Libertatea conștiinței*[1] înseamnă libertatea gândirei, libertatea de a cugetà, de a examinà și de a crede.

Prin urmare, liber e omul să creadă, în ce vrea, poate avea orice păreri, poate fi partizanul oricărei

---

1) *Art. 21 din Constituție zice: „Libertatea conștiinței este absolută. Libertatea tuturor cultelor este garantată, întrucât însă, celebrațiunea lor nu aduce o atingere ordinei publice sau bunelor moravuri".*

opiniuni, atât numai ca manifestarea lor să nu atingă ordinea publică sau bunele moravuri[1]).

49. — **Sancţiune.** Din momentul în care manifestarea părerilor sau credinţelor — prin scris sau verbal — aduce o jignire ordinei publice sau bunelor moravuri, legea penală intervine. Astfel art. 294 c. p. declară „culpabil de calomnie pe acela care, prin cuvinte rostite în public..., prin scris..., imprimate..., gravuri..., va propune asupra unui individ fapte cari, de ar fi adevărate, ar supune pe prepusul la pedepse sau măcar la ura ori disprețul cetăţenilor".

Dacă prin mijloacele arătate cineva ar aduce o imputare pentru un năravsau viţiu unei persoane, se va pedepsi cu amendă dela 100—1000 lei sau cu închisoare dela 15 zile până la 3 luni; iar dacă injuria s'ar adresà unui membru al clerului, sau corpurilor legiuitoare, vreunui ministru sau oricărei administraţiuni sau membru al ei, se va pedepsi cu închisoarea dela o lună până la un an şi amenda dela 150—1500 lei (art. 299). Tot aşa mai sunt art. 300, 181—183, 167—169, 77, 47 c. p.

a) *Libertatea religioasă*

50. — Libertatea conştiinţei, privită din punct de vedere al religiunii, ia numele de *libertate religioasă.*

---

1) Ordinea publică *înseamnă liniştea ce trebuie să domnească în societate, pentru ca membrii ei să poată lucrà în voie fiecare la ocupaţiunea lui; iar* bunele moravuri: *ceeace e admis la un moment dat de societate, de prejudecăţile ei. Această noţiune poate varià dela popor la popor, sau la acelaş popor în diferite timpuri; ce au fost eri bune moravuri, astăzi, pot fi oprite. La turci, poligamia este îngăduită, la noi constituie o atingere a bunelor moravuri şi deci e oprită, ba chiar pedepsită de lege.*

Religiunea este legătura dintre om şi Dumnezeu. Ca definiţiune putem da următoarea: „sistemul de a simţi şi cugetà relativ la divinitate". Speranţa şi credinţa sunt factorii ei, iar misterul cauza lor. Religiunea fiind spontanee şi individuală — adică neputându-se impune şi referindu-se la ceva care e în afară de această lume — rezultă că ea nu se poate reglementà prin legi. Ea scapă acţiunii suveranităţii.

Libertatea religioasă este garantată, zice art. 21 din Constituţie. Această garanţie însă, dispare din momentul în care celebraţiunea religiunii atinge ordinea publică sau bunele moravuri.

E de observat că de unde libertatea conştiinţei, a cugetărei, este absolută — adică e fără restricţiune, nu cade sub acţiunea legiuitorului — când e vorba însă de cult, libertatea este numai garantată, şi numai atâta timp cât nu atinge ordinea publică, deci nu este absolută. Aşa, un cult, care autorizà bigamia sau repudiază serviciul militar, care admite şi ordonà uciderea soţului supravieţuitor sau alte dogme contrarii organizărei statului, nu poate cere dela lege garantarea lui.

51. — Subdiviziunile libertăţii religioase. Unii publicişti înţeleg prin libertatea religioasă numai libertatea de a cugetà în materie de religiune; alţii, ca Jules Simon, susţin că ea cuprinde nu numai libertatea conştiinţei aplicată la religiune, dar şi libertatea de manifestare: libertatea cultului, precum şi libertatea de propagandă; iar alţii înţeleg numai libertatea credinţei intime şi a cultului.

a) *Libertatea credinţei*. Fiecare om e liber să examineze diferitele doctrine religioase şi să creadă sau nu, în intimitatea conştiinţei sale, în sinceritatea unei revelaţiuni care să-i satisfacă mai bine tendinţele spiritului.

b) *Libertatea cultului* este dreptul de a profesà în public chiar, credinţa sa religioasă, fără însă a fi oprit sau persecutat din această cauză. De aci şi dreptul de a nu fi constrâns la nici un alt cult sau act exterior, ce ar fi în contrazicere cu credinţa sa.

c) *Libertatea de propagandă* este libertatea de a apără credinţele noastre, de a combate ceeace credem în eroare, de a discută şi convinge, de a face adepţi la credinţele ce ne însufleţesc.

Propaganda şi cultul fiind fapte externe, cari interesează şi pot atinge ordinea publică, cad sub acţiunea suveranităţii, care veghează ca manifestarea externă a diferitelor credinţe religioase să nu atingă convieţuirea socială şi organismul politic (vezi art. 167—169 cod. penal şi art. 22 din legea sinodală, care opreşte scrisorile pastorale politice).

b) *Libertatea Presei*[1])

52. — Odată admisă libertatea conştiinţei, eră natural să se acorde şi libertatea presei, care poate fi privită ca un corolar al principiului gândirei. Fiind liber să cugeţi, să crezi, eşti liber să comu-

---

1) *Art. 24. — „Constituţiunea garantează tuturor libertatea de a comunică şi publică ideile şi opiniunile lor prin graiu, prin scris şi prin presă, fiecare fiind răspunzător de abuzul acestor libertăţi în cazurile determinate prin codul penal, care nici într'un caz nu va puteà restrânge dreptul în sine.*

Nici o lege excepţională nu se va puteà înfiinţà în această materie.

Nici cenzura, nici o altă măsură preventivă pentru apariţiunea, vinderea sau distribuţiunea oricărei publicaţiuni, nu se va puteà înfiinţà.

Nu este nevoie de autorizaţiune prealabilă a nici unei autorităţi pentru apariţiunea oricărei publicaţiuni.

Nici o cauţiune nu se va cere dela ziarişti, scriitori, editori, tipografi şi litografi.

Presa nu va fi pusă niciodată sub regimul avertismentelor.

nici prin graiu sau scris (gazete, cărți, broșuri), ideea ce profesezi și aceasta este libertatea presei. Presa nu este numai un mijloc de răspândire a ideei, a culturei, dar și un mijloc de guvernământ: prin ea putând cetățeanul să ia cunoștință de actele făcute de guvern și tot prin ea — ca o contraparte a obligațiunilor de a participà la sarcinele statului — să se plângă de abuzul autorităților, ba chiar să exercite un control asupra felului cum înțelege guvernul să rezolve chestiunile de interes general.

53. — Definiție. *Presa* este mijlocul cel mai puternic prin care se manifestează opiniunea publică.

Opiniunea publică, este părerea, judecata individuală aplicată la persoana colectivă numită societate. Ea prezintă aceleași caractere ca și opiniunea individuală: mobilă, variabilă dintr'un moment într'altul și progresistă. Se manifestă prin întruniri, scrieri, teatru și prin presă[1]). Pentru ca opiniunea publică să aibe autoritatea unui adevărat

---

Nici un ziar sau publicațiune nu va putea fi suspendat sau suprimat.

Autorul este răspunzător de scrierile sale; în lipsa autorului este răspunzător girantul; iar, în lipsa acestuia, editorul.

Orice ziar trebuie să aibe un girant răspunzător, care să se bucure de drepturile civile și politice.

Delictele de presă se judecă de juriu, afară de acele cari s'ar comite în contra persoanei Regelui și a Familiei Regale, sau contra Suveranilor statelor străine. Aceste delicte se vor judecà de tribunalele ordinare după dreptul comun.

Arestul preventiv în materie de presă este interzis".

1) *Presa, care exprimă opiniunea publică în mod mai continuu, zilnic, cu aplicațiune în deosebi la acțiunile politice, se numește* jurnalism.

judecător, se cere să fie: luminată şi inteligentă.

54. — Restricţiuni. Libertatea presei este de drept natural, ca şi libertatea manifestărei gândirei. Ea însă nu este absolută, ilimitată, ci e supusă la restricţiuni.

Libertatea presei are şi părţi bune şi părţi rele. Când presa e în mâna unor persoane străine, ce tind la interese opuse intereselor neamului, când — liberă fiind — agită pasiunile politice, când se dă publicităţii idei imorale, libertatea presei este un rău. Inconvenientele însă sunt prea mici, faţă de părţile bune ce poate avea. Zilnica expunere a actelor guvernului face pe cetăţean să fie incontinuu părtaş la trebile publice; pe de altă parte, zilnicele denunţări ale abuzurilor fac ca ele să se împuţineze şi viaţa de stat să se ţină în limitele constituţiunii.

Presa, aşa dar, trebuie să fie *liberă*, adică nu supusă la regimul măsurilor preventive, dar măsurile represive sunt şi trebuiesc a fi admise; acestea nu ating libertatea presei, ci mai mult o garantează; dacă comiţi un fapt delictos, ici pedeapsă.

55. — Garanţii. Ura celor puternici putând fi uşor întoarsă către presă, Constituţia a luat două măsuri: *a)* opreşte arestul preventiv pentru delictele de presă; *b)* dă în judecata cetăţenilor, a curţii cu juraţi, toate delictele de presă, afară de cele îndreptate în contra Regelui şi Familiei Regale sau contra suveranilor statelor străine. Măsura e foarte potrivită, căci întrucât presa se adresează mulţimei, e natural ca tot mulţimea s'o şi judece.

56. — Delict de presă este infracţiunea comisă pe cale de publicaţie, fie ea o gazetă zilnică, fie revistă, fie o carte. Manifestarea acestor infracţiuni se face în mod obişnuit prin: calomnie, injurie, îndemnul la nesupunere contra legii, provocarea la crîme sau delicte, etc.

57. — Dovedirea şi pedepsirea delictului. Cum

se poate dovedì autorul unui articol, pentru a se putea — dacă e locul — trage la răspundere?

Intrucât în multe cazuri articolele nu se semnează de autorul lor, legea a hotărît să pedepsească pe *girantul* ziarului sau pe *editor*. Aceasta, pentrucă la delictul de presă cele două elemente: intenţiunea şi faptul nu se găsesc întrunite în aceeaş persoană; acì, una concepe şi alta dă publicităţii.

58. — Publicarea răspunsului. Un jurnalist e obligat să publice răspunsul unei persoane ce a fost atacată prin jurnalul pe care îl conduce. Art. 193 c. penal vorbeşte de această obligaţie şi formele în care ea se aduce la îndeplinire, iar refuzul la această obligaţiune constituie o contravenţiune ce se judecă tot de curtea cu juri, unde trebuieşte intentată şi acţiunea în despăgubiri civile.

B) LIBERTATEA SOCIALĂ

Libertatea muncii

59. — Munca însemnează silinţele prin cari omul — concentrând inteligenţa şi forţele sale şi dirijând voinţa sa — străbate materia ce-l înconjoară, o supune domeniului său şi satisface astfel trebuinţele conservaţiunii şi perfecţiunii sale sub raportul material şi intelectual.

Libertatea muncii nu este deci decât libertatea individuală considerată în raport cu lucrurile.

Prin muncă, omul transformă materia, o face folositoare trebuinţelor sale, şi-o apropie şi astfel se dă naştere *proprietăţii*. Deci *dreptul de a muncì* şi facultatea de a-şi apropià materia, adică *dreptul de proprietate* sunt două expresiuni sinonime. Astfel inviolabilitatea proprietăţii corespunde cu libertatea muncii, cu inviolabilitatea persoanei.

60. — Caracterele proprietății sunt: a) *individuală*, prin natura ei, iar nu colectivă — întrucât ea se bazează pe munca și inteligența omului, cari sunt calități individuale; pe când proprietatea colectivă are ca origină legea; b) *permanentă, eternă* și *transmisibilă* din om în om, cu voința sa; c) *inegală*, nu toți oamenii muncesc în acelaș fel, nici n'au facultăți egale, așà că și produsul muncii — proprietatea — nu poate fi acelaș pentru toți.

61. — Felurile proprietății. Proprietatea poate fi grupată în două mari categorii: 1) *naturală*, care cuprinde: *a)* pe cea fonciară; *b)* subterană; *c)* mobiliară și 2) *legală*, care datorește existența ei legii, ca: a) proprietatea sclavilor; b) oficiile; c) monopolurile; d) privilegiile; e) proprietatea intelectuală (care poate fi artistică, literară și industrială). Dintre proprietățile legale, unele sunt: juste și utile, precum: proprietatea literară și industrială; cele mai multe, însă, reprobabile, ca sclavagiul.

Inviolabilitatea proprietății

62. — Justificarea principiului. — Chezășuirea prin lege a desăvârșitei proprietăți asupra muncii, constitue unul din îndemnurile cele mai mari ca omul să muncească și agonisească. Siguranța ce o capătă individul că fructele străduințelor sale îi rămân, că nimeni nu-i va luà banul, pământul sau casa lui, îi dă un puternic imbold pentru muncă, iar pe acest imbold se sprijine înmulțirea raporturilor dintre oameni; munca e pârghia ce susține o înfloritoare stare materială a societății; altfel nimeni n'ar mai muncì sau economisì, știind că câștigul nu-i va aparține.

De aceea, un drept cu rezultate atât de importante nu putea fi trecut de legiuitor într'o lege ce ușor ar fi putut să se schimbe. Aceasta a făcut ca, deși

garantarea dreptului de proprietate era consfinţită prin art. 481[1]) al codului civil din 1865, totuş Constituanta din 1866 să ridice acest drept la rangul de principiu constituţional, trecându-l alături de celelalte drepturi: inviolabilitatea domiciliului, libertatea individuală, a conştiinţei, presei, etc.

De fapt, principiul inviolabilităţii proprietăţii nu este decât o consecinţă directă, un corolar al libertăţii individuale, al dreptului de proprietate pe care cetăţeanul îl are asupra persoanei sale. In adevăr, dacă individului îi este asigurată libertatea de acţiune, putând să se ducă unde vrea, trebuie să-i recunoaştem şi dreptul de a muncì sau nu — după voia lui — de a agonisì, a fabricà a vinde sau a cumpărà ce vrea, se înţelege cu restricţiunile aduse de lege şi dictate de interesul de a menţine ordinea şi de a face să se respecte drepturile fiecăruia.

63. — **Garanţii.** Garanţia libertăţii aduce garanţia muncei. Proprietatea este rezultatul muncei. Deci garanţia muncei consfinţeşte garanţia proprietăţii.

Inscrisă în art. 19 din Constituţie, inviolabilitatea proprietăţei este astăzi unul din drepturile fundamentale ale cetăţenilor: „Proprietatea de orice natură, precum şi toate creanţele asupra Statului, sunt sacre şi inviolabile".

64. — **Definiţia** proprietăţii ne este dată de lege. Codul civil prin art. 480, spune că „proprietatea este dreptul ce are cinevà de a se bucurà şi a dispune de un lucru în mod exclusiv şi absolut, însă în limitele determinate de lege"[1]). Se poate folosì de lucrul său, aşà cum vrea proprietarul: poate să-l vândă, închirieze sau distrugă, atât nu-

---

1) *Art. 481 c. civ.: „Nimeni nu poate fi silit a cedà proprietatea sa, afară numai pentru cauză de utilitate publică şi primind o dreaptă şi prealabilă despăgubire".*

mai: să nu vatăme ordinea publică. Dacă însă, prin felul său de a se folosi de un lucru, vatămă pe cineva, atunci iese afară din lege. Sunt liber să-mi vând casa, dar nu pot să-i dau foc, căci pune în pericol pe a vecinului.

65. — Restricțiuni. Principiile, oricât de mari și binefăcătoare ar fi, nu sunt însă și nici nu pot fi absolute, căci atunci s'ar transformà repede în abuzuri. Deci Statul este în rolul lui natural de a pune limite inviolabilității proprietății. Totdeauna vom găsì un caz de știrbire. Și la principiul proprietății avem asemenea restricțiuni. Ele sunt cerute: 1) sau de interesul social — care are totdeauna precădere asupra celui individual; 2) sau de interesul particular.

66. — 1) Restricțiile bazate pe interesul social consistă în dreptul ce are puterea socială de a ridicà cuivà dreptul de proprietate, de a-l exproprià pentru cauză de utilitate publică. Ele sunt: I) *exproprierea* și II) *confiscarea*.

I. — Exproprierea

67. — Alin. II de sub art. 19 din Constituție cuprinde această restricție a exproprierii, zicând: „nimeni nu poate fi expropriat decât pentru cauză de utilitate publică, legalmente constatată și după o dreaptă și prealabilă despăgubire".

68. — Ce se înțelege prin *utilitate publică?* Însăș Constituția ne-o spune în alin. III: „Prin cauză de utilitate publică urmează a se înțelege numai *comunicațiunea* și *salubritatea publică*, precum și *lucrările de apărarea țării*".

In afară de aceste 3 cazuri, nu există și nu poate există o cauză de utilitate publică.

69. — Condițiuni. Prin urmare, se cer următoarele condițiuni pentru ca să se poată face exproprierea:

a) Utilitatea publică să fie *legalmente* constatată, adică conform legii. Sunt cazuri când expropriera se poate face fără ca utilitatea să fie constatată printr'o lege specială, ci numai printr'un decret (art. 78 al legii de expropriere).

b) Să fie vorba de unul din cele trei cazuri: *înlesnirea comunicațiilor, salubritate publică* sau *lucrări de apărarea țării*. De aci rezultă că expropriera nu se poate efectuà decât în privința proprietății imobiliare. In ce privește cea mobiliară se poate zice că se expropriază și ea în caz de rechiziționne — care are însă un caracter accidental și e mai mult un impozit în natură, așà că nu i se aplică art. 19 din Constituție, ci legea specială a rechizițiunilor.

c) Expropriera nu poate avea loc decât în urma unei *drepte* și *prealabile* despăgubiri.

70. — Declararea utilității. Utilitatea publică se declară de diferite organe, după cum ea este de un interes mai întins sau mai restrâns. [1])

Pentru toate lucrările de interes general, căi de comunicațiune, fortificații, etc., utilitatea publică se declară de puterea legiuitoare; pentru acelea de interes comun la mai multe județe, de către consiliile județene respective; pentru acelea de interes local, într'un județ, precum și al mai multor comune din județ (drumuri, șosele, etc.) de către consiliul județean, iar pentru lucrările de interes local în comună (aliniere de strade, deschideri de parcuri, etc.) utilitatea publică se declară de consiliul comunal.

---

1) Materia exproprierii, precum și formalitățile ce trebuesc îndeplinite, sunt arătate în legea de expropriațiune pentru cauză de utilitate publică din 20 Octombrie 1864, modificată în 9 Februarie 1900, și legea pentru aplicarea exproprierii proprietăților rurale declarate inalienabile prin diferite legi și regulamentul ei de aplicare din 1892.

Constituanta din 1914 se va ocupà și cu modificarea art. 19 din Constituție.

II. — Confiscarea

71. — Definiţie. Prin confiscare se înţelege însuşirea de către stat a întregei sau numai a unei părţi din averea individului.

72. — Condiţiuni. „Nici o lege nu poate înfiinţă pedeapsa confiscărei averilor", zice art. 17 din Constituţie. Prin urmare, spre a putea fi confiscare, trebuie, ca o primă condiţie, să fie loc la o pedeapsă: proprietarul să se fi făcut vinovat de un fapt încrimirat de lege.

73. — Felurile confiscării. Când confiscarea se face asupra întregei averi, asupra universalităţii bunurilor, ia numele de *confiscare generală*. De aceasta se ocupă art. 17, dispunând că nici puterea legiuitoare nu poate decide înfiinţarea ei.

Când confiscarea se face numai asupra unui obiect determinat, se numeşte *specială* şi aceasta e îngăduită de lege.

74. — Obiectele supuse confiscării sunt acelea cari au servit de instrumente în mâna infractorului. Atât codul şi procedura penală, cât şi diferite legi. ne arată cazuri de confiscări speciale.

Astfel art. 37 c. penal prevede:

a) *Lucrurile produse prin crimă, delict sau contravenţiune;*

b) *Lucrurile cari au servit, sau cari au fost destinate spre a comite vre-o infracţiune, dacă aceste lucruri vor fi ale autorului infracţiunii sau ale vreunui complice;*

c) *Scrierile, imaginele sau figurile cari ar prezentă elementele unei acţiuni condamnabile; pentru aceasta se va ordonă în acelaş timp şi* distrucţiunea *tuturor exemplarelor ce se vor fi găsit, precum a plachetelor, formatelor sau tiparelor ce vor fi destinate spre a le reproduce.*

Confiscarea sau distrucţiunea vor fi parţiale, la caz când numai unele pasagii sau unele părţi din planchete, formaturi sau tiparuri, vor fi contrarii legii;

d) *Toate lucrurile făcute sau menținute în contra regulamentelor polițienești. Acestea, la caz de a fi vătămătoare sănătății publice, se vor distruge în total sau în parte*".

Iar, art. 391, acelaș cod, vine și completează, zicând:

„*Se vor confiscà:*

a) *Mesele, instrumentele și gătirile de jocuri, de loterii așezate pe strade, pe drumuri și prin locuri publice, precum și banii ori lucrurile de loterie propuse jucătorilor;*

b) *Băuturile prefăcute, ce se vor găsì a fi ale vânzătorilor, se vor vărsà;*

c) *Scrierile sau gravurile în contra bunelor moravuri se vor rupe și se vor desființà;*

d) *Lucrurile de mâncare stricate, clocite sau vătămătoare și poamele crude se vor lepădà;*

Procedura penală, iarăș, arată cazuri de confiscări. Un exemplu:

„*Art. 34: Procurorul va pune mâna pe omul și pe orice alt lucru va părea că a servit sau a fost destinat la comiterea crimei sau a delictului, precum și pe orice va părea un product al acelui fapt, cu un cuvânt pe toate câte ar putea servi spre descoperirea adevărului...*"

Codul silvic (alin. ultim de sub art. 38) dă drept de confiscare și vindere în folosul fiscului, a instrumentelor cari au servit la comiterea delictului silvic.

Legea monopolurilor statului prevede, pe lângă o anumită pedeapsă, și confiscarea în următoarele cazuri:

a) *Când se găsește tutun lipsă la cultivator sau se ascunde, se confiscă o cantitate echivalentă;*

b) *Când se găsește tutun la persoane ce nu sunt cultivatori;*

c) *Când se transportă tutunul fără autorizație;*

d) *Când se întrebuințează tutunuri de contrabandă;*

e) *Când se vinde sarea de contrabandă sau fără bilet de legitimație;*

f) *Când se fabrică în mod fraudulos sau contrabanda chibriturilor, hârtiei pentru ţigarete, a pulberii, explosibilelor şi cărţilor de joc;*

g) *Când se deţine pulbere de mină sau orice preparat explosibil, fără autorizare;*

h) *Când se întrebuinţează cărţi de joc ce nu sunt pentru cercuri, cluburi;*

i) *Când se fabrică ori importă aparate pentru tăiat tutunul sau de făcut tuburi de ţigarete şi cărticele;*

j) *Când se vând produse monopolizate fără a avea brevet.*

Legea pescuitului (art. 41) şi a poliţiei vânătoarei (art. 10 şi 13), prevăd confiscarea instrumentelor nepermise de pescuit şi vânat sau întrebuinţate în epocile oprite de lege.

Tot asemenea, legea vămilor, legea pentru monopolul vânzărilor băuturilor spirtoase în comunele rurale şi legea pentru fabricarea şi vânzarea lumânărilor de ceară, prevăd pedeapsa confiscării pentru contravenţiuni la unele dispoziţii ce conţin.

75. — Organele cari pot confiscă. In principiu, dreptul de confiscare aparţine *judecătorului de instrucţiune* (art. 86 şi 87 pr. penală).

In caz de flagrant delict, ea poate fi făcută de procuror, precum şi de ofiţerii de poliţie judiciară, auxiliari ai ministerului public (art. 34, 36 şi 47 pr. penală).

76. — 2) Restricţii bazate pe interesul particular. Acestea sunt prevăzute cu deosebire de codul civil şi cel comercial; se găsesc şi în unele legi administrative.

S'a pus chestiunea dacă ele — prevăzute de alte legi speciale — sunt constituţionale. Se răspunde că art. 19 din Constituţie n'a înţeles să suprime art. 480 din c. civ., care spune că „proprietatea este dreptul ce are cinevă de a se bucură şi a dispune de un lucru în mod exclusiv şi absolut, *însă în limitele determinate de lege*". Art. 19 priveşte proprietatea şi pe proprietar în raport cu interesul

public, cu statul, determinând numai esența și prerogativele dreptului de proprietate; când e vorba de a ști cari sunt elementele constitutive ale proprietății, caracterele și limitele sale legale, atunci ne referim la dreptul comun, care e codul civil și la celelalte legi și regulamente speciale.

Alt exemplu de restricțiuni este art. 610 c. civ. și altele din materia servituților.

Secretul scrisorilor

77. — Statul, luând asupra sa monopolul telegrafelor, telefoanelor și expedierii corespondenței cetățenilor, s'a simțit obligat să ia măsuri ca funcționarii săi să nu deschidă scrisorile, sau să denunțe secretul depeșilor ori convorbirilor telefonice.

Constituția a înscris, în art. 25[1]), garanția secretului scrisorilor, iar prin codul penal — art. 156 — se pedepsește cu închisoarea până la 2 ani și cu amendă până la 250 lei, precum și cu ridicarea dreptului de a mai ocupà funcțiuni publice dela 1 până la 2 ani, funcționarul, agentul guvernului ori al administrațiunii poștelor, care va fi sustras sau deschis scrisori încredințate poștei. De altă parte, art. 126 și 127 din legea organică a poștelor din 19 Iulie 1892, regulamentează pe larg această materie.

78. — **Restricțiuni.** Principiul suferă și restricțiuni, interesul general primând și aci înaintea celui particular. Astfel, judecătorul de instrucțiune, — în principiu — poate face percheziții tuturor scrisorilor cari ar servì la descoperirea adevărului, atât a acelora ce s'ar află la domiciliul prevenitului, cât și a celor cari s'ar află în orice loc (art. 84 și 85 pr. penală).

In caz de flagrant-delict, acest drept se acordă

---

1) *„Secretul scrisorilor și al depeșilor telegrafice este neviolabil"*.

procurorului şi odată cu el şi tuturor ofiţerilor de poliţie judiciară, iar art. 80 din codul justiţiei militare dă, în caz de flagrant-delict, în puterea ofiţerilor de poliţie judiciară militară dreptul de a face percheziţia scrisorilor.

Dreptul de reuniune şi asociaţiune

79. — Definiţie. Intrunirea, ca şi asociaţiunea, este reunirea mai multor persoane. Ele nu se deosibesc decât prin aceea că reuniunea sau întrunirea este accidentală, un act momentan, care, după ce a avut loc, se dizolvă, nu mai lasă decât memoria faptului, pe când asociaţiunea are un caracter de permanenţă[1]).

Ambele aceste drepturi, de a se întruni şi asocià, sunt excluziv rezervate românilor.

a) Libertatea întrunirilor

80. — E consfinţită de art. 26 din Constituţiune:

„Românii *au dreptul de a se adunà pacinici şi fără arme, conformându-se legilor cari reguleazà exercitarea acestui drept, pentru a tratà tot felul de chestiuni; întru aceasta nu este nevoie de autorizaţiune prealabilă.*

Această dispoziţiune nu se va aplicà şi întrunirilor în loc deschis, cari sunt cu totul supuse legilor poliţieneşti".

Prin urmare, numai Românii au dreptul de întrunire.

Regularea exercitării acestui drept nu se poate face decât prin lege [2]).

---

1) *A se întruni este — după definiţiunea dată de Hervè — de a se luminà şi discutà împreună; iar a se asocià este dorinţa de a conlucrà, de a întreprinde.*

2) *Erà, prin urmare, un act anticonstituţional de-*

81. — In ce privește pe străini, dispoziția din Constituțiune li se poate aplică și lor, de oarece dreptul de întrunire este un drept public, nu politic. Cu o singură condițiune se pot însă folosì de el: ca să nu se turbure ordinea publică, în care caz guvernul poate venì cu o lege prin care să le restrângă, ba chiar interzică întrunirile.

O asemenea lege nu s'a făcut la noi, guvernul utilizând alt mijloc pentru represiunea străinilor turburători: *expulzarea*.

82. — **Diviziune**. In ce privește pe români, constituția distinge: după cum întrunirea se ține în loc închis, sau sub cerul liber.

1) *In loc închis*, întrunirea e liberă, nu e nevoie de nici o încuviințare; singurele condițiuni ce se cer sunt: să fie *pașnică* și *fără arme*[1]).

Cu păstrarea acestor două condițiuni, românii se vor puteà întrunì fără ca agenții forței publice să-i poată oprì sau să pătrundă înăuntru și să dizolve întrunirea; se va puteà interzice însă când cetățenii vor aveà arme asupra lor și mai ales în cazul când cetățenii vor aveà instrumente pe cari art. 91 c. p. le consideră totdeauna ca arme[2]).

---

ziunea luată de consiliul de miniștri în 1876, prin care se hotărà că întrunirile în loc deschis nu se puteau ține decât înștiințând mai întâiu pe comisarul de poliție.

1) Înțelesul cuvântului „armă" ne este dat de art. 91 c. penal: „Se socotesc arme, orice unelte sau mașine, sau instrumente înțepătoare, tăietoare sau zdrobitoare, precum: pușcă, pistol, lance, sulițâ, coasă, topor, bardă, cuțit, ciomag, și alte asemenea. Cuțitele de buzunar, foarfecele, bastoanele, nu vor fi considerate ca arme, decât atunci când se vor fi întrebuințat a lovì, a rănì sau a omorî".

2) Deosebirea ce o face legea penală între instrumentele ce sunt considerate totdeauna ca arme

2) *In loc deschis*, întrunirea e supusă legilor poliţieneşti, autorităţile putând reglementă — ba chiar interzice, la nevoie — ţinerea lor. Ele nu se pot ţine decât cu înştiinţarea şi autorizarea autorităţilor poliţiei administrative; e măsura preventivă ce se ia ca ordinea publică să nu fie turburată, în care scop se poate interzice: purtarea de drapele, de embleme, trecerea prin anume locuri, străzi, sau prin faţa instituţiunilor publice sau locuinţelor unor anume persoane.

83. — Sancţiune. Legea penală pedepseşte pe cei ce în loc închis sau deschis se întrunesc şi turbură ordinea publică. „Dacă după trei somaţiuni ce li se va face de către autorităţile competinte — spune art. 90 c. p., vorbind de adunări sau cete turburătoare liniştei obşteşti — nu se vor risipì şi va mijlocì lucrarea puterii armate, toţi câţi vor fi complici la dânsele şi se vor prinde acolo pe loc se vor pedepsì cu închisoare dela 6 luni până la 2 ani, iar căpeteniile lor cu doi ani închisoare. Insă acei din complici sau din căpetenii cari vor fi cu arme, se vor pedepsì cu recluziunea"[1]).

b) Libertatea asociaţiunii

84. — Asociaţiunea presupune un organism permanent, care continuă a trăì chiar după ce s'a dizolvat întrunirea.

De dreptul de asociaţie se ocupă art. 27 din constituţie, în următoarea cuprindere: „Românii au dreptul a se asocià, conformându-se legilor cari regulează exerciţiul acestui drept".

85. — Cari sunt aceste legi? Până azi o lege spe-

şi acelea ce nu sunt ca atare decât numai în caz de întrebuinţare, e foarte importantă: primele agravând pedeapsa considerabil (vezi art. 90 şi 318 codul penal).

1) *Vezi nota 2) pag. precedentă.*

cială cu privire la exercitarea acestui drept nu există. Codul civil însă, ca şi cel comercial, se ocupă şi regulamentează această materie, iar codul penal prescrie oarecari pedepse pentru societăţile ce urmăresc scopuri pedepsite de lege (art. 213—216)[1].

Codul civil, prin art. 1491—1531, regulamentează asociaţiunea şi contractul de societate. Două sau mai multe persoane se pot învoi să pună ceva în comun (bani, lucruri, industria ori arta, cunoştinţele, etc.) în realizarea unui scop; scopul trebuie să fie licit (art. 1492). Societatea începe să existe din momentul facerii contractului şi durează atâta timp cât voiesc membrii asociaţi.

Codul comercial tratează pe larg chestiunea exerciţiului dreptului de asociaţie, însă numai în ce priveşte societăţile ce au de obiect fapte de comerţ.

86. — Deosebiri. Intre societăţile de cari se ocupă dreptul civil — numite şi societăţi civile — şi cele de cari se ocupă codul de comerţ — societăţile comerciale — există oarecari deosebiri:

a) Societăţile comerciale sunt avantajate de legiuitor. Ele capătă, prin chiar actul de constituire, calitatea de persoană juridică[2]), calitate ce nu se

---

1) *E plină de interes dispoziţia art. 213, după care simpla cauză a formării unei societăţi spre vătămarea persoanelor sau a proprietăţilor — chiar dacă nu au făcut nici un act în această privinţă (art. 214) — se consideră ca o crimă în contra liniştei publice şi e pedepsită cu recluziunea (art. 215).*

2) **Persoane morale** *sau* **juridice** *sunt acele subiecte de drepturi cari au posibilitatea de a avea bunuri, creanţe şi datorii, şi cari în acelaş timp nu sunt fiinţe omeneşti.*

Diferite teorii. — *Explicarea juridică a personalităţii morale acordată societăţilor nu e tocmai uşoară. S'au susţinut de autori numeroase teorii. Astfel:*

a) Teoria ficţiunii *sau teoria clasică, formulată de germanul Savigny, după care persoana morală*

acordă celor civile decât numai printr'o lege specială;

b) Societatea civilă, recunoscută prin lege per-

---

este o ficțiune, o abstracțiune; ea nu are ființă reală care să se poată vedea și pipăi; e, prin urmare, o închipuire juridică și pentru a-i dà tărie e nevoie de o intervenție a suveranității statului, care, printr'o lege, să-i creieze această ficțiune. Teoria aceasta are cei maimulți partizani: Soleilles, Aubry et Rau, Laurent; la noi: Al. Degré, Alexandrescu, C. Nacu, Dissescu. Luca Ionescu, etc.

b) Teoria realității, *formulată de Besseler și susținută de Zittelmann și Gierke. Aceștia socotesc persoanele morale ca pe niște realități, având o existență reală, iar nici decum fictivă. Colectivitatea, societatea, odată formată, persoana morală se naște imediat și statul nu ajută cu nimic la crearea lor; el poate împiedecà asociațiunea sau s'o dizolve, dar nu poate s'o considere ca neexistând și atunci când printr'o lege îi dă calitatea de persoană morală, statul n'o crează, ci o* recunoaște. *Această teorie a fost atacată de majoritatea scriitorilor.*

c) *O altă teorie consideră persoana morală ca un* organism, *între indivizi existând aceleași raporturi ca între celulele unei ființe viețuitoare.*

d) Teoria proprietății colective, *susținută de Planiol, după care ideea de personalitate rezultă din existența unei masse de bunuri, a unui patrimoniu, pus în serviciul unui scop, acest patrimoniu este titularul drepturilor.*

Dintre toate aceste teorii, și multe altele de mai puțină valoare juridică, cea mai justă e teoria ficțiunii. In adevăr: pentru ca mai mulți indivizi să poată alcătui o persoană cu scop juridic, trebuie să îndeplinească o formă a legii, cu care formă se învestește, se dă societății ființă legală, dreptul de a trăi juridicește; de aci consecința că statul, prin voința lui, dă viață persoanei morale.

Diviziunea persoanelor morale. *Persoanele morale*

soană morală, funcţionează pe baza contractului încheiat între membrii. Ea însă nu poate avea un patrimoniu, pentrucă nu formează o *persoană deosebită de aceea a asociaţilor*, nu poate cumpără, nici vinde, nu poate primì daruri (donaţii, legate) nu poate fi chemată în judecată sau reclamà ea pe

---

sunt de două feluri: 1) de interes privat, *cari sunt înfiinţate în vederea satisfacerii unor interese pur particulare şi* 2) de interes public, *cari sunt constituite în scopul de a satisface interesele mulţimii, interesele generale.*

Persoanele morale de interes public *se mai numesc şi* persoane juridice de drept administrativ. *Ele sunt de două feluri:* a) *stabilimente publice şi* b) *stabilimente de utilitate publică.*

a) Stabilimentul public *e un mod de acţiune al autorităţii publice, o formă ce dă putinţă puterii publice de a-şi exercità autoritatea ce are. Unele din acestea sunt* circumscripţiuni teritoriale, *ca: statul, judeţul, comuna; altele sunt* servicii speciale: *Universităţile, Casa şcoalelor, Casa Bisericei, etc. (O cerinţă esenţială pentru prima categorie din aceste persoane morale şi care face să se deosebească de toate celelalte, este existenţa unui teritoriu, care să determine populaţiunea asupra căreia să-şi exercite autoritatea. De aceea ele mai poartă numele şi de* grupări politice. *Şi celelalte persoane juridice pot avea un teritoriu, nu le este însă indispensabil existenţei lor ca celor politice).*

b) Stabilimente de utilitate publică, *ca şi cele dintâi, sunt înfiinţate tot în interesul general, dar sunt create — şi aci e deosebirea — din iniţiativă particulară fără să facă parte din administraţia statului şi fără să fie întemeiate din averea lui. Astfel sunt: Fundaţiunea Universitară Carol I (recunoscută prin legea din 9 Iulie 1891); Eforiile: a Spitalelor civile, Sf. Spiridon din Iaşi, Kreţulescu, a spitalelor Brâncoveneşti, Madona Dudu din Craiova, etc.*

cinevà. In societatea comercială, din contra, odată constituită, ea se desparte de membrii ce au compus-o şi, printr'o ficţiune a legii, ea capătă o fiinţă, o existenţă separată de ei, putând exercità, în ce priveşte patrimoniul ei, drepturile şi obligaţiunile persoanelor fizice.

87 — **Scopul societăţilor** trebuie să fie — după cum am văzut — licit, permis, adică să nu izbească în ordinea publică, bunele moravuri sau în sentimentul de naţionalitate al românilor.

In aceste cazuri, statul nu numai că nu acordă societăţii fiinţă legală, dar, prin art. 213—215 c. p., se socoteşte ca *crimă* în contra liniştei publice orice asociaţie de făcători de rele spre vătămarea persoanelor sau a proprietăţilor şi acei asociaţi se pedepsesc cu recluziunea.

Dreptul de petiţiune

88 — **Definiţjune.** Este facultatea ce are orice persoană de a se adresà puterilor sociale, autorităţilor constituie pentru a le aduce la cunoştinţă cutare fapt şi a le cere intervenţia. Astfel, fiecare cetăţean poate ridicà vocea şi arătà greşelile şi violările de lege, abuzurile de putere ale depozitarilor forţei publice.

Dreptul acesta este recunoscut prin art. 28 şi 50 din Constituţiune[1]).

Oricine, dar, — minori, femei măritate şi chiar interzişi — poate, printr'o petiţie, să se adrescze fie autorităţilor, fie corpurilor legiuitoare şi să

---

1) Art. 28. — „*Fiecare are dreptul de a se adresà la autorităţile publice prin petiţiuni subscrise de către una sau mai multe persoane, neputându-se petiţionà decât în numele subscrişilor. Numai autorităţile constituite au dreptul de a adresà petiţiuni în nume colectiv*".

Art. 50. — „*Oricine are dreptul a adresà peti-*

ceară să i se facă dreptate, sub rezerva a două condiţiuni:

89 — Condiţiuni: *a)* Petiţiunile să nu fie făcute în mod *colectiv*, ceeace nu înseamnă că printr'o petiţie nu se poate adresà mai mulţi de-odată, dar că trebuieşte a figurà numele fiecărui petiţionar, iar nu o denumire generală, ca de ex.: „locuitorii din Călăraşi" sau „alegătorii din comuna Roseţii-Volnaşi". In acest fel nu se pot adresà decât autorităţile constituite, precum: Tribunalul Ialomiţa, sau persoanele morale, ca: Academia Română, Ateneul Român, etc.

Motivul acestei dispoziţii este că dacă s'ar putea da petiţiile în nume colectiv, corpul deliberant ar fi preocupat de interesul colectivităţii şi judecata sa ar fi înşelată. Apoi responsabilitatea petiţionarului e mai mare când iscăleşte petiţia şi o dă în nume'e său.

b) Petiţiunile adresate Parlamentului să fie date prin mijlocirea biuroului sau a unuia din membrii săi. Măsura e luată pentru a se evità insistenţele puţin conciliabile, cu respectul datorit Camerei, şi totdeodată în scopul de a se asigurà liniştea desbaterilor şi a evità presiunile. La începutul fiecărei sesiuni atât Camera, cât şi Senatul aleg comisiuni numite „de petiţiuni", cari au datoria de a studià cererile adresate corpului respectiv. Raportorii acestor comisiuni supun votului Adunărilor cererea pentru a se trimite ministrului respectiv odată cu recomandarea de a o satisface, în caz când cererea este dreaptă.

90 — Obiectul petiţiunilor — cairr totdeauna

ţiuni Adunărilor (Cameră şi Senat) prin mijlocirea biuroului sau a unuia din membrii săi. — Fiecare din Adunări are dreptul de a trimite miniştrilor petiţiunile ce-i sunt adresate. Miniştrii sunt datori a da explicaţiuni asupra cuprinderei lor, ordecâteori Adunarea ar cere-o".

vor fi decente — trebuie să fie de competența Adunărilor. Astfel, poate fi sau de interes particular: când cineva cere un ajutor, mărirea lefii cu ocaziunea discuțiunii bugetului statului, etc.; sau de interes general, cum ar fi de ex.: când cinevà propune prin petiție un nou sistem de învățământ sau se plânge contra unui funcționar administrativ. Nu poate însă nimeni cere să fie divorțat(?) sau reformarea unui act administrativ, acte cari cad sub acțiunea puterei judiciare; nici grațierea, numirea într'o funcțiune, conferirea unei decorațiuni, cari sunt de competența puterei executive. Asemenea petiții se înlătură, fiindcă dacă ar fi cercetate, s'ar violà principiul separațiunii puterilor.

Libertatea învățământului

91. — **Definiție**. Prin *învățământ* se înțelege instrucția metodică și regulată ce se dă tinerimei, iar prin *libertatea învățământului:* facultatea ce are fiecare locuitor în România de a deschide școli sau a dà lecțiuni, fără a fi împiedecat de cineva. Astfel considerată această libertate este și dânsa o manifestare a libertății individuale, ca și ea trebuie recunoscută tuturor[1]).

92. — **Restricțiuni**. — Intrucât e vorba de libertatea științei, libertatea învățământului este ab-

1) Art. 23 C. — *Învățământul este liber. — Libertatea învățământului este garantată, întrucât exercițiul ei nu ar atinge bunele moravuri sau ordinea publică. — Represiunea delictelor este regulată numai prin lege. — Se vor înființà treptat școli primare în toate comunele României. Învățătura în școlile statului se dă fără plată. — Învățătura primară va fi obligatorie pentru tinerii români, pretutindeni unde se vor află instituite școli primare. — O lege specială va regulà tot ce privește învățământul public.*

solută, fără restricție; când însă, e vorba de exercițiul unei profesiuni, suveranitatea are acțiunea ei. Controlul societății asupra învățământului se explică din cauza interesului ce are societatea de a veghea asupra influenței puternice și netăgăduite, exercitată de învățământ.

Cu toate acestea acțiunea statului nu trebuie întinsă prea departe, căci nu numai că s'ar violà principiul de drept natural: libertatea individuală, dar s'ar micșorà și foloasele pe cari învățământul le poate da societății. Deci instrucția nu trebuie monopolizată în mâinile statului, însă nici cu totul lăsată inițiativei individuale.

93. — **Titlul academic** este actul cu care cineva face dovada satisfacerii unor anumite studii. Acordarea titlurilor academice este un privilegiu al școlilor statului, dar este și o garanție că ele se vor da numai celor cari posedă calitățile cerute.

94. — **Gratuitatea învățământului** — primul principiu admis de art. 23—este acordat: 1) pentru un motiv de ordine socială, culturală, pentru realizarea progresului și 2) pentru unul de ordine politică: dacă cultura intelectuală este esențială și necesară la desvoltarea și perfecționarea omului privit individual, față cu facultățile lui și față cu natura, apoi cu atât mai mult e trebuincioasă învățătura pentru om față cu ceilalți membrii din societate.

S'a obiectat contra acestui principiu că nu e drept ca profesorii să fie plătiți de stat, — de toți contribuabilii — ci numai de părinții copiilor cari profită de învățătură. Se pare că critica a fost găsită temeinică, fiindcă astăzi pentru învățământul liceal și superior universitar se plătesc taxe. Iată dar, un principiu din Constituție ce astăzi nu-și mai are aplicațiunea în totalitatea lui [1]).

---

1) *De aceea articolul acesta intră printre cele ce urmează a fi revizuite de Constituantă.*

95. — **Obligativitatea învățământului primar** este al doilea principiu din art. 23. S'a zis că aceasta ar fi o atingere a libertății individuale și a autorității părintești în special. S'a răspuns însă că copilul aparține nu numai familiei, dar și țării.

Această obligațiune are ca sancțiune pedepsirea cu amendă a părintelui ce nu-și trimete copiii la școală [1]).

C) LIBERTATEA POLITICA

96. — **Caracterul**. Garanția libertăților se exercită în două feluri: *a)* în mod general, atribuind națiunei sau reprezentanților ei o parte de direcțiune și de control în afacerile publice și în acest caz garanția e propriu-zis *politică:* nu aparține decât acelora cari au calitatea de cetățeni români; *b)* în mod particular, asigurând pe fiecare cetățean că în caz de violență ori nedreptate, plângerea sa va fi auzită de țara întreagă și dreptul său restabilit.

Caracterul esențial este că drepturile politice sunt o creațiune a legii, pe când drepturile sociale sau civile subsistă prin ele însăși. De exemplu: nimeni nu vine pe lume cu dreptul de a fi alegător în colegiul I sau al II-lea, jurat, funcționar public; însă, oricine se naște cu dreptul de a cugetà, de a se mișcà dela un loc la altul, de a-și exprimà cugetarea. Legea reglementează aceste drepturi, libertăți, dar nu le crează, ca pe cele politice.

97. — **Elementele** libertății politice variază după țări și timp, după organizarea politică a statului, după forma de guvernământ: sunt mai puține în țările despotice și ajung la maximum în țările cari se guvernează prin ele însile, unde este un guvern reprezentativ constituțional.

In țările cu guvern reprezentativ parlamentar, elementele sunt:

---

[1]) *Vezi art. 1 și 8 din legea învățământului primar și normal-primar.*

1. Dreptul de alegere conferit la toți sau numai la o parte din cetățeni; cu cât e la mai mulți, cu atât libertatea politică e mai mare;

2. Dreptul de a ocupà funcțiuni publice;

3. Existența unui corp deliberant, numit reprezentațiune națională (Cameră și Senat, sau numai Cameră) — care face legi, controlează guvernul și crează impozite;

4. Independența magistraturei, căreia se încredințează puterea judecătorească și instituțiunea juriului în materie de presă și delicte politice;

5. Libertatea presei — fără de care libertatea politică e știrbită. Presa este de esența guvernului reprezentativ; pe lângă misiunea de a răspândì cultura, mai are și un rol direct politic;

6. Libertatea întrunirilor, mijlocul cel mai puternic de agitație. Aceasta dacă nu se referă la chestiunile politice, nu poate fi considerată ca element al libertății politice.

Mai pot fi considerate ca elemente esențiale cari formează libertatea politică; dreptul de petițiune când e vorba de a se relevà un fapt politic; dreptul de interpelare și altele.

98. — Cui aparține libertatea politică? Nu tuturor membrilor societății, ci numai cetățenilor români.

99. — Condițiuni. Pentru a avea această libertate și a o exercità — a fi de exemplu: reprezentantul națiunii, alegător, jurat, magistrat — se cere candidatului următoarele condițiuni: 1) să fie român — pentrucă numai cei ce au această calitate au sentimentul politic și spiritul de corp, cari contribuiesc la conservarea și perfecționarea națiunii din car face parte; 2) să fie bărbat, întrucât la noi femeia nu are exercițiul libertății politice; 3) să fie major, întrucât acest exercițiu necesită o maturitate de vederi, o inteligență desvoltată, o voință liberă și conștientă și alte aptitudini ce nu se găsesc la copii.

100. — **Drepturile politice** — de cari se vorbește în art. 6 din Constituție — sunt toate acele drepturi cari se referă la exercitarea suveranității, acelea prin mijlocul cărora cineva participă la guvernământul țării — luat acest cuvânt în sensul cel mai general[1]).

101. — **Drepturile civile** sunt cele ce privesc interesele private și pe cari le recunoaște sau conferă legea, cum este dreptul de a adoptă, de a testă, etc.

1) *Despre exercitarea drepturilor politice de către străini, vezi pag. 14 și următoarele (în notă).*

DREPTUL ADMINISTRATIV

PUTERILE STATULUI

102. — **Statul.** Am văzut[1]) că statul se poate definì: „reuniunea mai multor oameni, formând o persoană organică şi morală, pe un teritoriu dat, în forma guvernanţilor şi guvernaţilor", sau: „persoana politică a naţiunii, într'o ţară determinată"; iar atribuţiile lui, atât cele esenţiale, obligatorii, cât şi cele facultative, nu au decât un singur scop: acela de a asigurà proprietatea membrilor săi, reglementând — în virtutea puterii lui suverane — toate manifestările vieţei individului, determinând sfera de activitate a fiecăruia în parte şi asigurând astfel ordinea şi siguranţa în societate.

103. — **Puterile statului.** Statul, putând să comande indivizilor, implicit are — şi trebuie să aibă — pe de o parte o *voinţă,* de a comandà; iar pe de alta, o *putere,* ce-i este necesară la înfăptuirea celor comandate.

Voinţa statului o vedem manifestată prin legi. Legea exprimă ordinul ce societatea, statul, îl adresează indivizilor.

Puterea socială — care se defineşte: „facultatea de a întrebuinţà la conservarea şi perfecţionarea societăţii toate forţele colective şi sociale" — este una şi indivizibilă. Din punct de vedere al mo-

---

1) La pag. 4 (în notă).

dului cum lucrează însă, ea e susceptibilă de *delegațiune* și *diviziune*.

104. — **Diviziune**. Puterea socială este de 2 feluri: constituentă și constituită.

Constituentă: când se ocupă cu organizarea societății, fixând bazele ei fundamentale, arătând forma sub care se va executà suveranitatea; iar *constituită* când nu face altceva, decât aplică prescripțiunile pactului fundamental, ale Constituțiunii.

105. — **Funcțiunile statului**. Considerată ca putere constituită, puterea socială este: *legiuitoare, executivă* și *judecătorească*.

Legiuitoare: este atunci când se ocupă cu facerea legilor și alte atribuțiuni accesorii.

După ce legea este făcută, trebuiește respectată, și atunci intervine *puterea executivă*, care face ca legea să se execute, organizând diferite servicii pentru îndepărtarea obstacolelor *de fapt, materiale*, cari se opun la executarea ei.

Apoi, *puterea judecătorească*, ce are de scop a dà fiecăruia ce este al său, interpretând (îndepărtând obstacolele intelectuale) și aplicând legea la un caz determinat.

De aci rezultă funcțiunile statului, cari sunt: *de a face legi, de a le execută*, și de a le aplică la cazuri anumite între indivizi, adică *de a judecà conflictele*. Aceste trei funcțiuni formează cele 3 puteri ale statului (diviziunea tripartită[1]).

---

1) *Sunt autori (Ducrocq, Cours de droit ad-tif; Leon Duguit, De la séparation des pouvoirs), cari susțin că într'un stat nu există decât 2 puteri: legislativă și executivă, cea judecătorească nefiind decât o parte a celei executive, de oarece și ea aplică legea. După cum în organismul omului este numai voință și acțiune, tot așa și statul își manifestă voința prin lege, are o putere legislativă și apoi acțiunea: puterea executivă; se întâlnesc dar,*

PRINCIPIUL SEPARAȚIUNII PUTERILOR [1])

106. — **Definiție.** Se înțelege prin acest principiu: „atribuirea la organe independente și separate a funcțiunilor de legiuitor, judecător și administrator".

Separațiunea puterilor constituie astăzi o dogmă a dreptului nostru public și interesul țării pretinde

---

două faze: crearea și executarea legei, două puteri legislativă și executivă (diviziunea bipartită).

Alți autori divid puterea executivă în: administrativă, judiciară și guvernativă; alții (Pinheiro-Ferreira) admit 5 puteri: legislativă, executivă, judiciară, electorală și conservatoare; iar alții admit și o putere regală, una administrativă, alta militară și chiar presa o consideră ca a patra putere în Stat. Romagnosi recunoaște 8 puteri, între cari și opinia publică.

Romanii recunoșteau trei funcțiuni ale puterii sociale: legislatio, imperium și jurisdictio. — *Aristot zicea că statul are trei funcțiuni: deliberarea, autoritatea și judecata.*

1) **Istoric.** — *Principiul separațiunii puterilor îl găsim apărând în secolul XVI în Franța. Pe acea vreme regele ținea în mâinele sale toate aceste trei puteri. Jean Bodin — un scriitor, care a jucat în acel timp un rol considerabil în viața politică a Franței — este primul care formulează acest principiu. In „Traité de la République", el discută cine trebuie să împartă dreptatea, susținând că ea nu trebuie să fie supusă ambițiunilor prinților și fanteziei poporului. Ideea lui Bodin se întinde, devine tuturor cunoscută: doctrina salutară a separațiunii încolțește și până să ia ființă deplină, nu e decât un pas.*

In Anglia, prin secolul al XVII-lea, filozoful Locke

ca el să fie totdeauna respectat şi pus la adăpostul oricărei ştirbiri, de oarece, adevărată liber-

---

analizează în „Incercări asupra guvernământului civil", teoria separaţiunii puterilor. Inspirat de Constituţia engleză, el găseşte în stat trei puteri: legislativă, executivă (în care intră şi cea judecătorească) şi federativă (care are dreptul de a încheea tratate, pace, a declară războiu).

Principiul însă, în forma în care îl găsim aplicat la noi şi în majoritatea statelor europene, nu este precizat decât de Montesquieu, unul din cei 3—4 făuritori ai revoluţiei franceze. Inspirat de teoria lui Locke, el desvăluie germenul ideii ce zăcea în poporul francez, încă dela Bodin, şi în tractatul „Spiritul legilor", o prezintă publicului însoţită de argumente cari au determinat aplicarea principiului. El spune: „Libertatea politică nu se găseşte decât când nu abuzăm de putere; căci este o experienţă veche, că tot omul ce are puterea, este împins de a abuză de ea; el merge până găseşte o margine. Virtutea însăşi are nevoie de margine. Pentru ca cineva să nu poată abuză de putere, trebuie ca fiecare să tărmurească puterea". Există în fiecare stat trei feluri de puteri: legiuitoare, puterea executivă a lucrurilor ce depind de dreptul gînţilor şi puterea judecătorească ce depinde de dreptul civil. Prin cea dintâiu prinţul sau magistratul face legi pentru un anumit timp sau pentru totdeauna şi îndreptează sau desfiinţează pe cele ce sunt făcute. Prin cea de a doua el face pacea sau războiul, trimite sau primeşte ambasadori, menţine siguranţa, previne invaziunile. Prin cea de a treia el pedepseşte crimele sau judecă neînţelegérile dintre particulari. Vom numì pe aceasta din urmă puterea de a judecă şi pe cealaltă pur şi simplu puterea executivă a statului.

Revoluţia franceză din 1789 consacră teoria lui Montesquieu în diferite Constituţiuni, după care apoi trece în Constituţiunile diferitelor ţări şi la noi.

tate nu poate există decât acolo unde aceste trei puteri — independente una de alta fiind — se mențin strict în limitele determinate de natura lucrurilor și înscrise în Constituțiune[1]).

Deși atacat de unii autori, principiul stă neatins. El este punctul despărțitor între țările cari au un guvernământ monarhic — constituțional sau republican și cele cu sistem absolut, autocratic.

In organizațiunea noastră de stat — dată de Constituția din 1866 — principiul este admis așa cum a fost formulat de Montesquieu. Prin art. 31 se recunosc 3 puteri cu atribuțiuni bine determinate și independente una de alta[2]).

---

1) *Istoria ne arată că violarea acestui principiu sub diferite regimuri, cari au guvernat Franța, a avut unele consecințe dezastroase. Când puterea legislativă a trecut peste atribuțiunile ei, Franța a avut de suportat dominațiunea tiranică a Constituțiunii: o instituțiune care vota legile și le și execută, anulând deciziunile tribunalelor. Când puterea executivă și-a mărit atribuțiunile, șeful statului — Napoleon — înlocuia cu voința lui legile votate de mandatarii națiunii, anulă deciziunile justiției și casă verdictele juraților.*

2) *In trecutul țărilor române găsim, până la începutul secolului trecut, aceeaș stare de lucruri ca în Franța. Domnul concentră în persoana lui atribuțiunile puterilor legiuitoare, executivă și judecătorească, el putând face legi când și cum vrea și a le aplică el însuș; de asemenea tot el era și judecător suprem în toată țara. La 1822, boierii progresiști moldoveni înscriu separarea puterilor în stat într'un proiect de Constituție, ce nu s'a aplicat niciodată. Cu punerea în aplicare însă a regulamentului organic (1831 în Muntenia și 1832 în Moldova), principiul își găsește pentru prima oară ființă în țările române. Puterea legiuitoare se dă în sarcina Adunărei Obștești, Domnul nemai păstrând decât dreptul de velo (opu-*

„Toate puterile statului emană dela națiune, care nu le poate exercită decât prin delegațiune, și după principiile și regulile așezate în Constituțiunea de față".

Iar, în articolele următoare, se determină cele trei puteri, și regulile pe cari Constituția a înțeles să le așeze: puterea legislativă (art. 32), puterea executivă (art. 35) și puterea judecătorească (art. 36).

Ele emană dela Națiune, exercitându-se de ea prin delegațiune.

Parlamentul fiind compus din aleșii Națiunii, reprezintă voința ei. Șeful statului, ca șef al puterii executive, reprezintă și el Națiunea când execută legea, precum și membrii ce compun puterea judecătorească — magistrații — reprezintă națiunea, distribuind justiția.

107. — Independența Puterilor. După ce le-a determinat, Constituția a învestit aceste puteri cu un caracter de independență între ele, pentru a înlătură violarea libertăților cetățenești de ea acordate, în contra autorităților statului ce dispun de putere; și, tot în acest scop, independența aceasta suferă restricțiuni, căci — cum spune Montesquieu — „numai puterea oprește puterea".

---

nere); puterea judecătorească se exercită de judecătoriile județelor, de cele două divanuri judecătorești, de Înaltul Divan din care făceă parte și Domnul, și Curtea de revizie; Domnul rămâne să exercite puterea executivă. In urma tratatului din 1856, țările române, trecând sub protecțiunea Europei, se recunoaște — prin convențiunea dela Paris din 1858 — în principale, existența a 3 puteri: legiuitoare, care — potrivit art. 5 — „va fi exersată împreună de Hospodar, de Adunare și de Comisia centrală"; puterea executivă exercitată de „Domn" și cea judecătorească de „magistrați", numiți de Domn, și cari judecau în numele lui.

Independența puterii legiuitoare, față de puterea executivă este asigurată prin:

a) Imunitatea sau inviolabilitatea membrilor Parlamentului pe tot timpul cât durează mandatul;

b) Incompatibilitatea instituită între mandatul de deputat sau senator și funcțiunile publice;

c) Dreptul de a-și verifică singuri titlurile, validând sau invalidând alegerea, de a-și constitui dintre aleși biurourile și de a alege dintre dânșii pe cei ce exercită poliția în Adunare, etc.; a-și întocmi singuri regulamentul de administrație interioară;

d) Dreptul recunoscut de Constituție de a se întruni la 15 Noemvrie fără o convocare specială.

Independența puterii judecătorești este asigurată prin inamovibilitatea corpului magistraturei; iar *aceea a puterii executive* prin: ereditatea Tronului și inviolabilitatea persoanei Regelui.

108. — Raporturi. Independența puterilor nu este — și nici nu trebuie să fie — absolută. Puterile au, în exercițiul atribuțiunilor lor, oarecari mijloace de control, fiecare în parte, asupra celorlalte, precum și de îndeplinit diferite funcțiuni ce nu le pot satisface decât cu concursul celorlalte.

Există, așà dar, afară de independența dată puterilor, și oarecari împrejurări ce le fac să lucreze împreună, izvorîte din două considerațiuni de: *control* și *colaborare*[1]).

---

1) *Deși principiul este unul și acelaș, totuș aplicațiunea lui variază în diferite țări. Astfel:*

In Franța, *Constituanții dela 1879 — înspăimântați de impietările Parlamentelor (instituțiuni judecătorești) asupra puterei executive, — au căutat ca prin legile, cari delimitau autoritatea administrativă de cea judiciară, să asigure independența deplină a autorității administrative. Situația este aceeaș și astăzi; puterea executivă primează, iar tribunalele ordinare nu numai că nu au dreptul de a cercetà actele administrative pentru a le reformà sau anulà, dar*

Să studiem raporturile dintre puteri, din punct de vedere al acestor două considerațiuni.

109. — I. **Între puterea legiuitoare și cea executivă:**

A) *Colaborarea*

1) Sarcina de a face legile, precum și aceea de a le interpretà, cu drept de autoritate, aparține puterei legiuitoare și numai ei — cea executivă fiind oprită formal de către art. 32 din Constituție de a

---

le este absolut interzis chiar de a le interpretà sau de a le aprecià legalitatea, în vederea litigiului ce au să judece. Puterei executive singure în mod exclusiv îi aparține dreptul de a-și interpretà actele și de a le judecà legalitatea sau oportunitatea, fie prin administratorii superiori ierarhici (miniștri, prefecți), fie prin o jurisdicțiune administrativă anume întocmită pentru aceasta (Consiliile de prefectură și Consiliul de stat).

In Anglia, *ca și în Statele-Unite, temerea de Coroană a făcut ca reformele operate în decursul luptelor seculare, să aibe de scop imediat limitarea puterei executive, admițându-se — contrar sistemului francez — o preeminență a puterii judiciare, față de cea executivă. Dreptul public englez, ca și cel privat, este dominat de același principiu invariabil: „orice neajuns își găsește un remediu în drept".*

In Belgia — *după Constituția căreia s'a tradus a noastră — puterea judiciară e competentă, în principiu, pentru toate pricinile, oricari ar fi ele, judecând după regulile de drept comun și contestațiunile ce se ivesc între particulari și administrație și interpretând înțelesul și apreciind legalitatea actelor administrative, fie generale și colective, fie chiar individuale și speciale, cari se întâlnesc incidental în cursul unui proces pendinte înaintea unei instanțe judecătorești.*

face, modifică, abrogă sau chiar interpretă o lege; ceva mai mult, codul penal[1]) pedepsește cu degradarea civică pe funcționarul judecătoresc sau administrativ care se va fi amestecat în exercițiul drepturilor puterei legiuitoare, poprind ori suspendând executarea uneia sau mai multor legi, precum și dacă va fi întocmit un regulament cu dispoziţiuni legiuitoare.

Cu toate acestea, art. 93 din Constituție, vorbind de Rege, spune — în alin. IX — că Regele[2]) face regulamente necesare pentru executarea legilor. Este adevărat că se aduce acestei îndatoriri o îngrădire: aceea de a nu puteà vreodată modificà sau suspendà legile și a nu puteà scutì pe nimeni de executarea lor—de a se ține cu alte cuvinte în spiritul și litera legii. Ceeace este important însă, e că puterea executivă complinește — prin acest drept de regulamentare — puterea legiuitoare;

2) Regele este învestit cu puterea executivă, dar în acelaș timp este și membru al celei legiuitoare, putând convocà parlamentul și corespunde cu el prin mesagii (art. 95 Const.), și putând să-și dea consimțimântul asupra legilor votate, prin dreptul de sancțiune acordat de art. 32 Const.;

3) Deși personifică puterea executivă, Regele are totuș dreptul de inițiativă și de promulgare a legilor (art. 33 Const.);

4) Miniștrii — agenți prin excelență ai puterei

---

1) *Vezi art. 108 și 110 din codul penal.*

2) *Se discută dacă bine s'a făcut acordându-se puterei executive dreptul de a face regulamente. Dispoziţiunea ni se pare însă mai mult decât rațională, deoarece puterea executivă, dispunând de un mare număr de agenți, e mult mai în măsură decât cea legiuitoare de a cunoaște și regulamentà echitabil nevoile diferitelor colțuri ale țării, potrivit obiceiului locului și spiritului legii.*

executive — pot fi în acelaş timp şi membri ai Parlamentului;

5) Puterea legiuitoare poate face acte de administraţie; astfel: *a)* aprobă împrumuturile şi ipotecile ce trec de 100.000 lei pe cari judeţele şi comunele ar voi să le contracteze; *b)* aprobă întreprinderile de lucrări de cari comunele urbane au nevoie şi cari, în efectuarea lor, necesită un termen mai mare de 20 ani; *c)* aprobă exproprierea imobilelor necesare lucrărilor de interes general şi social.

B) *Controlul*

1) Puterea executivă controlează pe cea legiuitoare: *a)* prin dreptul acordat Regelui (art. 95 C.) de a prorogă şi disolvă Parlamentul; *b)* prin art. 99 Constituţia prescrie că la desbaterile Adunărilor prezenţa cel puţin a unui ministru este necesară;

2) Puterea legiuitoare controlează pe cea executivă prin: *a)* ministrul nu poate funcţionà decât cu încrederea Parlamentului; *b)* dreptul de interpelare acordat deputaţilor şi senatorilor (art. 39 C.); *c)* dreptul de anchetă acordat ambelor Adunări (art. 47 C.); *d)* dreptul ce are fiecare din Adunări, ca şi Regele, de a dà pe miniştrii în judecată, ei fiind singuri responsabili de actele Regelui (art. 101 C.)[1]; *e)* votarea bugetului; *f)* potrivit legii contabilităţii publice, puterea executivă nu poate face lucrări importante (edificii, căi ferate poduri mari, etc.), decât cu încuviinţarea, printr'o lege, a puterii legiuitoare; *g)* crearea funcţiunilor se face numai prin lege.

110. — II. **Intre puterea legiuitoare şi cea judecătorească:**

---

1) *Ei se judecă de Curtea de Casaţie după formele prevăzute în legea asupra responsabilităţii ministeriale din 2 Maiu 1879.*

A) *Colaborarea*

Curtea de Casație, care reprezintă în cel mai înalt grad puterea judecătorească, are dreptul — după legea ei organică — de a semnalà și comunică ministerului de justiție, la finele fiecărui an, toate viițiile, neajunsurile sau lacunele ce va fi observat în legi, cu ocaziunea judecării pricinelor.

B) *Control*

1. Puterea judecătorească nu poate aplicà legea decât la un caz determinat; hotărîrea ce dă nu are putere legală decât asupra faptului judecat[1]); iar codul penal — prin art. 108 — pedepsește cu degradarea civică pe magistratul ce se pronunță pe cale de dispoziții generale. Cu toate acestea, din hotărîrile judecătorești s'a născut *jurisprudența*, care, fie că legea conține o dispoziție obscură, fie că nu dispune nimic asupra unor împrejurări — legiuitorul neputând prevedeà toate cazurile de aplicațiune practică — a ajuns cu timpul la o autoritate morală ce, uneori, echivalează legea[2]);

---

1) *Art. 4 c. civ. consfințește — dându-i putere legală — acest principiu, neîngăduind judecătorului de a se pronunță, în hotărîrea ce dă, pe cale de dispoziții generale și regulamentare. Nu poate cu alte cuvinte, să spună: „Această hotărîre se va aplicà la toate cazurile asemănătoare pricinei ce am judecat astăzi".*

2) *Importanța jurisprudenței și înrâurirea ei asupra legii se poate vedeà și în faptul că la elaborarea unei legi modificatoare, autorul se sprijină în mare parte pe arătările jurisprudenței. De exemplu: legea monopolurilor cea nouă (1912) cuprinde sancțiuni cari în cea mai mare parte sunt hotărîrile date asupra diferitelor chestiuni prezentate în practică înaintea instanțelor judecătorești.*

2. Refuzul de a aplică o lege care conține dispoziţiuni contrarii Constituţiunii;

3. Art. 104 din Constituţie prevede că nici o jurisdicţiune nu se poate înfiinţà decât în puterea unei anume legi;

4. Publicitatea desbaterilor; şi

5. Motivarea sentinţelor în drept şi în fapt.

111. — III) **Intre puterea executivă şi cea judecătorească:**

A) *Colaborare*

Ministrul justiţiei, deşi agent administrativ, este şi şeful ministerului public, instituţiune ce funcţionează pe lângă şi sub autoritatea judecătorească şi care e compusă, în parte, din membrii judecătoreşti[1]).

B) *Control*

1. Puterea executivă controlează pe cea judecătorească prin *a)* inspectorii judecătoreşti şi *b)* dreptul de amnistie şi de graţiere acordat Regelui;

2. Puterea judecătorească controlează pe cea executivă prin: dreptul de cenzură ce'l exercită contenciosul administrativ depe lângă Inalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

Acestea sunt, în general, punctele de contact între cele trei puteri ale statului.

112 — **Sancţiune.** In afară de aceste cazuri, legea penală (art. 108—111 cod. pen.) pedepseşte pe membrii uneia sau alteia din puteri care s'ar amestecà în atribuţiunile conferite altei puteri.

---

1) Potrit legii, ministrul de justiţie poate delegà atribuţiunile de procuror general de curte, pe termen de un an cel mult, atât unui membru al curţii de apel, cât şi al unuia al Casaţiei.

113. — Forma de guvernământ. Am arătat că cele trei puteri constituiesc la un loc „suveranitatea statului", al cărei exerciţiu se poate efectuà şi în alt chip. Organizarea exerciţiului suveranităţii poartă numele de „formă de guvernământ".

La noi, forma de guvernământ e monarhia constituţională ereditară, cu Rege străin, cu excluderea perpetuă a femeilor şi a coborîtorilor lor[1]).

I) PUTEREA LEGIUITOARE

114. — Atribuţiuni şi funcţionare. In art. 31 din Constituţiune trebuie să căutăm atribuţiunile şi funcţionarea puterei legiuitoare. In adevăr, el precizează că „puterea legislativă se exercită colectiv de către: a) *Rege* şi b) *reprezentaţiunea naţională*, compusă din Cameră şi Senat". Orice lege pentru a puteà fi aplicată trebuieşte să aibă învoirea acestor trei ramuri: Camera şi Senatul, cari le votează, şi Regele, care le sancţionează.

115. — Deosebiri şi atribuţiuni excepţionale ale Camerii. Atribuţiunile Camerei sunt aceleaşi cu

---

1) *Aristot reducea formele de guvernământ la trei: a)* monarhia, *în care puterea o deţine capul statului; b)* aristocraţia, *când puterea e dată unui grup ales dintr'o clasă privilegiată prin naştere; c)* republica, *în care guvernează poporul. Astăzi găsim:* a) *monarhia absolută, în care şeful statului deţine toate puterile, nefiind tărmurit de nici o lege. Aceasta e forma cea mai rea, deoarece lasă viaţa şi averea cetăţenilor la capriciul unui singur om (Rusia); b)* monarhia constituţională, *are — ca şi cea absolută — un şef pe vieaţă, dar cu puteri îngrădite într'o constituţie, rezemată pe principiul separaţiunii puterilor; c)* republica, *se deosibeşte de monarhia constituţională prin aceea că şeful statului e ales de naţiune pe un timp determinat (Franţa 7 ani, Elveţia şi Portugalia 4 ani).*

ale Senatului. Sunt, însă, oarecari deosebiri, prin Constituţiune înscrise, şi atribuţiuni excepţionale acordate Camerei. Astfel:

1. Orice lege relativă la veniturile şi cheltuelile statului sau la contingentul armatei trebuie să fie votată întâiu de Adunarea deputaţilor (art. 33). Întâietatea aceasta acordată Camerei se referă şi la legile de împrumut şi de impozit;

2. Deputaţii sunt aleşi pe un period de 4 ani (art. 66), iar senatorii pe 8 ani, reînnoindu-se pe jumătate după patru ani, prin tragere la sorţi (art. 78);

3. Camera poate fi convocată a lucră în sesiune extraordinară fără să fie convocat şi Senatul; sesiunea Senatului poate fi închisă, fără a se închide şi Camera (art. 81);

4. Bugetul statului se votează numai de Cameră (art. 113) şi se sancţionează de Rege;

5. Regularea definitivă a socote'ilor sta'ului (art. 113 şi 114), se aprobă numai de Cameră.

116. — Convocare. Sesiune. Mesaj. Corpurile legiuitoare nu lucrează tot anul. La 15 Noemvrie se întrunesc — fără o convocare specială — în *sesiune ordinară* pentru timp de trei luni (15 Noemv.—15 Fev.); Regele însă le poate convocă şi mai înainte. La deschiderea sesiunii, Regele expune printr'un *mesaj*[1]) starea ţării, la care Adunările fac răspunsurile lor, răspuns ce se numeşte *Adresă*. Mesajul e întocmit în realitate de guvern, arătându-se în el legile pe cari guvernul are să le prezinte; este, cu alte cuvinte, programul de activitate al guvernului, pe care îl semnează Regele şi miniştrii. Îl citeşte Regele sau primul ministru.

In afară de sesiunea ordinară, Regele poate să convoace Parlamentul, dacă nevoile ţării cer aceasta, în sesiune *extraordinară*.

---

1) *Cuvântul „Mesaj", a fost introdus în politică de Americani*

117. — Imunitate. Membrii parlamentului se bucură de imunitate, ci neputând fi urmăriți pentru opiniunile și voturile emise în exercițiul mandatului (art. 51) și nici arestați în materie de represiune, decât cu autoritatea corpului din care fac parte, afară de cazul de vină vădită — flagrant delict (art. 52), caz în care justiția își urmează cursul. Astfel, codul penal pedepsește cu degradarea civică pe ofițerul de poliție judecătorească care, fără autorizare, va fi urmărit pe un deputat sau senator. Ei se bucură, așà dar, de o iresponsabilitate legală și de inviolabilitate.

118. — Atribuțiunile Corpurilor legiuitoare sunt de două feluri:

1) *Comune*, cari sunt: *a)* aleg pe capul statului; *b)* numesc regența; *c)* ascultă decretul de convocare și închidere, etc.;

2) *Speciale*, cari sunt: *a)* își verifică titlurile; *b)* își aleg biroul; *c)* își fac regulamente; *d)* fac interpelări și anchete, investigări, culeg informațiuni; *e)* dreptul de a dà în judecată pe miniștrii și *f)* cea mai principală: aceea de a *legiferà*.

119. — Sistem electoral. Vot. Parlamentul se compune din membrii aleși. Sistemul electoral poate fi: vot restrâns sau vot universal.

Votul restrâns este când se conferă dreptul de alegător la un număr determinat și restrâns de cetățeni. In acest sistem, pentru a se determinà cine poate fi alegător, e nevoie de un semn distinctiv, consistând în cens, diplomă sau o funcțiune oarecare.

Votul universal[1]) este recunoașterea dreptului de vot oricărui cetățean al țărei.

---

1) *Sufragiul universal se sprijină pe ideia că votul e de drept natural, toți cetățenii având dreptul deopotrivă de a luà parte la guvernamânt, exercitând suveranitatea, fara a se tine seamă de condițiuni de avere, diplomă sau funcțiuni.*

120. — Reprezentarea minorităţilor. Legea noastră electorală — după care în principiu majorităţile decid—este viu criticată că nu asigură reprezentarea minorităţilor, 51 alegători din o sută aleg pe toţi deputaţii, iar restul, minoritatea de 49, nu alege nici unul; cu alte cuvinte, nu se dă posibilitate ca şi restul de alegători, cari n'au ales pe candidatul majorităţilor, să-şi aibe şi ei un reprezentant în parlament; sau, când e vorba de discuţiuni în parlament, în sistemul actual al majorităţilor, dacă nu există o opoziţie bine reprezentată, deciziunile nu sunt rezultatul unor discuţiuni adevărate şi serioase. Cu alte cuvinte, minoritatea e necesară prin influenta controlului ce exercită asupra majorităţii: rolul ei nu este de a face binele, cât de a împiedecă răul.

121. — Mijloacele prin cari s'ar puteà face ca reprezentaţiunea naţională să fie imagina fidelă a ţării în care să se oglindească şi majoritate şi minoritate, sunt următoarele:

1. *Votul limitat*, care constă în faptul că alegătorul votează pentru un număr de candidaţi inferior celui de ales. De exemplu, dacă sunt de ales 3 deputaţi, fiecare alegător are dreptul să voteze numai doi, dacă sunt 4 se votează numai 3 şi aşa mai încolo. Cu sistemul acesta se pot alege 2 conservatori şi 1 liberal sau viceversa, de unde cu sistemul actual se aleg de cele mai multe ori numai candidaţii guvernamentali. Votul limitat e aplicat în Anglia, în unele state din America de Nord, în unele cantoane din Elveţia şi în Spania.

2. *Votul cumulativ* este când alegătorul unui colegiu unde sunt de ales 5 deputati are dreptul să scrie pe buletine sau 5 nume diferite sau să distribuie cele 5 voturi în mod inegal asupra unui număr mai mic de candidaţi, ba chiar le poate dà toate unuia singur. Cu acest sistem se favorizează, însă, prea mult minorităţile.

3. *Votul uniç*: când fiecare alegător votează un

singur candidat. Se împarte numărul alegătorilor la numărul candidaţilor de ales şi câtul reprezintă voturile ce trebuie să aibă un candidat ca să fie proclamat ales. Dacă prisoseşte unuia voturi, le cedează celuilalt.

4. *Lista liberă:* când toţi candidaţii sunt înregimentaţi în partide şi figurează pe liste complete, iar alegătorii sunt constrânşi a votă una din liste.

5. *Sistemul quoţientului* — zis şi al lui Andrae sau Hare — care constă în aceea că, dacă sunt 8 deputaţi de ales, fiecare alegător înscrie în listă 8 sau mai multe nume, după ordinea preferenţei descendente pe care el personal o acordă diferiţilor candidaţi. Acest sistem este foarte lăudat.

6. *Colegiul unic*[1]) — sprijinit de Emile de Girardin — când fiecare alegător are dreptul de a votă atâţia deputaţi sau senatori, câţi sunt de ales,

Toate sistemele acestea prezintă inconvenientele lor.

---

1) *Viitoarea Constituantă având să se ocupe de nova reformă electorală — care constă în adoptarea acestui colegiu la toate alegerile: legislative, judeţene şi comunale — chestiunile, privitoare la capacitatea electorală, le dăm acì în notă:*

Capacitatea electorală. *Pentru ca cineva să fie alegător i se cer următoarele condiţiuni:* a) *să fie român din naştere sau împământenit;* b) *vârsta de 21 ani împliniţi;* c) *să se bucure de drepturile politice şi civile;* d) *să aibe un anumit cens sau o diplomă;*

Sunt incapabili *de a fi alegători:* a) *cerşetorii;* b) *cei puşi sub interdicţie judecătorească;* c) *falitii declaraţi şi nereabilitaţi şi* d) *servitorii cu simbrie.*

Sunt nedemni: a) *cei condamnaţi pentru crime şi unele delicte (abuz de încredere, falş, delapidare, înşelătorie, mituire, mărturie mincinoasă, etc.);* b) *cei cunoscuţi în deobşte ca ţinând case de prosti-*

II. PUTEREA JUDECĂTOREASCA.

122. — Art. 36 din Constituție spune: „Puterea judecătorească se exercită de Curți și tribunale. Hotărîrile și sentințele lor se pronunță în virtutea le-

---

luț'e, precum și cei condamnați că ț'n case de joc de noroc.

Alegerea Deputaților. *Pentru a fi ales Deputat candidatul trebuie să fie:* a) *român din naștere sau împământenit;* b) *în vârstă de 25 ani împliniți;* c) *domiciliat în România;* și d) *să se bucure de drepturile politice și civile.*

Alegătorii sunt împărțiți în 3 colegii:

Din primul colegiu fac parte cei cu un venit funciar rural sau urban de cel puțin 1200 lei.

In colegiul al II-lea votează cei domiciliați în orașe și impuși cel puțin cu 20 de lei, cu scutire pentru profesiunile libere, ofițerii în retragere, pensionarii și absolvenții învățământului primar.

Colegiul al III-lea e format din cei ce nu fac parte din colegiile I și II și plătesc o dare cât de mică către stat. Invățătorii și preoții la sate și cei ce plătesc o arendă anuală de 100 lei sunt scutiți de cens.

Cei cari nu știu carte și au un venit funciar mai mic de 300 lei votează 50 de inși pe un delegat și votul acesta se numește vot indirect.

Alegerea senatorilor. *Pentru a fi ales senator, candidatul trebuie:* a) *să fie român:* b) *să aibă domiciliu în București;* c) *să se bucure de drepturile civile și politice;* d) *să aibă 40 de ani și un venit de cel puțin 9400 de lei.*

Sunt dispensați de venit: a) *foștii președinți și vice-președinți ai vre-uneia din adunări;* b) *deputații și senatorii cari au făcut parte din două legislațiuni;* c) *doctorii și licențiații cu un exercițiu de 6 ani.*

Alegătorii la Senat sunt împărțiți în 2 colegii:

gii şi se execută în numele Regelui"[1]). Ea este chemată să judece atât conflictele ce se ivesc între indivizi, cât şi acelea dintre Stat sau orice altă persoană morală şi particulară.

Justiţia nu poate aplică legea decât la cazurile speciale ce-i sunt deferite; în alte cazuri, chiar similare, hotărîrile ce dau judecătorii nu au nici o

---

In colegiul I intră cei cu un venit minimum de 2000 lei anual, cu dispensă pentru: a) *foştii şi actualii preşedinţi sau vice-preşedinţi ai vre-uneia din adunări;* b) *foştii deputaţi sau senatori cari au făcut parte din 2 legislaturi;* c) *generalii şi colonelii sau asimilaţii lor;* d) *foştii şi actualii miniştri şi reprezentanţii diplomatici ai ţării;* e) *cei ce au ocupat 3 ani funcţia de membru la Curte sau un an ca preşedinte de Curte, procuror general, procuror sau membru la Curtea de Casaţie;* f) *membrii Academiei Române;* g) *doctorii sau licenţiaţii de orice specialitate cu cel puţin 6 ani de practică.*

Colegiul al doilea e compus din cei domiciliaţi la oraşe cu un venit de 800—2000 lei şi comercianţii şi industriaşii patentari cl. I şi II-a.

Sunt dispensaţi de cens: a) *doctorii sau licenţiaţii în orice specialităţi;* b) *pensionarii cu o pensie de minimum 1000 lei anual.*

Sunt de drept membrii ai Senatului: a) *moştenitorul tronului la vârsta de 18 ani, care însă, nu are vot deliberativ decât la 25 de ani;* b) *mitropoliţii şi episcopii eparhioţi.*

1) In întreaga ţară sunt: o Curte de Casaţie, 5 Curţi de apel (cu cea de la Constanţa, înfiinţată prin legea de organizare a Dobrogei Noui), 34 tribunale ordinare şi 280 judecătorii de ocoale (inclusiv Cadrilaterul), din cari 250 urbane şi 30 rurale. Pentru crime şi delicte de presă şi politice este juriul, compus din juraţi, care decide asupra culpabilităţii sau necul pabilităţii delicventului, iar Curtea — formată din magistraţi — pronunţă pedeapsa prevăzută de lege.

putere legală, Codul civil — prin art. 4 — consfinţeşte acest principiu, oprind pe judecători de a se pronunţà, în hotărîrile ce dau, pe cale de dispoziţiuni generale şi regulamentare asupra cauzelor ce le sunt supuse.

III. PUTEREA EXECUTIVĂ

123. — Puterea executivă este încredinţată în întregul ei *Regelui*, care o exercită în modul şi limitele prescrise în Constituţie.

Inainte de a intrà în cercetarea şi atributele puterei executive, să studiem:

Regele şi Prerogativele sale[1])

124. — **Ereditate.** Puterile constituţionale ale Regelui sunt ereditare în linie coborîtoare directă şi legitimă a M. S. Regelui Carol I de Hohenzollern Sigmaringen din bărbat în bărbat prin ordinul de primogenitură şi cu excluderea perpetuă a femeilor şi coborâtorilor lor.

Coborîtorii regelui vor fi crescuţi în religia ortodoxă a răsăritului; iar, în lipsă de coborîtori în linie bărbătească, succesiunea tronului se va conferì celui mai în vârstă dintre fraţii săi sau coborîtorilor acestora.

Dacă nici unul dintre aceştia nu s'ar găsì sau ar declarà dinainte că nu primeşte tronul, regele va puteà alege — cu încuviinţarea parlamentului — un succesor dintr'o dinastie suverană din Europa, iar dacă nici una nici alta nu poate aveà loc, tronul este vacant (art. 82 şi 83 Const.).

125. — **Alegerea succesorului.** In caz de vacanţă a tronului, Camera şi Senatul se întrunesc deodată,

---

1. *Deşì chestiunea aceasta face parte mai mult din dreptul constituţional, am trecut-o aci, fiind în strânsă legătură cu puterea executivă.*

formând o singură adunare — chiar fără convocare — și în cel mai târziu 8 zile de la întrunirea lor aleg un Rege dintr'o dinastie suverană din Europa occidentală (art. 84 alin. I). Se cere prezența a trei pătrimi din membrii ce compun ambele adunări și o majoritate de două treimi spre a se puteà procede la alegere.

126. — Locotenența regală. Până la alegerea și instalarea noului Rege, puterile regale se exercită de o *locotenență regală*, compusă din trei persoane cari se numesc de către adunările întrunite îndată ce se declară vacanța tronului. Ea este asistată în toate actele sale de miniștrii, cari sunt responsabili.

127. — Regența. Nu trebuie confundată cu vacanța tronului. Două lucruri se înțeleg prin regență: în starea de suspensie a puterii regale propriu zise, sau mai bine zis: delegarea exercițiului acestei puteri unei alte persoane — regele fiind în imposibilitate (minor, bolnav sau absent) de a o exercità singur. Deci, când e vacanță n'avem Rege; iar când e regență, este un rege, dar incapabil; *b)* autoritatea, care exercită puterile regale în timpul minorității, boalei sau absenței regelui; este un fel de monarhie temporară.

Ca să intre în funcțiune membrii regenței, depun jurământul prescris de art. 87 Const.[1]).

Ea se termină de drept la majoritatea suveranului care are loc la 18 ani [1]). Pentru cazul de boală

---

1) Art. 88. Regele în viață fiind poate numì o regență compusă din 3 persoane, cari — după moartea regelui — exercită puterile regale în timpul minorității succesorului tronului. Această numire se va face cu primirea reprezentațiunii naționale dată în forma prescrisă la art. 84 Const. Regența va exercità totdeodată și tutela succesorului tronului, în timpul minorității acestuia. Dacă la moartea Regelui, regența nu s'ar găsì numită și succesorul tronului ar fi minor, ambele Adunări întru-

sau orice altă imposibilitate regența se stabilește după o procedură specială: miniștrii constată imposibilitatea de a domni și convoacă Adunările (art. 89).

128. — Jurământul. La suirea pe tron, Regele trebuie să depună un jurământ. Din îndeplinirea acestei formalități, Constituția face o condiție absolută. Jurământul îl depune în fața Parlamentului și are formula următoare: „Jur de a păzi Constituțiunea și legile poporului român, de a menține drepturile lui naționale și integritatea teritoriului"[1]).

129. — Responsabilitatea. Jurământul constitue garanția respectărei Constituțiunii. In afară de aceasta, nici o altă formă, nici o lege, nu mai există pentru a face pe Rege responsabil de actele lui. Constituția însăș o spune: „Persoana regelui este neviolabilă: miniștrii lui sunt răspunzători" (art. 92). Inviolabilitatea aceasta însemnează că nici

---

nile vor numì o regență, procedând după formele prescrise la art. 84. Membrii regenți nu intra în funcțiune decât după ce vor fi depus solemn înaintea ambelor adunări întrunite jurământul din art. 87 Const.

1) Art. 85. La moartea regelui, Adunările se întrunesc chiar fără convocațiune cel târziu 10 zile după declararea morții. Dacă din întâmplare ele au fost dizolvate mai înainte și convocațiunea lor a fost hotărîtă în actul de dizolvare pentru o epocă în urma celor 10 zile, atunci Adunările cele vechi se adună până la întrunirea acelora cari au a le înlocuì.

Art. 86. De la data morții Regelui și până la depunerea jurământului a succesorului său la tron, puterile constituționale ale Regelui sunt exercitate în numele poporului românesc de miniștrii întruniți în consiliu și sub a lor responsabilitate.

o urmărire sau act de constrângere, nici o acțiune civilă sau penală, nu poate să se intenteze în contra Regelui: el nu poate fi chemat la răspundere nici de tribunale, nici de Parlament, și nici de miniștrii. Ea se întinde nu numai asupra exercițiului puterei regale în materie politică, ci și la delictele de drept comun: nu se poate porni acțiune publică în contra Regelui care a comis o crimă.

Iresponsabilitatea politică și inviolabilitatea pentru delictele comune constituesc o necesitate cerută de însăș interesele statului: condamnarea suveranului ar fi mai dezastroasă pentru organizarea socială decât impunitatea lui.

Dacă din punct de vedere al legii pozitive, Capul Statului nu e supus la control și represiune, apoi din acela al istoriei viitoare și controlului actual al opiniei publice, Regele nu este inviolabil și iresponsabil. Orice cetățean poate aprobà sau desaprobà un act al Regelui — pe baza dreptului ce are de a criticà un act politic — în termeni cari însă nu trebuie să depășească limitele bunei cuviințe. Altfel (în caz de ofensă în public adusă Regelui sau familiei Sale, precum și de atacarea autorității și inviolabilității sale constituționale), se aplică vinovatului pedeapsa închisorii până la 2 ani și cu amendă dela o mie până la cinci mii lei (art. 77 cod. penal).

130. — Șefia altui Stat. Regele nu va puteà fi șeful altui Stat fără consimțământul Adunărilor. Ele nu pot deliberà asupra acestei chestiuni decât având prezenți două treimi din membrii ce le compun, iar hotărîrea trebuie să se ià cu două treimi din voturile membrilor prezenți (art. 91). S'a lăsat națiunii, prin reprezentanții ei legali, facultatea să decidă în cauză, pentru că e mai în măsură să aprecieze dacă asociațiunea cu altă națiune îi este sau nu folositoare.

131. — Lista civilă. Este suma pe care națiunea o destină anual Coroanei. Ea se fixează prin lege

odată pentru totdeauna la începutul domniei (art. 94) şi se înscrie în budgetul Statului[1]). Este invariabilă pentru toată durata domniei.

132. — **Dotaţiunea.** Nu trebue confundată cu lista civilă. Dotaţia constă în bunuri mobiliare (în afară de bani) şi imobiliare puse la dispoziţia Coroanei, iar nu a regelui, în uzufruct pentru întreţinerea splendoarei tronului. La noi ea este de 12 moşii, cari constituesc *Domeniul Coroanei*, teren ce — după lege [2]) — este declarat inalienabil şi imprescriptibil.

133. — **Atribuţii** sau **Prerogative.** Constituţia prin art. 96, prevede că: „Regele nu are alte puteri decât acelea date lui prin Constituţie". Cu alte cuvinte, o lege ordinară nu poate nici să-i confere atribuţiuni sau drepturi şi nici să-i retragă din cele deja conferite. Aceste atribuţiuni sunt enumerate în art. 93, 95, şi 91 şi le exercită ca reprezentant al suveranităţii din 2 puncte de vedere: I) *în afară* şi II) *înnăuntrul Statului.*

134. — I) **Ca reprezentant al suveranităţei naţionale în raporturile externe.** Regele este ajutat de miniştrii şi corpul diplomatic şi reprezintă ţara în raporturile cu statele străine.

Atribuţiunile sale sunt:

1) Primeşte scrisorile de acreditare ale miniştrilor statelor străine, trimişi a le reprezentă pe lângă persoana sa;

---

1) Este de origină engleză şi s'a numit civilă. *pentru că înainte vreme suveranul — din suma ce primeà anual — acopereà nu numai cheltuelile Coroanei, dar întreţinea şi un număr de servicii publice civile înscrise într'o listă.*

Lista civilă a M. S. Regelui Carol I s'a fixat prin legea de la 29 Iunie 1866 la suma de 1.185.185 lei anual.

2) Legea pentru Domeniul Coroanei din 10 Iunie 1884.

2) Incheie convenţiuni cu statele străine. Alineatul ultim art. 93 Const. zice: „El încheie cu statele străine convenţiunile necesare pentru comerţ, navigaţie şi alte asemenea; însă, pentru ca aceste acte să aibă autoritate îndatoritoare, trebuie mai întâiu a fi supuse puterii legislative şi aprobate de ea" [1]). Asentimentul camerilor pentru valabilitatea convenţiunilor se cere din 2 motive: a) pentru că orice convenţiune internaţională este îndatoritoare individual pentru tot cetăţeanul, deci trebue făcută cu consimţământul tuturor acestora, reprezentaţi prin Parlament şi b) pentru că orice convenţie de comerţ modifică situaţia economică şi financiară a ţărei şi deci interesând bugetul Statului, trebuie supusă la aprobarea Parlamentului.

135. — II. **Innăuntrul Statului,** tot ca reprezentant al suveranităţii, Regele exercită o putere moderatrice prin dreptul de acţiune ce-l are în domeniul puterii legiuitoare, tot aşă după cum îl are şi în domeniul celorlalte puteri: executivă şi judecătorească.

A) **Ca factor al puterii legiuitoare** are următoarele atribuţiuni:

1) Mai întâiu acţiunea se manifestă prin: *a)* dreptul de iniţiativă, *b)* de sancţiune şi *c)* de promulgare.

Iniţiativa este dreptul ce-l are una din ramurile puterii legiuitoare de a propune în mod direct proecte de legi celorlalte două ramuri. Dreptul

---

1) In legea belgiană (art. 68 corespunzător) se prevăd şi „tratatele de pace sau alianţă". In lipsă de text la noi, s'a pus chestiunea: cui aparţine dreptul de a declară războiu, a încheia tratate ofensive şi de pace? Faţă de principiile din art. 31 şi 96 din Constituţie, că toate puterile emană de la naţiune şi că capul statului n'are alte atribuţiuni decât acelea ce-i sunt anume conferite, dreptul de a declară resbel, etc., rămâne naţiunei care-l exercită prin mandatarii săi: Parlamentul (C. G. Disescu. Curs de drept constituţional p. 688).

acesta — atribuit corpurilor legiuitoare — a fost recunoscut şi puterii executive, care, prin agenţii ei, poate cunoaşte mai bine nevoile ţărei; ea poate strânge date şi să formuleze principiile cele mai nemerite în proiectele de legi ce prezintă. Deci Regele — în virtutea art. 32 — are dreptul de iniţiativă a legilor, ca şi cele două Adunări: Camera şi Senatul.

Sancţiunea este adesiunea pe care o dă Capul Statului la proiectele admise de corpurile legiuitoare, ca să devină legi. Pentru ca legea să fie executorie şi să oblige pe toţi locuitorii, trebuie adusă la cunoştinţa societăţei şi aceasta are loc prin promulgare şi publicaţiune.

Promulgarea este actul, prin care Regele certifică existenţa legii în faţa naţiunei şi ordonă supunere. In fapt sancţiunea şi promulgarea unei legi se confundă: se fac odată cu publicarea legii în Monitorul Oficial. Ele sunt regulate prin decretul din 1 Iulie 1866 şi constau în formula următoare pusă în decret: „Carol I, prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Domn al Românilor. La toţi de faţă şi viitori sănătate. Corpurile legiuitoare au votat şi adoptat şi Noi *sancţionăm* cele ce urmează" (sancţiunea). Se trece apoi în decret cuprinsul legei şi la sfârşit se zice: „*Promulgăm* această lege şi ordonăm ca ea să fie învestită cu sigiliul Statului şi *publicată* prin Monitorul Oficial" (promulgarea). Decretul apoi se semnează de rege, de ministrul de resort, care a propus legea şi ministrul justiţiei, în păstrarea căruia se află sigiliul Statului şi în urmă se publică în Monitor.

Publicaţiunea, dar, este mijlocul prin care se aduce la cunoştinţa locuitorilor ţării existenţa şi promulgarea unei legi, pe care ei trebuie s'o respecte. Ea se face prin Monitorul Oficial.

Regele poate refuză sancţionarea unei legi, fie în mod tacit — refuzând semnarea decretului de promulgare — fie în mod expres, printr'un decret în

care arată refuzul. Acesta se chiamă *dreptul de veto.*

2) *Dreptul de a convocà Parlamentul.* In fiecare an Corpurile Legiuitoare se convoacă de Rege prin *Mesagiu* atât în sesiunea ordinară (de la 15 Noemvrie la 15 Februarie), [1] — care se poate prelungì — cât şi în sesiune extraordinară, oricând e nevoie.

3) *Dreptul de prorogare* sau *amânare,* care consistă în suspendarea provizorie a Parlamentului: o vacanţă scurtă impusă lui de către Rege. Această amânare însă nu poate depăşì termenul de o lună şi nici nu poate fi reînnoită în aceeaş sesiune fără consimţimântul Adunărilor (art. 95).

4) Acţiunea cea mai puternică a Regelui constă în *dreptul de dizolvare* al ambelor Adunări sau numai a uneia din ele. Actul de dizolvare trebuie să conţină convocarea alegătorilor până în 2 luni de zile şi a Adunărilor până în trei luni [2]). Dreptul de dizolvare este un drept personal al Coroanei, fără nici o restricţiune preventivă în dreptul formal şi constituţional: Capul Statului e liber apreciator al momentului când trebuie să dizolve sau să refuze miniştrilor dizolvarea.

---

1) *In sesiunea ordinară — potrivit alin. I al art. 95 — Parlamentul e convocat prin însăş Constituţiunea. In practică însă şi atunci se publică un decret de convocare.*

2) *Dreptul de dizolvare, acordat Regelui, este poate cea mai importantă din prerogativele ce are Capul unui Stat cu guvernământ monarhic constituţional. Cu acest drept se regulează mersul guvernării, el este un mijloc de control, un mijloc de a asigurà independenţa puterii executive faţă de a tot puternicia puterii legiuitoare. Astfel, în caz de conflict între Parlament şi miniştrii, Regele va puteà: fie să schimbe guvernul, fie să dizolve Parlamentul, după împrejurări.*

B) **Ca factor al puterii judecătorești,** Regele are dreptul: *a)* de amnistie în materie politică: și b) de grațiere sau de comutarea pedepsei pentru infracțiunile de drept comun.

Amnistia este iertarea de pedeapsă a unei persoane care a comis o infracțiune de natură politică (delicte politice) și se acordă de cele mai multe ori cu scopul de a potoli pasiunile politice. Ea nu poate avea loc pentru delicte de drept comun[1]).

Grațiarea sau *comutarea pedepsei* este iertarea sau reducerea pedepsei în materie criminală, pentru delicte de drept comun. Ea are un îndoit scop: a) de a temperà asprimea legilor, pe cari tribunalele trebuie să le aplice și b) de a îndreptà erorile judiciare.

O restricție la dreptul de grațiare este aceea privitoare la miniștrii, prevăzută de alineatul V al art. 93 din Constituție, după care: „Regele nu poate să ierte sau să micșoreze pedeapsa hotărită miniștrilor de către Inalta Curte de Casație și Justiție, decât numai după cererea adunărei, care i-ar fi pus în acuzație". Dacă Regele ar putea grațià pe foștii lui miniștrii, s'ar eludà garanția responsabilității ministeriale.

Comutarea sau *micșorarea* pedepsei are de efect, pelângă reducerea termenului de condamnare, și

---

1) *Dacă s'ar fi permis aceasta, atunci Capul Statului ar fi avut mijlocul să paralizeze ori și când puterea judecătorească și art. 93 din Const. spune că: Regele nu poate suspendà cursul urmăririi sau al judecății, nici a intervenì prin nici un mod în administrația justiției". De fapt amnistia este o paralizare a justiției; dar se acordă pentru un interes superior: potolirea pasiunilor și înlăturarea agitațiunilor și apoi e vorba de infracțiuni numai în materie politică.*

Amnistia nu este în toate țările un atribut al Capului Statului: așa în Franța, numai Corpurile legiuitoare singure pot să amnistieze.

schimbarea regimului penitenciar; de exemplu: când din muncă silnică se comută pedeapsa în recluziune.

Deosebirile între amnistie şi graţiare sunt următoarele:

a) Amnistia presupune acţiunea publică în mişcare, adică delicventul nu este încă judecat şi condamnat la pedeapsă; pe când graţiarea e posterioară, are loc în urma judecării definitive a faptului;

b) Amnistia se acordă numai în materie politică, pentru delictele politice; iar graţiarea pentru delicte de drept comun:

c) Amnistia are în vedere mai mult delictul, pe când graţiarea se aplică persoanei;

d) Amnistia este mai întotdeauna colectivă, graţierea e individuală;

e) Amnistia poate fi motivată[1]) sau nemotivată; graţiarea, fiind expresiunea unui sentiment de binefacere, n'are nevoie să fie motivată.

C) **Ca reprezentant al puterii executive** (art. 35), Regele are următoarele prerogative:

1. *Numirea în funcţiuni.* In alin. VII al art. 93 se zice: „El numeşte sau confirmă în toate funcţiunile publice"[2]); iar în alin. VIII: „El nu poate creà o nouă funcţiune fără o altă lege specială"[2]).

---

1) *Motivarea decretelor de amnistie trebuie făcută cu multă prudenţă, ca să nu surescite pasiunile.*

2) *In organismul social* funcţionarii *sunt organele: iar activitatea lor este* funcţiunea. *In sens larg orice serviciu cerut de stat sau făcut statului e o funcţie publică şi oricine îndeplineşte o activitate ce răspunde la o trebuinţă, este funcţionar. Astfel: alegătorul care trimite un reprezentant în parlament, juratul care pedepseşte pe un criminal şi asigură liniştea publică, soldatul care luptă pentru existenţa şi independenţa patriei, sunt funcţionari publici, ca şi prefectul, administratorul de plasă, directorul ori subdirectorul din minister.*

In înţeles mai restrâns, cuvântul funcţionar public

De ce lege specială? Din două motive: a) funcționarul deține o parte din exercițiul suveranității, are o

---

se întrebuințează spre a arătă o misiune specială a puterii publice, o persoană investită cu o porțiune din suveranitate; de ex.: ministrul, judecătorul, deputatul, senatorul.

Alt sens și mai restrâns: „acele persoane cari dețin o parte din suveranitate, din puterea publică, însă se găsesc în același timp sub dependența directă a puterii executive, ex. ministrul e sub dependența Regelui, prefectul sub a ministrului.

Alt înțeles general: funcționar public e acela care deține — sau, fără a deține — o parte din suveranitate, contribuie la mersul lucrului public, fiind retribuit și prestând jurământ, de ex. profesorul.

Ca definițiuni complete cităm următoarele: „Funcționari publici sunt acei cetățeni cari — depozitari sau auxiliară ai puterii publice — concurg într'un mod oarecare și într'o sferă mai mult sau mai puțin înaltă la administrațiunea țării și la gestiunea lucrului public" (Chante-Grellet et Pichat); sau: „funcționar public este acela care, fiind numit de autoritate, colaborează în mod continuu la un serviciu public în schimbul unor avantagii bănești sau onorifice" (Berthélémy); sau, în fine, funcționarii sunt niște agenți cari — cu autoritate proprie ori delegată — au ca însărcinare aplicarea legilor.

Natura juridică a funcțiunilor. *Sunt unele funcțiuni în cari funcționarul exercită acte de autoritate, lucrează ca deținător al suveranității, de ex.: prefectul, judecătorul, procurorul; și altele în cari funcționarul face numai acte de gestiune, precum: inginerul, arhitectul. In primul caz raportul dintre administrație și funcționar nu se poate compară cu acela ce există între doi particulari, pe când în cazul al doilea sunt raporturi asemănătoare cu o locațiune de servicii. Totuș numirea funcționarului este un act unilateral de putere publică, prin care*

competență determinată. Delegația suveranității — interesând puterea socială — n'o poate dà Capul statului singur. Deci trebuie întâiu să se creeze funcțiunea prin lege și apoi să se numească funcționarul; b) funcțiunile se plătesc astfel cum se stabilește prin buget, așà că nu poate Regele creà o funcție care nu e înscrisă în buget.

---

se determină o anumită persoană ca să exercite — în condițiuni determinate — anumite atribuțiuni prevăzute de lege, putând fi înlocuit funcționarul, dacă legea nu-i recunoaște inamovibilitate sau stabilitate.

Numirea funcționarilor. *După art. 93 din Constituție, Regele — ca Șef al pu'erii executive — numește în funcțiuni publice. Aceste numiri se fac prin decrete dacă funcțiunea este retribuită dela 200 sau 250 lei în sus. In funcțiunile cu salarii mai mici numește ministrul, prin deciziune ministerială.*

Sunt și funcționari aleși, ca primarul și ajutorul, cari se aleg de consiliul comunal și se confirmă prin decret regal la comunele urbane și de prefect la cele rurale; alții, ca: consilierii comunali și județeni, sunt aleși de corpurile electorale, și n'au nevoie de confirmare; alții numiți de primar (funcționarii comunali).

Pentru unele funcțiuni de gestiune, administrația poate angajà cu contract o persoană care să exercite funcțiunea; de ex.: un profesor, arhitect, inginer sau avocat. Aci e o adevărată locațiune de servicii.

Condițiuni de numire. *In primul rând se cer condițiuni generale:* a) *să fie român sau naturalizat;* b) *să aibă o anumită vârstă (21 sau 25 ani);* c) *să fi satisfăcut obligațiunile legii de recrutare; și apoi condițiuni speciale de titlu, cari variază după natura și gradul funcțiunii. In general, mai toate legile organice administrative pretind acuma candidaților, ca condițiune de studii cel puțin 4 clase gimnaziale pentru funcțiunea retribuită cu cel mai mic salariu.*

2. *Numeşte şi revoacă pe miniştrii* (alin. I) — dispoziţiune ce se coprinde şi în alin. VII — de-

---

Jurământul. *Orice funcţionar administrativ sau judecătoresc trebuie să depuie jurământ de credinţă Regelui şi Constituţiunii, potrivit formulelor stabilite prin legile de organizare ale diferitelor servicii. Depunerea jurământului prezintă importanţă prin aceea că numai din ziua îndeplinirii acestei formalităţi, funcţionarul are drept la retribuţiune şi apoi actele săvârşite de el mai înainte, sunt nule şi chiar e pedepsit dacă a făcut acte ce intră în atribuţiunile funcţiunei sale, înainte de a depune jurământul.*

Leafa. *Se deosibeşte de ceeace este salariul muncitorului prin următoarele caractere:* a) *leafa nu este echivalentul serviciului făcut, ci este calculată mai mult ca să dea posibilitate funcţionarului a-şi susţine o situaţiune conformă cu rangul ce ocupă;* b) *are caracterul de pensiune alimentară — căci nu poate fi cedată decât numai pentru alimente şi alte creanţe privilegiate;* c) *se compune din două părţi: una numită leafă propriu zisă şi alta indemnizaţie de chirie, cheltueli de reprezentare sau diurnă;* d) *în caz de încetare din funcţiune, fie pentru limită de vârstă, fie pentru o infirmitate căpătată în timpul serviciului, statul e obligat să dea funcţionarului retras o pensiune;* e) *leafa e destinată la întreţinerea nu numai a funcţionarului, ci şi a familiei sale, de aceea după moartea lui pensiunea trece asupra văduvei şi copiilor.*

Drepturile funcţionarului *sunt:* a) *să fie salariat şi* b) *să aibe drept la pensie.*

Indatoririle: a) *a îndeplini în mod conştiincios şi în conformitate cu legea, funcţiunea sa;* b) *este dator supunere, credinţă şi discreţiune;* c) *să se bucure de o bună purtare în societate.*

Pedepse. *Călcarea uneia din aceste îndatoriri atrage pedepsirea în mod disciplinar a funcţiona-*

oarece miniştrii sunt şi ei funcţionari publici numiţi prin decret regal. In practica parlamentară, nu e suficientă încrederea personală a Suveranului pentru a numì sau revocà pe un ministru; mai trebuie să fie şi încrederea politică a majorităţii parlamentare.

---

rului, cu una din următoarele pedepse — după gravitatea faptei: avertismentul sau prevenirea, amenda, cenzura sau mustrarea, suspendarea, transferarea, destituirea sau escluderea.

Inamovibilitate. *Se numeşte astfel situaţia legală a unui funcţionar public care, odată numit, nu mai poate fi revocat sau mutat în contra voinţei sale de către puterea executivă, decât în urma unei sentinţe date de un tribunal disciplinar, anume determinat de lege; iar prin* stabilitate *se înţelege un grad mai mic decât inamovibilitatea: funcţionarul stabil poate fi revocat şi mutat, în anumite cazuri, de către puterea executivă (ministru), fără o hotărîre disciplinară.*

Funcţionarii inamovibili sau stabili, înlocuiţi pe nedrept, au însă, — după noua lege a Curţii de Casaţie — dreptul de recurs, la Contenciosul administrativ, putând cere daune şi reintegrarea în drepturile lor.

Responsabilitatea funcţionarilor. *Pe lângă răspunderea ce o are administraţiunea pentru toate actele ilicite şi prejudiţiabile, comise de funcţionari în exerciţiul funcţiunii lor, aceştia sunt şi ei răspunzători în următoarele cazuri:* a) *când refuză sau neglijează să dea urmare cererii unei persoane atunci când erà dator să facă aceasta, de ex.: eliberarea unei copii de grefierul tribunalului, refuzul primirii unei recepise la Casa de depuneri, etc.;* b) *când prin greşala comisă, s'a abătut dela îndatoririle sale faţă de stat, ex. legea autentificării actelor (art. 21), legea asupra responsabilităţii ministeriale;* c) *când funcţionarul depăşeşte limitele stabilite de lege pentru exercitarea drepturilor sale de a aresta, de a con-*

3. *Face regulamente* necesare pentru executarea legilor, fără să poată vreodată modifică sau suspendă legile şi nu poate scutì pe nimeni de executarea lor (alin. IX). In acest alineat sunt trei principii: *a)* că Regele — sau mai bine zis, puterea executivă — face regulamente; *b)* că prin aceste regulamente nu se pot modificà, nici suspendà, legile şi *c)* că nimeni nu poate fi scutit de executarea legilor[1]).

Tot Regele aprobă regulamentele întocmite de consiliile comunale urbane pe baza art. 41 din legea de organizarea comunelor urbane şi de consiliile judeţene, potrivit art. 89 din legea respectivă.

Aprobarea regulamentelor se face prin *decrete* semnate de Rege şi de ministrul respectiv.

---

strânge prin forţă pe cei ce n'ar respectà legile, de ex.: neaudiarea martorilor de către judecătorul de instrucţie, neobservarea formalităţilor la mandate, dau drept de acţiune recursorie contra acelui magistrat.

1) *Legea nu poate prevedeà totul. Pentru ca detaliile de executare, dificultăţile practice ale aplicării, toate chestiunile de procedură, să nu rămâie la arbitrariul agentului inferior, chemat să execute legea, s'a hotărît ca toate acestea să se prevadă pe cale de regulament de către şeful suprem al puterii executive.*

Pentru respectarea principiului separaţiunii puterilor, regulamentul nu trebuie să modifice sau să suspende legea. In practica judecătorească şi administrativă este un principiu constant: „orice regulament în contrazicere cu legea e nul şi de nul efect". Tribunalele pot judecà ilegalitatea unui regulament. Aşa dar, sancţiunea dispoziţiunilor acestui alineat este, pe de o parte, responsabilitatea ministrului respectiv, iar pe de alta, posibilitatea dată justiţiei de a refuzà aplicarea unui regulament ce nu e conform cu legea.

Decretul se deosibește de regulament, prin aceea că de unde acesta are un caracter de generalitate, ca și legea pe care o aplică, decretul are un caracter special, se referă la un fapt determinat și izolat.

4. *Semnează decretele*, prin cari se aprobă: numiri, revocări, înaintări de funcționari publici; dizolvări de consilii județene și comunale; convocări de colegii electorale și de consilii generale județene; regulamente și orice alte acte supuse tutelei administrative a Regelui.

5. *Este capul puterei armate* și *conferă gradele* în conformitate cu legile speciale (alin. X și XI) [1]).

6. *Conferirea decorațiunilor și medaliilor*, înființate prin legi speciale și autorizarea de a purtă decorațiuni străine. Această autorizare se explică prin faptul că Regele reprezintă relațiile cu străinătatea și deci trebuie să aprecieze condițiunile relațiunilor externe ale fiecărui român și natura serviciilor pentru cari i se acordă decorațiuni [2]).

6. *Are dreptul de a bate monedă*, conform unei legi speciale (Legile din 22 Aprilie 1867 și 8 Aprilie 1879), atunci când situațiunea economică și financiară a țării cere.

Miniștrii

136. — Constituțiunea recunoaște, după cum am văzut, în persoana Regelui pe șeful puterii executive. Cum, însă, el are o acțiune mai mult politică decât administrativă și în fapt, fiind peste

---

1) *Unii publiciști critică această prerogativă personală directă și iresponsabilă. Ei susțin că statul major, sau altă insituție să fie conducătorul efectiv și responsabil al operațiunilor de pe câmpul de răsboiu, iar Regele să n'aibă decât o prerogativă analoagă cu prerogativele lui civile.*

2) *Să nu se confunde decorațiunile cu titlurile de nobleță ce s'ar puteà conferì de un Suveran străin sau român, titluri ce sunt și rămân interzise, în România, potrivit Constituțiunii noastre, chiar dacă Regele le-ar autorizà.*

putință ca Suveranul să proceadă însuș la executarea legilor, prin forța lucrurilor, a fost obligat *să delege* acest drept unor anumite organe, cari sunt: miniștrii și ceilalți funcționari.

137. Definițiune. Miniștrii sunt funcționari publici, responsabili, numiți de Capul Statului și admiși în confidența sa spre a administrà o ramură a treburilor publice, a-i referì despre tot ce necesitează din parte-i un ordin special, a primì direct ordinele și a le executà[1]). Sau, mai scurt, miniștrii sunt înalți funcționari, însărcinați de Rege a exercità de fapt puterea executivă sub controlul colegilor și al Parlamentului.

138. Condițiuni. Pentru a puteà fi cinevà ministru trebuie să îndeplinească următoarele condițiuni: *a)* să aibe încrederea personală a Regelui; *b)* să fie român din naștere sau să fi dobândit împământenirea (art. 97 C.) și *c)* să nu facă parte din familia Regală (art. 98 C.).

139. — Atribuțiuni generale. Sunt de două feluri: politice și administrative[2]).

Atribuțiunile politice sunt acelea pe cari miniștrii le exercită în calitate de consilieri ai Tronului, întrucât participă la acțiunea guvernului; din acest punct de vedere, ei cad în domeniul dreptului constituțional.

Ele sunt: *a)* dreptul de a prezentà și susține înaintea parlamentului proiectele de legi propuse de rege și *b)* a dà Adunărilor orice explicațiuni

---

1) *Definițiunea aceasta — care e cea mai bună — e dată de Merlin.*

2) *In Franța mai au și atribuțiuni judecătorești: rezolvă unele chestii ca primă instanță și altele ca instanță de recurs. La noi, astfel de atribuțiuni le are când își exercită puterea tutelară și dreptul de a judecà contestațiile și recursurile electorale.*

de cari acestea ar avea nevoie. In acest scop, ministrul are raporturi directe cu parlamentul. Art. 99 Const., spune: „La desbaterile Adunărilor, prezența cel puțin a unui ministru e necesară. Adunările pot exige prezența miniștrilor la deliberațiunile lor"; iar art. 100 adaugă: „In nici un caz, ordinul verbal sau în scris al Regelui nu poate apără pe un ministru de răspundere".

Atribuțiunile administrative sunt acelea pe cari miniștrii le exercită în calitate de capi administrativi ai unei ramuri speciale de administrațiune publică, numită *minister* sau *departament*. Din acest punct de vedere, miniștrii depind mai mult de legile administrative, de dreptul administrativ. Ele sunt: *a)* dreptul de a numì pe funcționarii inferiori; *b)* disciplina și direcția, regulând — prin instrucțiuni și circulări — serviciile publice; *c)* facerea bugetelor; *d)* prepararea statisticelor; *e)* corespondența cu celelalte ministere în materii mixte: *f)* controlul și reformarea actelor subalternilor; *g)* rezolvarea dificultăților, după cererea inferiorilor sau după reclamațiunile particularilor.

140. — Auxiliari. Imposibilitatea de fapt în exercitarea tuturor atribuțiunilor administrative, a făcut ca fiecare ministru să aibe ca ajutor în conducerea departamentului, în primul rând, un *secretar general* — căruia-i poate delegà o parte din ele — și apoi urmează ceilalți funcționari superiori și inferiori ai ministerului.

Atribuțiunile cu caracter politic nu pot fi delegate nimănui, de acestea ministrul singur fiind responsabil în fața parlamentului [1]).

---

1) *In Franța secretarii generali*, — subsecretarii de stat, *cum li se zice (miniștrii purtând și titlul de secretari de stat) — sunt și ei membrii ai parlamentului. Auxiliari politici ai ministrului — și în Franța ca și la noi — ei sunt special însărcinați cu partea administrativă a ministerului, venind și ple-*

Acești auxiliari sunt împărțiți în fiecare minister pe direcțiuni, diviziuni (subdirecții), secții și biouri, de unde și numirea funcțiunilor de: ministru, director, subdirector, șef de divizie, șef de secție și șef de biurou.

Reunirea tuturor auxiliarilor dimprejurul unui ministru constituie, împreună cu dânsul, în fiecare ministeriu, ceeace se cheamă *administrațiunea centrală*, de la care pleacă direcția administrativă a interesului general în toată țara, spre *administrația exterioară*.

141. — Responsabilitatea ministerială. Constituția a fixat pentru exercitarea acestei delegațiuni de către miniștrii, oarecari reguli. Declarând pe Rege inviolabil, a făcut pe miniștrii responsabili, a ridicat orice tărie actelor Regelui ce nu sunt contrasemnate de un ministru, care, prin chiar acea contra-semnare, devine și rămâne singur răspunzător de acel act (art. 92).

Atunci s'a pus întrebarea: de ce Regele mai iscălește dacă nu e răspunzător? Se răspunde: iscălește, pentrucă, din punct de vedere al dreptului formal, actul e considerat ca emanațiune a Regelui; altfel regalitatea ar încetă de a se manifestă ca instituțiune în stat, s'ar puteà suprimà.

Responsabilitatea aceasta a miniștrilor constitue pârghia pe care se reazimă inviolabilitatea Regelui; e corectivul imunității acordate suveranului. Dacă ar fi lipsit responsabilitatea, șeful statului ar fi putut oricând exercità presiuni asupra miniștrilor lui; fără ea nu s'ar puteà garantà nu numai respectarea

---

când odată cu ministrul de la conducerea departamentului.

In Franța, însă, ei fiind și membrii ai Adunărilor pot vorbì în numele guvernului, devenind și ei responsabili de actele politice ale ministrului.

unei legi, dar nici măcar a Constituțiunii, baza organizațiunii unui stat [1]).

142. — Diviziune. Responsabilitatea ministerială este de două feluri: politică și judiciară.

Diviziunea aceasta decurge în mod natural din cele două forme cu cari se prezintă funcțiunea

---

1) *Cu toată legitimitatea existenței unei responsabilități ministeriale în exercitarea puterei executive, s'au găsit totuș autori cari să susțină că ea este: a)* inutilă, *de oarece nu se aplică nici odată; b)* injustă, *pentru că face răspunzător numai pe ministru, neurmărind ca complici și pe deputații cari au votat de ex. o lege anticonstituțională și c)* tiranică, *de oarece face posibilă judecata pe o cale politică, cale unde arbitrariul și pasiunea pot să se desfănțuiască foarte ușor, dându-se astfel loc la persecuțiuni.*

Netemeinicia obiecțiunii e vădită. Teama de răspundere oprește pe ministru de la acte ce ar atrage judecata lui, ceea ce face ca aplicarea legii de responsabilitate să fie foarte rară. De aci însă, nu rezultă că responsabilitatea e inutilă și că nu se aplică. Nu e nici injustă. Ministru nu poate fi cinevà decât având încrederea Parlamentului în vederile căruia el lucrează, vederi asupra cărora el își ia întreaga răspundere. Nu-i convine felul de a lucrà al Parlamentului, nu are decât să demisioneze, nimeni neputând fi obligat a stà, fără voia lui, pe banca ministerială.

Puteà fi privită responsabilitatea ministerială ca tiranică dacă s'ar fi deferit judecarea miniștrilor unor instituțiuni cu caracter politic; dar, atât Constituțiunea — prin art. 101 — cât și legea din 2 Maiu 1879 asupra responsabilității ministeriale prescriu că Inalta Curte de casație și justiție în secțiuni unite, este singura în drept a judecà pe miniștri, instituțiune cu totul străină de atmosfera politică.

de ministru: a) o formă cu caracter politic, din care derivă răspunderea politică, şi b) altă formă cu caracter administrativ, din care naşte răspunderea judiciară.

Responsabilitatea politică. Ministrul trebuie să răspundă în faţa parlamentului de actele cu caracter politic; aci, în faţa reprezentanţilor naţiunii, ministrul este responsabil de ideile lui politice. Cele două Adunări, reprezentând legalmente voinţa ţării, compunându-se din aleşii ei, pot retrage încrederea în actele unui ministru. Nici o lege nu spune acest lucru, dar un uzaj, constant în practica regimului parlamentar, a stabilit obligaţiunea pentru un ministru să se retragă când acordul între el şi Adunări a încetat[1]).

Responsabilitatea judiciară este reglementată atât

---

1) *In statele cu regim parlamentar bicameral cum e la noi, se întâmplă ca un ministru să fie în desacord numai cu una din Adunări. Va trebui sau nu să demisioneze?.*

Se admite că adunarea deputaţilor are precădere, de oare ce ea este expresiunea directă a naţiunii, întrucât se reînnoeşte integral la epoci de cel mult 4 ani şi la alegerea ei iau parte câteşi trele colegiurile (art. 58 Const.) Senatul e corpul ponderator; el e ales de două colegii numai (art. 67) şi pe timp de 8 ani (art. 78) şi nu se reînnoeşte decât pe jumătate la fiecare 4 ani. Rolul lui principal e, aşă dar, de a opri acţiunea politică dacă ar deveni periculoasă.

Când însă întreg ministerul e în desacord cu una sau ambele adunări, atunci poate aveà loc o altă soluţie. Am văzut că Regele are, între alte prerogative, şi pe aceea de a dizolvà adunările, şi după cum găseşte necesar: sau dizolvă adunarea care e în desacord cu guvernul, supunând astfel diferendul judecării naţiunii prin noui alegeri, sau cere retragerea miniştrilor.

de Constituţiune — prin art. 101 — cât şi de legea din 2 Maiu 1879 asupra responsabilităţii ministeriale[1]).

In baza acestor texte, miniştrii devin pasibili şi cad, cu formele speciale acolo menţionate, sub dispoziţiunile penale ale dreptului comun, atât atunci când ei ar comite o infracţiune de drept comun[2]) cât şi în următoarele 5 cazuri:

---

1) *Art. 101 Const.: „Fiecare din ambele adunări, precum şi Regele, au dreptul de a acuză pe miniştrii şi de a-i trimite înaintea Inaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, care singură, în secţiuni unite, este în drept a-i judecă, afară de cele ce se vor stabili prin legi, în ceeace priveşte exerciţiul acţiunii civile a părţii lezate şi în ceeace priveşte crimele şi delictele comise, de miniştrii, afară de exerciţiul funcţiunii lor.*

Punerea sub acuzaţiune a miniştrilor nu se poate rostì decât prin majoritate de două treimi a membrilor de faţă.

O lege prezentată la cea dintâiu sesiune va determină cazurile de responsabilitate, pedepsele aplicabile miniştrilor şi modul de urmărire în contra lor atât în privirea acuzaţiunii adusă de reprezentaţiunea naţională, cât şi în privirea urmăririi din partea părţilor lezate.

Acuzaţiunea pornită de reprezentaţiunea naţională contra miniştrilor se va susţine de ea însăş.

Urmărirea pornită de Rege se va face de ministerul public".

2) *Toate dispoziţiunile legilor penale ordinare relative la infracţiunile comise atât de funcţionarii publici în exerciţiul funcţiunii lor, cât şi de particulari se aplică şi miniştrilor (art. 1 leg. resp. ministeriale).*

Ministrul care, cu rea credinţă, va fi cauzat o daună statului sau îl va fi expus la daune

1) Când, prin dispoziţiunile ce iau, sau contrasemnând un decret, violează un text expres al Constituţiunii [1]);

2) Violarea unui text expres de lege. Când însă, violarea legii e făcută în interes naţional, general, nu e loc la pedeapsă. Nu va fi de (ex. pedepsit ministrul de răsboiu care, în interesul apărărei naţionale, ar furnizà prin bună învoeală — contrariu legii asupra contabilităţii generale a statului — materialul necesar unui pod trebuincios la câştigarea unei victorii;

3) Împiedecarea sau încercarea de a împiedecà, prin violenţă sau fraudă, liberul şi sincerul exerciţiu al dreptului electoral al cetăţenilor, chiar când asemenea fapte ar fi obţinut aprobarea ulterioară, a corpurilor legiuitoare;

4) Amăgirile reprezentaţiunii naţionale cu rea credinţă şi în prejudiţiul intereselor ţărei, asupra situaţiunii afacerilor statului;

5) Când în actele lor ar dovedì neglijenţă. Legiuitorul cere (art. 2, 3 şi 4), pentru a fi loc la o pedeapsă, chiar o simplă neglijenţă, de oarece — şi cu drept cuvânt — în politică neglijenţa poate constituì adeseori o *crimă*.

---

către particulari, va fi răspunzător civil către stat şi se va judecà conform dreptului comun, fiind necesară, în acest caz, autorizarea corpurilor legiuitoare (art. 4 aceeaş lege).

Judecătorii pot aplicà în această materie, beneficiul circumstanţelor atenuante conform dreptului comun.

1) *Contrasemnând sancţiunea unei legi anticonstituţionale, ministrul nu poate fi pedepsit din două motive: 1) pentru cà legea e mai mult opera Parlamentului şi 2) atunci ar trebuì pedepsit şi judecătorul care o aplicà şi cetăţeanul care se supune ei.*

143. — Începere și durată. Responsabilitatea începe odată cu depunerea jurământului de către miniștrii și durează până la încetarea lor de fapt din funcțiune, adică după demisiune, până la numirea noilor titulari.

144. — Întindere. Responsabilitatea se resfrânge și asupra funcționarului cu ajutorul căruia ministrul a executat dispoziția, actul sau decretul ilegal, fiind considerat și pedepsit ca complice, cu condițiunea numai ca: a) ordinul să fie relativ la un obiect străin de resortul ministrului și b) ilegalitatea ordinului să fie evidentă.

145. — Procedura judecării miniștrilor. Dreptul de dare în judecată îl are Regele prin ministerul public și corpurile legiuitoare — caz în care propunerea trebuie să fie semnată de 20 deputați sau 10 senatori. In termen de 5 zile de la prezentare, se discută asupra admisibilității propunerei [1]). Odată admisă, se alege o *comisiune de informațiuni*, din care nu pot face parte acuzatorii. Această comisiune face — în termen de 10 zile, cu dreptul de prelungire — un raport amănunțit asupra faptelor ce au provocat acuzațiunea, raport care se ia în discuție de Adunare în 5 zile dela depunerea lui. Admiterea raportului trebuie să se facă cu o majoritate de două treimi. Dacă se admite raportul, ministrul este suspendat din orice funcțiune publică și din mandatul de deputat sau senator și se alege un *comitet de instrucțiune*, compus din cel puțin 7 membrii, desemnați de corpul legiuitor, din cari un președinte și doi secretari. Acest comitet face instrucția și își depune raportul către corpul care a hotărît acuzarea. Dacă concluziunile sunt pentru menținerea acuzațiunii, actele se

---

1) In caz de flagrant delict, admisibilitatea se discută de urgență și corpul legiuitor poate votà imediat — cu două treimi — arestarea preventivă a ministrului (art. 16).

înaintează Curții de Casație, care statuează (vezi toată procedura aceasta în art. 9—38 din zisa lege).

146. Infracțiuni de drept comun. Ca simplii particulari, dacă comit infracțiuni, miniștrii pot fi dați judecății, însă cu alte forme cari se deosibesc după cum e vorba de crime și delicte de o parte, și contravențiuni de altă parte.

In caz de crime și delicte legea cere ca nici un act de instrucțiune sau urmărire să nu se poată face fără ca de prealabil să se fi obținut o autorizare a Adunărei din care ministrul acuzat face parte.

Această autorizare nu e pretinsă în caz de contravențiuni.

Oricare ar fi felul infracțiunii, însă, autoritățile chemate a-i judecă sunt și rămân tribunalele ordinare.

147. — Solidaritate. Miniștrii formează trăsătura de unire între administrațiune și politică, ei fiind în acelaș timp agenții în cel mai înalt grad ai puterei executive, și principalele organe ale puterei legislative; ei aparțin atât dreptului constituțional, cât și celui administrativ. O strânsă solidaritate există — și trebuie să existe — între toți miniștrii la un loc, ei formând *guvernul* sau *cabinetul*. Ei răspund solidar de politica generală a cabinetului trebuind să se retragă cu toții în fața unui vot de blam al Parlamentului, care ar fi privitor la politica generală. Cevă mai mult, solidaritatea merge până acolo că dacă președintele consiliului de miniștri își dă demisiunea, retragerea lui aduce pe aceea a cabinetului întreg. E posibil ca unii din ei să intre în noul minister, sau chiar primul ministru să facă parte din noua formațiune ministerială, dar primul ministru fiind cel ce dă tonul guvernului, care reprezintă și caracterizează ideia ce trebuiește urmată în conducerea statului, în mod fatal — ca o consecință a solidarității cabinetului — demisiunea lui atrage pe a tuturor colegilor.

Solidaritatea e sprijinită şi susţinută pe comunicaţiunea ce toţi miniştrii o au cu privire la actele lor. Membrii unui guvern sunt solidari răspunzători înaintea dispoziţiunilor penale din lege atât pentru faptele săvârşite în comun, cât şi pentru acelea cărora le-au dat o susţinere întenţionată (art. 6 din legea resp. minist.).

148. — Consiliul de miniştri sau **de cabinet.** Sunt unele acte de importanţă generală sau măsuri administrative, ca numiri în înalte demnităţi, expulzări, schimbări de nume, etc. (art. 86 const.) pe cari miniştrii le discută, adunându-se în *consiliul de miniştri*, sub preşidenţia primului ministru, care din această cauză ia şi numele de *preşedinte al consiliului de miniştrii*. Când interese mari sunt în joc, Consiliul de miniştrii e prezidat de Rege.

149. Atribuţiunile comune şi speciale ale miniştrilor. Fiind cel mai înalt funcţionar în erarhia administrativă ministrul deţine în mâinele sale mişcarea administrativă a departamentului, punând-o în armonie cu direcţiunea politică.

In mânuirea mişcării el exercită diferite atribuţiuni, dintre cari unele sunt *speciale* fiecărui departament — pe cari le vom vedea când vom expune numărul şi atribuţiunile ministerelor — şi altele *comune* tuturor.

Atribuţiunile comune sunt: 1) contrasemnarea actelor Regelui; 2) administraţia intereselor generale, şi 3) controlul asupra actelor subalternilor.

1) *Contrasemnarea actelor Regelui.* — Am văzut că Constituţia — prin art. 92 — declară fără tărie orice act al Regelui, care nu va fi contrasemnat de un ministru.

Contrasemnarea trebuie făcută de ministrul departamentului, în atributele căruia cade actul regal; dacă actul priveşte o materie referitoare la două

sau mai multe ministere, semnătura tuturor miniș-trilor respectivi e necesară[1]).

II) *Administrațiunea intereselor generale*[2]). — In exercitarea acestei atribuțiuni, ministrul lucrează în virtutea delegațiunii pe care regele o

---

1) *Dreptul și datoria ce au miniștrii de a contrasemnà actele Regelui au fost stabilite pentru prima oară la noi prin decretul din 23 Fevruarie 1859 și apoi prin legea responsabilității ministeriale din 1879.*

2) A administrà *însemnează a lucrà, din autoritate proprie sau delegată, asupra unei materii cu privire către sine însuș sau către alții în scop de ut l'tate. Deci:*

Administrațiunea *este o serie de acțiuni utile, executate din autoritate proprie sau delegată asupra unei materii (căci dacă e îndreptată asupra persoanei, avem acte de educațiune, nu acte de administrațiune).*

Actele politice *sunt efectele activității societății sau a guvernului, a persoanelor politice, destinate a trece o întindere oarecare, fruntariile unei circumscripțiuni determinate; iar*

Actele administrative, *când efectele sunt cu totul speciale, restrânse. Cele dintâiu se petrec înăuntrul statului, celelalte se referă la circumscripții teritoriale determinate: județ, comună.*

Acțiunea administrativă *a funcționarilor presupune trei lucruri: 1) un fapt care se execută, precedat de o deliberațiune, de inteligență; 2) un fapt care să se refere la lucrul public; 3) un fapt care este și trebuie să fie conform cu legea.*

Caracterele *acțiunii administrative reies din aceste trei condițiuni și sunt următoarele:*

1') Individuală *în executarea ei, iar nu colegială; în capul fiecărei autorități administrative se află câte o singură persoană: ministru, prefect, pri-*

dă miniștrilor ca șef al puterii executive. Și dacă în alte atribute, fie generale, fie speciale unui departament, s'ar puteà susține că ministrul lucrează

---

mar. Deliberarea e supusă mai multora fiindcă se cere discuțiune, iar executarea cere unitate de vederi și de aceea se dă unuia singur.

2) *Este* una *și* universală: *adică actele administrative ce interesează un județ de exemplu, să se aplice uniform în tot județul; ordinele date de agenții administrativi să fie aceleași față cu toată lumea și să se reproducă identic peste tot; ordinele dela centru trebuie să găsească supunere și executare peste tot. etc.*

3') Executivă, *adică ea comandă și execută: actul administrativ este totdeauna execu'or prin el însuș, spre deosebire de cel judecătoresc, care nu este tot astfel.*

4') Activă: *activitatea este o calitate esențială a administrațiunii; cineva cu cât e mai activ, cu atât e mai bun administrator. La rândul ei activitatea are patru caractere pentru administrațiune și administrator:* a) *generalitatea;* b) *perpetuitatea;* c) *promptitudinea;* d) *energia.*

5') Absolută *și* independentă *în înțelesul ca administrațiunea să fie liberă în cercul ei: principiul separațiunii puterilor să fie respectat față și cu agenții administrativi.*

6') Pozitivă, *când dirije oarecari servicii de interes general pe cari ar fi imposibil a le încredința inițiativei particulare și ale cărei foloase ar fi pierdute dacă statul nu s'ar însărcinà cu ele. De ex., pentru punerea productelor la dispoziția consumatorilor, pentru debușeuri, înlesnirea relațiunilor dintre oameni, e trebuință de căi de comunicație șosele, drumuri de fier; apoi în interesul fertilitații, e trebuință de desecări de bălți, plantațiuni, etc.*

şi ca reprezentant al politicei guvernului în mişcarea administrativă şi ca funcţionar superior administrativ — aci, în administraţiunea intereselor generale, ministrul nu este şi nici nu poate fi decât un funcţionar administrativ, având, sub ordinele lui, mişcarea generală a ministerului.

Negativă *este atunci când împiedecă turburările de a se produce, când menţine pe fiecare cetăţean în limitele drepturilor sale; cu alte cuvinte, când lucrează mai mult sub forma administraţiunii poliţieneşti. De aceea se şi zice că misiunea poliţiei este asigurarea ordinei publice, îndepărtarea obstacolelor de fapt pe cari le găseşte cineva în exerciţiul drepturilor sale.*

Deosebirile *între acţiunea administrativă şi cea judiciară sunt:*

1. *Acţiunea administrativă este* continuă — *fiindcă obstacole se găsesc în tot momentul — pe când cea judiciară e* intermitentă *şi* eventuală;

2. Generală *şi* uniformă, *adică acţiunea administrativă se aplică în toată întinderea teritoriului, iar acţiunea judiciară e* specială, *se aplică numai la faptul din speţă, nu la o generalitate de fapte;*

3. Repede *şi* spontanee: *pentru a fi pusă în mişcare, nu e nevoie de o cerere particulară, în materie administrativă totul e de ordine publică şi când interesele publice sunt în joc, trebuie imediat satisfacţie. Acţiunea judiciară, din contra, este* lentă *şi* determinată numai în urma unei cereri.

4. *Acţiunea administrativă regulează* raporturile dintre cetăţeni şi guvernanţi, *e privitoare la lucrul public; cea judiciară, prin natura sa, este de ordine privată, e relativă la reglementarea* raporturilor dintre particulari;

5. *Administrativa trage după sine o* responsabilitate mai întinsă *decât acţiunea judiciară;*

6. *Cea dintâiu* comandă *şi* execută; *a doua comandă, dar nu execută.*

El comunică cu subalternii prin *corespondență*, și-și manifestă voința prin: a) *ordine;* b) *instrucțiuni* și c) *deciziuni).*

a) *Ordin* se numește dispoziția comandată de ministru subalternilor săi[1]). Caracterul ordinului este imperativ, imediat executoriu, subalternul neputând decât să-l execute, deoarece se presupune că ministrul a fost în perfectă cunoștință a cauzei și a împrejurărilor ei, când a dat ordinul.

b) *Instrucțiunile* sunt acelea date de miniștri sau reprezentanții lor subalternilor cu scopul de a lămuri modul de procedare în aplicarea legilor sau regulamentelor.

Ele pot fi generale sau speciale.

Cele *generale* sunt adresate tuturor funcționarilor dependinți și, în mod obișnuit, sunt publicate în Monitorul Oficial și Buletinul ministerului — dacă există. In practică, sunt cunoscute sub numele de *circulări.*

Cele *speciale* sunt corespondențele trimise unuia sau mai multor subalterni de erminați; ele sunt date, fie în urma unei sezisări a subalternului, fie pe baza numai a necesității pe care ministrul o crede de cuviință, pe când cele generale din contra totdeauna sunt date fără sezisare[2]), acte de „proprio motu".

---

1) *Corespondența între autoritățile egale poartă numele de* adresă, *iar aceea adresată către una superioară, se numește* raport.

2) *In dreptul roman se găsesc de asemenea acte cari să aibe aceeaș distincție. Astfel:* edictum *și* rescriptum.

Edictul erà comunicarea adresată publicului de magistrați, guvernator sau împărat; erà general, aplicabil tuturor; aveà, cevà mai mult: puterea de obligativitate a unei legi. Edictele au devenit în urma legii Aebutia un isvor de legiferare (dreptul pretorian), alături de dreptul comun.

Spre deosebire de caracteristica ordinului și a instrucțiunilor speciale, instrucțiunile generale sunt lăsate la aprecierea agentului care, față de oarecari situațiuni de fapt, le poate nesocoti.

c) *Deciziunile* sunt acelea prin cari se rezolvă chestiuni de competența departamentului respectiv, chestiuni ce-i sunt supuse ministrului, fie de un subaltern, printr'un raport sau referat, fie de un particular pe cale de cerere.

Regulamente. Tot ca o atribuțiune de administrație generală este dreptul ministrului de a aprobà regulamente.

Constituția, prin art. 93, dă în căderea Regelui, ca șef al puterii executive, dreptul de a face regulamente[1]). In ce privește pe miniștrii, în principiu ei nu pot face și aprobà regulamente decât în cazurile anume determinate de texte exprese de

---

Rescriptele, din contra, erau răspunsurile pe cari împăratul le dădeà asupra unei chestiuni controversate în urma scrisorilor din partea guvernatorilor din provincie. In aceste răspunsuri împăratul erà ajutat de un consiliu de jurisconsulți, numiți prudentes. *(Asemenea instituțiuni de specialiști funcționează azi la noi pe lângă diferite departamente. Astfel, pe lângă ministerul de interne funcționează Consiliul Administrativ permanent care dă aviz ministerului în diferite chestiuni administrative și Consiliul sanitar superior; pe lângă alte ministere: Consiliul permanent al instrucțiunii, Consiliul tehnic superior, etc.).*

1) *Diferite legi organice au dat acest drept de regulamentare și altor organe ale statului, precum: consiliilor comunale (art. 41 l. com. urbană), consiliilor județene (art. 69 legea consiliilor județene), și prefectului de județ (art. 23 legea adm. exterioară). Dreptul acesta e limitat la atribuțiunile ce organele citate sunt chemate să îndeplinească în circumscripția în care-și exercită aceste atribuțiuni.*

lege. De fapt, însă, miniștrii — prin organele lor — întocmesc regulamentele generale de administrațiune publică, ei le propun Regelui, care le semnează și ordonă publicarea lor în Monitorul Oficial, după care devin executorii și obligatorii.

Iată câteva cazuri când ministrul (cel de interne) aprobă regulamentele sau ordonanțele unor instituțiuni ce țin de departamentul său: 1) regulamentele făcute de prefectul județului în marginele legilor și regulamentelor de administrațiune publică, potrivit art. 23 din legea autorităților administrative exterioare; 2) regulamentele de administrație interioară, poliție comunală, igienă, edilitate și poliție rurală, întocmite de consiliile comunale rurale conform art. 46, 58, 60, 61 și 62 din legea pentru organizarea comunelor rurale și administrațiunea plășilor; 3) ordonanțele polițienești făcute de prefectul județului pe baza art. 10 din legea poliției generale a statului[1]).

In materie de regulamente, este de reținut acest principiu: că puterea executivă (Regele, Miniștrii), când reglementează trebuie să lucreze în așa fel ca să nu înrâurească, să nu încalce puterea legiuitoare, prescriind în regulamente dispoziții cari n'ar fi bazate pe principiile stabilite deja prin o lege. Nici chiar o interpretare cu drept de autoritate nu se poate face pe cale de regulamentare, acesta fiind un atribut al puterii legiuitoare, conform art. 34 din Constituție.

In practică, însă, sunt multe regulamente cari conțin dispoziții ce nu-și pot avea locul decât într'o lege.

---

1) *Regulamentele întocmite de consiliile județene și comunele urbane se aprobă de Rege (art. 89 l. cons.-jud. și art. 41 l. com. urbană).*

III) *Controlul asupra actelor subalternilor*[1]). — Orice autoritate administrativă are dreptul dela lege

---

1) Centralizare administrativă *este raportul natural al puterii locale cu cea centrală — raport care cere supunere din partea celui dintâiu, direcțiune și priveghere din partea celeilalte asupra puterii locale. S'ar puteà zice, dar, că prin centralizare trebuie să se înțeleagă situația unui stat în care autoritățile locale sunt numite de puterea centrală și direct dependinte de dânsa, iar chestiunile de interes local sau special se rezolvă de autoritatea centrală, autoritățile locale fiind însărcinate să raporteze, neavând nici un drept de inițiativă sau deciziune. Centralizarea e cu atât mai mare cu cât puterea centrală absoarbe mai mult puterile locale.*

Descentralizarea *este micșorarea centralizării, diminuarea concentrării puterilor; cu alte cuvinte, când ingrijirea și rezolvarea intereselor locale și speciale sunt încredințate la autorități ai căror titulari sunt aleși de corpul electoral, se zice că e descentralizare. Sau — după cum o definește un publicist italian: „recunoașterea existenții în stat a centrelor mai mici de populație, precum și a facultății lor juridice de a reprezentà interesele lor proprii colective și a le satisfacè prin ele însăși".*

De exemplu: dacă, pentru facerea unui pod sau a altei lucrări de interes local, autoritatea comunală singură nu poate luà nici o măsură înainte de a raportà la centru și a așteptà aprobarea și măsurile necesare pentru executare, avem un sistem de centralizare; dacă însă, autoritatea locală — aleasă de cetățeni — are dreptul de inițiativă și de deciziune pentru a satisface asemenea nevoi, avem sistemul descentralizării.

Desconcentrare *este atunci când o autoritate locală sau specială are dreptul de a luà anumite deciziuni, când s'ar bucura adică, de oarecare autonomie, a-*

să facă singură diferite acte. In interesul unei bune administrațiuni și al unei unități de vederi și acțiune, actele lor sunt supuse unui control al autorității superioare, care are dreptul să le modifice sau anuleze.

Acest control poartă nume diferite, după cum se exercită asupra autorităților învestite cu personalitate morală — când poartă numele de *tutelă administrativă* — sau asupra acelora cari nu au această calitate, în care caz avem *control ierarhic*.

---

vând însă titularii numiți de puterea centrală. De ex. Universitățile sunt recunoscute — prin legea învățământului secundar și superior — ca persoane morale și li s'a acordat oarecari drepturi de decisiune. Tot astfel prin lărgirea atribuțiunilor prefectului — acordate prin diferite legi speciale — se face o deconcentrare.

Deosebiri între centralizare și tutelă. *Centralizarea atrage autorității centrale toate deciziunile: nimic nu se poate face în comune și județe până ce Capul Statului, autoritatea dela centru, nu aprobă; pe când* tutela administrativă *e intervențiunea puterii guvernative, a puterii centrale în administrațiunea municipală sau districtuală. In opoziție cu tutela este ceeace numesc Englezii* self-government, *adică guvernământul direct al afacerilor private și locale de către cei interesați; într'un sens mai larg: națiunea guvernându-se prin ea însăș, democrație, regim reprezentativ. De pildă: când o comună are deplină capacitate de a contracta un împrumut, de a face o transacție cum va voi, se zice că se bucură de self-government, de descentralizare în cel mai înalt grad; dacă pentru a face acele acte administrative trebuie să obție autorizarea puterii centrale, avem tutela administrativă; când, în fine, legea dispune că comuna nu poate face nici poduri, nici împrumuturi, nici transacții, etc., ci numai să*

1. *Controlul ierarhic.* Prin *ierarhie* se înțelege ordinea de superioritate ce există atât între diverse autorități de aceeaș categorie, cât și între funcționarii lor. Ea începe dela autoritatea superioară, al cărei șef este ministrul, și continuă printr'un lanț neîntrerupt de autorități și persoane până la cea mai inferioară treaptă.

Controlul ierarhic se exercită asupra tuturor agenților cari fac parte din ierarhie, precum și asupra tuturor actelor lor. Isvorând din puterea disciplinară, ce se presupune că o are superiorul către in-

---

raporteze pur și simplu ministrului de interne, care va aveà să decidă, suntem în sistemul centralizării. Ea e mai întinsă sau mai slabă după cum comuna va trebuì să se adreseze la centru penrru toate afacerile ei, sau să aștepte încuviințarea numai pentru unele acte, cari prezintă o mai mare gravitate.

Deosebiri între tutelă și controlul ierarhic: *1) tutela există numai față de stabilimentele publice — autorități recunoscute ca persoane morale —, pe când controlul se exercită asupra autorităților lipsite de personalitate și în genere față de toți agenții administrativi; 2) la tutelă autoritatea superioară nu poate modificà actul, ci numai să-l aprobe sau anuleze, cel mult poate să indice ce modificări sunt de făcut și rămâne ca tot autoritatea inferioară să decidă asupra lor; la control, dimpotrivă, superiorul ierarhic poate anulà, aprobà sau modificà actele, substituindu-și acțiunea sa aceleia a subordonaților; 3) controlul e de drept comun, adică actele subordonaților sunt supuse totdeauna controlului superiorilor ierarhici, pe câtă vreme tutela nu se presupune: trebuie să fie un anumit text de lege care să indice actele ce au nevoie de autorizarea autorității superioare spre a fi valabile; 4) la control, toate organele ierarhice pot examinà și controlà actul, de ex. actul unui administrator de plasă*

ferior, controlul se exercită în tot momentul şi asupra tuturor actelor agenţilor, superiorul putând aprobă, modifică sau anulă actul inferiorului, ba chiar să se substitue acţiunii subalternului său. Şeful suprem este ministrul respectiv.

2. *Tutela administrativă* se sprijină pe un text expres de lege, ea neputând fi exercitată decât în cazurile şi de organele prevăzute de lege asupra actelor săvârşite de stabilimentele publice, adică autorităţile administrative dotate cu personalitate morală, ca judeţul, comuna, etc. Autoritatea superioară examinează actul şi din punctul de vedere al interesului local şi din acela al interesului mai înalt. Superiorul nu poate să modifice actul instituţiunii puse sub tutelă: sau îl aprobă sau îl anulează. Când este nevoie de modificare, autoritatea superioară indică numai modificările de introdus, restituind actul pentru ca autoritatea supusă tutelei să se pronunţe asupra lor şi să le introducă; astfel sunt regulamentele comunale.

Actele supuse tutelei nu devin executorii decât după ce s'a obţinut aprobarea şefului ei. Şeful în tutela administrativă nu mai este, ca în controlul ierarhic, ministrul. Aici şeful poate fi: Regele[1]),

---

poate fi supus controlului prefectului sau al ministrului; pe când la tutelă legea determină anume autoritatea ce o poate exercită; 5) controlul este exercitat de autorităţile cari fac parte din aceeaş ierarhie până la ministru — care e şeful ierarhiei din ministerul său — iar tutela e exercitată de Rege, parlament, ministru, delegaţia judeţeană şi prefectul judeţului.

1) *Art. 71 din legea consiliilor judeţene; art. 86, 90 şi 93 din legea comunală urbană; art. 55 din legea comunală rurală.*

Parlamentul[1]), Ministrul[2], delegaţiunea judeţeană[3]) şi prefectul judeţului[4]), în cazurile anume determinate de lege.

150. — Actele de administraţiune. Actele comune tuturor miniştrilor şi, în special, acelea pe care le-am arătat când am vorbit de administraţiunea intereselor generale, poartă numele de *acte de administraţiune*[5]).

151. — Diviziune. Actele administrative sunt de două feluri: a) *acte de autoritate*, ce se fac de autorităţile administrative în calitate de deţinătoare a unei părţi din suveranitate, ordonând sau interzicând cevà administraţilor (ordonanţe, decrete, regulamente, închiderea unui stabiliment industrial de către prefect, o ordonanţă de aliniere a unui primar, etc.); şi b) *acte de gestiune*, adică acelea prin cari se conservă, măreşte sau micşorează patrimoniul statului, judeţului sau comunei şi pe cari ministrul sau alt funcţionar le face lucrând în numele acestora ca persoane morale, de ex. o vindere, cumpărare sau arendare a unei moşii a Statului, încheierea unui contract de lucrări hotărîtă de consiliul judeţean, închirierea unui imobil al comunei de către primar, etc.

152. — Deosebiri. Actele de autoritate, faţă de cele de gestiune, se prezintă cu următoarele caractere:

---

1) *Art. 71 alin. ultim din legea consiliilor judeţene; art. 93 alin. ultim legea comunală urbană; art. 57 legea comunală rurală.*

2) *Art. 88, 89, 90 alin. 1 legea comunală urbană; art. 54 legea comunală rurală.*

3) *Art. 87 lit. b din legea consiliilor judeţene.*

4) *Art. 109 din legea consiilor judeţene.*

5) *Prin* materii administrative *se înţelege tot ce contribuie la conservarea şi progresul societăţii, de ex. siguranţa publică, impozitele, instrucţiunea, agricultura, industria, etc.*

1. Sunt *executorii*[1]): unele imediat şi fără nici o cale de reformare, ca decretele regale, deciziunile miniştrilor, etc.; altele, după trecerea unui termen, în care timp pot fi atacate la o instanţă administrativă superioară, de ex. deciziunile consiliului judeţean, ale delegaţiunii judeţene, etc.

---

1) Garanţiile actelor administ ative. — *Actul administrativ fiind executoriu prin el însuş, administraţia are o putere discreţionară, din care cauză se dă naştere la abuzuri de putere. In contra acestei puteri discreţionare s'au luat următoarele garanţii: a)* responsabilitatea administratorului, *(a funcţionarului); b)* concursul corpurilor colegiale, *de cari sunt înconjuraţi administratorii (consiliul de miniştrii, consiliul administrativ permanent, consiliul sanitar, cel tehnic, etc.). Aceste corpuri, prin opera lor, sau precedează acţiunea administrativă prin* consiliu *şi* deliberaţiune, *sau o urmează prin* control; *c)* revocabilitatea actului administrativ: *atunci când s'a constatat că s'a dat un ordin greşit, poate fi revocat, însă nu trebuie să se uzeze prea mult de această revocabilitate, de oarece ea slăbeşte încrederea cetăţenilor în administrator; d)* facultatea nelimitată şi perpetuă acordată tuturor de a reclamà: *reclamaţia înaintea unei instanţe judecătoreşti se exercită pe cale contencioasă, fiind vorba de un drept, iar când e în joc un interes, reclamaţia se face pe cale graţioasă înaintea autorităţilor administrative; e)* forma autentică şi publicitatea actului administrativ — *cari atrag atenţia administratorului asupra gravităţii actului şi-i măresc răspunderea, astfel se face un control mai mare asupra agentului administrativ; f)* condiţiunile de admisibilitate în funcţiunile administrative *şi g)* revocabilitatea administratorului: *când se dovedeşte că agentul administrativ nu-şi face în mod conştiincios datoria să fie revocat.*

Actele de gestiune din contră nu sunt executorii, ele sunt subordonate şi totdeauna precedate de un act de autoritate şi ca să se poată executà, trebuiesc învestite cu *formula executorie*, de către instanţele judecătoreşti;

2. *Revocabile*, spre deosebire de cele de gestiune, cari sunt *definitive;*

3. *Se bucură de privilegiul executării prealabile:* cetăţeanul vătămat nu poate cere suspendarea executării actului, chiar dacă, având dreptul de atac, a introdus apel contra actului, în care caz administraţiunea poate fi obligată la repararea prejudiţiului, iar nici de cum la suspendarea executării. Acest principiu se găseşte în diferite legi, ca: legea de urmăriri, a timbrului şi înregistrării, etc.

153. — Subdiviziune. Actele de autoritate sunt la rândul lor de 4 feluri:

1. *Acte de guvernământ.* Sunt acelea pe cari puterea executivă le face în interes general şi fără alt control posibil decât al Parlamentului şi al opiniei publice, In contra lor cel lezat nu are cale de atac în justiţie. De ex.: Tratatele, convenţiunile cu puterile streine, actele de răsboiu, drepturile ce decurg din raporturile pe cari le are Reegle — ca şef al puterii executive — cu parlamentul: dreptul de convocare, prorogare, de dizolvare a parlamentului, etc.;

2. *Acte regulamentare* sau *regulamente administrative*, cari diferă de lege prin faptul că nu pot fi aplicate decât în limita dispoziţiunilor legii pe care regulamentul este chemat s'o lămurească; pe când ele sunt opera puterii executive, legea e opera puterii legiuitoare;

3. *Acte de administraţiune pură*, făcute de administraţie ca putere publică şi cari au un caracter discreţionar. Ele pot atinge chiar interesele particularilor, nu pot, însă, să le vatăme; în caz con-

trariu, sunt anulabile de Curtea de Casație[1]); de ex. numiri și revocări de funcționari, declarațiunea de utilitate publică a unui imobil în vederea exproprierii, actele de tutelă administrativă și control ierarhic, precum și o bună parte din deciziuni;

4. *Acte administrative de natură juridică.* Acestea se deosibesc de celelalte prin faptul că pot atinge atât interesul unui particular, cât și depturile lui; de ex. actele privitoare la recrutare, la stabilirea și perceperea contribuțiunilor directe, stabilirea drepturilor de pensiune în favoarea unei persoane, etc.

154. — Condițiuni. Oricare ar fi el, actul administrativ, ca să fie valabil și executoriu, trebuie să îndeplinească următoarele condițiuni:

a) Să fie făcut de o autoritate administrativă[2]): Regele, ministrul, prefectul, administratorul de plasă, consiliul județean sau comunal[3]), etc.;

b) Actul să fie scris;

c) Să fie datat și semnat pentru a se putea verifică existența — la data actului — a competenței funcționarului dela care emană.

Autoritatea administrativă fiind obligată, în măsurile ce ia, ca uneori să îndeplinească anumite forme pregătitoare în scopul de a se luminà și edificà pe deplin asupra soluțiunii ce trebuie să dea, ea rămâne strict îndatorată ca în actul ce dă să facă mențiune și despre acea măsură pregătitoare.

---

1) *Se exceptează actele de tutelă și control ierarhic. Acestea nu pot fi anulate nici odată de justiție.*

2) Autoritatea administrativă *este corpul administrativ sau funcționarul cu dreptul de a produce acte cu efect juridic.*

3) *Nu trebuiesc confundați funcționarii cari au dreptul — prin actele lor — să angajeze și să lucreze în numele autorității administrative, cu funcționarii — administrativi și ei — dar al căror atribut este prepararea deciziunilor sau executarea lor.*

Astfel, legea pentru organizarea Consiliului Administrativ Permanent, obligă pe ministrul de interne ca, ori de câte ori va avea să se pronunţe asupra unei chestiuni relative la dizolvări de consilii judeţene sau comunale, revocări de primari, asupra recursurilor introduse cu privire la alegerile comunale, ca şi la bugetele comunelor rurale, etc., trebuie să ia şi avizul Consiliului Administrativ, menţionând despre aceasta. Că autoritatea administrativă nu este obligată totdeauna să se pronunţe conform cu avizul, este adevărat, însă acest aviz trebuie obţinut.

Ministerele şi atribuţiunile lor

155. — Infiinţarea şi desfiinţarea ministerelor trebuie să se facă ţinându-se seamă de condiţiunile ţării, spre a se proporţiona cheltuelile administrative ce necesitează instituirea ministerelor, cu mijloacele de cari dispune ţara şi cu cantitatea şi importanţa afacerilor. Nu trebuie să fie prea multe, căci atunci înţelegerea devine grea şi se produce întârziere în expedierea lucrărilor; dar nici prea puţine, fiindcă în acest caz fiecare minister având prea multe chestiuni de studiat, nu ar fi toate bine studiate.

156. — Numărul. In ce priveşte numărul ministerelor Constituţia noastră nu vorbeşte nimic, aşà că a rămas nedeslegată chestiunea cine poate înfiinţà sau desfiinţà un minister.

In Franţa, de la 1879 încoace, de când domneşte un regim parlamentar, numărul ministerelor erà fixat prin lege. Astfel, o lege din 27 Aprilie 1791 — după ce creà 6 ministere — le determinà atribuţiunile [1]). In Constituţiunea din 4 Noemvrie 1848

1) *Art. 4 al acestei legi spune: „Miniştrii vor exercità, sub ordinele regelui, funcţiunile determinate de prezenta lege şi vor fi în număr de 6: ministerul*

însă, se spune, prin art. 66, că „numărul ministerelor și atribuțiunilor lor vor fi fixate de către puterea legislativă". Dispoziținea aceasta nu a fost menținută la redactarea Constituțiunei azi în vigoare, ceeace a făcut să se susțină că „numărul ministerelor poate să fie fixat prin decret de șeful Statului, iar Parlamentul nu are alt drept de intervențiune decât în a aprobà bugetul cu cheltuelile necesare"[1]). Prezidentul republicei, având dreptul a creà funcțiuni, sub rezerva acordării ulterioare a cheltuelilor, are și putința de a creà ministere. Cu alte cuvinte, puterea executivă are drept de inițiativă de a cere înființarea sau desființarea unui minister.

La noi, Regele nu are acest drept. In materie de organizare de servicii, Regele nu are alte puteri — spune art. 96 Const.—decât acelea date lui prin Constituție. Ori, nu există în cele 133 articole ale ei nici o dispoziținne în această privință. De altfel, și modul cum s'a procedat până astăzi întărește această părere. La 1883 când s'a creat un nou minister (Domenii) s'a făcut prin lege; la 1881 de asemenea a intervenit o lege când a fost a se stabilì că primul ministru poate fi fără portofoliu; tot Parlamentul a intervenit printr'o lege de a separat, în 1909, ministerul domeniilor în două ministere deosebite: al agriculturii și domeniilor și al comerțului și industriei.

---

justiției, interne, al contribuțiunilor și veniturilor publice, al războiului, al marinei și al afacerilor străine".

1) *O consecință ciudată a acestui sistem este că se poate desființà un minister sau transferà atribuțiuni dela un minister la altul fără o posibilitate eficace de împiedecare din partea Parlamentului: de oarece producându-se o economie, scapă controlului camerii, căreia nu-i rămâne decât dreptul de interpelare, drept care nu în totdeauna este suficient.*

Numărul ministerelor noastre este de 9: 1) ministerul de finanțe; 2) de războiu; 3) al cultelor și instrucțiunii publice; 4) de lucrări publice; 5) de justiție; 6) al afacerilor străine; 7) al agriculturii și domeniilor; 8) al comertului și industriei și 9) de interne.

Atribuțiuni

157. — **Ministerul de Finanțe** — administratorul suprem al avuției Statului — este organizat prin legea din 25 Martie 1909. Are următoarele atribuțiuni generale: 1) de a pregăti și susține înaintea Corpurilor Legiuitoare bugetul general al Statului și proiectele de legi financiare; 2) priveghează și execută încasarea tuturor dărilor conform legilor speciale ale fiecărui impozit; 3) emite bonuri și orice alte efecte de stat autorizate prin legi; 4) îngrijește pentru achitarea tuturor creanțelor la timp și în limitele fondurilor ce-i sunt alocate prin buget; 5) ține contabilitatea generală a Statului, controlând veniturile, cheltuelile și datoriile Statului și încheind formele pregătitoare pentru împrumuturi; 6) se ocupă cu baterea monedei și 7) lichidează drepturile pensionarilor civili, militari și eclesiastici, etc.

Administrația generală a finanțelor cuprinde trei ramuri: I) administrația centrală; II) serviciile exterioare și III) administrațiile speciale.

I. — *Administrația centrală* se compune din:

1) Cabinetul ministrului;

2) Serviciul secretariatului — însărcinat cu lucrările comune tuturor direcțiilor din administrația centrală și cu formarea bugetului ministerului — este format din: *a)* biuroul registraturii generale; *b)* biuroul ordonanțărilor; *c)* biuroul contenciosului; *d)* avocații; *e)* comisarii guvernului pe lângă instituțiile financiare;

3) Serviciul taxelor de timbru și înregistrare—

compus din două biurouri — care e însărcinat cu aplicarea legii respective;

4) Serviciul pensiilor — însărcinat cu aplicarea legii de pensiuni — se compune din trei biurouri: *a)* al administrării; *b)* al lichidării şi *c)* al contabilităţii pensiilor;

5) Direcţia contribuţiilor şi fondului comunal, care e însărcinată cu aplicarea legilor, regulamentelor şi dispoziţiilor relative la impozitele directe, la cele indirecte, la taxele de consumaţie, la fondul comunal, precum şi la orice alte impozite; apoi, cu constatarea, urmărirea şi perceperea tuturor acestor impozite. Se compune din cinci biurouri: *a)* al contribuţiilor directe; *b)* de constatare şi control; *c)* al spirtoaselor; *d)* al zahărului, petroleului, făinei şi a celorlalte produse supuse taxelor fondului comunal; *e)* al contabilităţii fondului comunal;

6) Direcţia vămilor — însărcinată cu administraţia vămilor în conformitate cu legea ei specială, precum şi cu aplicarea legii pentru marcatul obiectelor din metale preţioase — e compusă din trei biurouri: *a)* al administraţiei şi personalului; *b)* al aplicării tarifului şi controlului operaţiilor de taxare vamală şi *c)* biroul de informaţii;

7) Casseria centrală a tezaurului public, care primeşte şi păstrează toate sumele sau valorile vărsate de administraţiile financiare, de mânuitorii de bani publici şi de debitorii Statului; face plăţile ordonanţelor remise asupra sa, a cupoanelor şi titlurilor datoriei publice ieşite la sorţi şi a bonurilor de pensii; în fine, face toate operaţiile cari prin legea contabilităţii publice sau alte legi speciale sunt date în sarcina sa;

8) Direcţia contabilităţii generale a Statului şi a datoriei publice este însărcinată cu formarea bugetului general al veniturilor Statului; cu centralizarea bugetelor de cheltueli ale diferitelor ministere; cu pregătirea proiectelor de legi relative

la aprobarea, executarea și regularea definitivă a budgetului Statului; cu înregistrarea și controlarea tuturor faptelor de venituri și cheltueli ale Statului; cu controlarea tuturor încasărilor Statului; cu încheierea conturilor anuale și ale exercițiilor; cu pregătirea situației financiare a tezaurului; cu controlul zilnic al operațiilor cassieriei centrale și tezaurului public; cu toate lucrările date în sarcina sa prin legea asupra contabilității publice; apoi, cu lucrările relative la contractarea și plata împrumuturilor Statului. Se compune din: *a)* biuroul veniturilor; *b)* al cheltuelilor; *c)* al serviciului exterior general al finanțelor; *d)* al administrării și contabilității datoriei publice; *e)* al verificării titlurilor și cupoanelor; *f)* inspectorii financiari;

9) Direcția statisticei, care e însărcinată cu adunarea și publicarea datelor statistice privitoare la administrarea finanțelor Statului și orice alte lucrări statistice ar interesă statul din punctul de vedere economic-financiar. E compusă din două biurouri: *a)* al statisticei, impozitelor și taxelor și *b)* al statisticei vamale;

10) Inspectorii financiari, în număr de 14;

11) Avocații, în număr de 7;

12) Comisarii guvernului pe lângă instituțiile financiare.

II. — *Serviciile exterioare*, sunt compuse din: 1. Serviciul exterior general al finanțelor, care cuprinde 35 [1]) de administrații financiare câte una în fiecare județ și una pentru București. E însărcinat cu toate operațiile privitoare la constatarea, urmărirea și perceperea impozitelor, taxelor și celorlalte venituri ale Statului; la mânuirea fondurilor, la săvârșirea operațiilor pe seama regiei monopo-

1) *In lege se prevăd 33; aci am adăugat și cele două create, în județele Caliacra și Durostoru din teritoriul anexat, prin deciziune ministerială.*

lurilor Statului, a creditului agricol şi viticol, a Cassei centrale, a băncilor populare şi cooperativelor săteşti şi a Cassei de Depuneri, precum şi cu orice alte operaţii prevăzute prin legi speciale.

Fiecare administraţie financiară — condusă de un administrator — se compune din: *a)* secţia administrativă; *b)* secţia cassieriei; c) secţia creditului agricol şi viticol şi *d)* serviciul depozitelor regiei.

2. Serviciul exterior al vămilor, care se conduce conform legii sale speciale.

III. — *Administraţiile speciale*, cari sunt: 1. Regia monopolurilor Statului cu serviciile exterioare[1]); 2. Creditul agricol şi viticol; 3. Cassa centrală a băncilor populare şi cooperativelor săteşti cu serviciul ei exterior şi 4. Cassa de Depuneri, consemnaţiuni şi economii. Toate acestea funcţionează în conformitate cu legile şi regulamentele lor respective.

158. — Ministerul de Răsboiu este organizat conform legii din 29 Martie 1912 — care a modificat pe cea din 19 Fevruarie 1900. Are ca principale atribuţiuni: *a)* de a îngrijî de administrarea armatei; *b)* de a luà măsuri pentru recrutare; *c)* de a îngrijî de mişcarea, întrebuinţarea, instrucţia, poliţia şi disciplina trupelor, de armamentul şi îmbrăcămintea lor; *d)* supune Regelui — şeful suprem al armatei — toate numirile şi tablourile de înaintare à ofiţerilor; *e)* priveghează şi controlează jandarmeria în ce priveşte poliţia, instrucţia şi disciplina ei militară; *f)* are drept de a luà măsuri pentru apărarea ţării în timp de răsboiu, precum facere de întăriri şi altele; *g)* lucrarea şi ţinerea la curent a hărţii ţării, etc.

Are servicii speciale şi direcţiuni.

---

1) *Vezi „Legea monopolurilor Statului" la legi speciale.*

Serviciile speciale sunt: *a)* secretariatul general; *b)* statul major general; *c)* institutul geografic al armatei; *d)* serviciul personalului; *e)* serviciul controlului, contabilităţii, contenciosului şi pensiilor; *f)* serviciul intendenţei stabilimentelor centrale şi a locurilor întărite.

Direcţiile sunt: *a)* a infanteriei; *b)* a cavaleriei; *c)* a artileriei; *d)* a armamentului; *e)* a geniului; *f)* a marinei; *g)* sanitară; *h)* a intendenţei; *i)* a şcoalelor militare.

Atribuţiile speciale ale serviciilor şi direcţiilor sunt cele determinate prin art. 3 şi 4 din citata lege.

In exercitarea atribuţiilor sale, ministrul de răsboiu — pe lângă secretarul general—mai este ajutat de:

1) *Comitetul inspectorilor generali,* compus din: *a)* ministrul de răsboiu, ca preşedinte; *b)* inspectorul general al armatei; *c)* şeful Statului-major general; *d)* comandanţii de corp de armată; *e)* Şeful cassei militare a M. S. Regelui; *f)* guvernatorul cetăţii; *g)* comandantul regiunii întărite Focşani — Năruloasa—Galaţi; *h)* comandantul marinei şi *i)* inspectorii generali şi tehnici ai armelor şi serviciilor.

2) *Comitetele consultative,* cari funcţionează pe lângă serviciile şi direcţiile din minister. Ele sunt: al statului major general, al infanteriei, al cavaleriei, al artileriei, al geniului, al marinei, al serviciului sanitar şi al intendenţei.

159. — Ministerul instrucţiunii şi al cultelor — organizat prin legea din 4 Maiu 1910 — este autoritatea supremă a învăţământului public şi particular şi reprezentantul Statului, în chestiunile privitoare la Culte.

Ca ministru al instrucţiunii, ministrul numeşte şi destituie personalul şcoalelor, cu aprobarea Regelui; priveghează aplicarea regulată a legii de instrucţiune şi elaborează programele.

Ca ministru de culte, se află în raporturi directe cu clerul înalt. Numeşte pe toţi împiegaţii depen-

dinți de cler și personalul seminariilor. In această calitate ia parte și la desbaterile sf. Sinod, unde are dreptul să propuie măsuri sau să combată pe cele propuse de alții, fără însă a puteà participà la vot.

Sub autoritatea sa se află și Cassa școalelor, Cassa bisericii, și Cassa de economie, credit și ajutor a corpului didactic.

Ministerul se compune din:

1. *Administrația învățământului public și particular* — al cărei șef direct este secretarul general. Ea cuprinde:

a) Administrația centrală — formată din: direcția I, a învățământului primar și normal-primar; direcția II-a a învățământului comercial-profesional și a învățământului particular; direcția III-a a învățământului secundar, a celui superior, a depozitelor și institutelor de cultură — de ea depinde și comisia consultativă a artelor; serviciul I, al registraturii, arhivelor, informațiunilor și corespondenței; serviciul II, al statisticei și statelor personale și serviciul III, al contabilității, contenciosului și serviciul tehnic.

Atribuțiunile speciale ale direcțiilor și serviciilor sunt specificate anume în art. 10—21;

b) Consiliul general al instrucțiunii publice, compus din 4 secțiuni: a învățământului primar, a celui profesional, a celui secundar și a celui superior. El își dă avizul asupra diferitelor chestiuni și programe, cerut de ministru.

c) Consiliul permanent — compus din trei membrii numiți pe un period de 3 ani — își dă avizul asupra: creațiunilor de școale secundare sau superioare, cercetarea cărților didactice direct sau prin delegație, regulamentelor școlare, programelor și a diferitelor chestiuni propuse de ministru;

d) Consiliul consultativ al artelor;

e) Serviciul de inspecțiune și control al învățământului, exercitat de inspectori generali și inspec-

tori ai fiecărui învățământ, precum și de revizori școlari, directori și directoare.

2. *Administrația specială a Casei Școalelor* — condusă de un administrator — care cuprinde următoarele servicii și biurouri: serviciul bunurilor și clădirilor; serviciul contabilității; biuroul registraturii, statisticei, arhivei, informațiunilor și corespondenței; biuroul contenciosului; muzăul și biblioteca pedagogică și didactică a învățământului.

Atribuțiunile acestei case sunt enumerate în art. 50.

3. *Administrația specială a Casei Bisericii* — condusă tot de un administrator — are atribuțiunile arătate în art. 79 și urm. și cuprinde următoarele servicii și biurouri: serviciul personalului, serviciul contabilității, biuroul tehnic și biuroul contenciosului.

4. *Casa de economie, credit și economie a corpului didactic*, administrată de un director.

Tot de acest minister ține și *Institutul meteorologic*.

160. — Ministerul lucrărilor publice[1]) — are în sarcina sa administrarea și întreținerea căilor ferate și a lucrărilor publice. Atribuțiunile sale constau în: a examină și aprobà toate planurile și devizele de lucrări publice dependinte de toate autoritățile; controlează, execută și întreține lucrările de șosele, poduri, canalizări de ape, cheiuri și porturi maritime și fluviale; construirea și exploatarea căilor ferate de interes particular; administrarea și supravegherea mersului navigațiunii fluviale și maritime, precum și a școalei de poduri și șosele, etc.

In îndeplinirea acestor atribuțiuni ministrul este ajutat — pe lângă secretarul general și Corpul tehnic — și de Consiliul tehnic superior, care-și

---

1) *Până acuma nu există o lege speciala de organizare a ministerului, ci numai diferite legi ale organelor sale, precum: a corpului tehnic, a consiliului tehnic superior, etc.*

dă avizul asupra tuturor proiectelor de alinieri şi planurilor de lucrări publice, precum şi asupra lucrărilor tehnice trimise de ministere.

161. — Ministerul de justiţie[1]: îngrijeşte de administraţia justiţiei şi în general priveghează aplicaţiunea ei regulată, fără a puteà intervenì în judecarea afacerilor; supune la aprobarea Capului Statului numirea şi destituirea funcţionarilor judecătoreşti şi a membrilor parchetului în conformitate cu legea de organizare judecătorească; are dreptul de control asupra judecătorilor de ocol, de tribunale şi Consilierilor dela Curţile de apel şi chiar a celor dela Casaţie; cere, prin raport, Regelui amnistia, graţierea sau micşorarea pedepsei pentru cei cari i s'ar părea că o merită; prepară proiectele de legi şi regulamente relative la organizarea judecătorească, a ministerului, precum şi diferite legi civile, penale şi comerciale; aprobă regulamentele corpurilor de avocaţi; face lucrările de statistică civilă, penală şi comercială; expulzările, lucrările privitoare la naturalizări, schimbări de nume patronimic, dispense de etate, înrudire, etc., contrasemnează decretele de promulgare a tuturor legilor şi aplică sigiliul statului.

Ministrul este şeful suprem şi al ministerului public, în care calitate are dreptul de control asupra parchetelor şi a tuturor ofiţerilor de poliţie judiciară.

---

1) *Nici acest minister nu are o lege de organizare. A funcţionat mult timp pe baza „regulamentului pentru serviciul interior din 9 Martie 1882" — care, însă, în urma diferitelor legi de organizare judecătorească, şi a modificărilor făcute pe cale bugetară în organizarea serviciilor, aproape nu se mai aplică.*

Trecându-se în anul curent la acest minister Direcţia Inchisorilor dela Ministerul de Interne, este vorba ca în viitoarea sesiune parlamentară să se prezinte proiectul de organizarea generală a ministerului de justiţie.

În ce privește numirile și avansările, precum și măsurile disciplinare, ministrul este ajutat de instituțiunea consiliului superior al magistraturii.

Pentru selecționarea candidaților la posturile de magistrați și judecători s'au instituit examene de capacitate cari se țin în fața unei comisiuni și pe baza notelor date de ea, ministrul face numirea personalului judecătoresc.

Tot de ministerul de justiție ține și direcțiunea închisorilor — luată dela ministerul de interne prin o lege specială votată în sesiunea 1913/914.

Se compune din 3 direcțiuni: *a)* a afacerilor judiciare; *b)* a personalului și statisticei și *c)* a contabilității.

162. — Ministerul de externe[1]) execută și interpretează tratatele și convențiunile de orice natură cu statele străine; tratează chestiunile de extrădare și de respectare a frontierelor țării — pe cale diplomatică, cât timp nu e trebuință a recurge la forță; cere autorizarea dela Rege pentru primirea și purtarea ordinelor străine; în calitate de cancelor al Ordinelor, propune Regelui, — care este „Marele maestru al Ordinelor" — decretele relative la acordări de decorațiuni și medalii române; întreține corespondență cu agenții diplomatici ai statelor străine, precum și cu agenții Românieî în străinătate; dă direcțiunea tuturor afacerilor cari fac obiectul raporturilor internaționale între România cu statele străine; exercită — conform legii din 14 Iunie 1884 pentru organizarea flotilei și a serviciului porturilor — direcțiunea și controlul asupra poliției în porturi, în domeniile fluviale și maritime. Comandantul flotilei atârnă în această privință direct de ministerul afacerilor străine (art. 2 alin. II).

---

1) *Organizat prin legea din 13 Fevruarie 1894, modificată în 1898 și 1912.*

Ministerul cuprinde: administraţiunea centrală, serviciul diplomatic şi serviciul consular.

Administraţia centrală cuprinde — pe lângă secretariatul general şi cabinetul ministrului — următoarele servicii principale: *a)* divizia personalului, protocolului şi secretariatului Ordinelor; *b)* direcţia afacerilor politice şi a contenciosului; *c)* direcţia afacerilor comerciale şi consulare; *d)* divizia fondurilor şi a contabilităţii şi *e)* serviciul arhivelor.

163. — Ministerul Agriculturii şi Domeniilor — organizat prin legea din 28 Martie 1909 — are ca organe: administraţia centrală şi cea exterioară.

A) *Administraţia centrală* este compusă din următoarele direcţiuni şi servicii, cu atribuţiile arătate în dreptul fiecăreia:

1. *Direcţiunea agriculturii* — cu două subdirecţii — este însărcinată cu aplicarea legilor, regulamentelor şi deciziunilor privitoare la agricultură, viticultură, horticultură şi învăţământul agricol. Instituţiile exterioare ce ţin de această direcţie sunt: şcoalele de agricultură, pepinierele viticole şi horticole; fermele model: staţiunile agricole şi agronomice, staţiunile sericicole, apicole, cele pentru studiarea insectelor, plantelor vătămătoare şi utile;

2. *Direcţiunea proprietăţii şi a exploatării moşiilor* — cu trei subdirecţii[1]) — este însărcinată cu administrarea şi exploatarea, conform legilor şi regulamentelor, a tuturor proprietăţilor statului, afară de cele date în administrarea altor servicii; apoi, cu aplicarea legilor, regulamentelor şi deciziunilor relative la paza şi conservarea proprietăţilor statului; la culegerea succesiunilor vacante; la cumpă-

1) *Prin legea de organizare a Dobrogei nouă se vorbeşte despre „direcţiunea Dobrogei" — care se va înfiinţă prin transformarea actualei subdirecţii a Dobrogei.*

rarea, vânzarea şi schimbarea de bunuri; la rescumpărarea de drepturi embaticare; la păstrarea planurilor şi documentelor de proprietate; la măsurarea, ridicarea în plan şi hotărnicia tuturor bunurilor şi proprietăţilor statului şi la urmărirea rezultatelor date de legile de împroprietărire şi de vânzare a bunurilor statului. — De această direcţie ţin: inginerii hotarnici şi serviciul exterior, compus din delegaţii cu administrarea moşiilor şi şefii de ocoale silvice;

3. *Direcţiunea pescăriilor şi a ameliorăţiunilor funciare* — cu două subdirecţii — se ocupă: cu aplicarea legilor, regulamentelor şi măsurilor privitoare la desvoltarea pescăriilor şi a pisciculturii în toate apele ţării; cu administrarea şi exploatarea pescăriilor, terenurilor băltoase şi de inundaţie şi a stufăriilor aparţinând statului; cu studiul şi executarea lucrărilor menite a ameliorà şi pune în valoare pescăriile şi terenurile băltoase şi de inundaţie. — Instituţiile exterioare sunt: administraţiile pescăriilor exploatate în regie; biurourile de vânzare a peştelui, stabilimentele şi laboratoarele de piscicultură, serviciile pentru repopularea râurilor şi a bălţilor, administraţiunile pentru exploatarea terenurilor de inundaţie şi a stufăriilor şi serviciile tehnice de studii şi lucrări de ameliorare;

4. *Direcţiunea pădurilor* — cu trei subdirecţii — e însărcinată cu aplicarea legilor, regulamentelor şi instrucţiunilor ministeriale privitoare la conservarea, regenerarea şi amenajarea pădurilor din ţară, precum şi cu administrarea şi punerea în valoare a pădurilor statului. Serviciul exterior se compune din: regiuni, circumscripţiuni şi ocoale silvice, şcoala specială de silvicultură dela Brăneşti, şcoala de brigadieri şi cea de pădurari.

5. *Serviciul contabilităţii şi personalului* — cu două secţiuni — se ocupă cu întocmirea bugetului ministerului şi cu toate lucrările de contabilitate, cu

numirile şi revocările personalului dependinte de minister;

6. *Serviciul statisticei generale*, are ca atribuţiuni: întocmirea statisticelor privitoare la teritoriu, populaţiune, agricultură şi la toate ramurile de activitate economică şi de bogăţie a ţării, precum şi la redactarea statisticei generale a ţării; numărătoarea populaţiei ţării; păstrarea şi mărirea bibliotecii ministerului; redactarea şi publicarea Buletinului ministerului; culegerea de date statistice internaţionale şi întreţinerea relaţiunilor şi a schimbului de publicaţiuni cu oficiile de statistică din străinătate.

Acest serviciu e ajutat în culegerea datelor statistice de: referenţii statistici ai judeţelor, cari sunt secretarii consiliilor judeţene; impiegaţii statistici din comunele urbane; administratorii de plăşi; şefii ocoalelor silvice şi notarii comunelor rurale;

7. *Serviciul zootehnic* se ocupă cu studiarea şi aplicarea tuturor măsurilor relative la desvoltarea culturii animalelor domestice şi la îmbunătăţirea rasei lor în ţară. Pelângă acest serviciu funcţionează două organe consultative: consiliul hipic şi comisiunea zootehnică.

Instituţii exterioare: herghelliile, depozitele de armăsari, tamazlâcu i'e, oeriile, şcoalele de lăptării, e c;

8. *Serviciul con'encios* e însărcinat cu conducerea şi controlarea afacerilor de contencios ale ministerului agriculturii şi domeniilor din întreaga ţară şi în genere cu privegherea, urmărirea şi apărarea drepturilor şi intereselor statului în toate afacerile de natură li igioa ă.

De acest serviciu mai ţin avocaţii însărcinaţi cu susţinerea intereselor statului în capitală — cari constituiesc Consiliul de avocaţi (numai cei de cl. I şi II) şi avocaţii judeţelor.

Pe lângă administraţia centrală mai funcţionează: Comisiunea consultativă de agricultură, Consiliul su-

perior al agriculturii şi Comisiunea permanentă de instrucţiune pentru învăţământul profesional.

B. *Administraţia exterioară* este compusă din diferitele instituţiuni şi servicii exterioare, ce depind de direcţiile şi serviciile centrale mai sus arătate.

164. — Ministerul comerţului şi industriei — e înfiinţat prin legea din 1 Aprilie 1908, desliptindu-se de cel de agricultură şi domenii — a fost organizat prin legea din 5 Aprilie 1909. Are ca principale atribuţiuni aplicarea legilor şi regulamentelor relative la comerţ şi industrie, la muncă, la încurajarea industriei, la mine, cariere şi ape minerale, la brevete şi mărcile de fabrici, la măsuri şi greutăţi, etc.

Cuprinde: administraţia centrală şi cea exterioară.

A. *Administraţia centrală* este compusă din:

1. *Direcţiunea industriei şi a muncei* care are:

a) Serviciul marei industrii, format din: biuroul legii încurajării industriei naţionale, biuroul regulamentării şi poliţiei industriale şi biuroul brevetelor şi mărcilor de fabrici;

b) Serviciul micei industrii şi al industriei casnice cu: biuroul meseriilor, biuroul industriei casnice şi biuroul furniturilor statului şi autorităţilor publice;

c) Serviciul învăţământului industrial;

d) Serviciul pentru pregătirea convenţiunilor comerciale şi pentru tarife;

e) Corpul inspectorilor industriali;

f) Corpul inspectorilor de meserii.

2. *Comisiunea industrială*, ca organ consultativ.

3. *Direcţiunea minelor, carierelor şi apelor minerale*, care cuprinde:

a) Serviciul minelor, carierelor şi apelor minerale;

b) Serviciul pentru aplicarea legilor şi regula-

mentelor privitoare la mine și cariere;

c) Corpul inspectorilor de mine.

4. *Direcțiunea comerțului*, compusă din:

a) Serviciul transacțiunilor și instituțiunilor comerciale, cu două biurouri;

b) Serviciul de informațiuni și al publicațiunilor;

c) Corpul inspectorilor comerciali.

5. *Consiliul superior al comerțului și industriei.*

6. *Serviciul măsurilor și greutăților* cu: biuroul tehnic și de control, biuroul verificărilor și al instrumentelor, biuroul administrativ și al personalului.

7. *Institutul geologic și laboratorul industrial*, compus din: o secțiune geologică, una agrogeologică și un laborator de chimie.

8. *Serviciul statistic;*

9. *Serviciul contabilității*, și

10. *Biuroul contenciosului.*

B. *Administrația exterioară* formată din serviciile ce depind de fiecare din direcțiile de mai sus, anume:

a) Serviciul exterior al industriei, care cuprinde: școala de sericicultură și țesătura mătasei; școala de meserii V. Paapa; atelierele de țesătorie din Târgoviște, Pogoane, Nămăești și Văratec și alte ateliere și școli; secretarii inspectori ai camerilor de meserii;

b) Serviciul exterior al minelor, carierelor și apelor minerale, care este împărțit în regiuni conduse de ingineri-șefi;

c) Serviciul stațiunilor balneare;

d) Serviciul exterior al comerțului care cuprinde: serviciul de informațiuni comerciale pe regiuni și pe circumscripții ale camerilor de comerț din țară și atașații comerciali în străinătate;

e) Serviciul exterior al măsurilor și greutăților.

Ministerul de Interne[1])

165. — Atribuțiunile sale generale sunt: *a)* administrațiunea generală a țării; *b)* poliția generală a statului și menținerea ordinei publice; *c)* direcțiunea operațiunilor electorale din punct de vedere administrativ; *d)* serviciul sanitar uman și veterinar; *e)* solemnitățile și serbările publice; *f)* poșta, telegrafele și telefoanele; *g)* imprimeria statului și Monitorul Oficial.

Pentru îndeplinirea acestor atribuțiuni, ministrul este ajutat de auxiliari cari conduc diferite servicii, dintre cari unele formează „administrațiunea centrală" și altele „administrațiunea exterioară".

I. Administrațiunea centrală

166. Organizare și atribuțiuni. Administrațiunea centrală cuprinde două feluri de servicii: speciale și centrale.

A) **Serviciile speciale** — cu atribuțiile lor anume determinate prin legi și regulamente speciale — sunt:

1. *Direcțiunea generală a serviciului sanitar*[2]), care are ca atribuțiuni: organizarea, privegherea și controlarea serviciului sanitar civil, uman și veterinar; luarea de măsuri în contra epidemiilor și epizootiilor ivite în țară, precum și în contra invaziunii în țară a boalelor contagioase la oameni și animale; privegherea exercițiului medicinei și

1) *Organizat prin legea din 20 Iunie 1913 și regulamentul ei din aceeaș zi — lege care abrogă pe aceea din 1892.*

2) *Vezi legea sanitară din 1910 (modif. în 1911 și 1913).*

farmaciei; inspectarea stabilimentelor publice şi private (spitale, ospicii, institute de naşteri, de copii de ţâţă, de copii găsiţi, de alienaţi, stabilimente de ape minerale şi balneare); controlul condiţiunilor igienice ale penitenciarelor, ale închisorilor judeţene, ale şcoalelor publice şi private, ale stabilimentelor industriale, (uzini, fabrici, ateliere, etc.), ale aşezămintelor religioase de orice fel şi ale acelora de asistenţă şi educaţiune privată; acordarea autorizaţiunii pentru înfiinţarea de diferite aşezăminte private şi institute medicale.

Ea este condusă de un director cu subdirectorul său, cari sunt asistaţi de următoarele consilii şi comisii: consiliul sanitar superior, consiliul de igienă industrială, consiliile de igienă şi salubritate publică, comisia medico-legală, comisia chimico-farmaceutică, comisia veterinară şi comisia administrativă şi de disciplină.

2. *Direcţiunea generală a telegrafelor, poştelor şi telefoanelor*, constitue o direcţiune specială, condusă de un director general şi pusă sub autoritatea imediată a ministrului de interne.

Ea este însărcinată cu exercitarea dreptului de monopol pe care statul şi l-a rezervat asupra telegrafului, telefonului şi poştei, aşa că nimeni nu poate — fără autorizarea direcţiei — să transmită semnale dela un loc la altul sau să schimbe corespondenţe de orice natură, fie prin maşini sau aparate telegrafice, telefonice sau alte mijloace; precum iarăş nu poate înfiinţă serviciuri de transport de scrisori, ziare, imprimate, de orice fel, probe de mărfuri, hârtii de afaceri, cărţi postale, bani, valori şi obiecte până la greutatea de 5 kgr.

Directorul este pus sub ordinele directe ale ministrului de interne şi are următoarele atribuţiuni:

a) Reprezintă interesele administraţiunii faţă cu publicul, cu diferite autorităţi, cu oricare altă persoană juridică, precum şi cu toate administraţiunile poştale, telegrafice şi telefonice străine;

b) Exercită conducerea permanentă a întregului serviciu, prescrie toate măsurile pentru mersul regulat al serviciilor şi face să se aplice toate legile, regulamentele şi instrucţiile în vigoare;

c) Poate aprobă, după a sa chibzuinţă şi după trebuinţele serviciului, orice cheltueală prevăzută în buget sau în creditele suplimentare, a cărei valoare nu va trece peste 10.000 lei şi pentru care va avea delegaţiunea ministrului. Directorul poate încheia contracte şi pentru cheltueli superioare acestei sume, însă numai cu aprobarea ministrului şi în conformitate cu dispoziţiunile legii contabilităţii publice;

d) Emite şi semnează pentru ministru, în baza unei delegaţiuni speciale, toate ordonanţele de plata lefurilor, a materialelor, precum şi pentru orice fel de cheltuieli, în limitele sumelor alocate prin bugetul diferitelor ţiuni generale;

e) Prezintă ministrului toate lucrările rezervate aprobării lui şi mai ales pe acelea cari, prin natura lor, angajează responsabilitatea guvernului şi anume: proiectele de legi şi regulamente asupra diferitelor ramuri de servicii; propuneri pentru introducerea de noi servicii în exploatarea poştelor, telegrafelor şi telefoanelor, precum şi toate chestiunile cari au un caracter de interes general; numirile, înaintările, destituirile, suspendările, cari trec peste 30 zile, retragerea funcţiunilor şi demisiunile personalului din cadre cu retribuţia lunară mai mare de 200 lei.

Directorul este ajutat în lucrări de un subdirector, ales dintre şefii de serviciu, de preferinţă dintre cei cari posedă o diplomă de inginer sau titlu universitar de licenţă în drept, litere sau ştiinţe.

Pe lângă director mai funcţionează un comitet consultativ, compus din: subdirector, şefii de servicii şi inspectorii cu reşedinţa în Bucureşti. Acest comitet îşi dă avizul asupra: formării bugetelor şi valabilităţii licitaţiunilor şi contractelor; proiectelor

de legi, regulamente şi instrucţiuni; proiectelor de convenţiuni şi aranjamente poştale, telegrafice şi telefonice; admiterilor, reprimirilor, înaintărilor, suspendărilor, retragerilor din funcţiuni, destituirilor şi punerii în retragere din oficiu a personalului din cadre şi în general asupra chestiunilor ce i se va deferi de directorul general.

Serviciile ce compun direcţia şi în atribuţiile cărora este dată aducerea la îndeplinire a diferitelor dispoziţiuni reclamate de exploatarea poştelor, telegrafelor şi telefoanelor, sunt:

a) Serviciul tehnic cu: divizia tehnică, divizia liniilor şi instalaţiunilor telegrafice şi telefonice şi divizia economatului;

b) Serviciul administrativ cu: divizia personalului şi contenciosului, divizia contabilităţii şi cassieria generală;

c) Serviciul de exploatare cu: divizia exploatării poştale, divizia exploatării telegrafice şi telefonice, divizia curselor postale şi divizia controlului mandatelor.

In afară de aceste servicii, mai este serviciul exterior care cuprinde: şease circumscripţiuni regionale — compuse din mai multe judeţe, cu oficiile şi biurourile postale, telegrafice şi telefonice de toată categoria; un inspectorat al biurourilor poştale ambulante şi al curselor poştale pe calea ferată, vapoare şi diligenţe, cu reşedinţa în Bucureşti; două inspectorate tehnice pentru studiarea, construirea, întreţinerea şi inspectarea liniilor telegrafice şi telefonice cu reşedinţa în Bucureşti şi Iaşi.

3. *Direcţiunea Imprimeriei Statului şi Monitorului Oficial* — condusă de un director, ajutat de un subdirector — are următoarele atribuţiuni: *a)* de a imprimă toate publicaţiunile şi lucrările oficiale ce aparţin diferitelor departamente, precum şi Monitorul Oficial, — în care se publică toate legile, regulamentele şi deciziunile ministeriale, hotărîrile jude-

cătoreşti, statute, decrete şi orice alt act pentru a cărei valabilitate legea sau regulamentul cere anume publicarea lui în această foaie oficială; *b)* de a imprimà desbaterile corpurilor legiuitoare; *c)* de a furnizà registrele de stare civilă, necesare autorităţilor comunale şi orice alte registre comandate de autorităţi; *d)* a confecţionà şi tipărì buletinele de vot.

4. *Consiliul administrativ permanent* este instituţiunea creată — prin legea din 28 Fevruarie 1908[1]) — pe lângă ministerul de interne cu un îndoit scop: 1) de a asigurà în mod uniform şi în spiritul dreptăţii stricta aplicare a diferitelor legi administrative, prin crearea unei jurisprudenţe administrative constante şi a unor tradiţiuni din cari să nască autoritatea morală a actelor administrative; 2) de a înlesnì ministrului rezolvarea unor chestiuni în cari, sub influenţa intereselor politice, ar nesocotì dreapta aplicare a legilor, înlăturându-se astfel arbitrarul administrativ.

Se compune dintr'un preşedinte şi doi membrii — recrutaţi dintre foştii secretari generali ai ministerului de interne, inspectori administrativi, prefecţi sau consilieri ai Curţilor de apel, cu un serviciu de 4 ani în funcţiune.

Atribuţiunile consiliului sunt următoarele: *a)* a examinà şi clasificà în ordinea meritului, candidaţii pentru funcţiunile de administratori de plăşi, şi pe ofiţerii de poliţie trimeşi la examen după şease luni de funcţionare — începând dela subcomisar cl. II în sus — pentru dobândirea stabilităţii; *b)* a judecà pe funcţionarii administrativi şi poliţieneşti, pe administratorii de plăşi şi notarii definitivi — în care caz se constituie în autoritate disciplinară şi pronunţă definitiv pedepsele prevăzute de legile speciale. La judecată, ministerul

1) *Regulamentul legii este aprobat prin decretul No. 681 din 27 Fevruarie 1909 şi publicat în Monitorul Oficial No. 267 din 28 Fevruarie.*

poate delegă pe un funcţionar superior din administraţia centrală spre a susţine acuzarea şi a depune concluziuni, iar funcţionarul învinovăţit are dreptul să se apere singur, oral sau în scris; *c)* a-şi da avizul asupra contestaţiilor, apelurilor şi recursurilor ce se introduc la minister conform legilor speciale (contestaţii şi recursuri electorale, recursuri bugetare, apeluri sanitare, etc.); *d)* a-şi dă avizul, oridecâteori va fi cerut de minister, asupra conflictelor de atribuţiuni între autorităţile administrative, judeţene şi comunale, precum şi în orice alte chestiuni s'ar mai găsi de cuviinţă; *e)* a-şi dă avizul, din punct de vedere administrativ, asupra tuturor regulamentelor întocmite de autorităţile administrative, judeţene şi comunale, precum şi asupra ordonanţelor ce emană dela aceleaşi autorităţi, afară de cele relative la poliţie şi siguranţa generală; *f)* a-şi dă avizul asupra cererilor de dizolvări de consilii şi delegaţiuni judeţene şi de consilii comunale urbane şi rurale, precum şi asupra revocării primarilor; *g)* a elaborà un cod administrativ al tuturor legilor şi regulamentelor administrative, judeţene şi comunale şi *h)* a semnalà ministerului, la finele fiecărui an, printr'un raport general amănunţit, lacunele şi neajunsurile ce se vor fi constatat în legile şi regulamentele administrative.

Avizele consiliului sunt de două feluri — după natura obiectului sau după distincţiunile făcute în legile speciale: a) *obligatorii* pentru ministru, când e vorba de dizolvări şi alegeri de consilii comunale rurale — asigurându-se astfel o autonomie efectivă acestor corpuri elective, a căror funcţionare era supusă până la 1908 la toate fluctuaţiunile; şi b) *consultative* în toate celelalte chestiuni, în care caz ministrul poate decide în altfel de cum a avizat consiliul. In acest caz, însă, e ţinut să-şi motiveze deciziunea.

Avizele trebuiesc motivate în fapt şi în drept.

Hotărîri. Când Consiliul judecă pe funcţionarii

administrativi și polițienești, dă hotărîri motivate numai în drept, nu și în fapt.

La examene, se încheie *procese-verbale* despre probele scrise și orale date de candidați asupra materiilor anume stabilite prin programele de examen.

B) **Serviciile centrale** formează administrația centrală propriu zisă a ministerului și sunt:

1. *Direcțiunea administrației generale, personalului și statisticei*, are ca atribuții principale administrația principală a țării, recrutarea și controlul personalului administrativ și efectuarea lucrărilor statistice.

Este condusă de un director, ajutat de doi subdirectori și se compune din două subdirecții: a administrației generale și personalului, ce cuprinde biroul administrației generale, controlului și inspecțiunilor administrative și biroul numirilor personalului administrativ central și exterior, cum și Arhiva; și subdirecția statisticei cu biroul respectiv (art. 4 lege).

Atribuțiunile pe birouri ale acestei direcțiuni sunt:

a) Biroul administrației generale, controlului și inspecțiunilor administrative: executarea legilor și regulamentelor de administrațiune publică, în ce privește administrația generală; lucrările pentru modificarea circumscripțiunilor teritorale, administrative; desemnarea reședințelor de județe și plăși; plângerile relative la uzurpări de posesiuni imobiliare; stabilirea străinilor în comunele rurale; conflictele de atribuțiuni; lucrările relative la listele electorale de Cameră și Senat, precum și la alegerile de Deputați și Senatori; publicarea legii electorale; autorizațiuni pentru introducerea de lucrători de orice categorie în țară și de muncitori zarzavagii, afară de cei agricoli; listele de jurați; recensământul tinerilor și recrutarea lor; aplicarea legii pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase în comunele rurale; concentrări și mobilizări; solemnități și ser-

bări publice; rechiziţiuni militare; aplicarea legii repauzului duminical şi a comerţului ambulant; autorizări pentru loterii şi tombole; recunoaşterea diferitelor societăţi ca persoane morale; controlul întregului personal administrativ din punctul de vedere al activităţii şi îndeplinirii atribuţiunilor; examinarea proceselor-verbale de inspecţiuni şi propunerea măsurilor de îndreptare; orice reclamaţiuni şi alte lucrări privitoare la administraţia generală (art. 11 reg.);

b) Biuroul numirilor personalului administrativ central şi exterior: numiri, înaintări şi concedii ale personalului administraţiei centrale şi extericare; liberarea certificatelor de serviciu şi concedii; şcoalele de notari; numirea pompierilor; aplicarea pedepselor disciplinare; statele de serviciu ale funcţionarilor şi notarilor; lucrările relative la examenul şi judecata administratorilor de plăşi şi notarilor; lucrări relative: la decorare şi medaliere, la numirea consulilor străini, la liberarea carnetelor de identitate pentru C. F. R. şi permiselor permanente pentru funcţionarii superiori administrativi şi prefecţi; reclamaţiunile şi orice lucrări privitoare la personalul administrativ şi publicarea Anuarului funcţionarilor (art. 12 reg.);

c) Biuroul statisticei: culegerea, examinarea, verificarea, coordonarea şi publicarea tuturor datelor statistice ale direcţiilor din administraţia centrală şi cele cari interesează administraţia generală a ţării şi în special cele relative la finanţele comunelor şi judeţelor, la legea electorală, la muncile şi muncitorii agricoli, cârciumi, loterii, bâlciuri, etc. şi în genere la toate ramurile de activitate administrativă, judeţeană şi comunală; întreţinerea relaţiunilor şi schimbului de publicaţiuni cu oficiile de statistică din ţară şi străinătate (art. 13 reg.).

2. *Direcţiunea poliţiei şi siguranţei generale*[1]) —

1) *A fost creată prin legea specială din 24 Mar-*

având ca atribuțiuni poliția și siguranța generală a statului; recrutarea, supravegherea și controlul personalului direcției, al polițiilor din țară și al siguranței generale — este condusă de un director, ajutat de doi subdirectori și cuprinde (art. 4 lege):

A) Subdirecția poliției generale, personalului și controlului, care are următoarele biurouri și atribuțiuni:

Biuroul personalului, care face: numiri, înaintări, mutări, concedii ale personalului polițiilor și al direcțiunii; lucrări relative la aplicarea pedepselor disciplinare, alcătuirea, conservarea și ținerea la curent a statelor de serviciu ale personalului; trimiterea ofițerilor de poliție la examenul de stabilitate; numirea personalului jandarmeriei rurale și concedii, conform legii respective; alcătuirea statelor de salarii și plata salariilor agenților speciali de siguranță; lucrările relative la plata salariilor personalului polițiilor de frontieră, porturi, gări și puncte speciale și orice corespondență relativă la personal (art. 16 reg.);

Biuroul controlului și inspecțiunilor face lucrări relative: la controlul activității polițiilor după rapoartele de situație zilnică ce se trimit direcțiunii; la supravegherea întregului personal al polițiilor din punct de vedere al modului cum își îndeplinește serviciul și a purtării în serviciu și în societate; la îndrepărările și îndrumările ce urmează a se dà polițiilor pentru buna executare a serviciului, fie din oficiu, fie după propunerea prefecților sau a inspectorului, ori a subinspectorilor generali prin rapoartele de inspecțiuni; lucrările relative la reclamațiunile primite împotriva personalului polițienesc și a jandarmeriei rurale; executarea soluțiunilor date rapoartelor de inspecțiuni și anchete;

---

tie 1908. Până atunci funcționă numai serviciul poliției, înființat prin legea de organizarea poliției generale a statului din 1903.

trimiterea în judecata autorității disciplinare a ofițerilor de poliție (art. 17 reg.);

Biuroul poliției generale și de frontieră face lucrări relative la: poliția administrativă în general, poliția rurală, poliția vânatului, poliția pescuitului, legea și regulamentul servitorilor, legea și regulamentul asupra loteriilor și jocurilor la noroc, circulațiunea publică, poliția teatrelor și spectacolelor de orice fel, poliția comunală, aplicarea legii paspoartelor și regulamentului relativ, supravegherea vagabonzilor; trimiterea indivizilor la urma lor, emigrări, imigrări, extrădări, lucrări relative la obținerea și distribuirea permiselor de circulație pe C. F. R. a personalului polițienesc și jandarmeriei rurale, poliția de frontieră; liberarea biletelor de 5 zile, liberări de paspoarte; aprobarea regulamentelor și ordonanțelor de poliție (art. 18 regul.).

De această subdirecție ține registratura și arhiva.

B) Subdirecția siguranței generale cuprinde:

Biuroul siguranței generale are în atribuțiuni: supravegherea supușilor străini aflați în țară; legea asupra străinilor și regulamentul asupra biletelor de liberă petrecere: expulzări, isgoniri pe cale administrativă și prin sentințe judecătorești; aplicarea tratatelor și convențiunilor în ce privește tratamentul supușilor străini aflați în țară; buletinul de urmăriri, poliția judiciară și orice acte și lucrări cari privesc siguranța publică (art. 19 reg.);

Biuroul secretariatului are ca atribuțiuni: primirea, redactarea și expedierea corespondenței confidențiale, cifrată și necifrată; primirea raportului zilnic al brigăzilor speciale de siguranță (art. 20 reg.);

Biuroul presei și al interpreților face cercetarea ziarelor și revistelor române și străine din punctul de vedere al afacerilor privitoare pe direcțiune; traducerea corespondenței și actelor scrise în limbi străine. Interpreții asistă pe ofițerii de poliție la

cercetarea indivizilor cari nu cunosc limba română (art. 21);

Biuroul de fotografie şi identificare se ocupă cu verificarea şi stabilirea identităţii indivizlor şi cu formarea şi păstrarea fişelor dactiloscopice. Tot aci se clasează şi se păstrează fişele şi buletinele ce vin dela poliţiile şi serviciile similare din străinătate, precum şi cele cari se formează la penitenciarele din ţară, conform dispoziţiunilor în vigoare în această privinţă. Se mai ocupă şi cu lucrări de poliţie ştiinţifică; constatări la faţa locului şi expertize grafice şi de altă natură în materie de poliţie judiciară; aceste lucrări se fac atât pentru trebuinţele serviciului, cât şi după cererea autorităţilor judiciare (art. 22 reg.);

Biuroul de cercetări şi urmăriri are ca atribuţiuni cercetarea indivizilor aduşi la direcţiune şi urmărirea indivizilor după dispoziţiunile luate de direcţiune, şi după cererea autorităţilor judiciare şi poliţieneşti din ţară şi străinătate, precum şi orice fel de informaţiuni privitoare la siguranţa generală (art. 23 reg.).

Pe lângă direcţia poliţiei este ataşat şi *inspectoratul general de poliţie* — condus de un inspector general şi doi subinspectori — care are îndatorirea de a inspectă diferitele poliţii din ţară, raportând ministrului constatările. Inspecţiunile se fac din oficiu sau după delegaţiune expresă. Fiecare poliţie de oraş, gară, porturi şi frontieră trebuie inspectată cel puţin odată pe an de inspector sau subinspectori, după tabloul anume alcătuit de inspector (art. 5 lege, 24 reg.).

Ofiţerii şi agenţii speciali de siguranţă, cari funcţionează pe lângă această direcţiune — formând brigăzile centrale şi exterioare de siguranţă — rămân sub prevederile legii de înfiinţarea direcţiei poliţiei din 24 Martie 1908, în tot ce priveşte recrutarea, controlul, disciplina şi atribuţiunile (art. 5 lege).

3. *Direcțiunea administrației județene și comunale* — însărcinată cu administrația, recrutarea și controlul personalului județean și comunal și cu contabilitatea județelor și comunelor — se conduce de un director și doi subdirectori și cuprinde (art. 6 lege):

A. Subdirecția județeană, care are două biurouri: Biuroul administrației județene și numirea personalului județean, având ca atribuțiuni: listele electorale pentru alegerea consiliilor județene și ținerea lor la curent; îndeplinirea formelor pentru alegerea, convocarea și dizolvarea consiliilor județene, precum și rezolvarea contestațiunilor în contra alegerii acestor consilii; controlul constituirii consiliului și delegației județene, precum și al biuroului definitiv pentru toate sesiunile anului; îndeplinirea formelor pentru convocarea consiliului județean în sesiune ordinară și extraordinară; controlul deschiderii, prelungirii, suspendării sau închiderii acestor sesiuni; controlul deciziunilor luate de consiliul și delegația județeană în ce privește nulitatea de drept și anularea deciziunilor contrarii legilor de administrație publică; ținerea registrelor cu membrii ce compun consiliile și delegațiile județene și controlul expirării mandatelor lor; examinarea dorințelor exprimate guvernului de consiliile județene privitoare la interesele generale ale județelor și intervenirea către diferitele autorități pentru satisfacerea lor; examinarea expunerii situațiunilor generale ale județelor și a măsurilor ce trebuiesc propuse; îndeplinirea formelor privitoare la cererile consiliilor județene pentru înființarea, desființarea sau schimbarea zilelor de târg în județe; așezămintele județene pentru instrucțiune, cult și binefacere; aprobarea regulamentelor pentru atribuțiunile funcționarilor serviciului județean din cancelaria prefecturilor; exercitarea atribuțiunilor de serviciu interior al consiliului și delegațiunii județene; administrarea inte-

rețelor speciale ale județelor; aducerea la îndeplinire a dispozițiunilor regulamentare; autorizarea directorului prefecturii și secretarului județean numai în atribuțiuni special județene; numirea personalului plătit din fondurile județelor; ținerea registrelor și a statelor de serviciu ale acestui personal; corespondența pentru procurarea permiselor în interes de serviciu ale funcționarilor pendinte de județ; formalitățile pentru primirea darurilor și legatelor făcute județelor și în genere așezămintelor publice, dependinte de județe; înstrăinări și cumpărări de averi nemișcătoare, arendarea și închirierea pentru exploatarea bunurilor județene; recursurile în materie de administrație județeană; corespondența relativă la procesele județelor; publicarea decretelor și deciziunilor ministeiale privitoare pe județe; interpelări făcute de membrii Corpurilor legiuitoare relative la administrația județelor; orice alte reclamațiuni sau alte acte cari se referă la administrația județeană precum și toate lucrările și corespondența necesară relativă la lucrările de mai sus (art. 29 reg.).

Biuroul controlului și contabilității județene are ca atribuțiuni: aplicarea legii consiliilor județene și legii contabilității publice, în ce privește chestiunile financiare și de contabilitate ale județelor, precum și aplicarea regulamentului contabilității județene și a regulamentului pentru întocmirea bugetelor județelor; examinarea, aprobarea și modificarea bugetelor județelor, întocmirea decretelor sau jurnalelor consiliului de miniștri cu cari se aprobă modificările de budgete; aprobarea creditelor suplimentare și extraordinare asupra bugetelor județelor; ținerea registrului de partizi pe județe, în care se trec toate creditele suplimentare și extraordinare aprobate; cercetarea conturilor generale și definitive ale bugetelor jud., împrumuturilor contractate, înaintarea lor la Înalta Curte de conturi și executarea hotărîrilor acestei Inalte Curți; creațiuni de resurse, zecimi adiționale și speciale, precum și lucrările relative la

situaţiunea financiară a judeţelor; ţinerea unui registru pe judeţe, în cari se trec la finele fiecărei luni încassările şi plăţile efectuate în acea lună; îndeplinirea formelor pentru acordare de împrumuturi la judeţe; ţinerea unui registru pe judeţe pentru împrumuturi, în care se trec sumele împrumutate, anuităţile ce se plătesc, termenele contractării împrumuturilor, epoca realizării lor şi natura cheltuelilor pentru cari s'au aprobat împrumuturile; cumpărări, vinderi, schimburi, transacţiuni privitoare la averea judeţelor şi întocmirea decretelor de aprobare, precum şi orice corespondenţă relativă la aceste chestiuni; aprobarea planurilor, devizelor, caietelor de sarcini pentru construcţiuni, reparaţiuni şi dărâmări, lucrările şi corespondenţa relativă; aprobarea licitaţiunilor, a dărilor în întreprindere prin bună învoială, lucrărilor în regie privitoare pe judeţe, cercetarea actelor de ţinerea licitaţiunilor şi a dărilor în întreprindere prin bună învoială sau pe cale de regie; arendări, închirieri şi întreprinderi de lucrări; lucrările privitoare pe asociaţiunea comunelor rurale, precum şi acelea asupra părţii de cheltuială ce se cuvine a se suporta de fiecare comună sau a împrumuturilor ce eventual s'ar face; anchete financiare făcute la judeţe şi la asociaţiunea comunelor rurale din judeţe; cercetarea actelor şi proceselor verbale depuse de comisiunile de anchetă, întocmirea şi comunicarea formalităţilor pentru urmărirea celor vinovaţi; corespondenţa cu ministerul de finanţe, prefecturile de judeţe şi administraţiile financiare pentru ridicarea sau restituirea sumelor aflate consemnate la cassieria centrală a tezaurului public şi cari constituesc excedentele şi soldurile bugetelor judeţelor; corespondenţa în privinţa subvenţiilor ce judeţele şi comunele rurale dau Statului, precum şi aplicarea legii prin care se fixează maximum ce se va luă din veniturile comunelor rurale pentru acele subvenţiuni; corespondenţa provocată de petiţiunile adresate de diferite persoane, cari reclamă

asupra unor chestiuni financiare privitoare pe județe; ținerea registrului pentru averea imobiliară și mobiliară a județelor; toate lucrările și corespondența necesară relativă la lucrările de mai sus (art. 30 reg.).

B. Sub-direcția comunală are două biurouri: *a)* biuroul administrației comunale și confirmarea personalului comunal care face următoarele lucrări: cele cerute de art. 67 din legea consiliilor județene și art. 6 și 7 din legea comunelor rurale, privitoare la circumscripțiunile comunale, reședința și numirea comunelor, satelor și cătunelor; alegerea consiliilor comunale urbane și rurale și numirea comisiunilor interimare; dizolvări de consilii comunale urbane, rurale și de sfaturi sătești; numirea delegaților sătești; convocarea colegiilor electorale; rezolvarea contestațiunilor primite în contra alegerii membrilor consiliilor comunale urbane reședințe; rezolvarea recursurilor primite în contra deciziunilor delegațiunilor județene, relative la alegerea membrilor consiliilor comunale urbane nereședințe și comunale rurale; confirmarea primarilor și ajutoarelor de primari la comunele urbane, precum și lucrările relative la înființarea posturilor de ajutori de primar; revocarea și suspendarea primarilor, ajutorilor, consilierilor comunali la comunele urbane; revocarea primarilor, ajutorilor de primari și delegaților de sfaturi sătești în comunele rurale; recursurile consiliilor comunale rurale sau a părților interesate în contra deciziunilor prefecților; nulitatea de drept și anularea deciziilor consiliilor comunale; aprobarea regulamentelor comunale; apelurile primite în contra deciziunilor primarilor, relative la autorizațiunile de construcțiuni și reparațiuni de edificii și împrejmuiri; primirea darurilor și legatelor făcute comunelor sau stabilimentelor de binefacere din comună, precum și toată corespondența relativă; comunicările de numele membrilor desemnați de consiliile comunale rurale a luà parte în diferite comisiuni; corespondența relativă la procesele comunelor rurale; transacțiunile și compromisurile relative la

averi mobiliare, precum şi intentarea de procese, afară de acţiunile posesorii, contravenţiunile şi actele de conservaţiune; donaţiunile de imobile ce ar voi să facă comuna Statului, judeţului, sau oricărei instituţiuni de utilitate publică sau binefacere; crearea şi desfiinţarea instituţiunilor de binefacere; alinierile, deschiderea, închiderea şi numirea stradelor şi pieţelor; înfiinţarea taxelor şi contribuţiunilor comunale, conform legii maximului şi regulamentului pentru aplicarea sistemului metric; schimbările, desfiinţările sau reducerile de taxe şi contribuţiuni comunale, precum şi aşezarea impozitelor; ştiinţe şi relaţiuni relative la listele electorale comunale; interveniri la alte autorităţi pentru satisfacerea pretenţiunilor comunale şi a diferitelor nevoi; interpelări făcute de membrii Corpurilor legiuitoare relative la diferite chestiuni comunale; publicarea decretelor şi deciziunilor ministeriale privitoare la comunele rurale; orice reclamaţiuni privitoare pe administraţia şi personalul comunal; comunicări făcute prefecturii relativ la confirmările alegerilor de primari şi ajutori de primari şi numirilor de secretari comunali; actele de stare civilă şi reclamaţiunile în această privinţă; interveniri din partea autorităţilor pentru a se obligă diferiţi funcţionari comunali să dea concurs agenţilor însărcinaţi cu executarea diferitelor lucrări; ţinerea registrelor referitoare la personalul comunal, precum şi a expirării mandatelor consiliilor comunale; toate lucrările şi corespondenţa referitoare la lucrările de mai sus (art. 31 reg.); şi

b) Biuroul controlului şi contabilităţii comunale care are în atribuţiunile sale: anularea deciziunilor consiliilor comunale urbane privitoare la diferite chestiuni financiare; arendările, închirierile şi în genere exploatarea bunurilor din domeniul privat al comunelor urbane; aprobarea licitaţiunilor la comunele urbane; facerea formalităţilor necesare pentru ipotecarea, înstrăinarea şi schimburile de imobile sau drepturi imobiliare la comunele urbane şi rurale sau ale comunelor asociate; cumpărările de averi nemişcă-

toare la comunele urbane şi rurale; aprobarea planurilor, devizelor, caietelor de sarcini şi celorlalte piese accesorii pentru lucrările ce se vor efectuă în comunele urbane; trimiterea spre examinare la diferite consilii a proiectelor de lucrări mai mari ale comunelor rurale; facerea formalităţilor necesare pentru aprobarea întreprinderii lucrărilor comunale — urbane şi rurale — prin concesiuni în schimbul plăţii unei anuităţi, sau cu dreptul pentru antreprenor de a face exploatarea în folosul său personal un timp oarecare; aprobarea împrumuturilor ce ar fi necesare comunelor urbane şi rurale, precum şi a tuturor actelor în genere prin cari se angajează resursele exerciţiilor viitoare; deschiderea creditelor suplimentare şi extraordinare la comunele urbane reşedinţe de judeţe; verificarea şi aprobarea budgetelor comunelor urbane reşedinţe de judeţe, cum şi rectificarea lor în cursul exerciţiului; rezolvarea recursurilor făcute de parohii, aşezăminte sau fundaţiuni de binefacere în contra deciziunilor consiliilor comunale privitoare la budgete; rezolvarea recursurilor făcute de orice parte interesată contra deciziunilor delegaţiunilor judeţene relative la aprobarea budgetelor comunelor rurale, rectificarea lor şi deschiderea de credite suplimentare sau extraordinare; trimiterea la înalta Curte de conturi spre verificare şi aprobare a socotelilor comunelor urbane reşedinţe de judeţe; chestiuni de orice natură financiară, ca: mărirea fondului comunal, scăderi de subvenţii, puneri şi ridicări de sechestre, interveniri la diferite autorităţi pentru interesele băneşti ale comunelor, comunicări de acte pentru interpelări şi altele; verificarea situaţiunilor lunare de încasări şi plăţi ale comunelor urbane reşedinţe de judeţe; ţinerea de partizi pentru creditele aprobate în cursul anului; examinarea şi controlarea situaţiunii speciale a împrumuturilor comunelor urbane şi a averei mobile şi imobile a acestora; îndeplinirea formalităţilor necesare pentru promulgarea şi sancţionarea

diferitelor legi de ordin financiar ca: împrumuturi concesiuni, etc. (art. 32).

Direcțiunea contabilității — având ca atribuțiuni: pregătirea și executarea budgetului, precum și ordonanțarea plăților — este condusă de un director ajutat de un subdirector și are trei biurouri și arhiva (art. 7 lege).

Biuroul contabilității administrației centrale, jandarmeriei rurale și corespondențelor generale de contabilitate, care se ocupă cu: centralizarea elementelor budgetului de venituri și cheltueli al ministerului, prepararea și publicarea lui; stabilirea subvențiunilor și veniturilor ministerului și comunicarea lor spre încasare; creditele suplimentare, extraordinare și din exerciții închise și corespondența asupra lor; urmărirea actelor justificative pentru ordonanțele de plată emise de administrația centrală și direcțiunile dependinte; ordonanțarea lefilor personalului administrației centrale și a cheltuelilor de material prevăzute în budget pentru această administrație; ordonanțarea lefilor personalului și a cheltuelilor de material alocate pentru inspectoratul general al jandarmeriei rurale, companiile de jandarmi rurali și a atelierului de confecții de pe lângă acel inspectorat; ordonanțarea cheltuelilor de personal și material pentru măsurătoarea și hotărnicia islazurilor comunale; ordonanțarea subvențiilor acordate de minister județelor și societăților particulare; ordonanțarea primelor acordate conform legii poliției vânatului și a costului permiselor de vânătoare, precum și toată corespondența generală de contabilitate (art. 34 reg.).

Biuroul contabilității administrației județelor și poliților, care are ca atribuțiuni: ordonanțarea lefilor personalului prefecturii poliției Capitalei, prefecturilor de jud., adm-țiilor de plăși, notarilor, școalelor de no ari, poliților de o a e, reședințe și nereșed. de județ, de fruntarii, gări, porturi și puncte de frontieră, ordonanțarea pensiilor și recompenselor apro-

baze după legea poliției rurale, precum și angajarea și ordonanțarea tuturor cheltuielilor de material alocate prin bugetul ministerului pentru aceste administrații (art. 35 reg.);

Biuroul scriptelor de venituri și cheltueli, care are ca atribuțiuni: înregistrarea tuturor ordonanțelor de plată emise conform bugetului ministerului, întocmirea conturilor bugetare, provizorii și definitive, diverse operațiuni de contabilitate, ca: anulări și repurtări diferite, urmărirea încassării veniturilor ministerului, precum și ținerea registrelor jurnale, de partizi și ajutătoare pentru veniturile și cheltuielile ministerului (art. 36 reg.).

5. *Direcțiunea administrației islazurilor comunale, învoelilor agricole și contenciosului* — însărcinată cu constituirea, administrația și contabilitatea islazurilor comunale și cu contenciosul ministerului și al direcțiunilor dependinte — se conduce de un director, care e ajutat de un subdirector, și are trei biouroui și Arhiva (art. 8 lege):

Biuroul administrației islazurilor comunale și învoelilor agricole care are ca atribuțiuni: constituirea islazurilor comunale; măsurătoarea și hotărnicirea islazurilor comunale, precum și rezolvarea contestațiunilor privitoare la aceste măsurători; executarea regulamentului pentru întrebuințarea islazurilor comunale; lucrările relative la plata primei prevăzută de art. 58 din legea învoelilor agricole, conform regulamentului respectiv; lucrările relative la o bună administrare a islazurilor comunale, precum și orice lucrări privitoare la islazurile comunale; introducerea muncitorilor agricoli; executarea regulamentului de mijlociri de muncitori agricoli; orice reclamațiuni și lucrări privitoare pe acest biurou (art. 38 reg.);

Biuroul contabilității și islazurilor comunale are ca atribuțiuni: lucrările relative la punerea în posesie a comunelor pe islazurile comunale; facerea contractelor; debitarea comunelor pentru plata do-

bânzilor şi anuităţilor cuvenite proprietarilor cari au vândut islazurile; ordonanţarea acestor dobânzi şi anuităţi; emiterea de rentă; lucrările relative la împrumutul comunelor dela Casa rurală pentru achitarea valoarei islazurilor şi a capitalului social către Creditul rural; corespondenţa cu această instituţie pentru divizări de ipoteci; ţinerea diferitelor registre trebuincioase acestui biurou şi orice lucrări relative (art. 39 reg.);

Biuroul contenciosului şi al avocaţilor are următoarele atribuţiuni: conducerea şi controlarea afacerilor de contencios ale ministerului şi direcţiunilor dependinte, cu intentare de acţiuni în numele ministerului; facerea de opoziţiuni, apeluri, recursuri, revizuiri şi orice fel de contestaţiuni sau intervenţiuni; executarea sentinţelor definitive date în favoarea ministerului sau a vreuneia din direcţiuni; încheiere de transacţiuni în marginele prevăzute de lege; are privegherea, urmărirea şi apărarea dreptului şi intereselor ministerului şi direcţiunilor dependinte în toate afacerile de natură litigioasă; procesele privitoare la constituirea islazurilor; corespondenţa relativă la numirea şi transferarea advocaţilor Statului; convocarea avocaţilor de câte ori trebuinţa cere; facerea tabloului proceselor din cursul lunei şi delegarea avocaţilor respectivi cu susţinerea şi tranşarea afacerilor; aducerea dosarelor şi încredinţarea lor avocaţilor spre studiere; facerea raportului anual de procesele ce au avut loc în cursul anului şi rezultatul lor; repartiţia proceselor între avocaţi; deschiderea proceselor; adunarea tuturor informaţiunilor şi strângerea actelor cari sunt necesare advocaţilor (art. 40 reg.).

Consiliul de advocaţi se compune din toţi advocaţii pledanţi — cari sunt obligaţi să susţie procesele înaintea tuturor instanţelor judecătoreşti — din directorul respectiv şi se adună ori de câte ori este convocat (art. 41 şi 42 reg.).

In contestaţiile şi procesele privitoare la ho-

tărnicirea şi constituirea islazurilor, avocaţii pot fi asistaţi fie de un inspector agricol, fie de inspectorul general agricol, delegat de consiliul superior al agriculturii (art. 8 lege).

6. *Direcţiunea Caselor speciale* — având ca atribuţiuni administrarea Casei pentru asigurarea imobilelor comunelor rurale contra incendiului, a Casei de economie a funcţionarilor ministerului şi a fondurilor speciale — este condusă de un director şi un subdirector şi se compune din: biuroul contabilităţii şi asigurărilor, cassieria, şi arhiva (art. 9 lege); are ca atribuţiuni: *a)* administrarea fondurilor aşezământului „Carol-Elisabeta", pentru ajutarea locuitorilor săteni în lipsă de hrană, din cauza secetei, conform legilor şi regulamentelor speciale; *b)* administrarea fondurilor donaţiunilor „Alexandru de Vrany" şi „Alexandru Ghica', conform actelor de donaţiuni; *c)* administrarea Casei pentru asigurarea imobilelor comunelor rurale contra incendiului, conform legii şi regulamentului special; *d)* administrarea Casei de economie a funcţionarilor dependinţi de ministerul de interne conform legii speciale; *e)* verificarea actelor referitoare la ajutoarele cari conform legii generale de pensiuni a Statului şi regulamentului acelei legi, se dau sergenţilor de oraş, jandarmilor rurali şi notarilor; acordarea acelor ajutoare şi îndeplinirea tuturor lucrărilor relative (art. 43 reg.).

7. *Cabinetul ministrului* — sub conducerea şefului de cabinet — este însărcinat cu primirea corespondenţei adresată ministrului, cu cererile de audienţă la ministru, cu cifrarea şi descifrarea corespondenţei, cu afacerile de natură confidenţială, cari nu intră în atribuţiunile celorlalte servicii, cu cercetările ce i le va încredinţă ministrul şi cu orice lucrări va voi ministrul să şi le rezerve (art. 10 lege).

Pelângă cabinetul ministrului funcţionează un *biurou al presei*, care are ca atribuţiuni: să cerceteze

ziarele şi revistele române şi străine din punctul de vedere al afacerilor privitoare pe minister, direcţiunile dependinte şi întreaga administraţie a ţării (art. 5 reg.).

8. *Serviciul arhitecturii* — condus de un arhitect — se ocupă cu lucrările relative la construcţiuni, reparaţiuni şi întreţinere a imobilelor pendinte de minister şi direcţiunile speciale (art. 11 lege).

9. *Registratura generală* — condusă de un şef registrator — este însărcinată cu primirea, înregistrarea, distribuirea pela direcţiuni şi expedierea corespondenţei ministerului la diferite autorităţi — afară de aceea a direcţiunii poliţiei şi siguranţei generale, care-şi are registratura sa specială; cu intendenţa şi cu supravegherea personalului de serviciu (art. 12 lege).

167. — Atribuţiuni şi relaţiuni de serviciu. *Ministrul de interne* este capul tuturor direcţiilor şi serviciilor centrale şi speciale (art. 1 alin. II reg.).

El este ajutat în conducerea lor, de către *secretarul general*, care are supravegherea tuturor direcţiunilor şi serviciilor ministerului; asistă şi reprezintă pe ministru; rezolvă şi expediază toate afacerile şi lucrările administraţiunii centrale şi exterioare sub ordinele ministrului (art. 2 reg.).

Ministrul poate delegă secretarului general sau directorilor o parte din puterile sale şi în ceeace priveşte actele direcţiunilor speciale cari se supun— potrivit legilor şi regulamentelor — directei sale aprobări (art. 3 reg.).

Secretarul este ajutat de directori şi şefii serviciilor sau subdirectori.

Directorii au următoarele atribuţiuni: *a)* au conducerea şi răspunderea lucrărilor funcţionarilor puşi sub ordinele lor; *b)* rezolvă toate chestiunile ce sunt de resortul direcţiunii, afară de numiri, permutări în funcţiuni şi angajări de cheltuieli, — pe cari le face numai ministrul sau, în numele lui, secretarul general; *c)* semnează şi expediază, în numele ministrului şi pe răspunderea lor personală,

corespondența cu toate administrațiile publice și contrasemnează pe aceea adresată miniștrilor (art. 6, 7 reg. și 13 din lege).

Subdirectorii. Subdirectorul este șeful serviciului — ce i s'a încredințat — și are ca atribuțiuni: *a)* supravegherea asupra mersului regulat și expeditiv al lucrărilor serviciului său; *b)* contrasemnează toate lucrările expediate de director în numele ministrului, cari aparțin serviciului său; *c)* primește în fiecare zi dela arhivar întreaga corespondență ce privește serviciul său, o studiază și o prezintă spre rezolvare directorului respectiv; corespondența rezolvată se distribuie biurourilor după competința lor; *d)* înlocuește pe director, în caz de absență, în toate atribuțiunile lui, afară de semnarea corespondenței, și îl ajută în conducerea și bunul mers al direcțiunii (art. 8 reg.).

Subdirectorii mai pot primì — prin deciziuni ministeriale — diferite însărcinări, precum: îngrijirea bibliotecei, conducerea Buletinului, întocmirea și tipărirea Anuarului, etc.

Ei sunt datori: *a)* să se țină întotdeauna în curent cu toate dispozițiunile de legi, regulamente, deciziuni ministeriale și ordine cari au raport cu serviciul ce le este încredințat; *b)* să cunoască și dispozițiunile principalelor legislațiuni străine, precum și publicațiunile periodice sau altele, din țară sau străinătate, cări au de asemenea raport cu serviciul lor (art. 9 lege).

168. — Condițiuni generale de capacitate, admitere și înaintare. Pentru ca cinevà să poată ocupà o funcțiune în administrația centrală, trebuie să îndeplinească următoarele condițiuni: *a)* să fie cetățean român, bucurându-se de toate drepturile civile și politice; *b)* să aibă vârsta de 21 ani împliniți; *c)* să fi satisfăcut obligațiunile legii de recrutare a armatei (art. 14 lege).

Nu pot fi numiți: *a)* cei puși sub interdicție; *b)* cei condamnați la o pedeapsă criminală sau la o

pedeapsă corecţională, pentru următoarele delicte: fals, furt, înşelăciune, abuz de încredere, mărturii mincinoase, atentat la bunele moravuri, în cazurile prevăzute de art. 262, 263, 264, 267 şi 271 din codul penal, mituire, delapidare de bani publici, percepere de taxe ilegale, rupere de sigilii, sustragere, ascundere sau desfiinţare de acte aflate în arhive sau în depozite publice, sau date în păstrarea unui funcţionar public; *c)* faliţii nereabilitaţi; *d)* cei condamnaţi la despăgubiri civile către Stat, până ce nu vor fi achitat integral datoria lor; *e)* cei cari ţin în arendă moşii ale Statului, ale stabilimentelor publice, puse sub controlul Statului, judeţelor şi comunelor; *f)* cei cari au întreprinderi de lucrări publice pentru timpul cât se îndeletnicesc cu asemenea ocupaţiuni (art. 15 lege).

Incompatibilitate. Funcţionarii de orice treaptă, din administraţia centrală a ministerului, nu pot ocupà în acelaş timp şi altă funcţiune publică sau exercità vreo profesie liberă, afară de cazurile prevăzute prin art. 2 din legea asupra cumulului şi de avocaţii, arhitecţii şi inginerii ministerului cari îşi pot exercità şi profesia lor (art. 16 lege).

Numiri din afară. Ca o favoare pentru funcţionarii administraţiei centrale, s'a prevăzut — în art. 17 — că, afară de ei, nimeni nu poate fi numit într'o funcţiune mai înaltă decât aceea de subdirector; cu alte cuvinte, se pot numì candidaţi din afară direct în toate funcţiunile până la aceea de subdirector inclusiv.

Se exceptează dela această regulă secretarul general, şeful de cabinet al ministrului, inspectorii generali administrativi, arhitecţii, avocaţii, inginerii şi inspectorii ce s'ar creà în viitor (art. 17 lege).

Modalitatea numirilor. Funcţionarii din administraţia centrală cari primesc un salariu minimum de 250 lei lunar se numesc prin decret regal; toţi cei-lalţi funcţionari inferiori sau agenţi de orice fel sunt numiţi prin decizie ministerială (art. 20 lege).

Numirile nu se pot face decât în clasa cea mai de jos a funcției în care se face numirea (art. 18 lege).

Înaintări. Nici un funcționar numit cu decret regal nu poate să fie înaintat decât la clasa sau funcția imediat superioară aceleia pe care o ocupă, și aceasta după un stagiu de cel puțin un an în clasă. Avansările se fac dela grad la grad prin vacanță, pe minister, iar dela clasă la clasă pe loc și după trecerea termenului de mai sus.

Acela care va fi rămas mai mulți ani în aceeaș clasă va puteà să fie înaintat într'o clasă sau funcțiune corespunzătoare cu anii serviți, socotindu-se câte o înaintare pe an, dacă notele sale de serviciu sunt bune, dacă n'a suferit nici una din pedepsele disciplinare prevăzute în legea de față, afară de mustrarea simplă, și dacă este recomandat cu distincție de șefii săi. In orice caz, o asemenea înaintare nu poate să treacă peste funcția imediat superioară.

Avansările se fac de ministru, luându-se și avizul directorului respectiv pentru cele dela clasă la clasă (rt. 19 lege și 71 reg.).

Decretele și *deciziunile ministeriale* de numiri, confirmări și înaintări în funcțiunile din administrația centrală trebuie să specifice condițiunile de admisibilitate și drepturile de înaintare a candidaților (art. 72 regul.).

169. — Condițiuni speciale de numire. Nimeni nu poate fi numit în una din funcțiunile de subșef de biurou până la director inclusiv, dacă, pe lângă condițiunile generale, nu va posedà diploma de licențiat sau doctor în drept sau în științe de Stat, din țară sau străinătate (art. 21 lege).

Director și *inspector general de poliție* pot fi numiți numai subdirectorii și subinspectorii de poliție din administrați a centrală a ministerului, precum și aceia cari au funcționat trei ani ca prefecți de județ. Numirea se poate face însă numai dacă

aceşti funcţionari, în afară de celelalte condiţiuni, au şi o vechime în grad de doi ani (art. 22 lege).

Subdirector şi *subinspector de poliţie* pot fi numiţi numai acei cari posedă una din diplomele prevăzute la art. 21 (art. 23 lege).

Şef de biurou, registrator-general şi *arhivar* pot fi numiţi acei cari posedă una din diplomele prevăzute la art. 21, dându-se preferinţă la egalitate de titlu subşefilor de biurou din administraţia centrală, cari au o vechime de cel puţin un an în aceste grade, precum şi subşefilor de biurou cari posedă certificat de absolvirea liceului şi o vechime de cel puţin zece ani în administraţia centrală a ministerului (art. 24 lege).

Subşefi de biurou şi ajutori-registrator general pot fi numiţi acei cari posedă una din diplomele prevăzute la art. 21, dându-se preferinţă la egalitate de titlu împiegaţilor din administraţia centrală cari au o vechime de cel puţin doi ani în grad (art. 25 lege).

Şef al serviciului arhitecturii se numeşte cel care are diploma unei şcoale speciale superioare de arhitectură (art. 26 lege).

Arhivar-ajutor şi *impiegaţi* nu pot fi numiţi decât acei cari posedă cel puţin certificatul de absolvirea liceului (art. 27 lege).

Avocaţi în administraţia centrală a ministerului pot fi numiţi numai aceia cari îndeplinesc următoarele condiţiuni: *a)* să aibă diploma de licenţiat sau doctor în drept; *b)* să fie înscris într'un barou din ţară, şi *c)* să aibă un stagiu de 5 ani ca avocat sau magistrat (art. 28 lege).

Comisar special poate fi numit cel ce întruneşte condiţiunile cerute pentru a fi comisar de poliţie, iar pentru *comisar-ajutor* se cer aceleaşi condiţii ca şi pentru subcomisarii de poliţie (art. 66 reg.)[1]).

---

1) *Vezi mai jos „Legea de organizarea poliţiei generale a Statului".*

Şef al biuroului fotografic şi de identificare nu poate fi numit decât cel care a făcut studii speciale de poliţie ştiinţifică; iar pentru funcţia de ajutor se cere un stadiu de cel puţin 6 luni ca practicant la acest serviciu sau la un institut de poliţie ştiinţifică (art. 67 reg.).

Translator se numeşte numai candidatul ce posedă cunoştinţa perfectă a limbilor pentru cari este numit (art. 68 reg.).

Agenţii telefonici trebuie să îndeplinească condiţiuni de capacitate şi moralitate (art. 69 reg.).

Telegrafistul trebuie să poseadă cunoştinţele şcoalei de telegraf (art. 70 reg.).

170. — **Funcţiunile** din administraţia centrală a ministerului sunt împărţite pe grade, clase — fiecare funcţie având două clase — şi retribuite conform cu tabela alăturată la lege, unele numai cu leafă propriu zisă, altele cu leafă şi diurnă (art. 65 regul.).

171. — **Jurământul**. Mai înainte de a intrà în serviciu, funcţionarul numit depune jurământul următor: „Jur în numele lui Dumnezeu şi declar pe onoare şi conştiinţă că voiu păstrà credinţă M. S. Regelui, Dinastiei Sale şi Constituţiunii ţării mele. Voiu aplicà cu nepărtinire legile şi voiu îndeplinì cu sfinţenie datoriile funcţiei ce mi s'a încredinţat. Aşà să-mi ajute Dumnezeu".

Cel înaintat sau transferat nu este obligat să mai depună încă odată jurământul.

Dreptul de retribuţiune pentru funcţionar începe a curge din ziua depunerii jurământului sau din ziua fixată prin decret ori deciziunea ministerială de numire sau înaintare (art. 42 lege).

172. — **Concedii.** Funcţionarii administraţiei centrale pot obţine concediu până la o lună în cursul aceluiaş an. Concedii mai mari nu se acordă decât în caz de boală sau nevoi excepţionale bine constatate. Concediile se dau de ministru, iar concediile până la zece zile în cursul unui an se pot a-

cordă şi de directori. Funcţionarul, care va lipsi dela serviciu 10 zile fără concediu în regulă, se consideră demisionat (art. 29 lege).

173. — Absenţa secretarului general. Când lipseşte secretarul îi ţine locul unul din funcţionarii superiori ai ministerului de interne din serviciile interioare, sau din serviciile dependinte, în urma autorizaţiunii scrise, dată de ministru şi publicată în *Monitorul Oficial* (art. 30 lege).

174. — Punerea în retragere din oficiu. Funcţionarii din administraţia centrală a ministerului sunt puşi de drept şi obligatoriu în retragere din oficiu când împlinesc vârsta de 60 ani, având drept la pensie din acea zi, dacă întrunesc condiţiunile prevăzute de legea generală de pensiuni. Pot fi însă trecuţi la pensie şi mai înainte de împlinirea acelei vârste, în condiţiunile art. 46 din legea generală de pensiuni, sau când împlinesc 35 ani de serviciu, având drept la pensie din ziua punerii în retragere.

Punerea în retragere din oficiu este obligatorie pentru funcţionarii de orice grad, când sunt puşi sub consiliul judiciar (art. 31 lege).

Nici un funcţionar din administraţia centrală numit prin decret regal nu poate fi pus în retragere, în disponibilitate, sau revocat, decât tot prin decret regal (art. 32 lege).

175. — Disciplină. Toţi funcţionarii administraţiei centrale a ministerului datoresc superiorilor lor supunere ierarhică în relaţiunile de serviciu (art. 74 reg.).

176. — Stabilitate. Funcţionarii, dela director în jos până la gradul de subşef de biurou inclusiv, sunt stabili şi nu pot fi înlocuiţi decât: *a)* când au împlinit limita de vârstă, 60 ani, când sunt puşi în retragere din oficiu, sau *b)* când sunt pedepsiţi disciplinar cu punerea în disponibilitate sau revocarea (art. 31 lege şi 74 regul.).

Deci nu sunt stabili: secretarul general, şefii de

cabinet, inspectorii administrativi, arhitecții, avocații, inginerii și inspectorii islazurilor, precum și funcționarii până la gradul de subșef de biurou exclusiv.

177. — Măsuri disciplinare. Măsurile disciplinare și pedepsele ce se pot aplică funcționarilor din administrația centrală sunt: 1) mustrarea; 2) amenda cu pierderea salariului pe timp de cel mult 30 zile într'un an; 3) suspendarea cu pierderea salariului pe timp de cel mult 3 luni; 4) punerea în disponibilitate; 5) revocarea. Cele dintâiu trei pedepse se pot aplică de ministru tuturor funcționarilor, iar celelalte tot de ministru tuturor funcționarilor inferiori până la gradul de subșef de biurou exclusiv, iar celor dela acest grad în sus numai pe baza unui aviz conform al autorității disciplinare.

Nu se pot pedepsi disciplinar: secretarul general, șeful de cabinet al ministrului, inspectorii generali administrativi, avocații, arhitecții, inginerii, inspectorii și șefii de cabinet ajutori (art. 33 lege, 76 regul.).

Mustrarea este o reprobare ce se aduce funcționarului vinovat cu invitațiunea expresă de a se îndreptà; ea se face în scris și are un caracter cu totul confidențial. Se dă pentru vini ușoare și prin ea se tinde mai mult a deșteptà atențiunea funcționarului spre a-l prevenì contra repetirii greșelilor comise (art. 77 regul.).

Amenda se aplică în următoarele împrejurări: *a)* când funcționarul lipsește fără concediu sau nu vine regulat la serviciu; *b)* pentru refuz de serviciu sau rea voință; *c)* când funcționarul dă dovezi de neglijență obișnuită; *d)* când funcționarul face acte de lipsă de cuviință în raporturile reciproce sau ierarhice (art. 79 reg.).

Ea nu poate trece peste retribuțiunea pe 30 zile într'un an (art. 78 reg.).

Suspendarea, cu pierderea salariului pe timp de cel mult 3 luni, se va da: pentru insulta superiorului, pentru abateri grave dela datorie sau când

funcţionarul va fi dat judecăţii pentru vreunul din delictele prevăzute la art. 15, lit. *b*, din lege; în acest din urmă caz dacă funcţionarul este achitat de instanţele judecătoreşti, ministrul este obligat a-l reintegrà la primul loc vacant în gradul şi clasa din care făceà parte (art. 80 reg.).

Punerea în disponibilitate şi *revocarea* se aplică funcţionarilor până la gradul de subşef de biurou exclusiv, pentru aceleaşi motive, pentru cari funcţionarii superiori sunt trimişi înaintea autorităţii disciplinare (art. 81 reg.).

Revocare fără aviz. Suspendare. Când se dovedeşte că un funcţionar de orice grad a fost condamnat — mai înainte de a fi fost numit — pentru una din crimele sau delictele prevăzute la art. 15, al. *b* din lege, ministrul îl revoacă fără a mai luà avizul autorităţii disciplinare. Iar dacă este deschisă numai acţiune publică, îl suspendă până la terminarea instrucţiunii afacerii pentru care a fost dat în judecată (art. 40 lege).

178. — Autoritatea disciplinară se compune din secretarul general al ministerului de interne şi din doi membri: un consilier la înalta Curte de casaţie şi justiţie şi altul dela Curtea de apel din Bucureşti. Cei doi membri sunt numiţi prin decret regal în urma raportului ministrului de interne, pe termen de 2 ani. Consilierul înaltei Curţi de casaţie este de drept preşedinte al autorităţii disciplinare.

Subdirectorul personalului îndeplineşte funcţiunea de secretar al autorităţii disciplinare (art. 34 lege, 82 regul.).

Sunt supuşi acţiunii disciplinare, în cazurile şi cu formele prevăzute de lege, toţi funcţionarii numiţi prin decret regal, dela gradul de subşef de biurou inclusiv în sus, cari se bucură de deplină stabilitate în aceste funcţiuni. Fac excepţie funcţionarii prevăzuţi în lege la art. 17 (art. 83 regul.).

Trimiterea funcţionarilor înaintea autorităţii disciplinare se face de ministru şi are loc când faptul

imputat lor reclamă o măsură pe care el n'o poate luà decât pe baza unui aviz conform al autorităţii disciplinare.

Cazurile când un funcţionar e trimes înaintea autorităţii disciplinare sunt următoarele:

1) Când funcţionarul dă dovezi de vădită incapacitate; 2) când, în urma amendării în conformitate cu art. 79, funcţionarul continuă să deà dovezi de neglijenţă în serviciu sau de lipsă de cuviinţă în raporturile reciproce sau ierarhice; 3) când funcţionarul destăinueşte fapte de serviciu în privinţa cărora s'a dispus păstrarea secretului sau cari, prin natura lor, nu pot fi comunicate; 4) când funcţionarul a fost condamnat pentru vreuna din crimele sau delictele enumerate la art. 15 din lege; 5) când ministrul a aplicat până la maximum pedepsele pe cari le poate dà, sau numai suspendarea şi totuş funcţionarul nu s'a corijat; 6) când funcţionarul, care a primit ca pedeapsă disponibilitatea, este reprimit şi cade apoi din nou sub prevederile vreunuia din alineatele de mai sus (art. 85 reg.).

Procedura. Actul de trimitere este însoţit de un memoriu, în care se va arătà desluşit faptul imputat, dovezile sau împrejurările cari îl stabilesc şi textul de lege şi de regulament pe care se întemeiază acţiunea disciplinară.

Memoriul este semnat de ministru şi se bazează pe ancheta făcută de un inspector general administrativ când este vorba de trimiterea în judecată a unui director şi a inspectorului de poliţie. Pentru ceilalţi funcţionari se întemeiază pe ancheta făcută sau de inspectorul general administrativ sau de directorul respectiv.

La memoriu se vor arătà orice alte acte, constatări sau informaţiuni ce se vor crede necesare pentru luminarea cauzei.

O copie de pe memoriu, certificată pentru conformitate, va fi înmânată confidenţial funcţionarului trimis în judecata autorităţii disciplinare (art. 86 reg.).

Ministrul de interne, formând actul de trimitere înaintea autorității disciplinare, va dispune înregistrarea lui în registrele anume ținute pentru aceasta[1]); va fixà ziua pentru înfățișare și va încunoștiințà despre această zi pe funcționarul trimis înaintea autorității disciplinare (art. 87 reg.).

Suspendarea. Odată cu semnarea actului de trimitere în judecată, ministrul poate suspendà din funcțiune pe funcționarul învinuit, până la pronunțarea autorității disciplinare. Această suspendare nu este considerată ca pedeapsă și nu atrage după sine pierderea salariului pe timpul cât ea durează (art. 39 al. I și II lege).

Termenul de înfățișare va fi de cel puțin 5 zile și de cel mult 10 zile libere dela data înregistrării actului de trimitere, putându-se prelungì, în cazul când autoritatea disciplinară nu s'ar puteà întrunì din lipsa unuia din membrii săi (art. 89 reg.).

Citația. Ordinul, prin care se citează funcționarul înaintea autorității disciplinare, va cuprinde: ora, ziua, luna și anul, în care este chemat spre înfățișare; locul unde se întrunește autoritatea disciplinară; faptul imputat, împreună cu textul legii și regulamentului pe care se întemeiază actul de trimitere; prevenirea că dacă cel citat nu se va pre-

---

1) *Pentru înregistrarea afacerilor de asemenea natură se vor ține la direcțiunea personalului două* registre: *unul de ordine și anual, în care se vor trece după rândul intrării toate actele de trimitere înaintea autorității disciplinare; altul alfabetic și general, în care se vor trece la litera respectivă și în coloane, numele funcționarilor trimiși înaintea autorității disciplinare, cu arătarea funcțiunii ce ocupă, a faptului imputat, a hotărîrii urmate și numărul dosarului format, care va fi acela de ordine al opisului arhivei respective (art. 88 reg.).*

zentă afacerea va fi cercetată în lipsă-i, fără nici un mijloc de revenire de nici un fel.

El va fi expediat funcţionarului în plic închis, cel puţin cu trei zile înainte şi va semnà în condica de primire (art. 90 reg.).

Consultarea dosarului. Până în ziua înfăţişării funcţionarul va fi în drept să ià personal cunoştinţă de dosarul cauzei, prezentând citaţia (art. 37 lege, 91 reg.).

Intrunirea autorităţii. Autoritatea disciplinară se întruneşte la ministerul de interne în ziua şi ora fixată (art. 92 reg.).

Şedinţele se vor ţine numai în zile de lucru. Ele vor fi secrete (art. 93 reg.).

Termenul de pronunţare este de cel mult 10 zile dela primirea actului de trimitere (art. 39 al. III lege).

După ce se va face apelul nominal, autoritatea disciplinară va intrà în cercetarea cauzei, ordonând secretarului să deà cetire memoriului şi actului din dosar.

Funcţionarul învinuit se va prezentà singur înnaintea autorităţii disciplinare şi se va puteà apărà fie oral, fie prin memoriu în scris (art. 94 reg.).

Caz de boală. Funcţionarul care, din cauză de boală bine stabilită, nu se va puteà prezentà, va puteà să răspundă învinulpării ce i se aduce printr'un memoriu scris sau să ceară autorităţii disciplinare fixarea unui alt termen de judecată, care nu va fi mai lung de 15 zile dela prima înfăţişare (art. 95 reg.).

Hotărîrea. Autoritatea disciplinară va puteà pune orice întrebări, dându-şi hotărîrea sa chiar în acea şedinţă.

Ea este în drept să dispună, dacă crede necesar, facerea unui supliment de anchetă. In acest caz autoritatea disciplinară va fixà o altă zi de judecată şi va pune termenul în cunoştinţa funcţionarului fără nici o altă chemare. In nici un caz

acest nou termen nu va puteà fi mai lung de 15 zile dela data primei înfățișări.

Hotărîrea autorității disciplinare se dă cu majoritate de voturi; este nemotivată și se semnează de toți membrii, chiar și de acela care ar rămâne în minoritate și fără ca acesta să arate părerea lui. Această hotărîre se înscrie la rând în registrul special, ce se păstrează la direcția Administrației generale a personalului și statisticei din minister (art. 96 reg.).

Executarea hotărîrilor. Hotărîrile date de autoritatea disciplinară sunt definitive: asupra lor nu se mai poate revenì pe nici o cale. Ele se execută de ministru, care prezintă Regelui cuvenitul decret pentru aplicarea pedepsei (art. 36 alin. II lege și 98 reg.).

Pedepsele ce poate dà autoritatea disciplinară sunt: punerea în disponibilitate și revocarea.

Când se dă revocarea, executarea pedepsei se face independent de trimiterea funcționarului înaintea instanțelor judecătorești, dacă e cazul (art. 36 alin. III lege).

Consecințele pedepselor. — Funcționarul suspendat pierde dreptul de înaintare timp de 2 ani dela expirarea pedepsei;

Cel pus în disponibilitate, fie direct de ministru, fie în urma avizului autorității disciplinare, poate fi reprimit în serviciu, însă după trecere de cel puțin 2 ani dela data punerii în disponibilitate;

Cel revocat, fie de ministru, fie de autoritatea disciplinară, nu mai poate fi primit în administrația centrală a ministerului (art. 38 lege).

Dacă este loc la o acțiune penală, dosarul va fi înaintat instanței competinte (art. 99 reg.).

Notarea pedepselor. Măsurile și pedepsele disciplinare aplicate funcționarilor se notează în statele individuale de serviciu (art. 100 reg.).

Indemnizații. Membrii autorității disciplinare pri-

mesc o indemnizaţie de câte 40 lei pentru fiecare şedinţă la care participă, iar secretarul 20 lei de şedinţă (art. 101 reg.).

II. Administraţiunea exterioară

179. — Necesitatea diviziunilor administrative. Am văzut că art. 4 din Constituţie stabileşte că teritoriul României este împărţit în judeţe, judeţele în plăşi şi plăşile în comune[1]). Necesitatea unei diviziuni administrative e vădită. Acţiunea administrativă n'ar puteà fi exercitată în toată întinderea ţării fără această diviziune, căci dacă se poate guvernà de departe, nu se poate administrà decât de aproape. Aducerea la îndeplinire a diferitelor legi, punerea lor în armonie cu caracterul şi obiceiul populaţiunii diferitelor regiuni, stabilirea competenţei fiecărui agent, în scop de a se înlătură conflictele ce s'ar naşte la aplicarea legilor, a necesitat dispoziţiunea art. 4 citat; iar pentru a se garantà siguranţa perpetuării cât mai îndelungate a acestei diviziuni, Constituanta a adăugat la art. 4 un alineat, dispunând că „aceste diviziuni şi subdiviziuni nu pot fi schimbate sau rectificate decât printr'o lege"[2]).

---

1) *S'ar părea la prima vedere că art. 4 e în contrazicere cu art. 1, după care Regatul României constitue un stat indivizibil. Art. 1, însă, se referă la indivizibilitate din punct de vedere politic, iar nu sub raportul administraţiunii, sub care trebuieşte privită diviziunea din art. 4. Acest articol e reprodus în art. 1 al legii pentru organizarea autorităţilor administrative exterioare.*

2) *In interesul unei bune administraţiuni s'a stabilit diviziuni şi din alte puncte de vedere; astfel, sunt diviziuni* militare: *ţara e împărţită în cinci diviziuni, formând 5 corpuri de armată, cari*

180. — Autoritățile administrative exterioare — organizate prin legea din 1 Noemvrie 1892 — sunt: A) *Inspectoratul general administrativ;* B) *Administrațiunea județeană,* compusă din: Prefecturile de județe și Administrațiile de plăși; C) *Administrațiunea comunală,* compusă din: comunele urbane și cele rurale.

A) Inspectoratul general administrativ

181. — Pe lângă ministerul de interne funcționează cinci inspectori generali administrativi, al căror număr a variat în decursul timpului după necesități sau mijloacele bugetare[1]). Ei sunt direct subordonați ministrului de interne și nu primesc ordine decât dela dânsul. Atribuțiunile lor sunt: 1) a inspectà autoritățile administrative, județene și comunale; 2) a face cercetări după delegațiile speciale date de ministru[2]); 3) a susține în numele

---

la rândul lor se subîmpart în regiuni de divizii, brigade, regimente, etc.; sub raportul cultelor, *avem 8 eparhii din cari două metropolitane și șase episcopale; apoi, diviziuni* judecătorești: *cinci regiuni cu cinci curți de apel (cu cea dela Constanța, creată în anul acesta). Din alte puncte de vedere s'a păstrat diviziunea în județe, precum: serviciul tehnic, administrațiunea financiară, revizoratul școlar, serviciul sanitar, etc., cari sunt organizate pe județe.*

1) *In 1901 — din pricina economiilor — s'au suprimat. In timpul din urmă numărul lor s'a mărit, nu atât pentru nevoia serviciului, cât pentru a se plasà în aceste posturi unele personalități politice.*

2) *Aceste atribuțiuni sunt prevăzute de art. 2 din noua lege de organizare a ministerului de interne. Ele sunt cu mult mai restrânse decât cele din art. 6 și urm. ale legii administrative exterioare.*

ministrului acuzarea în contra funcţionarilor administrativi trimişi în judecata autorităţii disciplinare: Consiliul administrativ permanent şi a ţine locul unuia din membrii acestui Consiliu — în caz de absenţă — când se judecă procese sau au loc examene de ofiţeri de poliţie, ori administratori de plăşi.

B) Administraţiunea judeţeană

I) *Prefecturile de judeţ*[1]).

182. — **Istoric.** Impărţirea ţării în judeţe nu este nouă în dreptul nostru. Documente de prin secolul al XVI ne arată că atât Muntenia, cât şi Moldova, erau împărţite în regiuni administrative, puse sub conducerea mai întâiu (pela 1721) a aşà numiţilor *căpitani de judeţe*, sub cari erau căpitani de plaiuri, comandanţi militari şi administratori. Alături de ei mai e.au—în Moldova mai ales—*pârcălabi*, cari exercitau în unele cazuri şi atribuţiuni de administrator şi judecător al cetăţii. Domnul Muntenici Constantin Mavrocordat, a desfiinţat, în anul 1739, instituţia căpitănatelor cu caracter militar şi a numit în fiecare judeţ câte doi *ispravnici*, cari erau şi administratori şi judecători — înlocuindu-se şi în Moldova cu acest nume acela de pârcălabi, cu excepţia unor ţinuturi în cari s'a păstrat vechile numiri de: serdari, pârcălabi şi vornici (până la sfârşitul secolului al XVIII-lea).

Alexandru Ipsilante, domnul Munteniei (1775) înfiinţează — prin pravila sa — câte un judecător în fiecare judeţ spre a uşurà sarcina ispravnicilor,

---

1) *Sunt organizate prin „legea autorităţilor administrative exterioare din 1 Noemvrie 1892", cu regulamentul ei de aplicare din 3 Noemvrie 1892, precum şi de „legea pentru consiliile judeţene din 1894".*

mai având însă şi aceştia dreptul de a judecà — drept pe care-l au până sub regulamentul organic, când se înfiinţează judecătoriile de judeţ, cari judecă toate pricinile în primă instanţă, iar ispravnicii rămân competenţi să judece numai pricinile administrative şi în materie penală, precum şi pricinile de vini poliţieneşti.

Pe la anul 1790, ispravnicii se alegeau de divan prin tragere la sorţi şi Domnul numeà pe unul din trei recomandaţi şi celui numit i se dà o carte de isprăvnicie. Fiecare ispravnic, la intrarea în slujbă, îşi numeà ca ajutoare mai mulţi *zapcii* cari îndeplineau de fapt atribuţiile sale administrative.

Sub regulamentul organic, la 1 Aprilie 1831, s'a încuviinţat de Obştească Adunare a ţării ca numirea de ispravnici să se schimbe în aceea de *otcârmuitori*, iar cea de zapciu în *subotcârmuitor de plasă* — cu atribuţiunile cele vechi. Dela acel an, otcârmuitorul se propunea de Sfatul administrativ al fiecărui judeţ (consiliul judeţean de azi), iar Domnul numeà pe unul din cei doi propuşi.

In anul 1848, otcârmuitorii judeţelor au luat numele de *administratori*, iar subotcârmuitorii pe acela de *subadministratori*, cu aceleaşi atribuţiuni de mai înainte.

La 1860 — când se face noua organizare administrativă după principiile din apus — administratorul ia numele de *prefect* şi subadministratorul de *subprefect* şi cu aceste numiri îi găsim în legea pentru consiliile judeţene din 1864.

Judeţul atât înainte, cât şi prin regulamentul organic, erà pur şi simplu o diviziune teritorială, o circumscripţiune administrativă, aşà cum este astăzi plasa.

Prin art. 1 al legii pentru consiliile judeţene din 1864, pentru prima oară, judeţul ia o nouă formă: el devine o persoană juridică[1]) de drept adminis-

1) *Judeţele şi comunele, din punct de vedere*

trativ, recunoscându-i-se prin această lege descentralizatoare posibilitatea de a avea un patrimoniu propriu şi creându-se tot atunci un nou organ administrativ: *Consiliul judeţean*, care să reprezinte interesele locale, mai ales cele economice ale judeţului.

183. — **Organele judeţene** — adică acelea cari exercită atribuţiunile acordate judeţului — se împart după cum administraţiunea este deliberantă sau activă, în: a) *deliberante:* consiliul judeţean şi delegaţiunea judeţeană şi b) *executive:* prefectul judeţului şi administratorul de plasă.

184. — **Consiliul judeţean** [1]) este organul deliberant, care se adună periodic şi reprezintă interesele locale, colective şi economice ale judeţului (art. 1 l. cons. jud.). De aci rezultă că judeţul e o persoană morală; că există un mandat şi un mandatar.

Numărul consilierilor. El se compune din 18 membrii — aleşi câte 6 de fiecare din colegiile electorale pentru Cameră[2]).

---

al administraţiunii intereselor lor locale colective şi economice, formează persoane juridice, iar plăşile sunt simple circumscripţiuni administrative (art. 2 l. org. aut. adm. exterioare).

1) *Acest organ a fost creat de „legea pentru consiliile judeţene" din 2 Aprilie 1864, care decideà că numărul consilierilor ce compuneau consiliul erà câte doi de fiecare plasă, având un preşedinte numit de guvern din cei 3 consilieri cari întruniseră cele mai multe voturi. Legea din 31 Martie 1872 prevedeà câte 12 consilieri, aleşi câte 3 de fiecare colegiu electoral de adunare. (După Constituţia din 1866 erau 4 colegii pentru Cameră). Legea din 31 Maiu 1894 fixează numărul consilierilor la 18.*

2) *Încă din anul 1909 s'a depus pe biuroul Se-*

Mandatul consiliului județean este de 4 ani, calculați dela data când alegerea este definitivă (legea din 15 Iunie 1905) — dispoziţiune prin care s'a pus capăt alegerilor generale de consilii județene ce se făceau la venirea unui nou guvern și în urma dizolvării vechilor consilii.

Mandatul e considerat ca o sarcină publică, adică nimeni nu-l poate refuzà după ce a fost ales, nici să demisioneze înainte de expirarea lui, decât pentru următoarele motive: *a)* vârsta de 60 ani împliniți; *b)* numirea în funcțiuni publice sau primirea mandatului de deputat sau senator; *c)* îndeplinirea unui mandat anterior; *d)* boală și infirmitate corporală sau o altă forță majoră dovedită. Asupra admisibilității acestor motive decide Consiliul județean. Refuzul mandatului sau neprestarea jurământului se pedepsește cu amenda dela 150—500 lei în folosul județului; câtimea amenzii se pronunță de consiliu și încassarea ei se face de prefect, conform legii de urmăriri (art. 26. l. cons. județene).

Alegători la alegerile de consilii județene pot fi toți aceia cari întrunesc condițiunile prescrise de legea electorală pentru alegerile de deputați, iar listele electorale ale acestor alegeri servesc și pentru consiliile județene (art. 7 l. cons. jud.).

Eligibilitate. Pentru ca cineva să poată fi ales consilier județean, trebuie să îndeplinească, pe lângă condițiunile de alegător, și următoarele: *a)* să aibe etatea de 25 ani împliniți; *b)* să fi declarat cu 6 luni înainte de alegere că-și are domiciliul politic în județul unde candidează — neputând alege acest domiciliu decât acei cari au acolo sau domiciliul real sau vreo proprietate imobiliară rurală ori urbană (art. 27 l. cons. jud.).

---

natului un proiect de lege pentru consiliile județene cuprinzând ca principiu colegiul unic — *principiu despre care va avea să se ocupe noua Constituantă.*

Ineligibilităţi. Nu pot fi consilieri judeţeni: 1) toţi militarii în activitate de serviciu şi toţi funcţionarii statului, judeţului sau comunelor, ori ai vreunui stabiliment public, dependinte de dânsele, afară de membrii învăţământului universitar şi pensionarii statului; 2) preoţii şi monahii; 3) arendaşii sau locatarii proprietăţilor judeţului şi contractanţii de diferite furnituri sau întreprinderi pentru lucrări de-ale judeţului (art. 28 l. c. jud.); 4) consilierii, ce vor fi luat parte la şedinţe nelegale ale consiliului judeţean şi pe cari tribunalul, pe lângă pedeapsa închisoarii, îi va fi declarat neeligibili, timp până la 4 ani, socotiţi din ziua condamnării (art. 75 eadem.).

Incompatibilităţi[1]). Există incompatibilităţe între mandatul de consilier judeţean şi acela de consilier comunal (art. 28 eadem.). De asemenea consilierul judeţean, ales în mai multe colegii trebuie să opteze numai pentru unul din colegii, precum iarăş acela ales în mai multe judeţe deodată, trebuie să-şi aleagă unul din judeţe (art. 24 eadem). Tot incompatibilitate există între rudele de aproape, tatăl şi fiul, bunul (moşul) şi nepotul, fraţii, cumnaţii, unchiul — cari nu pot fi în acelaş timp consilieri judeţeni. In acest caz, se dă preferinţă celui care a avut voturi mai multe şi la caz de paritate (voturi egale) celui mai în vârstă (art. 29 eadem).

Alegerile. Convocarea colegiilor electorale, ca şi operaţiunile electorale se fac potrivit aceloraşi dispoziţiuni prescrise de legea de procedură electorală pentru alegerile de Deputaţi.

---

1) *Incompatibilitatea diferă de ineligibilitate prin aceea că nu împiedecă pe cineva de a fi ales în mod regulat, dar odată ales îi impune obligaţia de a opţă (a alege) între mandatul ce i se încredinţează şi între funcţiunea ce aveà mai înainte.*

Votarea se face cu buletine uninominale tipărite (art. 16 l. cons. jud.).

Alegeri complimentare n'au loc decât când vacanţa ivită în consiliu — prin anularea alegerii, opţiune, moarte, demisiune sau pierderea uneia sau mai multor condiţiuni de eligibilitate — ar fi de cel puţin doi consilieri aleşi de acelaş colegiu. In acest caz se convoacă colegiul respectiv spre a procede până în două luni la o nouă alegere pentru locurile vacante (art. 80 l. cons. jud.).

Contestaţiile împotriva alegerilor de consilii judeţene se fac sau în ziua de alegere la preşedintele biuroului electoral sau la ministerul de interne — până în 7 zile libere dela proclamarea rezultatului— autoritate care se rosteşte asupra lor (art. 55 şi 56 l. proc. electorale).

Verificarea titlurilor — adică a îndeplinirii condiţiunilor de eligibilitate şi de incompatibilitate— se face de consiliul judeţean, care rezolvă contestaţiile relative. Ca să delibereze trebuie să fie faţă jumătate plus unu din numărul membrilor ce-l compune (art. 36 l. cons. jud.).

Jurământul. După verificarea titlurilor, membrii consiliului depun — în faţa prefectului — următorul jurământ: „Jur credinţă Regelui şi supunere Constituţiunii şi legilor ţării mele". Cel ce n'a depus jurământul nu poate luă parte la deliberare; iar cel care refuză a-l depune, se consideră demisionat şi i se aplică pedeapsa amenzii conform art. 26 (art. 37 eadem).

Intrunirea consiliului. Se întruneşte în sesiune ordinară la 15 Octomvrie al fiecărui an la reşedinţa judeţului şi în sesiune extraordinară când sunt chestiuni de rezolvat. Convocarea se face prin decret regal, care cuprinde obiectele şi ordinea deliberaţiunilor. Sesiunile se deschid şi închid, în numele Regelui, de către prefectul judeţului.

După ce-şi verifică titlurile, consiliul alege biuroul definitiv compus din un preşedinte, doi vice-

președinți și doi secretari. Apoi procedează la discuțiunea chestiunilor puse la ordinea zilei (art. 32 eadem).

Atribuțiunile consiliului județean pot fi grupate în două categorii:

a) Se pronunță asupra tuturor chestiunilor *de interes județean* (art. 50), precum: stabilește bugetul veniturilor și cheltuelilor județului pentru anul următor (art. 51[1]); statuează asupra construcțiunii drumurilor și podurilor județene, a canalelor și asupra altor lucrări ce s'ar face cu cheltueala județului (art. 61); autorizează împrumuturile ce este nevoie să se facă în contul județului, înstrăinările și schimburile averii ce ar posedà județul și transacțiunile relative la această avere (art. 59); decide asupra înființării și îmbunătățirii stabilimentelor publice ce depind de județ (art. 58); autorizează pornirea și urmărirea înaintea justiției a proceselor privitoare la averea județului (art. 60); hotărăște lefile funcționarilor județeni (art. 56); poate face regulamente pentru administrarea intereselor speciale ale județului (art. 69); poate votà contribuțiuni în profitul județului (zecimi județene) în limitele legii din 3 Aprilie 1884, adică trei zecimi; se pronunță asupra cererilor relative la înființarea, desființarea sau schimbarea zilelor de târg în județ (art. 66), etc.

b) In unele cazuri consiliul îndeplinește rolul de *organ consultativ* al puterii centrale, când dă simple *avize*, cari nu sunt obligatorii pentru acea putere. Astfel: dă avizul în privința clasării căilor județene, după care se aprobă prin decret regal (art. 10 legea drumurilor), iar nu prin lege cum se prevedeà în art. 64 din legea cons. județene; dă avizul asupra schimbărilor de circumscripțiuni comunale și plăși: alipiri și deslipiri, înființări și desființări de sate, cătune și comune, schimbări de

1) *Vezi modul cum se alcătuește bugetul la „Legea asupra contabilității publice"*.

nume sau reşedinţe de comune şi plăşi (art. 67 l. cons. jud., art. 6 şi urm. legea com. rurală); poate fi chemat a se rosti şi asupra tuturor obiectelor ce i se deferă de Corpurile legiuitoare sau de către guvern (art. 50 alin. ultim l. cons. jud.).

c) Consiliul mai poate să exprime guvernului *dorinţe* privitoare la interesele generale ale judeţului (art. 70).

Actele consiliului. In calitate de reprezentant al intereselor judeţului, Consiliul poate face *acte de gestiune* şi *acte de autoritate.*

Din punctul de vedere al forţei lor executorii, aceste acte se împart în:

a) *Deliberaţiuni executorii prin ele însile,* privitoare la interesele excluziv locale, pe cari consiliul le poate face fără o prealabilă autorizare, precum sunt: cumpărări, schimburi, înstrăinări, transacţii, hotărnicii, ieşire din indiviziune, arendări, construcţiuni de drumuri, poduri, canaluri, când valoarea stabilită prin aceste acte nu depăşeşte suma de 20.000 lei. Acestea sunt *acte de gestiune.*

Poate face singur şi unele *acte de autoritate,* ca: declararea de utilitate publică în cazurile prevăzute de art. 1, 2 şi 11 din legea de expropriaţiune: înfiinţarea, desfiinţarea sau schimbarea zilelor de târg (art. 66 l. cons. jud.); executarea lucrărilor ce interesează mai multe judeţe (art. 65 eadem).

b) *Deliberaţiuni supuse tutelei administrative,* ce se exercită de Rege şi de Parlament; cari — cu alte cuvinte — nu devin executorii decât după o aprobare dată prin decret regal sau prin o lege

Sunt supuse aprobării Regelui înainte de a fi puse în lucrare, încheierile consiliului relative la: bugetul veniturilor şi cheltuielilor judeţului; cumpărări, schimburi, înstrăinări, transacţii şi compromise privitoare la averea mobiliară sau imobiliară a judeţului; actele de hotărnicii şi ieşirile din indiviziune pentru imobile; rezultatul licitaţiilor şi tocmelilor; condiţiunile de arendări, închirieri şi în-

treprinderi de lucrări; construcţiuni de drumuri, poduri, canale, edificii şi orice înfiinţări sau îmbunătăţiri de stabilimente publice, făcute în total sau în parte cu cheltueala judeţului; planurile, devizele şi caietele de sarcini pentru construcţii, reparaţii şi dărâmări — când valoarea tuturor acestor acte sau lucrări ar trece de 20.000 lei; apoi împrumuturile şi ipotecile până la suma de 100.000 lei; regulamentele privitoare la interesele speciale ale judeţului; primirea darurilor şi legatelor făcute judeţului şi aşezămintelor publice ce ţin de judeţ; crearea de stabilimente de folos public pe cheltueala judeţului (art. 71 alin. I).

Sunt supuse aprobării Corpurilor legiuitoare: Împrumuturile şi ipotecile ce judeţele ar voi să contracteze dela suma de 100.000 lei în sus (art. 71 alin. II).

Autoritatea tutelară nu poate să modifice încheierea consiliului judeţean, ci sau s'o aprobe fără modificare, sau s'o respingă. Când găseşte că e loc la modificări, o poate restitui cu observaţiunile sale, amânând aprobarea sau respingerea până după o nouă deliberare a consiliului.

Regele, însă, poate refuză aprobarea sa în total sau în parte la unul ori mai multe articole ale bugetului, încuviinţându-l pentru rest (art. 72 alin. I, II şi III).

Aprobarea sau anularea actului de către Rege trebuie făcută înăuntrul unui termen de 40 zile dela data notificării încheierii; dacă expiră acest termen fără a se fi dat vreo decizie, încheierea se consideră de drept aprobată. Guvernul poate, în cele 40 zile, să dea o decizie motivată pentru prelungirea termenului de pronunţare (art. 73).

Control. In afară de tutela administrativă, autoritatea centrală exercită asupra actelor consiliului un control: *a)* veghează ca ele să nu fie contrarii legilor şi regulamentelor de administraţie publică; *b)* să nu fie luate în afară din adunarea legală şi

c) să nu depăşească limita atribuţiunilor sale. Când aceste condiţiuni nu sunt respectate, guvernul poate, din oficiu, după cererea prefectului sau a părţilor interesate, să suspende sau chiar să anuleze acele încheieri (art. 74). Deciziunile Consiliului de miniştrii sunt motivate şi se aduc la cunoştinţa consiliului judeţean, care e ţinut să se conformeze.

Dreptul de recurs al prefectului. Când consiliul iă încheieri cari — deşi legale — vatămă interesele judeţului, prefectul e dator să facă recurs la guvern (Consiliul de miniştri) până în 10 zile din ziua când consiliul a dat votul său, dacă prefectul a luat parte la deliberare; iar când n'a fost faţă, termenul se socoteşte dela data comunicării deciziei de către preşedintele consiliului. Recursul suspendă executarea şi guvernul trebuie să se pronunţe până în 20 zile dela primirea lui. Dacă nu hotărăşte sau nu arată prefectului că are nevoie de un termen spre a decide, încheierea devine lucrătoare. Admiţând recursul prefectului, guvernul anulează încheierea consiliului (art. 95). Cu acest chip, toate încheierile — chiar şi cele executorii prin ele însile— sunt supuse aprecierii puterii centrale, care are posibilitatea să le anuleze.

185. — Delegaţiunea judeţeană. Prin legea din 31 Maiu 1894 pentru consiliile judeţene, desfiinţându-se comitetul permanent, s'a înfiinţat un nou organ deliberant: *delegaţiunea judeţeană*, căreia i s'au trecut o parte din atribuţiunile acelui comitet (anume cele din art. 87: judecarea contestaţiilor electorale, aprobarea bugetelor şi conturilor la comunele rurale şi urbane nereşedinţe) — celelalte atribuţiuni fiind date prefectului (art. 94: expedierea şi executarea încheierilor consiliului judeţean şi ale delegaţiei; art. 98: semnează ordonanţele de plată şi înaintează guvernului — ministerului de interne — borderou de ordonanţele emise şi de sumele plătite din fondurile judeţului; art. 100: ex-

pune consiliului situaţia judeţului şi îi supune conturile şi bugetul).

Delegaţia se alege de consiliul judeţean din sânul său şi este compusă din trei membrii — din cari unul preşedinte — şi trei supleanţi. Se întruneşte oridecâteori o convoacă prefectul. La şedinţă sunt chemaţi trei membri şi primul supleant — ceilalţi urmând să înlocuească pe membrul absent; prefectul, de asemenea, e ţinut să asiste personal — sau să delege pe locţiitorul său — la şedinţele delegaţiei, dând verbal sau scris toate ştiinţele necesare pentru rezolvarea afacerilor.

Deciziunile delegaţiei, ca să fie valabile, trebuie să fie date de cel puţin doi membrii, sau doi supleanţi (art. 86).

Atribuţiuni. Delegaţia exercită mai multe feluri de atribuţii:

1. *Face acte de tutelă administrativă*, faţă de autorităţile din comunele rurale şi din cele urbane nereşedinţe în cazurile anume determinate de lege (art. 53 din legea comunală rurală: aprobarea bugetului, conturilor, creditelor, tarifelor, cumpărărilor, înstrăinărilor şi schimbului de averi nemişcătoare, împrumuturilor şi ipotecilor; delimitărilor şi împărţirii imobilelor în devălmăşie; art. 87 din legea consiliilor judeţene: aprobă bugetele şi conturile comunelor urbane nereşedinţe. Cu ocazia aprobării conturilor, delegaţia judecă gestiunea primarilor şi perceptorilor comunali şi pronunţă deciziuni prin cari îi condamnă la plată. Dacă valoarea condamnării este sub 300 lei — inclusiv — decizia delegaţiei e definitivă, iar dacă o depăşeşte, decizia e supusă apelului la Curtea de Conturi; art. 133 alin. II l. com. rurală: aprobă regulamentele pentru paza de zi şi de noapte şi pentru paza holdelor, întocmite de consiliile comunale în condiţiunile determinate în acest articol).

2. *Face acte de contencios administrativ:* când judecă contestaţiile electorale în contra alegerilor de

consilieri în oraşele neerşedinţe şi în comunele rurale, cu drept de recurs la ministerul de interne (art. 55 şi 56 din legea proc. electorale); când judecă definitiv apelurile făcute de cel interesat sau administratorul plăşii în contra deciziunilor consiliului comunal rural, relativ la încompatibilităţile sau incapacităţile membrilor aleşi (art. 24 l. com. rurală) sau recursurile făcute în aceeaş materie, conform art. 74 din legea pentru alegerea consiliilor comunale — atribuţiune ce o avea desfiinţatul comitet permanent; când judecă definitiv apelurile făcute de sfaturile săteşti în contra încheierilor consiliului comunal cari ar jignì interesele satului (art. 67 l. com. rurală);

3. Dă *avize* asupra chestiunilor relative la interesele judeţului cari i se cer de prefect: când în intervalul dintre sesiunile consiliului judeţean, dânsul voeşte să se pronunţe asupra unor afaceri urgente a căror rezolvare e deferită de lege consiliului, în care caz prefectul trebuie să ia avizul delegaţiei, dând decizia sa în conformitate cu acél aviz (art. 92 l. cons. jud.).

4. Face *regulamente* asupra intereselor speciale ale judeţului (ca şi consiliul judeţean) — cari se subscriu de preşedintele delegaţiei, contrasemnează de secretarul consiliului judeţean şi se aprobă de Rege, publicându-se apoi, — prin îngrijirea prefectului — în Monitorul Oficial şi alte foi.

5. Are atribuţii speciale date de regulamentul pentru serviciul sanitar de judeţe din 12 August 1894.

186. — Prefectul judeţului. In fiecare judeţ administraţiunea afacerilor generale ale statului este încredinţată unui prefect, care se numeşte şi se revoacă prin decret regal, după recomandaţiunea ministrului de interne, sub ale cărui ordine directe stă.

Condiţiuni. Legea n'a fixat nici o condiţiune specială de numire în această funcţiune, în ce priveşte

titlurile academice sau ocuparea altor funcţiuni administrative, rămânând ca singure condiţiuni acelea pretinse oricărui funcţionar public, anume: să fie român, major şi să se bucure de toate drepturile civile şi politice.

Prefecţii se numesc prin decret regal, după ce s'au hotărît de Consiliul de Miniştrii şi în urma recomandaţiunii făcute Regelui — prin raport — de către ministrul de interne.

Atribuţiunile prefectului. Legea din 1864 a suferit modificări în anii 1872, 1883 şi 1886. Cea mai importantă însă este aceea din 1894, care pune pe alte baze rolul prefectului. Astfel, desfiinţându-se atunci instituţiunea comitetului permanent, s'au trecut toate atribuţiunile lui — ca organ de execuţiune al afacerilor privitoare pe judeţ — asupra prefectului, aşa în cât de aci înainte el se prezintă cu două calităţi: 1) ca delegat al guvernului, reprezentant al puterii centrale în judeţ şi 2) administrator al intereselor locale judeţene.

1) *Ca reprezentant al guvernului,* al puterei centrale, prefectul reprezintă puterea executivă, şi pe şeful ei — Regele — în toată circumscripţiunea supusă administraţiunii sale; competenţa sa nu poate trece peste marginele diviziunii administrative. In această calitate face acte de putere publică, acte de suveranitate; el execută toate ordinele ce i se transmit de celelalte departamente şi corespunde direct cu ele. Este un fel de intermediar între guvern şi autorităţile administrative, cărora le transmite acţiunea pornită dela centru şi în această calitate e însărcinat să ia măsurile necesare pentru aplicarea legilor, regulamentelor, decretelor regale şi deciziunilor ministeriale. Cu alte cuvinte, autoritatea lui are un caracter de generalitate cuprinzând, în limitele judeţului, pe acea a capului puterei executive care i transmite ordinele şi instrucţiunile prin cele nouă artere ministeriale, dar mai cu seamă

prin ministrul de interne[1]); iar guvernul are în prefect pe reprezentantul cel mai autorizat cu ajutorul căruia imprimă serviciilor locale vederile sale. Din acest punct de vedere se zice că prefecții au un caracter politic și astfel sunt supuși la schimbările politice ce se petrec în stat[2]).

In această calitate are două feluri de atribuțiuni: A) *cu putere de deciziune proprie*[3]) — când are dreptul de inițiativă, dând socoteală bine înțeles ministrului de actele sale; de multe ori aceste acte sunt aprobate în mod prealabil de ministru, și, conform principiului de ierarhie, ministrul își poate

---

1) *Ceilalți miniștri au legături mai directe cu alți funcționari administrativi; așa de ex. ministrul justiției stă în legături directe cu procurorul decât cu prefectul; cel de finanțe cu inspectorii și administratorii financiari; cel de instrucție publică, cu inspectorii și revizorii școlari, directorii și profesorii; ministrul de războiu cu comandanții militari.*

2) *Astfel se explică cum, în mod obișnuit, numirea prefecților nu se face decât după ce candidatura lor a fost discutată și aprobată de Consiliul de Miniștri (de guvern).*

3) *Cu cât se întind—înmulțindu-se—atribuțiunile de decizie proprie ale prefectului, cu atât avem o slăbire a centralizării, nu o descentralizare propriu zisă, ci numai o* desconcentrare, *adică o formă atenuată a centralizării.*

In această putere de deciziune proprie credem că stă adevărata cauză pentru care nu se cere pentru numirea prefectului nici o condițiune specială (au fost prefecți și cu 4 clase primare); destul numai să se bucure de încrederea guvernului. Apoi, fiind liber în acțiunea sa, ca adept al principiilor guvernului, nu va lucrà decât în vederile acestuia. Astfel se explică cum căderea unui guvern atrage și demisiile prefecților săi.

substitui autoritatea sa aceleia a prefectului; B) *ca agent al puterei centrale*, când nu este decât executorul ordinelor şi deciziunilor ministrului.

A) *Atribuţiunile*, din prima categorie, *cu putere de decizie proprie*, sunt:

1) Este comisar al guvernului pe lângă consiliul judeţean (art. 3 alin. II leg. cons. jud.); deschide şi închide sesiunile, în numele Regelui (art. 32 eadem);

2) Are dreptul să asiste la deliberările consiliului şi să facă propunerile ce va găsi cu cale, fără însă a luà parte la vot (art. 93 eadem);

3) Poate cere ministrului de interne dizolvarea consiliului judeţean şi a delegaţiunii sale[2]) (art.

---

2) Dizolvarea *poate fi cerută de prefect — deodată pentru consiliu şi delegaţie sau deosebit pentru fiecare în parte — în unul din următoarele cazuri:* a) *când majoritatea membrilor consiliului şi delegaţiei au demisionat, aşa că nu se mai pot ţine şedinţe valabile;* b) *când nu se întrunesc regulat;* c) *când nu-şi îndeplinesc obligaţiunile anume prescrise de lege şi* d) *când păşesc peste atribuţiunile lor (art. 77 l. cons. jud.).*

Dizolvarea nu poate fi motivată pe consideraţiuni generale, ci faptele trebuie să fie precizate şi să intre în cazurile limitativ determinate de art. 77 citat.

a) *Demisiunile consilierilor trebuiesc să fie date numai pe motivele prevăzute la art. 26 l. cons. jud. şi ele se adresează consiliului, care se rosteşte asupră-le. Când consiliul nu este adunat, se trimet prefectului (art. 80 eadem).*

Pentru ca să se poată admite dizolvarea pe motiv de demisiuni, trebuie ca numărul membrilor rămaşi în funcţiune să nu reprezinte majoritatea absolută — adică jumătate plus unu din numărul total — căci în acest caz nu se mai poate ţine o întrunire valabilă şi astfel afacerile judeţului rămân nerezolvate.

77 l. cons. jud.) și după dizolvare rămâne singur însărcinat cu administrarea intereselor locale, precum

---

Descompletarea consiliului se mai face — pe lângă demisiuni — și prin încetare din viață, ocuparea unei funcțiuni retribuite de stat, județ sau comună, căderea într'unul din cazurile de incompatibilitate sau incapacitate și neeligibilitate prevăzute de lege, sau, în fine, prin refuzul unora de a depune jurământul.

Când unii consilieri demisionați fac parte și din delegația județeană, e cazul ca—pentru același motiv — să se încuviințeze și dizolvarea delegației.

b) *Neîntrunire regulată este atunci când, deși convocați conform legii, membrii consiliului sau delegației nu se întrunesc nici la a doua convocare spre a deliberă asupra chestiunilor la ordinea zilei, de ex.: votarea bugetului drumurilor de către consiliu; sau întrunirea și deliberarea delegației numai pentru o oră și amânarea rezolvării celorlalte lucrări pentru altă ședință — cu scopul de a încassà diurne sau neîntrunirea delegației spre a aprobà conturile unor comune rurale conform art. 163 din legea pentru organizarea comunelor rurale și administrațiunea plășilor, combinat cu art. 87 din legea consiliilor județene.*

c) *Neîndeplinirea obligațiunilor impuse de lege se manifestă prin fapte ca acestea: când membrii consiliului dau dovadă de ușurință și rea credință la întocmirea bugetului județului, prevăzând prea multe cheltueli facultative pentru a căror acoperire a fost nevoie de mărirea veniturilor; când refuză stăruitor a se întruni atât în sesiune ordinară, cât și în sesiunile extraordinare pentru cari sunt convocați; când majoritatea membrilor consiliului (dela 9 în sus) — ieșiți la sorți — fără motive justificate, nu se prezintă spre a prezidà alegeri de consilii comunale rurale conform art. 9 din legea procedurii electorale.*

și dizolvarea consiliilor comunale urbane și rurale în cazurile prevăzute de legile speciale (art. 38 leg. com. urb. și art. 15 leg. com. rur.);

---

d) *Păsirea peste atribuțiuni: când consiliul face acte ce nu-i sunt date pe seamă de nici un text de lege; când delegația județeană — substituindu-se prefectului — intră direct în tratative cu casele ofertante pentru procurarea mobilierului necesar palatului de justiție sau altei instituții a județului; când delegația a obligat mai multe comune să deschidă credite din excedentele bugetului extraordinar pentru plata unor datorii ce nu sunt certe și lichide și nici înscrise în bugetele acelor comune.*

Nu se poate încuviința dizolvarea consiliului pentru motive ca acestea: că n'a luat măsuri pentru întreținerea drumurilor și construirea de poduri; că situația financiară a județului e rea, că sunt multe mandate în suferință și că bugetele exercițiilor închise au dat deficite — când nu se dovedește că această stare de lucruri provine din faptul său, ci dimpotrivă e constatat că bugetele acelea au fost întocmite de alt consiliu; că nu s'a întrunit la o primă convocare când e dovedit că la a doua s'a întrunit și a rezolvat toate chestiunile la ordinea zilei și mai cu seamă când nu e cu nimic stabilit că din cauza amânării a fost păgubit vreun interes al județului; că mai puțini membrii decât majoritatea nu s'au prezentat să prezideze alegerile de delegați la colegiul III de Adunare sau alegeri de consilii comunale rurale și când e stabilit că alegerile s'au efectuat; că consiliul n'a aprobat tabloul de bunurile comunelor rurale, când nu se invederează că a fost sezisat cu această chestie și că din acele tablouri au fost întocmite de comisiunea specială prevăzută de lege (art. 227 l. com. rurală).

De asemenea nu se poate dizolvà delegația pe motivele: că nu exercită nici un control asupra bu-

4) Poate prescurtà — de comun acord cu consiliul județean — durata sesiunii ordinare (art. 33 leg. cons. jud.);

5) Poate luà măsuri pentru împrăștiarea adunării ținute de consiliu în afară de prevederile legii și a cere parchetului urmărirea celor culpabili (art. 75 eadem);

---

getelor comunale rurale, când ele au fost aprobate de fosta delegațiune; că nu cercetează mijloacele de îmbunătățire a administrației județului — învinuire prea generală și puțin precisă; că nu a rezolvat în ziua convocării toate chestiunile puse la ordinea zilei, ci le-a amânat pe-a doua zi; că nu s'a întrunit în mod regulat, dacă nu se arată anume zilele când membrii delegației — convocați fiind în regulă — au refuzat să se întrunească spre a se ocupà cu aprobarea de bugete comunale rurale; că temporizează lucrările — neaprobând bugetele — fără a se preciză însă ce comune au rămas cu bugetele neaprobate; că membrii delegației n'au prezidat biurourile electorale la alegeri comunale rurale; sau când nu se arată nici un motiv.

— Cererea de dizolvare făcută de prefect, înainte de a fi rezolvată, e supusă de ministerul de interne în deliberarea Consiliului administrativ care-și dă avizul dacă este sau nu cazul a se încuviința — aviz care însă nu e obligatoriu. Apoi se supune — prin referat — Consiliului de miniștrii, care, printr'un jurnal, hotărăște totdeauna dizolvarea, acesta fiind un act în strânsă legătură cu politica locală a județului: în noul consiliu județean pătrund de obiceiu partizanii politici ai guvernului. In fine—pe baza acelui jurnal—ministrul de interne solicită Regelui, printr'un raport, semnarea decretului de dizolvare, prin care se convoacă în acelaș timp colegiile electorale în anumite zile pentru a procedà la noi alegeri. Decretul se comunică prefectului și se publică prin Monitorul Oficial.

6) Poate suspendà, până la hotărîrea Regelui, deliberările consiliului județean, când acesta s'a pus în corespondență cu consiliul altui județ, pentru obiecte ieșite din atribuțiunile sale, ori a făcut proclamări ori adrese către locuitori (art. 76 eadem);

7) Veghează la menținerea drepturilor statului — ca persoană morală — față cu cetățenii, cu județele și comunele și cu oricare altă persoană juridică (art. 17 l. adm. ext.);

8) Fiind însărcinat cu poliția generală în cuprinsul județului, îngrijește de menținerea ordinei și siguranței publice în circumscripțiunea sa. El poate, la caz de trebuință, să ceară autorităților militare intervenția forței publice (a armatei) la întâmplări de rebeliune, sedițiune, atrupamente tumultoase sau alte evenimente neprevăzute cari ar amenința ordinea publică, siguranța persoanelor și a proprietăților, fiind dator în aceste cazuri să raporteze imediat ministerului de interne. Totdeodată prefectul e obligat să înștiințeze imediat pe șeful parchetului local: procurorul (art. 19 l. adm. ext.)[1]).

Dreptul acesta — de a cere intervenția forței publice — îl au și prefecții de poliție (art. 11 legea poliției);

9) Exercită în persoană un drept de supraveghere și inspecțiune asupra tuturor persoanelor morale și instituțiunilor de binefacere — spitale, case de alienați, azile de infirmi și alte asemenea — din județul său, fie că sunt așezăminte particulare, fie că ele depind de stat, județ sau comună. Față de nici unul însă nu poate luà vreo măsură, dar este dator să semnaleze neajunsurile sau abaterile, constatate în serviciul lor, autorității sau departamentului de care atârnă acea instituție sau persoană

---

1) *Vezi la „Legea de organizare a poliției generale a statului" chestiunea: „prefectul ca ofițer de poliție judiciară și administrativă".*

morală, înştiinţând despre aceasta şi ministerul de interne. Pentru aşezămintele cari au legi organice sau statutele lor recunoscute de guvern, dreptul de inspecţiune îl exercită numai în urma unei delegaţiuni speciale a ministrului de interne (art. 20 şi 22 l. adm. ext.);

10) Are, în circumscripţiunea sa, dreptul de supraveghere asupra tuturor funcţionarilor administrativi ai statului, judeţului, comunelor şi stabilimentelor de utilitate publică, raportând de îndată autorităţii de cari depind aceşti funcţionari (art. 21 eadem);

11) În caz de întâmplări calamitoase extraordinare, precum: inundaţii, epidemii sau epizootii mai întinse sau altele asemenea, prefectul e dator ca personal să se încredinţeze de măsurile luate de organele administraţiunilor inferioare şi de modul cum se aplică de către autorităţile locale ordinele sau instrucţiunile relative. Apoi, chiar el însuş dă ordinele necesitate de împrejurări (art. 22 eadem);

12) Fiind şeful poliţiei administrative sau preventive din judeţul său, are dreptul să facă regulamente poliţieneşti în marginele legilor şi regulamentelor de administraţiune generală, cari nu devin obligatorii decât după ce se aprobă de ministrul de interne. De asemenea, poate da ordonanţe poliţieneşti cu privire la prevenirea delictelor, la ordinea şi siguranţa publică, cari iarăş nu se pot executà decât cu aprobarea dată de minister; dreptul acesta îl au şi prefecţii de poliţie din Bucureşti şi Iaşi (art. 10 leg. pol. g-le a statului).

Apoi are dreptul de a întocmì regulamente necesare administraţiunii comunale (de administraţie interioară, poliţie comunală, igienă, edilitate şi poliţie rurală) pentru comunele rurale cari, în urma unei prealabile invitaţiuni, nu şi-au făcut asemenea regulamente (art. 64 leg. com. rurală).

Tot ca şef al poliţiei administrative, prefectul exercită atribuţiunile relative la salubritate — date

prin legile: sanitară, sanitară-veterinară, (în cazuri de epidemii şi epizootii) — şi la industriile insalubre[1]); precum şi cele date prin legea poliţiei vânătoarei, legea şi regulamentul alienaţilor[1]);

13) Este şi ofiţer al poliţiei judiciare (art. 15 proc. pen.);

14) Execută şi priveghează îndeplinirea şi buna întrebuinţare a zilelor de prestaţie, precum şi activitatea personalului tehnic local, raportând ministerului de lucrări publice (art. 20 din legea drumurilor) [2]);

15) Liberează paspoarte acolo unde nu sunt prefecţi de poliţie, în condiţiunile stabilite de legea şi regulamentul paspoartelor (art. 1 din lege şi reg.).

16) Primeşte şi rezolvă reclamaţiunile ce-i sunt adresate de particulari sau de autorităţile comunale în contra deciziunilor luate de administratorii de plăşi şi face, în privinţa administraţiunii acestora, cercetările ce le-ar crede necesare sau ce i s'ar ordonă de minister (art. 29 l. adm. ext.);

17) Ia parte şi prezidează la toate solemnităţile publice şi oficiale din localitate. In oraşele unde sunt reşedinţe de corp de armată, preşedinţia acestor solemnităţi o are de drept comandantul respectiv al corpului (art. 31 eadem);

18) Prezidează consiliul de reviziune a recrutării tinerilor ce urmează a fi chemaţi sub arme (art. 31 legea recrutării);

---

1) *Vezi legile speciale.*

2) *Prin această lege s'a luat prefectului dreptul de inspecţiune al căilor naţionale şi judeţene — ce'i era conferit de legea administraţiunii exterioare — drept, ce astăzi aparţine ministerului de lucrări publice, prin reprezentanţii săi, iar prefectul a rămas numai cu executarea şi privegherea întrebuinţării zilelor de prestaţie.*

19) Formează listele trienale şi suplimentare anuale de juraţi [1]);

20) Recomandă miniştrilor diferiţi candidaţi pentru posturile vacante în administraţiunea judeţeană şi comunală;

21) Ia parte în comisia pentru repartizarea pe comune a numărului animalelor, hamurilor şi ve-

---

1) *Listele pentru juraţi se întocmesc astfel: sub privegherea procurorului general sau a delegatului său, prefectul întocmeşte* lista trienală *în care figurează toate persoanele ce îndeplinesc condiţiunile de a fi juraţi (vârsta de 25 ani, bucurarea de drepturile civile şi politice, să ştie cetì şi scrie şi să nu fi căzut în vreunul din cazurile de incapacitate şi incompatibilitate, prevăzute la art. 260 şi 263 pr. penală). Ea se publică în tot judeţul timp de 20 zile, după care apoi atât procurorul general, cât şi procurorul, au drept — timp de 40 zile — de a reclamà prefectului pentru orice înscriere ilegală, omitere sau scutire alta decât cele prevăzute de lege (După art. 264 şi 265 pr. p., pot fi scutiţi, însă numai după a lor cerere: cei trecuţi de 60 ani; membrii parlamentului şi cei ce-şi ţin viaţa cu munca manuală). In contra hotărîrei prefectului se poate face apel la tribunal, care judecă în ultima instanţă. Lista trienală e valabilă trei ani.*

Lista suplimentară anuală *e făcută tot de prefect, în aceleaşi condiţiuni ca cea trienală; ea cuprinde, însă, numai juraţii din oraşul de reşedinţă; se întocmeşte la începutul lunei Iunie, şi trebuie înaintată tribunalului înainte de 20 August. Minimul juraţilor trecuţi întrânsa este de 40.*

De neîndeplinirea întocmirei acestor liste, după cererea procurorului general, prefectul devine — potrivit art. 270—275 pr. p.—pasibil de pedeapsa amendei de la 200 până la 2000 lei, ce se pronunţă de Curtea de apel în primă şi ultimă instanţă.

hiculelor de rechiziţie (art. 16 legea rechiziţiilor militare şi art. 16 din instrucţiunile relative);

22) Convoacă pe alegătorii ce compun colegiul electoral al camerei de comerţ şi procedează — personal sau prin delegatul său — la instalarea noilor aleşi (art. 11 şi 13 legea camerelor de comerţ şi industrie);

23) Exercită dreptul de *tutelă administrativă* asupra actelor consiliilor comunale în cazurile prevăzute de lege (de ex. art. 52 din legea comunală rurală);

24) In unele ocaziuni prefectul are atribuţiuni de *contencios administrativ*. Astfel: când judecă contestaţiile făcute contra listelor de juraţi, pentru înscrieri ilegale, omisiuni sau scutiri (art. 238 pr. pen.); când decide asupra deschiderii stabilimentelor industriale în cazurile prevăzute de legea sanitară şi regulamentul industriilor insalubre, deciziuni ce sunt supuse apelului la ministerul de interne, în termen de 10 zile dela pronunţare; când judecă apelurile făcute de părţile interesate sau de orice contribuabil în contra deliberaţiunilor consiliilor comunale luate cu violarea legilor şi regulamentelor de administraţie publică, în care caz prefectul are dreptul să anuleze acele deliberaţiuni şi chiar să pronunţe din oficiu nulitatea ori anularea lor, cu drept de recurs pentru consiliul comunal sau cel interesat, la ministerul de interne (art. 47—50 din legea com. rurală); când — delegaţia judeţeană fiind dizolvată, — judecă, în locul ei, contestaţiile electorale la alegerile de consilieri în comunele urbane nereşedinţe de judeţ şi cele rurale;

25) Exercită controlul ierarhic asupra tuturor funcţionarilor prefecturii şi ai administraţiunilor comunale, precum şi asupra felului cum administratorii de plăşi îşi îndeplinesc atribuţiunile şi rolul lor social, dând cuvenitele note de serviciu;

26) Ţine conferinţe cu administratorii de plăşi, no-

tari şi primari, fie la prefectură, fie la reşedinţa vreunei plăşi, asupra diferitelor chestiuni administrative şi de interes general; de asemenea, va obligă pe administratori să ţie astfel de conferinţe şi cuvântări practice în faţa funcţionarilor comunali şi a sătenilor;

27) E dator ca, cu ocazia inspecţiilor în judeţ şi chiar dela reşedinţă, să urmărească de aproape activitatea administratorilor de plăşi, pe terenul poliţiei administrative şi să ceară pedepsirea acelora ce vor neglijă această atribuţie sau o vor lăsă în mâinile jandarmilor şi notarilor;

28) Va înaintă ministerului la finele fiecărei luni, un tablou de inspecţiunile făcute de administratori în cursul lunei.

B) *Ca agent al puterii centrale,* are următoarele atribuţiuni:

a) Ingrijeşte de publicarea şi executarea legilor şi regulamentelor de administraţiune publică (art. 18 alin. I din l. aut. adm. ext.);

b) Exercită toate îndatoririle ce-i sunt deferite prin legi şi regulamente şi veghează la aplicarea lor, luând măsurile de executare în conformite cu instrucţiunile ce primeşte dela ministerul de interne sau celelalte departamente dela cari provine legea sau regulamentul de aplicat. In cazuri urgente ia singur măsurile reclamate de împrejurări, referind însă imediat ministerului respectiv (art. 17 şi 18 eadem);

c) In calitate de mijlocitor între administraţie şi puterea centrală, primeşte şi transmite guvernului reclamaţiunile administraţilor, studiază şi raportează lipsurile ce constată şi arată mijloacele de îndreptare (art. 28 eadem).

II. *Ca organ de execuţiune al administraţiunii judeţene,* prefectul îndeplineşte în mare parte actele desfiinţatului comitet permanent, cari sunt acte de administraţiune privitoare la averea şi interesul ju-

deţului — considerat ca persoană morală (juridică) cu drepturi şi obligaţiuni.

Aceste atribuţiuni sunt determinate atât prin legea administraţiunii exterioare şi legea pentru consiliile judeţene, cât şi prin alte legi speciale. Astfel:

a) Administrează bunurile judeţului, îngrijind de conservarea şi dobândirea drepturilor lui şi reprezintă judeţul în justiţie. Aşà — prin avocatul judeţului — apără interesele sale în faţa justiţiei, putând în intervalul sesiunilor să ia această apărare fără a aşteptà deciziunea consiliului judeţean. Tot astfel, poate porni procese în materie mobiliară, iar în acea imobiliară numai acţiuni posesorii; poate să intenteze şi să facă acte de conservaţiune (art. 91 alin. III şi IV l. cons. jud.);

b) Conduce şi dirijează lucrările judeţene, privighind la buna şi conştiincioasa lor executare;

c) Supraveghează stabilimentele judeţului, precum şi contabilitatea şi diferitele servicii ale administraţiunii judeţene, al căror şef este, căutând ca ele să funcţioneze cu regularitate, conform legilor şi regulamentelor respective;

d) A aplicà bugetul judeţului, îngrijind de strângerea veniturilor şi ordonanţând cheltuielile. La începutul fiecărei luni prefectul este dator să înainteze un borderou de ordonanţele emise şi de cheltuielile plătite în luna precedentă din fondurile judeţului (art. 98 eadem);

e) A ţine licitaţiile şi a încheià contractele de orice natură, privitoare la averea judeţului, în formele şi după normele stabilite prin legi şi regulamente

f) Ia parte la toate deliberările consiliului judeţean şi face propunerile ce le-ar găsì cu cale, fără ca consiliul să poată refuzà a le luà în deliberare;

g) A executà şi expedià toate actele şi afacerile ce se raportă la interesele judeţului, precum şi în-

cheierile delegaţiei şi consiliului judeţean (art. 94 eadem);

h) Este dator să facă recurs la guvern (consiliul de miniştrii) în contra încheierilor consiliului judeţean, cari ar vătămă interesele judeţului. Termenul de recurs este de 10 zile, socotite din ziua când consiliul a dat votul său şi dacă prefectul a luat parte la deliberare; iar când a lipsit, termenul curge dela data comunicării deciziei din partea preşedintelui consiliului.

Prefectul trebuie să facă cunoscută consiliului—dacă încă funcţionează — introducerea recursului (art. 95 eadem).

Semnul distinctiv al prefectului este o eşarpă cu culorile naţionale, pe care e obligat s'o poarte la solemnităţi, recepţiuni şi ceremonii publice. O poartă şi directorul când ţine locul prefectului (art. 32 l. aut. adm. ext.).

187. — Raporturile prefectului cu consiliul şi delegaţia judeţeană. In calitatea sa de executor al administraţiunii judeţene, prefectul este subordonat consiliului judeţean, ale cărui deciziuni este dator să le observe şi execute şi căruia trebuie să-i dea seamă de modul îndeplinirii însărcinărilor sale.

Astfel — după ce art. 93 dă drept prefectului de a asistă la toate deliberările consiliului judeţean sau delegaţiunii sale şi a face propuneri cari trebuiesc discutate, putând chiar consiliul să ceară participarea sa la deliberare, fără a avea însă drept de vot[1]) — prin art. 100 din legea judeţeană, i se impune prefectului obligaţia: *a)* de a prezinta con-

---

1) *Prefectul nu poate, direct sau indirect, să ia parte la vreo furnitură, adjudecare sau antrepriză făcută sau ce urmează a se face în judeţ, pe socoteala statului sau a unei administraţiuni publice (art. 101)*

siliului în fiecare an, la deschiderea sesiunii ordinare, o expunere a situației generale a județului, sub toate raporturile ce intră în atribuțiunile sale (financiare, economice și administrative); *b)* a prezentă toate socotelile veniturilor și cheltuelilor anului viitor și mijloacele pentru a le acoperi, însoțind cu acte justificative, atât semele, cât și bugetul.

In intervalul sesiunilor, prefectul reprezintă consiliul și are ca îndatorire a studiă nevoile județului și a pregătî toate elementele și lămuririle necesare pentru chestiunile ce urmează a se supune deliberării consiliului în viitoarea sesiune (art. 91 alin. II l. cons. jud.).

In cazuri de urgență absolută — tot în intervalul sesiunilor — prefectul are dreptul de a se pronunța și asupra chestiunilor special rezervate consiliului — în afară de buget și socotelile județului— însă cu îndatorirea de a-i aduce la cunoștință la cea dintâiu întrunire deciziunile luate, putând consiliul să le modifice sau revoace în ce se atinge de efectele lor viitoare, însă fără prejudițiul execuțiunii ce li s'ar fi dat. Toate actele și rezoluțiunile prefectului în aceste cazuri, ca să fie valabile, trebuiesc date cu avizul prealabil și conform al delegației județene, purtând chiar mențiune specială că s'a luat acel aviz; apoi urmează a fi publicate în Monitorul Oficial (art. 92).

In caz de dizolvare a consiliului județean și delegațiunii, prefectul singur rămâne însărcinat cu administrarea intereselor locale ale județului până la alegerea și instalarea noului consiliu, căruia îi dă seama de felul cum a lucrat (art. 96).

188. — **Atacarea actelor prefectului.** In contra actelor prefectului se poate face recurs: *a)* la ministe-

De asemenea nici prefectul, nici delegatul său, nu poate luă o deciziune, sau chiar să participe la o deliberațiune, în care el, sau o rudenie a lui de aproape, ar avea un interes personal direct (art. 102).

rul de interne (actele de tutelă administrativă din art. 52 al legii de organizarea comunelor rurale, de anularea deliberaţiunilor consiliilor acelor comune în cazurile art. 48, 49 şi 50 ; precum şi actele de contencios, când judecă contestaţiile electorale la alegerile comunelor urbane nereşedinţe şi rurale, în în locul delegaţiei judeţene care e dizolvată); *b)* la Consiliul de miniştrii, atunci când deciziunile sale sunt luate cu violarea legii [1]).

189. — Personalul prefecturilor. Fiecare prefectură are două servicii: a) *serviciul administrativ*, care execută lucrările privitoare la administraţia ge-

---

1) *In caz când o parte se credea lezată în drepturile sale ca particular sau ca cetăţean, puteă adresă plângerea înaintea tribunalelor de drept comun cărora le puteă cere nu numai despăgubiri, dar şi condamnare penală — aceasta până la legea care creiază secţia III-a a Curţei de Casaţie în 1905, când se dă drept de recurs la această instanţă în contra deciziunilor şi ordonanţelor prefecţilor, primarilor şi altor autorităţi publice prin cari s'ar violă un drept patrimonial, precum şi în contra refuzului acestor autorităţi de a rezolvă o cerere relativă la un asemenea drept, însă numai în cazurile anume determinate prin art. 4. La 1910, prin desfiinţarea secţiei a III-a, s'a dat iarăş în competenţa tribunalelor de judeţe de a judecă de urgenţă şi cu precădere pricinele dintre particulari şi stat, judeţe şi comune sau alte autorităţi publice pentru vătămarea drepturilor particularilor prin acte administrative de autoritate (art. 74 legea Curţii de Casaţie din 1910). In fine, prin noua modificare adusă acelei legi în 1912 (crearea din nou a Secţiei III-a — Contenciosul administrativ), s'a prevăzut în art. 5 § III., lit. f că tot această secţie judecă „recursurile acelor cari s'ar pretinde vătămaţi în*

nerală a județului și cea comunală, pus sub conducerea *directorului* și b) *serviciul județean*, însărcinat cu lucrările de administrație județeană, în special cu administrarea averii județului și executarea deciziunilor consiliului și delegațiunii județene; acesta e condus de *secretarul consiliului*.

In afară de director și secretar, fiecare prefectură are personalul de cancelarie necesar, la serviciul administrativ: un șef de biurou, un arhivar, un registrator și copiști — personal prevăzut de art. 9 din legea administrațiunilor exterioare și înscris în bugetul ministerului de interne — iar la serviciul județean aceiași funcționari, precum și alții anume prevăzuți în bugetul județului, din care sunt plătiți.

190. — **Directorul** este capul cancelariei prefecturii.

Atribuțiunile lui sunt:

a) Ingrijește de rezolvarea și expedierea lucrărilor sub ordinele prefectului (art. 26 lege, 34 reg.);

b) Inlocuește pe prefect în caz de absență și semnează — în numele lui — corespondența cu autoritățile publice (art. 27 lege, 35 regul.);

c) Contrasemnează toate lucrările expediate de serviciul administrativ al prefecturii, cari sunt semnate de prefect;

d) Are direcțiunea și răspunderea lucrărilor făcute de funcționarii prefecturei puși sub ordinele lui (art. 37 regul.);

e) Primește în fiecare zi dela arhivarul respectiv

---

drepturile lor printr'un act administrativ de autoritate făcut cu călcarea legii, precum și recursurile în contra refuzului autorităților administrative de a rezolvă o cerere relativă la un asemenea drept" — cu excepțiile arătate la punctul 1 și 2: actele de guvernământ anume precizate acolo și actele privitoare la exercitarea tutelei administrative și la controlul ierarhic.

corespondența venită, o studiază mai întâiu și apoi o supune prefectului spre a decide (art. 43 regul.);

f) Redactează corespondența care prezintă o deosebită importanță și revede pe cea lăsată pe seama șefului de biurou (art. 44 regul.).

Indatoriri. Directorul trebuie să se țină în curent cu toate dispozițiunile de legi, regulamente, deciziuni ministeriale, ordine, circulări, etc.. cari au raport cu serviciul administrativ. Apoi să cunoască și dispozițiunile principalelor legislațiuni străine, precum și publicațiunile periodice sau altele din țară și străinătate, ce au legătură cu serviciile administrative (art. 41 regul.).

Mai e dator să pregătească la timp toate lucrările relative la afacerile ce se reproduc periodic (listele de juraţi, etc.); să refere în scris prefectului asupra neajunsurilor ce s'au constatat că a produs vreo măsură luată, precum și propunerile ce are de făcut în interesul unui mai bun mers al administrațiunii (art. 42 regul.).

Delegațiune. In timpul cât prefectul lipsește dela reședință sau din județ, ministrul de interne poate delegà pe director să îndeplinească toate sau parte din atribuțiunile prefectului, fie cele administrative, fie cele pur județene, pe cari acesta le are în calitate de reprezentant sau administrator al intereselor județene. Delegația poate fi generală sau specială numai unei anumite serii de acte sau atribuțiuni. Când delegația nu trece de 10 zile în cursul aceleiași luni, se dă de către ministru; iar dacă depășește acest termen este dată prin decret regal (art. 28 citata lege; 36 regul. și art. 91 alin. VI, VII și VIII legea consiliilor județene).

Când directorul înlocuește pe prefect în toate atribuțiile sale — delegație prin decret — primește jumătate din diurna prefectului pentru timpul cât el lipsește dela post (art. 39 regul.).

In lipsa prefectului, directorul nu poate reco-

mandà ministerului candidaţi pentru posturile vacante dependinte de prefectură, afară de 2 cazuri: *a)* când prefectul i-a dat expres această delegaţie şi *b)* când i s'a cerut anume de ministru (art. 88 regul.).

Prefectul îl poate delegà pe director cu facere de anchete[1]), cercetări, inspecţiuni şi alte misiuni administrative în judeţ, în care caz prefectul este dator să nu absenteze dela reşedinţă şi să plătească din diurna sa cheltuelile de transport (art. 40 regul.).

Lipsa directorului. In caz de absenţă, este înlocuit provizoriu de şeful biuroului administrativ, în urma unei delegaţiuni speciale a prefectului şi după aprobarea ministrului de interne (art. 105 regul.).

Recrutarea. Până la legea pentru organizarea comunelor rurale şi administraţiunea plăşilor din 1 Iulie 1908, pentru funcţiunea de director se cereau condiţiunile prevăzute la art. 48 din legea administrativă exterioară: diploma unei facultăţi de drept sau ştiinţe de stat din ţară sau străinătate, dându-se preferinţă: *a)* celor cari, având diplomă, au servit doi ani ca şef de biurou în ministerul de interne sau subprefect; *b)* candidaţilor cu diplomă şi 4 ani vechime în administraţia centrală sau judeţeană în orice grad — cu preferinţa gradelor superioare. Erau dispensaţi de diplomă: *a)* şefii de biurou din administraţia centrală, directorii şi subprefecţii cu 4 ani vechime şi *b)* cei ce au ocupat o funcţiune superioară oarecare în administraţie sau magistratură — cel puţin judecător de tribunal.

Noua lege comunală rurală dispune — prin art.

---

1) *Ancheta locală privitoare la dizolvările de consilii comunale rurale, — cerută de alin. II al art. 15 din legea pentru organizarea comunelor rurale şi administraţia plăşilor — nu poate fi făcută de directorul prefecturii, ci personal de prefect.*

183 — ca funcţiunea de director al prefecturii să se îndeplinească — prin delegaţiune — de către un administrator de plasă cl. I, după cererea prefectului. De fapt, ministerul a dat delegaţie pentru a funcţionà ca directori, şi administratorilor de clasa II-a.

Art. 237 acordă o favoare directorilor de prefectură aflaţi în funcţiune la 1 Iulie 1908 — punerea legii în aplicare — menţinându-i ca administratori de plasă: de clasa I pe cei cu o vechime de 4 ani în funcţiuni administrative şi acordându-le stabilitatea după trecere de un an dela acea numire.

Prin urmare, de aci înainte postul de director neputând fi ocupat decât de administratori de plăşi, condiţiunile de numire sunt cele prescrise pentru ei de art. 209 şi 210 din legea comunală rurală[1]).

191. — Secretarul. Pe lângă consiliul judeţean şi delegaţiune funcţionează un *secretar*, numit prin decret regal, după recomandarea ministrului de interne (art. 6 leg. cons. jud.).

Condiţiuni de numire. Art. 6 citat zice că sunt aceleaşi condiţiuni prevăzute de lege pentru directorii de prefectură, adică cele enumerate de art. 48 din legea pentru organizarea administraţiunii exterioare.

Cum însă acel articol a fost abrogat — în ce priveşte directorii — de art. 237 din noua lege comunală rurală, s'a pus chestiunea: dacă, în urma acestei abrogări, nu urmează ca pentru postul de secretar să se ceară noule condiţiuni ale directorilor adică să fie şi ei mai întâiu administratori de plasă cu delegaţie de a îndeplini serviciul de secretar. Consiliul administrativ permanent — în deliberatea căruia s'a supus de minister această chestiune — a dat aviz că: candidaţii la funcţiunea de secretar de consiliu judeţean trebuie să întrunească condiţiile de admisibilitate prevăzute pentru directorii de prefectură prin art. 48 citat mai sus,

1) *Vezi mai jos „Administratorii de plăşi"*.

sub cuvânt că legea de organizare a comunelor rurale din 1908 nu prescrie condiţiuni speciale de admisibilitate pentru funcţia de director şi nu cuprinde nici o dispoziţie privitoare la condiţiunea de numire a secretarilor de consiliu judeţene [1]).

Atribuţiuni — Secretarul are următoarele atribuţiuni:

a) Asistă la toate şedinţele consiliului şi delegaţiunii judeţene;

b) Redactează procesele-verbale şi transcrie textele deliberărilor în registre deosebite pentru consiliu şi delegaţie — fără locuri albe sau scrieri printre linii — numerotate şi parafate de preşedintele consiliului. Actele, aşà transcrise, şi originalele proceselor-verbale se contrasemnează mai întâiu de secretar, apoi de preşedinte şi de toţi membrii cari au fost de faţă la deliberări;

c) Are în păstrarea sa arhiva şi e dator să comunice membrilor consiliului şi delegaţiei toate hârtiile ce i s'ar cere, ei neputând a le scoate din cancelarie;

d) Remite fiecărui membru un exemplar din orice lucrare s'ar tipări în numele consiliului sau delegaţiunii;

e) Priveghează cancelaria serviciului judeţean sub direcţiunea şi conform ordinelor prefectului (art. 103 legea cons. judeţene).

f) Indeplineşte funcţiunea de referent statistic al judeţului, conform instrucţiunilor serviciilor centrale de statistică de pe lângă ministerul de interne şi cel de domenii (art. 6 l. cons. jud.).

Indatoriri. — Secretarul are următoarele îndatoriri: *a)* trebuie să-şi aibe reşedinţa în capitala judeţului; *b)* să nu facă avocatură sau să figureze ca procurist în pricinile în cari judeţul are un interes direct sau indirect — fiind incompati-

1). *Vezi avizul No. 692 publicat în Buletinul Consiliului No. 2 din 1913, pag. 653—656.*

bilitate între funcţiunea de secretar şi profesia de avocat *c)* nu poate luă parte la vre-un serviciu antrepriză sau adjudecare, făcute în judeţe pe socoteala Statului sau a unei administraţiuni publice (art. 104 l. cons. jud.).

Delegaţie. — Deşi legea nu prevede, în practică ministerul de interne — prin derogare de la art. 28 din legea consiliilor judeţene — autorizâ pe secretarul consiliului judeţean să ţie locul prefectului în caz de absenţă, nu pe director — de obiceiu, însă numai pentru afacerile pur judeţene şi uneori pentru toate lucrările.

Lipsa secretarului. — In caz de împiedecare sau absenţă a secretarului, consiliul sau delegaţia judeţeană desemnează pe un membru să-i ţie locul. De asemenea poate fi suplinit de şeful biuroului judeţean însărcinat de prefect (art. 103 alin. III l. cons. jud.).

Rudenie. — Secretarul nu poate fi rudă de sânge sau aliat cu prefectul, sau cu membrii consiliului ori delegaţiei în gradele prevăzute la art. 29 din l. cons. judeţene.

192. — **Şefii de biurou** — atât cel de la serviciul administrativ, cât şi cel de la judeţean— au ca atribuţiuni: *a)* lucrează fiecare cu directorul şi secretarul de la cari primesc ordinele şi-i ajută în redactarea corespondenţii şi expediarea lucrărilor către diferitele autorităţi; *b)* priveghează mersul regulat al registraturii şi arhivei şi au sub ordinele lor imediate personalul subaltern al prefecturii; *c)* contrasemnează — în lipsa directorului sau secretarului — corespondenţa şi toate actele ieşite din prefectură, precum şi acelea expediate şi semnate de director sau secretar, în lipsa prefectului (art. 46 şi 47 regul. l. adm. exterioare) [1]).

1) *Pentru celelalte funcţiuni de: registrator şi arhivar, a se vedeà atribuţiunile lor în art. 48—66 din regulamentul legii autorităţilor administrative exterioare.*

Pedepse disciplinare. Funcționarii prefecturii sunt supuși măsurilor disciplinare prevăzute în art. 33 și urm. din legea de organizare a ministerului de interne. Dintre toți, numai directorul se bucură de stabilitate, în calitate de administrator de plasă și lui i se aplică pedepsele prescrise pentru administratori[1]).

II. Administrațiile de plăși

193. — *Plasa* este o diviziune teritorială, precum este județul și comuna, cu deosebire numai că pe când acestea din urmă sunt și persoane morale sau juridice, cu drepturi și datorii, o plasă nu e decât o reuniune de mai multe comune la un loc întrupate, pentru a depinde de acțiunea unui agent administrativ. Plasa a fost creată nu atât cu scopul de a asigurà mai multă sau mai puțină libertate de acțiune locuitorilor ce fac parte dintr'ânsa, ci în scop de a înlesnì transmisiunea, efectele acțiunii administrative; plasa este intermediarul, trăsura de unire între comună și județ, precum șeful ei: fostul subprefect, administratorul de plasă actual, este agent de comunicațiune între primar și prefect sau ministru. Cu alte cu-

1) *Conform dispozițiunilor din legea organizării autorităților administrative exterioare și regulamentul ei de aplicare, precum și acelora din legea de organizare a ministerului de interne, pentru funcționarii numiți cu decret regal, destituirea se pronunță tot prin decret, în urma unui raport motivat și bazat pe o cercetare disciplinară.*

Totuș, chiar când din acte se constată că raportul de destituire n'a fost precedat de e cercetare disciplinară, nu se poate ridicà pedeapsa destituirii, aplicată unui director de prefectură — cinci ani în urmă — pentru neglijență și rea credință, întrucât pe de o parte formalitatea cercetării nu e prevăzută sub pedeapsă de nulitate și de altă parte

vinte, împărțirea județelor în plăși s'a făcut mai mult din punctul de vedere al administrațiunii intereselor generale.

Numărul plășilor a variat în decursul timpului. Odată cu legea organizării autorităților administrative exterioare din 1892 s'a votat și un tablou de numărul, circumscripțiunile, denumirile și reședințele plășilor din fiecare județ, iar prin art. 4 s'a pus principiul că orice schimbare nu se va puteà face în viitor decât în virtutea unei legi — principiu care s'a respectat, însă aceasta n'a împiedecat pe legiuitori să facă dese schimbări în numărul subprefecților și plășilor. [1]).

în nici o lege nu se prevede anularea unei revocări, fie în caz de omisiune de condițiuni și forme legale, fie pentru netemeinicia motivelor.

De asemenea nu se poate admite primirea demisiunii pe ziua decretului de destituire, fiindcă atunci s'ar ajunge la anularea unui decret regal prin acte fictive (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 955/910, Bul. IV, pag. 948).

Pentru înlocuirea prefecților și inspectorilor administrativi raportul motivat nu este obligatoriu (art. 53 l.aut. adm. exterioare).

1) *Așà de unde la 1882, numărul subprefecturilor (plășilor) s'a redus la 110 — sporit mai târziu la 119 — în 1892, este fixat de legea organizării administrative exterioare la 227, iar la 1895 e redus la 117. Prin legea de organizarea comunelor rurale din 1904 a lui Vasile Lascăr, numărul plășilor se fixează la 415 și al inspectorilor comunali la 350, având unii din ei câte două plăși. In 1905 se reduce numărul inspectorilor la 150, cu 2—3 plăși unul, iar în 1905—1906 — prin niște legi speciale privitoare la diferite județe — s'a micșorat și numărul plășilor la 314. Legea pentru organizarea comunelor rurale și administrațiunea plășilor din 1908 a d-lui I. I. C. Brătianu, fixează*

Schimbările acestea porneau de la ideea unei mai bune administrațiuni de către conducătorul plășii, susținându-se de către cei ce au sporit numărul, că numai formând plasa cu mai puține comune, aceasta este mai în apropiere de centrul ei și poate exercità mai ușor și în mod mai eficace controlul și supravegherea autorităților comunale, asigurându-se astfel o bună administrațiune: executarea legilor se va face cu mai multă celeritate, iar administratorul va aveà posibilitatea să-și îndeplinească rolul său, stimulând prin control des și sever activitatea autorităților și a funcționarilor comunelor din plasa sa. Principiul acesta a călăuzit pe legiuitorii de la 1904 și 1908 când au sporit numărul plășilor.

Ceeace a mai justificat înmulțirea plășilor, și prin urmare a agenților puterii executive, este grija siguranței generale și menținerea ordinei publice, cari constituesc atribuțiuni ale administratorului de plasă.

De multe ori însă, mijloacele budgetare au reclamat reducerea numărului plășilor și — implicit — a administratorilor de plăși, cum a fost în 1905 și 1909.

194. — Localurile de plăși. Prin art. 192 din legea de la 1908 se impune obligațiune județelor de a construì în comunele rurale, cari sunt reședință de plăși, localuri pentru cancelaria și locuința administratorilor, după un plan tip întocmit de ministerul de interne; iar până la construirea lor, trebuie să închirieze localuri pentru insta-

---

numărul administratorilor la 393: 160 de cl. I (din cari 30 cu delegație de directori) și 233 de cl. II, iar numărul plășilor la 363 (afară de cele 9 plăși din Dobrogea, cari rămân administrate de vechii subprefecți). În 1910, se reduc, pe cale bugetară, 57 administratori de cl. II, așà că rămân în funcțiune 336; iar în 1911 — prin o lege modificatoare

larea cancelariilor, precum şi să deà mobilier, încălzit, luminat şi — unde va fi posibil — şi locuinţă. Sunt judeţe, unde nu sunt asemenea localuri; acolo se acordă administratorilor indemnizaţie de chirie din bugetul judeţului; de cele mai multe ori, însă, se înscriu în bugetele comunelor rurale subvenţiuni în acest scop.

Administratorul de plasă

195. — Istoric. Instituţia administraţiei de plasă există încă de acum vre-o 200 ani, când erà în mare cinste, foarte puternică şi nu se încredinţà decât boernaşilor sau feciorilor de boieri cari voiau să intre în vieaţa publică. Foştii *căpitani* sau *vătafi de plaiu*[1]) (1720—1790) s'au numit mai târziu *zapcii*,

a art. 182, etc., se fixează 200 plăşi cu 230 administratori — 130 de cl. I, din cari 30 delegaţi ca directori de prefectură. In prezent, cu cele 10 plăşi din Dobrogea Veche şi cele 10 din Dobrogea Nouă — cucerită în 1913 dela Bulgari — avem în total 220 plăşi, cu 250 administratori de plasă şi 10 subprefecţi, cari au devenit şi ei administratori la 1 Iunie, data intrării în vigoare a legii prin care se declară aplicabilă şi în vechea Dobroge legea comunală rurală din 1908, aşà că în total sunt în funcţiune 260 administratori.

1) *Pe frontispiciul unei biserici din comuna Calvini (Buzău) se găseşte o inscripţie, din care rezultă că erà zidită din temelie de „Pană Tudor Săseanu,* vătaf de plaiu la anul 1735". *Din conferinţa d-lui N. Ioan, administrator de plasă în judeţul Buzău — acuma directorul prefecturii Ialomiţa — ţinută la congresul administratorilor de plasă şi publicată în revista „România Rurală" pag. 12 — 33).*

pe când în capul județului figurau *ispravnicii*. Zapcii îndeplineau atribuțiunile administrative în numele și pe răspunderea ispravnicilor și erau numiți de aceștia dintre boernașii cei mai înstăriți — fiind o vreme când se cerea să fie proprietari rurali a cel puțin 250 stânjeni de moșie în județul în care funcționau sau trebuiau să aibă o garanție de 50.000 lei. Până la anul 1775, ispravnicii numiau pe zapcii după placul lor; în urmă însă, erau puși în slujbă cu pitac (decret) domnesc dintre fii de boieri. Zapcii aveau ca ajutoare un *pomoșnic* și un scriitor, iar pentru executarea poruncilor li se puneau la dispoziție 6 dorobanți.

Prin regulamentul organic (1831) — odată cu înlocuirea numelui de ispravnici în *otcârmuitori* și de zapcii în *subotcârmuitori de plasă* — s'a schimbat și sistemul de recrutare al acestora din urmă: se alegeau de către nobilii proprietari de moșie din fiecare județ.

La 1833, s'a hotărît ca fiecare plasă să aibă o reședință statornică unde să fie locuința subotcârmuitorului și cancelaria lui. Tot atunci s'a înființat în fiecare sat *cassa satului*, care erà sub îngrijirea *pârcălabului satului*, unde se păstrau toate publicațiunile și poruncile ce se primeau de la subotcârmuitori.

In 1848 subcârmuitorul ia numirea de *subadministrator*, pentru ca apoi la 1860 — când s'a pus bazele nouăi organizațiuni administrative — să se numească *subprefect*, [1] nume sub care e trecut în legea pentru organizarea autorităților administrative exterioare din 1892, care îi prevede și un *ajutor de subprefect*.

La 1901 se crează câtevà posturi (69) de *revizori comunali*, iar la 1904, prin legea pentru organiza-

1) *Prin o lege din 1867 subprefecții au fost îndatorați să exercite și atribuții de judecători în plășile lor.*

rea comunelor rurale, se institue *inspectorul comunal* pentru toată țara, menținându-se cu acest nume toți subprefecții și revizorii comunali în funcțiune, afară de subprefecții din Dobrogea cari rămân cu organizarea și atribuțiunile date prin legea din 1864 (modificată ulterior) pentru consiliile județene și legea autorităților administrative exterioare.

In fine legea din 1908 de organizare a comunelor rurale și administrațiunea plășilor dă o nouă întocmire acestui slujbaș administrativ, schimbându-i odată cu numele — în acela de *administrator de plasă* — și atribuțiunile[1]).

196. — Necesitatea reformelor administrative. Sub regimul vechei administrațiuni a cărei caracteristică a fost stăpânirea obștei, teroarea, domnia interesului personal, mărginit numai de poruncile Domnului sau ale Divanurilor, tot așà de vremelnice ca și funcționarii administrativi — atribuțiunile administrative nu erau bine lămurite și se reduceau la executarea poruncilor stăpânirei, iar puterea executivă și cea judecătorească se exercitau de aceleași persoane: zapciul (subotcârmuitorul, subadministratorul) și șefii săi ierarhici.

Această administrațiune se sfârșește la 1860, când se organizează și la noi după principiile apusese din legislația franceză întocmită sub Napoleon, cu *prefectul* și *subprefectul* ca organe administrative, reprezentând puterea centrală. Aceste principii erau: 1) menținerea ordinei și siguranței publice; 2) siguranța

1) *In Dobrogea — care a rămas sub regimul legii sale de organizare și al legii administrative exterioare — au continuat să funcționeze tot vechii subprefecți și sub legea de la 1908. In sesiunea trecută, s'a votat o lege de aplicare și în Dobrogea veche a acelei legi, așà că de la intrarea ei în vigoare, (1 Iunie 1914), subprefecții s'au numit administratori de plasă. In Dobrogea nouă, prin legea ei organică din 1914, au fost prevăzuți tot administratori de plasă*

circulațiunii și a drumurilor; 3) sănătatea publică și școala și 4) controlarea gospodăriilor comunale. Legile ce au urmat la noi (în 1864, 1872, 1883, 1886, 1892, 1904 și 1905) au repetat aceste principii generale sub diferite forme.

Din cele mai vechi timpuri a existat un funcționar administrativ, cu diferite numiri, care a fost în totdeauna adevăratul administrator la sate, superiorii lui fiind numai inspectorii faptelor, iar inferiorii numai organele de execuțiune materială a dispozițiunilor sale și cu acest caracter a rămas până la 1904.

Foștii subprefecți cu o situațiune materială și morală însemnată, bucurându-se și de încrederea deplină a prefecților de județe cu cari erau coreligionari politici, aveau o putere excesivă și în condițiuni prielnice spre a garantă buna ordine și siguranța publică. De aci au decurs însă și numeroasele abuzuri ce au înspăimântat populațiunea rurală, care cu vremea și-a pierdut orice nădejde în spriijnul dreptatea și lumina ce așteptă dela Stat prin reprezentantul său de la sate. Din cauza nestabilității funcțiunii — supusă tuturor schimbărilor politice — subprefecții aveau în vedere mai mult interesul lor personal și preocuparea lor de căpetenie eră de a-și asigură o situație materială pentru timpul când vor fi dați afară din slujbă, nici de cum de a se ocupă cu administrarea intereselor obștești. In această stare de lucruri, oricâte legi bune, cari să reguleze drepturile și îndatoririle cetățenilor în diferitele manifestări ale vieții sociale, economice și culturale, se făceau, toate rămâneau pe hârtie acolo unde reprezentantul la sate al puterei centrale, pe de-o parte — ca om al stăpânirei — eră lipsit de cunoștințe spre a fi în măsură să le explice legile și să vegheze la respectarea lor, iar pe de alta nu eră însuflețit de adevăratul său rol educativ în mijlocul unei populațiuni înapoiate. Ajutor în această privință nu puteă aveă subprefectul— chiar de-ar fi cerut — de la primari și funcționarii comunali, a căror cultură abiă le eră suficientă spre

a semnà numele sau a redactà niște acte de cele mai multe ori anulabile, necum să lămurească pe cei neștiutori[1]).

Preocuparea de căpetenie a conducătorilor țării a fost, dar, de-a trimete la sate oameni luminați cari — unii prin natura ocupațiunii lor, alții prin dorința de a aveà administrați conștienți de interesul ce li-l poartă stăpânirea — să contribuie la redeșteptarea națională și prin urmare la progresul păturii țărănești pe toate tărâmurile.

Pe de-oparte învățătorii și preoții — sub conducerea ministrului de instrucție Haret — au pornit o mișcare economică culturală și morală, reușind să puie bazele unei opere de regenerare, care prin muncă și trecere de timp aveà să deà roade.

Mai trebuià un nou element administrativ care, recrutat în alte condițiuni și dotat cu oarecare ideal, să lucreze pentru schimbarea moravurilor administrative. In 1904, ministrul de interne V. Lascăr — voind „să facă din administrație o a doua magistratură" — de acord cu Parlamentul, a schimbat economia proiectului său de lege pentru organizarea comunelor rurale, punând în locul notarului — din care erà să facă reprezentantul puterii centrale în comună — un nou organ: *Inspectorul comunal*, care să supravegheze regulata execuțiune a legilor și regulamentelor, cât și să exercite controlul, supravegherea și neclintita pază a ordinei publice.

Ca garanții că noul funcționar administrativ va fi departe de apucăturile predecesorilor săi și pentru a se devotà cu totul rolului său, noua lege a prevăzut:

1. *Condițiuni de recrutare și admisibilitate:* licența în drept și un examen de aptitudine și capacitate cu scutire pentru: *a)* ofițerii în retragere de orice grad, cari n'au trecut de vârsta de 40 ani; *b)* foștii subprefecți și revizori comunali,

1) *Din conferința d-lui N. Ioan, citată.*

directori de prefectură și secretari de consilii județene și foștii polițai de orașe reședințe, cari au servit doi ani în aceste funcțiuni; *c)* foștii ajutori de subprefecți cu 4 ani vechime; *d)* foștii judecători de pace și ajutoarele lor, foștii procurori și judecători de tribunale cari n'au depășit vârsta de 50 ani:

2. *Stabilitate*, pe care o dobândesc cei ce servesc șease luni de la numire;

3. *Autoritatea disciplinară*, înființată cu scopul de a aplică în cazurile prevăzute de lege, pedepsele: mutarea, suspendarea și revocarea, mustrarea putând s'o deà ministrul singur.

Incercarea legiuitorului din 1904 n'a dat rezultate bune tocmai din pricina sistemului greșit de guvernământ: schimbarea legilor predecesorilor. In mai puțin de un an, timp în care legea comunală rurală nu ajunsese să fie bine cunoscută și aplicată, iar inspectorii nu obținuseră încă stabilitatea, intervine la 1905 o lege modificatoare a însăși economiei legii din 1904: prin micșorarea numărului inspectorilor dela 350 la 150 și schimbarea condițiunilor de admisibilitate, cerând candidaților o diplomă universitară sau în științe de Stat, politice

---

1) *Iată cum se justifică aceste modificări prin expunerea de motive: „Numărul de 350 inspectori comunali este cu totul exagerat atât ca nevoie a serviciului, cât și ca sarcină pentru tezaur. Este important ca acest număr să fie redus, deocamdată la 150... Menținând și examenul și titlurile academice, am desființat privilegiul ce se acordà licențiaților în drept și am pus pe aceeaș treaptă pe toți cei cari au o cultură înaltă de aceeaș importanță. In adevăr, ceeace importă este ca să avem oameni culți, iar nu specialiști în cutare și cutare profesiune, care este alta decât administrația. Firește am pus pe aceeaș treaptă și pe titrații școalelor speciale de științe de Stat sau politice și administrative; am asimilat și pe ofițerii cari au servit în armata activă până la gradul de lo-*

şi administrative din ţară şi străinătate, ori gradul cel puţin de locotenent în armata activă [1]), păstrând scutirea de aceste condiţiuni pentru categoriile de funcţionari menţionate mai sus la lit. *a*, *b* şi *c*, — foştilor magistraţi, pretinzându-li-se un serviciu de doi ani.

Această legiuire şi mai cu seamă faptul că reducerea numărului inspectorilor — înainte de a fi dobândit stabilitatea — s'a lăsat pe seama ministrului, a produs o turburare în administraţie, iar elementele bune — titraţii — părăsesc decepţionaţi misiunea grea ce-şi luaseră, spre a se îndreptà spre alte cariere mai sigure. Astfel s'a ajuns cu vremea ca să se găsească în administraţie aproape aceleaşi elemente dinaintea reformei administrative a lui V. Lascăr, cu alte cuvinte aceiaşi oameni cu aceleaşi moravuri. Astfel erà administraţia ţării, când a fost surprinsă de revoluţia din 1907, care a zguduit temeliile organizaţiunii noastre sociale, provocând tot deodată o trezire a conştiinţelor guvernanţilor şi oamenilor de legi. Pretutindeni se auzeau acuzaţiuni în contra administraţiei, aruncând în spinarea ei evenimentele: lipsa de prevedere şi indolenţa organelor administrative fiind adevărata cauză a pătrunderii ideilor subversive în mintea populaţiunii rurale!

Cu aplicarea legilor în comune erau însărcinaţi primarii, în mare parte necunoscători de îndatoririle ce aveau; în fruntea plăşilor se aflau inspectorii comunali, cari nu ştiau ce se petreceà în plasa lor! Nu este de mirare deci că legile au rămas în multe ocaziuni numai scrise pe hârtie, iar asigurarea ordinei să fie redusă cel mult la avizarea prefecturii despre evenimentele dejà petrecute!

---

colonent, de oarece un ofiţer face studii destul de înalte şi are aptitudine netăgăduită pentru administraţie, prin energia şi disciplina la care este obişnuit".

La 1907, între primele reforme agrare, menite să restabilească liniștea și bunele raporturi între proprietari și țărani și să ajute la ridicarea stării morale și materiale a acestora, a fost și *„Legea pentru organizarea comunelor rurale și administrațiunea plășilor din 1908"*, alcătuită cu scopul de a reface administrația țării[1]).

Noul legiuitor face iarăș apel la patriotismul tinerilor titrați ca — ocupând noile posturi de administratori de plăși — să se devoteze misiunii de a face administrație civilizată și dreaptă la sate unde vor găsì un întins câmp de activitate, având, în schimbul devotamentului și muncii, garanția de a nu mai fi atinși de fluctuațiunile politice și putând, prin destoinicie și capacitate, să înainteze la clasa superioară.

Cele mai însemnate inovațiuni ale nouei legi se referă la administrațiunea plășilor, fie sub raportul organizațiunii, fie sub al atribuțiunilor. Partea aceasta constitue însuș fundamentul reformei ce s'a socotit necesară pentru a înzestrà comunele cu o administrațiune care să asigure pentru toți cele două condițiuni esențiale ale desvoltării unei societăți: *dreptatea* și *ordinea*, dacă nu chiar ale existenței statului.

197. — Rolul administratorului de plasă. Cea mai nouă definiție a noțiunii „administrație" e ur-

---

1) *„Încredințarea funcțiunilor publice — pentru cari se cere suflet de apostol — unor elemente ignorante și adesea certate cu morala; păstrarea privilegiului ca legea să nu fie aceeaș pentru toți; înrâurirea nesănătoasă a unor moravuri politice, cari de mult trebuiau să rămână ca o prețioasă curiozitate a trecutului — iată atâtea cauze cari au făcut ca administrația țării să nu fi atins înălțimea la care se cuvenea s'o vedem".*

(Din raportul comitetului delegaților Senatului).

mătoarea: „Administrația este instituția care, aplicând în mod constant și uniform legile în vigoare, garantează ordinea și siguranța publică, asigură sănătatea publică și circulațiunea și promovează interesele intelectuale și economice ale maselor. O administrație modernă mai trebue să aibă cuvânt și îndrumare în toate chestiunile de progres general care ar aduce maximum de bine celor administrați"[1]).

Toate aceste îndatoriri: aplicarea legilor, garantarea ordinei și siguranței publice[2]), asigurarea sănătății și circulațiunii, îndrumarea culturală, economică și socială a populațiunii rurale, învederează cât de important e rolul administratorului față de administrații din plasa lui și câtă răspundere are în îndeplinirea misiunii sale.

Chemarea lui, este dar, de a fi un agent neadormit al puterei executive, garantând prin o dreaptă aplicare a legilor siguranța generală și menținerea ordinei publice.

Pentru a puteà răspunde la această chemare, administratorul trebuie să dispuie de acea *forță morală* atât de necesară pentru a inspirà încrederea și respectul datorit de populație legilor și celor puși să vegheze la aplicarea lor. Se simte omul nedreptățit de dispozițiile unei legi pe care n'o înțelege, se duce la administrator să-i dea deslegare; dacă acesta îi prezintă țăranului încredere, după tălmăcirea și sfaturile lui, pleacă omul cu convingerea că așà trebuie să fie! Are vre-o plân-

---

1) *Vezi citata conferință.*

2) *Ordinea și siguranța publică este liniștea ce trebuie să domnească între membrii societății civilizate, pentru ca ea să progreseze. Siguranța este una din principalele atribuții ale Statului care e dator să apere persoana și averea cetățenilor împotriva acelora ce-ar căutà să le vatăme.*

gere de făcut cu privire la administrație sau la școală, tot la administrator se duce țăranul. Diferitele conflicte de interese între membrii aceleeaș clase țărănești sau între țărani și proprietari sau arendașii la cari muncesc, înainte de a fi rezolvate pe cale de judecată, pot căpătă soluțiunea împăciuitoare prin mijlocirea administratorului, care a știut să se impună prin forța sa morală de om luminat, drept și demn. Cu chipul acesta, orice idee rea aruncată de turburătorii ordinei sociale nu va mai puteà prinde rădăcini în sufletul țăranului, căci, el — având nădejde în sfaturile administratorilor — va alergà să-i ceară părerea asupra lor și ușor se va dumerì despre prăpastia în care erà să fie târât!

Prin ajutorul lui, legiuitorul a voit să refacă administrația de până acum, să întroneze domnia legilor și să asigure pacea socială.

Prin urmare, singurul agent administrativ care, cu cultura și autoritatea sa morală, este capabil să aibe un rol administrativ, economic, social și cultural, folositor locuitorilor de la sate, este numai administratorul de plasă.

Iată cum se poate achità acest slujbaș de misiunea sa în diferitele ramuri de activitate:

a) *Pe tărâmul administrativ*, prin îndeplinirea atribuțiunilor anume determinate de legea comunală (de cari vom vorbì mai jos), dintre cari aplicarea legilor și regulamentelor și privegherea ca ele să fie respectate, va contribuì la bunul mers al administrațiunii și la luminarea locuitorilor asupra drepturilor și îndatoririlor ce li se recunosc și impun prin legiuiri. Acest rezultat se poate obține mai ales prin *conferințe administrative* ce ar trebuì să se țină la reședința fiecărei plăși cel puțin odată pe lună, în fața notarilor, primarilor, consilierilor comunali și sătenilor.

In aceste întruniri, cu caracter pur administrativ și educativ — la cari e bine să participe și pre-

fectul județului — administratorii vor explica principalele dispoziţiuni din legislaţia rurală, stăruind asupra părţilor cari au prezentat dificultăţi în practică; vor tratà subiecte de drept administrativ aplicat; vor vorbì despre gospodăria comunală, despre economia rurală, despre igienă şi salubritate, despre siguranţa generală şi locală, despre asociaţiuni şi cooperative şi despre orice alte chestiuni în legătură cu nevoile publice, puse sub ocrotirea administraţiunilor. Tot deodată vor stimulà activitatea primarilor şi notarilor pe terenul faptelor de folos obştesc şi de practică a vieţii publice, arătându-le importanţa misiunii sociale ce au: de a fi povăţuitori ai sătenilor pentru tot ceeace se raportă la desvoltarea lor morală şi culturală. Li se vor da sfaturi să fie pururea într'o continuă comunitate de idei şi sentimente cu sătenii, căutând ca prin vorbă blândă şi convingătoare, să strângă la un loc şi să solidarizeze toate voinţele şi energiile pentru binele comun, căruia cu toţii să închine aptitudinile şi devotamentul lor. Primarii, în special, trebuie să fie făcuţi atenţi asupra faptului că ei sunt aleşii sătenilor şi că, prin urmare puterile publice recunoscute lor de lege, urmează să le întrebuinţeze numai pentru susţinerea intereselor legitime ale obştiei.

Tot cu prilejul conferinţelor, administratorii pot insistà asupra modului cum trebuie să fie rezolvate lucrările de cancelarie şi cum să se ţie registrele şi scriptele de contabilitate (circulara ministerului de interne No. 32845/910);

b) *Pe tărâmul economic* poate munci pentru crearea băncilor populare, obştiilor şi cooperativelor săteşti, precum şi societăţilor de cumpătare, acolo unde nu sunt persoane de iniţiativă şi unde a tot puternicia cămătarilor, a arendaşilor de moşii şi a persoanelor interesate constituie o piedică în prefacerea economică a ţării şi principala cauză a mizeriei săteanului. In această direcţie va fi

un puternic sprijin — prin autoritatea sa administrativă și morală — învățătorilor și preoților, în întocmirea acelor instituțiuni. Apoi mai poate stărui pentru înființare de lăptării, grădinării, stupării, de cuptoare pentru uscatul prunelor, grădini pentru cultivarea plantelor furajere, etc. Poate intervenì în favoarea sătenilor atunci când sunt exploatați în mod neomenos de proprietari, arendași sau oamenii lor, interesându-se de condițiunile de traiu și de muncă ale sătenilor; le poate da sfaturi pentru îmbunătățirea vieții, trimețând la muncă pe cei leneși și încurajând pe cei vrednici, dar lipsiți de mijloace;

c) *Pe tărâmul social*, are posibilitatea ca, prin măsurile preventive și legale și cu elementele de cari dispune — notarul și jandarmul — să aducă pe fiecare la realitatea obligațiunilor sale și astfel să împiedice turburarea raporturilor dintre clasa proprietarilor și muncitori — raporturi bazate pe interese contrarii — și să asigure ordinea și siguranța publică. De asemenea, tot în interes social, poate stărui pentru reîntronarea principiilor de morală și cinste în inimile celor rătăciți, stârpind concubinajele — prin măsuri severe și conferințe asupra răului ce decurge din această stare de lucruri pentru copii — precum și furturile;

d) *Pe tărâmul cultural* iarăș administratorul are un câmp vast de activitate: poate contribuì la luminarea poporului, fie prin îndemnarea țăranilor de a-și trimete copiii la școală, fie prin stăruința ce trebuie să puie — acolo unde nu sunt școale — ca cei cu dare de mână să deà obolul lor pentru a se construì local de școală până ce va venì statul să-l facă; fie prin participarea sa la cercurile culturale, alături de preoți și învățători, unde, prin conferințe și sfaturi, să deștepte mulțimea asupra diferitelor chestiuni de folos practic; de multe ori chiar să explice pe adevăratul lor înțeles unele cuvinte ale învățătorilor, din cari s'ar naște în mintea

sătenilor idei greşite. Tot astfel poate lucrà pentru înfiinţarea de şezători, case de cetire şi adunări de educaţie a masselor populare şi atunci, gustul de învăţătură desvoltându-se, se va ajunge cu vremea ca numărul neştiutorilor de carte să se împuţineze.

Iată cum un administrator de plasă poate corespunde speranţelor puse în el de legiuitorul dela 1908, devenind un adevărat apostol al culturii şi păcii sociale la sate.

193. — Modul de recrutare. Pentru a fi numit cineva administrator de plasă trebuie să îndeplinească două feluri de condiţiuni: *a)* condiţiuni generale şi *b)* condiţiuni de aptitudine şi capacitate.

Condiţiunile generale de numire sunt: *a)* să fie cetăţean român; *b)* să fi satisfăcut obligaţiunile legii de recrutare; *c)* să aibe folosinţa deplină a drepturilor civile şi politice; *d)* să nu fie înrudit până la al treilea grad inclusiv cu locuitorii din plasa unde e numit şi *e)* să nu aibe proprietăţi rurale în acea plasă (art. 209 legea comunală rurală).

Condiţiuni de aptitudine şi capacitate. Pentru a ferì corpul administratorilor de plăşi de elemente nepregătite, legiuitorul dela 1908 a pus — în art. 210 — ca principală condiţie de aptitudine şi capacitate pentru candidatul la un asemenea post titlul de doctor sau licenţiat în drept ori diploma în ştiinţe de stat, recunoscută de Stat, a unei facultăţi din ţară, sau străinătate.

Pe lângă titlul academic, care nu este decât o prezumpţiune, mai trebuie să depuie un *examen* de aptitudine şi capacitate înaintea Consiliului administrativ permanent din materia anume stabilită prin regulamentul respectiv[1]).

---

1) Regulamentul asupra examenului de aptitudine şi capacitate pentru administratorii de plăşi din 28 Maiu 1908. *Prin acest regulament se prevede că examenul se fixează de minister printr'o decizie ce se*

In afară de licenţiaţi, au mai fost admişi că pot candidà la examen: *a)* doctorii în medicină cari au servit cel puţin doi ani ca medici de plăşi; *b)* in-

---

publică în Monitorul Oficial, cel puţin cu 10 zile libere înainte de prima zi de examen, şi se ţine în localul Consiliului administrativ (art. 2 şi 3).

Inscrieri şi acte. *Cererile de înscrieri la examen se adresează ministerului, cel puţin cu trei zile libere înainte de începerea examenului. Pe lângă cerere trebuie să se anexeze următoarele acte, enumerate în art. 6:*

1. *Diploma facultăţii de drept sau a şcoalei de ştiinţe de stat. In privinţa acestor diplome este de observat:* a) *cartea de avocat, în care nu se precizează numărul diplomei, nu face dovada titlului academic; certificatul din partea facultăţii de drept despre obţinerea titlului de licenţiat sau doctor în drept, poate ţine loc de diplomă;* b) *diploma şcoalei de ştiinţe de stat dela noi nu este valabilă: Consiliul a respins dela examene pe candidaţii licenţiaţi sau doctori în ştiinţe de Stat dela şcoala din Bucureşti, de oarece — după cum a comunicat ministerul instrucţiunii publice — învăţământul ştiinţelor de stat, după legea din 1893, face parte din învăţământul Universităţilor şi nu e lăsat în seama şcoalelor private, iar menţionata şcoală este o instituţie cu totul privată şi că diplomele ei n'au fost niciodată recunoscute de acel minister, precum nici şcoala însăş. Diplomele din străinătate, de asemenea, ca să fie valabile trebuiesc echivalate (art. 61 din legea învăţământului secundar şi superior).*

Pentru a obţine echivalarea, candidatul trebuie să îndeplinească următoarele condiţiuni: a) *să posedă diploma de doctor sau licenţiat al unei facultăţi din străinătate, având iscăliturile din diplomă legalizate de autorităţile şcolare de acolo şi de ministerul de externe român; diploma se supune unei comi-*

ginerii cu diplome recunoscute de Stat ai şcoalelor tehnice, cari au servit cel puţin doi ani într'o administraţie publică; *c)* căpitanii şi locotenenţii prove-

---

siuni de profesori sau agregaţi dela facultatea de drept, desemnaţi de decan, comisie care decide dacă acea diplomă poate fi primită spre echivalare; b) *să posedă diploma de absolvirea studiilor liceale din ţară (secţia clasică sau modernă) ori din străinătate — diplomă care, în acest din urmă caz, trebuie echivalată în faţa unei comisiuni compusă din rectorul universităţii, decanul facultăţii de filozofie şi litere şi al facultăţii de ştiinţe, conform art. 61 citat;* c) *să dovedească terminarea unui trienal universitar;* d) *să plătească 100 lei la administraţia financiară sau percepţie în contul Casei şcoalelor, iar 300 lei pentru vizarea unei diplome de licenţă şi 500 lei pentru doctorat la decanatul facultăţii unde doreşte a-şi echivală diploma. Când candidatul este licenţiat din ţară, pentru viza diplomei din străinătate, plăteşte numai 200 lei la decanatul facultăţii. Satisfăcând aceste condiţii, candidatul e supus unui examen oral, iar dacă comisia crede de cuviinţă, şi la un examen scris. Examenul are de obiect mai în special materii asupra cărora candidatul n'a trecut examene în străinătate sau cari diferă de materiile predate la facultatea noastră. Apoi diploma se vizează de membrii comisiunii (art. 51 şi 52 din regulamentul facultăţii de drept din Bucureşti);*

2. *Extractul de naştere scos dela primăria comunei respective;*

3. *Actul dovedilor că a satisfăcut obligaţiunile legii de recrutare, care poate fi: libretul de concediat sau rezervist, brevetul de ofiţer în rezervă sau certificat de scutire ori dispensă;*

4. *Acte pentru stabilirea naţionalităţii şi a exerciţiului drepturilor politice şi civile, cari sunt: un certificat din partea primăriei, liberat pe coală tim*

nind din activitate, bine notaţi de şefii ierarhici, sub cari au servit; *d)* ofiţerii din jandarmeria rurală, cari vor fi servit doi ani ca comandanţi de com-

---

brată de 1 leu sau cartea de alegător; străinul împământenit sau românul recunoscut trebuie să prezinte diploma şi un certificat de bucurarea de drepturile politice şi civile, ori cartea de alegător dacă sunt înscrişi în listele electorale;

5. *Certificat din partea primăriei sau poliţiei unde candidatul domiciliază, prin care să se constate că are conduită morală în societate; se liberează tot pe coală timbrată de 1 leu;*

6. *Certificat medical, prin care un medic funcţionar public atestă că petiţionarul nu are vreo infirmitate care să-l facă impropriu serviciului. Se dă pe coală de 1 leu şi semnătura doctorului se legalizează la comisariatul respectiv;*

7. *Certificate sau acte echivalente pentru funcţiunile ocupate şi durata lor.*

Ofiţerii, în locul actelor dela punctul 1—4, este suficient să prezinte: brevetul gradului de locotenent sau căpitan în activitate şi un certificat din partea corpului ori ministerului de războiu, cum că a demisionat cu unul din aceste grade; apoi certificatul de bună purtare şi certificatul medical. Dacă din memoriul ofiţerului — care se cercetează de unul din membrii Consiliului — rezultă că n'a avut conduită şi note bune cât a servit în armată, este respins dela examen pe baza art. 210 alin. III lit. c. din legea comunală rurală şi art. 5 din regulamentul de examen.

Ofiţerii din jandarmerie, cari n'au servit doi ani ca comandanţi de companii — ci au îndeplinit alte servicii în jandarmerie — nu pot fi admişi la examen (Avizele No. 28 şi 336/908 ale Cons. Adm., Bul. I/908).

Ofiţerii administratori şi guarzii de artilerie de

panii; şi *e)* notarii de clasa I, absolvenţi ai vreunei şcoale de notari, cu vechime de 4 ani în această funcţiune — termen care se calculează dela data sesiunei în care a dobândit diploma.

---

asemenea nu pot fi admişi, pe cale de interpretare şi pe baza art. 2 din legea pentru înaintare în armată, ca asimilaţi cu ofiţerii de cari se vorbeşte în art. 210 citat (Avizul Consiliului No. 90/909. Bul. II/909, pag. 321).

Toate actele şi cu cererile de înscrieri se trimet la Consiliu cu trei zile înainte de examen şi verificându-le, Consiliul hotărăşte dacă petiţionarii întrunesc sau nu condiţiunile cerute spre a fi admişi (art. 7 şi 8).

Modul de examinare. *Examenul constă în două probe: una scrisă, care este eliminatoare şi alta orală.*

Proba scrisă se dă în serii de cel mult 20 candidaţi, tratând toţi aceleaşi chestiuni. Ea se compune din două părţi: una teoretică (ce consistă într'o chestiune de doctrină din dreptul constituţional, administrativ, penal sau legi speciale) şi alta practică: 1) un proces-verbal de inspecţia amănunţită a unei comune rurale, ori de constatarea unei crime, unui furt simplu sau calificat, etc., sau de dijmuire, ori răfuială; 2) o lucrare asupra unei chestiuni de ordin administrativ sau financiar în strânsă legătură cu organizarea comunei rurale; 3) dresarea unui raport către superior asupra unui anume caz. Chestiunea teoretică se trage la sorţi de unul din candidaţi, dintre cele fixate de Consiliu în şedinţă secretă şi închise în plicuri. Teza se scrie pe hârtia dată candidaţilor, care poartă viza preşedintelui sau a unui membru al Consiliului; se semnează de candidat pe prima pagină sus şi la sfârşit. Pentru efectuarea tezei candidaţii au cel mult 3 ore disponibile şi nu se vor putea servi de nici o carte sau cod. Supravegherea se face de un membru şi de secretar. Probele scrise se examinează apoi, în şedinţă secretă, şi se notează cu

Pensionarii S atului sau administraţiunilor publice, deşi ar întruni condiţiunile de mai sus, nu pot fi numiţi administratori de plăşi (art. 210 şi 212).

---

note dela 1—10, fiecare membru dând câte o notă pentru fiecare chestiune. Cei ce nu întrunesc media 6, sunt respinşi.

Proba orală se dă în serii de câte 5 candidaţi, în şedinţă publică. Constă în întrebări asupra oricărei materii din program, puse succesiv de membrii Consiliului, dându-se iarăş de către fiecare câte o notă. Media dela proba scrisă se adună cu cea dela oral şi dacă rezultatul împărţit la două dă media 6, candidatul e declarat reuşit.

Tabloul de clasificare. *Candidaţii reuşiţi se trec într'un tablou în ordinea descrescândă a clasificării şi acest tablou servă ministerului la facerea numirilor.*

Valabilitatea examenului, *este de 3 ani, după expirarea cărora — dacă candidatul n'a fost numit — examenul depus nu mai conferă nici un drept (art. 10—21).*

Efectele examenului de administrator de plasă sunt limitate de art. 210 din legea comunală rurală care, prin alineatul ultim, prevede că candidatul care a trecut examenul de capacitate, beneficiază de dreptul de a fi numit numai timp de trei ani dela data examenului. Prin urmare, un candidat reuşit la examen, care a fost numit administrator şi a funcţionat în două rânduri, timp de un an şi 7 luni dela data examenului, demisionând din ultima funcţiune, nu poate fi numit din nou administrator după trecerea termenului de 3 ani, până ce nu va justifică cum că a trecut un nou examen de capacitate (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 502/912, Bul. II, p. 512).

Programa examenului, prevăzută de art. 22, este formată din materiile cuprinse în această lucrare şi notate la tabla de materii cu litera A.

Scutire. Excepție de'a condițiunile de mai sus se face pentru candidații prevăzuți în alineatul ultim al art. 210 — adăugat prin legea modificatoare din 1 Aprilie 1911 — care zice: „Sunt scutiți de condițiunea titlului și a examenului acei cari au mai funcționat ca administratori de plasă cl. I și au fost delegați a îndeplini funcțiunile de directori de prefectură timp de cel puțin doi ani neîntrerupt. Aceștia vor fi reprimiți ca administratori de cl. I".

199. — Numirile. Candidații reușiți la examen, spre a fi numiți, trebuiesc recomandați ministrului de interne de către prefectul județului, în care voiesc să funcționeze. Apoi, pe baza raportului ministrului, Regele semnează decretul de numire.

Orice numire la început se face numai în postul vacant de clasa II-a și în ordinea clasificării din tabloul întocmit de Consiliul administrativ (art. 183 alin. I și II și art. 210 alin. V).

200. — Jurământul. Mai înainte de a intră în funcțiune, administratorul este dator să depuie, înnaintea prefectului și în asistența unui preot, următorul jurământ: „Jur în numele lui Dumnezeu și declar pe onoarea și conștiința mea, credință Majestății Sale Regelui, Dinastiei Sale și Constituțiunii țării mele. De a aplică legile și a mă conformă lor. Așa să-mi ajute Dumnezeu". (art. 184).

201. — Incompatibilități. Sunt mai multe cazuri în cari există incompatibilitate între funcția de administrator și funcția publică, profesiunea sau alte ocupațiuni ce-ar mai avea. Astfel un administrator nu poate: *a)* să ocupe o altă funcțiune publică, nici să exercite vreo profesiune liberă: avocat, doctor, inginer, etc.; *b)* să facă comerț sau să figureze în consiliile de administrație sau ca cenzor la vreo societate comercială, industrială, agricolă sau financiară; *c)* să fie arendaș; *d)* să gireze afacerile altor persoane; *e)* nici să servească ca vechil, contabil, sau însărcinat în orice mod al proprietarilor ori arendașilor de moșii, de mori sau de fabrici (art. 185).

Când se află în vreunul din aceste cazuri, trebuie să opteze sau pentru postul de administrator sau pentru acea funcție, profesiune sau ocupațiune particulară.

202. — Restricțiuni. Pentru a scoate pe acest funcționar din luptele politice, a nu mai fi pe viitor la îndemâna politicianilor pentru realizarea intereselor lor electorale, legiuitorul a prevăzut următoarele restricțiuni:

1. Este cu totul oprit administratorilor de plăși de a face orice act de caracter politic, afară de exercițiul dreptului lor de vot. Orice abatere în această privință constitue din parte-le un abuz de putere, care se pedepsește conform art. 147 din codul penal [1]).

Cei ce se abat dela această dispoziție pot fi dați în judecată direct înaintea instanței competente de către zece alegători sau de ministerul public (procurorul), cari au și dreptul de a susține acuzarea. Dreptul de reclamație se prescrie într'o lună de la comiterea faptului.

Acuzarea înaintea instanțelor judecătorești trebuie să fie susținută de cel puțin 5 alegători din cei cari au semnat plângerea; iar afacerea se judecă în cea mai apropiată sesiune a Curții cu jurați și cu precădere.

In afară de acțiunea penală de mai sus, administratorii mai pot fi supuși și la măsuri disciplinare potrivit prevederilor dela art. 222 (art. 186);

2. In timpul alegerilor administratorii nu pot

---

1) *Art. 147 c. pen. — Orice funcționar administrativ sau judecătoresc va abuză de puterea ce-i dă calitatea sa, spre a sili pe nedrept pe o persoană a face sau suferì un act, sau a se abține de dânsul, se va pedepsì cu închisoare de la o lună până la doi ani și se va puteà încă declarà necapabil de a ocupà funcțiuni publice dela un an la trei.*

părăsi plasa decât pentru a se duce să voteze în orașul sau comuna în ale căror liste electorale sunt înscriși.

Cel ce se va află în ziua de alegeri la reședința județului fără a fi alegător în colegiul electoral convocat, poate fi dat judecății în aceleași condițiuni ca în articolul precedent, și pedepsit cu închisoare de la 15 zile până la 3 luni (art. 187).

203. — Clasificare și retribuțiune. Administorii sunt de două clase: cei de clasa I retribuiți cu 350 lei și cei de clasa II-a cu 300 lei lunar. Pe lângă leafă, mai primesc o diurnă lunară de 50 lei, care se plătește numai după ce vor justifică cheltuelile de transport făcute cu prilejul inspecțiunilor în plasă[1]).

Salariile și diurnele se plătesc de Stat, zice art. 188 din lege. Totuș, pentruca Statul să nu-și încarce prea mult budgetul a impus atât comunelor rurale [2]) cât și județelor, obligațiunea de a înscrie între cheltuelile ordinare, subvențiuni pentru a operirea diferenței de salariu administratorilor de plăși (ca și secretarilor arhivari, oamenilor de serviciu și pentru plata materialului necesar administrațiilor de plăși).

Subvențiunile acestea se calculează pentru fiecare comună și județ în parte, în raport cu veniturile lor ordinare și se înscriu în bugete la partea cheltuelilor. Plata lor se face de preferință din zecimile de percepere.

Administrațiile financiare rețin și varsă în cassa

---

1) *Unele județe înscriu în bugetele lor sau în ale comunelor rurale câte o sumă destinată ca diurnă administratorilor de plăși.*

Sporirea diurnei — ce se acordă administratorilor — rămâne la aprecierea ministerului de interne (Cons. adm. perm. Aviz No. 21/910, Bul. I, pagina 197).

2) *Vezi art. 155 din legea comunală rurală.*

Statului pe seama ministerului de interne, în fiecare lună, partea aferentă din subvenţiunile datorite de judeţe şi comune (art. 188).

Ordonanţare. Pe baza statelor de serviciu întocmite pentru fiecare plasă de administratorul respectiv pentru salariul său, al secretarului arhivar şi oamenilor de serviciu, precum şi pentru spesele de cancelarie şi cari se înaintează prin prefectură ministerului de interne, acesta emite ordonanţe de plată pe plăşi, cari se achită apoi de administratorii financiari (art. 189).

204. — Atribuţiuni. Administratorul de plasă personifică în circumscripţiunea sa puterea executivă, fiind sub ordinele şi controlul direct al prefectului de judeţ; în acelaş timp, însă, se bucură de o mare autoritate şi o putere de iniţiativă proprie în serviciul său, care-i lărgeşte câmpul de activitate. Având dreptul de iniţiativă în cea mai mare parte a actelor ce e chemat să îndeplinească acţiunea sa este promptă — când împrejurările cer aceasta, — nu se pierde timp şi nu se compromit interesele publice până când să primească ordinele prefectului sau ale puterii centrale.

Atribuţiunile lui se pot împărţi, dar în două categorii: I) unele *proprii*, cari decurg din calitatea sa de agent administrativ şi II) altele ce-i sunt *delegate*, în calitate de reprezentant al puterii centrale.

I. **Atribuţiunile proprii** le exercită ca reprezentant al puterii executive şi în această calitate este însărcinat cu îndeplinirea tuturor actelor administrative de interes general înscrise fie în legea comunală rurală, fie în alte legi speciale.

1) Cea mai de căpetenie dintre atribuţiuni este *de a vegheà la menţinerea ordinii publice*, considerată atât sub raportul siguranţii şi a liniştii publice, cât şi al aplicării legilor.

In exerciţiul acestei atribuţii, administratorul este învestit cu puteri: *a)* de poliţie administrativă sau

preventivă şi *b)* de poliţie judiciară sau represivă. Pentru tot ce priveşte poliţia administrativă, el stă sub ordinele prefectului de judeţ; iar, în privinţa poliţiei judiciare, este subordonat procurorului, însă fără prejudiţiul dreptului acordat prefectului de art. 15 din procedura penală[1]).

A) *Poliţia administrativă.* [2]) Administratorul având să îndeplinească funcţiuni de poliţie administrativă, trebuie să vegheze şi la nevoie să ia măsuri atât pentru asigurarea *poliţiei generale*, precum şi ca *poliţia comunală* şi *cea rurală* — cari au de scop buna rânduială, liniştea şi salubritatea publică — să se exercite pe teritoriul fiecărei comune din plasa lui în cele mai bune condiţiuni.

In această calitate el face următoarele acte:

a) In caz de rebeliune, întruniri sedităoase sau tumultoase în locuri deschise sau alte evenimente neprevăzute şi cari ar ameninţă pacea publică sau siguranţa indivizilor, ia măsurile dictate de împrejurări pentru a împiedecă dezordinea.

---

1) *Art. 15 proc. pen.* — Prefecţii de judeţe *şi prefecţii de poliţie* vor putea să facă ei înşişi, *deci vor îndatorâ pe ofiţerii poliţiei judiciare, ca fiecare din ei, după competenţa ce are, să facă toate actele necesare spre constatarea crimelor, delictelor şi contravenţiunilor şi să trădeă pe autorii lor tribunalelor însărcinate a-i pedepsi, conform art. 13 de mai sus.*

2) *Are de obiect priveghereа şi menţinerea ordinei şi siguranţei publice. Caracterul ei special este prevenirea infracţiunilor penale, spre deosebire de* poliţia judiciară, *care are de scop descoperirea infracţiunilor neprevenite, adunarea probelor şi trimiterea făptuitorilor înaintea justiţiei. Poliţia administrativă sau preventivă este de trei feluri: generală comunală şi rurală — aceste două din urmă confundându-se, prin scopul ce urmăresc, cu poliţia generală.*

În asemenea împrejurări este ajutat de jandarmerie, putând — la nevoie — să concentreze pe toți jandarmii din plasă (art. 17 din legea jandarmeriei). Dacă forța jandarmeriei nu este îndestulătoare, în cazuri urgente poate cere chiar intervenirea forței armate, care va fi datoare a se conformă cererii sale, făcută sau confirmată în scris. In ambele cazuri va înștiință pe prefectul județului și pe capul parchetului respectiv (art. 195 l. com. rurală);

b) Supraveghează și face poliția târgurilor și bâlciurilor;

c) Inspectează și supraveghează localurile publice și drumurile;

d) Supraveghează ospiciile, institutele de binefacere, școalele, bisericile și spitalele ce sunt în comunele din plasa sa — în care scop vizitează acele stabilimente oricâteori crede necesar și raportează prefectului despre starea în care se găsesc, arătând și îmbunătățirile ce sunt de adus;

e) Aplică măsurile de igienă și salubritate publică, executând dispozițiunile ce se iau de personalul sanitar sau veterinar pentru combaterea epidemiilor și epizootiilor [1]).

Această îndatorire: grija sănătății publice — privită ca un atribut administrativ — este de mare importanță fie ca activitate proprie a administratorului de plasă, fie ca control al activității autorităților locale. A stinge focarele de infecție și a

1) *Art. 19 alin IV și V din legea de poliție sanitară veterinară: „Când medicul veterinar va crede necesară prezența administratorului de plasă, acesta este dator a răspunde de îndată chemării sale și va puteà la trebuință să ia parte la formarea comisiunii de constatare. — Administratorul de plasă este obligat a vizità cât mai des localitățile infectate, a controlà și supravegheà aplicarea măsurilor prescrise de medicul veterinar".*

însănătoşi satele, a asigurà populaţiunii — în primul rând — apă bună de băut, alimente sănătoase de băuturi nefalşificate, a şoseluì şi pavà străzile din interiorul satelor, a înfiinţà grădini publice şi a încurajà plantaţiile particulare, a face posibilă igiena individuală, a ameliorà condiţiunile de traiu şi îmbrăcăminte — iată îndeletniciri proprii de edilitate, cari însă sunt şi lucrări de igienă şi salubritate publică.

Dacă cu toate măsurile luate, nu s'au putut preîntâmpinà boalele epidemice, administratorii sunt ţinuţi a da tot concursul medicilor pentru combaterea epidemiilor, executând măsurile ce ei recomandă, fie pentru izolarea bolnavilor, fie pentru desinfectarea locuinţelor contaminate, fie pentru procurarea ajutoarelor necesare.

In caz când o epidemie ia, într'o comună, o extensiune îngrijitoare, ar fi de dorit ca administratorul să steà în localitate în permanenţă, împreună cu medicul de plasă, până la complecta stingere a epidemiei;

f) Face parte din comisiunile pentru recensământul tinerilor şi rechiziţiile animalelor şi vehiculelor executând îndatoririle date în această privinţă prin legile speciale. [1]).

g) Execută măsurile prescrise de legi şi regulamente în privinţa stabilirii străinilor şi a stabilimentelor publice din comună (art. 198 reg.).

In privinţa străinilor: exercità cea mai severă supraveghere asupra celor cari vin în comunele rurale vremelnic verificându-le actele de călătorie şi încredinţându-se dacă au, sau dacă nu, le liberează bilete de liberă petrecere [1]); iar pentru cei ce se stabilesc în comune, dacă au obţinut mai întâiu autorizaţiunea consiliului comunal cu în-

---

1) *Vezi „Legea asupra recrutării armatei"* şi *Legea pentru rechiziţii" la legi speciale.*

1) *Vezi regulamentul respectiv.*

deplinirea condițiunilor prescrise de art. 5 din legea pentru organizarea comunelor rurale. Administratorul va pune în vedere — prin jandarmi — străinilor cari n'au obținut autorizarea de stabilire sau acelora a căror autorizare a fost revocată,, să părăsească comuna unde s'au stabilit și dacă nu vor fi următori, va cere — prin raport motivat — prefectului să intervie la minister pentru isgonirea lor din comună[2]).

In privința stabilimentelor: dă autorizare pentru deschiderea acelora privitoare la industriile insalubre de clasa II (art. 34 regul. respectiv); ține licitație pentru arendarea dreptului de cârciumă comunală (art. 16 legea cârciumilor); verifică măsurile și greutățile conform legii și regulamentului pentru sistemul metric, etc.;

h) Intervine, la caz de trebuință, pentru a activà și dirijà ajutoarele necesare spre a face să înceteze sau a prevenì; incendiile, inundațiile, boalele epidemice, epizootiile, etc.,. conform legilor și regulamentelor (art. 199);

i) Indeplinește însărcinările ce-i sunt date prin legea drumurilor (art. 202);

j) Execută îndatoririle impuse prin legea pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase în comunele rurale și măsuri contra beției (art. 3, 7, 12, 16, 21, 22, 25, 28, 31, 32, 34) [1]);

k) In calitate de agent statistic, execută lucrările statistice prevăzute de legi și regulamente și — după ce adună datele necesare de la notari —

---

2) *Isgonirea străinilor cari n'au acte în regulă sau a celor fără autorizare de stabilire sau cu autorizarea revocată, nu se poate face decât cu aprobarea specială a ministerului, consiliile comunale și prefecturile neavând cădere a o pronunță*

1) *Vezi această lege la „Legi speciale"*.

comunică prefectului toate ştiinţele cerute de autorităţile în drept (art. 205)[1]);

l) Execută toate ordinele şi instrucţiunile ce primeşte de la prefect pentru aplicarea legilor şi măsurilor de administraţiune generală (art. 200);

m) Adrescază prefectului în fiecare lună un raport general despre starea populaţiunii rurale din plasa lui; iar în cazuri urgente este dator să raporteze imediat (art. 203).

Modul de a instrumentà în materie de poliţie administrativă. In această privinţă sunt de făcut următoarele observaţiuni:

a) Fiecare administrator va exercità poliţia administrativă pe tot teritoriul plăşii sale, lucrând din iniţiativa sa proprie, sau executând ordinele prefectului şi ale direcţiunii poliţiei şi siguranţei generale din ministerul de interne.

Lucrarea administratorului va fi personală. Tot ceeace se presupune că interesează ordinea publică trebuie să formeze obiectul cercetărilor şi urmăririlor sale proprii. In acest scop, el face descinderi locale şi investigaţiuni — nu însă percheziţiuni, pe cari nu le poate face fără autorizarea justiţiei — ţinând în curent pe prefect despre toate acţiunile şi constatările sale;

---

1) *Conform legilor şi regulamentelor speciale administratorul trebuie să ceară notarilor toate ştiinţele necesare pentru formarea diferiteolor statistici de interes general sau local. In cancelaria fiecărei administraţii de plasă va stà în permanenţă, în evidenţă — întocmită pe comune, sate şi cătune — statistica populaţiei, împărţită pe naţionalităţi, sex, stare civilă, profesiuni şi ştiinţă de carte. Tot astfel în ce priveşte statistica vitelor, pe specii şi comune. Ambele statistici vor fi revizuite la începutul fiecărui an, operaţiunile de recenziune făcându-se de notarul fiecărei comune sub conducerea personală a administratorului şi după instrucţiunile sale.*

b) Când merge într'o comună rurală, cea dintâiu grije a administratorului este de a se interesà de ordinea publică verificând imediat informaţiunile ce i se dau şi cercetând pe indivizii suspecţi. In special, trebuie să deà o deosebită atenţiune mişcărilor cari ar puteà provocà violarea legilor sau nesupunerea către autorităţi. Este ţinut, însă să lucreze cu tact şi prudenţă, evitând orice exces de zel;

c) Administratorul trebuie să se folosească cât mai rar şi numai în cazuri de absolută nevoie de dreptul ce-i acordă art. 114 No. 3 din legea pentru organizarea comunelor rurale: de a delegà notarului exècutarea măsurilor de siguranţă generală. O asemenea delegaţie necesitând mai întâiu aprobarea prefectului, acesta va aveà să chibzuiască dacă şi când poate fi dată[1]);

d) Administratorul poate da delegaţiuni jandarmilor şefi de secţie sau de post în materie administrativă, în cazuri urgente sau când el va fi ocupat cu alte însărcinări. Dintr'aceasta, însă, nu trebuie să facă un obiceiu constant pentru a se descărcà de una din principalele sale îndatoriri.

B) *Poliţia judiciară.* — Când poliţia administrativă n'a putut prevenì infracţiunile, începe acţiunea poliţiei judiciare.

Tot între puterile proprii ale administratorului intră şi calitatea sa de ofiţer al poliţiei judiciare şi auxiliar al ministerului public, având căderea să constate: din oficiu sau după cererea parchetului, infracţiunile penale, conform regulelor înscrise în procedura penală. In această calitate, stă în corespondenţă cu capul parchetului şi-i raportează regulat despre toate descoperirile ce face şi urmăririle întreprinse pentru aflarea autorilor crimelor şi delictelor comise în plasa lui, fiind dator să raporteze imediat şi prefectului de judeţ (art. 196)

1) *Vezi această chestiune la Notar.*

In conformitate cu art. 52 din legea judecătorilor de ocoale, administratorul constată contravenţiunile de simplă poliţie şi infracţiunile la următoarele legi: *a)* legea poliţiei rurale; *b)* legea drumurilor (art. 46, 49 şi 50); *c)* legea pescuitului (art. 36); *d)* legea asupra vânătoarei (art. 6, alin. I şi II, art. 9, 10, 12, 16, şi 17)[1]).

O inovaţie a legii din 1908 — care a dat rezultate satisfăcătoare — este dreptul recunoscut administratorului ca, odată cu constatarea faptului, să pronunţe amenda până la 10 lei pentru contravenţiunile de simplă poliţie şi până la 25 lei pentru celelalte infracţiuni.

Amenda se încasează imediat — dacă contravenientul are cu ce plăti — în schimbul unei chitanţe liberată dintr'un carnet à-souche (cu matcă) şi se varsă în cassa comunală. Când însă contravenientul este insolvabil sau cu domiciliul necunoscut, se înaintează imediat judecătorului de ocol, împreună cu procesul-verbal de constatarea infracţiunii. Dacă acest act e aprobat, judecătorul transformă amenda în închisoare, socotindu-se o zi pentru amenda până la 5 lei. Ordonanţa dată de judecător în această privinţă este definitivă.

Executarea acestor pedepse se face la arestul secţiei de jandarmi de la reşedinţa judecătoriei (art. 197).

Modul de instrumentare în materie de poliţie judiciară. In calitatea sa de ofiţer al poliţiei judiciare şi auxiliar al ministerului public, administratorul de plasă procedează astfel:

a) Când se găseşte în faţa unui flagrant-delict, instrumentează din propria sa autoritate, putând — în acest caz — să urmărească pe infractor chiar în altă plasă. Odată cu începerea constatărilor, va vesti pe prefectul judeţului şi pe procuror.

Dacă procurorul îşi rezervă personal constatarea,

1) *Vezi „Legile speciale".*

administratorul se mărginește a luà măsuri spre a ține la dispoziția sa făptuitorii și corpurile delictului. (De altfel în toată această materie se vor aveà în vedere dispozițiunile referitoare din procedura penală[1]).

In materie de contravențiuni și pentru infracțiunile prevăzute de art. 52 din legea judecătoriilor de ocoale combinat cu art. 197 din legea comunală rurală, administratorul poate totdeauna să instrumenteze din propria sa autoritate.

Pentru toate celelalte infracțiuni instrumentează: sau în urma delegației dată de prefect ori procuror, sau în urma unei denunțări ori reclamațiuni din partea celor vătămați prin săvârșirea infracțiunii. Denunțările sau reclamațiunile pot fi făcute și verbal; în acest caz, însă, administratorul trebuie să le consemneze în procesul-verbal ce dresează;

b) In procesele-verbale de constatarea infracțiunilor va arătà amănunțit: natura, circumstanțele, modalitățile de timp și loc, probele sau indiciile culese, precum și corpurile delictului; apoi va înaintà actele parchetului;

c) Dacă la constatarea unei infracțiuni se prezintă procurorul sau judecătorul de instrucțiune, administratorul e dator să le cedeze locul pentru a instrumentà, afară numai dacă ei i-ar da delegație să continue constatările și urmăririle, ori să facă numai unele din aceste acte;

d) Când un jandarm șef de secție sau de post a început constatarea și urmărirea unei infracțiuni înaintea administratorului, o va continuà tot el însuș;

e) Când administratorul primește dela prefect sau procuror delegație de a constatà o infracțiune nu are dreptul să subdelege pe jandarm, dele-

1) *Vezi aceste chestiuni tratate la „Procedura Penală".*

gaţiunea având pe de o parte un caracter personal şi de altă parte ea neputând fi dată — conform procedurii penale — decât de prefect sau procuror[1]).

---

1) *După punerea în aplicare a legii comunale rurale la 1 Iulie 1908, s'a ivit un conflict de atribuţiuni între administratorii de plăşi şi jandarmii rurali din judeţul Tutova în următoarele împrejurări: prefectura a cerut comandantului companiei de jandarmi — pe baza art. 3 şi 67 din legea jandarmeriei rurale şi art. 15 din procedura penală — să dea ordin tuturor şefilor de secţiuni şi de posturi pentru a execută orice delegaţiuni de anchete şi orice însărcinări li s'ar da direct de administratorii de plăşi cu privire la chestiunile de poliţie judiciară; aceeaş invitaţie s'a făcut comandantului de procurorul tribunalului pe baza art. 5, 65, 66 din legea jandarmeriei şi art. 46—52 proc. pen.; pe când inspectorul general al jandarmeriei — prin ordinul circular No. 145/908 către comandanţii de companii — a dispus ca şefii de secţiuni şi de posturi să nu mai execute nici o delegaţiune de cercetare ce li s'ar da de către administratorii de plăşi, mărginindu-se a primi şi execută numai delegaţiunile directe ale procurorilor şi judecătorilor de instrucţie şi totdeodată a intervenit la ministerul de interne să ia dispoziţiuni ca administratorii de plăşi să nu mai subdelege jandarmilor rurali însărcinările de poliţie judiciară cu cari ar fi delegaţi de parchete.*

Fiind supusă chestiunea Consiliului administrativ, acesta a dat avizul No. 658/908, care prezentând un deosebit interes, îl dăm aci in extenso:

„Considerând, în drept, că — conform art. 21 din procedura penală — procurorii tribunalelor sunt însărcinaţi cu descoperirea şi urmărirea tuturor delictelor şi crimelor, cari sunt de competinţa acelor tribunale sau a Curţii cu juraţi;

Că, în îndeplinirea acestei însărcinări de poliţie

f) Administratorul — ca reprezentant al prefectului — trebuie să se informeze dacă jandarmii-ofițeri de poliție, au executat sau nu delegațiunile primite,

---

judiciară, procurorii sunt ajutați de anumiți funcționari publici și unele grade militare cărora atât procedura penală cât și diferite alte legi le conferă, în exercițiul acestei funcțiuni accesorii, ca'itatea de ofițeri de poliție judiciară auxiliari ai ministerului public;

Considerând că puterile de poliție judiciară ale ofițerilor auxiliari decurg sau de la lege (art. 14, 46, 49, 50, 51 și 52 din procedura penală) sau dintr'o delegațiune emanată de la magistrații competinți — procurori și judecători de instrucție — și dela prefectul județului;

Că, însă, atât delegațiunea legală, cât și cea dată, nu privesc decât crimele, delictele și contravențiunile ce s'au consumat, fiindcă poliția judiciară — în al cărui serviciu sunt puși auxiliarii — are de obiect și scop urmărirea și descoperirea infracțiunilor a căror săvârșire n'a putut fi prevenită;

Că de aci rezultă pe de o parte că delegațiunile nu se pot raportà la infracțiuni cari s'ar puteà comite în viitor și încă pe un timp nedeterminat, și, pe de altă parte delegațiunea cată a se adresà personal unui auxiliar după competința sa teritorială, iar nu în general unei categorii de auxiliari cu sediul în diferite circumscripțiuni;

Că, de asemenea, nu se face o justă aplicațiune a principiilor cari domină procedura penală, în materie de poliție judiciară când se susține — ca în adresa d-lui prefect de Tu'ova No. 4341—că un prefect de județ poate delegà administratorilor de plăși exercițiul puterii ce-i este atribuit prin art. 15 din procedura penală, pentru ca aceștie să o subdelege altor auxiliari și iarăș se denaturează aceleași principii când se susține — ca în adresa d-lui procuror de Tutova No. 7579 — că

pentru constatarea şi urmărirea infracţiunilor, şi să-i raporteze de urgenţă pentru ca prefectul să atragă atenţia comandantului companiei de jandarmi, informând — la nevoie — şi ministerul de interne;

g) Şefii de secţiuni şi de posturi primesc or-

---

procurorii pot să învestească pe administratorii de plăşi cu puterea de a da în numele ministerului public, delegaţiuni altor auxiliari, întrucât drepturile respective ale prefectului şi ale procurorului în această privinţă sunt personale şi exclusive, neputându-se exercită decât de dânşii şi numai când începe acţiunea poliţiei judiciare, adică atunci când s'a comis o infracţiune penală;

Că a admite teoria susţinută de d-l prefect şi de d-l procuror de Tutova, ar fi a extinde puterile ofiţerilor auxiliari peste limitele fixate de lege, violându-se astfel regulele fundamentale ale competinţei;

Că afară de aceasta, dreptul atribuit prefectului prin art. 15 din procedura penală fiind considerat ca o drogare de la principiul separaţiunii puterilor nu trebue folosit, chiar de prefect, decât cu multă rezervă şi în cazuri de o gravitate în adevăr excepţională, motiv pentru care încă acest drept esenţialmente personal nu poate fi exercitat prin delegaţiune generală de către ofiţerii auxiliari;

Că tot asemenea din dispoziţiunile art. 49 şi 50, combinate cu art. 31 din procedura penală, ar reeşi că procurorul nu ar puteà da delegaţiuni auxiliarilor ca să facă acte de poliţie judiciară decât în cazurile vizate de aceste articole;

Considerând, în altă ordine de idei, că puterile ofiţerilor auxiliari — independent dacă decurg de la lege sau dintr'o delegaţiune specială — fiind egale, conform principiilor admise în doctrină, nu se poate susţine că ar există între dânşii o ierarhie, pentru a se legitimà delegaţiunea de la un grad superior la altul inferior;

dine direct dela administratorii de plăși și sunt datori să execute toate măsurile indicate de dânșii.

Ei au obligațiunea ca, îndată ce au cunoștință de fapte ce interesează siguranța publică, menținerea ordinei și executarea legilor, să le raporteze imediat

---

Că, apoi, puterile de poliție judiciară, deferite ofițerilor auxiliari, fiind personale, și din acest punct de vedere ele nu se pot delegă dela auxiliar la auxiliar;

Că, de azi rezultă încă, că un auxiliar, care a primit o anumită delegațiune de la magistrații competenți sau dela prefectul județului, nu are facultatea de a o subdelegă altor auxiliari, fiindcă într'un asemenea caz ar impietă asupra dreptului de delegațiune rezervat magistraților sau prefectului;

Că astfel fiind în drept, este învederat că administratorii de plăși nu pot nici delegă din propria lor autoritate, nici subdelegă jandarmilor rurali însărcinări referitoare la obiectele de poliție judiciară, urmând ca fiecare din acești auxiliari să procedeze — îndată ce a fost sezisat deadreptul sau prin delegațiune — conform regulelor statornicite prin codul de procedură penală;

Că, odată ce s'au clarificat, în modul arătat mai sus, raporturile dintre administratorii de plăși și jandarmii rurali cu privire la atribuțiunile de poliție judiciară, rămâne de stabilit relațiunile de serviciu pentru celelalte atribuțiuni inerente funcțiunilor lor și cari îi pun în contact;

Considerând că, potrivit art. 194 din legea pentru organizarea comunelor rurale, administratorii de plăși — ca agenți ai puterei executive — sunt însărcinați cu poliția administrativă, comunală și rurală, cu executarea legilor și regulamentelor generale, cu supravegherea și poliția târgurilor, cu inspectarea și supravegherea localurilor publice și a drumurilor; iar, după art. 195 din aceeaș lege, administratorii

(în afară de comandantul companiei) şi administratorului de plasă, care trebuie ţinut în curent cu tot ce se petrece în circumscripţia sa. Când împrejurările nu îngăduie ca acest raport să fie făcut direct, jandarmul — spre înlesnire — îl poate transmite prin notarul comunei.

---

de plăşi au dreptul — în caz de rebeliune, întruniri sediţioase sau tumultoase în locuri deschise, sau de alte evenimente neprevăzute şi cari ar ameninţă pacea publică sau siguranţa indivizilor — să ia măsurile dictate de împrejurări pentru a împiedecă dezordinea, putând a cere intervenirea forţei armate, dacă forţa jandarmeriei n'ar fi suficientă;

Că, de altă parte, art. 3 din legea jandarmeriei rurale prevede că, în tot ce priveşte ordinea şi siguranţa publică, precum şi executarea legilor, şefii de secţiuni şi de posturi sunt datori a execută, afară de ordinele prefecţilor, şi pe acelea date direct lor de către administratorii de plăşi sau subprefecţii respectivi (în Dobrogea);

Că, prin urmare în toate materiile de cari se ocupă articolele sus citate din legea comunală şi din legea jandarmeriei, administratorii de plăşi au netăgăduit dreptul de a cere jandarmilor şefi de secţiuni sau de posturi să ia toate măsurile necesare în interesul ordinei şi a siguranţei publice, ca şi pentru executarea legilor şi regulamentelor generale:

Pentru aceste motive
Consiliul

In virtutea art. 7, lit. d din legea sa organică,

Işi dă avizul că administratorii de plăşi nu pot de delegaţiuni nici subdelegaţiuni jandarmilor şefi de secţiuni sau de posturi în materie de poliţie judiciară; iar, în ceeace priveşte atribuţiunile de cari se ocupă art. 194 şi 195 din legea pentru organi-

2) *Publicarea și executarea legilor și regulamentelor generale.* — O altă atribuție proprie este de a face ca legile și regulamentele de administrație publică să fie strict și drept aplicate.

Pentru îndeplinirea acestei atribuțiuni, administratorul este dator — cu ocazia inspecțiilor în comune — să ia informațiunile necesare dela toate organele administrative locale și la nevoie să asculte și pe locuitori.

Când o dispoziție dintr'o lege sau regulament nu se poate aplică, va căutà să afle cauzele neaplicării, grăbindu-se a le semnalà prefectului, care-i va da cuvenitele deslegări sau — la rândul său — le va cere ministerului.

Administratorul — ca agent al puterii executive — având misiunea de a veghea la executarea tuturor legilor și regulamentelor, independent de ministerul dela care emană, este dator să se intereseze de modul cum ele se aplică, notând neajunsurile ce se întâmpină în aplicarea lor și lacunele ce se constată, pentru ca apoi să le aducă la cunoștința prefectului. De aci nu rezultă, însă, că el poate dà ordine agenților și impiegaților cari depind de alte ministere.

Dintre legile a căror executare trebuie să atragă cu deosebire atenția administratorului, sunt: legea pentru organizarea comunelor rurale, legea pentru învoieli agricole, legea pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase, legea învățământului primar— în ceeace privește obligativitatea învățământului,— legea drumurilor și legea sanitară.

---

zarea comunelor rurale și art. 3 din legea jandarmeriei rurale, administratorii de plăși sunt îndrituiți a le da ordine și instrucțiuni, având încă dreptul de a le controlà activitatea în această direcțiune, fără drept de reprimandare, în caz de neglijență sau neascultare, mărginindu-se numai a raportà cazul prefectului județului".

3) *Executarea cărţilor de judecată* — conform art. 109 din legea judecătoriilor de ocoale[1]) — şi numai în materie mobiliară dela valoarea de 51 până la 100 lei inclusiv, independent de cheltueli de judecată (art. 194 alin. IV).

După citatul articol, administratorul primeşte delegaţie dela judecătorul de ocol, care-i înaintează cărţile de judecată şi sentinţele date asupra lor. Până la 1910 valoarea şi natura cărţilor de judecată nu era determinată, aşa că li se trimeteau administratorilor spre executare toate cărţile date de judecătorii de ocoale, în limita competenţei lor, ceeace constituia pentru administraţie o mare împovărare. Prin legea modificatoare din 1 Aprilie 1910 s'a restrâns numărul citaţiilor, prevăzându-se numai cele relative la lucruri mobile şi dela valoarea de 51 până la 100 lei — executarea acelora până la 51 lei fiind dată notarului prin modificarea adusă art. 114, aceeaş lege)[2]).

---

1) *Art. 109 l. jud. de ocoale: „Executarea cărţilor de judecată şi a sentinţelor date asupra unor asemenea cărţi se face conform regulelor din procedura civilă:*

In comunele urbane de comisarii de poliţie sau de portărei. Taxele cuvenite acestora rămân însă în sarcina părţii care a recurs la oficiul lor;

In comunele rurale de însuş judecătorul de ocol sau, cu delegaţiunea lui, *de ştagiar sau de administratorul de plasă".*

2) *Art. 8 din regulamentul pentru facerea şi executarea hotărniciilor prevede că citaţiunile în materie de hotărnicii se înmânează celor în drept prin prefectură şi subprefectură (azi administraţia plăşii) în ocolul căreia se află imobilul. Prin urmare, fiind vorba de un serviciu legalmente datorit, administratorii de plăşi nu sunt îndreptăţiţi să ceară plata transportului pentru îndeplinirea acestui serviciu (Cons. Adm. Perm. Aviz No 234/909. Bul. II, pagina 551).*

4) *Controlul activităţii notarului.* O altă atribuţie proprie a administratorului este de a controlă activitatea notarilor din plasă, cari sunt puşi sub directa sa autoritate.

In toate însărcinările pur administrative ce are de îndeplinit administratorul într'o comună, este ajutat de notar, căruia poate să-i dea verbal sau în scris ordine şi instrucţiuni asupra modului cum trebuie să procedeze.

Pentru tot ceeace priveşte administraţiunea propriu zisă şi poliţia generală, administratorul nu se va mai adresă în viitor primarului, care nu mai are nici dreptul, nici datoria de a se ocupă cu aceste însărcinări, scoase de noua lege din domeniul activităţii sale. De asemenea nu poate recurge nici la concursul secretarului primăriei.

II. **Atribuţiuni delegate.** Ca delegat al puterii centrale, administratorul este însărcinat cu privegherea şi controlarea actelor de administraţiune comunală. Această însărcinare o îndeplineşte prin *inspecţiuni* făcute comunelor şi satelor din plasă, când va aveà să se ocupe — zice art. 201 — cu următoarele chestiuni:

1. Se încredinţează de modul cum primarii, delegaţii sătesti, notarii şi secretarii primăriilor îşi îndeplinesc atribuţiunile ce le sunt date prin legi şi regulamente, precum şi de starea cancelariilor;

2. Revizueşte starea casselor comunale şi se încredinţează despre regulata ţinere a scriptelor şi prezenţa fondurilor, dresând — împreună cu primarul comunei — procesul-verbal de inspecţiune;

3. Se interesează, apoi, de starea morală şi materială a populaţiunii rurale, dându-şi seama de buna funcţionare a legilor şi menţinerea şi desvoltarea respectului datorit instituţiunilor ţării;

4. Examinează condiţiunile de traiu, raporturile dintre ţărani şi proprietari sau arendaşi, modul cum se execută învoelile agricole; dacă sunt boale epidemice şi căror cauze se datoresc; dacă igiena şi

salubritatea comunelor, cu satele şi cătunele lor. sunt în condiţiuni satisfăcătoare şi în caz contrariu, ce măsuri de îndreptare cată să se ia; în fine, se interesează de tot ce priveşte desvoltarea economică şi culturală a sătenilor.

Prin o asemenea activitate, administratorul îşi împlineşte ceeace am numit mai sus, rolul său social, economic şi cultural.

Procesele-verbale de inspecţiuni le dresează în două exemplare, din cari unul scris în registrul de inspecţii, aflat la primăria fiecărei comune, iar celălalt exemplar îl înaintează prefectului.

Justificarea inspecţiilor. Prin alin. V al art. 201 din legea dela 1908 se impunea administratorilor obligaţia de a inspectă cel puţin de trei ori în cursul unei luni fiecare comună cu satele sale şi că cel care nu justifică aceasta — cu procesele-verbale — pierdea diurna de 50 lei pe acea lună, putându-se totdeodată cere de către prefect pedepsirea lui pe cale disciplinară.

Prin legea modificatoare din 2 Aprilie 1911 s'au redus însă, inspecţiunile la una pe lună, de oarece în unele judeţe — în cari plăşile cuprind multe comune — nu erà cu putinţă să se satisfacă cerinţa legii. Sancţiunea însă rămâne aceeaş în caz de neexecutare: pierderea diurnei.

205. — Competenţa de instrumentare a administratorului este limitată în interiorul plăşii la care a fost numit.

Poate instrumentà însă şi în altă plasă: *a)* în cazuri de flagrant-delict şi urmărirea făcătorilor de rele, când administratorul poate continuà să opereze şi în plasa vecină, fiind dator însă a încunoştiinţà pe administratorul respectiv; *b)* când i s'a dat delegaţiune specială şi formală de a instrumentà şi în afară de plasa lui, de către prefectul judeţului şi capul parchetului (art. 204).

206. — Concedii. Administratorii pot obţine concedii: *a)* până la 10 zile dela prefectul judeţului,

în care caz se numesc mai bine permisiuni, şi *b)* concediile mai mari de 10 zile dela ministrul de interne (art. 191).

207. — Înlocuire. In caz de absenţă, concediu sau vacanţă, administratorul este înlocuit prin unul din administratorii vecini sau de un alt funcţionar, administrativ desemnat de prefect[1]), care este obligat să încunoştiinţeze despre aceasta ministerul de interne (art. 193).

Cel ce ţine locul unui administrator în concediu sau suplineşte postul vacant, are drept la diurna cuvenită administratorului titular.

208. — Demisiune. Administratorii îşi dau demisia către prefect, care o înaintează ministerului spre a statuà asupra primirii sau respingerii ei.

Această dispoziţie este prescrisă atât pentru respectul ierarhiei — care asigură regulata funcţionare a organelor administrative — cât şi pentru ca prefectul să fie în măsură a raportà ministerului asupra motivelor demisiunii, în scopul de a înlesnì pronunţarea sa în cunoştinţă de cauză.

Prin urmare, ministerul poate respinge demisia ce i s'a adresat direct de către un administrator de plasă care, prin asemenea procedare, a nesocotit dispoziţiunile legii (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 105 din 1910, Bul. I, pag. 205).

Demisionatul continuă a funcţionà până la notificarea ce i se face despre primirea demisiunii. Dacă, însă, el părăseşte serviciul — fără justificare — înainte de a i se fi notificat că i s'a primit demisia, se consideră acest fapt ca *refuz de serviciu* datorit

---

1) *Funcţionarul administrativ, ce poate fi delegat să ţie locul unui administrator, credem că este numai directorul prefecturii — el însuş administrator; un şef de biurou din prefectură sau secretarul consiliului judeţean nu pot fi delegaţi cu gerarea unei plăşi.*

legalmente şi se pedepseşte conform art. 190 c. penal (art. 190)[1]). Vezi şi citatul aviz al Cons. administrativ.

209. — Avansare. Administratorul de clasa II-a pot fi avansaţi, la vacanţă, în clasa I, după o vechime de 2 ani, ţinându-se seamă de clasificarea făcută în tabloul Consiliului administrativ despre rezultatul examenului, precum şi de aptitudinile de cari va da dovadă în timpul serviciului.

In acest scop se ţin, la direcţia administraţiei generale şi personalului din ministerul de interne, state de serviciu pentru fiecare administrator în parte, în cari se notează — după rapoartele prefecţilor sau inspectorilor generali administrativi — conduita, aptitudinile şi activitatea administratorilor (art. 211).

210. — Stabilitate. O altă inovaţie a legiuitorului din 1908 şi o garanţie mai mult pentru aceşti funcţionari administrativi, că vor fi puşi la adăpost de temerile legate de nestabilitate şi că din împlinirea datoriei şi devotamentul pentru serviciul ce li s'a încredinţat, vor face singura lor preocupare — este pe de o parte *stabilitatea*, dobândită de administratorii cari întrunesc condiţiunile legii şi au servit un an dela numirea lor, iar pe de alta *măsurile disciplinare* prevăzute de noua lege, dintre cari unele nu se pot da decât de Consiliul administrativ, constituit în autoritate disciplinară şi în cazuri anume determinate de lege.

Prin urmare, dreptul integral al stabilităţii nu poate fi acordat nouilor numiţi, decât după un an dela numire. In acest timp prefectul trebuie să

---

1) *Orice comandant sau ofiţer de oştire, precum şi orice funcţionar ce are forţa publică, care — după legala cerere ce i se va face de către o autoritate civilă — nu va voi a întrebuinţă puterea ce are sub ordinele sale, se va pedepsi cu închisoare dela 15 zile la două luni, îndatorindu-se a plăti şi pagubele ce vor fi rezultat din acest delict (art. 190 c. penal).*

urmărească de aproape şi cu o solicitudine deosebită actele şi faptele, ca şi conduita socială a noilor administratori, având grija să raporteze ministerului constatările şi observaţiunile sale, cari se vor trece în statele de serviciu, ţinute la direcţia personalului. Pe baza acestor însemnări se fac la timp numirile definitive, cu excluderea celor rău notaţi.

Numai după ce se face confirmarea definitivă a administratorilor — adică după trecere de un an dela numire — li se aplică dispoziţiunile legii în privinţa pedepselor disciplinare (art. 216 lege).

Până atunci aceste pedepse se aplică numai de ministerul de interne, conform art. 215.

211. — Pedepsele disciplinare sunt: *a)* mustrarea; *b)* amendarea; *c)* suspendarea; *d)* mutarea şi *e)* revocarea. Ordinea în care sunt enumerate nu implică şi ordinea în care pot fi cerute şi aplicate (art. 214).

Aceste pedepse pot fi grupate în trei categorii după autoritatea care le dă. Astfel:

1) *Pedepse date de prefectul judeţului* sunt: mustrarea şi amenda — care poate fi pronunţată şi de ministrul de interne.

Mustrarea se poate da verbal sau în scris, totdeauna însă în particular şi confidenţial. In afară de prefectul judeţului, ea mai poate fi făcută de autorităţile administrative superioare. Dacă se face în scris de un alt funcţionar administrativ decât prefectul, trebuie adusă şi la cunoştinţa acestuia (art. 217).

Amenda — care se pronunţă şi de ministru şi de prefect — nu poate trece peste retribuţiunea pe o lună şi nici a fi aplicată mai mult de trei ori în cursul unui an (art. 218).

2) *Pedepse aplicate de ministerul de interne* sunt — în afară de cele de mai sus — suspendarea şi mutarea.

Suspendarea din funcţiune cu pierderea retribu-

țiunii poate fi pronunțată de ministrul de interne: *a)* direct; *b)* sau după un raport motivat al prefectului de județ. Ea nu poate trece peste o lună, afară numai dacă este consecința unei urmăriri penale.

Când parchetul a trimis pe administratorul de plasă înaintea instanțelor represive pentru delicte cari atrag după ele revocarea sau pentru crime, administratorul învinuit rămâne în *disponibilitate*. In caz de achitare însă, ministrul este obligat a-l reintegrà la primul loc vacant în clasa din care făcea parte (art. 219).

Mutarea se prezintă sub două caractere: a) ca pedeapsă disciplinară și *b)* ca măsură în interes de serviciu.

Ea se poate face dintr'un județ într'altul sau dela o plasă la alta în același județ.

Deosebirile între aceste feluri de pedepse sunt următoarele:

1) Mutarea în alt județ, ca pedeapsă disciplinară nu se poate pronunța decât în urma unei hotăriri a Consiliului administrativ permanent; pe când mutarea în alt județ sau la altă plasă din același județ numai în interes de serviciu, poate fi pronunțată și direct de ministrul de interne, în urma unui raport motivat al prefectului; 2) mutarea în alt județ se face prin decret regal, iar în același județ prin deciziune ministerială; 3) când mutarea în alt județ are loc în interesul serviciului, ministerul e obligat să plătească administratorului cheltuelile de deplasare (art. 220)[1]).

---

1) *Acest articol a fost modificat astfel prin legea din 2 Aprilie 1911. In legea dela 1908 avea următoarea cuprindere:*

„Mutarea în alt județ nu poate fi pronunțată decât prin decret regal, în urma unei hotăriri disciplinare a Consiliului administrativ permanent sau prin consimțimânt, cu avizul conform al prefecților respectivi.

Revocarea — care se face prin decret regal — se dă în două feluri: *a)* sau numai în urma unui raport motivat al ministrului de interne în cazurile anume arătate de lege, cu deosebire administratorilor cari n'au dobândit stabilitatea; *b)* sau în urma unei hotărîri disciplinare a Consiliului administrativ permanent.

Iată cazurile când revocarea se face numai pe baza raportului ministrului de interne:

a) Dacă administratorul de plasă a fost condamnat pentru crime sau delicte cari atrag după ele pierderea drepturilor civile şi politice;

b) Dacă, fără motive legitime, nu s'a prezentat la post în termen de 10 zile dela numire;

c) Dacă lipseşte dela post fără învoire, concediu în regulă sau justificare, peste 10 zile;

d) Dacă a fost atins de demenţă legalmente constatată.

In toate celelalte cazuri, raportul urmează să fie întemeiat pe o hotărîre disciplinară a Consiliului administrativ (art. 221).

212. — Judecarea administratorilor înaintea Consiliului[1]). Consiliul se constituie în autoritate disciplinară când are a judecà — potrivit legilor speciale — abaterile dela îndatoriri ale funcţionarilor administrativi şi poliţieneşti, prevăzuţi prin acele legi.

Mutarea la altă plasă din acelaş judeţ poate fi pronunţată de ministrul de interne, în urma unui raport motivat al prefectului şi numai în interes de serviciu. Ea nu poate fi repetată decât după un interval de 3 ani, afară de cazul când ar fi rezultatul unei hotărîri disciplinare a Consiliului administrativ permanent".

1) *Vezi legea organică a Consiliului din 28 Martie 1908 şi regulamentul de punerea ei în aplicare din 28 Fevruarie 1909.*

Trimiterea înaintea Consiliului a administratorilor de plăşi se face: *a)* de ministerul de interne pe baza unui raport şi memoriu al prefectului de judeţ; *b)* sau de 10 alegători, cari pot cere darea în judecată a administratorului vinovat de acte cu caracter politic, în afară de acţiunea politică la care au dreptul, conform art. 186 din legea pentru organizarea comunelor rurale şi administraţiunea plăşilor (art. 226 l. com. rurală şi art. 18 regul. legii Consiliului).

Actul de trimitere al ministerului trebuie să fie însoţit de un memoriu, în care se expun amănunţit faptele imputate, dovezile sau împrejurările cari le stabilesc şi textul de lege pe care se întemeiază acţiunea disciplinară. La acest memoriu se alătură orice alte acte, constatări sau informaţiuni ce sunt necesare pentru luminarea cauzei, precum şi statul personal al funcţionarului, completat la zi cu pedepsele aplicate în trecut şi notele date la inspecţiune (art. 19 regul.).

Trimiterea se face pentru următoarele fapte:

1. Refuz de serviciu, rea voinţă, neglijenţă sau neaptitudine bine dovedită în îndeplinirea datoriei:

2. Acte de natură a-i compromite demnitatea;

3. Luarea sau pretinderea, sub orice formă, numire sau pretext, de bani ori alte lucruri, pentru sine sau pentru alţii, spre a face, a nu face sau a întârzia un act de serviciu;

4. Liberarea de acte sau certificate, de orice natură, în afară de cazurile şi fără paza condiţiunilor cerute de legi şi regulamente, sau cu alterarea faptelor şi a adevărului;

5. Condamnarea pentru alte delicte decât acelea cari atrag după dânsele pierderea drepturilor civile şi politice;

6. Destăinuirea măsurilor de poliţie sau afacerilor în privinţa cărora s'a ordonat păstrarea secretului sau cari, prin natura lor, nu pot fi comunicate;

7. Abateri repetate, dacă măsurile ce pot fi aplicate fără intervenţia autorităţii disciplinare au fost deja luate;

8. Infirmităţi permanente sau slăbirea facultăţilor intelectuale, cari îl împiedecă de a îndeplini, bine şi exact, sarcinile funcţiunii sale;

9. Fapte cu caracter politic din cele oprite formal de art. 186;

10. Acte de insubordonanţă către superiori;

11. Insultă gravă adusă superiorilor săi (art. 222 l. com. rurală).

Termenul de înfăţişare se fixează de Consiliu după primirea actului de trimetere sau a plângerii alegătorilor, astfel: cel puţin cu 10 zile şi cel mult cu 15 zile libere dela data primirii actului. Se comunică apoi ministerului, odată cu citaţia ce trebuie înmânată părţii, şi copie depe memoriul sau acţiunea introdusă (art. 20 regul.).

Citaţiunile — întocmite pe anumite formulare tipărite — cuprind: ora, ziua, luna, şi anul în care sunt chemate părţile spre înfăţişare; locul unde se întruneşte autoritatea disciplinară; faptul ce se impută celui trimis; textul de lege pe care se întemeiază actul de trimitere; prevenirea că dacă cel citat nu se prezintă, afacerea se cercetează în lipsă-i, fără nici o cale de reformare.

Ministerul expediază citaţia celui în drept, împreună cu o copie depe memoriu — certificată de secretar pentru conformitate cu originalul — sau depe acţiunea introdusă de către 10 alegători, în plic închis, recomandat şi cu contrarecepisă. Recepisa poştei de primire se înaintează Consiliului spre a se ataşă la dosar şi numai atunci se zice că procedura a fost îndeplinită (art. 21 regul.).

Până în ziua înfăţişării, cei interesaţi sunt în drept — prezentând citaţia — să ia personal cunoştinţă de dosarul cauzei (art. 22 regul.).

Intrunirea Consiliului. Consiliul se întruneşte în completul său de 3 membrii sau, în lipsa unuia, com-

pletat cu un inspector administrativ sau prefect.

Intrunirea se face în localul său, în ziua și ora fixată pentru înfățișare.

Ședințele se țin în zilele de lucru, la ora fixată de Consiliu prin citație. Desbaterile sunt secrete.

După ce se face apelul nominal, se intră în cercetarea cauzei, cetindu-se de către secretar memoriul și celelalte acte din dosar (art. 23, 24, 25 alin. I, 27 regul.).

Acuzarea. Ministerul poate delegà pe un funcționar superior din administrația centrală sau un inspector administrativ spre a susține acuzarea și a depune concluziuni, afară numai dacă darea în judecată este cerută de alegători, în care caz autoritatea disciplinară judecă după actele depuse (art. 25 alin. II regul.).

Apărarea. Administratorul poate să se apere oral sau în scris, prezentând sau trimețând un memoriu. Nu poate — dacă se prezintă — să fie însoțit sau apărat de altcineva, nici nu poate împuternicì pe nimeni ca să-l reprezinte, dacă lipsește (art. 26 reg.).

Pedepsele aplicate de Consiliu sunt: 1) amenda până la jumătatea retribuțiunii pe o lună și cel mult până la două luni; 2) mutarea în altă localitate — în înțelesul de alt județ, fiindcă, după cum am văzut, mutarea dela o plasă la alta în același județ se face de ministru pe baza unui raport al prefectului; 3) revocarea (art. 223 l. com. rurală).

Revocarea este *obligatorie* în cazurile prevăzute de art. 222 la punctele 3, 6, 8, 9, 10 și 11[1]) — în

---

1) *Cazul de „insultă gravă adusă superiorilor săi" — prevăzut la punctul 11 dela art. 222 — a fost adăugat prin legea modificatoare din 1 Aprilie 1910, așà se explică cum nu este trecut la art. 224 printre cazurile în cari revocarea este obligatorie. Credem însă că și acest caz trebuie adăugat acì, deoarece prezintă destulă gravitate.*

celelalte cazuri ea fiind lăsată la chibzuința Consiliului. Odată cu pronunțarea revocării, Consiliul poate declară pe administrator incapabil de a ocupă funcțiuni publice pe un timp ce nu va trece de 5 ani (art. 224 eadem).

Dacă faptul pentru care cel trimis în judecata autorității disciplinare întrunește elementele unui fapt penal de drept comun, Consiliul — prin aceeaș hotărîre — deferă cazul instanțelor judecătorești competente (art. 31 regul. legii Consiliului).

In caz când Consiliul pronunță revocarea pentru fapte cu caracter politic conform art. 186, este dator ca, prin aceeaș hotărîre, să ordone și să trimită pe cei revocați înaintea instanței ordinare competentă pentru delictul de abuz de putere, dacă acțiunea penală nu va fi fost deja începută după mijlocirea autorității sau a 10 alegători (art. 225 l. com. rurală și art. 32 regul. legii Consiliului).

Hotărîrile Consiliului se iau cu majoritate de voturi și se subscriu de toți membrii, chiar și de acela care ar rămâne în minoritate și fără ca acesta să indice părerea lui. Ele sunt definitive: în contra lor nu există nici un mijloc de revenire de nici un fel. Se execută prin ministerul de interne, dacă pronunță o măsură disciplinară (art. 28 și 29 regul.).

213. — Punerea în retragere din oficiu a administratorilor de plăși nu se va puteà face decât dacă ei au atins vârsta pentru a-și regulă drepturile la pensiune (art. 213 alin. II l. com. rurală).

214. — Corespondența. Intreaga corespondență între primării — afară de cele urbane — prefectură și celelalte autorități, se ține prin intermediul administratorului de plasă (art. 207 eadem)[1]).

215. — Semnul distinctiv. Prin art. 208 legea comunală rurală prevede că administratorii de plăși

---

1) *Vezi modul cum trebuie făcută corespondența la „Legea pentru organizarea comunelor rurale".*

vor avea un semn distinctiv, care se va fixà prin decret regal. Acest semn însă nici până astăzi nu s'a aprobat.

2. Secretarul-arhivar

216. — La fiecare plasă, unde administratorul va aveà reşedinţa, va funcţionà — sub ordinele sale — un *secretar-arhivar* (funcţionar administrativ creat de noua lege) — numit şi plătit în aceleaşi condiţiuni ca şi notarii comunelor, fiind supus la aceleaşi regule de stabilitate, disciplină şi înaintare (art. 206).

Pe temeiul acestui text, un secretar-arhivar poate fi trecut ca notar, păstrând gradul clasificării sale; iar un secretar-arhivar care — dând examenul de capacitate la o şcoală de notari, ca particular — obţine diploma, are dreptul, în virtutea art. 123 din legea comunală rurală (modificat în 1910), să fie numit notar în clasa căreia a aparţinut înainte de a aveà diploma şcoalei de notari (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 357/910, Bul. II, p. 517).

Timpul cât secretarii-arhivari au servit ca notari şi viceversa poate fi luat în consideraţie pentru completarea celor doi ani de vechime ceruţi de art. 124 din lege, spre a fi înaintaţi în clasa imediat superioară (Idem, Aviz No. 742/910, Bul. III, p. 709).

C) Administraţiunea comunală

217. — **Istoric.** Societatea omenească — până să ajungă în starea în care se găseşte astăzi — a trecut prin diferite faze, supunându-se legii de evoluţiune. Astfel, de unde la început, când oamenii duceau o vieaţă nomadă, ocupându-se cu vânătoarea şi pescuitul, erau adunaţi în grupuri prea restrânse, în triburi, abia mai târziu — când încep a se ocupà cu păstoria şi apoi cu lucrările agricole — apare un

început de civilizație: numai atunci se formează aglomerațiuni, grupări mai numeroase, stabilite într'o anumită localitate, numai atunci naște ideia de *comună* sau ideia de *stat*, până aci nu fuseseră decât triburi nomade. Deci, primul sâmbure al organizării societății este *tribul*, apoi *familia*, care în urmă se desvoltă și formează *comuna*.

La început se formează cetățile, municipiile și atunci ideia de *stat* se confundă cu aceea de comună, fiecare comună formând un mic stat. Mai târziu o cetate cucerește pe celelalte și atunci ideia de stat se desparte de aceea de comună.

Astăzi comuna — în organizarea generală a Statului — apare ca o circumscripțiune teritorială, o întindere de pământ locuită de mai multe familii, între cari există raporturi de vecinătate, o aglomerațiune de persoane și de interese — circumscripțiune dotată cu oarecare autonomie, întrucât are dreptul ca prin mandatarii săi, să gereze o mulțime de interese locale [1]). In starea actuală de lucruri, județul servă

---

1) *Romanii — ca cuceritori — suprimară vechile diviziuni ca: popoare, triburi sau națiuni și siliră populațiunile răspândite să se grupeze în circumscripțiuni urbane: municipii. Prin acest mijloc, guvernatorul provinciei puteà să controleze și supravegheze în mod eficace pe numeroșii supuși ai imperiului, dar, în acelaș timp li se dă acestor municipii o mare libertate în rezolvarea afacerilor comunale, permițându-li-se a încredința paza intereselor lor civile și religioase unor magistrați aleși.*

In fiecare municipiu, erau: o adunare populară *— care alegeà pe magistrații municipali — un* senat municipal *(ordo decurionum, senatus) și* magistraturi. *Alegătorii împărțiți în comiții sau triburi — după situația topografică — procedau la alegerea magistraților și senatorilor în municipii.*

Senatul municipal—compus din foștii magistrați

mai mult de tranziție între comună și Stat și este o circumscripție administrativă, care nu are importanța comunei.

Prin urmare, comuna fiind o aglomerațiune și o

și din membrii aleși — deliberă asupra afacerilor municipale; el reprezentă municipiul, ca persoană morală; puteă să stabilească zile de prestație pentru întreținerea drumurilor vecinale, etc. Ordo decurionum constituiă organul deliberant al comunei, iar duumvirii erau chemați să execute deciziunile adunării. Acești magistrați erau aleși pentru un period de un an de către adunarea poporului; erau magistrații municipali cei mai înalți, având atribuțiuni administrative și judecătorești.

Mai erau ca magistrați comunali: edilii—*cari aveau ca principală îndatorire de a îngriji ca străzile să fie curate și bine întreținute —* și chestorii *(questores), însărcinați cu administrația cassei comunale, cassieri comunali.*

Toți magistrații municipali erau responsabili de gestiunea lor față de municipiu și câteodată față de particulari. De aceea înainte de a intră în funcțiune trebuiă să depună o cauțiune (pecuniam communem salvam fore).

Toate magistraturile erau colegiale; astfel: 2 magistrați, administratorii superiori ai comunei (duumviri jure dicundo), 2 edili și 2 chestori. Fiecare magistrat aveă dreptul să oprească pe colegul său de a nu face un anumit act (jus intercessionnis).

— Dacia romană cuprindeă un foarte mare număr de orașe: Sarmizegetuza, (astăzi Grădiște în Transilvania), Apulum, (azi Alba-Iulia), Porolissum (azi Moigrad) Drobeta (azi T.-Severin), Romula (azi Reșca lângă Caracal), Malva (com. Celeiu-Romanați), etc.

In urma năvălirilor barbarilor și după retragerea legiuirilor lui Aurelian, orașele nu mai existau, toate

organizațiune de un număr oarecare de familii — o reuniune de persoane, lucruri și interese într'un mic cuprins de teritoriu — nu se poate zice că este

---

fuseseră părăsite, căci populația se retrăsese la munți. In asemenea condițiuni puțin prielnice, populația duceà o viață patriarhală, îndeletnicindu-se cu agricultura și cu păstoria, așà că orașe însemnate nu se puteau fondà.

La noi, tocmai prin secolul al XII-lea (1134) se găsesc în Moldova orașele Bârlad, Tecuciu și Galați făcând parte din principatul Bârladului; de asemenea în Muntenia Veneției înființaseră Calafatul și Nedeia ca porturi la Dunăre pentru nevoile comerțului lor; apoi erà Craiova, Tg.-Jiu, etc. In secolul al XVIII-lea Cavalerii Teutoni — după ce ocupaseră țara Bârsei — s'au întins dincoace de Carpați și au ocupat Moldova, unde înființară un episcopat catolic pe la anul 1217 — când au format orașele Baia și Cetatea Neamțului.

In aceste orașe de fondațiune germană, magistratul municipal se numeà Schultheis, *de unde a derivat cuvântul* șoltuz, *care s'a generalizat. Pe lângă șoltuz se află un consiliu compus din 12 persoane numite* pârgari.

In Muntenia, organizarea comunală a suferit influența Sașilor și Ungurilor — chiar cuvântul oraș *vine dela ungurescul* varos. *Magistratul municipal purtà numele de* județ, *și erà asistat — ca și în Moldova — de 12 pârgari.*

Județul în Muntenia, ca și șolțuzul în Moldova, erau aleși de locuitori și probabil — ca și pârgarii — erau desemnați de corpul electoral.

— Comunele urbane *se bucurau de personalitate morală; autoritățile comunale, județul și pârgarii, reprezentau interesele comunei, dădeau autenticitate actelor făcute de particulari, judecau procesele dintre orășeni, adunau și răspundeau fiscului dările cu-*

o creațiune arbitrară a legii pozitive, așà în cât când se zice că „comuna este o persoană juridică" (art. 1 din legea comunală urbană și cea rurală), legiuito-

---

venite din partea orașului, repartizând impozitele între locuitori, adică făcând cisla; *țineau un registru de toți proprietarii din oraș; privegheau ca în totdeauna orașul să fie îndestulat. Așà dar, șoltuzul sau județul aveà o îndoită calitate: 1) de agent al puterii centrale și ca atare strângeà birul, exercità atribuțiuni polițienești și distribuià justiția în afacerile de mică însemnătate și 2) ca reprezentant al intereselor locale, în care calitate administrà averea comunei, o reprezentà în justiție, privegheà ca orașul să fie îndestulat, etc.*

Orașele erau de două feluri: libere *și* proprietate particulară. *Între cele libere erau orașe de diferite categorii; așà: C.-Lung din Muntenia se bucurà de libertăți foarte mari pe cari nu le aveau celelalte orașe. Domnii—după împrejurări—acordau diferite privilegii la anumite orașe. Din orașele proprietate particulară se pot citâ: Ploești — fundat de Mihaiu Viteazu și dăruit de Ipsilante vornicului Ienake Moruzi, donațiune anulată de Nicolae Mavrogheni care a declarat orașul liber; Craiova, devenit liber în urma protestării cetățenilor contra stăpânirii lui de către Nicolae Vodă Caragea; apoi mai erau alte târguri de o importanță mai mică.*

Proprietarii acestor orașe sau târguri aveau dreptul la anumite dări din partea negutătorilor și celorlalți orășeni.

După regulamentele organice din Muntenia și Moldova orașele de asemenea erau împărțite în: orașe slobode *sau* libere *și* orașe cari erau proprietate particulară. *Pentru cele dintâiu legiuitorul stabilise o organizare inspirată de ideile descentralizatoare: autoritatea comunală reprezentată de sfatul orășenesc compus din 4 membrii în Muntenia și 3 în Mol-*

rul nu face decât recunoaşte drepturi şi datorii în asociaţiunea mai multor persoane de pe un teritoriu oarecare, asociaţie care nu este produsul legiuito-

---

dova — afară de Bucureşti şi Iaşi unde erau 5 — şi câte 2 supleanţi.

Atribuţiunile sfatului priveau însă numai economia oraşului; actele sale erau supuse tutelei administrative — excesivă pe acea vreme — exercitată de ministrul de interne pentru Bucureşti şi de prefectul judeţului pentru celelalte oraşe. Bugetul întocmit şi aprobat de sfat trebuiă supus şi aprobării marelui vornic dinlăuntru (ministrului de interne). Singurul act executoriu al sfatului erà că puteà hotărî cheltueli până la 1000 lei pentru Bucureşti, până la 300 pentru celelalte oraşe, pentru diferite reparaţiuni, etc.; când cheltuelile depăşeau aceste sume, trebuià aprobarea Domnului. Puterea centrală mai aveà şi dreptul de a anulà actele făcute de sfat.

— Satele, *înainte de Regulamentul organic, nu aveau personalitate morală. Ca reprezentanţi ai autorităţii la sate erau* juzi *sau* judeţi, vătămani, pârcălabi *sau* cneji—*însărcinaţi mai ales cu strângerea dărilor şi rareori cu împărţirea justiţiei în procesele de mică importanţă dintre săteni.*

Satele erau de patru categorii: 1) libere sau de moşneni; 2) domneşti; 3) mânăstireşti şi 4) boereşti. Satele de moşneni se bucurau de o libertate mult mai mare decât celelalte. Locuitorii trebuiau să plătească dările către domnie; uneori însă, din cauză că sătenii nu puteau plăti, darea fiind prea mare, satul erà luat ca domnesc şi apoi domnul dispuneà de el cum vreà: îl vindeà sau dăruià unui particular ca sat boieresc, iar locuitorii deveneau în acest caz vecini sau clăcaşi (adscripti glebae) în loc de moşneni, knejî, megieşi sau răzeşi cum erau mai înainte. Alteori un sat întreg de moşneni se vindeà de bună voie vre-unui pulernic al zilei

rului, ci al necesităţilor omeneşti. Probă că comuna este născută din firea lucrurilor este că se găseşte şi în formarea şi în distrugerea Statului: ca exemple se pot da Roma şi Atena, cari la început erau două oraşe şi pe urmă cele mai inteligente şi puternice state ale antichităţii. După dispariţia statului roman, întreaga viaţă rămâne în regimul muncipal, în comune.

Din faptul că comuna a plecat de la *familie*, şi a ajuns la *Stat*, rezultă că ea ocupă un loc intermediar între aceste două:

a) Se apropie de familie, pentru că interesele ei pot fi tratate în sânul său, fără a avea trebuinţă de principiul reprezentativ — care se impune când e vorba de stat. Existenţa comunei este materială şi sensibilă ca şi a familiei, pe când aceea a Statului este mai mult o creaţiune a inteligenţei;

b) De altă parte comuna are ceva în sine care se aseamănă cu organizaţiunea politică a Statului. pentru că se poate aplică şi în comună, ca şi în

---

sau vreunei mânăstiri, nemai putând suportà birurile. Satele mânăstireşti, erau, în general, scutite de dări faţă de Stat—scuturi acordate de domn, care de multe ori da mânăstirilor şi dreptul de jurisdicţiune asupra locuitorilor din satele mânăstireşti.

Regulamentul organic acordă satelor un început de personalitate: le recunoaşte dreptul de a avea un patrimoniu, aşà numita cutie a obştei, *destinată a asigurà plata integrală a impozitului din partea satului; numai când se puteà plătì birul, banii din cutie se întrebuinţau şi la satisfacerea nevoilor locale. Pârcălabul strângeà dările pentru puterea centrală şi pentru cutia obştei, iar un sfat sau consiliu — compus din 6 săteni aleşi, preotul satului şi proprietarul moşiei — administrà averea comunei, acea cutie a obştiei (Paul Negulescu, curs de drept administrativ, pag. 329 şi urm.).*

Stat, principiul electiv sau reprezentativ şi apoi se poate găsi un interes general în comună care să domine interesele particulare ale membrilor, tot ca şi în Stat.

In trecut — cam de prin secolul XI până la sfârşitul secolului al XVIII-lea—cuvântul „*comună*" însemnă un oraş, care—emancipat de legăturile feodale—avea o existenţă neatârnată şi se guvernă pe sine însuş întocmai ca o republică antică; cei ce făceau parte din comună nu erau nici servi, nici tributari; aveau dreptul de a fi judecaţi şi administraţi de magistraţi comunali aleşi de dânşii. Magistraţii cari aveau în mâna lor puterea executivă se numeau în Franţa *Majores*, adică mai mari — de aci cuvântul *maire* dat şefului comunei în Franţa, *primarul* dela noi. Asociaţii mai aveau dreptul de a se reunì, a se înarmà pentru apărarea lor şi a avea armate proprii, de unde s'a şi format obiceiul miliţiilor municipale. Diferitele oraşe, organizate pe această bază, se numeau în unele părţi *burg* dela cuvântul latinesc *burgus*, care însemnează turn, de unde şi numele de burghez şi burghezime date clasei mijlocii dintre nobleţe şi poporul de jos [1]).

Origina şi formarea comunelor ca oraşe libere e foarte discutată. Mai toţi istoricii recunosc că libe-

---

1) *Burghezia era, ca şi comuna, o reuniune de familii cu drepturile şi privilegiile cari garantau bunurile şi persoanele membrilor contra vexaţiunilor şi arbitrariului celor puternici. N'aveà guvernul său neatârnat: magistraţii săi erau puşi sub privegherea ofiţerilor regali şi segnoriali şi primeau organizarea, legile şi regulamentele dela suzeran. Pe când burghezii se bucurau de semi-independenţă, erau într'un fel de vasalitate—comuna, din contra, se administrà singură şi se organizà cum vreà, erà cu totul independentă.*

rarea oraşelor nu e un fapt unic, local, ci un fapt general, european, de unde rezultă că origina comunelor este multiplă. Astfel:

In Italia şi partea de Sud a Franţei — unde urmele dreptului roman şi ale vieţii municipale erau mai vii — comunele s'au format din resturile municipiilor romane, prin reînvierea spiritului de independenţă. In vechile municipii decăzute rămăsese pe lângă tradiţiuni şi monumentele vechei civilizaţiuni romane, şi o populaţie care trăiă din industria ei; desvoltându-se apoi industria şi adunându-se averi la diferiţi locuitori, a renăscut ideia formării oraşelor independente. Populaţiile se organizează, se unesc pentru apărare contra seniorilor şi cu vremea aceştia fiind învinşi, burghezii rămân — mai cu seamă în Italia — a tot puternici.

In partea de Nord a Franţei comuna aveà mai multe dificultăţi de învins, căci acî feodalitatea erà mai puternică. Curentul de libertate pătrunzând şi aci, spiritul de independenţă şi de solidaritate produce mişcarea contra feodalităţii şi au loc lupte, revoluţii, în cari de multe ori interveneà regele în favoarea oraşelor contra seniorilor[1]).

---

1) *Publicistul A. Thierry, explică astfel formarea comunelor: „Locuitorii se adunau într'o biserică sau în piaţa publică a oraşului lor şi, după ce jurau asistenţa reciprocă, alcătuiau plângerile pentru cari cereau îndreptare şi libertăţile de cari voiau să se bucure. Această asociaţie prin jurământ erà actul fundamental al comunei. Dacă seniorul nu o recunoşteà, se ziceà că este în stare de suferinţă şi continuând refuzul de a o recunoaşte, începeà insurecţiunea, resbelul". — Precum se întâmplă astăzi când libertăţile sunt sugrumate, că se formează* ligi de rezistenţă, *tot astfel acele asociaţii comunicau prin delegaţi seniorilor să ia angajamente că le*

In Englitera, viața comunală s'a format tot prin sentimentul de rezistență la vexațiuni, cu deosebire însă că aci populația s'a asociat cu segniorii contra regelui, pentru că de la el veneau apăsările; de aceea și descentralizarea a pătruns mai mult în moravuri decât în Franța, unde puterea regală avea interes să concentreze totul.

Cu vremea, aceleași cauze cari au contribuit la formarea comunelor, au atras și decadența lor. Din cauza intrigilor și discuțiunilor interne, precum și a contribuțiunilor prea mari, orașele independente din Franța se întrupează la puterea regală unele de bună voie, altele silite.

La noi, viața comunală nu s'a format ca în occidentul Europei — din reacțiunea produsă de sistemul feudal — ci a eșit din regimul municipal roman, care a fost în vigoare încă mult timp după colonizarea Daciei. Viața orășenească nu a existat decât de pe la începutul secolului al XIX-lea fiindcă mai înainte tot ce era mai inteligent și activ se retrăgea la țară: în orașe [1]) ședeau mai mult străini, ca saşi, unguri, nemți, bulgari, greci cari se ocupau mai ales cu comerțul. Sunt unele orașe — precum e Câmpulung — în care se văd tradițiuni de viață comunală, dar aceasta e ceva excepțional; apoi, în asemenea orașe, viața comunală nu a plecat din întériorul țării, ci a fost adusă din afară. In ce privește viața comunală rurală, ea nu a putut să existe, pentrucă proprietarii cei mari — boierii — cu oamenii lor clăcași, trăiau izolați; la noi

---

vor respectă libertățile. Dacă ei primeau „părțile contractante stipulau condițiunile învoelei, numărul, natura și întinderea concesiunilor reciproce. Acest act se numeà charta comunei *și da comunei caracterul de legalitate*".

1) *Cuvântul este de origină ungurească, vine dela* varos.

boierii nu erau în luptă cu sătenii, pentruca aceştia să simtă nevoia de a se coalizà între ei contra asupririlor proprietarilor. Sătenii, fie din cauza lipsei de cultură, fie că se găseau mult timp în stare de servitute şi de dependenţă, fie din alte cauze, au trăit până aproape de timpurile noastre în asemenea stare, fără să se gândească la formarea asociaţiunilor libere. De aceea nici viaţa rurală — în sensul tehnic al cuvântului — nu a existat.

Satele erau împărţite mai înainte în diferite categorii: mânăstireşti, boereşti, moşteneşti şi domneşti. In cele mânăstireşti, acţiunea principală o aveà comunitatea religioasă, aşà că comuna nu putea să existe. In cele boereşti, boerul erà totul; aşà că viaţa comunală n'a putut să se desvolte decât în satele moşteneşti, acolo unde sătenii erau asociaţi şi coproprietari în indiviziune: până astăzi se vede un sentiment de libertate mai mare în satele de la munte.

218. — Organizarea comunei după legile pozitive.—Comuna—purcedând ca şi Statul din spiritul de asociaţiune şi având ca şi el acelaş scop: desvoltarea şi perfecţionarea facultăţilor cetăţenilor, îngrijirea cu deosebire a intereselor lor materiale— are aceeaş organizaţiune ca şi statul, anume: *a*) are o autoritate deliberantă, *consiliul comunal*, care corespunde cu ideia de parlament din stat; *b*) şi o autoritate executivă, *primarul*, ce corespunde cu ideia şefului Statului.

219. — Principii comune. Toate legile comunale — deşi variate între ele — sunt identice în concepţiunea lor, pentrucă au de comun consacrarea următoarelor două principii:

1) Consiliul comunal, având misiunea de a îngriji de interesele şi nevoile populaţiunii, trebuie să fie expresiunea votului ei şi pentru că trebuie să reprezinte pe cât posibil oameni experimentaţi în afacerile locale, numărul consilierilor să fie proporţionat cu acela al locuitorilor interesaţi la gu-

vernământul local. Apoi la vot trebuesc chemați toți aceia cari oferă prezumpția de interes și capacitate, după-cum în Stat sunt chemați la votul reprezentațiunii naționale toți cetățenii cari au un interes politic [1]).

2) Interesele comunale fiind permanente — existând totdeauna — trebuie ca și consiliul comunal să aibă un caracter de permanență: să nu fie o

---

1) *Din asemănarea ce există între interesul ce-l are alegătorul în Stat cu cel din comună, a născut chestiunea de a se ști: dacă consiliile comunale sunt corpuri politice sau nu. Din cauza confuziei dintre interesele politicei cu chestiunea de principii, răspunsul precis este greu de dat. Astfel s'a zis că întrucât e vorba de administrațiunea intereselor locale, alegerile comunale și consiliul comunal, trebuie să fie cu totul lipsite de caracter politic. In aceste alegeri e vorba să se găsească nu persoanele cari reprezintă mai bine anumite simțiminte politice, ci acelea cari au cele mai bune aptitudini de a îngriji de igiena publică, de școli, biserici, etc. (C. G. Dissescu).*

Totuș, fiindcă centrele mici comunale fac parte din centrul cel mare, fiindcă există un raport esențial între autoritatea comunală și cea centrală, pentrucă tutela administrativă presupune încredere, corespondențe din partea autorităților comunale cu autoritatea centrală, rezultă fatalmente că corpurile comunale au și un caracter politic. Ministrul nu se va ocupă de ideile politice ale primarului, dar dacă nu are încredere în el, îi va refuză actele cerute și la rândul lui primarul va paralizà — prin nesupunere—ordinele ministrului, așa că prin forța lucrurilor, consiliile comunale, au și caracter politic. Aceasta se vede mai mult atunci când cetățenii voesc ca prin alegerile comunale, să-și manifeste încrederea sau desaprobarea guvernului.

comisiune temporară, adică compusă din persoane cari să se schimbe pentru fiecare afacere asupra căreia urmează să fie consultată. Membrii consiliului funcţionează pe baza unui mandat pe timp determinat, ca şi ai reprezentaţiunii naţionale, până la împlinirea lui, dacă nu s'a încuviinţat în acest timp dizolvarea.

220. — Diviziunea comunelor. Sub regulamentul organic există un singur fel de comune: cele urbane. Cea dintâiu lege care organizează satele în comune rurale este „legea comunală din 1 Aprilie 1864". Prin ea se crează comuna rurală ca subdiviziune teritorială cu un anumit număr de locuitori şi i se recunoaşte personalitatea morală cu drepturi şi datorii; se alcătueşte un sistem de administraţiune mai completă cu oarecare descentralizare. Au urmat apoi alte legi comunale (din 1874, 1876, 1882, 1886 şi 1887, etc.) cari au căutat să acopere diferitele lacune şi să modifice unele principii relative la numărul contribuabililor, chestiuni de tutelă administrativă, atribuţiuni, condiţiuni de electorat comunal, etc.

Legea din 7 Maiu 1887 — care priveà comunele urbane şi rurale — a fost abrogată în părţile relative la urbane prin legea specială din 31 Iulie 1894, rămânând valabilă numai pentru comunele rurale, până la 1 Maiu 1904, când a intrat în vigoare „legea lui V. Lascăr".

I) Administraţiunea urbană

221. — Organizare. Oraşele sunt puse actualmente sub regimul special al *„Legei pentru organizarea comunelor urbane din 31 Iulie 1894"* — care a adus câtevă modificări în felul cum erà alcătuită instituţia comunală până la acea dată.

Reformele esenţiale aduse prin noua lege consistă cu deosebire în următoarele puncte: *a)* re-

ducerea numărului ajutorilor de primar şi la unele comune şi al membrilor consiliului; *b)* stabilirea unor anumite condiţiuni de admisibilitate pentru funcţionarii comunali şi asigurarea poziţiunii lor; *c)* definirea atribuţiunilor primarului şi consiliului comunal, dându-se în regulă generală: celui dintâiu efectuarea administraţiunii şi lăsându-se celuilalt organ deliberant numai dirijarea şi controlul acestei administraţiuni; *d)* lărgirea autonomiei comunale prin mărirea cercului de acţiune al autorităţii comunale, fără intervenirea altor autorităţi superioare. Reforma se raportă, prin urmare, numai la constituirea şi funcţionarea organismului municipal şi la modul de administraţiune a intereselor comunei.

Nu s'a făcut nici o schimbare în ce priveşte regimul electoral al consiliilor comunale: reprezentaţiunea intereselor locale ale comunelor rămâne a se alege şi în viitor în modul şi după regulele prevăzute prin legea pentru alegerea consiliilor comunale, şi cele din legea procedurii electorale (votată în 1903).

222. Formarea şi caracterele comunei urbane. Nici o modificare nu este de semnalat în ce priveşte formarea comunei urbane şi caracterele sale. Ea continuă să fie persoană juridică, având drepturi şi obligaţiuni şi îşi păstrează numirea actuală, care nu poate fi schimbată decât printr'o lege specială (art. 1 şi 2) [1]).

Circumscripţiuni comunale. — Pentru a se fixă

---

1) Art. 1. — *Comuna urbană este persoană juridică.*

Art. 2. — *Sunt comune urbane toate comunele reşedinţe de judeţe, precum şi acelea cari sunt sau se vor declară astfel prin lege.*

Art. 4. — *Toate comunele urbane îşi vor păstrà actualele lor numiri. Nici o schimbare în aceste denominaţiuni nu se poate face decât prin lege.*

odată, în mod definitiv, limitele comunelor cari până atunci (1894) erau încă în multe părți nehotărîte — ceeace dà loc la diferite și numeroase dificultăți — s'a prevăzut, prin art. 3 și 129, că până într'un an dela promulgarea legii, toate comunele urbane să-și delimiteze circumscripțiunile lor, în înțelegere cu comunele învecinate și cu aprobarea Consiliului de miniștrii, după ce se va luà și avizul Consiliului județean respectiv. După trecerea acestui termen nici o schimbare sau rectificare a circumscripțiunilor nu se va mai puteà face decât în virtutea unei legi [1]).

223.—Sarcinele comunei. Prin art. 5 al legii s'au enumerat, în trăsuri generale și în mod mai complet și mai metodic decât cum se făceà prin legile anterioare, sarcinele ce comuna este datoare să îndeplinească și cari formează obiectul de căpetenie al preocupărilor și activității autorității comunale. Aceste sarcini sunt:

a) A procurà mijloacele necesare pentru învățământul copiilor de ambe sexe, conform dispoziținnii legii asupra instrucțiunii publice [2]);

b) A îngriji de cult și de biserică, conform legilor și regulamentelor relative [3]);

---

1) Art. 3. — *Circumscripțiunile comunelor urbane nu se pot schimbà sau rectificà decât prin lege. In limitele circumscripțiunii lor, comunele se pot împărți în secțiuni sau pot a-și stabilì alte perimetre pentru diferitele trebuințe ale serviciilor comunale, cu încuviințarea ministerului de interne.*

2) *Obligațiunea aceasta este impusă și comunelor rurale.*

3) *Această sarcină — impusă și comunelor rurale — este discutată, pentrucă existând principiul libertății absolute a dogmei, cred unii că ar trebuì lăsată în voința fiecărui membru al comunei, în afară de prescripțiunile legii, prin liberul consim-*

c) A îngriji și procură mijloacele pentru întreținerea copiilor găsiți, infirmilor și alienaților săraci din comună[1]), având ospiciile și stabilimentele necesare în acest scop sau contribuind la întreținerea celor suferinzi în stabilimentele statului sau de binefacere;

d) A îngriji pentru înmormântarea decedaților săraci din comună[1]);

e) A procură mijloacele pentru paza și buna liniște în comună, conform legilor și regulamentelor[1]);

f) A îngriji de igiena și salubritatea publică, procurând mijloacele trebuincioase în acest scop[1]);

g) A îngriji și procură mijloace conform legilor și regulamentelor pentru prevenirea sau încetarea flagelelor calamitoase, ca: incendiile, inundările, boalele epidemice sau contagioase, epizootiile, etc[1]);

h) A îngriji pentru înlăturarea și îndreptarea întâmplărilor nenorocite sau supărătoare ce ar puteà cauzà publicului: alienații furioși, animale feroce sau răufăcătoare, clădirile în ruină sau alte lucrări nesigure sau periculoase[1]);

i) A îngriji și procură mijloace pentru deschiderea căilor de comunicațiune necesare, precum și pentru înlesnirea și comoditatea circulațiunii pe strade, șosele, cheiuri, piețe și alte drumuri publice;

j) A îndeplini — în fine — toate sarcinele ce i-ar mai fi impuse prin legi (art. 5).

Acestea fiind sarcinele comunelor, rezultă că atribuțiunea lor specială este: de a se ocupà de buna stare materială și intelectuală a cetățenilor, iar nu

---

țimânt și prin sacrificii personale, să întreție cultul, adică să nu se puie aceasta în spinarea comunei, mai cu seamă că într'o comună nu toți împărtășesc aceleași credințe. Critica nu e fundată la noi, unde este unitate de credințe și de cult.

3) *Există și la comunele rurale această sarcină.*

de mişcarea şi direcţiunea politică ce trebuie dată populaţiunii.

224. Autoritatea comunală. Este reprezentată în comună prin cei doi factori — recunoscuţi şi prin legile anterioare: *primarul*, care este însărcinat cu administraţiunea efectivă a intereselor comunei şi *consiliul comunal*, chemat a dirije — prin deliberaţiunile sale — şi a controlà această administraţiune. Cu alte cuvinte sunt două organe: unul deliberant, consiliul, şi altul executiv, primarul (art. 6).

1. Consiliul comunal

225. — Compunere. Consiliul este organul deliberant, compus dintr'un număr de membrii, proporţionat cu populaţia: minimum 9 în comunele cari au până la 10.000 locuitori; 11 la cele cu 10—25.000; 15 în acelea dela 25—60.000; 19 în acelea cu 60.000 până la 80.000; 25 în cele cu 80—200.000 şi în fine maximum de 31 consilieri în comunele cu o populaţie de peste 200.000 locuitori (art. 7).

226. — Durata mandatului. — Membrii consiliului se aleg pe 4 ani, calculaţi dela data când alegerea consiliului a rămas definitivă[1]) (art. 8 al. 1).

---

1) *Până la legea din 15 Iunie 1905 — care a modificat, între altele, şi acest articol — se procedà la alegeri generale, adică: dacă un consiliu comunal erà dizolvat înăuntrul mandatului şi se alegeà altul, acesta funcţionà numai până la împlinirea periodului de 4 ani dejà început şi atunci făcându-se alegeri comunale iarăş se schimbă consiliul. Menţionata lege a pus principiul că durata mandatului este de 4 ani, socotiţi din momentul când alegerea a rămas definitivă.*

Acelaş termen este şi la consiliile comunale rurale (art. 24 l. com. rurală).

227. — **Alegerea consiliului** se face conform cu dispoziţiunile cuprinse în legea pentru alegerea consiliilor comunale[1]) — în ce priveşte capacitatea

---

1) Condiţiunile pentru a fi cineva alegător sunt: a) *să fie român de naştere, împământenit sau recunoscut;* b) *să aibă 21 ani împliniţi, adică să fie major;* c) *să plătească o dare cât de mică către stat ori să fie scutit legalmente de această taxă;* şi d) *să aibă domiciliul real sau o reşedinţă de 6 luni în comună (art. 2 l. p. aleg. cons. com rurală)*

Corpul electoral comunal *este format în comunele urbane reşedinţe din două colegii, iar în cele nereşedinţe dintr'un singur colegiu, în care intră cei ce îndeplinesc condiţiunile de mai sus, fiind scutiţi de censul cerut de lăţ.* c *cei ce ştiu ceti şi scrie.*

In comunele urbane reşedinţe cele două colegii sunt astfel întocmite:

Din colegiul I fac parte toţi aceia cari au un venit funciar urban de cel puţin 600 lei — fiind scutiţi însă de acest cens: a) *cei ce au profesiuni libere (avocaţi, doctori, ingineri, etc.);* b) *ofiţerii în retragere;* c) *pensionarii statului;* d) *cei ce au absolvit cel puţin o şcoală de învăţământ secundar. Toţii alegătorii cari întrunesc aceste condiţiuni votează direct şi aleg jumătate plus-unul din membrii cari compun consiliul comunal.*

Din colegiul II fac parte: a) *toţi aceia cari au un venit funciar urban mai mic de 600 lei sau* b) *cari plătesc către stat o dare directă anuală de cel puţin 20 lei. Sunt scutiţi de cens cei ce au absolvit cel puţin învăţământul primar, cu condiţiunea de a plăti darea căilor de comunicaţie sau a fi legalmente scutiţi de plata acestei dări, cum sunt: membrii clerului de orice rit, (preoţi, diaconi şi monahi); militarii de orice armă, grade de jos, aflaţi în serviciu sau în rezervă; persoanele infirme sau bătrâne, fără mijloace de viefuire şi în neputinţă de a munci; toţi*

electorală — şi cu cele din legea procedurii electorale, relativ la convocarea colegiilor, prezidarea biurourilor, felul de votare şi judecare a contestaţiilor electorale. Unele din aceste dispoziţiuni diferă însă,

---

rezerviştii cari au luat parte în războiul dela 1877/78, părinţii călăraşilor în timpul aflării acestora în serviciul activ; părinţii soldaţilor din flotilă (art. 4 din legea contribuţiunii pentru căile de comunicaţie din 18 Martie 1877 şi legile speciale din 12 Maiu 1878, 11 Fev. 1881 şi 14 Iunie 1886).

Alegătorii dela lit. a) *(cu cens şi cei scutiţi) votează direct, iar ceilalţi (cari plătesc o dare mică sau sunt scutiţi) votează prin delegaţiune: 50 de alegători aleg un delegat. Apoi alegătorii direcţi şi cu delegaţii votează împreună şi aleg jumătate din numărul membrilor consiliului comunal (art. 4 aceeaş lege).*

Incapabili *de a fi alegători sunt:* a) *cerşetorii:* b) *cei în stare de faliment, declaraţi şi nereabilitaţi:* c) *cei puşi sub interdicţie judecătorească şi cei lipsiţi de drepturile civile şi politice;* d) *servitorii cu simbrie, în categoria cărora nu intră: îngrijitorii de moşii, calfele, secretarii sau grămăticii şi în genere toţi amploiaţii caselor de comerţ şi ai stabilimentelor industriale (art. 6 aceeaş lege).*

Nedemni *de a fi alegători sunt cei osândiţi pentru crime sau unul din următoarele delicte: furtişag, înşelăciune, abuz de încredere, fals, delapidare, mituire, mărturie mincinoasă, corupţiune în materie electorală (art. 7 din aceeaş lege).*

Condiţiuni de eligibilitate. *Pentru a fi cineva ales membru în consiliul comunal, trebuie să îndeplinească condiţiunile dela litera* a, c şi d *de sub art. 2 citat — ce se cer pentru a fi alegător—şi aceea de a avea etatea de 25 ani împliniţi şi să nu fie în vreunul din cazurile de încapacitate şi nedemnitate arătate la art. 6 şi 7, sau în vreuna din incom-*

după cum e vorba de orașele reședințe sau de cele nereședințe de județ; primele alegeri se fac ca și cele legislative — de Cameră și Senat — și jude-

---

patibilitățile prevăzute în art. 68—71 din legea pentru alegerea consiliilor comunale.

Ineligibili — *adică cei ce nu pot fi aleși consilieri comunali — sunt:* a) *toți funcționarii și însărcinații sub orice titlu și condițiune, retribuiți de stat, județ și comună — afară de membrii învățământului secundar și superior;* b) *persoanele cari au contracte de orice fel de întreprinderi ale comunei, direct sau prin persoane interpuse;* c) *cei ce nu știu ceti și scrie.*

Incompatibilitățile *sunt:* a) *rudenia dintre ascendenții și descendenții, frații și aliații de același grad, precum și unchiul cu nepoții — cari nu pot fi în același timp membrii ai aceluiași consiliu comunal;* b) *cel ales în mai multe comune — care trebuie să opteze pentru unul din mandate;* c) *consilierul comunal ales și în consiliul județean — iarăș trebuind să opteze.*

Judecarea *acestor chestiuni — privitoare la incapacități și incompatibilități — este lăsată pe seama consiliului comunal, cu ocaziunea verificării titlurilor și se face în condițiunile prescrise de art. 72, 73 și 74 din menționata lege.*

Listele electorale comunale *se întocmesc — dela 1 Maiu 1908 — prin îngrijirea primului-președinte sau a președintelui tribunalului local pentru orașele reședințe de județ și de către consiliul comunal la comunele urbane nereședințe, în condițiunile anume prevăzute prin legea pentru întocmirea, revizuirea și permanența listelor electorale din 18 Fevruarie 1907. Până la această lege alcătuirea listelor era dată în seama primarului și se făcea conform dispozițiunilor art. 8—21 din legea pentru alegerea consiliilor comunale, cari apoi au fost abrogate de zisa lege.*

ţene, iar acelea din comunele urbane nereşedinţe se efectuează ca alegerile de consilii comunale rurale (Vezi desvoltată chestiunea la „Legea comunală rurală").

Convocarea alegătorilor se face — potrivit art. 2 din legea proc. elect. — prin decret regal cel puţin cu trei săptămâni înainte de ziua fixată pentru alegere şi cel mult în două luni dela vacanţă. Este adusă la cunoştinţa alegătorilor prin publicaţiuni făcute de primari, după ce li s-a comunicat de minister decretul de convocare. Odată cu publicaţiile primarii dresează un proces-verbal despre afişarea lor, cu arătarea locurilor şi datei de afişare—act ce se trimete împreună cu o copie de pe publicaţiune ministerului de interne (art. 2 şi 3).

Prezidarea biuroului electoral. In comunele urbane reşedinţe prezidează primul-preşedrinte, preşedintele sau un consilier al Curţii de apel; iar în caz de neajungere, primul-preşedinte, preşedintele şi chiar judecătorii tribunalului—afară de judecătorul de instrucţie. In comunele urbane nereşedinţe prezidează judecătorii tribunalului şi la neajungere judecătorii de ocoale şi ajutorii lor.

Serviciul de secretar al biuroului îl îndeplineşte grefierii şi ajutorii lor dela Curţile de apel şi tribunale şi în caz de neajungere scriitorii acestor instanţe, anume desemnaţi de primul preşedinte al Curţei de apel şi de primul preşedinte sau preşedintele tribunalului (art. 5, 6 şi 16).

Alegătorii asistenţi, la oraşele reşedinţe se desemnează de candidaţi conform alin. I—IV de sub art. 15, pe când la cele nereşedinte se trag la sorţi de către preşedintele biuroului potrivit alin. ultim al aceluiaş articol.

Candidaturile. De unde la oraşele reşedinţe, trebuie să se depuie candidatura la tribunal, pe liste de candidaţi — întrucât votarea se face pe scrutin de listă la alegerile comunale — conform dispoziţiunilor art. 18 — 20 din legea procedurii electorale, la

comunele urbane nereşedinţe candidaturile sunt scutite de formalitatea prezentării (art. 20 alin. XVIII).

Buletinele de vot pentru oraşele reşedinţe diferă în culoare de cele din comunele urbane nereşedinţe, cari sunt totdeauna albastre.

Votarea se face pe scrutin de listă la toate alegerile comunale; însă pe când la cele urbane reşedinţe alegătorul trebuie să prezinte cartea de alegător — cari la nereşedinţe nu există — preşedintelui biuroului, care-i dă buletinele de vot ale listelor prezentate şi el va aveà să aleagă şi să lipească, într'un compartiment de vot, buletinul ce-i convine şi apoi să-l prezinte preşedintelui, (art. 31)—la alegerile în oraşele nereşedinţe, alegătorul vine cu buletinul său scris şi lipit, pe care l'a primit dela candidaţi, şi îl dă preşedintelui, care-l pune în urnă, dacă îl găseşte pe alegător înscris în lista electorală (art. 33).

Constestaţiile electorale. Operaţiunile pentru alegerea consiliilor comunale reşedinţe pot fi contestate la biuroul electoral sau la ministerul de interne, în 7 zile libere dela proclamarea rezultatului şi ministerul le şi judecă în termen de două săptămâni dela înregistrarea lor. La oraşele nereşedinţe, contestaţiile se fac la biurou sau la delegaţia judeţeană, însărcinată cu judecarea lor, care de asemenea trebuie să se pronunţe în termenul de mai sus sau în trei săptămâni, când a fost nevoie de o anchetă locală (art. 55, 56 şi 57).

Inainte de a decide, ministerul supune aceste contestaţii deliberării Consiliului administrativ care dă avizul său pentru respingere sau admitere. Avizul la aceste alegeri nu este *conform*, aşà că ministrul hotăreşte cum îi dictează interesele politice.

Toate celelalte chestiuni de detaliu privitoare la alegeri a se vedeà în legea procedurii electorale din 1903, modificată în 1904 şi 1906.

228. Alegeri complimentare.—Când din cauza vacanţelor ivite — prin demisiuni, încetare din viaţă, ocupare de funcţiuni salariate sau strămutare de

domiciliu — numărul membrilor cari compun consiliul s'a redus la două treimi, se poate face alegere complimentară pentru numărul locurilor vacante, procedându-se în acest caz ca şi la o alegere generală.

Alegerea trebuie să se facă cel puţin în două luni dela ultima vacanţă ivită.

229. Constituirea şi funcţionarea consiliului. Membrii din nou aleşi se convoacă îndată după alegere — adică după ce alegerea a rămas definitivă, fie prin necontestare, fie că contestaţia a fost respinsă; îşi verifică titlurile şi decid excluderea acelora cari se găsesc în vreunul din cazurile de incapacitate sau incompatibilitate arătate mai sus.

Jurământul. Apoi depun jurământul în sala consiliului comunal în şedinţă publică şi în prezenţa unui delegat al guvernului — jurământ care are următoarea cuprindere: „Jur credinţă Regelui, supunere Constituţiunii şi legilor ţării mele, jur sprijin intereselor comune" (art. 14). Apoi intră în funcţiune.

Sancţiunea neprezentării în termen de 15 zile pentru a depune jurământul—fără a aduce motive legitime de împiedecare — este că acel consilier se consideră de drept demisionat; iar pentru aceia cari nu răspund la convocările făcute spre a luà parte la şedinţele consiliului, sancţiunea este amendarea cu 20 lei în folosul casei comunale — amendă care va fi îndoită dacă, prin neprezentarea acelor consilieri, se va fi împiedecat funcţionarea consiliului. Ea se va urmări şi încassà prin aplicarea legii de urmărire în virtutea procesului verbal ce se va încheia de primar sau cel însărcinat a deschide şi prezidà şedinţa (art. 15).

230. Intrunirile consiliului au loc în două feluri de sesiuni:

a) Sesiunea ordinară, în care poate fi convocat de patru ori pe an, în lunile Ianuarie, Maiu, Septemvrie şi Noemvrie, durata fiecărei sesiuni fiind de 15 zile, afară de cea dela Ianuarie care ajunge şi la 3 săptămâni. Această sesiune poate fi prelungită de primar

încă cu 8 zile; pentru un interval mai lung sesiunea nu se va puteà prelungì decât cu autorizarea ministrului de interne pentru orașele reședințe și a prefectului județului pentru celelalte comune urbane (art. 16)[1].

b) Sesiunea extraordinară, în care consiliul poate fi convocat de câte ori interesele comunei sau alte chestiuni de resortul său ar cere (art. 17).

Convocările. — Orice convocare — ordinară sau extraordinară — se face de primarul comunei sau de acela care-l înlocuește și se adresează — prin invitațiuni scrise, trimese la domiciliu — cel puțin cu două zile libere înainte de întrunire[2]) (art. 18).

Pentru întrunirile în sesiune extraordinară, convocarea trebuie să cuprindă totdeauna chestiunile cu care va avea să se ocupe și nu se poate pune în discuție în asemenea întruniri vreuna care nu e trecută în ordinea zilei — afară de cazurile urgente, când cea mai mică întârziere ar fi prejudiciabilă. Urgența aceasta se declară de două treimi din numărul membrilor prezenți, ale căror nume se trec în procesul-verbal.

Despre orice convocare extraordinară și împrejurările cari o motivează, trebuie să se încunoștiințeze imediat prefectul județului, iar la București ministeru' de interne (art. 19).

Propuneri privitoare la interesele comunei — cari să atragă convocarea consiliului în sesiune extra-

1) *Fixarea celor patru sesiuni ordinare este o inovație a legii din 1894. Nefiind fixată prin lege o altă epocă pentru începerea acestor sesiuni, ele urmează a aveà loc neapărat în prima zi a lunii, afară de sesiunea de Ianuarie, care—dată fiind sărbătoarea din prima zi—începe la 2 a acestei luni.*

2) *La comunele rurale sunt trei zile libere pentru sesiunile ordinare și lipsa de convocare nu împiedică întrunirea consiliului (art. 26) dispoziție ce nu este prevăzută pentru consiliile comunale urbane.*

ordinară—pot fi făcute consiliului comunal de autoritatea judeţeană, de autorităţile administrative, de primar sau ajutoare şi de oricare din consilierii comunali (art. 20).

231. Prezidarea întrunirii este încredinţată primarului sau ajutorului care-l înlocueşte; el deschide şi închide şedinţa, prezidează şi conduce desbaterile. In caz de împiedecare legală a primarului şi ajutorului de a luà parte la deliberarea unei chestiuni, preşidenţia pentru acea chestiune o are cel mai în vârstă dintre consilierii prezenţi (art. 22).

Şedinţele consiliului sunt publice. Cu toate acestea în urma cererii unei treimi din numărul membrilor prezenţi sau a preşedintelui, consiliul poate decide — cu majoritatea de două treimi şi fără desbateri — dacă urmează să se declare sau nu şedinţă secretă (art. 26).

Poliţia adunării o are singur preşedintele, care o execută conform dispoziţiunilor art. 521 c. proc. penală [1]) (art. 27).

232. Deliberaţiunile consiliului — Consiliul nu poate deliberà valabil decât fiind faţă majoritatea absolută a membrilor în exerciţiu—nefiind consi-

---

1) Art. 521, c. proc. pen.—Prefecţii, subprefecţii (administratorii de plăşi), primarii comunali — în codul francez sunt enumeraţi şi ajutorii de primari— şi ofiţerii de poliţie adminstrativă sau judiciară, precum asemenea şi preşedintele de drept sau prin alegere al unei adunări publice ce s'a întrunit ca să exerciteze după legi, prin vot, un drept politic, când se vor afla întru îndeplinirea publică de niscariva acte ale funcţiunii lor, vor aveà toate acele căderi legiuite prin art. 515, şi după ce vor ordonà să se pună mâna pe turburători, dacă faptul acestora va fi dat naştere la un delict, vor face proces-verbal şi-l vor trimete, precum şi pe preveniţi, înaintea judecătorilor competinţi.

derați ca prezenți consilierii cari nu pot luă parte la deliberațiune (art. 21).

Hotărîrile se dau cu majoritatea absolută a membrilor prezenți și, în caz de paritate, propunerea asupra căreia se desbate se socotește respinsă (art. 32).

Deliberațiunile relative la interesele comunei sunt executorii prin ele însăși, afară de acelea pentru cari se cere formal prin lege aprobarea altei autorități (art. 43. Vezi mai departe „Atribuțiile consiliului").

Darea de seamă. Pentru fiecare ședință se încheie o dare de seamă detaliată, care se semnează de primar și secretar; iar un rezumat al acestei dări de seamă se afișează în termen de 8 zile la ușa casei comunale, pentruca cetățenii interesați să poată luă cunoștință de ea și să îndrepteze la timp reclamațiunile ce ar avea de făcut (art. 29).

Inscrierea hotărîrilor. Toate deliberațiunile consiliului comunal — cari se mai zic și procese-verbale — se înscriu, în ordinea datei lor, într'un registru paraf**at** de primar și ținut de secretar.

Ele se comunică apoi în copie de către primar, în termen de 8 zile dela data lor, prefectului de județ, iar pentru București ministerului de interne (art. 30).

Publicitatea deliberațiunilor. Orice cetățean din comună sau orice autoritate poate să ia cunoștință sau să scoată copii de pe deliberațiunile consiliului comunal — afară de acelea relative la afacerile litigioase, despre cari consiliul poate decide să fie ținute secrete până la terminarea proceselor. Acest secret însă nu este pentru autorități și membrii consiliului, cari au dreptul să ia cunoștință, în cancelaria primăriei, de orice act privitor la administrațiunea comunei (art. 31).

Nulitatea și anularea deliberațiunilor. In principiu, deciziunile consiliului comunal nu pot fi contrarii legilor și regulamentelor de administrațiune publică (art. 32). Art. 33 și 34 determină în trăsături generale cari deciziuni sunt nule și cari anulabile:

Sunt nule de drept: 1) deliberaţiunile luate asupra obiectelor străine de căderile consiliului comunal sau afară din adunarea sa legală şi 2) deliberaţiunile contrarii legilor şi regulamentelor de administraţiune publică (art. 33)[1]). Astfel: este nulă de drept, deliberaţiunea prin care un consiliu încuviinţează vânzarea unei porţiuni de un metru din trotuarul unei strade şi a restului de teren viran, situat între trotuar şi proprietatea unui particular, când e constatat, că acea stradă—chiar în starea ei de atunci —n'avea lărgimea prescrisă de regulamentul pentru construcţiuni şi alinieri (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 333 Bul. II, p. 513—514). De asemenea e nulă de drept—ca fiind contrarie legii—deliberaţiunea unui consiliu comunal urban, prin care se dă o autorizaţie de recläcdire pe zidurile unor case distruse de incendiu—autorizaţie respinsă de primar —şi ministerul de interne, sesizat fiind, poate pronunţă nulitatea ei, în virtutea art. 32, 33 şi 35 din legea comunală urbană (Idem, Aviz No. 549/910, Bul. II, pag. 520).

Sunt anulabile deliberaţiunile luate în contra dispoziţiunilor art. 25, după care „orice membru al consiliului comunal este oprit: *a)* să ia parte la deliberarea chestiunilor în cari el, rudele sau aliaţii săi până la al patrulea grad inclusiv au vreun interes direct şi personal; *b)* să îndeplinească vreun serviciu sau vreo funcţie retribuită a comunei, cum şi să ia parte, direct sau indirect, la orice întreprindere sau furnitură pentru comună; *c)* să intervie ca avocat sau însărcinat de afaceri în procese pornite în contra comunei, precum şi de a apără cu plată vreo afacere litigioasă în favoarea comunei; *d)* să ia parte la examinarea conturilor vreuneia din administraţiunile publice, din cari face sau ar fi făcut parte, precum

1) Aceleaşi cazuri de nulitate sunt admise şi la comunele rurale (art. 47 l. com. rurală).

şi la cercetarea oricărui act al administraţiunii sale; în acest din urmă caz, însă, va puteà stà de faţă numai spre a dà explicaţiunile necesare".

Nulitatea de drept şi anularea se pronunţă de ministrul de interne: din oficiu sau după cererea prefectului, ori a părţilor interesate.

Deosebirea între nulitate şi anulare, în ce priveşte pronunţarea, este că pe când nulitatea se poate cere şi pronunţa la orice epocă, anularea trebuie cerută în termen de 10 zile dela primirea deliberaţiunii la prefectură sau dela afişarea procesului-verbal al şedinţei la uşa casei comunale, după cum cererea este făcută de prefect sau de părţile interesate şi se va pronunţà în termen de 30 zile dela primirea cererii sau dela depunerea deliberaţiunii la prefectură sau minister, când se invoacă din oficiu. După trecerea acestui termen, deciziunile anulate devin executorii, adică nu se mai pot atacà pe nici o cale (art. 35).

Deciziunile date de minister cu privire la nulităţile de drept sau anularea deliberaţiunilor trebuesc să fie motivate (art. 37).

Dreptul de recurs. In contra deciziunilor ministrului de interne privitoare la declararea deliberaţiunilor consiliului comunal de nule sau anulabile, consiliul comunal sau părţile interesate pot face recurs la Consiliul de miniştrii în termen de 15 zile dela data primirii la comună a deciziunii ce se atacă (art. 36).

233. Atribuţiunile consiliului. — In general consiliul comunal deliberează asupra a tot ce priveşte privegherea şi apărarea intereselor speciale ale comunei; controlează toate actele administraţiunii comunale [1]), având dreptul de a face, în această pri-

1) *Nu-şi depăşeşte, dar, drepturile sale de autoritate şi control asupra serviciului tehnic comunal, consiliul care a dat inginerului o anumită însărcinare în strânsă legătură cu interesele comunei (Cons. Adm. Perm. Aviz 256/908).*

vință, anchetele ce găsește cu cale; reprezintă comuna și ca putere publică și ca persoană morală (art. 40).

Actele consiliului se pot grupà în mai multe categorii: I) ia deciziuni în chestiuni ce interesează comuna; II) își dă avizul ori de câte ori i se cere de legi sau regulamente, ori de autoritățile superioare; III) exercită controlul asupra administrațiunii așezămintelor și instituțiunilor de binefacere și utilitate publică din comună; IV) își exprimă dorințe asupra chestiunilor de interes local; V) face acte cu caracter politic și de natură contencioasă.

I. In prima serie de atribuțiuni intră actele asupra cărora consiliul *deliberează* și dintre cari unele sunt executorii imediat, iar altele — ca să fie valabile și executorii — pe lângă votul consiliului comunal, mai sunt supuse tutelei administrative, care la comunele urbane se exercită de ministrul de interne, Rege și Corpurile legiuitoare, adăugându-se și delegația județeană pentru comunele urbane nereședințe, la aprobarea bugetelor și socotelilor (conturilor) comunale.

A. *Executorii prin ele însăși* sunt actele privitoare la:

1. Licitațiile publice, ce se țin pentru arendări, închirieri și exploatări de bunuri comunale, când valoarea lor e cuprinsă între a 20-a și a 10-a parte din veniturile anuale ale comunei (art. 84);

2. Stabilirea modului și condițiunilor sub cari se va face folosința sau întrebuințarea bunurilor ce aparțin locuitorilor comunei (islazurile sau locurile de pășune, apele, etc.), ori sunt de un uzaj public, ca: stradele, piețele, cheiurile cu lucrările făcute pe ele pentru uzul public, canalurile, halele, abatoriile, locurile de bâlciu sau de târg, etc. (art. 85);

3. Instrăinările, schimburile, partajul sau tranzacțiunile privitoare la imobilele și drepturile imobiliare din domeniul privat al comunei, când va-

loarea lor nu depăşeşte a 20-a parte a veniturilor anuale ale comunei (art. 86 alin. III);

4. Cumpărările de averi nemişcătoare a căror valoare — constatată printr'o expertiză — nu trece de 10.000 lei la comunele urbane reşedinţe şi 5.000 la cele nereşedinţe (art. 88),

5. Darurile şi legaturile, consistând în averi mobiliare sau imobiliare făcute comunei sau în favoarea instituţiunilor comunale, ori pentru vreun serviciu public care intră în atribuţiunele comunei — când valoarea lor nu trece de 20.000 lei la urbane reşedinţe şi 5.000 la celelalte (art. 89);

6. Transacţiunile şi compromisele relative la averi mobiliare, precum şi intentarea de procese — afară de acţiunile posesorii, contravenţiunile şi actele de conservaţiune—până la valoarea de 20.000 lei la oraşe reşedinţe şi 5.000 la cele nereşedinţe (art. 90 alin. I);

7. Planurile şi devizele necesare la orice construcţiune sau reconstrucţiune de edificii, drumuri sau alte lucrări pe seama comunei, dacă valoarea lor nu trece de 40.000 lei la oraşele reşedinţe şi 10.000 la celelalte comune urbane (art. 91 alin. I).

B. *Actele supuse aprobării autorităţii tutelare:*

Sunt supuse aprobărei ministerului de interne:

1. Arendările, închirierile şi exploatarea bunurilor din domeniul privat al comunei de o durată mai mare de 5 ani (art. 83);

2. Licitaţiile publice de o valoare ce trece în jos de a zecea parte din veniturile comunei (art. 84);

3. Cumpărările de averi nemişcătoare când valoarea lor trece de 10.000 lei la reşedinţe şi 5.000 la oraşele nereşedinţe (art. 88);

4. Darurile şi legatele de o valoare ce trece de 20.000 lei la oraşele reşedinţe şi 5.000 la celelalte (art. 89);

5. Transacţiunile şi compromisele şi intentarea de procese, dacă valoarea lor trece de 20.000 lei la

reşedinţe şi de 5.000 lei la celelalte comune urbane (art. 90 alin. II);

6. Planurile şi devizele, dimpreună cu toate celelalte piese accesorii — privitoare la construcţii sau reconstrucţii de edificii, drumuri sau alte lucrări comunale—când valoarea lor trece de 40.000 lei la comunele reşedinţe şi de 10.000 lei la cele nereşedinţe. In acest caz, trebuie să se ia mai întâiu avizul consiliului tehnic de pe lângă ministerul lucrărilor publice (art. 91 alin. II);

7. Deschiderea, închiderea şi numirea stradelor şi pieţelor publice (art. 95) [1];

8. Infiinţarea, desfiinţarea sau schimbarea bâlciurilor şi târgurilor ce aparţin comunei (idem);

9. Imprumuturile ce ar fi necesare comunei, precum şi toate actele şi învoelile prin cari se angajează resursele exerciţiilor viitoare—dacă anuitatea sau suma anuală de plată, unită cu celelalte sume datorite în virtutea împrumuturilor sau contractelor anterioare, nu trece de a 20-a parte din veniturile ordinare ale comunei în anul când se contractează şi dacă durata împrumutului sau a contractării nu este mai mare de 5 ani (art. 108);

10. Deschiderea creditelor suplimentare şi extraordinare dela fondul respectiv prevăzut în bugetele comunelor urbane reşedinţe (art. 117).

---

1) *Când autoritatea comunală prin exercitarea dreptului de a deschide mijloace de comunicaţiune în interesul utilităţii publice, vatămă exerciţiul dreptului de proprietate al particularilor, este răspunzătoare de pagubele ce cauzează. Art. 94 şi 95 din legea comunală urbană nu se opun la acest drept al proprietarilor; ele se ocupă numai de cazul când proprietarul ar clădi pe alinierea definitivă a primăriei şi când el n'are drept la daune (Casaţie, 90/909).*

Sunt supuse aprobării regale[1]):

a) Cu avizul Consiliului de miniștrii:

1. Instrăinările, schimburile și ipotecile relative la imobile și drepturi imobiliare din domeniul privat al comunei (art. 86, al. I);

2. Transacțiunile ce au de obiect asemenea averi, schimbarea destinațiunii bunurilor ce aparțin unui uzaj public, delimitarea și împărțirea nemișcătoarelor în devălmășie—afară de cazul când împărțirea ar fi ordonată de instanțele judecătorești (id., alin. II);

3. Transacțiuni și compromise și intentare de procese, dacă valoarea lor este mai mare de 50.000 lei la orașele reședințe și de 20.000 la celelalte (art. 90 alin. III);

4. Intreprinderea lucrărilor prin concesiune, în schimbul plății unei anuități sau cu dreptul pentru antreprenor de a face exploatarea în folosul său personal un timp oarecare, dacă aunitatea nu trece peste a 20-a parte a veniturilor ordinare ale comunei și durata concesiunii nu este mai mare de 20 ani (art. 93 alin. I);

5. Așezarea, schimbarea și desființarea de contribuțiuni, și orice fel de taxe și dări comunale în marginele legii de maximum și altor legi speciale (art. 104 și 106);

6. Împrumuturile și contractele — ce angajează resursele exercițiilor viitoare — pe un termen între 5 și 20 ani sau pentru sume anuale cari, unite cu celelalte sume datorite pe bază de împrumuturi sau învoeli anterioare, trec de a 20-a parte până la a 10-a parte din veniturile ordinare ale comunei (art. 108 alin. I).

b) Cu avizul Consiliului tehnic superior:

1. Planurile pentru alinierea stradelor și piețelor (art. 94).

---

1) Capul statului este autoritatea supremă nu numai în ce privește ordinea politică, dar și în cea administrativă.

c) Fără aviz şi numai pe baza raportului ministrului de interne:

1. Bugetele comunelor urbane reşedinţa — cari trebuesc trimese ministerului de interne, prin prefectul judeţului, cel mai târziu până la 1 Ianuarie— precum şi modificările lui din cursul anului (art. 118).

2. Regulamentele întocmite de consiliul comunal cu privire la administraţia interioară şi poliţia comunală, în care intră igiena, salubritatea publică edilitatea, etc. (art. 41 şi 99).

Sunt supuse aprobării Corpurilor legiuitoare, sau mai bine zis este nevoie de o lege pentru a deveni valabil votul dat de consiliul comunal asupra următoarelor chestiuni:

1. Concesiunile de lucrări, a căror anuitate sunt mai mari de a 20-a parte din veniturile ordinare ale comunei şi durata lor trece de 20 ani (art. 93, alin. II);

2. Infiinţare de dări comunale (art. 105);

3. Imprumuturi şi contracte pe un termen mai mare de 20 ani şi pentru sume anuale cari—unite cu celelalte datorate tot pentru asemenea cheltueli— depăşesc a 10-a parte a veniturilor ordinare ale comunei (art. 108 alin. II);

4. Crearea şi desfiinţarea instituţiunilor de binefacere şi utilitate publică.

Sunt supuse aprobării delegaţiunii judeţene, numai la comunele urbane nereşedinţe:

1. Bugetul comunei — care trebuie supus la aprobare cel mai târziu până la 1 Ianuarie — şi modificările lui din cursul anului (art. 118);

2. Deschiderile de credite suplimentare şi extraordinare (art. 117 alin. II);

3. Socotelile (conturile) de veniturile şi cheltuelile comunii, ce trebuesc trimise înainte de 1 Ianuarie (art. 123 alin. II).

II. A doua serie de atribuţiuni ale consiliului sunt *avizele* ce le dă ori de câte ori i se cer prin legi şi regulamente sau de către autorităţile superioare

În această categorie intră şi atribuţia consiliului comunal de a face *regulamente* de administraţie interioară, de poliţie comunală urbană, de igienă şi de edilitate, asupra obiectelor arătate în art. 99.

Regulamentele de administraţie interioară sunt acelea prin cari se stabileşte organizarea diferitelor servicii comunale, potrivit trebuinţelor şi mijloacelor comunii, determinând, în marginile legilor, funcţiunile şi atribuţiunile lor, condiţiunile de admisibilitate în funcţiuni, relaţiunile de serviciu, retribuţiuni şi pedepse disciplinare; precum şi efectuarea lucrărilor, ţinerea şi poliţia şedinţelor, modul de votare şi alte diferite dispoziţiuni relative.

Regulamentele de poliţie comunală urbană [1]) cu-

---

1) Art. 60 din legea de organizarea comunelor urbane prevedeà că toate măsurile rela'ive la poliţia comunală se execută prin agenţii poliţiei administrative, după cererea primarului — putând însă comunele să înfiinţeze şi agenţi comunali special însărcinaţi cu poliţia comunală, iar primarul, ajutoarele sale, funcţionarii technici şi sanitari desemnaţi de primar, inspectorii şi comisarii muncipali, având dreptul—ca şi ceilalţi agenţi ai poliţiei judiciare— să constate, conformându-se cu procedura penală, contravenţiunile la regulamentele şi ordonanţele ce consiliile comunale şi primarii sunt îndrituiţi de lege să facă şi a trimite pe contravenienţi înaintea justiţiei competente spre a-şi primì pedeapsa.

In 1902—prin legea din 12 Decemvrie pentru desfiinţarea poliţiei comunale — s'a trecut, în principiu, executarea măsurilor de poliţie comunală pe seama poliţiei administrative — fără ca comunele să mai poată avea o poliţie specială — şi numai pe cale excepţională s'a menţinut dreptul primarului de a da delegaţie unor anumiţi funcţionari să instrumenteze (Vezi chestiunea tratată la „Legea poliţiei comunale urbane").

prind măsuri privitoare la: *a)* igiena şi salubritatea locuinţelor sau determinarea condiţiunilor pentru construcţiunea şi locuirea proprietăţilor particulare [1]): *b)* înlesnirea şi siguranţa circulaţiunii pe strade, şosele, cheiuri, pieţe şi alte locuri publice; *c)* asigurarea îndestulării obştei cu articole de prima necesitate: pâine şi carne; *d)* asigurarea mijloacelor de transport în interiorul comunei; *e)* ferirea oraşului contra incendiilor, inundărilor, boalelor epidemice sau contagioase, epizootiilor şi altor flagele calamitoase; *f)* înlăturarea şi remediarea întâmplărilor nenorocite ce ar putea fi cauzate de alienaţii furioşi şi de animalele feroce sau răufăcătoare; *g)* distrugerea şi stârpirea animalelor vătămătoare; *h)* modul transportării cadavrelor şi menţinerea bunei ordine şi cuviinţe în cimitire, fără osebire de cult şi credinţe religioase; *i)* asigurarea calităţii şi greutăţii obiectelor cari se vând cu cântarul sau cu măsura.

Regulamentele de igienă şi salubritate publică conţin măsuri pentru: *a)* măturatul şi ţinerea în stare curată a stradelor, pieţelor, canalurilor şi altor locuri publice; *b)* vânzarea obiectelor de îndestulare publică; *c)* înlăturarea cauzelor de infecţiune şi împiedecarea exalaţiunilor nesănătoase; *d)* buna întreţinere a latrinelor şi locurilor în cari se depun gunoaiele şi murdăriile din comună; *e)* întreţinerea curăţeniei fântânelor şi a apelor de cari se serveşte populaţia sau se adapă vitele; şi *f)* în fine pentru orice chestiune care se raportă la asigurarea igienei şi salubrităţii în stradele şi locurile publice.

Regulamentele de edilitate sunt acelea cari, în special, se referă la: *a)* determinarea traseului stradelor şi lărgimea lor, precum şi la terenurile de

1) *Până astăzi s'a păstrat şi formează una din bazele regulamentelor comunale, ideia din dreptul roman de a se da dreptul celui ce se vede ameninţat de casa vecinului să-i intenteze acţiune.*

expropriat — în afară de porţiunile ce sunt datori proprietarii a cedà gratuit conform legilor; *b)* alinieri, deschideri, închideri şi numiri de strade; *c)* maximum de înălţime al noualor construcţiuni în raport cu lărgimea stradelor şi cu mărimea curţilor interioare; *d)* salubritatea şi soliditatea sau siguranţa clădirilor.

Pedepse. Prin aceste regulamente consiliul comunal poate fixà pedepse pentru contravenienţii la dispoziţiunile lor, când asemenea pedepse nu sunt dejà hotărîte prin legi. Ele nu pot întrece însă pedepsele de simplă poliţie (art. 41 alin. I) [1]).

Tot ca sancţiune a nerespectării prevederilor regulamentare este: *a)* dispoziţiunea alin. III al art. 41, după care măsurile relative la executarea prescripţiunilor regulamentelor şi ordonanţelor şi la desfiinţarea lucrărilor executate în contra acelor prescripţiuni formale, se aduc la îndeplinire cu cheltueala comunei în contul contravenientului şi *b)* dispoziţiunea alin. II al art. 100, care dă drept autorităţii comunale — reprezentată prin primar — de a desfiinţà de îndată şi fără intervenţia justiţiei, toate construcţiiile de lemn de orice natură cari ar fi făcute fără autorizarea comunei — atunci când legile şi regulamentele obligă pe părţi a cere şi obţine autorizarea sau când sunt făcute cu călcarea legilor şi regulamentelor comunale. Constatarea că lucrările sunt nereglementare se face de către comisia de salubritate, prin proces-verbal aprobat de primar.

---

1) Art. 385 c. penal prevede numai pedeapsa amenzii pentru cel care calcă regulamentele făcute de autoritatea municipală în baza legii comunale. Prin urmare în aceste regulamente nu se poate prevedeà pedeapsa confiscării, iar instanţa judecătorească n-o poate pronunţà, întrucât ea fiind o penalitate de strictă interpretare prescrisă de art. 37 c. penal, nu e aplicabilă decât acolo unde legea o prevede (Casaţie, 1163/907).

Judecarea contravenţiunilor. Contravenţiunile la aceste regulamente şi la ordonanţele date pe baza lor, se judecă de urgenţă de instanţele judecătoreşti competente: judecătoriile de ocoale în primă instanţă, cari pot condamnă pe contravenienţi pe de o parte la pedeapsa prevăzută şi la despăgubire civilă pentru cheltuelile ocazionate şi pe de alta—după cererea comunei — şi la executarea lucrărilor pescrise în regulamente sau ordonanţe, ori desfiinţarea acelora ce ar fi executate în contra prescripţiunilor lor formale (art. 41 alin. IV şi art. 100 alin. I)[1]).

Aprobarea regulamentelor. Regulamentele întocmite de consiliul comunal nu devin executorii decât după ce au fost aprobate prin decret regal şi publicate în Monitorul Oficial. Inainte de a se supune aprobării regale ministerul înaintează toate regulamentele şi ordonaţele comunale Consiliului administrativ permanent, care îşi dă avizul asupra lor din punct de vedere administrativ. Faţă de principiul că autoritatea superioară aprobă sau respinge regulamentele fără a le puteà modificà, — dreptul acesta aparţinând excluziv consiliului comunal care le-a elaborat—rezultă că dacă se găsesc în ele dispoziţiuni contrarii legilor sau regulamentelor de administraţiune publică—cu alte cuvinte, trebuesc introduse modificările semnalate de Consiliul administrativ —

---

1) *Când în virtutea unui regulament pentru înfrumuseţarea oraşului şi pe baza dispoziţiunilor art. 99 § 10, din legea de organizarea comunelor urbane, primarul adresează unui proprietar somaţiuni pentru dărâmarea imobilului său găsit în stare de ruină, fără ca această stare a imobilului să fie constatată printr'o hotărâre de instanţa judecătorească competentă, se violează dispoziţiunile art. 100 şi prin urmare, acele somaţiuni sunt nule şi fără putere. (Casaţie, S. III, 19 Oct. 1909, Popovici Băznoşeanu cu primăria Botoşani).*

ministerul de interne le înapoiază autorității comunale pentruca consiliul comunal să ia din nou în desbatere acele modificări (art. 41 alin. V l. com. urbană și art. 7 lit. *e* din legea organică a Cons. Adm. Permanent).

III. In a treia categorie de atribuțiuni intră *exercitarea controlului* asupra administrațiunii avutului bisericilor parohiale și așezămintelor sau instituțiunilor de binefacere și utilitate publică din cuprinsul comunei [1]). Acest control constă în următoa-

---

2) *Prin așezăminte sau stabilimente de utilitatea publică se înțelege în drept, acele asociațiuni cari — deși prin constituirea lor sunt de drept privat — însă, urmărind un scop de utilitate publică sau de interes general iau caracterul unor instituțiuni publice. Prin urmare pentru ca aceste asociațiuni să aibă o existență legală și să se poată pune în contact cu autoritățile publice — fie pentru a le reclama concursul, fie pentru a le suferì controlul — trebuie ca utilita'ea publică a scopului urmărit să fie formal recunoscută și să li se atribuie prin lege calitatea de persoană juridică. Toate celelalte asociațiuni nerecunoscute, chiar dacă urmăresc acelaș scop umanitar și de asistență publică, rămân în dreptul comun în materie de asociațiune, adică stau sub controlul exclusiv al asociaților.*

Stabilimentele de utilitate publică, învestite cu personalitate juridică, nu se pot confundà cu asociațiunile cultuale, chiar când acele stabilimente ar fi întreținute de asemenea asociațiuni, întrucât acestea din urmă au un scop pur religios, care nu cadrează nici cu ideia de binefacere ori utilita'e publică, nici cu ideia de interes general, ce este de esența unui stabiliment public. Nu se poate, deci, susține că comunitățile israelite — cari au de scop susținerea cultului unei părți din populațiune — intră în categoria stabilimentelor publice pe cari le are în

rele acte: *a)* aprobă bugetele—cum şi deschiderile de credite — şi conturile acelor instituţiuni; *b)* ia măsurile necesare ca administraţiunea lor să se facă conform legilor şi actelor de fundaţiune; *c)* îşi dă avizul asupra actelor de administraţiune ce trebuesc supuse aprobării unei autorităţi superioare.

In contra aprobării bugetelor cei interesaţi au drept de recurs la ministerul de interne, iar în ce priveşte socotelile (conturile) la Curtea de Conturi.

---

vedere art. 44. Aceste comunităţi se pot formà liber în virtutea dreptului de asociaţiune, însă existenţa lor de fapt, oricât de veche ar fi, nu le poate atribuì personalitatea juridică, pe care nu o crează decât legea. Aşà dar, când consiliul comunal intervine în gestiunea patrimonială a unei comunităţi israelite şi a spitalului ei — nerecunoscute ca persoane juridice — deciziunea, prin care el refuză aprobarea unor cheltueli şi dispune urmărirea celor cari s'au făcut vinovaţi de nereguli în operaţiunile bugetului, este nulă de drept ca emanând dela o autoritate necompetentă (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 732/908, Bul. I, pag 275—279).

— Dreptul de control — acordat consiliilor comunale urbane de art. 44 — asupra aşezămintelor sau instituţiunilor de binefacere şi utilitate publică decurge din însăş recunoaşterea personalităţii juridice, conferite de stat, care prin aceasta priveghează ca aceste aşezăminte să nu se abată dela scopul lor de utilitate generală.

Societăţile de ajutor reciproc, urmărind numai interesele asociaţilor, iar nu un interes general, nu pot fi considerate ca aşezăminte sau stabilimente de utilitate publică, ci rămân în dreptul comun, adică stau sub controlul propriu al asociaţilor. Prin urmare, asupra acestor societăţi — nerecunoscute ca persoane juridice — consiliile comunale nu pot exercità nici un control în ce priveşte administraţiunea lor. (Idem, Aviz No. 410/910, Bul. II, p. 517).

Se exceptează dela aceste dispoziţiuni de control următoarele aşezăminte: Eforia spitalelor civile din Bucureşti, Epitropia Sf. Spiridon din Iaşi, Eforia aşezămintelor spitalului Brâncovenesc şi a bisericii Domniţa Bălaşa (art. 44 şi 127).

Mai sunt obligate a-şi supune bugetele şi socotelile controlului consiliului comunal, bisericile cari au venituri proprii constituite prin acte de fundaţiune ce au dat acestor biserici alte epitropii decât cele prevăzute prin legea clerului mirean. Consiliul va examină socotelile conform legii contabilităţii — cu drept de apel pentru cei interesaţi la ministerul de interne; iar asupra bugetului n'are alt drept decât de a controlă dacă veniturile sunt într'adevăr afectate la operile de binefacere, conform cu actele de fundaţiune.

IV. — A patra serie de atribuţiuni cuprinde *exprimarea de dorinţe* asupra tuturor obiectelor de interes local. Consiliile comunale îşi pot arătă aceste dorinţe guvernului, altor comune, Corpurilor legiuitoare sau judeţelor, însă cu două condiţiuni: *a)* dorinţele să fie privitoare numai la interesele locale — când le exprimă către alte comune, să privească interese locale reciproce; şi *b)* numai prin organul primarului. Le este interzis să facă sau să publice vreo protestare, proclamaţie sau adresă cu caracter politic; cu alte cuvinte dorinţele să nu privească: o schimbare de guvern, demisia unui ministru, etc.[1]) (art. 45).

---

1) *S'au văzut cazuri, în cari consilierii comunali — prea aprinşi de luptele politice — au pierdut din vedere datoriile ce le aveau şi de exemplu: luau cheile primăriei şi ieşeau înaintea acelora cari reprezentau opoziţia în stat. Asemenea acte dovedesc spiritul de insurecţiune contra ordinei, contra datoriilor de cari fiecare cetăţean trebuie să fie inspirat.*

Actele şi deliberaţiunile luate în contra acestui articol sunt nule şi nulitatea lor se pronunţă conform prevederilor art. 35 de care am vorbit mai sus.

V. — In categoria actelor cu caracter politic şi de natură contencioasă intră *alcătuirea listelor electorale*. Până la legea din 18 Fevruarie 1907, pentru întocmirea, revizuirea şi permanenţa listelor electorale — prin care s'au abrogat art. 37—64 inclusiv din legea electorală — consiliul comunal avea, ca principală îndatorire de ordin politic, facerea listelor de alegători cari votează pentru Corpurile legiuitoare, judeţ şi comună, precum şi cele de eligibili la Senat, judecând chiar contestaţiile relative la înscrieri, ştergeri şi omisiuni cu drept de apel la tribunal şi Curtea de Casaţie. Prin menţionata lege, însă — tocmai pentru a se pune capăt abuzurilor ce se făceau cu ocazia întocmirii listelor— s'a luat consiliului comunal acest drept şi, după ce se stabileşte principiul că listele sunt permanente, se dă pe seama instanţelor judecătoreşti revizuirea anuală a unora din liste şi judecarea contestaţiilor şi în sarcina administraţiilor financiare listele eligibililor la Senat, mai rămânând consiliilor comunale urbane următoarele îndatoriri:

a) Intocmirea şi revizuirea listelor de alegătorii cari votează direct în colegiul al III-lea de Cameră — cu drept de apel la judecătorii de ocol cari hotărăsc definitiv, conform art. 23 (art. 24 alin. IV);

b) Intocmirea şi revizuirea listelor pentru alegerea delegaţilor colegiului al III-lea de Cameră sau a delegaţilor colegiului al II-lea comunal — la oraşele reşedinţe — tot cu drept de apel la judecătorii de ocol (idem alin. V);

c) Intocmirea şi revizuirea listelor electorale în comunele urbane nereşedinţe, care se face de consiliul comunal, cu drept de apel la judecătorul de ocol. Acesta statuează definitiv dela 15 Fevruarie până la 15 Martie.

Formalităţile de afişare, înaintare de cópii şi

celelalte ştiinţe relative, de cari tribunalele ar avea nevoie, le îndeplinesc primarii. (Vezi „Atribuţiunile primarului").

234. — Acte de autoritate şi de gestiune. Dintre actele arătate până acì — ca atribute ale consiliului comunal — unele sunt *acte de autoritate*, precum: *a)* regulamentele; *b)* planurile de alinieri de strade şi pieţe, cum şi deschiderea, închiderea şi numirea stradelor şi pieţelor publice; *c)* votarea bugetului; *d)* listele electorale, etc.; iar altele— actele de dispoziţiune — poartă numele de *acte de gestiune*, cele de administraţie fiind date în sarcina primarului; exemple de acte de gestiune: *a)* vânzarea, schimbarea sau ipotecarea imobilelor din domeniul privat al comunei; *b)* cumpărările de averi nemişcătoare; *c)* darurile şi legatele; *d)* transacţiile şi compromisele; *e)* împrumuturile şi contractele, etc.

235. — Dizolvarea consiliului. Plecând dela ideia că puterea executivă are printre îndatoririle sale: menţinerea rânduelilor stabilite pentru paza intereselor generale şi locale, împiedecarea actelor anarhice ale indivizilor şi corpurilor constituite şi vegherea asupra banului public, spre a nu fi deturnat dela destinaţiunea lui legală — se justifică pentru ea dreptul de dizolvare a unui consiliu comunal.

Cazurile de dizolvare. Pentruca să nu se abuzeze de dreptul de dizolvare, legea — prin art. 38 — a precizat anume cazurile în cari un consiliu poate fi dizolvat — anume:

1) Dacă consiliul persistă să se depărteze dela îndatoririle sale — adică nu-şi îndeplineşte atribuţiunile impuse prin lege;

2) Dacă actele sale sunt de natură a turbură ordinea publică; şi

3) Dacă prin rea credință compromite interesele comunei[1]).

Condițiile de pronunțare a dizolvării. Pentru a

---

1) *Iată câteva exemple pentru fiecare din aceste categorii (după diferite avize ale Cons. Adm. Perm.):*

A. *Pentru primul caz:*

a) *Când mai mult de jumătate din numărul consilierilor demisionează — cu sau fără motive— refuzând stăruitor să-și îndeplinească mai departe mandatul ce le-au dat alegătorii, faptul acesta dovedind nepăsare vădită față de interesele comunei.*

Este de observat că la comunele urbane legea nu prevede — ca la cele rurale — că mandatul este o sarcină publică și deci că nimeni nu-l poate refuzà sau să demisioneze înainte de împlinirea lui, decât în anumite cazuri. Aceasta pentrucă consiliile comunale urbane nu sunt scoase încă din fluctuațiunile politice — să rămână organe de gospodărie comunală—ci reprezintă ideile guvernului, așà că e natural ca la schimbarea lui, să demisioneze și membrii acestor consilii.

b) *Când, în consiliu fiind câteva vacanțe prin decese, ocupare de funcțiuni salariate sau strămutare de domiciliu, mai demisionează și alți consilieri, descompletând consiliul, așà ca să nu mai poată lucrà;*

c) *Când un consiliu refuză, în mod persistent, de a lucrà cu primarul pentru rezolvarea diferitelor chestiuni de administrație sub pretext că n'au încredere în primar;*

d) *Când membrii consiliului dau dovadă de nepăsare în ce privește administrarea intereselor comunei, de ex. când n'au acordat la timp autorizație primarului de a intentà acțiune în contra unui antreprenor care n'a terminat la termenul stipulat prin contract lucrările iluminatului, etc.;*

se puteà pronunțà dizolvarea unui consiliu comunal urban, se cere:

a) *Un raport al prefectului de județ*, prin care să se arate motivele legale și probele din cari să

---

e) *Când nu se întrunesc toți sau majoritatea spre a deliberà asupra chestiunilor relative la administrația comunală, ci hotărîrile se dau numai de doi—trei consilieri, iar ceilalți le semnează acasă;*

f) *Când parte din consilieri au retras ajutorului de primar mandatul, deși n'aveau căderea a o face;*

g) *Când au luat deliberațiuni cu privire la alimentarea orașului cu apă, fără să mai aștepte rezultatul unei anchete tot de ei orânduită;*

h) *N'a luat măsuri pentru îngrijirea și pavarea stradelor în stare rea, deși s'au cheltuit alocațiunile prevăzute în buget;*

i) *Nu exercită control asupra actelor de administrațiune comunală și a încassării veniturilor;*

j) *Când consilierii refuză de a alege un ajutor de primar, convenind ca această funcțiune să se îndeplinească — prin delegațiune — de unul din ei, spre a încassà diurne.*

B. *Pentru al doilea caz: când s'ar întruni spre a luà hotărîri în contra bunei funcționări a statului sau a aplicării legilor și regulamentelor de administrație publică — ceeace ar dà naștere unor perturbări sau lipsei de respect a cetățenilor față de obligațiunile impuse prin legi.*

C. *Pentru al treilea caz, când se zice că consiliul face acte de rea gestiune:*

a) *Când consiliul refuză de a luà măsuri pentru ocrotirea decretului cu care s'a aprobat înstrăinarea unor loturi — proprietatea comunei — și tolerează neregularități în acele operațiuni;*

b) *Când — spre a-și asigurà popularitatea — membrii consiliului au hotărît arendarea moșiei co-*

rezulte că în adevăr consiliul s'a făcut vinovat de îndepărtare dela îndatoririle legale, acte de natură a turbură ordinea publică sau acte de rea

---

munei partizanilor lor politici, pe cari i-a şi păsuit cu plata, aşa că s'a încassat numai o parte din arendă;

c) *Când n'a decis luare de măsuri pentru executarea debitorilor comunei, deşi sunt mandate în suferinţă;*

d) *Când a vândut fără licitaţie publică bunuri ale comunei şi nu a vărsat în cassa comunală preţul rezultat din vânzare;*

e) *A încuviinţat deschiderea unei străzi fără îndeplinirea formalităţilor legale;*

f) *A convenit — în dauna intereselor comunei — ca plata unui legat lăsat comunei să se facă prin depunerea unei chitanţe chirografare, avantajând pe executorul testamentar şi păgubind comuna cu interesele ce-ar fi produs legatul şi a îngăduit ridicarea de material de construcţie ce se află pe locul legat comunei;*

g) *Îngăduirea funcţionarilor primăriei de a vinde — fără licitaţie publică — materialul rezultat din dărâmarea unor imobile supuse exproprierii, fără ca sumele rezultate să se facă venit cassei comunale;*

h) *A hotărît plata unei diurne consilierului delegat ca ofiţer al stării civile, şi pe timpul de doi ani cât a fost în concediu în străinătate;*

i) *A întrebuinţat — cu violarea clauzelor unui testament — sume de bani provenind din legate făcute comunei, la alte cheltueli decât cele determinate prin acele legate;*

j) *A contractat împrumut pentru alimentarea oraşului cu apă, canalizare şi crearea unei forţe motrice hidro-electrică, fără a se îngriji mai întâi de exproprierea terenurilor necesare pentru executarea lucrărilor şi de a asigurà plata anuităţilor îm-

gestiune, făcute cu rea credinţă şi de natură a compromite interesele comunei. Aci nu se cere o anchetă la localitate a prefectului — cu dresare de proces-verbal — cum se prevede la comunele rurale.

b) *Avizul Consiliului administrativ.* Raportul pre-

---

prumutului prin înscrierea în buget a alocaţiunii respective;

k) *A hotărît deschiderea unui credit suplimentar pentru acoperirea unui plus de cheltueli nejustificate făcute de primar cu lucrări în regie;*

l) *A dispensat pe un arendaş al proprietăţilor comunei de plata procentelor de întârziere, datorite pentru câştiurile arenzii;*

m) *A închiriat prin bună învoeală imobile ale comunei;*

n) *A cedat parte din pieţele publice pe termene lungi spre a se construì pe ele magazii şi magherniţe de scânduri;*

o) *A înlăturat dela licitaţia publică pentru alimentarea oraşului cu apă o ofertă avantajoasă pentru comună;*

p) *A numit funcţionari inutili, a aprobat plata de diurne permanente unora din consilieri sub pretextul de control al unor lucrări şi sporuri de cheltueli peste deviz;*

q) *A anulat un contract pentru iluminarea oraşului cu electricitate, care erà avantajos pentru comună, spre a încheià în urmă alt contract în condiţiuni oneroase;*

r) *A aprobat contractarea unui împrumut pentru aducerea apei înainte ca proiectele de lucrări să fie complete şi să existe studii preliminare pentru stabilirea locului, a debitului şi calităţii apei;*

s) *A modificat planurile unor construcţiuni fără respectarea dispoziţiunilor art. 91 din legea comunală urbană;*

ş) *A îngăduit ajutorului de primar să facă cum-*

fectului, cu actele ce-l însoţesc, se înaintează Consiliului spre a-şi dà avizul dacă este sau nu cazul a se încuviinţà dizolvarea. La aceste comune avizul Consiliului nu este obligatoriu — adică nu e *conform* — aşà că ministrul de interne poate hotărî contrariu avizului, bineînţeles motivând raportul său.

c) *Raport motivat către Rege* pe care-l face ministrul de interne. Pe baza acelui raport Regele încuviinţează dizolvarea, semnând un:

d) *Decret regal*, în care se pronunţă: dizolvarea

---

părări de materiale fără licitaţie publică şi vânzarea unor vite de pripas pe preţuri derizorii;

t) *Aprobă a se face construcţiuni fără a arătà cu ce fonduri vor fi executare şi modifică bugetul, încuviinţând a se dà altă întrebuinţare unor alocaţiuni absolut necesare dela cheltueli;*

ţ) *Incuviinţează executarea mai multor lucrări fără licitaţie publică şi întrebuinţarea rezervei fondului comunal la altă destinaţiune decât cea prevăzută prin lege;*

u) *Pentru a favorizà pe un singur antreprenor, a încuviinţat ca efectuarea tuturor furniturilor, construcţiunilor şi reparaţiunilor să se facă numai în regie;*

v) *A numit funcţionari ce nu îndeplinesc condiţiunile legii şi a îngăduit ca veniturile comunei să fie încasate de persoane străine;*

w) *A arendat o proprietate a comunei pe un preţ minim şi pe un termen mai îndelungat decât cel prevăzut în publicaţiunile licitaţiei, spre a favorizà o anumită persoană, în dauna comunei;*

x) *Arendează prin licitaţie publică încassarea veniturilor comunale;*

y) *Dă în antrepriză — contrariu legii maximului şi regulamentului comunal respectiv — perceperea unor taxe pentru serviciul controlului şi cântăritului pâinii.*

consiliului, numirea unei comisiuni interimare—care să conducă administrația comunei până la alegerea noului consiliu—și convocarea colegiilor electorale pentru anumite zile (la comunele urbane nereședințe: un singur colegiu), fixate de minister;

e) *Publicarea în Monitorul Oficial* atât a raportului, cât și a decretului de dizolvare. Această publicare trebuie făcută cel puțin cu trei săptămâni înainte de prima zi fixată pentru convocarea colegiilor electorale — conform art. 2 din legea de procedură electorală — ca să fie vreme pentru facerea formalităților necesare și ca alegătorii să poată luă cunoștință la timp de zilele de alegeri.

236. — Comisiunea interimară. După dizolvarea consiliului, urmează să se facă alegere pentru un nou consiliu, în cel mult două luni dela dizolvare. In acest timp funcțiunile consiliului comunal se îndeplinesc de o comisie interimară — numită prin decret regal — dintre alegătorii comunali cei mai greu impuși.

Se compune din 5 membrii în orașele cu o populație ce nu trece peste 25.000 locuitori, iar în cele cu o populație mai mare, numărul membrilor poate fi sporit până la 7. Prin decret se desemnează președintele și vice-președintele comisiunii, cari să îndeplinească respectiv funcțiunile de primar și ajutor.

Puterile comisiunii interimare sunt mărginite la actele urgente de administrațiune. Ea nu poate însă: a) să angajeze finanțele comunale peste resursele disponibile ale exercițiului curent; *b)* să prepare bugetul comunal; *c)* să primească socotelile primarului ori ale cassierului; *d)* să facă numiri definitive, ci numai provizorii în funcțiunile comunale vacante.

Funcțiunile comisiei încetează de drept îndată ce noul consiliu comunal a fost constituit și instalat (art. 39).

237. — Numire de comisiuni. In caz de dizol-

vare a consiliului comunal, pentrucă membrii comisiunii interimare nu ajung spre a fi numiţi în diferitele comisiuni: financiară, de licitaţii, etc., membrii ce trebuesc pentru aceste comisii se numesc de ministerul de interne după o listă a cetăţenilor mai greu impuşi, ţinută de prefectura judeţului. Această listă trebuie să cuprindă un număr îndoit de membrii, de câţi urmează să ia parte la lucrări, şi dintre ei ministerul alege. Ministrul are dreptul de a face asemenea desemnări de persoane în orice comisiuni unde legea cere prezenţa unui consilier comunal—consiliul fiind dizolvat.

Membrul desemnat are drept la indemnizările prevăzute în legile respective.

Când un asemenea membru — care a acceptat sarcina — va lipsì nemotivat dela lucrări, va fi amendat dela 100—200 lei (art. 8, modificat prin legea din 15 Iunie 1905).

2. Primarul

238. — **Istoric.** Incă de pe timpul Romanilor— sub imperiu — comunele rurale erau administrate de primari: *magistri*, de edili şi de prefecţi, însărcinaţi cu administraţia şi poliţia, sub direcţiunea unui consiliu comunal numit de adunarea locuitorilor [1]).

La noi cuvântul *primar* s'a introduş pentru prima dată în legea comunală din 1864 [2]).

---

1) *Din „Le régime municipal" de I. Kalinderu.*

2) *Vezi istoricul comunei dela pag. 263 şi urm. La Francezi prima lege care a organizat consiliile comunale cum sunt astăzi este legea din 1789. Ea a stabilit să fie o municipalitate în fiecare oraş sau comună rurală şi ca cetăţenii să aleagă pe membrii consiliului şi pe şeful numit* maire, *derivat din*

239. — **Caractere.** Primarul este şeful administraţiunii locale, însărcinat cu administrarea comunei, putând să delege, prin ordonanţă (deciziune) scrisă, parte din puterile sale ajutorului de primar, dar sub supravegherea sa (art. 46) — o dispoziţiune nouă, căci sub vechea lege din 1887 delegaţia trebuiă aprobată de consiliul comunal.

Ca şi prefectul, primarul are o îndoită calitate [1]: pe de o parte este reprezentant al Statului în comună şi pe de alta organ executiv al comunei, reprezintă adică şi puterea centrală şi circumscripţiunea autonomă. Pe când la prefect însă, atribuţiunile de reprezentant al puterii centrale sunt mai importante, la primar dimpotrivă: în primul rând el este reprezentantul comunei şi în mod subsidiar este agent al guvernului.

240. — **Alegere.** Primarul se alege de consiliul comunal dintre membrii săi. Alegerea se face în şedinţă publică, prin scrutin secret şi cu majoritate absolută a voturilor membrilor în exerciţiu. Dacă la întâia votare nu s'a putut obţine acea majoritate, se procedează în aceeaş şedinţă la o a doua votare şi alegerea se va face atunci cu majoritate relativă, adică e ales cel ce obţine cele mai multe voturi. In caz de egalitate de voturi între mai mulţi candidaţi, alegerea se face prin sorţi (art. 9).

---

major. *Cuvântul — ca şi autoritatea comunală — există şi mai înainte, dar în sensul de cap al consiliului există numai de atunci.*

1) *De ce primarul are două serii de funcţiuni? Pentrucă acţiunea guvernativă are nevoie să fie primită de bunăvoie de cetăţeni şi apoi trebuie să se identifice cu obiceiul şi interesele zilnice şi locale. Pentru ca legile să fie executate trebuie să existe persoane determinate cari să ducă acţiunea guvernului în toate părţile ţării: pentru comună, persoana care stabileşte legătura între centru şi fiecare cetăţean din comună, este primarul.*

Ajutorul de primar. In fiecare comună urbană s'a hotărît ca în mod normal să fie un ajutor al primarului — de unde sub legea din 1887 erau mai mulţi — care să secondeze pe primar, după delegaţiunea acestuia, în îndeplinirea atribuţiunilor sale. Prin excepţiune, însă, în comunele cu o populaţiune de peste 20.000 locuitori, s'a acordat consiliului comunal dreptul de a decide înfiinţarea unui al doilea post de ajutor de primar — deliberaţiune care trebuie supusă aprobării regale, după ce s'a luat avizul Consiliului de miniştrii (art. 10)[1]).

Ajutorii de primari se aleg de consiliul comunal dintre membrii săi şi conform procedurii arătate la alegerea primarului (art. 11).

Confirmarea. Alegerea primarilor şi ajutorilor se confirmă prin decret regal, iar până la confirmare ei îndeplinesc provizoriu funcţiunile lor (art. 12)

Durata confirmării este aceeaş ca şi a consiliului: ei continuă să funcţioneze până la instalarea succesorilor, afară de demisiune, suspendare sau revocare (art. 13).

---

1) *Sunt comune — ca Bucureşti, Iaşi, Craiova, Brăila, Giurgiu, etc. — la cari — din cauza lucrărilor prea numeroase, ce nu puteau fi rezolvate numai de primar şi ajutor, — s'au creat două şi trei posturi de ajutori de primari, cu respectarea formalităţilor menţionate.*

Prin o lege din 1 Aprilie 1913—care modifică art. 10—s'au înfiinţat la Bucureşti un prim ajutor, alţi 5 ajutori şi un ofiţer de stare civilă. Primarul, 3 ajutori şi ofiţerul de stare civilă au fiecare conducerea următoarelor servicii: 1) administraţia, personalul şi contenciosul; 2) serviciul tehnic şi de exploatare; 3) serviciul sanitar; 4) serviciul financiar şi cassieria; 5) oficiul de stare civilă. Ceilalţi trei ajutori au supravegherea administraţiei sectoarelor în care este împărţită Capitala.

Înlocuire. In caz de absență sau împiedecare a primarului, el este înlocuit provizoriu — în plenitudinea funcțiunilor sale — de primul ajutor; iar, în caz de lipsă a acestuia, de al doilea ajutor sau de cel mai în vârstă dintre consilierii comunali, afară numai dacă primarul n'a desemnat un alt ajutor sau un alt consilier spre a-l înlocui (art. 61)[1].

241. — Atribuțiuni. 1) *În calitate de reprezentant al comunei,* primarul este o autoritate administrativă, e competent să ia pe de o parte o mulțime de *deciziuni proprii* sub controlul consiliului comunal și privegherea administrațiunii superioare, iar, pe de alta, mai are atribuțiuni în îndeplinirea cărora are caracterul de *executor al deciziunilor consiliului comunal.*

A. *Atribuțiuni cu caracter de deciziuni proprii:*

1. Se ocupă cu administrarea bunurilor comunei și conservarea drepturilor sale, făcând în acest scop actele de conservațiune ce va crede de cuviință (art. 47 § 1);

2. Pregătește și supune la aprobarea consiliului comunal bugetul comunei, în sesiunea de Ianuarie a fiecărui an, prezentând totdeodată și o expunere a întregei administrațiuni (art. 113);

3. In sesiunea de Noemvrie supune la cercetarea consiliului socotelile veniturilor și cheltuelilor exercițiului trecut (art. 122);

4. Ingrijește de strângerea la timp a veniturilor comunale, și veghează ca să nu se fraudeze sau păgubească comuna (art. 47 § 2);

5. Are dreptul de supraveghere asupra stabilimentelor comunei și diferitelor servicii ale administrațiunii comunale, căutând ca aceste servicii să

---

1) *Oridecâteori un consilier comunal face constatări în locul primarului, prezumpțiunea legală e, până la proba contrarie, că el a avut delegația cerută de lege (Casație, 171/907).*

funcţioneze cu regularitate, conform legilor şi regulamentelor (art. 47 § 4).

De asemenea, supraveghează bisericile parohiale şi filiale, cum şi toate stabilimentele şi instituţiile de binefacere şi utilitate publică din cuprinsul comunei; le inspectează oridecâteori socoteşte necesar, priveghează ca ele să nu se abată dela voinţa donatorilor şi testatorilor sau dela actele lor de fundaţiune şi face arătările sale în scris către membrii administratori ai acestor stabilimente despre îmbunătăţirile şi îndreptările ce ar fi de făcut sau despre abuzurile ce ar fi descoperit. Dacă îndreptare nu se face, primarul raportează ministerului de interne spre a luà măsurile cuvenite, iar în caz de abuzuri înaintează lucrările parchetului spre a chemà la răspundere pe administratori pentru toate daunele cauzate aşezământului[1]). Aceste dispoziţiuni nu se aplică aşezămintelor excepţionate, prevăzute la art. 44 şi la acelea ale căror acte de fundaţiune dă drept de control unor alte autorităţi publice (art. 50);

6. Reprezintă comuna în justiţie, fie ca reclamantă, fie ca pârâtă; însă numai acţiunile posesorii, procesele de contravenţiuni şi actele conservatorii le poate face fără autorizarea consiliului comunal, fiindcă intentarea unei acţiuni este socotită ca un act de dispoziţie — acte ce sunt rezervate consiliului, primarul neputând face singur, fără auto-

---

1) *Fără drept primarul se amestecă în organizarea unei comunităţi israelite, pentru a pronunţà dizolvarea epitropiei constituită de coasociaţi şi a o înlocui cu o comisiune interimară, orânduită cu dela sine putere. Neavând nici un amestec în organizarea reprezentaţiunii comunităţii, actul său e nul, ca fiind săvârşit fără competenţă şi printr'un vădit exces de putere (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 732/908).*

rizarea lui, decât numai acte de administrație[1]) (art. 47 § 8);

7. Verifică — el sau ajutorul delegat — cel puțin odată pe lună, starea cassei comunale, încheind despre rezultatul verificării un proces-verbal și trimețând câte o copie depe el fiecărui membru al consiliului (art. 52)[2]);

8. Priveghează la păstrarea arhivelor, titlurilor, documentelor comunei și registrelor stării civile, îngrijind ca aceste acte să nu se piardă sau înstrăineze din depozite. Despre toate actele găsite la intrarea sa în funcțiune, primarul face un inventar în dublu exemplar (art. 53);

9. Exercită poliția asupra domeniului public al comunei. In această calitate:

a) Dă autorizațiunile necesare pentru construcțiuni, reparațiuni de edificii și împrejmuiri, conform planurilor de aliniere și regulamentelor speciale în regulă adoptate[3]). E ținut să se pronunțe

---

1) *Pentru expedierea actelor de administrație, primarul poate da — sub răspunderea sa personală — delegații speciale diferiților capi de servicii (art. 48).*

2) *Dispoziție nouă a legii din 1894, căci după art. 75 al legii din 1887, primarul era obligat să supuie acel proces-verbal aprobării consiliului comunal.*

3) Jurisprudență: a) *Acest act al primarului, fiind un act administrativ, spre a deveni executoriu n'are trebuință de aprobarea consiliului comunal, este supus numai controlului ministerului de interne la care cel interesat se poate adresă pe cale de apel, conform alineatului ultim al art. 54 din legea comunală urbană. Prin urmare este nulă de drept — ca fiind contrarie legii — deliberațiunea unui consiliu comunal, prin care se dă autorizație de reclădire pe zidurile unor case distruse de în-*

în termen de 30 zile pentru reparaţiuni şi două luni pentru construcţiuni, dela data cererii ce a primit. In contra deciziei primarului se poate face

---

cendiu, autorizaţie ce fusese respinsă de primar — şi ministerul de interne, sezisat fiind, poate pronunţă nulitatea ei în virtutea art. 32, 33 şi 35 din zisa lege (Cons. Adm. Perm. Aviz 540/910, Bul. II, pag. 520—521).

b) *Proprietarii având dreptul de a se bucură şi dispune de lucrul lor după cum vor crede mai bine pentru folosul propriu — supunându-se numai la restricţiunile prevăzute de legi şi regulamente pentru exerciţiul dreptului de proprietate—nu pot să fie siliţi a cedă proprietatea lor decât prin expropriere pentru cauză de utilitate publică, dându-li-se în schimb o dreaptă şi prealabilă despăgubire. Astfel, în lipsa unui text de lege, primăria nu poate dispune de terenurile proprietarilor pentru deschiderea de străzi nouă sau prelungiri de străzi vechi decât conformându-se legii de expropriere pentru cauză de utilitate publică şi plătind despăgubirea cuvenită. (Dispoziţiunile art. 54, 94, 97 şi 98 l. com. urbană se referă numai la construcţiuni de case cari se află pe străzi deja deschise, în scopul ca primarul să vegheze de a se respectă şi îndreptă alinierea lor, iar nici de cum nu se raportă la construcţiuni pe locurile cari nu ating alinierea unei străzi deja deschisă). Casaţie, 86/909.*

c) *In cazul când autoritatea judecătorească are a discută actele de autoritate vătămătoare particularilor, ea judecă numai legalitatea actului autorităţii fără însă a-l puteà anulà, iar ca consecinţă a constatării acestei ilegalităţi şi ca mijloc de coerciţiune contra autorităţii dela care emană actul ilegal, instanţele judecătoreşti pot condamnà autoritatea administrativă la daune, atât materiale, cât şi morale, conform dreptului comun.*

apel la ministerul de interne pentru comunele urbane reşedinţe şi la prefectul judeţului pentru cele nereşedinţe (art. 54);

b) la măsuri pentru dărâmarea construcţiunilor ce se fac cu ieşirea pe stradă afară din alinierea decretată sau contra dispoziţiunilor regulamentare şi fără autorizarea relativă la construcţiuni, dacă proprietarul n'a repus construcţia pe aliniere şi nu s'a conformat regulamentului respectiv în termenul prescris de primar în somaţiunea ce i-a adresat (art. 97)[1];

c) Cere dela justiţie condamnarea contravenienţilor la regulamentele şi ordonanţele comunale (art. 100 alin. I);

d) Desfiinţează de îndată şi fără intervenţia justiţiei, toate construcţiile de lemn, de orice natură, cari ar fi făcute fără autorizarea comunei atunci

---

Instanţele judecătoreşti nu pot judecă legalitatea retragerii unei autorizări de împrejmuire acordată de primărie decât dacă se constată că primăria cu dela sine putere a retras acea autorizare, iar nici decum atunci când primăria, în calitate de proprietară a terenului, refuză continuarea efectelor unei autorizări dată prin eroare şi contrariu atât drepturilor, cât şi îndatoririlor ce are ca proprietară a acelui imobil, de oarece instanţele judecătoreşti nu pot pe calea sumară dată de art. 74 din legea de organizare a Curţii de Casaţie să se pronunţe asupra unei chestiuni care are de obiect acţiunea în revendicarea (Trib. Ilfov, s. I, Dreptul No. 78/910).

1) *Locuitorii în contra cărora s'au luat măsurile prevăzute în art. 96, 97 şi 98, au dreptul să ceară prin justiţie despăgubiri dela comună, dacă vor dovedì că măsurile ordonate de primar sunt contrarii dispoziţiunilor din legi şi regulamente (art. 98 alin. III).*

când legile sau regulamentele obligă pe părți a cere și obține o asemenea autorizare sau când sunt făcute cu călcarea legilor sau regulamentelor comunale. Constatarea despre faptul că lucrările nu sunt regulamentare se face de comisia de salubritate acolo unde există sau de primar, printr'un proces-verbal aprobat de dânsul (art. 100 alin. II);

e) Desființează lucrările de consolidare a caselor clădite în ieșire din aliniere pe strade al căror plan de aliniere este decretat, cari au fost făcute fără autorizare (art. 98 alin. I și II) [1]);

f) Dă autorizație pentru deschidere de strade, pasage sau înfundături [2]) numai în condițiunile stabilite prin regulamente; închide pe acelea deschise fără autorizație și dărâmă clădirile și orice lucrări efectuate fără autorizarea primăriei pe asemenea strade, pasage sau înfundături (art. 95 alin. I și II) [1]). Cei ce vor cumpără terenuri de pe ele, sau vor clădi, vor fi în drept să ceară dinaintea justiției, în contra vânzătorului terenului, rezilierea vânzării și despăgubiri (art. 96 alin. III);

g) Cedează mici porțiuni de terenuri, necesare proprietarilor riverani pentru alinierea stradelor, în virtutea numai a planului de aliniere în regulă adoptat, însă cu prețurile și în condițiunile de plată fixate de consiliul comunal (art. 87) [3]);

---

1) *Vezi nota 1 dela pag. 318.*

2) *„Prin străzi, pasage sau înfundături, despre cari vorbește art. 96 din legea comunală urbană, se înțeleg și aleele sau drumurile particulare, de orice fel și sub orice denumiri, chiar când sunt făcute în interiorul unei proprietăți particulare, fie și îngrădită, întrucât terenul acelei proprietăți a fost parcelat în scop ca pe acele parcele să se facă construcțiuni" (Legea din 22 Aprilie 1908, publ. în Monit. Of. No, 21 din 27 Aprilie 1908),*

3) *Aceasta constitue o excepție dela dispozițiunile*

10. Exercită poliția comunală, îngrijind de aplicarea măsurilor de igienă, salubritate, edilitate și poliție comunală prescrise de legi, regulamentele generale și cele locale (art. 55) [1];

---

art. 86 — după care înstrăinările, schimburile sau ipotecile de imobile și drepturi imobiliare din domeniul privat se fac în urma unui vot al consiliului comunal, aprobat cu decret regal și în urma unui aviz al Consiliului de miniștrii.

1) *Vezi regulamentele respective la pag. 290 și urm. Se discută chestiunea de a se ști dacă primarul exercită atribuțiunile de poliție comunală în calitate de reprezentant al statului sau al intereselor locale. Regulamentarea acestor materii interesând comuna și pe locuitorii ei, desigur că el lucrează ca reprezentant al intereselor locale. Interesul general nu apare decât în cazul când autoritatea comunală n'ar voi să se ocupe cu asemenea chestiuni și nu ar luà nici o măsură, așà că comunele vecine ar fi amenințate, mai cu seamă într'un caz de epidemie sau epizootie. Numai atunci autoritatea centrală, prin agenții săi, poate să intervie. Astfel, după art. 10 din legea sanitară, primarii comunelor urbane reședințe pot, sau din propria lor inițiativă, sau* după cererea medicilor respectivi, *sau* după ordinul ministrului de interne *și după avizul conform al consiliului de igienă:* a) *să ordone repararea sau construirea din nou, în contul proprietarului, de latrine, canale de scurgere, pavaje în curte și alte lucrări necesare în interesul igienei, dacă proprietarul refuză să facă singur acele lucrări prescrise de regulamentele de salubritate;* b) *să dea în judecată pe proprietarii caselor lipsite de latrine sau cari au latrine neigienice, sau dacă casa a devenit cu totul nesănătoasă din alte cauze;* c) *să ordine închiderea hanurilor, hotelurilor și altor asemenea locaturi, cari, prin starea lor, amenință să compromită sănătatea celor pe cari îi adăpostesc, ori a vecinilor;*

11. Supraveghează persoanele și locuințele dedate prostituțiunii, luând toate măsurile cuvenite pentru a asigurà moralitatea, sănătatea și liniștea publică conform legilor și regulamentelor (art. 56);

12. Exercită poliția spectacolelor, putând să oprească — în împrejurări grave — orice reprezentație pentru a asigurà paza liniștei și a moralității publice (art. 57);

13. Dă ordonanțe în privința măsurilor locale asupra tuturor materiilor ce intră în sfera atribuțiunilor sale [1]) ce sunt încredințate vigilenții și autorității lui. Odată întocmite, primarul le înaintează ministerului de interne care le supune Consiliului administrativ spre a-și da avizul asupra lor din punct de vedere administrativ, apoi se aprobă de minister; însă nu devin executorii decât după ce au fost aduse la cunoștința interesaților prin publicațiuni și afișe— dacă conțin dispoziții generale — și pe cale de notificare individuală în celelalte cazuri.

Ordonanțele nu pot fi contrarii legilor și regulamentelor generale sau locale. Altfel, sunt nule și nulitatea se pronunță de minister după regulele

---

d) *să ordone îngrădirea, în contul proprietarilor, a proprietăților neîmprejmuite dimprejurul orașelor, cu excepția părților excentrice ale orașelor ocupate de agricultori. In comunele urbane nereședințe aceste măsuri se iau tot de primari: din propria lor inițiativă sau* după ordinul prefectului, *conform ordinului consiliului de igienă. Cu alte cuvinte, aceste atribuțiuni de poliție muncipală — enumerate în legea sanitară — pe cari le exercită primarul, sunt considerate ca atribuțiuni ale puterii centrale.*

Cei nemulțumiți au dreptul de apel la ministerul de interne (direcția serviciului sanitar) care decide după ce ia avizul Consiliului sanitar superior și al Consiliului administrativ.

1) *Vezi nota precedentă.*

prescrise la art. 35 pentru deliberaţiunile consiliului comunal (art. 58).

14. Numeşte şi revoacă pe funcţionarii comunali după regulele statornicite în regulamentul comunal respectiv. Are dreptul de control asupra lor şi exercită în această calitate acţiunea disciplinară, dându-le pedepsele anume prevăzute în acel regulament şi în art. 33 din legea de organizare a ministerului de interne (art. 68 şi 69).

15. Supraveghează şi conduce executarea lucrărilor comunale — construcţiuni şi reconstrucţiuni de edificii, drumuri, sau alte lucrări pe seama comunei — pe cari le dă în întreprindere conform planurilor, devizelor, caietelor de sarcini şi celorlalte piese accesorii în regulă adoptate şi după formele şi în condiţiunile prevăzute de legea contabilităţii şi regulamentele relative la lucrările similare ale statului (art. 47 § 5, art. 92);

16. Face publicaţiunile necesare şi ţine—el sau delegatul său—licitaţiunile publice pentru arendarea, închirierea şi în genere exploatarea bunurilor din domeniul privat al comunei, conform legilor şi condiţiunilor generale stabilite pentru bunurile de aceeaşi natură ale Statului şi a celor speciale votate de consiliul comunal. Rezultatul licitaţiei se aprobă de o comisiune compusă din primar, ajutoarele sale şi doi consilieri desemnaţi de consiliu, cu majoritate de voturi, în sala consiliului şi cu uşile deschise (art. 47 § 6, art. 83 alin. I, art. 49).

Căutarea în regie nu se poate face decât când n'a dat nici un rezultat licitaţia ţinută, sau când rezultatul n'a fost satisfăcător şi numai până la ţinerea unei noui licitaţii (art. 83 alin. II).

Licitaţiile pentru întreprinderile a căror valoare nu trece de a 20-a parte din veniturile anuale ale comunei şi-a căror durată nu e mai mare de 5 ani se aprobă de primar cu comisia de licitaţii; cele dela a 20-a până la a zecea parte de consiliul comunal şi

dela a zecea parte încolo şi de o durată peste 5 ani de către consiliul comunal cu confirmarea ministerului de interne (art. 84 şi 83 alin III)[1]);

17. In fiecare an, îndată după închiderea exerciţiului anului trecut, întocmeşte şi publică o expunere a situaţiunii financiare a comunei (art. 125);

18. Execută, în fine, orice alte îndatoriri speciale ce-i sunt date prin legi şi regulamente (art. 47 § 9).

B. *Primarul, ca executor al deciziunilor consiliului comunal:*

1. Aplică şi execută bugetul comunal, realizând veniturile şi efectuând cheltuelile prin emitere de ordonanţe — nici o plată din cassa comunală nepuându-se face decât în virtutea unei ordonanţe emise de primar asupra unui credit regulat deschis (art. 47 § 3 l. com. urb. şi legea contabilităţii publice);

2. Încheie actele şi contractele de orice natură ale comunei — după ce au fost mai întâiu încuviinţate de consiliul comunal — în formele şi regulele stabilite prin legi şi regulamente, semnându-le în numele comunei (art. 47 § 7 l. com. urb.);

3. Face publicaţiunile şi prezidează licitaţiunile publice pentru executarea de lucrări ordonate de consiliu;

4. Intentează acţiunile petitorii hotărîte de consiliu şi reprezintă comuna în justiţie ca reclamantă sau pârâtă. Când primarul are interese contrarii decât acelea ale comunei, consiliul deleagă un consilier care să reprezinte comuna fie în justiţie, fie la facerea unui contract (art. 47 § 8);

5. Ia măsuri pentru aducerea la îndeplinire a tuturor deciziunilor consiliului comunal (art. 47 § 9).

II. *In calitate de reprezentant al puterii centrale*, primarul are o mulţime de atribuţiuni de natură foarte variată. Art. 59 zice că „primarul fiind totde-

---

1) *Una din dispoziţiunile importante ale legii din 1894 este şi aceasta, relativă la ţinerea şi aprobarea licitaţiilor.*

odată *şi un delegat al puterii centrale*, se află *sub autoritatea guvernului* şi este însărcinat, în această calitate: *a)* cu publicarea şi executarea legilor; *b)* cu privegherea poliţiei şi menţinerea ordinei publice; *c)* cu executarea măsurilor de siguranţă generală şi luarea măsurilor privitoare la buna stare şi linişte a locuitorilor comunii şi *d)* cu orice alte îndatoriri i-ar fi impuse prin legi". In îndeplinirea acestor atribuţiuni, el aşteaptă şi primeşte ordine dela guvern, sub a cărui autoritate se află.

a) *Publicarea şi executarea legilor şi regulamentelor.* Art. 115 din constituţie prevede că „legile de finanţe se publică în Monitorul Oficial, ca şi celelalte legi şi regulamente de administraţie publică"; iar art. 126 că: „nici o lege, nici un regulament de administraţiune generală, judeţeană sau comunală, nu pot fi îndatoritoare decât după ce se publică în chipul hotărît de lege". Prin urmare, legea şi regulamentul nu devin obligatorii în fiecare localitate decât după trecerea unui termen necesar pentru ajungerea acolo a Monitorului Oficial. Când, însă, e urgenţă: când şeful puterii executive voeşte să grăbească executarea unei legi sau regulament, publicarea lor se face şi prin îngrijirea primarului, prefectului sau administratorului de plasă. De altfel primarul sau prefectul au facultatea să afişeze orice lege sau regulament ar găsi de cuviinţă.

Regulamentele comunale am văzut că nu devin executorii până ce nu se publică prin Monitor— formalitate ce o îndeplineşte primarul (art. 41); ordonanţele comunale, iarăş, devin obligatorii numai după ce au fost aduse la cunoştinţa celor interesaţi, prin publicaţiuni şi afişe, dacă conţin dispoziţiuni generale (art. 58);

b) *Privegherea poliţiei şi menţinerea ordinei publice;* şi

c) *Executarea măsurilor de siguranţă generală şi luarea măsurilor privitoare la buna stare şi linişte a locuitorilor comunii.* De aci se vede că legea

din 1894 dă în sarcina primarului—pelângă atribuțiunile de poliție comunală, pe cari le exercită ca reprezentant al comunii—și atribuțiuni de poliție generală, pe cari le îndeplinește însă ca reprezentant al puterii centrale. Legea de organizarea poliției generale a Statului din 1903 ià din mâna primarilor din comunele urbane aceste din urmă atribuțiuni, dându-le pe seama ofițerilor de poliție anume instituiți: prefecții de poliție în orașele București și Iași, iar în celelalte orașe, serviciul poliției depinde de prefectul de județ și se exercită de prefecții de poliție în orașele Craiova și Galați, de polițai în celelalte orașe, și de polițai, comisar sau chiar un subcomisar în comunele urbane nereședințe;

d) *Orice alte îndatoriri, cari i-ar fi impuse prin legi și regulamente.* Acestea sunt numeroase. Vom redà aci câteva îndatoriri speciale primarilor urbani, celelalte urmând a fi arătate când vom vorbì în parte de fiecare din legile și regulamentele speciale[1]):

Legea pentru întocmirea, revizuirea și permanența listelor electorale, obligă pe primarul de comune urbane: 1) să afișeze la 5 Noemvrie, la primărie: *a)* lista alegătorilor admiși din nou; *b)* lista celor trecuți în alt colegiu, șterși sau încetați din viață; și *c)* lista eligibililor la Senat, liste ce i se trimit de primul președinte sau președintele tribunalului local (art. 8); 2) să comunice acestora, până la 1 Aprilie, toate localurile în cari se vor efectuà operațiunile electorale ale fiecărui colegiu, pe secțiuni de votare (art. 16); 3) să afișeze listele definitive pentru alegerile legislative, județene și comunale, la și în termenele prevăzute de lege (art. 19, 23 și 24); 4) să trimeată, pe a sa răspundere, primului președinte sau președintelui tribunalului, câte

1) *Vezi „Legile și regulamentele speciale".*

o adresă cu numele delegaţilor colegiului al III-lea de Cameră, a doua zi după alegerea lor (art. 24, alin. VI)[1]); 5) să înainteze cel mai târziu până la 1 Aprilie—aceloraşi magistraţi—cópii, semnate de el, depe listele definitive ale alegătorilor direcţi dela colegiul al III-lea de Cameră (art. 25 alin. I)[1]);

2) *Legea sanitară din 1910:* primarul ordonă—din proprie iniţiativă sau din ordinul ministerului, cel din oraşele reşedinţe şi din ordinul prefectului, primarul din oraşele nereşedinţe — repararea sau construirea din nou, în contul proprietarului, de latrine, canale, etc.; dă în judecată pe cei ce n'au latrine sau au de cele neigienice, ori au case nesănătoase; închide hanurile, hotelurile şi alte localuri cari ameninţă sănătatea; ordonă îngrădirea locurilor neîmprejmuite, în contul proprietarilor (art. 70);

Legea asupra învăţământului primar şi normal primar (din 23 August 1901 cu modif. din 1903, 1904, 1908):

1) Face listele copiilor de ambe-sexe în etate de şcoală în fiecare an—prin recensământ în vacanţa de Paşti—împreună cu un institutor bărbat, delegat de revizor pe circumscripţiune şcolară (art. 5, alin. III). In oraşele cu mai multe circumscripţii şcolare, recensământul acesta se va face după 25 Aprilie, iar listele se înaintează la finele lunei Iunie, directorilor de şcoale—sub pedeapsă de amendă dela 100—500 lei (id. alin V, VI şi VII);

2) Avizează, în scris, cel puţin cu o săptămână înainte de deschiderea cursurilor pe reprezentanţii legali ai copiilor în vârstă de şcoală despre epoca deschiderii cursurilor, punându-le, în acelaş timp, în vedere penalităţile la cari vor fi supuşi dacă nu-şi trimet copiii la şcoală (art. 6, alin. I);

3) Distribuie, prin agenţii comunali, avizele privitoare la amenzi şi la deschiderea cursurilor, pă-

---

1) *Indatoririle acestea privesc şi pe primarii rurali.*

rinţilor, sau reprezentanţilor legali ai copiilor în vârstă de şcoală (art. 8 alin. II; art. 20, alin. II, 21 şi 28 din regulament)[1]).

—Tot ca reprezentant al puterii centrale, primarul are dreptul să libereze o mulţime de certificate, precum: certificat de sărăcie, de bună conduită, de reşedinţă, etc.—menite să constate realitatea unui fapt ce priveşte pe un particular.

—Primarul—sau ajutorul-delegat—mai este şi ofiţer al stării civile, însărcinat cu actele stării civile, pe cari le face, conform codului civil şi regulamentului relativ (din 11 Iulie 1913)[1]).

Această însărcinare se poate delegà — în afară de ajutorul de primar — şi unui consilier comunal, cu aprobarea consiliului comunal, consilier care va primì diurna fixată de consiliu (art. 51, l. com, urbană).

În calitate de ofiţeri ai stării civile, primarii

---

1) *Punându-se chestiunea cari sunt agenţii de cari poate dispune primarul pentru distribuirea avizelor şcolare, Consiliul administrativ a avizat că: „Faţă de principiile legii pentru organizarea poliţiei comunale urbane din 1902, după care poliţia comunală în oraşe se execută de organele poliţiei administrative—organe specificate prin art. 2, 3 şi 4 din legea poliţiei generale a statului—textele art. 8 din legea învăţământului primar şi ale art. 20, 21 şi 28 din regulamentul respectiv, trebuesc interpretate în sensul că, pentru distribuirea avizelor şcolare, privitoare la amenzi şi la înştiinţarea pentru deschiderea cursurilor în comunele urbane, primarii pot cere poliţiei administrative să-i pună la dispoziţie pe agenţii săi permanenţi, în special pe sergenţii de oraş" (Aviz No. 596/909, Bul, III, pag. 948).*

1) *Vezi acest regulament la „Regulamente speciale".*

şi ajutorii nu trebuesc consideraţi ca funcţionari de ordin administrativ, ci ca ofiţeri de poliţie judiciară, depinzând de ministerul public, şi de ministerul de justiţie (vezi art. 39 c. civ.).

242. Retribuţiune. Primarul şi ajutorii sau înlocuitorii lor, primesc din cassa comunală o retribuţiune, ce se fixează de consiliu prin bugetul anual al comunei: pentru primar dela 300 la 1500 lei în comunele urbane reşedinţe şi dela 100 la 300 lei în celelalte judeţe, iar pentru ajutori la jumătate din retribuţia alocată primarului (art. 64 eadem).

243. Semnul distinctiv al primarului şi ajutorilor este o eşarpă cu culorile naţionale, purtată la cingătoare. Purtarea eşarpei este obligatorie la solemnităţi, recepţiuni, ceremonii publice şi la celebrarea căsătoriilor (art. 65 eadem).

244. Demisiuni. Primarii şi ajutorii îşi dau demisiile ministrului de interne. Până la sosirea comunicării ce li se face despre primirea demisiei, ei continuă să funcţioneze (art. 63). Legea nu spune nimic în privinţa demisiunii consilierilor comunali. In practică, ei îşi dau demisiile tot ministrului—spre deosebire de comunele rurale, unde se dau prefectului şi de consiliile judeţene, cari singure sunt în drept a primi demisiile consilierilor judeţeni.

245. Pedepse. Sunt două pedepsele ce se pot aplică primarilor şi ajutorilor de primari din comunele urbane: *suspendarea şi revocarea.*

Suspendarea se dă de ministru—prin ordin ministerial—pentru primele abateri dela atribuţiuni, şi cari nu prezintă prea mare gravitate. Ea nu poate trece peste două luni.

Revocarea e o pedeapsă extremă, ce se acordă primarului sau ajutorului, în cazurile următoare: *a)* când persistă să se depărteze dela atribuţiuni[1]);

1) *De exemplu: faptul că un primar, care pro-*

b) dacă actele lor ar fi de natură să provoace turburarea ordinei publice; şi *c)* când, prin vădită rea credinţă, ar compromite interesele comunei[1]).

Cererea de revocare, cu arătarea faptelor ce o provoacă, se face de prefectul judeţului—afară de Capitală—şi pe baza ei ministrul de interne întocmeşte un raport motivat, cu care supune semnăturii Regelui decretul de revocare. Revocarea poate fi propusă din oficiu, chiar de ministru, pe baza actelor de culpabilitate, rezultate în urma unei anchete administrative.

Inainte de a se înaintà raportul către Rege, ministrul cere, asupra revocării, şi avizul Consiliului administrativ, care, însă, nu este *conform.*

Decretul, odată semnat, se publică, împreună cu raportul ministrului, în Monitorul Oficial şi, dela primirea comunicării, cel revocat încetează de a mai îndeplinì funcţiunea.

Efectul acestei pedepse este că, primarul sau ajutorul revocat, nu mai poate fi reales şi nici nu poate îndeplinì provizoriu aceste funcţiuni în acelaş consiliu, în timp de un an[2]); păstrează însă, calitatea de consilieri comunali (art. 62).

---

jesează avocatura, se deplasează zilnic din comună şi că, din cauza lipsei sale dela serviciu, interesele comunei sunt lăsate în părăsire, pot motivà revocarea sa din funcţiune, pe baza art. 62 (Cons. Adm. Perm. Aviz No, 366/911),

1) *In afară de aceste cazuri, primarii şi ajutorii mai pot fi revocaţi din funcţiune, dacă sunt condamnaţi definitiv pentru crime sau unul din delictele prevăzute în art. 7 din legea pentru alegerea consiliilor comunale, în cari cazuri sunt şi nedemni de a fi alegători comunali şi eligibili. Simpla dare în judecată, însă, pentru un delict nu poate atrage revocarea (Cons. Adm. Perm, Aviz 1/908, 1100/912).*

2) *De observat, că legea comunală urbană nu*

246. Funcţionarii comunali. Fiecare coomună are cel puţin: un secretar, un cassier-perceptor şi un copist, care va fi registrator-arhivar[1]).

Condiţiunile generale de admisibilitate în funcţiunile comunale sunt cele prevăzute în art. 14 din legea pentru organizarea ministerului de interne: *a)* candidatul să fie român, bucurându-se de toate drepturile civile şi politice; *b)* să aibă vârsta de 21 ani împliniţi; *c)* să fi satisfăcut oobligaţiunile legii de recrutare a armatei; *d)* precum şi să aibă cunoştinţele a cel puţin 4 clase primare (art. 67).

Condiţiunile speciale, sunt:

Pentru funcţia de *secretar,* pe lângă condiţiunile generale, candidatul trebuie: *a)* să aibă cel puţin cunoştinţele a 4 clase gimnaziale, pentru comunele urbane nereşedinţe şi bacalaureatul pentru celelalte comune; şi *b)* să fi servit cel puţin 4 ani în administraţie, într'o funcţie superioară aceleia de copist (art. 73).

Pentru funcţia de *cassier* al comunei, se cere— pe lângă condiţiile generale: *a)* să aibă cel puţin cunoştinţele a 4 clase gimnaziale sau a unei şcoale comerciale de gradul I, pentru comunele urbâne nereşedinţe şi bacalaureatul sau diploma unei şcoale

---

prevede categoric excepţiunea admisă la comunele rurale: „afară de cazul de alegeri generale", — adică dacă se dizolvă consiliul înainte de împlinirea unui an dela revocare şi are loc alegerea unui nou consiliu, primarul sau ajutorul pot candidà în alegere şi a fi realeşi. Că se aplică şi aci această dispoziţiune, credem că rezultă din cuvintele: „în acelaş consiliu", din art. 62; adică, în alt consiliu, ce s'ar alege în urma dizolvării celui actual, sau în caz de împlinirea mandatului, să poată fi aleşi din nou în acele funcţiuni.

1) *De fapt, mai toate comunele urbane au un personal numeros, care — mâi cu seamă în oraşele mari—este organizat pe servicii.*

comerciale de gradul al II-lea pentru celelalte orașe; *b)* să fi servit în vreun serviciu de contabilitate publică—într'o funcție superioară aceleia de copist—timp de cel puțin 4 ani (art. 78).

Apoi, cassierul comunal și agenții împlinitori nu pot intră în funcțiune mai înainte de a depune *garanția* fixată prin lege sau regulamentul comunal (art. 75). Primarul veghează ca această garanție să fie depusă și reînoită la caz de trebuință; ea va fi totdeauna în numerar sau efecte publice garantate de stat și se va păstrà la Casa de Depuneri (art. 77). Nu se va restituì cassierului sau agenților retrași din funcțiune decât după ce gestiunea lor a fost definitiv lichidată de autoritățile în drept (art. 77).

Numirile se fac de primar, după regulele stabilite prin regulamentul comunal respectiv — exceptându-se funcționarii prevăzuți de legi speciale (medici, ingineri, etc.), cari se numesc conform prescripțiunilor acelor legi (art. 68).

Jurământul. Secretarul, cassierul și funcționarii cari au un salariu de cel puțin 150 lei pe lună, sunt datori ca, înainte de a intrà în funcțiune, să depună jurământul ce-l depun și consilierii, prevăzut de art. 14 (art. 70).

Revocarea. Art. 69 din lege s'ar părea că prevede principiul stabilității funcționarilor comunali, când zice că nici unul nu poate fi revocat decât numai „motivat", și numai când ar fi căzut în vreunul din cazurile arătate în art. 77 și urm. din regul. legii de organizare a ministerului din 1913 sau s'ar fi făcut culpabil de abateri grave dela datorii, constatate printr'o anchetă făcută de primar sau ajutor, când trebuie ascultat și funcționarul învinuit. In realitate, înlocuirea multora din slujbașii primăriilor se face fără a se ține seamă de dispozițiunile acestui articol, mai cu seamă la schimabrea guvernului.

Atribuțiunile funcționarilor sunt cele determinate

prin art. 71 şi urm. din legea comunală urbană, precum şi în regulamentul comunal respectiv. Astfel:

Secretarul, este capul cancelariei; are supravegherea arhivelor şi tuturor lucrărilor din cancelaria primăriei; contrasemnează toate actele şi corespondenţa comunei — drept pe care primarul îl poate delegă şi şefilor de servicii comunale prin regulamentele lor de organizare (art. 71); asistă la toate şedinţele consiliului şi este, în special, însărcinat cu redactarea proceselor-verbale ale şedinţelor şi cu transcrierea deliberaţiunilor în registrul respectiv (art. 72).

In caz de absenţă sau împiedecare, secretarul este înlocuit printr'unul din funcţionarii superiori ai primăriei, desemnat de primar (art. 74).

Cassierul comunal este însărcinat, singur şi pe răspunderea sa, a încassà veniturile comunale şi a achità—după mandate regulate—cheltuelile ordonanţate până la sumele speciale ale fiecărui articol al bugetului sau creditului special (art. 79).

Agenţii împlinitori—cari sunt perceptorii şi agenţii lor—îndeplinesc efectiv încassarea dărilor şi contribuţiunilor comunale.

Nimeni — afară de cassier şi agenţii împlinitori, în regulă numiţi şi instalaţi în funcţiune—nu se poate amestecà în mânuirea fondurilor comunale, sub pedeapsă de a fi constituiţi, prin acest fapt, contabili responsabili şi urmăriţi conform art. 207 c. pen.[1]) (art. 80)[2])

---

1) *Art. 207 c. pen, Oricare, fără cădere, se va amestecà în funcţiuni administrative, judecătoreşti ori ostăşeşti, ori municipale, sau va face acte ale uneia dintre aceste funcţiuni, se va pedepsì cu închisoare dela 6 luni până la 2 ani, fără prejudiţiul pedepsei de plăsmuire, dacă actul poartă caracterul acestei vine.*

2) *Despre* Finanţele şi contabilitatea comunală

II. Administrațiunea rurală

247. Organizare. Comunele rurale sunt actualmente sub regimul *„Legi pentru organizarea comunelor rurale și administrațiunea plășilor, din 1 Iulie 1908"*.

248. Istoric. Până la 1 Mai 1904, se aplică comunelor legea comunală din 1887, care coprindeà dispoziții privitoare și pe comunele urbane și pe cele rurale.

Legiuitorul din 1904 a dat o nouă organizare comunelor rurale, în ce privește compunerea, constituirea și funcționarea autorității comunale, atribuțiunile personalului și partea financiară a administrației comunale. Apoi a organizat, înăuntrul comunelor, compuse din mai multe centre de populațiune, viața și reprezentarea proprie a satelor; iar, prin gruparea comunelor mai mici în cercuri și prin regulamentarea asociațiunii comunelor, în vederea îndeplinirii unor sarcini obligatorii sau a unor lucrări de interes regional, le pune în situație de a puteà face față, cu mijloace unite, acestor sarcini și lucrări, pe cari fiecare comună în parte, cu mijloacele lor restrânse, nu le-ar fi putut realizà. In acest scop, legea îmbrățișează tot ce-ar puteà contribuì la ridicarea materială și morală a satelor, la întărirea spiritului de inițiativă și de emulațiune, la o mai bună administrație și la noui mijloace de propășire: sănătatea publică, căi și mijloace de comunicație, paza de zi și de noapte, limpezirea situației bunurilor comunale; întreprinderi cu caracter cultural, economic, filantropic, etc.

In acelaș timp — spre a asigurà pe de o parte bunul mers al administrațiunii comunale, printr'o priveghere mai de aproape și un control mai eficace, iar pe de alta, spre a dà puterii centrale un organ

---

vom vorbì la: „Legea asupra contabilității publice".

care să execute şi să facă a se execută legile, regulamentele şi măsurile administrutive de intere general, legea — grupând comunele în plăşi — a sporit numărul acestora şi a pus în fruntea lor un reprezentant al puterii centrale, cu titlul de *inspector comunal*.

Legea din 1 Iulie 1908 „pentru organizarea comunelor rurale şi administraţiunea plăşilor", pornind dela un mare principiu social, acela al „domniei legilor", a căutat ca, prin diferitele modificări aduse vechei legi, să asigure realizarea lui, şi posibilitatea ca cei mici dela sate să capete mai multă dreptate, iar cei mari dela oraşe, mai multă siguranţă, precum şi liniştea, atât de trebuincioasă unei munci rodnice pentru toţi. Pentru aceasta, trebuind ca factorii chemaţi a aplică legile, să aibe, pe de o parte, pregătirea necesară, spre a le cunoaşte şi înţelege, iar pe de alta, întreaga autoritate de a le pune în practică—legiuitorul dela 1908: 1) ià primarului atributele de stat, ce făceau din el un delegat al administraţiei generale, lăsându-i numai *îndatoririle comunale;* 2) înlocueşte pe inspectorii comunali—fără cancelarii şi insuficienţi ca număr—cu *administratorii de plăşi*, destul de pregătiţi şi îndeajuns de numeroşi, pentruca sarcinele ce li se dau să fie aduse la îndeplinire; 3) pe secretarul comunal—lăsat la voia soartei şi recrutat cine ştie cum—îl înlocueşte printr'un *notar* de carieră, pus direct sub autoritatea administratorului de plasă. Notarul devine ofiţer de poliţie judiciară şi agent al puterii executive, luând toate atribuţiile primarului, în această privinţă.

Ca o garanţie a bunei recrutări a personalului chemat să aplice legile şi regulamentele şi să execute măsurile administrative, legea înfiinţează *şcoli de notari* (al căror număr s'a fixat la 4 prin regulamentul respectiv), în cari elevii se primesc după un examen prealabil de intrare în şcoală; urmează

cursurile un an şi apoi devin absolvenţi cu diplomă şi se bucură de stabilitate în funcţiune. Vechii secretari comunali—confirmaţi, în mod provizoriu, notari—pot şi ei obţine diploma uneia din şcoale, dând examen în particular şi apoi devin stabili.

In afară de aceasta, pentru dobândirea funcţiunii de administrator de plasă, candidaţii trebuie să treacă mai întâiu un *examen de capacitate* înaintea Consiliului administrativ, care va avea de rezultat să oprească intrarea în administraţie a elementelor nepregătite. Prin acest examen şi după trecerea unui an, administratorii obţin stabilitatea în funcţiune, o garanţie că nu vor mai fi atinşi de fluctuaţiunile politice.

Pe lângă aceste modificări cu privire la consiliile comunale, primari, notari şi administratori de plăşi, s'a mai creat, pentru notari, *„o casă de ajutor şi pensiuni de retragere"*, menită a le asigurà bătrâneţele şi nevoile lor şi ale familiilor lor.

S'a prevăzut crearea unui *fond de asigurare a clădirilor comunale*, care—prin economiile ce va produce—va înlesnì nu numai restaurarea clădirilor incendiate, dar şi construirea de noui localuri de primării şi şcoale.

Pentru asigurarea şi mai mult a ordinei în comune, s'a pus sancţiunea *responsabilităţii civile a comunelor*, pentru stricăciunile şi pagubele ce ar rezultà din crime şi delicte săvârşite prin silnicie de cete sau adunări de oameni, armate sau nearmate, fie asupra persoanelor, fie asupra proprietăţilor publice sau private (art. 138 şi urm.)

Se mai prevede, în mod formal, *dreptul* pentru consiliul comunal, *de a-şi verificà singur alegerea*, dacă nu va fi contestată, şi de a judecà toate cazurile de incapacitate ale consilierilor comunali.

Pe lângă aceste inovaţii, s'au mai făcut schimbări de redacţie şi diferite adăugiri la unele articole din lege—pe cari le vom vedeà mai jos—

precum iarăș s'au suprimat ori abrogat articole din legea dela 1904, 1905 și din legea drumurilor[1]).

De altă parte, pentru a se îngrădì arbitrariul administrativ și a se pune capăt influențelor politice rău întrebuințate—când erà vorba de alegeri și disolvări de consilii comunale rurale sau revocări de primari—s'a înființat, printr'o lege specială, tot din 1908, instituția, numită: *„Consiliul administrativ permanent"*, care, între alte atribuțiuni, are și pe aceea de a-și da avizul asupra dizolvărilor și alegerilor acelor consilii—în care caz ministerul de interne, nu poate hotărî altfel de cum decide Consiliul, adică avizul său este *conform*—precum și asupra revocărilor de primări, chestiuni a căror rezolvare până aci depindeà de bunul plac al politicianilor.

Comunele rurale din Dobrogea (jud. Tulcea și Constanța) au stat sub regimul ei de organizare, al legii comunale rurale din 1904 și al legii din 16 Ianuarie 1913, până la 1 Iunie 1914 — când, printr'o lege specială, se hotărăște aplicarea în întregime și în acea parte din țară a legii pentru or-

---

1) *Art. modificate:* 1, 2, 4, 6, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 21, 24, 25, 29, 34, 35, 36, 37, 47—51, 55, 58 — 60, 64—65, 71, 68—73, 77—78, 81, 87, 90—93, 100—102, 104, 108—118, 126, 131—132, 134—135, 143—145, 147, 150—152, 154, 166, 168, 170—171, 173, 186—187, 189—192, 195, 197—199, 202, 29—210, 215—216, 221—226, 229, 244, 246, 249.

Articole noui: 38, 62, 65, 82—85, 103, 112, 114, 115, 121—124, 127—128, 130—132, 134—135, 138, 153, 177, 185, 193—194, 198, 202—203, 207—208, 220—221, 234—235, 237—238.

Articole suprimate sau abrogate: 63, 122 și 203 din legea drumurilor; 75, 79, 88—89, 119—121, 123, 127—130, 175—185, 207, 211—214, 228, 230—233, 242, 245, 247, 250 din legea comunală rurală din 1904 și 227, 234 din aceeaș lege dela 1 Aprilie 1905,

ganizarea comunelor rurale şi administraţiunea plăşilor din 1908.

In ce priveşte comunele din judeţele Kaliacra şi Durostoru, ale teritoriului anexat în 1913, li se aplică legile din ţară, cu excepţiunile prevăzute în „Legea asupra organizării Dobrogei Noui".

Comuna rurală, satul şi cătunul.

249. Definiţiune. Teoria comunală fiind prea complexă şi concepţiunile despre origină, caracterul şi puterile comunei prea deosebite, nici o lege comunală n'a dat comunei o definiţie riguros exactă. Nici Constitutia n'a definit-o; i-a zis „instituţiune", vorbeşte de ea în titlul „despre puterile statului" şi o consideră ca o *subdiviziune teritorială*.

In doctrină s'au formulat multe definiţiuni, atribuind, mai toate, comunei, următoarele caractere: că este o circumscripţiune teritorială; că e constituită şi organizată prin lege; că e o asociaţiune de oameni şi de interese; că face parte integrantă din stat; că are calitatea de persoană juridică şi că e un organ de administraţiune publică[1]).

250. Persoană juridică. Art. 1 din noua lege declară comuna ca persoană juridică, adică ea este capabilă de a avea drepturi şi obligaţiuni[2]).

251. Compunere. Comuna se compune din unul sau mai multe sate sau cătune—din cari unul îi servă de reşedinţă (alin. II şi III), unde se află sediul autorităţii comunale.

Comuna fiind o circumscripţiune teritorială şi o reunire de locuitori, trebuie să cuprindă o porţiune din teritoriul naţional pe care sunt aşezaţi loocuitorii ce o compun şi unde se află înglobate bunurile lor.

1) *Luca Ionescu „Administraţiunea comunei rurale şi a plăşii" pag. 9—10.*

2) *Vezi chestiunea mai desvoltată în op. citat. pag. 1—8.*

Mărginirea unei comune şi delimitarea ei prezintă mare interes, din punct de vedere administrativ, pentrucă fixează limitele celei mai mici subdiviziuni a ţării şi în acelaş timp determină competenţa teritorială pentru toate organele de administraţiune publică, cari funcţionează înăuntrul acestei circumscripţiuni.

252. Vatra satelor şi cătunelor. Se numeşte *vatră* terenul pe care sunt clădite casele şi dependinţele lor, toate stabilimentele comunale, şcoli, biserici, etc., precum şi cel destinat viitoarelor clădiri, şi drumurile.

Vatra unui sat sau cătun face parte din domeniul public de care ele ţin.

Alin. III, de sub art. 4, prevede că fiecare sat şi cătun va avea vatra sa.

253. Comune suburbane sunt comunele rurale situate până la o distanţă de 3 kilometri de marginea oraşelor reşedinţe de judeţ. Pentru oraşul Bucureşti se consideră ca atare comunele aşezate în interiorul liniei de fortificaţie (alin. III şi IV)[1]).

Inovaţia aceasta este introdusă cu scopul de a asigurà oraşelor de reşedinţă condiţiuni mai bune de sănătate şi siguranţă, prin obligaţiunea impusă comunelor suburbane de a luà măsuri regulamentare pentru tot ceeace priveşte igiena, edilitatea şi poliţia rurală, în comun acord cu primăria oraşului limitrof şi cu prefectul judeţului[1]).

254. Populaţiunea. Minimum de populaţiune fixat de art. 2, este: 200 *contribuabili* pentru orice *comună* ce se va constituì în viitor; 100 *locuitori* pentru

---

1) *Dincoace de linia forturilor dimprejurul Capitalei sunt comunele rurale: Băneasa, Colentina-Fundeni, Dudeştii-Cioplea, Militari, Pantelimon-Dobroeşti, Popeştii-Leurdeni şi Roşu.*

1) *Vezi art. 62.*

al. Centrele, cari au o populaţiune ce nu trece de 100 locuitori, se numesc *cătune.*

Dispoziţiunea aceasta se sprijină pe necesităţile ce trebuiesc satisfăcute de fiecare comună, şi deci pe mijloacele ei bugetare, cari sunt mai îndestulătoare în centrele mai populate, în comunele mai mari.

Aceste ţifre se cer pentru viitor. Pentru starea de lucruri din momentul votării legii s'a alcătuit un tablou de numărul şi numele comunelor cu satele şi cătunele ce le compun, după gruparea firească a locuitorilor şi situaţia topografică a fiecărui sat sau cătun — tablou votat odată cu legea[1]).

255. Modul de constituire, al unei circumscripţiuni teritoriale, diferă, după cum e vorba de comună şi sat, de o parte şi cătun, de altă parte.

Pentru comună şi sat se cere: 1) un aviz al consiliului judeţean; şi 2) o lege; iar pentru cătune: *a)* o cerere a ministrului de interne; şi *b)* deciziunea Consiliului de miniştri, dată pe baza acelei cereri (art. 4, alin. I şi II).

256. Intruniri de comune. Spre a se puteà obţine mijloace suficiente pentru acoperirea diferitelor nevoi comunale, s'a prevăzut, — prin art. 3 — dreptul pentru comuna care nu va puteà suportà toate sarcinele ce-i sunt impuse[2]), de a se întrunì cu una sau mai multe comune vecine. Pentru aceasta trebuie să se îndeplinească formalităţile prescrise de art. 6.

257. Alipiri şi deslipiri de comune, sate, şi cătune şi schimbări de reşedinţă. Se fac prin lege, după ce se îndeplinesc mai întâiu anumite formalităţi.

---

1) *Constatându-se însă, mai târziu oarecari erori şi că multe întocmiri nu corespundeau unei bune administraţiuni, s'au modiifcat circumscripţiunile comunale aproape în fiecare an dela 1904 până la 1913. De multe ori, însă ceeace a motivat în fond modificările a fost interesul diferiţilor proprietari. Aşà că, de unde în 1908 erau 2593 comune, la 1913 se găsesc în fiinţă 2620!*

2) *Vezi art. 10.*

La aprobarea acestor alipiri şi deslipiri, trebuie să se ţie seamă de: a) *veniturile* comunei dela care se deslipeşte statul şi de acelea ale satelor cari urmează să constitue comună aparte, ca ele să fie suficiente spre a împlini obligaţiunile impuse de lege; b) *distanţa kilometrică* între sat şi comuna dela care se deslipeşte şi care trebuie să fie mai mare de 5 km.; c) *numărul contribuabililor:* neputându-se înfiinţă o comună fără 200 contribuabili şi un sat fără 100 locuitori.

Iată cari sunt formalităţile necesare:

1) Trebuie să existe o *cerere,* care poate fi făcută: *a)* sau de consiliul comunal al uneia din comunele interesate; *b)* sau de o treime a alegătorilor înscrişi pe listele electorale ale comunei[1]);

2) O *cercetare* în localitate, făcută de unul din membrii delegaţiei judeţene sau chiar de delegaţie[2]);

3) *Avizul* consiliului judeţean, dat pe baza cercetării locale;

4) *Avizul* consiliului administrativ permanent, care însă, — în această materie, — nu este *conform,* adică ministrul poate hotărî altfel[3]);

5) O *lege* care — după ce se votează—se pune în aplicare pe ziua de 1 Aprilie, când începe şi anul financiar. Odată cu aceste schimbări de circumscripţii schimbându-se şi cele de percepere, ministerul de interne ià înţelegere, în această privinţă, cu cel de finanţe (art. 6).

---

1) *Cererea de alipire sau deslipire făcută de administratorul plăşii nu poate fi încuviinţată (C. A. P. Aviz 1034/912, B. IV. pag. 727).*

2) *Ancheta făcută de administratorul plăşii nu poate înlocui pe aceea a unui membru al delegaţiei (Idem, 162/910, B. I., pag. 16).*

3) *In privinţa modificării circumscripţiuni plăşilor, Consiliul administrativ nu are cădere dela lege să-şi dea avizul.*

Dacă una din aceste formalităţi nu este îndeplinită, *nu se pot admite modificările de circumscripţiuni comunale cerute.*

— Modificările, de cari se vorbeşte în art. 3 şi 6, pot avea loc în următoarele cinci cazuri: *a)* când două sau mai multe comune, lipsite de mijloace bugetare suficiente, se alipesc pentru a formă o singură comună; *b)* când unul sau mai multe sate sau cătune se deslipesc dela o comună pentru a se alipì la alta; *c)* sau pentru a formà o comună separată; *d)* când unul sau mai multe sate ori cătune, create din nou, se alipesc la o altă comună, sau formează o comună nouă; *e)* când se strămută reşedinţa unei comune dela un sat la altul.

Procedura. Cererea de alipire sau deslipire poate fi adresată, de comunele interesate sau o treime a alegătorilor, direct delegaţiunii judeţene sau prin prefectura judeţului.

Când se deslipesc unele sate dela o comună din judeţul vecin, trebuie ca şi pentru acele sate să se îndeplinească condiţiunile de mai sus. Dacă lipseşte avizul unuia din consiliile judeţene, cererea nu se poate aprobà (Aviz 241/910, B. I, pag. 22).

— Cercetarea delegaţiei va avea de efect: *a)* a ascultà arătările locuitorilor asupra interesului public ce ar prezentà alipirea, deslipirea sau schimbarea de reşedinţă sau asupra inconvenientelor ce ar rezultà din admiterea unor asemenea cereri; *b)* a stabilì distanţele dintre satele sau cătunele interesate şi reşedinţa comunei, atât cele în fiinţă, cât şi cele ce ar rezultà în urma schimbării circumscripţiei comunale sau reşedinţii; *c)* a determinà numărul contribuabililor; *d)* precum şi cuantumul veniturilor atât în situaţia actuală, cât şi în cea viitoare. Toate aceste constatări se consemnează într'un proces-verbal, pelângă care apoi se adaugă: 1) deliberaţiunile consiliilor comunale cari au cerut alipirea, deslipirea ori schimbarea de reşedinţă, sau cererea treimei a-

legătorilor, şi deliberarea dată de consiliu asupra acelei cereri; 2) hărţi şi tablouri [1]).

— In cea dintâiu sesiune, consiliul judeţean — examinând cererea şi lucrările de anchetă—îşi dă avizul, care, împreună cu toate actele, se înaintează

---

1) *Când satele ce se întrunesc spre a formă comună aparte nu au numărul de 200 contribuabili — cerut de art. 2 — sau venituri suficiente spre a suportă sarcinele impuse de lege, nu se poate admite cererea de deslipire.*

De asemenea nu se aprobă deslipirea unui sat când distanţe până la reşedinţa comunei dela care se deslipeşte nu trece de 5 km. şi nu este despărţit de ea prin vreo apă sau deal care să constitue obstacol de comunicaţie (C. A. P. Aviz 1029/909, B. III, pag. 968). Dimpotrivă, când satul e la o distanţă mai mare de 5 km. dela reşedinţa comunei, iar terenul este foarte accidentat, sau sunt despărţite printr'o apă şi comunicaţia se face foarte greu, etc., este cazul a se încuviinţă deslipirea satului dela acea comună, poate formă singur comună, mai cu seamă când e constatat că are numărul contribuabililor cerut de art. 2, precum şi localurile necesare pentru şcoală, biserică şi primărie (Idem 1032/909, id. pag. 969; 90, 174/910, B. I. pag. 6 şi 17).

Se poate aprobă alipirea a două comune când una n'are venituri îndestulătoare, distanţa între ele este numai de 2 km.; iar locuitorii ambelor comune sunt moşneni în indiviziune pe aceeaş moşie (Idem 1050 din 1909 id. pag. 972).

Iarăş se poate alipi un sat la comuna de care e situat numai la 500 m. pecând până la comuna de care ţine sunt 6 km., când cererea e făcută de consiliul uneia din comunele interesate şi s'au îndeplinit formalităţile legale (Idem 153/910, B. I, pag. 13).

Mai multe sate, cari formează un grup, fără nici o distanţă sau limită naturală între ele, se pot contopi într'unul singur (Idem, 974/910, B. IV, pag. 769).

ministerului de interne. Proectul de lege se întocmeşte numai după ce s'a luat şi avizul Consiliului administrativ, care — ca şi al consiliului judeţean— este numai consultativ.

258. Schimbări de nume. Comunele, satele şi cătunele au drept de proprietate asupra numelui lor şi de aceea, legea — prin art. 7 — recunoaşte numai consiliului comunal dreptul de a cere o asemenea schimbare. Asupra deliberaţiunii sale îşi dă avizul consiliul judeţean[1]) şi apoi se face lege.

Numirile comunelor prezintă interes şi pentru locuitori şi pentru stat, fiindcă recensământul populaţiei şi cel fiscal, operaţiile recrutării, serviciile de poştă şi telegraf, denumirea şcoalelor, parohiilor, judecătoriilor, percepţiilor, etc., se fac pe baza numelui ce poartă comunele.

259. Regularea averii comunelor, în caz de a'ipiri sau deslipiri. Art. 8 din lege admite principiul contopirii averilor[1]) ce aparţin comunelor întrunite

---

Faptul că un stat e situat în centrul celorlalte sate ce compun comuna şi că în el comuna posedă terenul necesar pentru construirea unui local de primărie, poate îndreptăţi strămutarea reşedinţei comunei în acel sat (idem, 132/910, B. I, pag. 10). De asemenea când e constatat că strămutarea reşedinţei este favorabilă din toate punctele de vedere unei bune administraţiuni şi locuitorilor (idem, 693/910, B. III, pag. 529).

1) *Art. 7 nu mai prevede să se ia şi avizul Consiliului administrativ. Totuş, fiindcă în practică astfel de schimbări se cer odată cu modificările de circumscripţiuni, Consiliul îşi dă avizul şi asupra schimbărilor de nume.*

1) *Averea proprie a unei comune, care se alipeşte la alta, poate fi:* a) *numerariul aflat în casă —provenit din veniturile bugetare sau capital din exerciţiile închise, consemnat sau nu;* b) *edificii*

şi al restituirii lor în caz de deslipire, cu singura restricţiune că locuitorii comunei întrunite continuă să păstreze proprietatea sau folosinţa exclusivă a bunurilor ce le aparţineau în comun, precum: islazuri, adăpătoare, păduri, etc. Acelaş lucru, în caz de alipirea unui sat sau cătun.

Inventar. Se întocmeşte un inventar al averii comunei alipite, pentru a se şti anume care e, fiindcă în caz de deslipire, comuna, satul sau cătunul îşi reia proprietatea în natură, sau — în lipsă — echivalentul tuturor bunurilor ce aduseseră la epoca alipirii[1]).

Inventarul se face de către primar, îndată ce se pune în aplicare legea care pronunţă alipirea şi trebuie să cuprindă o descriere amănunţită a întregii averi, făcându-se şi evaluarea bunurilor.

---

destinate serviciilor comunale, precum: primărie, şcoală, biserică, infirmerie, cazarmă pentru jandarmi, azil pentru infirmi, abatorii, etc.; c) *bunuri cari se închiriază, se arendează sau se exploatează în regie, producând venituri, precum: case de locuit, stabilimente de comerţ ori industrie, pământ de cultură, păduri, piete, heleştae, etc.;* d) *bunuri a căror folosinţă în natură este lăsată prin acte constitutive locuitorilor, ca: islaze, adăpătoare, păduri, etc. Averea dela lit.* a, b şi c, *ce aparţine celor două comune alipite, se incorporează la averea întregei comune; iar bunurile dela lit.* d *aparţin —ca proprietate şi folosinţă—exclusiv locuitorilor cărora au aparţinut înainte de reunirea celor două comune. Cu alte cuvinte, întrunirea a două comune nu aduce implicit şi confuziunea bunurilor ce aparţineau fiecăruia din ele şi de cari se foloseau în natură locuitorii.*

1) *Aci fiind vorba de bunuri, rezultă că comuna deslipită nu mai are drept la restituirea* averii mobiliare, *ce adusese la alipire.*

Plata datoriilor.—Prin alin. ultim al art. 8, se dispune că, atât în caz de alipire, cât şi de deslipire de comune, sate şi cătune, trebuie să se determine, în mod expres, condiţiile de plată a datoriilor existente.

Această chestiune se rezolvă de consiliile comunale interesate, prin însăşi deliberaţiunile privitoare la alipire sau deslipire, stabilind, de comun acord, plata datoriilor ce vor fi în momentul punerii în aplicare a legii relative, precum şi partea ce revine fiecărei comune[1]).

Lucrările prevăzute de art. 8 se întocmesc de noualе autorităţi comunale, se verifică de administratorul plăşii respective şi apoi se înaintează prefecturii.

260. Obligaţiunea fiecărui locuitor de a face parte dintr'o comună se află înscrisă în alin. I al art. 5: „fiecare locuitor face parte din o comună şi contribuie la sarcinele comunale". Legea nu face nici o deosebire între cetăţeni şi străini: toţi câţi locuesc pe teritoriul unei comune—fie în sate sau cătune, fie în locuri izolate pe orice punct al teritoriului comunal—sunt obligator consideraţi ca locuitori ai acelei comune[2]).

---

1) *Ce se face cu activul, adică cu averea băneaască ce se găseşte în casă, în momentul când se pune în aplicare deslipirea? Se va repartiză proporţional cu numărul contribuabililor din fiecare comună, întrucât acel activ provine din contribuţiile plătite de toţi locuitorii comunelor deslipite. (L. Ionescu, op. citat, pga. 48).*

2) *Toţi locuitorii români sau străini, stabiliţi în orice punct al teritoriului unei comune, fac parte din acea comună şi contribuesc la sarcinele comunale. Nu se poate, dar, susţine că lucrătorii grădinari, cari îşi au exploataţiunile lor la câmp nu sunt locuitori ai unei comune (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 669/908 Bul. I/909, pag. 272).*

Prin acest articol se stabileşte astfel domiciliul sau reşedinţa [2]) şi obligaţiunea tuturor locuitorilor de a contribui la sarcinele comunei, în schimbul serviciilor publice ce îndeplineşte în profitul lor autoritatea comunală[3]).

261. Stabilirea străinilor în comunele rurale. Art. 88 şi următorii din codul civil stabilesc că schimbarea de domiciliu se operează — atât pentru români, cât şi pentru străini, — prin locuinţa de fapt într'un alt loc, unită cu intenţiunea de a-şi statornici acolo principala aşezare şi dovada acestei intenţiuni rezultă dintr'o declaraţiune specială, făcută atât la autoritatea comunală a locului ce se părăseşte, cât şi la aceea a locului unde s'a strămutat domiciliul; iar, în lipsă de declaraţie expresă, dovada intenţiunii va depinde de împrejurări.

Plecând dela aceste principii din dreptul comun, legiuitorul, — prin art. 5 al legii comunale rurale—regulează chestiunea stabilirii străinilor la sate, punând principiul că străinul ce voeşte să se stabilească într'o comună rurală trebuie să obţină autorizarea consiliului comunal[4]) — pe care

---

2) Domiciliul *este de mai multe feluri: 1)* civil, *acolo unde fiecare român îşi are principala sa aşezare (art. 87 şi urm. c. c.); acesta se subdivide în:* a) *ordinar—care se mai numeşte real sau general; şi* b) *de alegere—numit şi special; 2)* politic: *este, după alegerea fiecărui alegător, în oraşul, judeţul sau comuna în care-şi plăteşte darea directă sau unde-şi are proprietatea ori principalul său aşezământ (art. 35 leg. elect.); 3)* real, *sau o* reşedinţă *de şase luni în comună pentru alegătorii comunali (art. 2, alin. e leg. p. aleg. cons, comunal).*

3) *Vezi mai jos art. 10.*

4) *Atribuţiunea aceasta fiind rezervată numai consiliului comunal, rezultă că, comisia interimară, care*

n'o poate avea decât dacă îndeplineşte toate condiţiunile cerute de lege. Acest regim special a fost statornicit de legiuitor în interesul ordinei publice şi siguranţei interioare a statului.

Sancţiunea acestui regim este izgonirea din comună a străinilor, cari n'au obţinut autorizarea şi, totuş, continuă să steà în comună, contrariu dispoziţiunilor legii.

Autorizarea dată străinului, ce întruneşte condiţiunile legii, este actul care-i consfinţeşte domiciliul său real—cunoscut de autorităţi—şi pentru a cărui schimbare el trebuie să îndeplinească formalităţile cerute de codul civil. De aci rezultă că, un străin care domiciliază într'o comună urbană, sau a obţinut autorizarea de stabilire într'o comună rurală, nu se poate aşezà şi în altă comună, până ce n'a făcut autorităţii comunale a domiciliului său declaraţia că şi-l schimbă [1]), ceeace revine a zice că un străin nu se poate stabilì pe baza aceleiaşi autorizaţiuni decât într'o singură comună rurală, aceasta pentru a i se puteà controlà purtările de către autorităţile în drept a-i revocà stabilirea.

—după art. 16 din lege—face numai acte de pură administraţie, nu poate dà o asemenea autorizaţie. Deliberaţiunea ei în această chestiune este nulă de drept, potrivit art. 47, însă această nulitate nu prejudiciază dreptul străinului de a-şi îndreptà din nou cererea pentru stabilire către consiliul comunal (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 170/908, Bul. I, pag. 152. Vezi contra: 494/912, Bul. II, pag. 471).

1) *Astfel, s'a respins recursul unui străin care —având stabilirea şi exercitând comerţul de manufactură într'o comună rurală—a cerut să i se 'deà autorizaţiunea şi într'o altă comună rurală, în care voia să-şi deschidă altă prăvălie cu manufactură şi băcănie (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 728, Bul. III, pag. 914).*

Dacă străinul își are domiciliul real într'un oraș pe care nu l'a părăsit și prezența sa într'o comună rurală este reclamată numai de lucrările pământului și exploatarea viilor ce ține în arendă și aceasta numai pe timpul duratei contractului, stabilirea sa în acea comună nu are caracterul determinat de art. 5 din legea comunală rurală, așà că în acest caz nu mai este nevoie de autorizarea consiliului comunal rural (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 690[1909, Bul. III, pag. 905).

262. Condițiuni[1]). Pentru a obține autorizarea de a stà în comună—fie pentru a întreprinde un comerț sau industrie, fie a-și exercità o meserie sau profesiune, a munci la pământ, sau în orice alt fel—străinul trebuie să dovedească cu acte că îndeplinește următoarele condițiuni:

I. *Buna purtare.* Trebuie să probeze că în localitatea de unde a plecat a avut o purtare bună

---

1) *Legea comunală din 1877 prevedeà—prin art. 4—necesitatea autorizării consiliului comunal pentruca un străin să se poată stabili într'o comună rurală, însă nu precizà condițiunile ce trebuie să îndeplinească. Legea din 1904, cea dintâiu, impune anumite condițiuni, iar cea din 1908 le menține.*

Punându-se chestiunea dacă străinilor, stabiliți în comunele rurale înainte de 1904 și ale căror autorizațiuni au expirat, li se pot dà noui autorizațiuni, fără să li se prelindà actele prevăzute de art. 5, Consiliul administrativ permanent a hotarît că: „dispoziținnea acestui text (art. 5), având un caracter general și excepțiunile fiind de strictă interpretare, este învederat că străinii aflați înainte de 1904 în comunele rurale, fără autorizațiuni, sau cu autorizațiuni expirate, precum și cei ce ar voì să se stabilească din nou, trebuie să satisfacà toate condițiunile prescrise de citatul articol" (Aviz No. 803/909, Bul. IV, pag. 1218).

faţă de oameni şi de autorităţi şi că a respectat legile şi regulamentele în vigoare. In art. 5 nu se face nici o distincţiune asupra chestiunii de a se şti dacă autoritatea în drept a certificà buna purtare a străinului este aceea a ţării sale de origină sau autoritatea română, ci se mărgineşte a dispune ca certificatul să fie liberat de autoritatea competentă a locului de unde străinul a plecat. Aşà dar, dovada bunei purtări se face cu: *certificatul primăriei* locului de unde străinul a plecat—singura autoritate competentă a atestà buna lui purtare.

Certificatul de bună purtare trebuie să prezinte toate garanţiile sinceritătii, aşà că autoritatea chemată să libereze un asemenea act—numai primăria, fie urbană, fie rurală—cată să fie în stare a cunoaşte de aproape pe străin şi a puteà aveà informaţiunile necesare pentru stabilirea antecedentelor şi a conduitei sale. Prin urmare, când un străin cere pentru prima oară autorizarea de stabilire, dovada bunei purtări trebuie s'o facă cu un certificat liberat de autoritatea competentă din ţara sa de origină, singură în măsură de a-l dà (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 25/910, Bul. I, pag. 198) [1]).

In acest certificat trebuie să se arate că, în tot timpul cât a stat în comună, exercitându-şi meseria, profesiunea, etc., ce aveà şi până la data plecării sale, străinul a avut purtare bună.

---

1) *Legea nu cere ca străinul să prezinte şi o traducere a certificatului în limba română. De fapt, este mai bine şi lesnicios pentru autorităţi de a aveà şi traducerea actului. Totuş, lipsa unei asemenea traducţiuni nu poate îndreptăţi prefectura să respingă stabilirea, mai cu seamă când e constatat că străinul a prezintat şi traducerea certificatului de bună purtare. Dacă suspectează sinceritatea ei, prefectura poate recurge la un interpret oficial, spre a o verificà (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 314/910, Bul. II, pag. 457).*

Dacă din acea localitate se duce în alta — unde stă puțin timp fără autorizație—și apoi plecând de acolo, voiește să se stabilească într'o comună rurală cu autorizație în regulă, trebuie să probeze că și în vremea cât a stat în a doua localitate s'a bucurat de bună purtare, adică să aducă și din partea autorității respective un certificat (idem, 495/910, Bul. III, pag. 478).

Când străinul a stat mai mult timp în comuna în care voiește să se stabilească definitiv, fără să fi avut autorizație, poate probà buna sa purtare și cu un certifiact din partea primăriei acelei comune.

Certificatul liberat de autoritatea competentă română este valabil pentru următoarele categorii de străini: *a)* străinilor născuți în țară din părinți străini, dar supuși români; *b)* străinilor stabiliți în țară de un timp îndelungat, înainte de 1 Mai 1904; și *c)* celor veniți după această dată, dar cari — după ce au produs certificatul de bună purtare din țara lor de origină și au obținut autorizarea de stabilire într'o comună rurală—voesc să treacă în altă comună (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 25/910. Bul. I, pag. 198). Astfel, certificatul prezentat de un supus otoman—liberat de primăria unui oraș din țară, în care locuiește de un timp îndelungat — face dovada bunei purtări și nu i se mai poate pretinde un asemenea certificat din partea autorității țării sale de origină, pe care a părăsit-o de mai mult de 20 ani (Idem, 5/910, Bul. I, pagina 151).

Nu poate face dovada bunei purtări:

a) Certificatul liberat de primăria unei comune rurale, în care străinul a avut instalată o moară, când, de fapt, domiciliul lui era într'un oraș, așà că acea autoritate nu era competentă a-i atestà buna lui purtare. (Idem, 881/909, Bul. IV, pag. 1163);

b) Certificatul mai multor comercianți și proprietari din comuna urbană unde a domiciliat străinul. (Idem, 935 și 1082/909. id., pag. 1168 și 1177);

c) Dovezile liberate de cinci notabili ai comunelor, constatatoare despre buna purtare a lucrătorilor dela diferite fabrici (din jud. Prahova) cari stau în comune de mai mult de 10 ani. Ei trebuiŭ să aibe certificate liberate de primăriile în circumscripţia cărora sunt stabiliţi, atât pe baza cunoştinţii personale a primarilor, că acei străini au o bună purtare cu caracter de notorietate publică, cât şi a dovezilor de bună conduită ce ar dà locuitorii despre dânşii. (Idem, 25/910, Bul. I, pag. 198);

d) Certificatul liberat de poliţia sau de comisariatul circumscripţiei respective din oraşul unde străinul a domiciliat—acestea nefiind autorităţi competente (Idem, 118, 139, 219/909, Bul. I, pag. 161, 162, 166; 948/910, Bul. IV, pag. 909; 1522/911, Bul. IV, pag. 1400; 436/912, Bul. II, pag. 469; 875, 1056/912, Bul. IV, pag. 928 şi 932);

e) Certificatul, prin care primarul atestă că tot timpul cât străinul a stat în comună n'a avut judecată cu sătenii în materie penală. (Idem, 270/910, Bul. II, pag. 451);

f) Simpla dovadă, semnată de cinci locuitori din comuna în care străinul se stabileşte şi a exercitat comerţul de manufactură. (Idem, 495/910, Bul. III, pag. 473);

g) Certificatul primăriei oraşului în care a locuit, când e constatat din acte că, în intervalul de timp de care se face menţiune în acel certificat, străinul a domiciliat în alt oraş şi într'o comună rurală, de unde a fost îndepărtat pentru rea purtare, ca fiind implicat într'un faliment fraudulos. (Idem, 1006/910, Bul. IV, pag. 914),

Constitue o dovadă că străinul nu are bună purtare, şi deci consiliul comunal sau prefectura poate respinge stabilirea:

a) Când se constată că — având o moară în comună—străinul ademeneşte pe săteni să vie să macine la moara sa, şi că-i înşeală, vânzându-le

alimente în schimbul unei cantităţi de porumb de o valoare mult mai mare (Idem 867/910, Bul. IV, ,pag. 902);

b) Când e constatat că străinul a fost în repetate rânduri condamnat pentru loviri şi insulte (Idem, 501/912, Bul. II, pag. 473);

c) Constatarea personală a prefectului că străinul speculează populaţia, atât la desfacerea produselor de băcănie, dar mai cu seamă la cumpărările de cereale, singura sa preocupare fiind de a se îmbogăţi fără scrupul, dând naştere la nemulţumiri şi plângeri din partea celor înşelaţi şi că el caută să se sustragă legii şi să nesocotească măsurile ordonate în virtutea ei de autorităţile superioare (Idem, 777/912, Bul. III, pag. 693).

Nu poate învedera lipsa bunei purtări şi deci să justifice respingerea autorizării pe acest motiv:

a) Faptul că străinul, în calitate de administrator de moşie, se poartă rău cu locuitorii — mai cu seamă când el a dovedit buna purtare cu certificat în regulă (Idem, 995/909, Bul. IV, p. 1169);

b) Neînţelegerile ce străinul — de meserie cojocar — ar fi avut cu locuitorii pentru că nu le-a executat la timp şi în condiţiuni bune lucrul ce l-au comandat — aceasta constituind cel mult o neglijenţă sau lipsă de exactitate în efectuarea comenzilor (Idem, 310/910 ,Bul. II, pag. 456);

c) Faptul că străinul, în calitate de contabil la o moşie, ar fi nedreptăţit pe unii locuitori la plata muncilor făcute de ei pe moşie—când a prezentat certificate de bună purtare în regulă (Idem, 503/910, Bul. III, p. 476).

II. *Satisfacerea obligaţiunilor legii de recrutare* sau în ţara de origină sau în ţara noastră, dacă este major.

Dovada îndeplinirii acestei condiţiuni se face cu unul din următoarele acte:

a) Libretul matricol de concediat sau rezervist;

b) Certificat liberat de depozitul de recrutare constatator de efectuarea serviciului militar;

c) Certificatul original de scutire sau dispensă, liberat de consiliul de revizie sau un certificat din partea depozitului de recrutare, prin care se constată scutirea sau dispensa, ori dela prefectura județului, că a satisfăcut obligațiile legii de recrutare;

d) Hotărîrea consiliului de recrutare al țării de origină, tradusă în românește;

e) Certificatul biuroului de recrutare al județului prin care se constată că străinul este trecut în registrul matricol exclus de consiliul de revizie ca fiind trecut de etate.

Supușii austro-ungari, prin singur faptul că au un pasport pe numele lor, dovedesc satisfacerea serviciului militar.

Nu face dovadă despre satisfacerea obligațiilor legii de recrutare:

a) Mărturia a cinci locuitori, cari încredințează că străinul s'a prezentat înaintea consiliului de revizie și a fost dispensat ca unic fiu la mamă văduvă (Idem, 187/908, Bul. I, pag. 154);

b) Simpla afirmațiune că, deși se află în țară la vârsta când urmă să facă armata, însă din necunoștința legii nu a cerut înscrierea în listele de recensământ (Idem 531/909, Bul. III, pag. 894);

c) Certificatul prin care primarul unei comune rurale atestă că un străin evreu a participat la recrutare sau a satisfăcut legea recrutării — întrucât primarul nu este o autoritate competentă a liberà asemenea acte (Idem, 649/909, Bul. III, pag. 900; 593/912, Bul. II, pag. 475);

d) Simpla afirmațiune că a fost dispensat de serviciul militar (Idem 203/910, Bul. I, pag. 166);

e) Certificatul depozitului de recrutare din țară, prin care se atestă că străinul a fost șters din controalele armatei ca fiind supus unei protecțiuni străine. In acest caz trebuie să aducă un certificat

dela autoritatea competentă a țării sale de origină (Idem, 247/909, Bul. I, pag. pag. 170).

Sunt scutiți de a mai probă satisfacerea serviciului militar:

a) Străinii născuți în țară cari au o vârstă înaintată — dela 46 ani în sus — pe care însă trebuie s'o dovedească cu actul de naștere sau proces-verbal de constatarea etății conform codului civil și regulamentului actelor de stare civilă sau cu actul de căsătorie (Idem, 43/910, 833/913, Bul. I, III, pag. 154, 836), și aceia cari după actuala lege a recrutării sunt trecuți în gloate (Idem, 43/910, Bul. I pag. 154; 101/911 Bul. I, pag. 384);

b) Supușii otomani, de altă religiune decât cea mahometană — cari sunt scutiți de serviciul militar în schimbul plății unei dări anuale (Idem, 494, 508/910, Bul. II, pag. 473, 477);

c) Supușii străini cari sunt de câțiva ani în țară și au vârsta dela 46 ani în sus — după cum rezultă din pasportul lor (idem 509/910, Bul. II, pag. 478).

III. *Moralitatea*, adică să probeze că nu a fost condamnat pentru crime sau delicte — condițiune care este în strânsă legătură cu buna purtare.

Dovada îndeplinirii acestei condițiuni se face prin:

a) Certificatele liberate dela grefa tribunalului în circumscripția căreia a locuit străinul;

b) Certificatele judecătoriei ocolului de care aparținut sau aparține.

Legea nu determină termenul pentru care trebuie să se probeze că străinul nu a suferit condamnațiuni. In mod obișnuit se cercetează 10 ani în urmă dela data cererii și grefierul tribunalului și judecătorul certifică pentru ce anume fapte a fost condamnat.

Dacă sunt mai multe secțiuni la tribunal, se va lua dela fiecare câte un certificat — pe coală timbrată a 1 leu.

Când străinul se stabilește pentru întâia dată în țară la noi, poate face dovada moralității — ca și a

bunei purtări — cu un certificat din partea primăriei comunei de unde a plecat, din țara sa de origină (C. A. P. Aviz 754/909, Bul. III, p. 917) sau cu extracte din buletinele oficiului de caziere judiciare al cantonului de care ține comuna sa de origină (Idem 790/909, id. p. 1155); ori cu certificat din partea ministerului de justiție al țării sale (315 din 1910, Bul. I, pag. 302).

Dacă însă a mai domiciliat într'o comună rurală din țară, pe lângă actul dela comuna sa de origină, mai trebuie să prezinte și dovada că dela venirea sa în țara românească și până la data cererii de stabilire în noua comună, nu a fost condamnat pentru vreun fapt penal calificat crimă sau delict (Idem, 790/909, id. p. 1155; 315/913, Bul. I, pag. 302).

Nu pot face probă despre moralitate — ca emanând dela autorități necompetente:

a) Certificatul primarului comunei în care străinul voește să se stabilească, prin care se constată că n'a fost condamnat pentru crime sau delicte (Idem, 699 din 1909, Bul. III, p. 908; 248/910, Bul. I, p. 171; 986/910, B. IV, p. 913) — sau pentru vreun fapt penal ori infamant (Idem, 3/910, Bul. I, pag. 150);

b) Simpla atestare, făcută prin deliberațiunea sa de către consiliul comunei în care străinul se stabilește, cum că n'a fost condamnat pentru crime sau delicte (Idem, 735/909, Bul. III, pag. 916);

c) Certificatul grefei tribunalului constatator că străinul n'a fost condamnat pentru vreun fapt infamant — cât timp nu atestă necondamnarea pentru crime sau delicte (Idem, 118/910, Bul. I, pag. 161);

d) Certificatul judecătoriei de ocol, prin care se constată că un străin n'a suferit nici o condamnațiune penală, nu e suficient spre a face dovada necondamnării pentru crime sau delicte, de oarece în competența judecătorului nu intră și judecarea crimelor; așà că dacă, în afară de acest act, străinul nu mai prezintă altă dovadă despre necondamnare, nu poate obține autorizarea de stabilire (Idem, 897 din 1910, Bul. IV, pag. 906);

e) Certificatul legalizat de prefectura poliţiei, constatator că n'a fost condamnat pentru crime şi delicte (Idem 1059/912, Bul. IV, p. 932).

Constitue o dovadă a lipsei de moralitate şi deci a relei purtări, aşà că poate motivà respingerea stabilirii:

a) Delictul de lovire pentru care străinul a fost pedepsit cu aplicarea art. 238 alin. II combinat cu art. 60 alin. ultim din codul penal (Idem, 364/908, Bul. II, pag. 359);

b) Delictul de injurie, pedepsit de art. 299 c. pen. (Idem 365/908, idem, pag. 360);

c) Certificatul judecătoriei ocolului urbei în care a domiciliat străinul, din care rezultă că a fost condamnat în timpul celor 5 ani din urmă în mai multe rânduri pentru contravenţiuni şi injurii, precum şi pentru delictul de lovire (Idem, 1284/911, Bul. III, pag. 1177);

d) Constatarea că străinul a fost condamnat la un an şi jumătate închisoare corecţională pentru faptul prevăzut şi pedepsit de art. 126 (falsificare de înscrisuri) combinat cu art. 53 (ascunderea lucrurilor de furat, tăinuire) şi art. 40 (recidivă) din codul penal (Idem, 757/912, Bul. III, pag. 692).

Nu poate învederà lipsa de moralitate şi deci să constitue un motiv de respingere sau revocare a stabilirii:

a) Faptul că un străin a construit o moară într'o comună rurală fără să aibă autorizaţia prevăzută de art. 91 din legea comunală rurală şi art. 36 din regulamentul pentru industriile insalubre, întrucât chiar dacă ar fi fost condamnat pentru contravenţiune la lege şi regulament, aceasta nu intră în prevederile art. 5 (Idem, 5/910, Bul. I, pag. 151);

b) Faptul că a fost condamnat la 10 lei amendă pentru insultă — pe baza art. 300, 396 alin. II şi art. 60 alin. ultim din codul penal — care fiind calificat ca contravenţiune şi pedepsit ca atare, nu intră

în prevederile art. 5 din legea comunală rurală (Idem 968/910, Bul. IV, pag. 912).

— Pentru aceste trei condițiuni, străinul mai poate aduce ca dovadă orice act al autorităților din statul al cărui supus este — act tradus în românește — din care să reiasă că a avut o bună purtare, că n-a fost condamnat și că a făcut serviciul militar.

IV. *Capitalul de 1000 lei* este a patra condițiune ce se cere străinului — aceasta pentru ca, stabilindu-se în comună, să se poată ocupà cu ceva și să aibă cu ce se întreține.

Dovada capitalului străinul o poate face în mod general cu:

a) Recepisa administrației financiare sau a Cassei de depuneri despre consemnarea sumei de 1000 lei pe numele său;

b) Numerariul prezentat consiliului comunal care e dator să se convingă că în adevăr acei bani sunt proprii ai străinului, iar nu împrumutați ocazional;

c) Proprietăți imobiliare în comunele urbane și aceasta se probează printr'un certificat din partea percepției sau administrației financiare despre plata foncierii și dărilor pentru acele proprietăți;

d) Facturi de mărfurile depozitate în stabilimentele sale — dacă mărfurile sunt estimate de experți orânduiți de consiliul comunal și chiar cu mărfurile din prăvălie, dacă sunt evaluate de acei experți (Idem, 191/908, Bul. I, pag. 155)[1]).

Constitue o probă despre îndeplinirea condițiunii capitalului:

1. Certificatul primăriei comunei unde străinul voește să se stabilească, din care rezultă că primarul și membrii consiliului comunal au luat cunoștință de numerariul de 1000 lei ce le-a fost prezentat și de

---

1) *Mai târziu, Consiliul a hotărît că facturile de mărfuri nu pot face dovada capitalului (Aviz 709, 760/912, Bul. III, pag. 687, 693; 396/913, Bul. II, pag. 610).*

marfa din prăvălie (Idem 11/909, Bul. II, pag. 480);

2. Afirmaţiunea din deliberaţiunea consiliului comunal că acesta s'a convins *de visu* că străinul posedă capitalul în numerariu (Idem, 650/909, Bul. III, pag. 900);

3. Un contract autentificat de tribunal, prin care un străin se însărcinează cu efectuarea unei lucrări de o valoare însemnată, de oarece aceasta presupune existenţa unui capital iniţial (Idem, 371/908, Bul. II, pag. 360);

4. Chitanţa unei bănci sau societăţi din care să rezulte că s'a primit dela străin pentru contul său propriu o sumă de bani mai mare de 1000 lei (Idem, 301/909, Bul. II, pag. 491);

5. Efecte de stat, titluri de rentă sau bonuri ale creditului urban de Iaşi sau Bucureşti, lângă care trebuie să anexeze şi un borderou (Idem, 419/909, Bul. III, pag. 892; 112/910, Bul. I, pag. 160);

6. Contractul de asociaţiune autentificat de tribunal — intervenit între străin şi altă persoană — pentru exploatarea unei industrii, cu un mare capital social (Idem, 785/909, Bul. IV, pag. 1153);

7. Recepisa administraţiei financiare de depunerea ca garanţie pentru stabilire a unui titlu de rentă 4%, pe lângă care trebuie să prezinte şi un borderou dela vânzătorul acelui titlu (Idem 112/910, Bul. I. p. 160).

Nu pot face dovada capitalului, ca emanând dela autorităţi necompetente:

1. Mărturia unor locuitori din comuna unde străinul se stabileşte, cum că e persoană solvabilă şi are în marfă capital de peste 1000 lei (Idem, 187/908, Bul. I, p. 154);

2 Certificatul, prin care primarul unei comune urbane nereşedinţă atestă că un străin are imobile în oraş, capital numerar 1000 lei, şi polite de aceeaş valoare semnate în ordinul său — întrucât acest act emană dela o autoritate necompetentă (Idem 706/908, Bul. II, pag. 218);

3. Certificatul prin care primarul unei comune rurale constată şi estimează el însuşi proprietăţile ce

are un străin pe teritoriul acelei comune (Idem 755 din 1908, Bul. I/909, pag. 220) sau mărfurile şi diferitele obiecte din prăvălia sa (Idem, 794/909, Bul. IV, pag. 1156);

4. Certificatul liberat de administraţia fabricei unde a lucrat străinul, constatator că are o casă în valoare de 1400 lei, construită pe terenul de lângă fabrică (Idem, idem);

5. Certificatul prin care primarul comunei, în care străinul voeşte să se stabilească, atestă că are un capital de 1000 lei (id. 541/909, Bul. II, pag. 894; 1026/909 Bul. IV, pag. 1171; 397/11, Bul. I, pag. 389); sau mai mult, în afară de marfa din prăvălie (699 din 1909, Bul. III, pag. 908);

6. Certificatul prin care primarul comunei de stabilire atestă că străinul are o prăvălie cu mărunţişuri într'un sat pendinte de acea comună şi un număr oarecare de oi cu mieii lor (Idem, 653/909, Bul. III, pag. 901); sau mai multe vite, (vaci, boi, juncani, cai) cari reprezintă un capital de 1000 lei (Idem, 870, 932/909, Bul. IV, pag. 1161, 1167);

7. Idem, idem că a exercitat comerţul de băcănie, bogaserie şi cereale — având şi meseria de dulgher— şi că dispune de un numerariu de 1000 lei şi de marfă în valoare de 4000 lei (Idem, 660/909 Bul. III, pag. 903);

8. Simpla afirmaţiune a străinului — nebazată pe nici un act — despre posesiunea unei vii cu toate obiectele necesare, în valoare de 10.000 lei, şi semănăturile a 15 fălci pământ (Idem, 690/909, id. pag. 905); sau că are marfă în prăvălie în valoare de 5000 lei (id. 979/909, Bul. IV, pag. 1149);

9. Certificatul emanat dela o persoană particulară, prin care atestă că străinul are depuşi, spre păstrare, în mâinile sale suma de peste o mie lei (Idem, 708 din 1909, Bul. III, pag. 909);

10. Actul prin care exploatatorul unei păduri garantează pe străin cu suma de 1000 lei pentru tot

timpul cât îl va avea ca credincios la pădure (Idem, 788/909, Bul. IV, pag. 1154);

11. Simpla afirmaţiune a străinului că are, împreună cu tatăl său, o fabrică de cărămidă şi ceramică în comuna unde se stabileşte, pentru care li s-au acordat şi avantajele legii industriale — fără a prezentă însă actul de asociaţiune (Idem, 790/909, id. pag. 1155);

12. Contractul constatator că străinul este angajat ca vătaf la o moşie cu salariu de 750 lei anual şi alte accesorii, ca: porumb, grâu, etc. (Idem, 918/909, id., pag. 1166);

13. Certificatele semnate de mai mulţi comercianţi şi proprietari dintr'o comună urbană, prin cari se atestă că străinul posedă un capital mai mare de 1000 lei (Idem, 935/909, id., pag. 1168);

14. Contractul de prestare de servicii prin care un străin este angajat ca contabil la moşie cu o remuneraţie de 2000 lei anual (Idem, 1042/909, id., p. 1173);

15. Procesul-verbal dresat de notarul comunei unde străinul voeşte să se stabilească, constatator că el posedă mărfuri şi mobile în valoare de 2000 lei (Idem, 1043/909, id., pag. 1174);

16. Contractul dotal nu face dovadă deplină despre existenţa capitalului de care se vorbeşte întrânsul, ca să servească străinului drept act probatoriu al capitalului cerut de art. 5 (Idem, idem);

17. Facturile de mărfuri dela diferiţi comercianţi în valoare de peste 1000 lei, dacă mărfurile trecute în ele nu sunt evaluate de experţi orânduiţi de autoritatea comunală (Idem, 154/910, Bul. I, pag. 163; 827/910, Bul. IV, pag. 902);

18. Simpla afirmaţiune a străinului că are mărfuri în prăvălia sa până la concurenţa sumei de 1000 lei (Idem, 182/910, Bul. I, pag. 164);

19. Simpla afirmaţie că, fiind arendaşul unei mori, are totdeauna în magazii porumb în valoare de peste 1000 lei (Idem, 184/910, idem 165);

20. Certificatul prin care primarul comunei de sta-

bilire atestă că străinul posedă vite, mobile, lucruri în casă, argintării şi bijuterii în valoare de 4800 lei (Idem, 272/910, Bul. II, pag. 452); sau avere de 1000 lei (Idem, 1647/911, Bul. IV, pag. 1408);

21. Contractul de angajarea sa ca ajutor-contabil şi cassier la o moşie (Idem, idem); sau ca administrator de moşie (Idem, 1645/911, Bul. IV, pag. 1406);

22. Certificatul primăriei comunei de stabilire constatator că străinul este mămular (negustor ambulant de mărunţişuri) şi are marfă în valoare de 1000 lei (Idem, 401/910, Bul. II, pag. 461) sau că străinul are în hambare grâu şi orz pentru vânzare în valoare de 1000 lei (Idem, 155/912, Bul. I, pag. 172);

23. Actul de angajament ca vătaf de moşie (Idem, 454/910, Bul. II, pag. 468);

24. Simpla afirmaţiune din deliberaţiunea consiliului comunal cum că străinul dispune de un capital trecut de 1000 lei, în bani sau mărfuri, nu este suficientă spre a face dovada capitalului, estimaţia nefiind făcută de experţi numiţi de consiliu, (Idem, 495/910 B. II, p. 473; 54/911, Bul. I, pag. 383; 875 din 1912, Bul. IV, pag. 928);

25. Procura prin care un străin supus otoman este însărcinat de un comerciant cu conducerea comerţului de manufactură şi coloniale (Idem, 555/910, Bul. II, pag. 482);

26. Certificatul prezentat consiliului comunal prin care o casă de comerţ arată că străinul are un capital de 1000 lei (Idem, 564/910, id. pag. 483);

27. Contractul de subarendarea unei mori cu o chirie anuală de 250 lei (Idem, 892/910, Bul. IV, pag. 905);

28. Certificatul poliţiei oraşului unde străinul a domiciliat, constatator că posedă capitalul de 1000 lei (Idem, 948/910, id. pag. 909);

29. Menţiunea din deliberaţiunea consiliului comunal că a prezentat în numerariu 600 lei şi că are marfă în prăvălie până la completarea sumei de 1000 lei (idem, 990/910, id. pag. 913);

30. Un act de cesiune ipotecară — autentificat de judecătorie — pentru suma de 1500 lei (Idem, 174 din 1911, Bul. I, pag. 385);

31. Afirmaţiunea consiliului comunal că străinul exercită comerţul de vite (Idem, 882/911, Bul. II, pag. 844);

32. Extractul de înscriere a firmei la tribunal (Idem, 1344/911, Bul. III, pag. 1180);

33. Afirmaţiunea străinului că posedă vite în valoare de 1000 lei (Idem, 1375/911, idem 1181);

34. Contractul de angajament ca conducător al unei prăvălii, având un salariu de 600 lei anual (Idem, 1548/911, Bul. IV, pag. 1400);

35. Afirmaţiunea făcută de către primar înaintea consiliului comunal sau certificatul liberat de el, constatator cum că străinul i-a prezentat în numerariu suma de 1000 lei (Idem, 1597/911, id. 1404; 341/913, Bul. I, pag. 303);

36. Actul de vânzare-cumpărare a unui imobil urban transcris la tribunalul respectiv, certificatul tribunalului constatator că imobilul nu are nici o sarcină ipotecară şi 21 chitanţe de achitarea contribuţiunilor către stat, judeţ şi comună (Idem, 436/912, Bul. II, p. 469); sau actul de vânzare-cumpărare, autentificat de judecătoria ocolului urban, doveditor că posedă un imobil în valoare de 1500 lei (987/913, Bul. III, pag. 841).

V. *Meseria*. Este scutit de a mai face proba capitalului de 1000 lei străinul care are o meserie, întrucât în acest caz este prezumpţia că îşi va puteà câştigà existenţa.

Dovada meseriei trebuie făcută conform dispoziţiunilor legii pentru organizarea meseriilor [1]). In

1. *In vechea lege din 1902 art. 4 şi 8 vorbeau despre probele meseriei:*

Art. 4. — *„Străinii spre a fi admişi, conform condiţiunilor acestei legi, la exerciţiul unei meserii, vor trebui să dovedească că există în ţara lor dreptul de*

mod obișnuit carnetul de lucrător meseriaș sau brevetul de maestru (noua lege le numește *carte de calfă* și *carte de meșter)* ce se obține dela corporația meseriașilor, din orașul unde a domiciliat (actualmente dela comitetul breslei), sunt actele cu cari străinul poate probà meseria ce are.

Mai constitue o probă a meseriei:

1. Certificatul președintelui corporației meseriilor unite, prin care se constată că străinul este maestru brutar și că brevetul său fiind pierdut s'a făcut publicație prin Monitorul Oficial, urmând a i se liberà altul (C. A. P. Aviz No. 575/909, Bul. III, pag. 896);

2. Recipisa casierului corporației meseriașilor, din care rezultă meseria străinului (Idem 203/910, Bul. I, pag. 166);

Nu constitue o probă despre îndeplinirea acestei condițiuni:

1. Singurul fapt că străinul exercită meseria de tinichigiu — fără a prezentà brevetul de lucrător sau maestru — și că locuitorii din comuna unde voește

---

reciprocitate pentru români.—In lipsă de o asemenea dovadă ei vor trebui să obțină autorizarea prealabilă dela Camera de comerț și industrie.

Art. 8.— *Nimeni nu e admis a exercità o meserie pe socoteala sa proprie și a-și face din exercițiul meseriei principala sa ocupare, dacă nu va aveà* brevetul de maestru.—*Numai maeștrii pot întrebuința, în exercițiul meseriei lor, elevi sau lucrători. In cazul acesta ei se mai numesc patroni".*

Noua lege de organizare a meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești din 27 Ianuarie 1912, menține aceste dispoziții — chestia reciprocității și a probei cu cartea de meșter *(în loc de brevet de maestru) — în art. 5 și 9, cu deosebirea că autorizarea de a exercità meseria în caz când nu se probează reciprocitatea, se dă de Casa centrală (art. 5 alin. II).*

să se stabilească au nevoie de un asemenea meseriaș (Idem, 625/909, Bul. III, pag. 898);

2. Dovada secretarului corporației, constatatoare că străinul a cerut liberarea unui brevet de maestru (Idem, 661/909, id. pag. 904);

3. Exercitarea comerțului de coloniale, manufactură, cereale și fierărie nu constitue o meserie și nu poate scuti pe străin de dovada meseriei sau a capitalului de 1000 lei (Idem, 397/911, Bul. I. pag. 389).

263. — Cazurile de scutire. După alineatul ultim al art. 5 sunt scutiți de a avea autorizarea de stabilire a consiliului comunal — deci nu li se cere satisfacerea condițiunilor de mai sus—următoarele categorii de străinii: *a)* străinii muncitori cari vin vremelnic în grupe pentru lucrări agricole sau industriale [1] și *b)* servitorii cu simbrie, între cari trebuie să se înțeleagă numai categoriile de servitori cuprinse în enumerarea limitativă a art. 2 din legea servitorilor [2]).

Ca să poată beneficia de această scutire, atât muncitorii, cât și servitorii trebuie să-și dovedească această calitate cu acte de angajament în regulă.

Nu pot fi scutiți, întrucât nu intră în categoriile ultimului alineat al art. 5:

a) Lucrătorii străini cari vin în țară pentru cultura zarzavaturilor. Aceștia sunt obligați să obție

---

1) *Indivizii cari compun grupele de muncitori străini ce intră în țară, trebuie să aibă însă, pe lângă paspoartele viza'e de consulatele lor din țara noastră și bilete de liberă petrecere în România, conform art. 1 din regulamentul respectiv.*

2) *Biurourile de servitori sunt obligate apoi să pretindă servitorilor nu numai pasportul, dar și biletul de liberă petrecere lipit pe pasport; iar pe condicuță să facă mențiune atât de numărul pasportului, cât și de acela al biletului — acte pe cari le vor reține conform legii asupra servitorilor.*

autorizarea de stabilire şi să plătească taxa de pază (Aviz 669/908, B. I, 909, pag. 272);

b) Străinii supuşi otomani, angajaţi ca vânzători în prăvălii de manufactură şi mărunţişuri — cari nu intră în enumerarea art. 2 din legea servitorilor (Idem 429/909, B. III, pag. 893);

c) Custozii străini trimeşi de diferitele societăţi din ţară în localităţile unde ele au moşii sau alte averi date în custodie. Ei trebuie să obţie autorizarea consiliului comunal respectiv pentru şederea lor mai mult sau mai puţin îndelungată în acele localităţi (Idem 761/909, B. IV, pag. 1217);

d) Străinul angajat cu contract ca: vameş la pădure (Idem, 771/909, B. IV, p. 1151); vătaf de moşie (Id. 918/909, B. IV, pag. 1166; 454/910, B. II, p. 468); contabil la moşie (id. 1042/909, B. IV, p. 1173); vânzător de prăvălie (id. 88/910, B. I, pag. 157); magazioner la un comerciant de cereale (id. 247/910, B. I, p 170); ajutor de contabil şi cassier la o moşie (id. 272/910, B. II, p. 452); vânzător şi cumpărător în prăvălia arendaşului moşiei (id. 472/910, B. II, p. 470); administrator de moşie (id. 1645/911, B. IV, pag. 1406).

De asemenea nu poate fi scutit de autorizare un străin stabilit de 16 ani în comună şi căsătorit cu o româncă, pe care autoritatea comunală l-a tolerat numai pe baza pasportului şi a biletului de liberă petrecere, cu atât mai mult când se constată că a avut purtări rele pe unde a mai stat şi a suferit închisoare pentru furt (id. 3/911, B. I, pag. 409).

—In afară de aceste categorii de scutiţi, s'au mai admis de către Consiliul administrativ — pe cale de excepţiune — şi:

a) Arendaşii şi cultivatorii de vii, cu domiciliul principal în oraşe, a căror prezenţă în comuna rurală este reclamată numai de lucrările pământului şi exploatarea viilor ce ţin în arendă şi aceasta numai pe timpul cât durează contractul (Aviz 690/909 Bul. III, pag. 905; 237/910, B. I, pag. 169);

b) Străinul care dovedeşte că este stabilit într'o comună rurală de vreme îndelungată (31 ani), că în acest timp nu s'a bucurat de nici o protecţie străină, că s'a căsătorit cu o româncă, că are bune putări în societate, că nu a suferit nici o condamnaţiune pentru crime sau delicte şi că posedă o casă şi pământ arabil (Idem, 853/909, B. IV, pag. 1160).

Sunt scutiţi de dovada capitalului şi a meseriei: străinii cari au ocupaţiuni tehnice sau prepuşi în direcţia şi administraţia stabilimentelor industriale ori comerciale sau a exploataţiunilor forestiere, miniere, agricole, etc. Aceştia vor face numai dovada titlurilor de studiile ce posedă, împreună cu celelalte condiţiuni impuse de art. 5 (Idem, 659/910, B. III, pag. 708).

Nu pot fi scutiţi însă de a probà capitalul sau meseria conform legii: *a)* străinul angajat cu contract ca vânzător de prăvălie (id. 88/910, B. I, pag. 157); *b)* ca contabil (1042/909, B. IV, pag. 1173); *c)* ca ajutor contabil şi cassier la o moşie (id. 272/910, B. II, pag. 452); *d)* ca vătaf de moşie (Id. 454/910, B. II, p. 468).

264. — Aprobarea. Când străinul prezintă — cu o petiţie — toate dovezile cerute de lege, consiliul comunal, convocat în regulă şi participând la şedinţă şi delegaţii sătesti, ia în deliberare cererea de stabilire şi după cum actele sunt în regulă sau nu, dă o hotărîre de aprobare sau respingere.

Pentruca deliberaţiunea consiliului să fie valabilă este supusă aprobării prefectului de judeţ care deasemenea — după cum găseşte de temeinice probele cu cari străinul dovedeşte satisfacerea condiţiunilor cerute de art. 5 — dă o decizie de aprobare sau respingere (art. 52 No. 8 I, com. rurală)[1]).

---

1) *Când prefectura a respins cererea, certificatul prezentat în recurs — prin care primarul comunei atestă că străinul îndeplineşte toate condiţiunile pre-*

265. — Drept de recurs. Decizia prefecturii nu e definitivă, ci supusă recursului la ministerul de interne în termen de 15 zile libere dela afişarea ei în comună. Dreptul de recurs aparţine părţii interesate[1]) —adică străinului—în cazul când i s'a respins cererea, şi consiliului comunal, dacă prefectura n'a aprobat deliberaţiunea sa, precum şi sfatului satului (art. 72 l. com. rurală).

In recurs străinul poate aduce toate actele ce a prezentat consiliului comunal şi prefecturii, precum şi altele cari au lipsit şi despre cari s'ar face menţiune în decizia de respingere. Dacă aceste acte nu sunt suficiente spre a face dovada condiţiunilor din lege şi inclusiv a aceleia pentru care se respinsese cererea către prefectură, motivul din decizia ei fiind înlăturat, ministerul — admiţând recursul — înţelege stabilirea străinului.

Termenul de pronunţare. Inainte de a se rosti asupra recursului ministerul ia avizul Consiliului administrativ, aviz care în aceste chestiuni nu e obligator. Dacă ministerul nu se pronunţă asupra recursului în termen maxim de 45 zile dela înregistrarea lui, recursul se consideră de drept admis, rămânând casată decizia ce s'a atacat (art. 73 eadem).

266. — Repetarea cererii. In materie de stabilire nu este vorba de autoritatea lucrului judecat, aşă că dacă o cerere a fost respinsă, străinul o poate repetă înaintea consiliului comunal, atunci când este în măsură să prezinte toate actele necesare (C. A. P. Aviz 99/909, Bul. II, pag. 483).

---

scrise de art. 5 şi pe baza căruia consiliul comunal i-a dat autorizaţia, nu poate face dovadă, deoarece emană dela o autoritate necompetentă (Aviz 725/909, B. III, pag. 912).

1) *Prin* părţi interesate *trebuie să se înţeleagă numai acelea cari au raport direct şi personal cu chestiunea supusă recursului. Deci, un locuitor din comună nu poate face recurs (Aviz 832/913, Bul. III, p. 835)*

Conform acestui principiu, consiliul comunal este în drept a se pronunță asupra unei noi cereri de stabilire și nu se poate susține că, dacă a existat înainte o deliberațiune de respingere a autorizării sau o deciziune de izgonire a acelui străin dată de prefectură, deliberațiunea prin care consiliul se rostește asupra nouăi cereri, este izbită de nulitate pe baza art. 47 din legea comunală rurală ca fiind contrarie legilor și regulamentelor (Idem, 81/908, Bul. I, pag. 150; 867/910, B. IV, pag. 902).

267. — Caracterul autorizațiunii este *revocabilitatea*, adică ea nu are un caracter perpetuu, ci e valabilă atâta timp cât străinul îndeplinește condițiunile necesare pentru a o obține și cât stă în comună. Nu poate, deci, invocă în favoarea sa autorizarea obținută cu 4 ani în urmă străinul, care plecând din comună a revenit tot acolo, sau s'a dus în altă comună; cu alte cuvinte, nu se poate susține că el are un drept câștigat, de oarece în intervalul cât a lipsit din localitate e posibil să fi pierdut una din condițiuni, așà că în acest caz, e dator să prezinte din nou actele trebuincioase spre a dobândì o nouă autorizare (Idem, 267/909, B. II, pag. 488; 728/909, B. III, pag. 914; 445/910, B. II, pag. 465).

Revocarea. Când străinul a pierdut buna purtare, a fost condamnat pentru crime sau delicte, nu mai are capitalul de 1000 lei sau nu mai poate exercità meseria, consiliul comunal — prin o nouă deliberațiune — îi retrage autorizarea de stabilire; iar prefectul, dacă găsește întemeiată hotărîrea consiliului, intervine la minister pentru îndepărtarea din comună a acelui străin (art. 52 § 8 l. c. r.).

Deciziile consiliului și ale prefecturii trebuie să fie motivate și bine justificate în ce privește pierderea vreuneia din condițiunile de mai sus (Aviz 1057 din 1909, B. IV, pag. 1175).

Este cazul a se încuviința revocarea autorizațiunii de stabilire:

1. Când străinul are purtări rele cu locuitorii și se

constată din însăș declarația lui că a sedus pe fiica unei văduve — întrucât în acest caz a pierdut condițiunea bunei purtări (Idem, 305/910, B. II, p. 455);

2. Când speculează pe săteni, femei și copii, luându-le producte pe prețuri derizorii, e dăunător ordinei și siguranței comunei, provocând scandaluri și bătăi (Idem 882/910, B. IV, p. 904);

3. Când speculează pe locuitori — luându-le camătă — și a' suferit diferite condamnațiuni pentru delicte ce rezultă din adresele judecătoriei respective și cărțile de judecată penală (Idem, 681, 697 din 1913, B. II, pag. 612 și 614; 921/913, B. III, p. 839).

Nu poi justificà revocarea autorizațiunii:

1. Simplele afirmațiuni din deliberațiunea consiliului comunal sau decizia prefecturii: că străinii—a căror revocare de stabilire s'a hotărît — sunt periculoși societății și pricinuesc turburări, fără a fi bazate pe fapte precise și concludente, nu pot motivà, în înțelesul legii, retragerea autorizării (Aviz 560/908, Bul. I/909, pag. 216);

2. Faptul că ține în prăvălia sa — în stare de murdărie — marfă stricată și că înșeală pe locuitori dându-le lipsă la cântar — fapte nedovedite cu o hotărîre judecătorească și cari fiind caracterizate contravențiuni și pedepsite conform legii sanitare și regulamentului asupra privegherii alimentelor și art. 395 c. pen., nu intră în prevederile art. 52 din l. com. rurală (Aviz 883/909, B. IV, p. 1164); și mai cu seamă când străinul dovedește cu certificatul medicului circumscripției rèspective că articolele de băcănie puse în consumație au fost totdeauna de o bună calitate și localul n'a lăsat nimic de dorit în ce privește curățenia (Idem, 341/911, B. I, pag. 387);

3. Faptul că are în prăvălie — instalată într'un local neigienic — marfă de proastă calitate; așà că bine a procedat prefectura când n'a aprobat hotărîrea consiliului comunal de revocarea autorizațiunii

pe acest motiv. Dacă, însă, consiliul comunal, făcând recurs la minister, aduce noi motive în sprijinul retragerii autorizării — de cari prefectura n'a avut cunoştinţă când şi-a dat decizia — urmează ca acele motive să facă obiectul unei alte deliberaţiuni care apoi să fie supusă aprobării prefecturii (Idem, 289 din 1910, Bul. II, p. 454);

4. Simplele afirmaţiuni că străinul are purtări rele şi speculează pe locuitori, nesprijinite pe vreun fapt precis şi concludent (Idem, 803, 898/910, B. IV, pag. 898 şi 907);

5. Faptul că, pe lângă comerţul de băcănie, străinul mai face şi cumpărături de cereale (Idem, 160 din 1911, B. I, pag. 385);

6. Simpla afirmare că nu are bune purtări — fără a se învoca vreun fapt concret (Idem, 334/911, B. I, pag. 386);

7. Faptul că străinul a fost condamnat la amendă pentru contravenţiune de simplă poliţie (Idem, 563 din 1912, B. II, pag. 474);

8. Simpla afirmaţiune că exploatează pe locuitori şi umblând prin sat după diferite cumpărături, profită de lipsa locuitorilor cari sunt duşi la muncă şi înşeală pe copii (id. 131/913, B. I, pag. 300).

Drept de recurs. In contra deciziei prefectului, prin care s'a aprobat sau respins revocarea autorizaţiunii, partea interesată (străinul sau consiliul comunal), are drept de recurs, care se rezolvă de ministerul de interne, după ce s'a luat avizul consiliului administrativ.

Numai în urma judecării recursului şi dacă revocarea autorizaţiei a fost încuviinţată, străinul poate fi îndepărtat din comună.

In recurs străinul poate aduce probe nouă cum că n-a pierdut condiţiunea pentru care consiliul comunal şi prefectura i-au retras autorizarea, şi în acest caz motivul din decizia prefecturii fiind înlăturat, ministerul, casând-o, consideră valabilă mai departe ve h a autorizare.

268. — Acte cu nume diferite. Faptul că unele acte prezentate de străin pentru obţinerea autorizaţiunii de stabilire sunt liberate pe un nume şi altele pe un nume deosebit poate constitul un motiv de respingere a cererii, dacă el nu probează cu un certificat al primăriei — autentificat de judecătorie — că cele două nume diferite reprezintă una şi aceeaş persoană (Idem, 1082/909, B. IV, pag. 1177; 31/910, B. I, pag. 152; 483/910, B. II, pag. 472; 922/913, B. III, p. 839).

269. Sunt ilegale ca date fără îndeplinirea condiţiunilor art. 5, următoarele autorizări:

a) Stabilirea acordată unui străin care ţine cu arendă un teren oarecare dintr'o comună rurală pe 5 ani şi voeşte să-l exploateze cu cultura zarzavatului (Idem, 57/910, B. I, p. 156);

b) Stabilirea dată unui străin evreu care prezintă numai un certificat de bună purtare şi o autorizare a ministerului cultelor şi instrucţiunii publice de a deschide un azil confesional mozaic pentru copii (id. 606/909, B. III, pag. 897).

270. Sunt respinse ilegal şi prin exces de putere stabilirile pe unul din următoarele motive: că în comuna în care vrea străinul să se stabilească sunt mai mulţi comercianţi români cărora el le face o concurenţă neleală (id. 228/910, B. I, p, 167); sau că în acea comună sunt destui comercianţi cari îndestulează cerinţele locuitorilor (id. 236, id. pag. 169).

271. Întinderea efectelor autorizaţiunii. In principiu autorizarea de stabilire este individuală, în înţelesul că priveşte numai pe străinul cap de familie sau necăsătorit care voeşte să se aşeze într'o comună rurală. Astfel un tânăr de 20 ani nu poate să se stabilească într'o comună rurală pe simpla autorizare provizorie a tatălui său, ci trebuie să probeze cu acte că îndeplineşte condiţiunile art. 5 (id. 404/911, B. I, pag. 390).

Dacă un străin a dobândit împământenirea — după ce se căsătorise — şi în urmă a murit, soţia lui, care

a rămas tot străină — deoarece nu devenea românca decât în cazul când în momentul căsătoriei el era împământenit — nu poate beneficia de calitatea de român a soţului său decedat, spre a fi scutită de autorizare, ci e obligată să satisfacă cerinţele art. 5, dacă voeşte să mai stea în comună (id. 756/908, Bul. I, pag. 221).

Nu este supus condiţiunilor art. 5, copilul unui străin care, luând parte în războiul dela 1877/78, a fost naturalizat şi s'a bucurat de drepturile civile şi politice — ceeace probează cu un certificat al primăriei — când e constatat că acel copil e născut în urma împământenirii, în care caz el este cetăţean român (id. 411/109, B. II, pag. 462).

Supuşii străini cari vin vremelnic în ţară cu diferite ocupaţiuni şi prin comunele rurale, pe lângă actele de călătorie şi biletul de liberă petrecere, mai trebuie să prezinte şi actele cerute de art. 5, pentru a puteà stà într'o comună rurală. Ei nu pot, însă, învocà, în favoarea lor, autorizarea ce avuseseră înainte şi care a încetat odată cu plecarea lor din comună, de oarece e posibil ca dela acea dată şi până la o nouă cerere să nu mai satisfacă toate cerinţele legii. Tot astfel nu poate constitui un titlu pentru aceşti străini faptul că locuesc de mai multă vreme în ţară, când ei înşişi recunosc că se bucură de protecţiune străină (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 267/909, Bul. II, pag. 488).

Aşà dar, străinii aflaţi în comunele rurale fără autorizaţiuni în regulă sau cu autorizaţiuni expirate, precum şi aceia cari ar voi să se stabilească din nou sunt supuşi condiţiunilor prevăzute de art. 5 (Idem, 803/909, Bul. IV, pag. 1218).

272. — Isgonirea străinilor. Printr'o practică îndelungată — recunoscută de ministerul de interne—s'a admis că consiliile comunale pot pronunţà, pe baza art. 5, isgonirea străinilor cari n'au obţinut autorizarea de stabilire, sau a căror autorizare a fost revocată. Această măsură s'a aplicat chiar străinilor năs-

cuţi în comună sau cari, prin îngăduinţa autorităţii locale, erau aşezaţi acolo de un timp îndelungat. Dar art. 5 priveşte numai autorizările de stabilire, a căror rezolvare intră în competenţa consiliilor comunale şi prefecturilor.

Consiliul administrativ permanent — având să se ocupe de această chestiune cu prilejul unui recurs — a statuat că dreptul de a pronunţă isgonirea unui străin dintr'o comună nu aparţine nici consiliului comunal, nici prefectului de judeţ, ci exclusiv guvernului, în virtutea art. 1 din legea asupra străinilor[1]) întrucât învestirile de drepturi cu caracter de putere publică — cum este dreptul de a pronunţă o isgonire — trebuie să fie expres prevăzute într'un text de lege. Prin urmare, deliberaţiunile consiliului comunal ca şi deciziile prefecturei în această privinţă sunt nule de drept, ca fiind date prin exces de putere. (Aviz No. 152/908 B. I, pag. 156; 251, 279/908, B. II, pag. 357 şi 361; 713/908, B. I/909, pag. 223; 762, 764, 979/909, B. IV, pag. 1145, 1146 şi 1149; 798/910, B. IV, pag. 897).

Ministerul — de acord cu jurisprudenţa Consiliului — a pus în vedere prefecţilor (circulara No. 16728 din 1908) ca, în interesul legalităţii şi pentru respectul drepturilor de cari se bucură străinii ce vin în ţara noastră, să puie în vedere autorităţilor comunale ca să nu mai pronunţe, sub nici un motiv, isgonirea străinilor aflaţi fără autorizare de stabilire sau cu autorizări revocate. Dar, pentru că art. 5 nu poate rămâne fără sancţiune, prefecturile au fost îndatorate de a cere ministerului isgonirea unor asemenea străini, din oficiu sau după intervenirea administratorului de plasă sau a autorităţii comunale, oridecâte ori prefectul va socoti că e necesar. Inainte de a se lua această măsură consiliile comunale sunt datoare să reguleze situaţia străinilor din comună potrivit art.

---

1) *Vezi „Legea străinilor"*.

5, pretinzându-le să-şi procure actele necesare, dacă voesc să obţie autorizaţia de a mai şedè în comună [1]).

273. — Sarcinele comunei. Sunt anume determinate de art. 10, care zice că comuna este datoare:

1. A aveà o casă comunală şi localuri pentru sfaturile săteşti;

2. A aveà localurile necesare pentru şcoli—conform legii învăţământului primar şi legii pentru facerea clădirilor şcolare primare şi înfiinţarea Casei şcoalelor — şi a îngriji de învăţământul profesional conform legilor în vigoare;

3. A îngriji de cult şi biserică, potrivit cu trebuinţele populaţiuni;

4. A îngriji de islazul comunal;

5. A îngriji de copiii orfani sau găsiţi, de bolnavi — între cari şi alienaţii — de lehuzele şi infirmii săraci din comună;

6. A îngriji de înmormântarea decedaţilor săraci din comună şi de înfiinţarea şi întreţinerea cimitirelor;

---

1) *Când ministerul de interne a ordonat izgonirea unui străin dintr'o comună rurală, consiliul comunal şi prefectura sunt în drept a-i refuzà cererea de o nouă stabilire, pe care el n'o poate face decât după ce ministerul şi-a retras ordinul de isgonire. Ca atare este inadmisibil recursul făcut de străin contra deciziei prefecturii (Cons. Adm. Perm. Aviz No. 186/908, B. I, pag. 153).*

De asemenea, după ce ministerul a ordonat izgonirea unui străin şi a deferit-o spre executare consiliului comunal, acesta nu mai aveà calitatea de a acordà străinului stabilirea — fie şi pe timp mărginit— fiindcă în acest caz i s'ar recunoaşte puterea de a suspenda un ordin emanat dela autoritatea superioară, ceeace ar răsturnà ordinea ierarhică pe care se bazează organizarea administrativă (id. 158/908, B. I, pag. 158).

7. A îngriji de paza şi buna linişte în comună;
8. A îngriji de îmbunătăţirea rasei animalelor;
9. A avea pepiniere pentru arbori roditori şi alţi arbori necesari la plantarea drumurilor şi consolidarea pământurilor şi coastelor, după localitate;
10. A îngriji de igiena şi salubritatea publică, precum şi de alimentarea comunei cu apă potabilă;
11. A luà măsuri, conform legilor şi regulamentelor pentru prevenirea sau încetarea boalelor epidemice şi contagioase, epizootiilor, inundaţiilor şi pentru prevenirea sau stingerea incendiilor, etc.;
12. A luà măsuri pentru stârpirea animalelor, păsărilor şi insectelor rău făcătoare;
13. A îngriji de târgurile de vite şi abatorii;
14. A împrejmui vatra satelor;
15. A înfiinţà şi întreţine serviciul telefonic între reşedinţa comunei, satele şi cătunele ei;
16. A îndeplinì toate celelalte obligaţiuni ce i se impun prin legi şi regulamente.

Vom discutà aceste sarcini când vom vorbì despre cheltuelile comunei (Cap. III dedub Titlul IV).

I. Consiliul comunal

1. Compunerea Consiliului

274. — Autoritatea comunală. Fiecare comună are un consiliu comunal, un primar şi un ajutor (art. 11) adică un corp deliberativ şi un organ de administraţiune.

275. — Efectivul consiliului. Se compune din 9 membrii în comunele cari au până la 5000 locuitori [1])

1) *In totalul populaţiunii — constatată prin recensământul general — intră nu numai contribuabili, ci toţi locuitorii din comună: majori sau minori, bărbaţi sau femei, capabili sau incapabili de a fi ale-*

şi din 11 în acelea cu o populaţiune ce trece de această ţifră.

Numărul consilierilor se determină de consiliul judeţean în prima sesiune ordinară ce urmează după facerea recensământului general al populaţiei şi pe baza acestui recensământ[1]). Deciziile consiliului sunt definitive şi se execută la primele alegeri ce au loc.

Excepţie dela această regulă se face în caz de alipiri sau deslipiri de comune, sau sate, când numărul consilierilor se fixează de delegaţiunea judeţeană, care va ţine seamă de totalurile populaţiunilor comunelor sau satelor alipite (art. 12).

276. — Durata mandatului consiliului este de 4 ani, după împlinirea cărora întreg consiliul se reînnoeşte. Periodul acesta începe a se calcula dela data instalării consiliului, care este ziua depunerii jurământului (art. 13).

Noua alegere se face în cel mult două luni după expirarea mandatului (art. 23). De multe ori, însă, termenul acesta se mai prelungeşte fie din cauza amânării alegerilor, fie prin faptul că ele au fost casate şi deci a trebuit să se fixeze o altă dată pentru efectuare.

Consiliul comunal existent e obligat să gereze afacerile comunelor până la instalarea celui nou, aşà în cât în practică se poate întâmplà ca mandatul să se prelungească cu mai multe luni peste cei 4 ani.

277. Dizolvarea. — Deşi legea acordă o favoare consilierilor aleşi — prin păstrarea mandatului timp de 4 ani — totuş statul, care reprezintă unitatea politică şi autoritatea suverană a naţiunii, nu se poate

---

gători, români sau străini, Toţi aceştia compun populaţiunea aşà zisă comunală.

1) *In Decembrie 1912 făcându-se un nou recensământ, urmă ca toate consiliile generale din ţară să se ocupe cu această chestiune, în sesiunea ordinară din Octomvrie 1913 — lucru ce, după cât ni se pare, nu s'a făcut la toate judeţele!...*

să rămâie nepăsător în faţa unui consiliu comunal ce se sustrage dela supunerea datorită legilor, turbură ordinea publică prin actele şi deliberaţiunile sale, risipeşte averea comunei sau compromite cu rea credinţă interesele comunale. Atunci se poate decretà dizolvarea acelui consiliu, iar mandatul în acest caz este de drept desfiinţat.

Prin urmare, dreptul de dizolvare a unui consiliu de către puterea executivă se justifică prin îndatoririle ei: de a menţine rânduelile stabilite pentru paza intereselor generale şi locale, a împiedecà actele anarhice ale indivizilor ca şi ale corpurilor constituite şi a 'vegheà ca banul public să nu fie deturnat dela legala sa destinaţiune [1]).

Cazurile de dizolvare. Pentru ca guvernul să nu abuzeze de dreptul de dizolvare ce-i acordă legea, s'au determinat — de art. 15 — anume cazurile în cari un consiliu poate fi dizolvat. Acestea sunt:

1. *Dacă consiliul stăruie să se depărteze dela atribuţiunile sale*, înţelegându-se acelea anume determinate prin lege. O singură abatere nu este însă îndestulătoare ca să motiveze dizolvarea; legea cere abateri repetate, să stăruie. Exemple de abateri: *a)* dacă un consiliu nu se întruneşte când este convocat în regulă (art. 26) de cel puţin două ori, fie în sesiune ordinară— spre a votà bugetul şi conturile—fie în sesiune extraordinară, spre a deliberà asupra afacerilor comunei sau a controlà actele primarului referitoare la interesele comunale; *b)* când refuză a se întruni spre a alege alt primar în locul celui revocat şi a deliberà asupra unor chestiuni la ordinea zilei cari privesc interesele comunei; *e)* refuză a se întruni spre a votà nişte taxe conform legii maximului; *d)* când din cauza neînţelegerilor dintre primar şi membrii consiliului, aceştia refuză să se întrunească spre a se pronunţà asupra ofertelor de islazuri, după cum îi obligă art. 15

1) *Luca Ionescu, op. citat, pg. 56—57.*

din legea învoielilor agricole; *e)* când a înduviințat înstrăinarea islazului comunal.

2. *Dacă actele consiliului sunt de natură a turbură ordinea publică*[1]) cum sunt următoarele: când membrii consiliului țin întruniri și îndeamnă pe locuitori a face reclamațiuni neîntemeiate în contra proprietarilor și arendașilor; *b)* când ajută sau ațâță pe locuitori să nu se supună legii învoielilor agricole sau obligațiunilor din alte legi și regulamente; *c)* când răzvrătesc pe săteni în contra administrației moșiei și zădărnicesc facerea contractelor agricole; 4) când îndeamnă pe săteni a nu ieși la seceratul grâului, etc.

Pentru a face să se păstreze ordinea publică, puterea executivă este învestită cu dreptul de a face regulamente și a dispune de forța publică.

Când, dar, un consiliu comunal ia o hotărâre sau săvârșește acte de natură a turbură ordinea publică, șeful puterei executive este în drept să pronunțe dizolvarea, fără ca prin aceasta să fie prejudiciate urmăririle justiției pentru pedepsirea turburătorilor[2]).

3. *Dacă prin rea credință consiliul compromite interesele comunei.* Când un consiliu ia hotărâri sau îndeplinește acte cu știința că aduc vătămare acelor interese fie în prezent, fie în viitor, este cazul să se pronunțe dizolvarea.

---

1) *In sens larg* ordinea publică însemnează *regulata funcționare a statului și aplicarea legilor și regulamentelor de administrațiune publică*"; *iar în sens mai restrâns „păstrarea liniștei și siguranței publice". Alte definiții: „O stare de lucruri necesară, creată pentru conservarea și desvoltarea drepturilor omului, a cetățeanului sau a națiunii" (C. G. Dissescu); „organizarea societății și prin urmare legile de ordine publică sunt acelea cari privesc direct sau indirect această organizare" (D. Alexandrescu).*

2) *Luca Ionescu op. citat p. 150.*

Două condițiuni esențiale sunt în acest motiv: a) *reaua credință* și b) *compromiterea reală a intereselor comunei*, sprijinite și una și alta pe fapte precise și acte doveditoare.

Așa de exemplu când este constatat că la fixarea prețului de arendarea dreptului de cârciumă comunală consiliul a fost de rea credință, punând un preț mai mic, fiindcă avea în vedere anumită persoană, este loc a fi dizolvat, de oarece reaua credință și compromiterea intereselor comunei în acest caz sunt evidente.

4. *Dacă, prin demisiune sau prin orice alt mod, numărul membrilor ce compun consiliul se va reduce la mai puțin de jumătate.*

Această reducere sau descomplectare a numărului membrilor ce compun un consiliu comunal se face prin: *a)* demisiunile unora din consilieri; *b)* încetare din viață; *c)* invalidarea sau excluderea unora din aleși pentru cazuri de incompatibilitate sau incapacitate.

Dreptul de dizolvare, fiind o măsură de represiune în cazuri de o gravitate excepțională, nu-și găsește aplicarea justificată în cazul când consilierii își dau demisiunile, și mai puțin în împrejurările de mai sus, cari n'au un caracter de culpabilitate pentru ca să întrebuințeze măsura dizolvării, adică revocarea mandatelor elective[1]).

Demisiunile. Până în anul 1912, demisiunile erau date de consilieri pe astfel de motive: „interese familiare, afaceri sau interese personale" sau pur și simplu. De cele mai multe ori demisiunile acestea erau impuse de autoritatea prefectorială, când voia să schimbe consiliul comunal, așa în cât dispoziținea aceasta a art. 15—descomplectarea consiliului prin demisiuni—ajunse mijlocul cel mai sigur de dizolvare.

Cazurile de demisiuni. Spre a se pune capăt acestui abuz administrativ care producea perturbație în viața

1) *L. Ionescu op. citat p. 160.*

comunală, Consiliul administrativ—care-şi dă avizul asupra dizolvărilor — a opinat că: mandatul fiind o sarcină publică—adică nimeni nu poate să-l refuze sau să demisioneze înainte de expirarea termenului mandatului—nici o demisiune nu se poate da şi primi decât pentru unul din motivele prevăzute de art. 34 şi anume: a) *vârsta de 60 ani împliniţi;* b) *numirea în serviciul statului, judeţului sau comunei*[1]*);* c) *primirea mandatului de deputat sau senator;* d) *boală sau infirmitate corporală* şi e) *caz de forţă majoră* dovedită de natură a împiedecă exerciţiul mandatului; că prin „forţă majoră" trebue să se înţeleagă un eveniment independent de voinţa consilierului comunal, pe care el nu poate nici să-l prevadă, nici să-l prevină şi care să-l împiedece în exerciţiul mandatului şi că „interesele de familie" şi „afacerile personale" în nici un caz nu pot constitui motive de forţă majoră[2]).

5. *Dacă între consilierii în funcţiune nu s'ar află nici unul cu ştiinţă de carte şi în condiţiuni de a fi ales primar sau ajutor,* în caz când unul din aceste posturi ar fi vacant.

Motivul acesta constitue iarăşi, de multe ori, un abuz din partea prefecţilor cari—în lipsă de alte motive—iau demisia primarului şi ajutorului, sau cer revocarea lor din funcţiune, ştiind că, în afară de aceştia, nu se mai găseşte printre ceilalţi consilieri nici unul cu ştiinţă de carte şi în condiţiune de a fi ales; iar ei, fostul primar sau ajutor—revocaţi fiind—nu mai pot fi reales timp de un an, afară de cazul când se fac alegeri din nou (art. 102)[3]).

---

1) *In art. 34 nu e trecut şi cuvântul „comunei"—probabil din eroare, căci există incompatibilitate şi între funcţiunile comunale şi mandatul de consilier.*

2) *Vezi avizele No. 1013, 1023, 1026, 1053, 1054, 1055/912, etc. şi nr. 42 şi 96/913.*

3) *S'a mai încuviinţat dizolvarea când postul de de primar a devenit vacant prin revocarea titularului, iar ajutorul de primar nu ştia decât să-şi sem-*

278. Condițiile în care se pronunță dizolvarea. Pentru a se puteà pronunță dizolvarea unui consiliu comunal, legea cere—prin art. 15—următoarele condițiuni și formalități:

1. *O cercetare făcută în localitate de prefectul județului*, constatând faptele semnalate de administratorul plășii prin raport special sau găsite cu ocazia înspecției sale—și punându-le în concordanță cu vreunul din motivele prevăzute în art. 15.

Cercetarea aceasta prefectul trebue s'o facă *personal*[1]) și pentru toate cazurile arătate în citatul articol, chiar și când din actele aflate la prefectură s'ar constatà că consiliul e redus la mai puțin de jumătate, ori că nu mai sunt consilieri cu știință de carte cari să fie aleși primar sau ajutor. La demisiuni de asemenea, să vază motivele pentru cari au demisionat, când acelea arătate în petiții nu sunt din cele legale și să sfătuiască pe demisionați să revină asupra lor și să continue a lucrà mai departe în interesul comunei.

Când directorul prefecturei este autorizat—prin decret regal—să ție locul prefectului, în caz de vacanță, concediu sau permisiune, poate el să facă ancheta la loclaitate, de oarece înlocuește pe prefect în plenitudinea atribuțiunilor sale.

Despre facerea cercetării se dresează un proces-verbal, semnat de prefect, primar și consilierii cari

---

neze numele și dintre consilieri nici unul nu știà carte. In acest caz, chiar dacă ajutorul erà ales primar, nefiind nici un consilier în condiția cerută de art. 74 din lege spre a fi ales ajutor, consiliul se poate dizolvà (Avizul Cons. Adm. No. 237/909).

1) *Aceasta este o restricțiune pusă de legea din 1908, căci cea din 1904 permiteà ca ancheta s'o poată face și un delegat al său, care puteà fi directorul prefecturei și de cele mai multe ori administratorul plășii (pe atunci inspectorul comunal).*

au fost de față — act care se înaintează ministerului de interne odată cu raportul prin care prefectul solicită dizolvarea consiliului pe baza constatărilor consemnate în acel proces-verbal[1]).

2. *Avizul conform al Consiliului administrativ permanent.* Inainte de a se rosti asupra cererii de dizolvare, ministrul cere avizul Consiliului, care îl dă motivat în drept și în fapt — potrivit art. 9 din legea organică a acelei instituțiuni — și acest aviz este obligatoriu pentru ministru: nu poate hotărî altfel, — afară de dizolvările de consilii județene și comunale urbane, la cari avizul nu e conform[2]).

3. *Raport motivat către Rege* se face de ministru, după ce a primit avizul Consiliului și pe baza acelui raport, Regele semnează un

4. *Decret regal*, în care se pronunță: *a)* dizolvarea consiliului comunal; *b)* numirea unei comisiuni interimare (vezi mai jos art. 16) și *c)* convocarea colegiului electoral.

5. *Publicarea în Monitorul Oficial* atât a decretului regal, cât și a raportului ministrului de interne. Când prin decret s'a făcut și convocarea colegiului electoral, el trebuie publicat cel puțin cu trei săptămâni înainte de ziua fixată pentru alegere ca să rămâie vreme suficientă pentru facerea pu-

---

1) *Semnarea procesului-verbal și de cei ce au fost față la cercetare este o garanție că ea într'adevăr s'a făcut la localitate, fiindcă de multe ori astfel de procese-verbale se ticluesc la prefectură sau chiar în localul... ministerului de interne!...*

2) *Fiindcă ministrul când hotărăște altfel, trebuie să motiveze raportul la rege, este cam greu să dea o motivare mai temeinică decât aceea bazată pe lege și pe constatarea de fapt. Totuș au fost multe cazuri de dizolvări de consilii județene și unele urbane, când ministrul de interne a decis în neunire cu avizele Consiliului (In anii 1911—1913).*

blicaţiunilor în comună, aşa ca cei interesaţi să ia cunoştinţă la timp de acea zi (art. 2 şi 3 din legea procedurii electorale).

— Toate aceste condiţiuni — unele cu caracter restrictiv — sunt prescrise cu scopul ca dreptul de dizolvare să nu fie în mâinile puterii executive un mijloc de opresiune asupra autorităţilor comunale şi astfel se garantează mai bine ceeace se cheamă autonomia comunală[1]).

---

1) *Iată ce zice — în această privinţă — ministrul de interne prin circulara No. 16728/908, de aplicarea legii:*

„Trebuie, în adevăr, domnule Prefect, să consideraţi dizolvarea unui consiliu comunal ca un act extraordinar, care se impune numai în împrejurări de o gravitate excepţională. Dreptul de dizolvare nu trebuie să fie un mijloc sigur de a ne scăpà de un consiliu comunal care nu vrea să fie instrument docil al micilor tiranii locale. Dizolvarea nu trebuie să aibă caracterul unei răsbunări, ori al unei pedepse pentru greşeli cari nu vatămă interesele comunei, cari nu ating morala publică şi nici nu zdruncină ordinea politică sau socială. Când, din neştiinţă, ori printr'o eronată înţelegere a îndatoririlor sale, un consiliu comunal ia rezoluţiuni cari nu intră în atribuţiunile sale, e mult mai bine să-i atrageţi atenţiunea asupra greşelilor comise şi să-l îndemnaţi a intrà pe calea legalităţii. La rigoare vă puteţi folosì de dreptul ce vă acordă art. 47 pentru a declarà nule acele deliberaţiuni. Cu prilejul inspecţiunii lor, administratorii de plasă să examineze de aproape deliberaţiunile consiliului şi când constată depăşiri de drepturi ori acte păgubitoare pentru comună, să releve greşelile comise, să le îndrepte — dacă este posibil —şi să facă a nu se mai repetà în viitor. — Când se produc demisiuni, cari reduc efectivul consiliului comunal la mai puţin

Comunicarea decretului de dizolvare.— După ce s'a semnat decretul de dizolvarea consiliului comunal, ministerul îl comunică prefecturii şi aceasta administratorului de plasă, pe care-l invită să se transporte la localitate spre a lua jurământul membrilor comisiunii interimare. In acest scop, administratorul comunică primăriei dizolvarea, convocarea colegiului, numirea comisiei şi fixează ziua când va veni să-i ia jurământul.

Incetarea funcţiunii primarului şi ajutorului.— Indată ce s'a comunicat la primărie decretul de dizolvare, primarul şi ajutorul încetează de a funcţiona şi ei n'au dreptul nici să asiste la instalarea comisiunii interimare. In caz contrariu se fac pasibili de pedeapsa prevăzută de art. 207 c. pen.[1]).

---

de jumătate, să cercetaţi de aproape motivele, să sfătuiţi pe cei demisionaţi a reveni şi numai când, cu toate stăruinţele Dv. şi ale administratorului de plasă respectiv, consilierii persistă în demisiunile lor, puteţi să le primiţi şi să daţi curs cererii de dizolvare, în cazul când consiliul este redus la mai puţin de jumătate. — Ţin foarte mult să vă recomand, d-le Prefect, că sub nici un motiv administratorii de plasă sau dv. să nu cereţi sau să provocaţi demisiunile consilierilor comunali, ele trebuind să fie acte spontanee, formulate şi semnate după libera voinţă a consilierilor".

Partea privitoare la demisiuni aşa cum este în circulară nu-şi mai are aplicare astăzi faţă de jurisprudenţa stabilită de Consiliul administrativ — după care nu se pot primi de către prefect demisiuni decât pentru motivele anume prevăzute de art. 34 şi aceasta în urma unei prealabile cercetări personale *a prefectului în comună.*

1) Art. 207 c. pen. *Oricare, fără cădere, se va amestecă în funcţiuni administrative, judecătoreşti, ori ostăşeşti, ori municipale, sau va face acte ale unei dintr'aceste funcţiuni, se va [illegible] cu închi-*

Cel mult, primarul poate să dea în primire lucrările primăriei şi inventarul de averea comunei preşedintelui comisiunii, după ce ea s'a instalat.

279. — Dizolvarea în caz de alipiri şi deslipiri de comune. Art. 9 din lege prevede că în toate cazurile de alipiri şi deslipiri de comune, — şi chiar numai de sate şi cătune — consiliile comunale sunt dizolvate de drept şi se va procede până în termen de două luni la noui alegeri, iar până la instalarea nouilor consilii, afacerile comunei sunt conduse de comisiuni interimare, numite prin decret regal.

Dispoziţiunea aceasta se sprijină pe consideraţiunea că, prin alipire sau deslipire, comuna îşi modifică circumscripţiunea şi ţifra populaţiunii, aşa încât corpul electoral, modificându-se şi el, trebuie să-şi aleagă alţi reprezentanţi în proporţie cu noua populaţie.

In acest caz, nu mai e nevoie de un decret regal pentru dizolvare — ci numai pentru numirea de comisiuni interimare; precum iarăş nu se mai cere nici avizul Consiliului administrativ, întrucât nu mai e loc la nici o apreciaţiune asupra motivelor ce justifică disolvarea, ca în cazurile din art. 15[1]).

---

soare dela şase luni până la doi ani, fără prejudiţiul pedepsei de plăsmuire, dacă actul poartă caracterul acestei crime.

1) *Consiliul administrativ — asupra aplicării art. 9 — a dat avizul No. 188/908, în cuprinderea:*

„Considerând că noua lege prevede — ca şi cea actuală — două categorii de dizolvări: una de drept, *înscrisă în art. 9 şi alta* decretată, *înscrisă în art. 15;*

„Că dizolvările ce intră în cazurile art. 9 n'au nevoie să fie rostite printr'un act al puterii executive, întrucât ele se produc de drept prin însuş efectul legii, care le ordonă şi aceasta chiar în momentul promulgării ei;

280. — Comisiunea interimară. Am zis că, prin decretul de dizolvare, se numeşte şi o comisiune interimară care să administreze comuna până la alegerea şi instalarea noului consiliu comunal.

Ea se compune din trei membrii, din cari unul este desemnat ca preşedinte. Membrii comisiei se iau dintre alegătorii cu ştiinţă de carte şi cei mai

---

„Că prin faptul modificării unei circumscripţiuni comunale — cu alipiri sau deslipiri de sate şi cătune — şi cu atât mai mult în cazul suprimării unei comune, membrii consiliilor comunale respective îşi pierd de drept mandatele lor, fiindcă corpul electoral, dela care aleşii comunelor îşi ţin puterile lor, ori este modificat în constituirea lui, ori chiar şi-a pierdut individualitatea sa politică prin suprimarea comunei;

„Că dizolvările prevăzute de art. 9 fiind de drept impuse prin lege, nici avizul acestui Consiliu nu e necesar, fiindcă în speţă nu mai e loc la nici un fel de apreciaţiune asupra motivelor ce le justifică, precum se face cu dizolvările prevăzute de art. 15, cari sunt mărginite la anumite cazuri şi a căror examinare constituie un drept formal pentru ministerul de interne, cu restricţiunea prevăzută în al doilea alineat al aceluiaş articol;

„Considerând, însă, că art. 9 — în alineatul final — dispune că, până la alegerea şi instalarea nouăi autorităţi comunale, se va numì prin decret regal o comisiune interimară, conform art. 16;

„Că, prin urmare, din termenii precişi ai art. 9, rezultă că în toate cazurile de alipiri şi deslipiri, efectuate prin tablourile anexate la lege, consiliile comunale respective sunt dizolvate de drept, fără a fi nevoie de un decret pentru aceasta şi că, în locul consiliilor comunale ale căror puteri încetează în ziua chiar a promulgării nouăi legi, urmează a se institui comisiuni interimare conform art. 16".

greu impuși. Fiindcă această dispoziţiune — a selecţionării membrilor — care figurà şi în legile anterioare, nu s'a aplicat mai niciodată — deşi este o garanţie pentru buna administraţiune a intereselor comunei — s'a recomandat prefecţilor ca, odată cu cererea de dizolvare şi de instituirea comisiei interimare, să se înainteze şi un certificat al percepţiei circumscripţiei respective, prin care să se constate că persoanele recomandate sunt în adevăr din cele mai greu impuse[1]).

Preşedintele comisiunii interimare îndeplineşte funcţiunile primarului, iar întreaga comisiune atribuţiunile consiliului comunal. Unul din membrii poate fi însărcinat cu funcţiile ajutorului de primar, iar celălalt poate fi delegat de preşedinte cu oficiul de stare civilă.

Puterile comisiunii sunt mărginite la acte de pură administraţiune, adică: *a)* va expedià lucrările curente, cari prin natura lor nu pot fi amânate până la reconstituirea autorităţii comunale; *b)* va face acte de conservare; *c)* va susţine înaintea justiţiei procesele relative la averea comunei; *d)* va urmări veniturile; *e)* va îndeplinì însărcinările de stare civilă, etc.

In ce priveşte chestiunile financiare, legea pune restricţiune, dispunând că în nici un caz comisiunea interimară nu va puteà să angajeze finanţele comunei peste veniturile reale ale bugetului în exerciţiu; nu va puteà impune dări noui, a face împrumuturi şi a afectà orice fel de resurse extraor-

---

1) *Nici astăzi, însă, nu se respectă cerinţa legii, căci—de cele mai multe ori—se recomandă pentru comisiunile interimare persoane cu reputaţie rea, foşti condamnaţi şi chiar membrii din fostul consiliu dizolvat sau foştii primari şi ajutori, revocaţi pentru abateri grave — indiferent dacă toţi aceştia îndeplinesc condiţia prevăzută de art. 16.*

dinare la cheltueli, fie ordinare, fie extraordinare; nu are dreptul să judece executarea bugetului pe exerciţiul închis, luând socotelile primarului sau perceptorului fiscal însărcinat cu perceperea veniturilor comunale.

Singurul drept ce-l are comisia interimară în materie de finanţe, este de a se mişcà în limitele bugetului în curs, aşa cum l-a găsit la intrarea sa în funcţiune. De aci rezultă că ea nu poate majorà alocaţiile bugetare prin deschidere de credite suplimentare şi mai puţin ar puteà să anuleze unele credite, întrucât aceste operaţiuni constituesc modificări de buget şi ea nu poate nici să alcătuiască, nici să modifice bugetul.

— Legea din 1904 da drept comisiunii să întocmească bugetul dacă se găseà funcţionând în ultimele două luni ce preced începerea unui nou an financiar (Fevruarie şi Martie) — însă acest buget trebuià mărginit atât la venituri, cât şi la cheltueli în limitele resurselor ordinare ale celui precedent.

Prin art. 16 din noua lege comunală rurală dela 1908 s'a suprimat dispoziţiunea aceasta. După punerea în aplicare a legii, constatându-se că multe comune erau ameninţate să rămâie fără bugete — din cauza întârzierii din diferite împrejurări a alegerii şi instalării noilor consilii — ministerul de interne a dat un ordin circular prin care autoriză comisiunile interimare, în funcţiune în lunile precedente începerii anului financiar, să alcătuiască bugetele, măsură ce-şi are aplicaţiunea şi astăzi.

— Poate face numiri de funcţionari comunali, în caz de vacanţă, însă în mod provizoriu. Deci, dacă o comisie interimară, revoacă un funcţionar de-al primăriei, decizia e izbită de nulitate ca fiind luată asupra unui obiect străin de căderile sale sau contrarie legii (vezi art. 47).

— Dacă comisia funcţionează în intervalul dela 15 Decembrie la 15 Ianuarie al anului următor — dată când se întocmesc sau revizuesc listele electo-

rale — ea are dreptul să rezolve contestațiile relative și să încheie listele.

— Membrii comisiunii mai au dreptul de a prezidà biurourile electorale pentru alegerile de sfaturi sătești ce s'ar efectuà în timpul când funcționează comisia.

Oridecâteori comisiunea depășește atribuțiunile mai sus arătate, prefectura trebuie să pronunțe nulitatea deciziunilor ei și la nevoie chiar să ceară ministerului înlocuirea.

Inlocuirea. Se poate cere de prefect înlocuirea președintelui sau a întregii comisiuni pentru motive de abateri dela îndatoriri și pentru aprobarea acestei cereri se face raport și decret regal.

— Funcțiunile comisiunii încetează de drept îndată ce consiliul comunal a fost instalat (art. 16).

2. Alegerea consiliului comunal

A) *Alegeri generale*

281. — Efectuarea. In legea comunală rurală nu se găsește nici o dispoziție privitoare la modul cum se aleg consiliile comunale[1]). Singur art. 13 prevede că alegerea se va face după regulele stabilite prin această lege, prin aceea pentru alegerea consiliilor comunale și legea asupra procedurii electorale.

Convocarea alegătorilor

282. — Termenul. Am zis că prin acelaș decret de dizolvare a consiliului se convoacă și colegiul

1) *Afară de art. 14, care este relativ la alegeri complimentare și art. 16 și 23, cari prevăd termenul de două luni în care urmează a se face alegerea după dizolvarea consiliului sau împlinirea mandatului.*

electoral al comunei pentru o zi anume hotărîtă, spre a procede la alegerea unui nou consiliu.

Convocarea se face prin decret regal şi într'un anumit termen: de cel puţin trei săptămâni înainte de ziua fixată pentru alegere şi cel mult în două luni dela vacanţă[1]). Se aduce la cunoştinţa generală în două moduri: *a)* prin publicarea decretului în Monitorul Oficial — dată dela care se calculează termenul de mai sus; şi *b)* prin publicaţiunile ce se fac în comună de către primar sau preşedintele comisiunii interimare, după ce ministerul de interne a comunicat prefecturii decretul de dizolvarea consiliului şi convocarea colegiului, iar prefectura administratorului de plasă şi acesta primăriei comunei respective.

Termenul maximum de două luni în care urmează a se face reînoirea integrală a consiliului comunal, calculându-se dela împlinirea mandatului de 4 ani al vechiului consiliu, o alegere săvârşită înainte de expirarea acelui mandat este viţiată şi deci casabilă (C. A. P. Av. 345/911, B. I, p. 295). Apoi, întrucât —conform art. 23 alin. II—consiliul comunal, al cărui mandat a expirat, continuă să gereze afacerile comunei până la instalarea noului consiliu, nu este loc la dizolvarea consiliului pe motiv că i s'a împlinit mandatul (Idem Av. 1427/911, B. III, p. 927).

283. — Publicaţiunile trebuie să cuprindă: *a)*

[1]) *Termenul minimal de trei săptămâni pentru convocarea colegiului fiind prescris, în interesul alegătorilor, pentru a luà cunoştinţă de ziua adunării lor şi a avea timpul necesar pentru a se consfătuì asupra candidaturilor, se poate anulà o alegere când termenul n'a fost respectat. Neobservarea maximului de două luni nu poate atrage nulitatea operaţiunilor electorale decât când s'ar dovedì în fapt că ea a avut de scop şi efect să atingă libertatea electorală şi sinceritatea scrutinului (L. Ionescu, op. citat, pag. 59).*

ziua alegerii; *b)* numărul reprezentanţilor (consilierilor) de ales — cari pot fi 9 sau 11—şi *c)* localul unde urmează a se întruni alegătorii: de obiceiu: primăria şi uneori şcoala[1]). Legea nu determină în ce termen înainte de alegere cată a se face publicaţiile, ci zice numai *de îndată*[2]).

Aceste publicaţiuni se fac de primar sau preşedintele comisiei interimare şi secretarul primăriei.

Afişare. Ele se afişează în comună — în fiecare sat şi cătun — la primărie, la biserică, şcoală, localurile de sfaturi săteşti şi pe la toate debitele şi stabilimentele publice, dresându-se despre această operaţiune un proces-verbal, în care se arată anume în ce locuri au fost afişate şi ziua afişării — act ce se înaintează apoi prefecturii împreună cu o copie de pe publicaţiune (art. 2 şi 3 legea proc. elect.).

Ziua de alegere este de preferinţă o Duminecă sau sărbătoare legală — zice art. 4 din legea procedurii electorale. Neobservarea acestei dispoziţiuni însă nu atrage nulitatea alegerii; aşa că se pot face alegeri şi în zile de lucru, mai cu seamă când se fac pe grupe de comune.

Prezidarea operaţiunilor electorale

284. — **Preşedinte.** La o alegere de consiliu comunal rural biuroul electoral este prezidat: 1) de judecătorul de ocol respectiv sau de ajutorul său (magistratul stagiar) — când comuna este reşedinţă de judecătorie sau 2) de un consilier judeţean, care

1) *Lipsa din publicaţiune a unora din aceste elemente poate atrage casarea alegerii, când la vot au participat prea puţini alegători şi când e constatat că omisiunile au caracterul unor manopere frauduloase (Op. citat.).*

2) *Dacă însă publicaţiile s'au făcut numai cu câteva zile înainte de alegere şi în fapt se constată*

este tras la sorți de către primul-președinte sau președintele tribunalului, cu șapte zile libere înainte de ziua alegerii, în ședință publică și de față fiind ministerul public (art. 9 l. proc. elect.).

Dacă într'o comună reședință de judecătorie se face alegerea în două secțiuni de votare, o secțiune va fi prezidată de judecător, iar a doua de stagiar. In celelalte comune, fiecare secțiune este prezidată de câte un consilier județean.

— Dacă dintr'o cauză fortuită președintele ar fi împiedecat de a prezidà alegerea, se trage la sorți imediat un altul. Dacă este vorba de judecător, el este înlocuit de magistratul stagiar; când nici acesta nu poate, alegerea se amână.

— In caz când din orice împrejurare, alegerea nu s'a putut efectuà în ziua convocării colegiului (când, de pildă, n'a venit președintele, sau nu s'au adunat alegători ca să înceapă votarea, sau nu s'a obținut treimea de alegători, etc.) — ea se amână pentru ziua corespunzătoare a săptămânii următoare, fără altă convocare a colegiului. Pentru conducerea operațiunilor, se trage însă de urgență un alt președinte — consilier județean — în cursul acelei săptămâni. La comunele reședințe de judecătorie, e același judecător.

Dacă prezidează tot consilierul județean căzut la sorți pentru prima zi de adunare, e caz de invalidare a alegerii.

— Când alegerea are loc în două secțiuni și operațiunile dela una s'au amânat se fac peste o săptămână și rezultatul general se proclamă de președintele biuroului dela secția centrală unde s'a efectuat alegerea la primul scrutin.

---

că la vot au venit puțini alegători — de unde ar rezultà că n'au avut timp să ia toți cunoștință de convocare — sau dacă se dovedește că întârzierea publicațiilor a fost o manoperă frauduloasă, alegerea este casabilă (Ibidem).

— Dacă nici la ziua amânării nu s'a putut face alegerea, se convoacă din nou colegiul electoral prin decret regal.

Incompatibilităţi. — Nu poate să prezideze o alegere consilierul judeţean care, sau el personal, o rudă sau un aliat al lui până la al doilea grad inclusiv, se găseşte într'unul din cazurile următoare: *a)* e proprietar în comună; *b)* arendaş; *c)* debitant de băuturi spirtoase; *d)* exploatator de păduri; *e)* exploatator de alte întreprinderi agricole, industriale ori comerciale (art. 11 l. pr. elect.).

Nerespectarea acestei dispoziţiuni atrage casarea alegerii pentru rea constituire a biroului, întrucât se presupune că preşedintele în aceste cazuri—date fiind legăturile de rudenie sau raporturile dintre el şi locuitorii comunei—poate avea înfluenţă asupra alegătorilor.

285. — Alegătorii asistenţi. Preşedintele biroului este asistat în îndeplinirea însărcinărilor sale de doi alegători asistenţi, pe cari îi trage la sorţi dintre alegătorii cu ştiinţă de carte, prezenţi în momentul deschiderii operaţiunilor (art. 15 alin. ultim l. proc. elect.).

Pentru ca cineva să poată figură printre persoanele din cari se trag la sorţi alegătorii asistenţi, trebuie să îndeplinească următoarele condiţiuni: *a)* să fie alegător, deci înscris în lista electorală comunală; *b)* să aibă ştiinţă de carte; *c)* să nu fie funcţionar salariat de stat, judeţ sau comună; *d)* să nu fie în acelaş timp şi candidat.

Când una din aceste condiţiuni nu este îndeplinită, alegerea poate fi casată pentru rea constituire a biroului, mai cu seamă dacă s'a făcut reclamaţie preşedintelui în această privinţă.

286. — Secretarul biroului. Acest serviciu se face de notarul comunei. Dacă din o împrejurare oarecare (boală, concediu, etc.), el este împiedecat de a luă parte, preşedintele poate delegà pe un alegător asistent ca să-i ţie locul (art. 16).

Prin urmare, nu poate figurà în biurou secretarul primăriei în locul notarului — altfel faptul acesta constituie motiv de casare.

Poate fi înlocuit însă notarul de secretarul administrației de plasă sau unul din scriitorii dela prefectură când această delegație este dată de mai înnainte, în caz de absență a notarului sau de vacanță (art. 113 legea com. rurală).

287. — Prezentarea președintelui și deschiderea scrutinului. Președintele și secretarul biuroului sunt datori să se prezinte la localul de vot la ora 8 dimineața. După ce procedează la tragerea la sorți a alegătorilor asistenți — cu cari completează biuroul — și cercetează cu deamănuntul camera de votare și urna, spre a se asigurà secretul votului, președintele declară deschis scrutinul la ora $8^1/_2$ și apoi se începe votarea. Despre aceste operațiuni dresează un proces-verbal, semnat de el, alegătorii asistenți și secretar.

288. — Urna — după ce a fost verificată — se închide cu două lacăte cu chei deosebite, dintre cari una o ia președintele și alta o dă celui mai în vârstă din alegătorii asistenți.

Candidaturile, modul de votare și buletinele de vot

289. — Prezentarea candidaturilor la alegerile de consilii comunale rurale nu este obligatorie (art. 20 alin. XVIII). Totuș, în practică, se obișnuește ca să se depuie la biurou câte o petiție de desemnarea candidaților pentru fiecare listă. De altă parte, prin alin. VII al 27 l. proc. elect. se prevede că pot stà în sala de vot decât candidații desemnați de 15 alegători printr'o cerere adresată în scris președintelui biuroului înainte de începerea operațiunilor—formalitate prescrisă mai mult ca o garanție pentru alegători despre bunul mers al votării, prin controlul exercitat de candidați. Desemnarea acestor

candidaţi se confundă, în practică, cu depunerea candidaturilor, cari la comunele rurale sunt scutite de formalitatea prezentării.

Nedepunerea candidaturilor însă nu poate fi invocată ca motiv de casare a alegerii.

290. — **Votarea**. Modul de votare se cheamă „scrutin". La alegerile comunale — în genere — votarea se face pe *scrutin de listă*, adică se votează o listă compusă din atâţia candidaţi câţi consilieri sunt de ales, spre deosebire de alegerile legislative şi judeţene, la cari scrutinul este *uninominal* sau *individual*, adică se votează fiecare candidat în parte.

Ea se face în felul următor: fiecare alegător vine cu buletinul său scris sau imprimat, închis şi lipit şi îl înmânează preşedintelui biuroului, care îl introduce în urna unică admisă pentru scrutin (art. 33).

Când s'a prezentat alegătorul, preşedintele sau unul din alegătorii asistenţi îl caută în lista electorală în vigoare — pe care primarul sau preşedintele comisiei interimare o pune la dispoziţia preşedintelui biuroului şi dacă-l găseşte înscris, îl primeşte la vot, notând în dreptul numelui său în listă că a votat, fie cu un semn oarecare, fie chiar cu cuvântul „votat".

Se poate contestă la biurou identitatea sau dreptul de vot al unei persoane şi atunci preşedintele va căută, prin mijloacele ce va găsi cu cale, să se convingă de temeinicia contestaţiei. Dacă persoana prezentată nu este aceeaş cu alegătorul înscris în lista electorală sub numele arătat, n'o primeşte la vot, precum iarăş îl respinge când nu-l găseşte trecut în listă.

Dacă însă acel locuitor stăruie să voteze — după ce i s'a atras atenţia de preşedinte asupra pedepsei la care se expune de votează fără drept — preşedintele nu-l poate oprì de a votà (art. 35 şi 36).

291. — **Secţiuni de votare.** Când numărul alegătorilor este mai mare de 1000, se împart, încă de când se întocmesc listele electorale, în secţiuni de votare, fiecare secţie cuprinzând cel mult 750 ale-

gători. La această repartizare se ţine seamă de regula că, dacă, după ce s'au format două sau mai multe secţiuni, au rămas peste 300 alegători nerepartizaţi, se formează o nouă secţie; în caz contrariu, se împart la celelalte secţiuni (art. 24 l. p., aleg. cons. com. şi art. 26 l. proc. elect.). Legea nu pretinde, însă, ca numărul alegătorilor repartizaţi pe secţiuni să fie egal.[1]).

292. — Dreptul de a sta în sala de vot nu'l au decât membrii biuroului şi candidaţii anume desemnaţi de către 15 alegători printr'o petiţie adresată preşedintelui biuroului la începutul operaţiunilor electorale (art. 27 alin. VII).

Nimeni nu poate rămâne în sala de vot decât timpul necesar pentru a votă, iar funcţionarii nu se pot apropiă de localul de votare şi votă decât după ora 3 p. m. — aceasta în interesul libertăţii electorale pentruca nu cumva ei să abuzeze de calitatea funcţiunii lor şi să exercite presiuni asupra alegătorilor în favoarea uneia din listele de candidaţi (art. 29).

293. — Buletinele. Votarea la alegerile comunale rurale se face cu buletine albastre, cari se furnizează de Imprimeria Statului administraţiilor financiare, de unde se distribue la debitanţi şi aceştia le vând candidaţilor (art. 20 şi 24).

In caz când candidaţii unei liste cumpără toate buletinele aflate în depozit la debite pentru a împiedecă pe ceilalţi candidaţi să se prezinte, ne găsim în faţa unei manopere şi faptul acesta—de natură a

---

1) *Faptul că o alegere s'a efectuat într'o singură secţiune, deşi numărul alegătorilor trecea de 1000 nu poate constitui motiv de casare a alegerii—neîmpărţirea în secţiuni a alegătorilor fiind o neglijenţă a consiliului comunal la revizuirea listei electorale—mai cu seamă dacă nu se dovedeşte că din această cauză alegătorii n'au putut votă.*

atinge libertatea electorală şi sinceritatea scrutinului — constitue motiv de casare a alegerii.

Buletinele acestea se scriu sau se tipăresc pe partea din mijloc. Scrierea lor este interzisă în interiorul şi împrejurul localului de votare pe o rază de 50 metri (art. 21 şi 33).—Impărţirea buletinelor este îngăduită atâta timp cât nu e dovedit că s'a impus cu forţa alegătorilor să voteze o anumită listă de candidaţi.

294. — Deschiderea şi durata scrutinului. După ce preşedintele a complectat biuroul—cu notarul comunei şi cei doi alegători asistenţi,—a verificat camera şi urna de votare, declară scrutinul deschis la ora $8^1/_2$ dimineaţa şi apoi se începe votarea. Ea durează până la ora 12, când se suspendă pentru o oră, în care timp membrii biuroului nu părăsesc sala de vot, ci iau masa acolo. La 1 p. m. se redeschide scrutinul şi votarea continuă până la ora 5 p. m. La această oră preşedintele e dator să facă —după lista electorală—apelul alegătorilor cari n'au votat şi dacă se mai prezintă din aceştia, poate prelungì votarea până ce nu mai este nici unul, fără însă ca să treacă de ora 10 seara. Dacă nu mai răspunde nimeni la invitarea preşedintelui, el declară scrutinul închis şi apoi procedează la despoiere. Despre toate aceste ore de deschidere, suspendare şi închidere a scrutinului trebue să se facă menţiune în procesul verbal al alegerii[1]).

295. — Poliţia adunării alegătorilor o are numai preşedintele biuroului şi puterile lui în această privinţă se întind nu numai asupra sălii de vot, ci în întreg localul de votare, în curtea şi împreju-

1) *Când e dovedit că preşedintele biuroului— prin abuz de putere—a închis scrutinul înainte de ora legală spre a favorizà o anumită listă, prin înlăturarea dela vot a alegătorilor cari n'au votat, faptul acesta poate constituì motiv de casare a alegerii.*

rul localului, la intrările în curte, precum şi pe strade şi locuri virane până la o distanţă de 100 metri. El este în drept să ia măsuri pentru menţinerea liniştei şi bunei ordine şi în special pentru a se garantă libertatea electorală şi secretul votului.

In acest scop este ajutat de şeful postului de jandarmi şi un jandarm; dacă sunt două sau mai multe secţiuni de votare, vor fi câte doi jandarmi de fiecare secţiune (art. 41 şi 43 l. proc. elect.).

In caz de turburări şi dezordini în sala de alegeri şi în zona electorală preşedintele poate cere concursul forţei armate şi intervenţia procurorului şi a judecătorului de instrucţie (art. 45). Cererile se adresează de preşedinte în scris sau verbal şi orice autoritate judiciară şi militară e datoare să se conformeze.

In caz de flagrant-delict petrecut în locul supus privegherii sale, preşedintele poate ordonà arestarea făptuitorilor şi să constate faptul prin deosebit proces-verbal, pe care-l va înaintà imediat parchetului. Despre orice dezordini sau turburări ivite, trebue să facă menţiune şi în procesul-verbal al alegerii.

In aceste cazuri—de turburări şi dezordini—preşedintele poate suspendà votarea şi la nevoie chiar să prelungească scrutinul până la ora 12 noaptea (art. 46).

In interesul libertăţii electorale şi pentru respectul dreptului de vot, se prevede—prin art. 47 al legii de procedură electorală—că nici un alegător nu poate fi urmărit sau arestat în ziua alegerii nici chiar în virtutea unui mandat judecătoresc, decât după ce-şi va fi dat votul—afară de cazul de vină vădită, adică de flagrant-delict.

Prohibiţiuni cu privire la alegători: 1) Se interzice orice act de natură a turburà liniştea şi ordinea atât în sală de votare, cât şi în zona electorală; 2) să nu se ocupe de alte discuţiuni, deliberaţiuni sau rezoluţiuni politice în sala de vo-

tare; 3) cei ce nu sunt alegători n'au dreptul să intre în curtea localului şi în sala de votare. Preşedintele poate dispune arestarea până la terminarea operaţiunilor a persoanelor străine colegiului sau secţiunei, cari ar refuzà să se depărteze din jurul localului de votare; 4) nu poate să intre un alegător în sală înarmat sau cu baston, afară de cazul de infirmitate vădită (art. 44).

296. — Despoierea şcrutinului. După ce preşedintele a declarat scrutinul închis, procedează—faţă numai de membrii biuroului şi de candidaţii prezenţi—la deschiderea urnei şi numărarea buletinelor aflate înăuntru; ia buletinele unul câte unul le deschide şi ceteşte cu voce tare numele candidaţilor. In acest timp alegătorii asistenţi—sau numai unul din ei—şi secretarul însemnează numărul voturilor obţinute de fiecare listă de candidaţi pe nişte tablouri anume întocmite—cari se numesc tablouri de despoierea scrutinului—câte unul de fiecare listă.

Preşedintele verifică din 10 în 10 numărul buletinelor şi al voturilor obţinute de fiecare listă. Apoi controlează dacă numărul buletinelor găsite în urnă corespunde, este mai mare sau mai mic decât numărul votanţilor anume trecuţi în nişte tablouri speciale, sau însemnaţi cu diferite semne sau prin ştergere în lista electorală. Despre această operaţiune se face menţiune în procesul verbal de mersul operaţiunilor, arătându-se şi cauza nepotrivirii numărului buletinelor cu al votanţilor (art. 48).

297. — Anularea buletinelor. Preşedintele biuroului are îndatorirea de a anulà buletinele: 1) cele cari nu sunt închise bine, adică cu clapele din dreapta şi stânga în interior şi celelalte deasupra lor; 2) cele nelipite bine; 3) cele albe şi 4) cele ce conţin înlocuiri de nume, ori mai puţine nume decât numărul candidaţilor de ales, sau orice semn al unei prealabile înţelegeri. Anularea se pronunţă de preşedinte îndată ce a desfăcut şi cetit buletinul.

Buletinele anulate se vizează de membrii biuroului și se anexează la dosarul alegerii, împreună cu câte un buletin model de-al listelor prezentate, spre a servì de control (art. 49 și 50).

298. — Proclamarea rezultatului. După ce s'a deschis și cetit toate buletinele—anulându-se cele ca i nu e au va'abile—pre;edinte'e cons ată numărul voturilor obținute de fiecare listă de canditați, declară sala liberă pentru alegători și proclamă rezultatul în auzul tuturor. Când sunt două sau mai multe secțiuni de votare, președintele secțiunii centrale—care este de obiceiu dela secțiunea I, dela primărie, face recensământul voturilor obținute de fiecare listă la ambele secțiuni și după ce constată numărul total, declară liberă pentru alegători sala de vot și proclamă rezultatul (art. 51).

De notat este că despoierea scrutinului și recensământul voturilor se face în sedință secretă—față fiind numai membrii biuroului și candidații— iar proclamarea rezultatului în ședință publică. Motivul pentru care legiuitorul a prevăzut această dispoziție a fost tocmai spre a garantà sinceritatea scrutinului, prin prezența acelor persoane și candidați din ambele liste, căci altfel, dacă alegătorii ar fi fost de față, s'ar fi putut da naștere la turburări și dezordine.

Proclamarea rezultatului este o formalitate obligatorie pentru președintele biuroului; neîndeplinirea ei însă, deși constitue o neglijență a președintelui, nu poate atrage anularea alegerii.

Ea constă în declararea ca aleasă a listei ca va întrunì majoritatea absolută a voturilor, adică jumătatea celui mai mare număr pereche din totalul votanților, plus unu. De ex.: dacă numărul votanților este de 301, majoritatea absolută e 151, adică jumătatea lui 300: 150 căruia i s'a adăogat o unitate.

299. — Procesul-verbal al alegerii. După proclamarea rezultatului, președintele ia măsuri pentru redactarea procesului-verbal în care să se constate mer-

sul operaţiunilor. Acest proces-verbal are caracterul unui act autentic şi face credinţă despre enunţările şi constatările ce cuprinde până la înscrierea în fals, de unde rezultă că nu poate fi combătut cu simple depoziţiuni de martori, laute cu prilejul unei anchete locale.

In el se trec toate operaţiunile îndeplinite de biurou pentru efectuarea alegerii, precum şi incidentele, contestaţiunile şi reclamaţiunile verbale ce s'ar fi făcut în cursul votărei şi pe cari preşedintele le-a rezolvat conform dreptului ce-i acordă art. 39 din legea procedurii electorale şi cari nu pot să se refere decât numai la operaţiunile alegerii,—chestiunile de eligibilitate, de incompatibilitate sau incapacitate neputând fi judecate de el.

Tot în procesul-verbal preşedintele e dator să treacă şi observaţiunile făcute de alegătorii asistenţi asupra operaţiunilor sau incidentelor, reclamaţiunlor şii contestaţiilor; iar, în caz de omisiune, alegătorul asistent dă observaţia sa în scris şi aceasta se alătură la dosar.

Toate contestaţiile şi reclamaţiile făcute în scris la biurou se vizează de preşedinte, care le anexează la actele alegerii şi face menţiune de ele şi în procesul-verbal.

Procesul-verbal se semnează apoi de preşedinte, secretar şi alegătorii asistenţi. Lipsa semnăturii unora din aceşti membrii nu poate atrage nulitatea actului şi a fi apoi invocată ca motiv de casare a alegerii.

Nedresarea procesului-verbal general al alegerii de asemenea nu constitue o neregularitate esenţială care să fie invocată pentru casarea operaţiunilor, întrucât enunţările şi constatările acestui act pot să rezulte din celelalte acte—dacă au fost întocmite şi ţinute în regulă.

300. Condiţiunile de valabilitate ale unei alegeri. Pentruca să fie valabilă o alegere se cere să fie îndeplinite două condiţiuni esenţiale: 1) să ia parte

la vot cel puțin o *treime* din numărul alegătorilor înscriși în lista electorală: 2) lista proclamată a-leasă să fi obținut *majoritatea absolută* din numărul voturilor.

Dacă la despoierea scrutinului președintele constată că n'a participat la vot treimea alegătorilor sau că lista cu mai multe voturi nu are majoritatea absolută, el declară că alegerea se va repetă în ziua corespunzătoare din săptămâna ce urmează, fără altă convocare a colegiului. In cazul întâiu alegerea este *amânată*, iar în cel de al doilea e în *balotaj*. Și într'un caz și într'altul, la a doua adunare a alegătorilor nu se mai cere nici treimea, nici majoritatea absolută: alegerea se face cu oricâți alegători ar veni, și se proclamă aleasă lista de candidați ce are cele mai multe voturi. Dacă e paritate de voturi, se trage la sorți și lista eșită e proclamată aleasă. (art. 52).

Balotajul — fiind o continuitate a alegerii dela primul scrutin — nu poate avea loc decât între listele prezentate la prima alegere și când se discută valabilitatea operațiunilor dela balotaj, se examinează și cele dela primul scrutin, căci se poate întâmplă ca balotajul să fi fost rău declarat și în acest caz se consideră valabil primul scrutin, iar operațiile dela balotaj nule de drept.

Dacă se proclamă aleasă în balotaj o listă compusă din candidați cari, la primul scrutin figurau pe două sau mai multe liste, alegerea este casabilă.

— Atât în caz de amânare, cât și la balotaj, biuroul este prezidat de alt președinte și se trag la sorți alți alegători asistenți.

— Decretul de convocare a colegiului e valabil numai pentru aceste două adunări; așa că dacă, de exemplu, o alegere nu s'ar puteà efectuà în ziua fixată pentrucă nu s'a prezentat în localitate președintele biuroului, iar în ziua amânării din cauza neprezentării unei treimi a alegătorilor, trebuie să se

intervie pentru scoaterea unui nou decret: nu se poate decide o a treia amânare pe baza aceluiaş decret. Excepţie dela această regulă este numai când — în exemplul luat — la ziua amânării, adică când de fapt este primul scrutin, s'a declarat balotaj, căci atunci, neputându-se lăsà alegerea fără un rezultat definitiv, se mai procedează peste o săptămână la efectuarea alegerii în balotaj.

301. — Majoritatea absolută, am zis că este jumătatea numărului votanţilor — când este pereche — căreia i s'a adăugat o unitate sau când totalul votanţilor este fără soţ: jumătatea celui mai mare număr pereche, plus 1.

Mult timp majoritatea absolută se calculà asupra voturilor exprimate — cari însemnau numai voturile valabil exprimate, adică fără socotirea buletinelor anulate. Legea procedurii electorale a pus capăt controversei ce există din cauza acestui calcul şi a prevăzut că majoritatea absolută se socoteşte asupra numărului total de voturi, chiar dacă unele buletine ar fi fost anulate; cu alte cuvinte buletinele anulate intră în calcul pentru stabilirea majorităţii absolute, ca şi la constatarea treimii alegătorilor înscrişi, cerută pentruca alegerea să fie valabilă.

Dacă preşedintele biuroului a comis o eroare în calculul majorităţii absolute, judecătorii valabilităţii alegerii au competenţa de a o îndreptà şi a proclamà aleasă lista care a obţinut în realitate această majoritate, anulând proclamarea greşită făcută de preşedinte.

Când nu se poate determinà majoritatea absolută — fie din cauză că nu s'au ţinut liste de scrutin, fie că nu s'a notat în lista electorală cei cari au votat — alegerea urmează a fi cassată.

302. — Dosarul cu actele alegerii. Este format din: 1) publicaţiunea de convocarea colegiului; 2) procesul-verbal de afişarea publicaţiei; 3) procesul-verbal de prezentarea preşedintelui şi constituirea biuroului; 4) petiţiile de desemnarea candidaţilor

cari să stea în sala de votare; 5) lista electorală în copie certificată pentru conformitate cu originalul de primar sau preşedintele comisiei interimare şi vizată de preşedintele biuroului sau chiar lista originală, 6) tablourile de despoierea scrutinului; 7) tabloul de chemarea şi înscrierea votanţilor; 8) procesul-verbal de mersul operaţiunilor; 9) buletinele anulate şi cele model; 10) contestaţiile şi reclamaţiile scrise făcute la biurou în cursul votării sau după proclamarea rezultatului şi orice acte prezentate de contestatori în sprijinul motivelor invocate

După terminarea alegerii, preşedintele înaintează dosarul primăriei respective cel mult a doua zi (art. 53). Dacă s'a făcut vreo contestaţie la biurou primarul sau preşedintele comisiei interimare înaintează dosarul—prin administraţia plăşii—prefectului, care convoacă delegaţia judeţeană sau specială spre a o rezolvà. Dacă nu există contestaţie în dosar, acesta se reţine la primărie până ce este cerut de prefectură — în cazul ivirei vreunei contestaţii — sau până ce se comunică cum că în termen legal nu s'a îndreptat contestaţie şi atunci, după ce se convoacă noii aleşi spre a constituì consiliul, dosarul este supus acestuia pentru a procede la verificarea titlurilor aleşilor.

Verificarea alegerilor

303. — Verificarea titlurilor. O alegere poate fi sau nu contestată fie la biuroul electoral, fie la delegaţiunea judeţeană.

Art. 24 din legea comunală rurală din 1904 nu precizà cine are să pronunţe validarea unei alegeri comunale care n'a fost contestată. Din această cauză, în unele judeţe delegaţiunea judeţeană se credea competentă a verificà din oficiu alegerea, deşi nu fusese contestată, şi pronunţà uneori validarea sub

cuvânt că nu s'au făcut contestaţiuni, iar alte ori o invalidă, după cum dictau interesele... politice[1]).

Noua lege din 1908 — prin art. 24 — clarifică acest punct de drept, dispunând că, în caz de necontestare a operaţiunilor, consiliul comunal îşi verifică singur alegerea. Acest principiu a fost pus de legiuitor tocmai în dorinţa de a lăsà la aprecierea corpului electoral dreptul de a relevà sau nu viţiile operaţiunilor unei alegeri; dacă corpul electoral se desinteresează, necontestând operaţiunile, consiliul cel nou procede la verificarea alegerii.

Această verificare nu constă — ca la alegerile legislative de Cameră şi Senat — în examinarea regularităţii operaţiunilor electorale, ci numai la stabilirea identităţii noilor aleşi şi a verificării titlurilor, adică dacă au sau nu condiţiunile de capacitate electorală şi de eligibilitate, cu alte cuvinte, dacă nu cumva vreunul se află într'unul din cazurile de incapacitate sau incompatibilitate prevăzute de lege, în care caz pronunţă invalidarea alegerii lui.

304. — Judecarea cazurilor de incompatibilitate şi incapacitate[2]). S'a mai acordat acest drept con-

1) *Supunându-se chestiunea Consiliului administrativ în Maiu 1908, acesta şi-a dat avizul că „nici delegaţiunea nu are calitate de a pronunţà validarea unei alegeri necontestate şi nici alegătorii nu mai pot pune în discuţie, pe calea recursului, această validare, care este dobândită pentru cei aleşi de drept şi definitiv prin faptul că nu s'a produs în timp util contestaţiuni, fie la biuroul electoral, fie înaintea delegaţiunii" (Aviz No. 113/908)*

2) *Ca să vedem ce însemnează o incompatibilitate sau o incapacitate, să arătăm ce înţeles juridic are* eligibilitatea.

Eligibilitatea — *în dreptul electoral — este reunirea condiţiunilor cerute pentru a fi ales, ori aptitudinea pentru o funcţiune sau un mandat ce se conferă prin alegere.*

siliului comunal tot prin legea dela 1908. In această chestiune consiliul îndeplineşte o funcţiune jurisdicţională fie din oficiu, fie în urma reclamaţiunii unui alegător. Hotărîrea ce dă trebuie să fie motivată

Pentru a fi eligibil la comună, art. 67 din legea pentru alegerea consiliilor comunale cere aceleaşi condiţiuni ca şi pentru a fi alegător — adică capacitatea electorală, ce constă în: a) *a fi român din naştere sau naturalizat;* b) *a avea domiciliul real sau reşedinţa de şase luni în comună;* c) *a plăti o dare cât de mică către stat sau a fi legalmente scutit de plata dărilor — pelângă care se mai adaugă şi vârsta de 25 ani împliniţi.*

In mod obişnuit capacitatea electorală se constată prin înscrierea în listele electorale — înscriere care însă nu conferă acea capacitate, ci numai o prezumă, aşa că, dacă un ales nu întruneşte condiţiunile de capacitate electorală, nu poate păstră mandatul, invocând faptul că este înscris în liste; precum iarăş se poate susţine că dacă un candidat întruneşte condiţiunile de eligibilitate, poate fi ales consilier comunal, deşi nu e înscris în lista electorală.

Eligibilitatea se pierde prin: a) incapacitate; *b)* nedemnitate *şi c)* incompatibilitate.

Cei incapabili *de a fi alegători — cazuri ce se aplică şi aleşilor — sunt: 1) cerşetorii; 2) cei în stare de faliment declaraţi şi nereabilitaţi; 3) cei puşi sub interdicţiune judecătorească şi cei lipsiţi de drepturile civile şi politice; 4) servitorii cu simbrie — în categoria cărora nu intră: îngrijitorii de moşii, calfele, secretarii sau grămăticii şi în genere toţi amploiaţii caselor de comerţ şi stabilimentelor industriale (art. 6 l. p. aleg. cons. com.).*

Nedemni *de a fi alegători comunali sunt: 1) cei osândiţi pentru crime; 2) cei osândiţi pentru unul din următoarele delicte:* a) *furtişag;* b) *înşelăciune;* c) *abuz de încredere;* d) *fals;* e) *delapidare;* f)

şi în contra ei atât cel interesat, cât şi administratorul plăşii, au drept de a face apel în termen de 5 zile libere dela data hotărîrii, la delegaţia judeţeană, care va statuà definitiv, adică fără drept de recurs; aşa că recursul făcut la minister în contra deciziei dele-

---

mituire; g) *mărturie mincinoasă;* h) *corupţiune în materie electorală (art. 7 aceeaş lege).*

Ineligibilităţile — *cari se pot considerà şi ca incapacităţi relative — sunt cele prevăzute de art. 68, după care nu pot fi consilieri comunali: 1) toţi funcţionarii şi însărcinaţii sub orice titlu şi condiţiune, retribuiţi de stat, judeţ şi comună — dispoziţiune ce nu se aplică membrilor învăţământului superior şi secundar; 2) persoanele cari au contracte de orice fel de întreprinderi ale comunei, direct sau prin persoane interpuse; 3) arendaşii, intendenţii sau îngrijitorii de moşii; 4) debitanţii de băuturi spirtoase.*

Incompatibilităţile *sunt cele prevăzute de art. 69, 70 şi 71 din menţionata lege, anume: 1) ascendenţii şi descendenţii, fraţii şi aliaţii de acelaş grad, precum şi unchiul cu nepoţii, nu pot fi simultaneu membrii ai aceluiaş consiliu comunal (art. 69); 2) nimeni nu poate fi consilier în mai multe comune (art. 70); 3) mandatul de consilier comunal este incompatibil cu acela de consilier judeţean (art. 71)*

Dacă un consilier judeţean se alege şi consilier comunal, trebuie să opteze pentru unul din aceste mandate în termen de cel mult 3 zile după verificarea ultimei sale alegeri, iar dacă nu optează e considerat ca membru al consiliului în care s'a ales în urmă, conform dispoziţiunilor art. 24 din legea pentru consiliile judeţene.

Din faptul însă, că consilierul judeţean n'a demisionat din acel mandat înainte de a fi ales şi în consiliul comunal nu se poate formulà un motiv de anulare a operaţiunilor acestei alegeri (C. A. P. Av. 220/911, B. I. p. 282).

gaţiei—relativă la escluderea vreunui consilier comunal—este inadmisibil. De aci rezultă că din incompatibilităţi sau incapacităţi nu se pot formulà motive de casare a operaţiunilor electorale pe cale de contestaţie sau recurs; că atât preşedintele biroului electoral, care n'ar proclamà ales, cât şi delegaţia judeţeană, care ar invalidà pe un ales—sub cuvânt că se află în vreunul din cazurile de incompatibilitate sau incapacitate prevăzute de lege—săvârşesc un exces de putere.

Judecarea acestor cazuri se poate face fie în momentul verificării alegerii, fie posterior validării ei—când cel ales a căzut în vreunul din cazurile de incapacitate, nedemnitate, ineligibilitate sau incompatibilitate prevăzute de lege, după ce alegerea a rămas definitivă şi consiliul începuse a funcţionà.

1. *Judecarea în momentul verificării alegerii.* — La întâia întrunire a consiliului din nou ales—care are loc în ziua fixată prin ordinul de convocare al prefecturii—consiliul se ocupă mai întâiu cu verificarea alegerii sau mai bine zis, cu verificarea titlurilor, operaţiune care consistă în a stabilì: *a) identitatea* noilor aleşi; *b) incapacitatea*—denumire generică sub care se cuprinde: incapacitatea propriu zisă, nedemnitatea şi ineligibilitatea în înţeles restrâns şi *c) incompatibilitatea.*

Consiliul se ocupă de aceste chestiuni fie din oficiu, fie sezisat de o cerere adresată de unul sau mai mulţi alegători ai colegiului comunal.

a) *Stabilirea identităţii* o face pe baza cunoştinţelor personale, ori a altor elemente de probă şi hotărăşte: 1) validarea mandatului sau escluderea persoanelor cari s'au prezentat să constitue consiliul, după cum găseşte că sunt sau nu cele desemnate de corpul electoral; 2) invalidarea alegerii unui consilier ce poartă un nume comun la doi sau mai mulţi candidaţi, cari îşi dispută între dânşii mandatul, fără a se puteà determinà identitatea aceluia pe care au înţeles alegătorii să-l aleagă. Decizia ce dă con-

siliul comunal asupra identităţii este definitivă.

b) *Incapacitatea electorală* o stabileşte consiliul cercetând—pe baza actelor depuse de alegătorul care l-a sezizat sau a informaţiunilor ce are—dacă vreunul dintre aleşi se află în cazurile de incapacitate propriu zisă (art. 6 l. p. aleg. cons. com.), nedemnitate (art. 7 idem), ineligibilitate în înţeles restrâns (art. 68, idem.).

c) *Incompatibilitatea.* De asemenea constată dacă unul din membrii intră în prevederile art. 69, 70 şi 71 ale legii pentru alegerea consiliilor comunale. (Vezi nota dela pag. 405—407).

Deosebirea dintre incapacitate si incompatibilitate este următoarea: când un membru se află în caz de incapacitate, alegerea lui este radical viţiată şi se esclude din consiliu; pe când, dacă se află în unul din cazurile de incompatibilitate, alegerea este valabilă, dar exerciţiul dreptului pe care ea îl conferă este subordonat unei opţiuni din partea consilierului: când incompatibilitatea provine din cauza funcţiunilor pe cari el le-ar ocupà simultaneu ori a vreunui mandat de consilier judeţean sau când se află în grad de rudenie sau alianţă cu alţi consilieri.

Procedura. — Pentru judecarea incompatibilităţilor din cauza funcţiunilor sau altui mandat, se procedează astfel: preşedintele şedinţei — care este cel mai în vârstă dintre aleşi—pune în vedere consilierului să opteze, printr'o declaraţie formală, pentru mandatul de consilier al acelei comune sau pentru funcţiunea ce ocupă ori pentru celălalt mandat.

Apoi consiliul validează sau invalidează mandatul său, după cum consilierul a primit: pe cel comunal, funcţiunea sau mandatul de consilier judeţean.

Dacă consilierul cere un termen, consiliul—dacă găseşte de cuviinţă—îi poate acordà cel mult 5 zile libere, înăuntrul cărora el trebuie să depuie la primărie declaraţiunea formală de opţiune. In acest caz consiliul se constitue şi depun jurământul

numai membrii valabili, rămânând ca ceilalți consilieri să depună jurământul după ce li se va fi validat mandatul.

Când consilierul, aflat în caz de incompatibilitate, este absent i se comunică decizia consiliului, având acelaș termen de 5 zile dela comunicare spre a depune declarația de opțiune.

După expirarea termenului consiliul este convocat spre a hotărî asupra situației definitive a consilierului care avusese termen de a opta și dacă până atunci n'a răspuns, se consideră că a renunțat la mandatul de consilier și ca atare se esclude din consiliu.

Pentru judecarea incompatibilității provenite din rudenie sau alianță (art. 69 citat), se procedează în felul următor:

a) Când consilierii, între cari există incompatibilitatea, au fost aleși la date diferite, se dă preferință aceluia a cărui alegere are o dată mai veche;

b) Când au fost aleși în aceeaș zi, se preferă acela care are mai multe voturi; iar, în caz de egalitate de voturi, cel mai în vârstă.

Mandatul celorlalți se invalidează.

Apelul. Decizia prin care consiliul statuează asupra situației definitive de incapacitate sau incompatibilitate a membrilor din consiliu nu este definitivă, ci supusă apelului la delegația județeană în termen de 5 zile libere dela data hotărîrii — conform art. 24 citat.

Apelul se poate face de: a) consilierul exclus; b) alegătorii cari au cerut escluderea și c) administratorul plășii.

Asupra acestui apel delegația decide în mod definitiv, fără ca împotriva deciziei ei să se mai poată face recurs la ministerul de interne. Orice recurs introdus într'o asemenea chestiune se respinge ca inadmisibil.

2. Judecarea cazurilor de incapacitate și incompa-

tibilitate se poate face şi *posterior validării*[1]) mandatelor şi depunerii jurământului. In acest caz, consiliul pronunţă escluderea sau declară demisionat pe membrul ce intră în prevederile citatelor texte şi după aceleaşi norme arătate mai sus[2]).

Rezolvarea contestaţiunilor şi recursurilor electorale

305. — **Contestaţiunile.** Am arătat că dacă o alegere n'a fost contestată, rezultatul scrutinului este definitiv dobândit de cei proclamaţi aleşi, rămânând însă pentru consiliul comunal dreptul de a procede la verificarea identităţii şi titlurilor lor.

Se poate întâmplă însă ca să se îndrepte contestaţiuni împotriva operaţiunilor electorale.

Orice alegător, înscris în lista electorală, are dreptul să contesteze o alegere, fie că are sau nu cunoştinţă de carte.

Condiţiuni şi termene. Contestaţia se face în scris şi trebuie să cuprindă manifestarea voinţei alegătorului de a urmări anularea sau modificarea rezultatului alegerii, invocând pentru aceasta vreunul din motivele de casare prevăzute de lege.

Se adresează: *a)* sau la biuroul electoral, în ziua alegerii, în care caz preşedintele o vizează şi anexează la dosar; *b)* sau la delegaţiunea judeţeană, până în 7 zile libere dela proclamarea rezultatului alegerii. Acest termen se calculează până în ziua înregistrării contestaţiei la prefectură — fiindcă

1) *Faţă de dispoziţiunile art. 24 relativ la judecarea incompatibilităţilor şi la dreptul de apel, rămând abrogate prevederile art. 72, 73, şi 74 din legea pentru alegerea consiilor comunale cu privire la comunele rurale.*

2) *Din regulamentul interior al com. Ruginoasa (Suceava) asupra căruia Consiliul administrativ şi-a dat avizul că poate fi aprobat.*

prefectul o supune în deliberarea delegațiunii (art. 55 și 56 l. proc. elect.).

O contestație primită după expirarea termenului legal este respinsă de delegație ca tardivă, fără a fi luată în discuție în fond. In acest caz și recursul făcut la minister se respinge *de plano* ca inadmisibil, de oarece alegătorii cari nu beneficiază de calea contestației, nu mai au calitatea de a urmări în recurs anularea alegerii, care a rămas definitivă (C. A. P. Av. 777/909, B. IV, p. 1077).

Apoi, o contestație introdusă direct la ministerul de interne, chiar în termen, se consideră ca neavenită.

Contestatorii pot să depună — odată cu contestația — memorii scrise și orice acte în sprijinirea motivelor și faptelor invocate; tot astfel și aleșii contestați au dreptul să facă, tot în scris, orice întâmpinări la contestație și să depună orice acte pentru combaterea ei. In acest scop delegația este datoare să comunice aleșilor — dacă ei cer — contestațiile primite, memoriile și actele alăturate. De aci rezultă că instrucțiunea contestațiunilor nu este orală, ci scrisă (art. 57 alin. II).

306. — Competența delegației. Delegațiunea județeană este o instanță de fond a cărei competență în judecarea contestațiunilor electorale, relative la alegeri de consilii comunale urbane nereședințe și rurale, este limitată la motivele sau faptele invocate de contestatori; cu alte cuvinte, nu poate invocà din oficiu motive de casare ce n'ar fi fost susținute în contestație, nu poate statuà ultra petita: mai mult decât s'a cerut, căci în acest caz comite un exces de putere și decizia ei este casabilă[1]).

---

1) L. Ionescu, *op. citat, pag. 207 și urm. — Se poate susține însă și părerea contrarie în sensul că: atunci când este vorba de motive de ordine publică — precum: constituirea biuroului, modul de votare,*

307. — **Termenul** în care delegaţia este datoare să se rostească asupra contestaţiei este de două săptămâni dela înregistrarea ei şi în caz când găseşte că — pentru rezolvare — este nevoie de o anchetă la localitate, se prelungeşte termenul de pronunţare cu o săptămână (art. 57 l. proc. elect.).

Nepronunţarea delegaţiei în termenele arătate sau pronunţarea ei după expirarea lor, atrage validarea de drept a alegerii înaintea primei instanţe şi respingerea contestaţiei. Insă, dacă cei interesaţi vor să urmărească mai departe invalidarea, au drept de recurs la ministerul de interne în 10 zile libere socotite din prima zi după expirarea termenului în care delegaţia trebuia să se pronunţe (art. 73 alin. IV, VI şi VII l. p. org. c. r. şi adm. plăşilor).

308. — **Ancheta locală,** având caracterul unui act preparatoriu de procedură — cu scopul de a se procură elemente de convingţiune în judecarea contestaţiei — este în strânsă legătură cu aceasta şi deci nu poate fi făcută decât de unul sau de toţi membrii delegaţiei judeţene.

Dreptul acesta de cercetare este lăsat la suverana apreciere a delegaţiei. Prin. urmare nici prefectul judeţului — când primeşte contestaţia şi înainte de a o trimete în deliberarea delegaţiei — nici delegaţia nu poate însărcină pe administratorul plăşii cu cercetarea motivelor invocate de contestatori. O asemenea anchetă emanând dela un funcţionar necompetent nu produce nici un efect juridic şi decizia delegaţiei bazată pe constatările administratorului de plasă — căruia nici un text de lege nu-i recunoaşte acest drept — este casabilă pe cale de recurs.

309. — **Decizia delegaţiei**, ca să fie valabilă, trebuie: *a)* ca delegaţia să fie convocată de pre-

---

proclamarea rezultatului, etc. — delegaţia e în drept să invoace astfel de motive şi a casă alegerea, cu toate că motivele din contestaţie erau de altă natură.

fect; *b)* să funcţioneze în localul prefecturii; *c)* să ia parte la şedinţă cel puţin doi membrii — completul fiind compus din trei membrii şi un supleant — şi secretarul, care e secretarul consiliului judeţean sau locţiitorul său; *d)* decizia să fie motivată în drept şi în fapt, adică dată şi în formă şi în fond[1]); *e)* să valideze sau nu întreaga alegere, de oarece la alegerile comunale votarea se efectuează pe scrutin de listă; *f)* să fie dată cu drept de recurs la ministerul de interne.

Afişarea. — Pentruca să se poată socoti termenul de recurs, decizia delegaţiei trebuie afişată atât la prefectură, cât şi la uşa primăriei respective în termen de 3 zile dela pronunţare, dresându-se despre aceasta un proces-verbal (art. 73 alin. V l. c. r.)[2]).

310. — Delegaţie specială. Când o alegere este prezidată de un membru sau supleant-prim al delegaţiei judeţene, pentru judecarea contestaţiei ce eventual s'ar face împotriva operaţiunilor, se constituie prin tragere la sorţi de către primul-preşedinte sau preşedintele tribunalului, o delegaţie spe-

---

1) *Delegaţia este datoare ca, în decizia ce dă — pe lângă argumentaţia asupra motivelor invocate de contestatori — să treacă şi dispozitivul asupra alegerii în sine, căci altfel dă o decizie necompletă (Av. Cons. Adm. 593/910, B\ III, p. 601).*

2) *Dispoziţia aceasta nu este aproape deloc respectată: sunt judeţe unde deciziile delegaţiei se afişează în comune abia o lună dela şedinţa în care au fost date!... Faptul acesta contribue la întârzierea rezolvării recursurilor electorale şi deci a instalării consiliilor comunale, căci dela acea dată începe să se calculeze termenul în care cei interesaţi au drept de recurs împotriva deciziilor date în materie electorală. Ar trebui, dar, să se prevadă în lege o sancţiune pentru cei ce provoacă afişarea tardivă!*

cială compusă din 3 membrii cari să nu fie membrii sau supleanţi în delegaţia judeţeană; cu alte cuvinte, tragerea la sorţi se face cu excluderea acestora (art. 56 l. proc. elect.). Această constituire se face în momentul când s'a constatat că pentru prezidarea unei alegeri a ieşit la sorţi un membru sau supleantul-prim al delegaţiei judeţene. In unele părţi se obişnueşte—contrar legii—ca constituirea delegaţiei speciale să se facă numai după ce s'a îndreptat contestaţie în contra alegerii. Faptul acesta, însă, nu constitue o neregularitate de natură a atrage anularea operaţiunilor, spre a fi invocat ca motiv de recurs.

311. — **Recursurile.** Cei nemulţumiţi cu decizia dată de delegaţie asupra contestaţiei — fie de validare, fie de invalidarea alegerii — mai au calea recursului la ministerul de interne, pe care-l pot face în termen de 10 zile libere socotite dela afişarea acelei deciziuni în comună — presupunându-se că de atunci au luat cunoştinţă cei interesaţi despre rezultatul contestaţiei[1]).

Primirea recursului la minister se constată prin data înregistrării lui.

Recursul care se face înainte ca delegaţia să se fi pronunţat asupra contestaţiei se respinge ca *prematur;* cel introdus după expirarea termenului legal, ca *tardiv.* In ambele cazuri nu se mai intră în cercetarea fondului.

Recursul este *inadmisibil* când e făcut direct la minister în contra alegerii, fără ca mai întâiu ea

1) *Dreptul de a relevà viţiile unei alegeri, pe cale de contestaţie sau recurs, aparţinând corpului electoral, ministerul de interne nu este bine şi legal sezisat ca instanţă de recurs prin simpla încunoştiinţare a prefectului judeţului despre neregularităţile operaţiunilor electorale, aşa încât numai pe baza ei nu poate intrà în examinarea fondului (C. A. P. Av. 593/910, B. III, p. 601).*

să fi fost contestată la biurou sau delegaţia judeţeană; sau când alegerea a fost contestată după expirarea termenului legal şi delegaţia a respins contestaţia ca tardivă.

Forma recursului este aceea de petiţie, care trebuie să cuprindă: 1) numărul şi data deciziei delegaţiei, ce se atacă; 2) faptele şi motivele invocate spre a ajunge la casarea alegerii; 3) semnătura cel puţin a unui alegător din comună, înscris în lista electorală, indiferent dacă a figurat sau nu în contestaţie. Un recurs semnat „cei mai mulţi alegători" sau „alegătorii comunei...", se respinge ca inadmisibil.

Judecarea recursurilor — privitoare la alegerile comunale urbane nereşedinţe şi cele rurale — este dată pe seama ministerului de interne, care formează al doilea şi ultimul grad de jurisdicţiune, cel dintâiu fiind delegaţia judeţeană.

Ministerul — ca organ al puterii executive, având misiunea de a vegheà la aplicarea legilor şi respectarea drepturilor cetăţeneşti — este învestit cu dreptul de a relevà din oficiu viţiile radicale ale unei alegeri, ca şi violările de lege şi excesele de putere săvârşite fie de biuroul electoral, fie de delegaţia judeţeană cu prilejul judecării contestaţiei.

Deciziunile sale trebuiesc să fie motivate în drept şi în fapt şi publicate prin Monitorul Oficial.

Avizul Consiliului Administrativ. Competenţa ministerului, ca instanţă de recurs în materie electorală, nu este integrală, ci este îngrădită de o dispoziţiune a art. 24 din legea comunală rurală din 1908, după care deciziunile sale „se dau cu avizul *conform* al Consiliului administrativ permanent". Această măsură a fost luată tocmai cu scopul de a înlătură diferitele intervenţii ce se făceau pe lângă persoana ministrului de diferiţi politiciani interesaţi a aveà în comună ca primari pe oamenii lor, aleşi de cele mai multe ori ilegal şi fără voia cetăţenilor.

Consiliul se rosteşte şi asupra contestaţiilor co-

munale urbane reşedinţe şi judeţene, precum şi a recursurilor privitoare la alegerile de consilieri în comunele urbane nereşedinţe. De unde însă, avizele date asupra acestor alegeri nu angajează pe ministrul de interne: el putând hotărî aşa cum găseşte cu cale (fiind obligat însă să motiveze în drept decizia dată în neunire cu avizul Consiliului) — la alegerile comunale rurale, avizul este *conform*, adică nu se poate hotărî altfel decum a opinat Consiliul[1]).

312. — Motivele de casare. Art. 58 din legea procedurii electorale dispune că: o alegere se poate casà când e săvârşită cu violarea dispoziţiunilor prescrise de lege sub pedeapsă de nulitate, în special pentru violarea secretului votului sau a libertăţii electorale.

In afară de aceste motive, mai sunt şi aşa zisele „motive de ordine publică", pe cari legea nu le precizează, dar cari totuş atrag anularea unei alegeri, chiar dacă nu sunt invocate de recurenţi.

1. *Violarea secretului votului* e atunci când alegătorul ar voì sau ar fi constrâns să voteze altfel de cum este statornicit prin lege. Aşa: 1) dacă s'ar votà pe faţă sau cu altfel de buletine decât cele albastre, la alegerile comunale rurale, alegerea e casabilă pentru violarea secretului votului; 2) sau dacă preşedintele a deschis unele buletine spre a vedeà conţinutul; 3) când a primit şi depus în urnă buletine cu semne exterioare sau buletine des-

1) *Acelaş „aviz conform" am văzut că-l dă şi asupra dizolvărilor de consilii comunale rurale. Acestor dispoziţiuni se datoreşte schimbarea ce începe să ia fiinţă în moravurile administrative: dispariţia hatârului şi întronarea legalităţii. Când acea îngrădire se va întinde şi asupra celorlalte alegeri şi chestiuni, poate că vom ajunge să avem cu adevărat administraţie şi oameni capabili să conducă destinele comunelor şi judeţelor.*

chise; 4) sau când, în cursul votării, președintele a deschis urna spre a vedeà ale cărei liste sunt buletinele dinăuntru.

Violarea secretului votului — care este prescris sub pedeapsă de nulitate — constituie motiv de anulare a alegerii numai când acea violare se exercită în sala de votare și în cursul operațiunilor electorale, așa că în afară de localul de vot, unde alegătorul este stăpân pe votul și voința lui, nu poate fi vorba de violarea secretului votului.

2. *Violarea libertății electorale* se poate zice că are loc când alegătorul este împiedecat de a-și exercità liber dreptul său de vot, fie prin ingerințe sau presiuni și amenințări, fie prin corupțiuni de bani, băutură sau alte promisiuni.

Mijloacele acestea de atingere a liberului exercițiu al dreptului de vot sunt multe și variate. Astfel:

a) *Intervenția funcționarilor*. Legea interzice amestecul lor în luptele politice; de aceea a și dispus că nu se pot apropià de localul de vot și votà decât dela o anumită oră (3 p. m.) în sus și atunci chiar sunt datori ca imediat să se retragă. Aceasta pentruca ei să nu abuzeze de calitatea funcțiunii ce au și să violenteze și intimideze pe alegători dacă nu vor votà lista administrației sau aceea favorizată de ei. Când e constatat că s'au întrebuințat astfel de presiuni cari au influențat pe alegători, sau că unii au fost împiedecați de a votà prin violențele exercitate de funcționari, sau li s'a schimbat buletinele cu de-ale altei liste decât aceea pe cari voiau s'o voteze, sau când alegătorii sunt secfestrați și trimeși la vot cu forța și escortați de agenți electorali — este loc la invalidarea alegerii pentru violarea libertății electorale.

b) *Presiuni și intimidări din partea candidaților* sunt actele cari ating libertatea alegătorului, cu scopul de a-l face să le deà votul sau să-l împiedece de a votà, știindu-l partizan al listei adverse.

c) *Corupțiunea* constă în orice cumpărare directă a

votului prin bani sau alte avantaje materiale, promisiuni, îmbătare sau orice alte mijloace nepermise Aceasta constituie motiv de casare fie că se exercită de funcţionari publici sau de candidaţi.

d) *Manopere* se consideră bunioară; faptul că nu se publică ziua convocării decât în ajunul sau cu câteva zile înainte de alegere; sau nu se desemnează localul de votare; ori se anunţă prin afişuri, oral sau altfel, amânarea alegerii cu scopul de a îndepărtă pe unii alegători dela vot.

Motive de ordine publică sunt violările diferitelor dispoziţiuni substanţiale şi imperative ale legii, precum: 1) cele relative la convocarea colegiului; 2) la constituirea biuroului; 3) la deschiderea şi închiderea scrutinului; 4) la modul de votare; 5) la despoierea scrutinului; 6) la condiţiunile de valabilitate ale unei alegeri: treimea alegătorilor şi majoritatea absolută; 7) la condiţiunile în cari se declară balotajul.

313. — Convocarea din nou a colegiului electoral. Dacă alegerea a fost casată, după ce ministerul de interne — pe baza avizului Consiliului — dă decizia sa, o comunică prefecturii şi aceasta, prin administratorul plăşii, primăriei comunei respective. Apoi prefectura, prin un raport, cere ministerului convocarea din nou a colegiului electoral pentru o zi ce nu poate trece de două luni dela data invalidării. Se urmează, după aceea, procedura arătată mai sus, până ce alegerea rămâne validată şi numai atunci se procedează la constituirea noului consiliu.

B) *Alegeri complimentare*

314. — Fiind în interesul administraţiei comunale ca membrii ce compun consiliul comunal să fie totdeauna în completul fixat de lege, prin art. 14 din legea pentru organizarea comunelor rurale şi administraţiunea plăşilor se prevede că, dacă con-

siliul se găseşte, prin vacanţele ivite, redus la două treimi (adică din 9 are numai 6 membrii), se procedează la alegeri complimentare, în termen de două luni dela cea din urmă vacanţă ivită. Dacă însă vacanţele se fac în ultimele 6 luni ce preced împlinirea mandatului de 4 ani, adică reînnoirea integrală a consiliului, nu se mai fac alegeri complimentare.

Vacanţele se pot produce prin: *a)* moarte; *b)* demisiune; *c)* invalidare; şi *d)* escludere — aceste din urmă două moduri având loc cu ocazia verificării titlurilor şi aflării unuia dintre aleşi, fie atunci, fie că a căzut posterior validării alegerii, într'unul din cazurile de incapacitate, nedemnitate, ineligibilitate sau incompatibilitate, prevăzute de lege.

— Formalităţile pentru efectuarea unei asemenea alegeri, ca şi acelea de atacarea ei pe cale de contestaţie şi recurs, sunt aceleaşi ca şi în cazul alegerii întregului consiliu comunal.

3. Constituirea şi funcţionarea consiliului comunal

315. — Constituire. Dacă nu s'au făcut contestaţiuni, sau dacă ele au fost respinse de delegaţie, iar la minister nu s'a îndreptat recurs[1]), ori şi recursul a fost respins, prefectul judeţului convoacă pe membrii consiliului comunal din nou ales, ca să se constitue, dând ordin adminitratorului plăşii

1) *De obiceiu, după pronunţarea deciziei delegaţiei, prefectura întreabă ministerul dacă în termenul legal s'a primit recurs în contra acelei deciziuni şi numai după ce se primeşte răspunsul negativ, prefectul procedează la convocarea noilor aleşi. In cazul contrariu, când este recurs, chiar înainte de a se primi raportul prefecturii, se cere de minister dosarul cu actele alegerii împreună cu decizia delegaţiei şi procesul-verbal de afişarea ei în comună, acte cari se înaintează apoi Consiliului administrativ spre a-şi da avizul.*

să se transporte în localitate în ziua fixată spre a le luà jurământul[1]).

Această primă ședință este prezidată de cel mai în vârstă din consilierii aleși; iar secretarul comunal sau—când comuna nu are un asemenea funcționar—notarul, îndeplinește funcțiunea de secretar al consiliului.

Procedura pentru constituirea și instalarea consiliului este următoarea: președintele ședinței sau secretarul face apelul nominal al membrilor consiliului, după o listă — întocmită în ordine alfabetică — a numelui de familie și botez și notează în dreptul fiecăruia prezența sau absența, la rubrica respectivă. Numărul total al membrilor prezenți și absenți se anunță în consiliu și se trece la finele listei, care se semnează de președinte și secretar. Dacă au răspuns la apel cel puțin 5 membrii, consiliul este în majoritate absolută sau în complet și se poate ține ședință. Consiliul verifică titlurile noilor aleși[2]) și hotărăște cu majoritate absolută, adică cu un număr de voturi egal cu jumătate plus unu din numărul membrilor prezenți, după ce s'a esclus fracțiunea când acel număr e fără soț.

Dacă sunt membrii contestați, votul se face prin scrutin secret și în acest caz contestatul nu ia parte la vot.

Când, după terminarea verificării alegerii, se constată că s'a validat cel puțin jumătate plus unu din efectivul legal, adică 5 membrii dacă sunt 9 consilieri și 6 dacă sunt 11, președintele declară *consti-*

1) *Dreptul de convocare fiind atribuit de lege prefectului, convocările făcute de administratorul plășii se consideră inexistente, ca emanând dela un funcționarea necompetent (C. A. P. Av. 302/909, B. II, p. 310).*

1) *Vezi modul cum se face verificarea titlurilor la pagina 408—410.*

tuit consiliul, după care membrii validați depun colectiv jurământul (art. 24 alin. VI și VII l. c. r.)[1]).

316. — Jurământul. Inainte de a procede la lucrări, membrii consiliului depun—în prezența administratorului de plasă și a unui preot—următorul jurământ: „Jur credință Regelui, supunere Constituțiunii și legilor țării mele. Jur sprijin intereselor comunei. Așa să-mi ajute Dumnezeu".

Formula jurământului se cetește cu voce tare de administratorul plășii pe foaia de jurământ și se rostește de consilieri pe măsură ce se cetește. Acea foaie se semnează de membrii consiliului, iar administratorul atestează în josul ei depunerea jurământului și semnează împreună cu preotul. Foaia va purtà numărul de ordine și data din registrul de intrare al primăriei.

Prin depunerea jurământului consiliul fiind considerat *instalat* în funcțiune, administratorul de plasă îl declară ca atare, constatând această operațiune printr'un proces-verbal în care va specificà numele și prenumele consilierilor cari au depus jurământul și au fost deci instalați — act care va purtà număr de ordine din registrul de intrare al administrației plășii.

Dela această dată curge pentru toți membrii consiliului termenul de 4 ani pentru care a fost ales.

Aceeaș formalitate se îndeplinește și pentru membrii cari ar depune jurământul mai târziu[2]).

Nedepunerea jurământului după două convocări din partea unui ales se consideră ca un refuz al mandatului de consilier comunal și cum—după art.

---

1) *Din faptul că, în urma convocării, nu s'au prezentat să depuie jurământul decât 4 din cei 9 membrii aleși, nu se poate invocà motiv de dizolvare pentru descompletarea consiliului prin reducerea numărului membrilor la mai puțin de jumătate (C. A. P. Aviz 302/909, B. II, p. 310).*

2) *Din regul. interior al com. Ruginoasa (Suceava).*

34 l. com. rur. — mandatul e o sarcină publică, nimeni neputând să-l refuze decât în cazurile anume determinate de acel articol, consiliul comunal urmează să pronunțe amendarea acelui membru cu o amendă dela 20—100 lei în folosul cassei comunale (art. 24 alin. VIII și IX)[1]).

Asupra admisibilității motivelor refuzului hotărăște consiliul comunal cu aprobarea delegației județene, iar asupra celor de demisiune, hotărăște prefectul, conform art. 105. In primul caz consilierul se adresează autorității comunale, primarului — care supune demisia consiliului; iar în al doilea caz, prefectului de județ.

Totuș, dacă în urma acelor demisiuni, se cere dizolvarea consiliului comunal pentru descompletare prin demisiuni, am văzut că Consiliul administrativ — care discută de este cazul a se încuviința dizolvarea — e în drept să cerceteze și dacă demisiunile sunt date pentru motive legale.

317.—Alegerea primarului și ajutorului. După instalare, consiliul fiind întrunit în complet, procedează la alegerea primarului și ajutorului dintre membrii cu știință de carte (Vezi această chestiune la art. 98 și 99).

318.—Lucrările încheiate în prima ședință, pentru verificarea titlurilor, constituirea și instalarea consiliului, alegerea de primar și ajutor, se formează într'un singur dosar, în următoarea ordine:

1. Ordinul prefecturii de convocarea noilor aleși— comunicat prin administrația plășii; adresa de con-

---

2) *Când toți membrii unui consiliu sau sfat sătesc din nou aleși refuză în mai multe rânduri să se întrunească spre a depune jurământul, nu este loc la dizolvare, ci la convocarea colegiului electoral pentru a procede la o nouă alegere (C. A. P. Av. 97, 151, 1085/9133, B. I, p. 51 și 80; B. IV, p. 885).*

vocare a primăriei şi dovezile sau procesele-verbale de comunicare;

2. Apelul nominal;

3. Unicul proces-verbal al şedinţei, în care se va descrie în ordinea desfăşurării, toate lucrările şi deciziunile luate, adică: *a)* stabilirea identităţii consilierilor; *b)* judecarea cazurilor de incapacitate şi incompatibilitate; *c)* constituirea consiliului; *d)* instalarea lui; *e)* alegerea primarului şi ajutorului de primar;

4. Foaia de jurământ;

5. Procesul-verbal al administratorului de plasă pentru instalarea consiliului;

6. Tabloul de rezultatul scrutinului pentru alegerea de primar şi ajutor;

7. Tabloul de compunerea autorităţii comunale, conţinând următoarele rubrici: *a)* numele şi prenumele; *b)* funcţiunea, (primar, ajutor, consilier); *c)* ştiinţa de carte; *d)* data instalării.

Acest dosar se înaintează prefecturii — prin administraţia plăşii, — în termen de 24 ore dela data şedinţei, împreună cu câte două exemplare din procesul-verbal de instalare şi tabloul de compunerea autorităţii comunale.

Aceeaş normă se urmează şi în privinţa dosarului de alegere a primarului şi ajutorului, când ea are loc ulterior[1]).

319. — **Intrunirile** consiliului comunal sunt de două feluri: a) în sesiune ordinară şi b) în sesiune extraordinară şi se ţin în localul primării.

1. *Sesiunile ordinare* sunt două pe an: la 15 Ianuarie şi 1 Iunie. Durata lor este de 10 zile, însă poate fi prelungită, cu autorizarea prefectului în caz când consiliul nu şi-a terminat lucrările. Lipsa de convocare din partea primarului nu poate împiedecă

1) *Din regul. interior al com. Ruginoasa (Suceava).*

întrunirea consiliului la epocile fixate pentru sesiunile ordinare[1]).

In prima şedinţă a fiecărei sesiuni ordinare primarul dă cetire unui raport general asupra situaţiunii comunei, adică a stării ei financiare, a lucrărilor executate şi cele ce sunt în proiect, despre faptele administrative mai importante, despre felul cum se face serviciul de pază, cum se aplică legea poliţiei rurale, mişcarea populaţiei, starea sanitară şi economică a comunei, precum şi despre orice alte chestiuni de interes local cari au făcut obiectul activităţii primarului în intervalul sesiunilor—propunând îmbunătăţirile de adus şi mijloacele pentru punerea lor în aplicare.

Obiectul deliberaţiunilor.— In aceste sesiuni consiliul poate să se ocupe cu toate chestiunile ce intră în atribuţiunile sale[2]). In special, însă, în sesiunea de Ianuarie se ocupă cu următoarele chestiuni:

a) Votarea bugetului pe exerciţiul viitor;

b) Desemnarea a 2 membrii şi 2 supleanţi cari să ia parte în comisiunea de licitaţiuni (art. 77 § 8 l. com. r.);

c) Desemnarea a 3 membrii şi 3 supleanţi, cari să formeze comisiunea comunală pentru judecarea contestaţiunilor ce s'ar ivi în contra proceselor-verbale de impuneri la taxe comunale (art. 6 l. p. constatarea, urmărirea şi perceperea veniturilor comunale);

d) Delegarea unui membru şi unui supleant, care să fie însărcinat cu privegherea oborului comunal, cu ţinerea registrelor oborului şi incassarea amenzilor şi a costului nutrimentului vitelor (art. 19 l. poliţiei rurale);

---

1) *Deşi legea a omis să spue de cine se face convocarea în această sesiune ordinară, totuş e admis că de primar, fapt ce rezultă din art. 26 unde se vorbeşte de sesiunea extraordinară. Dacă n'o face, consiliul se întruneşte de drept la 15 Ianuarie şi 1 Iunie.*

2) *Vezi mai jos art. 46 şi urm.*

e) Fixarea tarifului de costul nutrimentului vitelor închise la obor pentru fiecare anotimp (art. 24 l. poliţiei rurale);

f) Determinarea modului cum se vor folosì pentru păşune bunurile comunei sau islazurile comunale în limitele legii pentru învoelile agricole (art. 61 § 9 alin. II l. c. r.).

In sesiunea de Iunie consiliul se ocupă, în special, cu votarea bugetului şi apoi cu cercetarea socotelilor comunei (conturilor) pe exerciţiul închis (art. 25), putând desemnà din sânul său o comisiune care să le examineze.

In timpul sesiunilor ordinare, consiliul poate fixà ordinea de zi a lucrărilor fiecărei şedinţe, precum şi zilele şi ora când se vor ţine şedinţele ulterioare.

Chestiunile de mai sus pot face însă şi obiectul unei sesiuni extraordinare, de ex.: când un consiliu nou ales s'a instalat după lunile Ianuarie sau Iunie.

2. *Sesiunile extraordinare.* Consiliul se întruneşte în sesiune extraordinară ori de câte ori trebuinţa va cere. Convocarea în astfel de sesiuni o poate face primarul în două cazuri: 1) sau când crede el că e trebuinţă având chestiuni urgente de rezolvat; 2) sau când i se face o cerere motivată în acest sens de către o treime a membrilor consiliului comunal.

Consiliul se întruneşte extraordinar la următoarele date fixe:

a) La 15 Decembrie spre a revizuì cele 4 categorii de liste electorale şi anume: lista colegiului comunal, listele colegiilor sfaturilor sătesti, lista alegătorilor de delegaţi, ai colegiului al III-lea de cameră (sau a alegătorilor indirecţi) şi lista alegătorilor direcţi ai aceluiaş colegiu;

b) In intervalul dela 15 Decembrie—15 Ianuarie consiliul va fi convocat la diferite date spre a se ocupà cu judecarea reclamaţiunilor şi contestaţiunilor ce s'ar ivì asupra revizuirii listelor electorale (ştergeri, înscrieri din nou).

Mai poate fi convocat în sesiune extraordinară consiliul când sunt de discutat propuneri privitoare

la interesele comunei făcute de autoritatea ujdeţeană sau de autorităţile administrative. In acest caz prefectul şi administratorul plăşii pot să ceară primarului şi delegatului sătesc convocarea consiliului comunal sau a sfatului respectiv în care caz ei au dreptul să asiste la deliberaţiuni spre a susţine propunerile şi a da explicaţiile necesare—fără a aveà însă drept de vot.

De obiceiu, sesiunea extraordinară ţine o singură zi şi are loc în zile de Dumineci şi sărbători.

Convocările se fac prin adrese circulare purtând numărul de ordine din registrul de ieşire al primăriei şi data. Ele conţin ziua şi ora fixată pentru întrunire şi se predau la domiciliul membrilor sau li se înmânează, cu cel puţin 3 zile libere înainte de data fixată pentru întrunire[1]) spre deosebire de convocare pentru sesiune ordinară, care se poate face şi în termen mai scurt de 3 zile.

Delegaţii sfaturilor săteşti având dreptul să ia parte la toate şedinţele cu vot consultativ, primarul îi convoacă şi pe ei întotdeauna după aceleaşi norme, sub pedeapsa anulării deciziunei.

Pentru constatarea încunoştiinţărei la timp, cei cu ştiinţă de carte vor semnà şi pune data pe un exemplar de adresă, destinat a fi păstrat la dosar, sau vor da dovezi separate; iar pentru cei fără ştiinţă de carte sau lipsă dela domiciliu, notarul va atestà prin proces-verbal că li s'a încunoştiinţat sau lăsat la domiciliu adresele de convocare, menţionând persoana care a îndeplinit această însărcinare.

Pentru întrunirile extraordinare, adresa de convocare va conţine întotdeauna *programul chestiunilor* puse la ordinea zilei. Ele se iau în discuţiune în ordinea din program; iar intervertirea acestei ordine

---

1) *Este nulă de drept—ca fiind luată în afară de adunarea sa legală—deliberaţiunea unui consiliu comunal, care s'a întrunit în aceeaş zi când s'a făcut convocarea (C. A. P. Av. 727/910, B. III, p. 677).*

se poate admite numai dacă e propusă de președinte sau de 3 membri și admisă de o majoritate de 2 treimi a membrilor prezenți la ședință. (La calculul acestei majorități se exclude fracțiunea ce ar rezultà).

Spre deosebire de sesiunea ordinară, în cea extraordinară nu se poate pune în discuție nici o chestiune care nu e prevăzută în programul din adresa de convocare, afară de cazuri urgente, când cea mai mică întârziere a rezolvirii chestiunii ar fi prejudiciabilă, cum ar fi de exemplu autorizarea de dat primarului de a susține un proces al cărui termen e foarte apropiat. În aceste cazuri urgența trebuie declarată de două treimi din membrii prezenți la ședință și al căror nume se trece în procesul-verbal[1]).

Durata sesiunilor extraordinare este nelimitată: ele se închid când s'a terminat discuția asupra tuturor chestiunilor prevăzute în ordinea de zi a convocării (art. 26).

---

1) *Președintele—din oficiu sau după cererea unui membru al consiliului—este dator să puie în discuțiune, indiferent dacă figurează sau nu în program, următoarele chestiuni cu precădere asupra celor puse la ordinea zilei și în următoarea rânduire:* a) *cererile pentru respectarea regulamentului interior al comunei și* b) *chestiunile de persoane și răul înțeles al cuvintelor oratorului.*

Chestiunile de regulament se pun în discuțiune după ce a terminat oratorul, care vorbește. Președintele ședinței decide, după ce a ascultat discuțiunea.

Chestiunile de persoane se pun în discuțiune după votarea obiectului în cursul căruia s'a indicat persoana care reclamă a vorbì. După terminarea explicațiunilor între membrii pe cari îi privește chestiunea personală, președintele declară închisă discuția, chemând la ordine pe orator, dacă va fi cazul (Din regul. com. Ruginoasa-Suceava).

318. — Prezidarea şedinţelor. Şedinţele se ţin în localul primăriei — între orele 8 şi 10 dimineaţa — rămânând deplină facultate consiliului să hotărască alte ore mai de dimineaţă sau mai târziu. Ele sunt prezidate de primar. In caz de lipsă, demisiune, suspendare, revocare şi orice altă împiedecare a primarului, prezidează ajutorul de primar, iar în lipsa şi a acestuia, cel mai în vârstă dintre consilierii prezenţi[1]).

Ei deschid, prezidează şi închid şedinţa[2]).

---

1). *Tot acesta prezidează când un consiliu ales din nou se întruneşte spre a se constitui şi a alege pe primar. După ce primarul a fost ales ia imediat preşedinţia consiliului.*

2) Biuroul *unei şedinţe se compune din preşedinte, şi secretarul consiliului, funcţiune ce se îndeplineşte de secretarul comunal, sau în caz când comuna nu are asemenea funcţionar, de notar.*

După anunţarea deschiderei şedinţei, biuroul constată prezenţa şi absenţa membrilor, urmând a se ţine şedinţă numai în cazul când consiliul este în majoritate sau în complet, care este de cel puţin 5 membri.

Atribuţiunile preşedintelui *cele mai importante sunt:* a) *de a anunţă deschiderea şi închiderea şedinţelor;* b) *a hotărî în sesiunile ordinare ordinea de zi, când adresa de convocare nu conţine programul lucrărilor, precum şi data ţinerii şedinţei viitoare cu avizul consiliului;* c) *a păstrà ordinea în consiliu;* d) *a ţine rândul între consilierii cari au cerut cuvântul;* e) *a pune chestiunile;* f) *a face cunoscut rezultatul votării şi deciziunea consiliului, etc.*

Preşedintele are dreptul de a intervenì în desbateri, fie pentru a rechemà pe orator la chestiune, fie pentru a apărà regulamentul interior cu privire la desbateri, cum se arată mai jos.

Atribuţiunile secretarului *sunt:* a) *de a redactà*

Şedinţele în cari se cercetează socotelile veniturilor şi cheltuelilor comunei, vor fi în totdeauna publice şi prezidate de ajutorul de primar, iar dacă acesta a

---

procesele-verbale ale şedinţelor şi a le transcrie în registrul respectiv; b) *a face apelul nominal al consilierilor;* c) *a înscrie pe rând pe consilierii cari au cerut cuvântul;* d) *a dà cetire lucrărilor supuse deliberaţiunii consiilului;* e) *a însumà voturile; într'un cuvânt, a îndeplinì orice lucrări de ale biuroului.*

Desbaterile. *Orice membru are dreptul de a vorbì în consiliu, pentru a susţine şi combate, a propune vre-o modificare de redacţiune sau de principiu asupra chestiunii puse în discuţiune şi a face propuneri nouă.*

Pentru ca propunerea de modificare să fie admisă în discuţiune trebuie formulată în scris şi susţinută de preşedinte sau de trei membri, după ce a fost cetită în consiliu.

Pentru moţiuni şi orice alte propuneri cari nu figurează în ordinea zilei, pe lângă formalitatea de mai sus, se mai cere, spre a fi puse în discuţiune, declaraţiunea urgenţii, cu majoritatea de două treimi, excluzându-se fracţiunea. Numele şi pronumele membrilor cari formează această majoritate se va trece în procesul-verbal al şedinţei. Asemenea propuneri se fac şi se pun în discuţiune sau înainte de începerea, sau după terminarea discuţiunei chestiunilor din program. In caz când nu sunt recunoscute de urgente, dar sunt susţinute de trei consilieri, preşedintele este dator a le pune la ordine la prima şedinţă viitoare, trecându-le în programul convocării.

Pentru ca un consilier sau o persoană cu drept de a luà parte la deliberaţiune să poată vorbì, trebuie să ceară şi să obţină învoirea dela preşedinte, fie dinnainte, fie în cursul unei discuţiuni, ardtând dacă voeşte a vorbì „pentru" sau „contra".

făcut acte de gestiune financiară pentru comună, de cei mai în vârstă dintre consilieri.

Primarul, chiar dacă nu mai e în funcțiune, poate

Președintele dă cuvântul în ordinea următoare: După ce un orator vorbește „pentru" chestiune, se dă cuvântul celui ce l-a cerut „contra", în ordinea cererilor, urmându-se astfel până la închiderea discuțiunii.

Acordarea cuvântului pentru propuneri de modificări se face după aceeaș normă, după cum ele au de scop de a menține sau de a schimbà principiul chestiunei în discuțiune.

Este îngăduit fiecărui orator să schimbe rândul cu un altul care vorbește în acelaș sens.

Oratorul vorbește dela locul său, stând în picioare.

Numai președintele are dreptul de a întrerupe pe cel ce vorbește și numai în două cazuri: a) *pentru a chemà la chestiune pe oratorul care se depărtează de ea;* b) *pentru a chemà la ordine pe acela care ar violà ordinea, (Se socotește violare a ordinei, orice personalități, orice injurii, orice imputări cu rea intențiune). In acest ultim caz, rechemarea la ordine are loc după ce mai întâiu consiliul va fi ascultat explicările oratorului.*

Rechemarea la ordine se trece în procesul-verbal al ședinței numai în urma cererii majorității absolute a membrilor prezenți.

Dacă într'o chestiune pusă în discuțiune de președinte, nu este nimeni înscris spre a vorbì, sau nu cere cuvântul în cursul ședinței, președintele pune chestiunea la vot.

In chestiunile pentru cari consiliul a desemnat o comisiune spre a le cercetà mai înainte de a fi desbătute, președintele invită pe raportorul acelei comsiiuni sau pe secretarul consiliului să cetească raportul, după care chestiunile se pun în discuțiune.

asistă la asemenea şedinţe, spre a dă explicaţiunile necesare, dar el totdeauna trebuie să părăsească şedinţa în momentul votului.

319. — Deciziunile consiliului. Pentruca consiliul să poată deliberă trebuie mai întâiu să fie de faţă majoritatea absolută a membrilor ce-l compun, iar pentruca deciziile sale să fie valabile, trebuie să fie luate tot cu majoritate absolută, adică cu un număr de voturi care să reprezinte jumătate plus unu din numărul membrilor prezenţi. In caz de paritate, propunerea asupra căreia se desbate, se socoteşte respinsă (art. 27 şi 40).

Deciziunile consiliului devin executorii după ce s'a făcut cunoscut autorităţilor comunale aprobarea lor, iar în cazul când sunt executorii prin ele însile, după ce prefectura a comunicat că a luat act de conţinutul lor, sau în orice caz după 10 zile dela pronunţarea lor.

Dacă însă se va fi cerut nulitatea sau anularea[1]) unor asemenea deciziuni, executarea este de drept suspendată până când autorităţile superioare vor

---

După închiderea discuţiunii, preşedintele pune chestiunea la vot.

Când membrii consiliului urmează a se consfătui asupra fixării candidaturilor, pentru funcţiunile sau comisiunile ce urmează să se desemneze din sânul consiliului, pentru formularea propunerilor, precum şi în orice alte cazuri, preşedintele poate suspendă şedinţa pentru timpul ce va crede de cuviinţă şi pe care îl va anunţă în consiliu.

Dacă unii consilieri devin turburători şi preşedintele nu poate restabilì liniştea, el anunţă că va suspendà şedinţa. Când liniştea nu se restabileşte preşedintele suspendă şedinţa pentru 5 minute, şi odată acest timp expirat, şedinţa reîncepe de drept. Dacă totuş turburarea urmează, preşedintele ridică şedinţa. (Din regul. com. Ruginoasa-Suceava).

1) *Vezi „Nulităţile de drept" şi „Anulările" la pagina 464—468.*

statuà definitiv. In asemenea caz, autoritatea comunală va fi încunoștiințată din timp. (Vezi mai jos art. 51 și urm.).

Se exceptează deciziunile executorii prin ele însile cu caracter urgent, luate după instrucțiunile primite dela autoritățile în drept, cum sunt cele privitoare la epidemii și epizootii, cari devin executorii imediat.

Secretarul consiliului va face mențiune în registrul de procese-verbale, despre modul cum s'au pronunțat autoritățile superioare competinte, asupra deciziunilor: aprobare, neaprobare, anulare, nulitate și luare de act.

320. — Votarea. Consiliul votează sau prin *scrutin public* (pe față), sau prin *scrutin secret*.

1. *Scrutinul public* este sistemul de vot obișnuit și se face prin: *a)* apel nominal și *b)* prin ridicare de mâini.

a) La scrutinul prin *apel nominal* se procedează astfel: președintele sau secretarul consiliului dă cetire listei apelului nominal și fiecare din consilieri răspunde prin unul din cuvintele „pentru" sau „contra". Atât la acest sistem de scrutin, pe față, cât și la celelalte, președintele votează cel din urmă pentruca să nu influențeze voturile celorlalți consilieri (art. 27). Răspunsul dat se însemnă printr'o linie în dreptul numelui fiecăruia în rubrica respectivă a listei, care apoi se semnează de biurou.

b) La scrutinul prin *ridicare de mâini* se procedează în felul următor: președintele invită pe membrii cari sunt „pentru" să ridice mâna; cei cari nu ridică însemnează că votează „contra".

2. *Scrutinul secret* se întrebuințează numai când sunt persoane în chestiune și se face întotdeauna cu buletine (bilete scrise, adică bucăți de hârtie egale).

El se desfășoară în modul următor:

a) Când este vorba de alegerea uneia sau mai multor persoane, fiecare consilier scrie pe un bilet numele persoanei sau persoanelor de ales. La alegerea primarului sau ajutorului de primar se întrebuințează scrutinul prin apel nominal, începând cu

alegerea primarului. La orice alte alegeri de mai multe persoane, este admis scrutinul de listă, dacă 3 membrii nu cer şi consiliul nu admite scrutinul uninominal. In orice caz adunarea voturilor se face pentru fiecare candidat în parte. Preşedintele sau secretarul cheamă în ordinea apelului nominal pe consilieri spre a depune biletele în urna de votare.

b) Când este vorba de o altă chestiune de persoane, procedura este aceeaş, numai că pe bilete se scrie unul din cuvintele „pentru" sau „contra".

După ce buletinele au fost puse în urnă, preşedintele închide scrutinul şi desface buletinele, le citeşte unul câte unul şi voturile obţinute sau numele înscrise pe ele se trec într'un tablou, pe care apoi îl subscrie membrii biuroului. In urmă preşedintele proclamă rezultatul votului, arătând: *a)* numărul membrilor prezenţi la şedinţă; *b)* numărul membrilor cari au luat parte la vot; *c)* majoritatea cerută pentru ca votul să fie valabil; *d)* majoritatea cerută pentru ca chestiunea să fie admisă; *e)* numărul voturilor „pentru" şi numărul voturilor „contra"; şi *f)* deciziunea consiliului, adică dacă s'a admis sau respins chestiunea ce a fost discutată.

Majoritatea. La votarea prin scrutin public, pentru ca votul să fie valabil, se cere ca numărul membrilor cari au luat parte la vot, să fie cel puţin de 5 sau 6 — adică majoritatea absolută a efectivului legal, cu escluderea fracţiunii — după cum consiliul are 9 sau 11 membrii.

La votarea prin scrutin secret, se cere aceeaş majoritate, socotindu-se numai biletele pe care s'a exprimat votul în mod neîndoios. Biletele albe, cele din care nu se poate deduce votul asupra chestiunei în mod cert şi abţinerile, nu intră în numărul votanţilor. Dacă numărul votanţilor este fără soţ, fracţiunea ce rezultă la calcularea majorităţii se exclude.

In caz de paritate de voturi, chestiunea se consideră respinsă.

— Votul asupra unei chestiuni simple se dă o

singură dată prin ridicare de mâini, după închiderea discuţiunii, rămânând deplină facultate consiliului a admite, după propunerea preşedintelui sau a 3 membri, şi un alt mod de votare.

Votul asupra cazurilor pentru care legea sau regulamentul prescrie un anumit mod de votare, se dă întotdeauna conform dispoziţiunilor relative.

Când este vorba de proiecte de bugete şi regulamente, de conturi şi alte lucrări împărţite în articole, se discută şi se votează mai întâiu fiecare articol în parte şi apoi se dă un vot asupra întregei lucrări.

In votarea pe articole, preşedintele sau secretarul dă cetire fiecărui articol şi dacă nimeni nu cere cuvântul, articolul se consideră admis fără discuţiune.

Dacă a urmat discuţiune şi s'a făcut amendamente, adică propuneri de modificare, articolul se consideră de asemenea admis, dacă amendamentul nu e susţinut de cel puţin 3 membrii.

In caz când un amendament este susţinut în acest mod, se pune el mai întâiu la vot şi apoi articolul la care se referă, prin ridicare de mâini — bine înţeles, dacă amendamentul şi articolul nu sunt referitoare la persoane anumite, când se votează prin scrutin secret.

Preşedintele se mărgineşte a anunţà rezultatul: „admis" sau „respins" fără a intrà în calculul amănunţit al votului.

Votul asupra întregei propuneri se dă întotdeauna prin „apel nominal", cu aceeaş restricţiune în privinţa lucrărilor relative la anumite persoane, specificându-se calculul votului.

Rezultatul deliberaţiunii consiliului, adică deciziunea, se proclamă de preşedinte prin expresiunea: „consiliul a admis" sau prin alta echivalentă (a aprobat, a adoptat, a încuviinţat, a ales, etc.) în caz de admitere, şi prin expresiunile corespunzătoare negative, în caz de respingere.

O chestiune respinsă nu mai poate fi pusă în discuțiune în aceeaș sesiune[1]).

321. — Inregistrarea și publicitatea hotărîrilor. Toate hotărîrile consiliului comunal se înscriu, în ordinea datei lor, într'un registru parafat de primar și ținut de notar. Ele se subsemnează de primar și secretar sau notar pentru conformitate cu originalul — care se înaintează autorității aprobative, când chestia care face obiectul hotărîrii are nevoie de aprobare, spre a rămâne definitivă.

Hotărîrile sunt publice, adică trebuesc puse la dispoziția oricărui locuitor din comună sau la a oricărei autorități, ce ar voi să le cunoască[2]). Totuș când e vorba de deliberațiuni privitoare la afaceri litigioase, consiliul poate decide să fie ținute secrete până la terminarea proceselor. Autoritățile administrative superioare au dreptul de a luà cunoștință de orice act privitor la administrațiunea comunei (art. 28)[3]).

---

1) *Din regul. com. Ruginoasa (Suceava).*

2) *Primarul poate fixà chiar anumite ore în zilele de lucru când le poate pune la îndemână acele hotărîri.*

3) Procesele-verbale ale ședințelor. *Toate deciziunile (deliberațiunile, încheierile sau hotărîrile) cari se iau în aceeaș ședință, se înscriu într'un singur proces-verbal al ședinței, în ordinea în care au fost luate. Acest proces-verbal va conține:*

a) *Data (anul, luna, ziua) ținerei ședinței — specificându-se dacă este ordinară sau extraordinară și ora deschiderei ședinței;*

b) *Numele și prenumele președintelui, precum și al membrilor prezenți la ședință, în ordinea apelului nominal;*

c) *Numele și prenumele consilierilor absenți în aceeaș ordine;*

d) *Specificarea chestiunilor de discutat, în ordinea din programul stabilit prin adresa de con-*

II. Sfatul satului

322. — Scopul. Legea din 1904 a înfiinţat o nouă autoritate, care să îngrijească de interesele speciale şi pur locale ale satelor şi cătunelor, numită „sfatul

---

vocare, iar la şedinţele ordinare — în lipsă de convocare sau de specificarea chestiunilor — prin programul stabilit la începutul şedinţei de către preşedinte, cu avizul consiliului;

e) *Luarea în discuţiune a primei chestiuni; explicaţiunile date de preşedinte, care pune chestiunea; discuţiunea urmată în consiliu, şi deciziunea dată, specificându-se dacă s'a luat cu* unanimitatea *membrilor prezenţi sau cu* majoritatea absolută *şi în acest ultim caz făcându-se menţiune câţi membri au votat* pentru *şi câţi* contra, *urmându-se tot astfel şi cu celelalte chestiuni, cari vor purtă în corpul procesului-verbal numărul de ordine: 1, 2, 3, etc.;*

f) *Declararea urgenţii pentru chestiunile nepreväzute în program şi discutarea lor după aceleaşi norme ca mai sus;*

g) *Menţiune despre ora când s'a ridicat şedinţa;*

h) *Semnarea procesului-verbal de toţi membrii cari au luat parte la şedinţă, precum şi de celelalte persoane, cari au asistat în cazurile prevăzute de legi şi regulamente şi contra-semnarea lui de secretarul consiliului.*

Membrii consiliului semnează procesul-verbal după ce a fost mai întâiu citit şi contra-semnat de secretar.

— Toate procesele-verbale poartă un număr de ordine anual. Poartă No. 1 procesul-verbal al celei dintâiu şedinţe din sesiunea de Ianuarie.

Transcriere. *Ele se transcriu, în ordinea datei, într'un registru anume, parafat de primar şi ţinut de secretar. Fiecare proces-verbal, după transcriere, se subsemnează pentru conformitate de primar şi secretar.*

Procesele-verbale trebuiesc să fie puse la dispo-

satului" cu agentul său de execuție „delegatul sătesc"[1]). Inovațiunea a fost menținută și de legea comunală rurală din 1908).

1). *Iată cum justifică circulara ministerială inovațiunea: „Urmând o tradițiune încă vie în satele noastre, cu deosebire numai că a căutat să însufleţească această tradiție printr'o viață nouă, potrivită împrejurărilor și cerințelor de azi, legea nouă a dat fiecărui sat, afară de acela care servă de reședință comunei, o reprezentare proprie a intereselor lui speciale prin organizarea sfaturilor și delegaților sătești".*

Totuș această instituție (sfatul sătesc) este viu criticată și i se cere desființarea sub cuvânt că în realitate nu funcționează și nici nu aduce vreun folos practic administrației sau locuitorilor.

---

ziținea oricărui locuitor din comună, sau oricărei autorități, eliberând la cerere còpii totale sau parțiale de pe ele, afară de cele relative la afaceri litigioase, cari se țin secrete până la terminarea proceselor.

Autoritățile administrative superioare au dreptul de a luà cunoștință despre conținutul tuturor proceselor-verbale ale consiliului.

Afișare. *Extras din fiecare proces-verbal al ședinței se afișează în localul primăriei. Acel extras va cuprinde numai alineatele privitoare la pronunțarea consiliului într'un fel sau în altul asupra chestiunilor desbătute, adică* deciziunile propriu zise.

Afișarea se va constată prin proces-verbal încheiat de primar, purtând No. din registrul de intrare al primăriei și se va alătură întotdeauna la procesul-verbal al ședinței.

Comunicare. *In termen de 5 zile dela data ținerii ședinței, se trimet administratorului de plasă câte 2 còpii, certificate pentru conformitate de primar și*

S'a zis în art. 17—că fiecare sat, afară de cel de reşedinţă, va avea un sfat al satului şi un delegat, iar interesele cătunelor ce ţin de comună vor fi reprezentate de sfatul satului cel mai apropiat, la a cărui alegere iau parte şi alegătorii din cătune. Ţinând seamă de depărtarea dintre sate şi cătune, delegaţia judeţeană va determină pentru fiecare sat în parte cătunele cu ai căror alegători, alegătorii satului aleg sfatul.

323. — **Compunere.** Sfatul se compune din 5 membrii, între cari intră şi delegatul, care este alesul lor, după cum primarul este alesul consiliului comunal.

324. — **Durata** mandatului sfatului este tot de

secretar, depe procesul-verbal al şedinţei, precum şi o copie depe procesul-verbal de afişare.

Depe procesele-verbale relative la epidemii sau epizootii asemenea còpii se înaintează imediat.

In caz când procesul-verbal al şedinţei conţine chestiuni a căror aprobare este deferită de lege la autorităţi deosebite, atunci se scot aparte còpii depe fiecare punct din procesul-verbal al şedinţei şi se înaintează cu raport deosebit, menţionându-se autoritatea la a cărei aprobare este supusă deciziunea.

Dacă s'au luat deciziuni în favoarea sau în contra drepturilor şi intereselor unor anumite persoane — deciziuni cari sunt nule de drept sau anulabile — şi asupra lor se pronunţă autoritatea superioară: prefectul judeţului, atunci còpii depe decizia lui se comunică atât consiliului comunal, cât şi părţilor interesate, cari vor dà dovadă de primire.

Dosare. — *Conceptele adreselor de convocare, dovezile sau procesele-verbale de predarea lor, câte un exemplar original din fiecare proces-verbal al şedinţei, propunerile formulate în scris, lucrările prin cari autorităţile superioare s'au pronunţat asupra deciziunilor, şi orice alte lucrări relative vor formà un dosar pe fiecare an.*

4 ani—calculați dela instalarea sfatului—ca și la consiliul comunal. După expirarea mandatului se face o nouă alegere în cel mult două luni. Vechiul sfat continuă să gereze afacerile satului până la instalarea celui nou (art. 18 și 23).

325. — Alegătorii cari iau parte la vot sunt cei domiciliați în satul și cătunele respective și înscriși în lista electorală a satului.

326. — Condițiunile de eligibilitate sunt aceleași ca și pentru consiliul comunal[1]) (art. 18).

327. — Dizolvarea. Sfatul satului se dizolvă pentru aceleași motive prevăzute pentru consiliul comunal prin art. 15, însă cu următoarele deosebiri de formă: 1) dizolvarea se face prin deciziune ministerială, nu prin decret regal; 2) nu e necesară o cercetare la localitate făcută de prefect; 3) avizul consiliului administrativ, ce se ia și asupra acestor dizolvări, nu este conform, adică ministrul de interne poate da o decizie contrarie avizului.

Decizia ministerului se publică prin Monitorul oficial (art. 21).

328. — Delegat special. In caz de dizolvare a sfatului se numește—chiar prin decizia de dizolvare—un delegat special recomandat de prefectură dintre alegătorii cu știință de carte ai satului. El are îndatorirea de a conduce afacerile satului până la instalarea noului sfat (art. 22).

329. — Alegerea sfatului are loc în sat și se face în principiu, conform legii de procedură electorală, afară de deosebirile prevăzute prin art. 19 al legii comunale rurale și cari sunt privitoare la: convocarea colegiului, compunerea și prezidarea biroului, efectuarea alegerii pe grupe.

Convocarea colegiului se face de către primar printr'o publicațiune în care se arată ziua alegerii, localul în care se face—de obiceiu acela al sfatului sătesc, sau dacă nu, localul școalei sau chiar o casă particulară.

---

1) *Vezi mai sus art. 24.*

Termenul în care trebuie să se facă convocarea colegiului — în lipsă de o dispoziţiune specială — este cel prevăzut de alin. ultim al art. 19, privitor la alegerile pe grupe, adică 20 de zile cel puţin; aşa că este casabilă o alegere la care convocarea s'a făcut numai cu 15 zile înainte de ziua fixată prin publicaţiune (C. A. P. Aviz No. 121/909, B. II, pag. 438).

Alegerea are loc cel mult într'o lună dela dizolvare.

Biuroul electoral se compune din primarul comunei ca preşedinte şi notarul ca secretar. In caz de împiedecare a primarului, prezidează ajutorul de primar sau unul din consilierii comunali cu ştiinţă de carte, tras la sorţi de primar în şedinţă publică. Dacă lipseşte notarul, serviciul de secretar îl face un alegător cu ştiinţă de carte desemnat de alegătorii prezenţi, iar în caz de neînţelegere, de către preşedintele biuroului.

Când interesele comunei se administrează de o comisiune interimară şi are loc în acest timp o alegere de sfat sătesc, biuroul este prezidat de preşedintele comisiunei sau de unul din membrii cu ştiinţă de carte, tras la sorţi de preşedinte în şedinţă publică.

Este de observat că legea nu prevede la aceste alegeri în biurou „alegători asistenţi" ca la cele comunale, judeţene şi legislative[1]).

Alegeri pe grupe de sate învecinate au loc când numărul consilierilor sau al membrilor comisiunii interimare cu ştiinţă de carte va fi mai mic decât numărul satelor la cari urmează a se efectuà alegeri.

Grupele de sate—în afară de satul de reşedinţă—se fixează de primar sau de preşedintele comi-

1) *După ultima jurisprudenţă a Consiliului administrativ, faptul că în biurou au figurat şi alegători asistenţi nu constituie motiv de casare a alegerii pentru rea constituire a biuroului, dacă nu s'a făcut contestaţie în momentul tragerii lor la sorţi.*

siei interimare, punându-se într'o urnă bilete cu numele tuturor consilierilor comunali sau membrilor comisiei cu ştiinţă de carte în funcţiune, iar în urnă un alt număr egal de bilete purtând fiecare numele mai multor sate învecinate .

Fiecare consilier sau membru al comisiei interimare va prezidà succesiv, zi după zi, alegerile din fiecare sat al grupului său, în ordinea înscrierii lor pe biletul ieşit la sorţi.

Fixarea zilelor, în cari vor aveà loc operaţiunile electorale în fiecare sat, se va face de primar sau preşedintele comisiei interimare odată cu formarea grupelor şi tragerea la sorţi a preşedinţilor biurourilor.

Formarea grupelor şi tragerea la sorţi se vor face cel puţin cu 20 zile înainte de ziua hotărîtă pentru începerea alegerilor (art. 19 şi 20).

330. — Alegeri complimentare nu se fac la sfaturile săteşti decât atunci când numărul membrilor estè redus la trei (art. 20).

331. — Contestaţiile şi recursurile împotriva alegerilor de sfaturi săteşti se fac în acelaş fel ca şi la alegerile de consilii comunale şi se rezolvă de delegaţia judeţeană în prima instanţă şi de ministerul de interne în recurs, tot cu avizul Consiliului administrativ.

332. — Motivele de casare sunt cele prevăzute mai sus—la art. 58 din legea de procedură—precum şi cele dela art. 19 din legea comunală rurală.

333. — Inaintarea dosarului. Dacă alegerea sfatului a fost contestată fie la biuroul electoral, fie la delegaţia judeţeană, primarul înaintează prefecturii—prin administratorul plăşii—dosarul cu actele alegerii.

334. — Constituirea sfatului. Dacă nu s'a făcut contestaţie sau ea a fost respinsă, prefectul convoacă pe membrii sfatului spre a se constitui şi a depune jurământul prevăzut la art. 24, în faţa administratorului plăşii şi a unui preot.

Cu această ocaziune sfatul procedează la verificarea titlurilor şi pronunţă excluderea din sânul său a aceluia care s'ar găsì în unul din cazurile de incapacitate, incompatibilitate sau ineligibilitate determinate de art. 67—71 din legea pentru alegerea consiliilor comunale (art. 29)[1]).

335. — Convocarea sfatului se face de delegat: 1) ori de câte ori interesele satului ar cere; 2) sau când s'ar face o cerere de majoritatea membrilor sfatului. Deci aci nu sunt sesiuni ordinare sau extraordinare, ci oricând e nevoie se întruneşte sfatul (art. 30).

Despre toate aceste convocări delegatul este dator să încunoştiinţeze pe primarul comunei.

Această convocare mai poate fi cerută delegatului chiar de administratorul plăşii când sunt de desbătut propuneri relative la interesele satului făcute de autoritatea judeţeană sau de autorităţile administrative (art. 39).

336. — Intrunirile sfatului au loc de preferinţă în zile de sărbători şi Dumineci — când locuitorii nu sunt ocupaţi cu munca câmpului—şi se ţin în localul propriu al sfatului; iar, în lipsă, până ce satul va avea un asemenea local, în altul desemnat de sfat.

337. — Prezidarea sfatului este încredinţată delegatului sau, în lipsa lui, celui mai în vârstă dintre membrii (art. 32).

338. — Incheierile. Sfatul nu poate deliberà dacă nu sunt de faţă atâţia membrii cari să reprezinte majoritatea absolută din numărul acelora ce-l com-

---

1) *Legea omite de a arătà care este autoritatea chemată să judece cazurile de incapacitate şi incompatibilitate a membrilor sfatului sătesc; prin analogie se aplică însă şi aci dispoziţiunea al. IV al art. 24, atribuindu-se şi sfatului acest drept, tot cu drept de apel la delegaţia judeţeană (C. A. P. Aviz 210/909, B. II, pag. 550).*

pun, iar încheierile se iau cu majoritatea membrilor prezenţi (art. 32 şi 40).

Înregistrarea lor.—Încheierile sfatului se înscriu într'un registru parafat de primar şi ţinut de delegat. Acest registru va fi totdeauna la dispoziţia autorităţilor şi locuitorilor din comună (art. 33).

Dispoziţiuni comune consiliului comunal şi sfatului sătesc

339. — Refuzul mandatului. Art. 34 face din mandatul de consilier comunal şi de membru al sfatului satului o sarcină publică, dispunând că nimeni nu-l poate refuză sau să demisioneze înaintea împlinirii termenului acelui mandat decât numai pentru motivele următoare:

1) Vârsta de 60 ani împliniţi—care se dovedeşte cu extract depe actul de naştere sau, în lipsă, cu act judecătoresc conform regulelor stabilite în codul civil;

2) Numirea în serviciul statului, judeţului şi comunei; se probează cu ordinul sau decretul de numire;

3) Alegerea ca deputat sau senator—dovedită cu certificatul de alegere;

4) Boală sau infirmitate corporală—cari se probează cu certificate medicale;

5) Forţă majoră dovedită, de natură a împiedecă exerciţiul mandatului. Este lăsată la aprecierea consiliului şi poate să rezulte mai ales din strămutarea celui demisionat într'o altă comună.

Chestiunea admisibilităţii motivelor invocate de cei demisionaţi sau de cei ce refuză mandatul este pusă în deliberarea consiliului comunal sau sfatului respectiv—după cum e vorba de consilieri, ori membrii ai sfatului[1])—şi hotărîrea ce o dau

---

1) *Dreptul consiliului comunal de a pronunţă amenda fiind mărginit numai asupra membrilor ce-l compun — cari refuză mandatul sau demisionează*

constă în pedepsirea cu amendă dela 20—100 lei în folosul casei comunale—în caz când motivele nu sunt din cele arătate mai sus. In cazul contrariu, consiliul sau sfatul ia act de demisie şi primarul sau delegatul o înaintează prefectului, care o primeşte conform art. 105.

Câtimea amenzii se pronunţă de consiliul comunal sau sfatul respectiv[1]) şi încheierea relativă se aprobă de delegaţia judeţeană, care poate sporì sau micşorà amendă. Deciziunea delegaţiei—dată în această materie—fiind definitivă şi executorie, nu poate fi susceptibilă de nici o cale de reformare; aşa că recursul făcut la minister se respinge ca inadmisibil.

Amenda, fiind rămasă definitivă, se incassează de perceptorul fiscal conform legii de urmărire.

340. — Absentarea dela şedinţe. Când membrii consiliului comunal sau sfatului sătesc sunt convocaţi în regulă şi totuşi unii—fără a aduce motive legitime de împiedecare—nu se prezintă la şedinţe, aceştia sunt pedepsiţi de consiliu sau sfat cu amendă, în folosul casei comunale, astfel: pentru prima absenţă cu o amendă de 2 lei; pentru celelalte absenţe câte o amendă de 5 lei, iar dacă, prin neprezentarea lor se va fi împiedecat funcţionarea

---

înainte de expirarea lui — depăşeşte atribuţiunile sale şi comite un exces de putere când amendează pe membrii unui sfat sătesc pe motiv că fiind convocaţi de mai multe ori, au refuzat mandatul, neprezentându-se să depuie jurământul. Deliberaţiunea consiliului în acest caz este nulă de drept ca fiind dată asupra unui obiect străin de căderile sale, conform art. 47 (C. A. P. Av. 879/909, B. IV, p. 1182).

1) *Aci este o derogare dela principiul stabilit prin art. 66 şi 67 cu privire la încheierile sfatului sătesc, cari sunt supuse aprobării consiliului comunal cu drept de apel la delegaţia judeţeană, pe când în cazul de faţă se supun direct aprobării delegaţiei.*

consiliului sau sfatului, amenda se va ridică până la 10 lei, indiferent dacă este vorba de prima sau de celelalte pedepse.

După trei amendări, consilierul este declarat demisionat din oficiu de către consiliu[1]). Deciziunile luate de consiliu în această privinţă sunt definitive şi executorii.

Amenda se va pronunţă de consiliu şi se va încasă conform legii de urmărire (art. 35).

Aceste garanţii sunt luate de legiuitor pentru a asigurà regulata întrunire a consiliului comunal sau sfatului sătesc.

341. — Convocarea în caz de epidemii sau epizootii se face imediat de către eprimar sau delegatul sătesc şi la deliberările consiliului sau sfatului sunt chemaţi să asiste—obligatoriu—administratorul plăşii, medicul de plasă, agentul sanitar, preoţii şi învăţătorii din localitate, la epidemii; iar la epizootii asistă şi veterinarul circumscripţiunii. Toţi aceştia hotărăsc măsurile ce sunt de luat pentru combaterea şi stingerea epidemiei sau epizootiei, iar preoţii şi învăţătorii cu autoritatea lor morală faţă de săteni îi vor lămurì asupra necesităţii de a se respectà măsurile prescrise de specialişti pentru a scăpà vieaţa oamenilor şi a vitelor d eboale (art. 36)[2]).

---

1) *Aci nu se spune dacă există aceeaş sancţiune pentru membrul sfatului, iar în alineatul următor nu se arată dacă sfatul pronunţă amenda. Apoi mai este de observat că hotărîrea aceasta a consiliului nu mai este supusă aprobării delegaţiei judeţene ca în cazul art. 34.*

2) *Dacă personalul sanitar n'a declarat încă boala şi nici n'a fost prezent la şedinţă spre a indicà ce măsuri să se ia, consiliul se conduce după normele urmate în cazurile asemănătoare de epidemie sau epizootie şi după instrucţiunile ce va obţine dela organele administrative superioare, avizând totdeodată*

342. — Convocarea pentru şcoală şi biserică. Ori de câte ori consiliul comunal sau sfatul satului are să se ocupe cu chestiuni relative la şcoală şi biserică, primarul sau delegatul satului sunt datori să convoace în scris şi pe învăţătorii şi preoţii din localitate spre a luă parte la şedinţe şi a da avizul lor în această privinţă, aviz care este numai consultativ. Aceştia din urmă sunt obligaţi să asiste la deliberări şi să-şi arate părerea (art. 37)[1]).

343. — Pedepsire. Primarul sau delegatul, cari nu se conformează îndatoririlor din art. 36 şi 37, se pedepsesc: pentru prima abatere cu suspendarea, iar la o nouă abatere cu revocarea (art. 38)[2]).

344. — Cazurile când membrii consiliului sau sfatului nu pot lua parte la deliberaţiuni. Orice membru al consiliului comunal sau sfatului sătesc este oprit:

1. De a luă parte la deliberaţiunea chestiunilor în cari el, rudele sau aliaţii săi până la al patrulea grad inclusiv, au vreun interes direct şi personal. E vorba aci de interesul material, să fie un câştig bănesc; nu de interesul moral, cum ar fi facerea unei donaţiuni comunei fără vreo condiţiune, în care

---

şi la mijloacele necesare pentru acoperirea primelor cheltueli de punerea în aplicare a acelor măsuri— prin deschidere de credite bugetare (Din regulam. com. Ruginoasa-Suceava).

1) *Când se discută chestiunea unei singure şcoale, dintr'un sat, se cheamă numai învăţătorul respectiv; şi toţi învăţătorii când ea interesează toate şcoalele.*

2) *Faptul că primarul n'a convocat consiliul comunal în caz de epidemii sau epizootii şi n-a adus la cunoştinţa autorităţilor respective ivirea boalei; cum şi faptul că membrii consiliului nu s'au întrunit de câte ori au fost convocaţi, constituesc abateri dela art. 36, de natură a atrage revocarea primarului sau dizolvarea consiliului (C. A. P. Av. 786 şi 1006/909, B. IV, p. 1042 şi 993).*

caz membrul ce donează poate lua parte la deliberațiune. Exemple de interes direct și personal: a) când e vorba de expropriarea imobilului unui membru, pentru utilitate comunală, ca: clădiri, drumuri, alinieri, piețe, grădini, cimitire, etc.; b) când un consilier dă cu arendă sau cu chirie bunuri de ale ei; c) când cumpără sau vinde bunuri ale comunei; d) când dă socoteală de banii rezultați depe urma unei însărcinări date de consiliu sau de banii încasați în contul veniturilor comunale; e) când a figurat ca expert din partea proprietarului unui imobil ce se expropriază de comună; f) când primarul—care e frate cu un cârciumar—ia parte la deliberațiunea realtivă la strămutarea cârciumii în altă casă.

Membrul interesat nu ia parte nici la ședință, nici la vot, spre a nu influența pe ceilalți colegi;

2. De a îndeplini vreun serviciu sau vreo funcțiune retribuită a comunei. Aceasta constitue o incompatibilitate și în acest caz consiliul e dator să pronunțe excluderea membrului care n'a respectat dispoziținea legii;

3. De a luà parte direct sau indirect la orice întreprindere sau furnitură pentru comună. Dacă, din neștiință sau chiar rea credință, a luat parte la licitație, când va venì în discuțiunea consiliului chestiunea referitoare la această licitație, consilierul acela nu va puteà participà la ședință;

4. De a luà parte ca avocat sau însărcinat de afaceri în procese pornite contra comunei, precum și de a apără cu plată vreo afacere litigioasă în favorul comunei (art. 41)[1]).

---

1) *Sancțiunea acestei prohibițiuni este expres prevăzută în art. 48, care declară anulabile deliberațiunile consiliului comunal luate cu violarea art. 41. Tot ca o sancțiune ce rezultă din art. 41, e aceea că instanțele judecătorești nu pot primì pe un consilier comunal să iă parte ca avocat sau însărcinat*

345. — Publicitatea şedinţelor. In principiu, şedinţele consiliului comunal şi sfatului sătesc sunt publice — aceasta spre a dà posibilitate de control sătenilor asupra activităţii aleşilor lor.

Cu toate acestea, dacă trei membrii sau preşedintele şedinţei cer discuţie în secret, consiliul sau sfatul hotărăşte — cu majoritate de două treimi şi fără desbatere publică — dacă urmează să se ţie şedinţă secretă (art. 42). Cu aceeaş majoritate decide dacă discuţiunea şi hotărîrea asupra acelei chestiuni se va continua şi pronunţà în şedinţă secretă sau se reia în şedinţă publică.

346. — Poliţia adunării o are primarul, ajutorul de primar sau consilierul în vârstă care prezidează consiliul şi delegatul satului la sfatul sătesc şi o exercită conform dispoziţiunilor art. 521 din codul de procedură penală[1]) (art. 43).

---

de afaceri în procese pornite contra comunei şi că avocatul sau apărătorul în culpă se fac pasibili: primul de acţiunea disciplinară prescrisă prin legea pentru organizarea corpului de avocaţi, iar celălalt de dispoziţiunile art. 125 din legea judecătoriilor de ocoale.

Faptul în sine, însă, că un consilier comunal a luat parte ca avocat într'un proces în contra comunei, nu poate motivà excluderea lui din consiliu, ci constituie o abatere dela îndatoririle sale oferionale (Avizul Cons. adm. No. 850/912, B. IV, p. 961).

1) *Art. 521 c. proc. pen. „Prefecţii, subprefecţii, primarii comunali şi ofiţerii de poliţie administrativă sau judiciară, precum asemenea şi preşedintele de drept sau prin alegere al unei adunări publice ce s'a întrunit ca să exerciteze după legi, prin vot. un drept politic, când se vor aflà întru îndeplinirea publică de niscariva acte ale funcţiunii lor, vor avea toate acele căderi legiuite prin art. 515 (isgonirea din sală şi arestarea) şi după ce vor ordonà să se pună mâna pe turburători, dacă felul acestora va fi*

347. — Eliberarea còpiilor depe procesele-verbale de deliberaţiune. Orice locuitor[1], are dreptul să ceară còpii totale sau parţiale depe procesele-verbale ale consiliului comunal sau sfatului sătesc, depe bugetele şi conturile comunei, cu rezerva dispoziţiunilor prescrise de art. 28: când e vorba de

dat naştere la un delict, vor face proces-verbal şi-l vor trimite, precum şi pe preveniţi, înaintea judecătorilor competenţi".

Cu alte cuvinte, dacă într'o şedinţă publică unul sau mai mulţi asistenţi vor turbură în orice mod ordinea, preşedintele şedinţei va ordonà mai întâiu respectul cuvenit. Dacă desordinea continuă, el ordonă scoaterea turburătorilor din sală prin agenţii forţei publice pe cari i-ar avea la îndemână (jandarmi, notari) sau în lipsă, prin oamenii de serviciu ai primăriei. Dacă se vor opune şi vor reintrà în sală, preşedintele ordonă arestarea lor pe timp de 24 ore. dresând un proces-verbal în care se va arătà împrejurările în care s'a produs arestarea. Şeful secţiei sau al postului de jandarmi sunt datori să primească în arestul jandarmeriei şi să ţie închise persoanele trimise de preşedinte, timpul arătat în procesul-verbal.

Când în asemenea ocaziuni turburătorii se fac vinovaţi de vreo crimă sau delict, preşedintele înaintează pe infractori judecătorilor competenţi, împreună cu lucrările ce a încheiat în cauză (Din reg. com. Ruginoasa-Suceava).

Iată un caz când primarul sau locţiitorul său mai are calitatea de ofiţer de poliţie judiciară, care—după cum vom vedeà—i-a fost luată de legiuitor în unele cazuri, spre a fi dată jandarmilor şefi de post.

1) *Dreptul acesta este recunoscut numai locuitorilor din comuna sau satul respectiv, nu şi din altă parte. Apoi legea zice „locuitor" — aşa că chiar şi cei cari nu sunt alegători pot cere şi obţine còpii.*

hotăriri relative la afaceri litigioase, pentru cari consiliul a decis—cu majoritate de două treimi—să mână secrete până la terminarea proceselor (art. 44). Aceste copii se fac pe hârtie timbrată.

Atribuţiunile consiliului comunal

348. — Consiliul comunal este învestit cu următoarele atribuţiuni:

A) Deliberează asupra tuturor chestiunilor cari privesc interesele speciale ale comunei;

B) Dă avizul oridecâteori îi este cerut: *a)* de legi şi regulamente; *b)* sau de autorităţile administrative superioare;

C) Face regulamente: de administraţie interioară (de ordine şi serviciu interior), de poliţie comunală, de igienă, edilitate şi de poliţie rurală (art. 46);

D) Exprimă dorinţe asupra tuturor chestiunilor de interes local (art. 71).

Actele consiliului — aşa zisele acte administrative (cele dela lit. A şi C) — pot fi grupate în două categorii:

a) *Acte de gestiune* pe cari el le face hotărînd asupra actelor de dispoziţie, de ex. asupra cumpărărilor şi înstrăinărilor de averi mobiliare sau imobiliare; asupra împrumuturilor, construcţiunilor sau reparaţiunilor la imobilele comunale; asupra primirii darurilor şi legatelor; asupra intentării de procese în numele comunei, etc.;

b) *Acte de autoritate*, cum sunt de pildă: întocmirea şi votarea de regulamente de administraţie interioară şi de poliţie comunală; votarea bugetului; aşezarea, schimbarea sau desfiinţarea dărilor şi contribuţiunilor comunale, etc.

In principiu actele consiliului sunt executorii, afară de acelea pentru cari legea cere aprobarea unei autorităţi superioare, adică cele supuse tutelei administrative.

A. — *Deliberaţiuni*

349. — Sensul. Prin „deliberaţiune" în sensul ce-i atribuie legea nu se înţelege desbatere, ci „hotărîre". Se zice că consiliul a deliberat, când majoritatea legală[1]) a membrilor a căzut de acord şi a luat o hotărîre asupra obiectului pus în discuţiune.

In principiu, consiliile comunale deliberează asupra tuturor chestiunilor cari privesc interesele speciale ale comunei şi deliberaţiunile lor sunt executorii prin ele înşile (art. 51). Principiul acesta nu este însă absolut, căci legea a pus câteva restricţiuni pentru a păstrà drepturile de control, şi supraveghere ale statului, pentru a menţine consiliile comunale în cercul atribuţiunilor lor proprii, a apărà avutul comunelor în contra risipei şi a relei chibzuinţe, a nu se compromite resursele generaţiei viitoare prin angajamente de cheltueli în disproporţie cu mijloacele actuale şi pentru a ocrotì interesele particularilor cari ar aveà raporturi juridice cu comuna.

Restricţiunile sunt cele prevăzute în art. 51, 52, 53, 54, 55, 57, 47, 71, 41 şi 93 alin. II.

350. — Diviziune. Sunt dar, două feluri de deliberaţiuni: I) *executorii prin ele înşile* şi II) cele cari au nevoie de aprobarea unei autorităţi superioare pentru ca să devie executorii, adică cele *supuse tutelei administrative*[2]).

---

1) *Care este jumătate plus unu (majoritatea absolută) din numărul membrilor ce compun consiliul comunal (art. 40).*

2) *Aci e vorba de ceeace se cheamă în dreptul administrativ* descentralizare: *când consiliul comunal lucrează fără a aveà nevoie de aprobarea autorităţii superioare, adică hotărîrile sale sunt executorii prin ele înşile; şi de* tutela administrativă, *care însemnează supunerea unor acte ale consiliului comunal aprobării unei autorităţi superioare. Prin aceasta s'a*

351. — I) **Deliberaţiuni executorii prin ele însăle** sunt toate acelea pentru cari nu se cere aprobarea autorităţilor superioare (art. 51 alin. I). Ele se dau asupra tuturor chestiunilor ce interesează comuna, ca şi asupra administraţiei primarului — cari nu au nici o legătură cu interesele generale ale statului — şi în această privinţă consiliul comunal are putere de deciziune proprie.

Restricţia la principiu este că aceste deliberaţiuni nu pot fi puse în lucrare decât după 10 zile dela pronunţarea lor — termen care este prevăzut cu scopul că dacă se va constată că ele sunt luate ilegal, prefectul judeţului să aibă posibilitatea de a le examină şi invocă din oficiu nulitatea sau anularea potrivit dispoziţiunilor art. 47 şi 48.

In cele 10 zile executarea deliberaţiunilor este de drept suspendată. Dacă după trecerea lor, autoritatea comunală n'a primit înştiinţare că s'a cerut nulitatea ori anularea, deliberaţiunile devin executorii. In caz contrariu suspendarea durează până când autorităţile superioare vor statuà definitiv (art. 51 alin. II).

Această restricţiune împiedecă punerea în executare a deliberaţiunilor nule sau anulabile, evitând astfel pugubele ce ar fi putut suferì comuna prin drepturi dobândite în favoarea părţilor interesate, în cazul când deliberaţiunile, deşì executate, ar fi fost declarate nule ulterior.

352. II) **Deliberaţiunile supuse aprobării autorităţilor superioare** variază după natura chestiunilor ce fac obiectul lor.

Autorităţile aprobative sunt: *a)* prefectul judeţului, *b)* delegaţiunea judeţeană, *c)* ministerul de interne; *d)* Regele şi *e)* Corpurile legiuitoare.

Acestea sunt cele mai importante restricţiuni puse

---

zis că s'a micşorat cercul de acţiune al autorităţilor comunale, centralizându-se *multe atribuţiuni de-ale lor în competenţa altor autorităţi dela centru.*

de lege la principiul de autonomie comunală şi al deliberaţiunilor executorii prin ele însile, prevăzute de art. 51.

Să examinăm fiecare în parte acest fel de deliberaţiuni.

1) *Deliberaţiunile supuse aprobării prefectului*[1]) sunt cele cari se referă la chestiunile prevăzute de art. 52:

a) Proiectele de clădiri, de reparaţiuni mari sau dărâmări ce ar voi să întreprindă comuna, când valoarea lor trece peste 500 lei[2]). In acest caz planurile şi devizele se întocmesc de serviciul tehnic al judeţului şi se execută de comună, fără a fi nevoie de o altă aprobare. Dacă însă valoarea lucrărilor este mai mare de 15000 lei, planurile şi devizele — destinate pentru clădiri de şcoli, biserici şi construiri de poduri — se supun aprobării consiliului tehnic superior depe lângă ministerul lucrărilor publice, care trebuie să se pronunţe în termen de două luni. Dacă nu se pronunţă, comuna execută planurile şi devizele întocmite de serviciul tehnic al judeţului[3]);

---

1) *Pentru prima oară, prin legea din 1904, a fost recunoscut prefectului dreptul de a aprobă unele deliberaţiuni ale consiliilor comunale.*

2) *Când valoarea lucrărilor e mai mică de 500 lei, deliberaţiunile consiliului comunal sunt executorii prin ele însile.*

Dacă nu s'au întocmit planuri şi devize pentru lucrările de reparaţiuni la şcoală sau biserică,—ce trec de 500 lei şi nu s'a luat aprobarea Casei şcoalelor sau Casei bisericii, consiliul comunal nu poate înscrie în bbuget alocaţiuni în acest scop şi nici să voteze întrebuinţarea fondului cârciumilor sau a altui capital consemnat; tot astfel şi în privinţa altor lucrări.

3) *Alinealul acesta — prevăzut în legea din 1904, însă abrogat prin legea drumurilor din 1906 — a*

b) Deschiderea de strade şi de pieţe în comună[1]);
c) Primirea darurilor şi legatelor făcute comunei şi în genere stabilimentelor de binefacere situate pe teritoriul comunei când valoarea lor nu trece de 10.000 lei[2]).

---

fost reînscris în 1908, în interesul administraţiunii comunale şi în vedere că comunele rurale nu dispun de mijloace pentru a plăti ingineri sau arhitecţi particulari pentru formarea proiectelor de lucrări ce ar voi să întreprindă comunele.

1) *Prin „strade" — cuvânt adăogat în 1908 — se înţeleg drumurile din interiorul comunei, iar prin „pieţe" locurile unde se vând obişnuit articole alimentare şi chiar târgurile şi bâlciurile cari se ţin periodic şi în cari se vând producte, animale, manufactură, băuturi, etc.*

E de observat că prin art. 10 din legea drumurilor (1906) se prevede că deliberaţiunile consiliului comunal, relative la utilitatea construirii drumurilor vicinale şi comunale, se supun aprobării ministerului de lucrări publice.

Independent însă, de normele prescrise de legea drumurilor în privinţa drumurilor comunale, consiliile comunale au de acî înainte competenţa de a se rosti asupra deschiderii de strade în interiorul comunei cu aprobarea prefectului — care va luă mai întâiu avizul în scris şi motivat al inginerului judeţului (Vezi art. 56).

Când consiliul comunal a hotărît deschiderea unei strade, sau a unei căi şoseluite, locul trebuincios se ia fără despăgubire, dar se lasă în schimb proprietarului drumul cel vechiu, dacă merge în aceeaş direcţiune şi cade pe aceeaş proprietate; iar când trebuie să se desfiinţeze clădiri, sădiri, păduri, împrejmuiri sau orice alte îmbunătăţiri proprietarii vor fi despăgubiţi conform legii de expropriere (art. 11 legea drumurilor).

2) *Comuna primeşte daruri sau legate pentru sta-*

Dacă consiliul refuză donațiunea sau legatul, deliberațiunea sa nu mai este supusă aprobării, ci rămâne executorie prin ea însăși — afară de cazul când poate fi nulă de drept sau anulabilă. Altfel autoritățile superioare nu pot intervenì spre a discutà dacă refuzul este întemeiat sau nu.

Când donațiunea sau legatul se face cu condi-

---

bilimentele susținute de dânsa, comunale, cari n'ar aveà calitatea de persoane morale; altfel ele singure pot primì și atunci dispozițiunea din acest alineat nu-și mai are aplicațiune.

Primirea darurilor și legatelor de către comunele rurale în felul stabilit de legea comunală rurală constitue o derogare dela principiul din art. 811 c. civil—după care dispozițiunile între vii sau prin testament, făcute în favoarea ospiciilor, săracilor, dintr'o comună, sau stabilimentelor de utilitate publică, nu pot aveà efect decât dacă sunt aprobate prin decret regal.

Asistența publică și în special întreținerea infirmilor săraci dintr'o comună fiind trecută între sarcinile obbligatorii ale comunei—conform art. 10 lit. e—ca organ reprezentativ al comunei, consiliul comunal este în drept să accepte liberalitățile făcute săracilor din comună—nedenumiți prin actul constitutiv—în scopul și condițiunile determinate de donator sau testator.

Dreptul de deliberațiune, însă, al consiliilor comunale trebuind să se exercite în mod suveran—adică în afară de orice intervențiune, fie a unei alte autorități, fie a particularilor—iar acela de a regulamentà fiind limitat prin legea comunală rurală la anumite materii, nu se poate impune consiliului comunal un regulament privitor la administrațiunea unui fond lăsat sărmanilor din comună și întocmit de executorul testamentar al defunctului și nici consliiul nu poate alcătuì un regulament asupra acestui obiect (C. A. P. Av. 166/910, B. I, p. 189).

ţiune, autoritatea comunală este datoare să se conformeze strict voinţei donatorului, altfel ele sunt revocabile pentru neexecutarea condiţiunilor impuse[1]);

d) Condiţiunile de arendări, închirieri şi întreprinderi.

Se fac cu scopul de a lămuri situaţia arendaşilor, chiriaşilor şi întreprinzătorilor faţă de comună şi pentrucă legea contabilităţii prevede că arendările, închirierile şi întreprinderile se fac prin concurenţă. Deci, prin aceste condiţiuni, se regulează raporturile dintre comună şi arendaşi, chiriaşi şi întreprinzători, determinându-se în mod special folosinţa bunurilor sau felul întreprinderii, timpul cât va dură, modul şi condiţiunile de plată, garanţiile provizorii şi definitive, impozitele ce sunt de plată, etc.

Condiţiunile fac parte integrantă din contractele ce se încheie şi ele se aprobă de prefect, fie că contractarea s'a făcut prin concurenţă (licitaţie publică), fie pentru bună învoeală[2]).

e) Rezultatul licitaţiunilor şi contractărilor de bunăvoie cari trec peste a douăzecea parte a veniturilor comunei[3]).

---

1) *Vezi această chestiune mai desolvată în „Administraţia comunei rurale şi a plăşii" de Luca Ionescu, pag. 319—326.*

2) *Comunele rurale* arendează *sau* închiriază *bunurile ce nu aparţin folosinţei obştiei, ori nu sunt afectate unui serviciu, ca: locuri de păşune sau de cultură, case şi prăvălii, exploatare de păduri, pescuitul bălţilor comunale, etc. Comuna, de asemenea, poate luă cu arendă sau chirie bunuri pentru folosinţa ei sau a obştiei.*

Întreprinderile *privesc: executarea diferitelor lucrări de edilitate publică, clădiri sau reparaţiuni, drumuri, poduri, diferite furnituri şi aprovizionări, iluminat, curăţitul străzilor, etc.*

3) *In principiu, orice contract din care derivă un venit sau o chelluială pentru o comună, trebuie să*

Pentru cele inferioare acestei sume, deliberaţiunile consiliului sunt executorii prin ele însile[1]).

Prefectul trebuie să examineze dacă formalităţile relative la ţinerea licitaţiilor — prevăzute în legea contabilităţii generale a statului — au fost respectate şi va apreciă dacă preţul rezultat din licitaţie este sau nu avantajos comunei;

f) Transacţiunile[2]) şi compromisele[3]) până la valoarea de 3000 lei;

g) Intentare de procese în materie imobiliară, afară de acţiunile posesorii; iar, în materie mobiliară, pentru acelea ce au valoarea mai mare de 5000 lei. Până la această sumă deliberaţiunile consiliului sunt executorii prin ele însile.

Orice acţiune posesorie sau mobiliară până la valoarea de 5000 lei se intentează de primar cu auto-

---

ţie încheiat pe baza unei licitaţiuni publice, conform legii contabilităţii generale a statului.

Când o parte interesată găseşte ilegală procedarea unui consiliu comunal—care a arendat prin bună învoeală un lot de pământ proprietatea comunei, fără a ţine mai întâiu licitaţie—are dreptul să ceară nulitatea deliberaţiunii de aprobare, în virtutea art. 47 şi 49 din legea comunală rurală (C. A. P. Av. 818/909, B. IV, p. 1180).

1) *Prin urmare o decizie dată de prefectură asupra unei asemenea deliberaţiuni este considerată ca inexistentă, iar recursul îndreptat în contra ei inadmisibil (ibidem).*

2) Transacţiunea *este un contract prin care părţile termină un proces început sau preîntâmpină un proces ce poate să nască. În transacţiune fiecare din părţile contractante sacrifică o parte din pretenţiunile sale asupra unor drepturi mai mult sau mai puţin nesigure.*

3) Compromisul *este o învoeală prin care părţile renunţă la gradele de jurisdicţiune ordinară spre a recurge la arbitrii.*

rizarea consiliului comunal; iar pentru celelalte acțiuni, pelângă acea autorizare, se mai cere și aprobarea prefectului (vezi și art. 77);

h) Inființarea și arendarea cârciumilor comunale, precum și închiderea stabilimentelor în cazurile prevăzute de art. 108 alin. ultim din legea poliției rurale[1]).

După cum se prevede prin legea pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase — în art. 6 și 7 — înființarea cârciumilor comunale și fixarea prețurilor de arendare se hotărăște de consiliul comunal și se aprobă de prefect. In ce privește însă licitațiile pentru arendarea cârciumilor, se țin la ședința plășii înaintea administratorului și a primarului comunei — tot astfel arendarea prin bună învoială—și rezultatul definitiv se aprobă de prefectul județului[2]).

Inchiderea cârciumilor are loc în cazurile prevăzute de art. 11, 23, 26 și 31 din citata lege[1]). In afară de acestea mai sunt cazurile arătate de alin. ultim al art. 108 din legea poliției rurale: *a)* când vreun cârciumar sau hangiu dă găzduire făcătorilor de rele și *b)* sau este complice la fapte oprite de lege[3]). Atunci consiliul comunal poate ordonă închiderea stabilimentului și să dispuie darea în judecată a acelui hangiu sau cârciumar.

In ambele cazuri prefectul județului poate închide și din oficiu cârciumile, adică fără să mai aș-

---

1) *Chiar când chestiunea pusă în deliberarea consiliului—cu privire la scăderea arenzii unei cârciumi — ar fi considerată ca o transacțiune, ce ar puteà preîntâmpinà un eventual proces, acea deliberațiune este supusă tot aprobării prefectului de județ, iar nu delegațiunii județene.*

2) *Vezi „legea pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase".*

3) *Găzduirea făcătorilor de rele este calificată ca delict de art. 52 c. pen., iar complicitatea este prevăzută în art. 50.*

tepte o deliberaţiune din partea consiliului comunal — destul să fie sezisat;

i) Cererile de autorizaţiuni pentru stabilirea străinilor în comună, precum şi revocarea autorizaţiunii în caz când străinul va fi pierdut vreuna din condiţiunile prevăzute la art. 5[1]).

Revocarea autorizaţiunii de stabilire — prevăzută aci — învederează că acele autorizări nu constituie pentru străini drepturi dobândite. Ea se face tot prin o deliberaţiune motivată a consiliului comunal, care se aprobă de prefect prin o deciziune tot motivată şi care e supusă recursului la minister.

2) *Deliberaţiunile supuse aprobării delegaţiunii judeţene* sunt cele date asupra chestiunilor enumerate în art. 53:

a) Bugetele, precum şi orice modificări aduse lor în cursul exerciţiului;

b) Conturile comunale;

c) Creditele suplimentare şi extraordinare;

d) Tarifele taxelor şi regulamentelor de punerea lor în aplicare, întocmite în baza art. 4 din legea maximului taxelor şi contribuţiunilor comunale (nu şi taxele specificate în tabloul legii maximului pentru cari legiuitorul a prevăzut aprobarea regală, în urma unui aviz special al Consiliului de miniştri, după cum rezultă din art. 55). Despre aceste chestiuni (a, b, c, d) vom vorbi la „Finanţele romunei" (art. 143—171);

e) Cumpărările, înstrăinările şi schimbul de averi nemişcătoare; împrumuturile şi constituirea de ipoteci dela valoarea de 300 lei până la 3000. Cele de o valoare inferioară n'au nevoie de aprobare: deliberaţiunile sunt executorii prin ele însile; tot aşa sunt cele relative la cumpărarea, înstrăinarea ori schimbul lucrurilor sau valorilor mobiliare[1]),

---

1) *Vezi aceste chestiuni desvoltate la art. 5 l. com. rurală, pag. 346 şi următoarele.*

1) *Pentru cumpărări de imobile trebuie mai întâiu ca serviciul technic al judeţului să facă o ex-*

f) Delimitarea şi împărţirea de nemişcătoare în devălmăşie, afară de cazul când împărţirea ar fi ordonată de instanţele judecătoreşti.

Pot fi delimitate: vatra şi islazul comunal, locuri de cultură, păduri, etc.

Sunt supuse împărţirii imobilele ce se stăpânesc în devălmăşie de o comună cu alta, cu statul sau judeţul, cu alte persoane morale, ori cu particularii. Împărţirea se face prin bună învoeală, sau pe cale judecătorească, după cererea comunei. Când împărţirea este ordonată de justiţie, comuna fiind datoare să se prezinte în instanţă, nu mai este nevoie de aprobarea delegaţiei judeţene;

g) Amendarea consilierilor comunali cari ar refuză mandatul sau ar demisionà înainte de expirarea lui (art. 34);

h) Regulamentele prin cari se stabileşte ca paza de zi şi de noapte, precum şi paza holdelor, să se facă prin jandarmi sau păzitori plătiţi (art. 133).

3) *Deliberaţiuni supuse aprobării ministerului de interne* privesc chestiunile din art. 54:

a) Primirea darurilor şi legatelor făcute comunei şi în genere stabilimentelor de binefacere situate pe teritoriul comunei, când valoarea lor trece de 10000 lei;

b) Cumpărările, înstrăinările[1]) şi schimbul de averi

---

pertiză asupra condiţiunilor imobilului faţă de scopul pentru care e destinat. (Vezi fiecare chestiune examinată separat în L. Ionescu, *op. citat, pag.337—341).*

1[1]) *Terenurile cedate comunelor prin legi speciale —cu destinaţiune a servì pentru biserică, şcoală şi pieţe publice — nu pot fi distrase dela destinaţiunea lor, iar cele cari aparţin bisericii nu se pot înstrăinà decât cu paza dispoziţiunilor art. 90 din legea pentru organizarea centrală a ministerului instrucţiunii publice şi al cultelor (C. A. P. Av. 137/912, B. I. p. 206).*

nemişcătoare; împrumuturile, constituirea de ipoteci şi transacţiunile de o valoare de 3000—25000 lei;

c) Imprumuturile ce se vor face la Casa rurală pentru plata izlazurilor comunale;

d) In afară de acestea, mai sunt regulamentele întocmite de consiliul comunal conform art. 45, 46 şi 58.

Deliberaţiunile supuse aprobării prefectului şi delegaţiunii judeţene trebuesc examinate cu toată atenţiunea şi rezolvarea lor să se facă fără întârziere. Deciziunile lor—de aprobare sau respingere—trebuie să fie motivate în fapt, şi, când e cazul, şi în drept, aceasta pentrucă în contra lor: consiliul comunal, sfatul satului sau părţile interesate, au drept de recurs la ministerul de interne conform art. 72.

Prefectul e dator—potrivit art. 86 din legea consiliilor judeţene—să asiste la şedinţele delegaţiei şi să deà toate explicaţiile cuvenite asupra modului cum e drept şi util să se rostească delegaţia asupra deliberaţiunilor comunale; iar când prefectul va găsì că ea a lucrat ilegal sau cu exces de putere, va face recurs la minister contra deciziei delegaţiei tot pe baza art. 72.

Vezi „termenul de pronunţare a prefectului şi delegaţiei" şi „dreptul de recurs în contra deciziilor lor" mai departe (art. 72 şi 73).

4) *Deliberaţiunile supuse aprobării regale* privesc:

a) Aşezarea, schimbarea şi desfiinţarea de contribuţiuni şi orice fel de taxe şi dări comunale în marginile legilor de maximum şi altor legi speciale;

b) Cumpărările, înstrăinările şi schimbul de averi nemişcătoare şi transacţiunile a căror valoare trece de 25.000 lei;

c) Imprumuturile şi constituirea de ipoteci de o valoare dela 25000 la 100.000 lei. Se exceptează dela aprobarea regală împrumuturile la Casa rurală pentru plata izlazurilor, cari se aprobă de ministerul de interne;

d) Concesiunile[1]) de lucrări plătibile în anuităţi;
e) Crearea şi desfiinţarea instituţiunilor de binefacere;
f) Donaţiunile de imobile ce comuna ar voi să facă statului, judeţului sau oricărei alte instituţiuni de utilitate publică sau de binefacere.

In toate cazurile prevăzute la acest articol (55). aprobarea regală este precedată de încuviinţarea consiliului de miniştrii dată printr'un jurnal al său, pe baza referatului ministrului de interne.

Avizul inginerului judeţului şi avocatului statului. In toate chestiunile technice supuse aprobării autorităţilor superioare, se cere mai întâiu avizul în scris şi motivat al inginerului judeţului, iar în chestiuni de procese, transacţiuni sau compromise, acela al avocatului statului (art. 56).

5) *Deliberaţiunile supuse aprobării Corpurilor legiuitoare* sunt cele relative la:

a) Aşezarea impozitelor comunale; şi

b) Împrumuturile de orice natură cari trec peste 100.000 lei. Sunt scutite de această formalitate împrumuturile ce se fac la Casa rurală pentru plata islazurilor comunale, care se aprobă numai de ministerul de interne (art. 57).

353. — Afişarea deliberaţiunilor. Toate deliberaţiunile consiliului comunal se afişează în extras, în localul primăriei, pentruca locuitori să ia cunoştinţă de cuprinsul lor. Faptul afişării se constată de primar printr'un proces verbal—formalitate care este de mare importanţă, fiindcă dela data afişării curge termenul de apel (art. 70 alin. I şi II).

354. — Comunicarea. Deliberaţiunile se comu-

1) *Prin* „concesiune„ *se înţelege exploatarea unor servicii comunale, fie în schimbul taxelor ce concesionarul ar primi direct dela locuitorii comunei, fie cu plată din bugetul comunei. Astfel sunt concesiunile pentru iluminat, alimentarea cu apă, curăţitul stradelor, etc.*

nică în copie administratorului de plasă în termen de 5 zile și el înaintează prefecturii—în 3 zile dela primire—pe acelea cari urmează conform legii, să fie supuse aprobării autorității superioare, după distincțiunile prevăzute în art. 52, 53, 54, 55 și 57.

Când sunt părți interesate, primarul le comunică și lor, în copie, deliberațiunile ce le interesează, sub luare de dovadă.

Deliberațiunile privitoare la epidemii sau epizootii se înaintează administratorului de plasă imediat ce sunt luate și acesta le dă curs în aceeaș zi, trimițându-le prefecturii; le mai comunică medicului de plasă pe cele pentru epidemii, și veterinarului, cele pentru epizootii (alin. III—VI).

355. — Nulitățile de drept. Alte restricțiuni la principiul din art. 51 sunt cele prevăzute în art. 47, care declară nule de drept:

1) Deliberațiunile luate de consiliu: *a)* asupra obiectelor[1]) străine de căderile lui; *b)* luate afară din adunarea sa legală și *c)* deliberațiunile contrarii legilor și regulamentelor generale de administrațiune publică[2]) (art. 47 și 69).

Exemple:

a) Deliberațiuni asupra obiectelor străine de căderile sale: Când consiliul se ocupă de o chestiune care nu e de competența sa, ori interesează numai statul, județul sau alte servicii publice și cari n'au nici un raport cu interesele comunei; când consiliul—sezisat de cererea unor locuitori—hotărăște anularea

---

1) *Prin „obiecte ce intră în atribuțiunile consiliului comunal" se înțeleg cehstiunile relative la un interes direct al comunei sau acele materii cari sunt anume prevăzute într'o lege sau un regulament de administrație publică. ca fiind lăsate în grija și sub autoritatea consiliului.*

2) *Nu sunt deci nule de drept deliberațiunile luate în contra deciziunilor ministeriale, ale delegațiunii județene, ori ale prefectului.*

contractului de arendare intervenit între un particular şi moştenitorii unui defunct, sătean, împroprietărit după legea rurală din 1864, întrucât în acest caz fiind vorba de un diferent asupra dreptului de proprietate a terenului, cei interesaţi a obţine anularea contractului au deschisă calea justiţiei; când consiliul dă o deliberaţiune cu privire la apărarea de plata unor sume datorite comunii de nişte foşti primari sau la scăderea altor datorii de-ale antreprenorilor sau perceptorilor, alese prin conturi; când pronunţă excluderea din sfatul unui sat a unor membrii sub cuvânt că se găsesc în cazuri de incapacitate sau incompatibilitate; când deliberează asupra unor afaceri ce interesează alte comune sau asupra chestiunilor politice ,adoptând rezoluţiuni sau subscriind adrese de protestare, ori chiar de aderare, către puterea executivă, sau corpurile legiuitoare; ori făcând proclamaţiuni şi orice fel de acte sau manifestaţiuni politice (art. 71).

b) Deliberaţiuni luate în afară din adunarea legală[1]) a consiliului: atunci când s'a întrunit fără să se respecte formalităţile relative la convocarea pentru o anumită zi.

3) Deliberaţiuni contrarii legilor şi regulamentelor de administraţiune publică: acelea cari n'au fost votate conform legii sau cari n'au obţinut majoritatea legală; deliberaţiunile consiliului comunal privitoare la isgonirea străinilor din comună; acelea relative la înstrăinarea unor locuri ce fac parte din islazul comunal, proprietatea obştii; deliberaţiunea prin care consiliul exclude pe un consilier pe motiv că este delegat de sfat sătesc; deliberaţiunea relativă la dispensarea unui cârciumar de plata arenzii da-

1) *Prin „adunare legală" se înţelege întrunirea consiliului în localul primăriî în sesiune ordinară sau extraordinară în urma unei convocări făcute de primar sau de locţiitorul său în termenul şi cu paza formelor prescrise de lege.*

torite pentru cârciumă, pe motiv că acea arendă a fost prea mare şi cârciumarul a ajuns sărac; etc.

Nulitatea de drept sau de plin drept se numeşte în codul civil nulitate *absolută* sau radicală şi ea există prin singurul fapt al violării unei legi sau unui regulament.

Propriu vorbind nu e nici o nulitate care să se impue şi să se declare dela sine: toate trebuie să fie pronunţate de autoritatea competentă şi ele îşi produc efectul legal dela pronunţare.

356. — Anulări de deliberaţiuni. *Deliberaţiuni anulabile* sunt:

a) Cele luate în contra dispoziţiunilor art. 41 — adică membrii consiliului comunal au luat parte la deliberaţiuni în care ei, rudele sau aliaţii lor, aveau un interes direct sau personal ori au îndeplinit servicii cu plată, sau au participat ca întreprinzători ai comunei direct sau indirect;

b) Cele luate fără îndeplinirea dispoziţiunii art. 93 alin. II—când primarul n'a convocat prealabil şi în scris la şedinţele consiliului comunal şi pe delegaţii satelor (art. 48).

357. — Pronunţarea nulităţii sau anulării. Nulitatea de drept şi anularea deliberaţiunilor din categoriile arătate mai sus se pronunţă de prefectul judeţului prin deciziuni motivate.

Ele pot fi provocate: *a)* din oficiu; *b)* cerute de părţile interesate[1]); *c)* sau de oricare contribuabil[2]).

---

1) *Prin „parte interesată" se înţelege orice persoană căreia deliberaţiunea nulă sau anulabilă i-a pricinuit o pagubă materială, ex.: un cetăţean. Membrii consiliului comunal, lucrând individual, pot să ceară nulitatea de drept, considerându-se ca părţi interesate dacă pot invocă un interes direct şi personal, fie chiar un interes moral.*

2) *Numai contribuabilii domiciliaţi în comună pot să exercite acest drept.*

Cererile acestea se adresează prefectului; o cerere de nulitate sau anulare făcută direct ministerului este inadmisibilă.

Intrucât legea învesteşte pe prefect cu puterea de a invocà din oficiu nulitatea de drept şi anularea, rezultă că dacă ministerul de interne descoperă în deliberaţiunile supuse aprobării sale, ori aprobării regale sau a Corpurilor legiuitoare, o nulitate de drept sau un caz de anulare, trebuie să seziseze pe prefect spre a se pronunţà. Tot astfel se înaintează prefectului de judeţ cererile de asemenea natură primite la minister.

Epoca pronunţării.— Pronunţarea din oficiu a nulităţii de drept se face la orice epocă. De asemenea şi cererea de nulitate poate fi făcută oricând[1]; iar prefectul e dator să se pronunţe în termen de 10 zile libere dela data cererii.

Anularea o poate pronunţa prefectul din oficiu în cele 30 zile socotite dela primirea ei; iar cererea de către părţile interesate sau contribuabili trebue făcută în 15 zile dela data afişării deliberaţiunii la uşa primăriei, prefectul urmând a se pronunţà în 30 zile dela data cererii de anulare.

Dacă a trecut acest termen fără să fi intervenit o deciziune de anulare, deliberaţiunile anulabile devin executorii. Cu alte cuvinte, nulităţile rotative spre deosebire de cele absolute, pot fi acoperite prin tăcerea celor ce aveau dreptul a le invocà sau cere.

Comunicarea deciziei prefectului.— Deciziunile date

---

1) *Pentru părţile interesate se face o excepţie dela acest principiu al pronunţării nulităţii de drept la orice epocă, anume: dacă deliberaţiunea nulă de drept s'a pus în executare, rezultând din ea un contract de drept comun: contract de vânzare, închiriere etc., cei interesaţi nu mai pot cere înaintea autorităţii administrative nulitatea deliberaţiunii, întrucât regularitatea actelor cari constată drepturi private poate fi apreciată şi judecată numai de tribunalele civile.*

de prefect asupra deliberațiunilor nule de drept sau anulabile—pronunțate fie din oficiu, fie în urma cererilor—se comunică în copie consiliului comunal și părților interesate, sub luare de dovadă[1]) (art. 49).

Dreptul de recurs.—In contra deciziilor prefectului privitoare la nulități și anulări de deliberațiuni consiliul comunal sau părțile interesate[2]) pot să facă recurs direct la ministerul de interne în termen de 15 zile dela data comunicării acelor decizii.

Dacă prefectul refuză să se pronunțe asupra cererii de nulitate sau anulare, termenul de recurs — fiindcă drept de recurs tot există—se calculează conform alin. VII al art. 73: din prima zi după expirarea termenului în care prefectul era dator să se rostească asupra acelei cereri.

Inainte de a se pronunță asupra recursului, ministerul ia și avizul Consiliului administrativ permanent.

Termenul de pronunțare a ministerului este de 30 zile dela primirea (înregistrarea) recursului. Dacă nu se pronunță, recursul este considerat ca admis, și deciziunea prefectului anulată.

Dacă, însă, asupra chestiunii ce formează obiectul recursului, ministerul va avea nevoie să facă cercetări sau să ceară relațiuni dela prefecturi ori alte autorități, termenul de 30 zile, înăuntrul căruia trebuia să se pronunțe, se prelungește cu 15 zile, în total 45 zile (art 50).

---

1) *Dispoziția aceasta a fost pusă în 1908 în locul aceleia din legea dela 1904, după care deciziile prefectului trebuiau afișate în localul prefecturii și la ușa primăriei respective în termen de 3 zile dela pronunțare, constatându-se aceasta prin proces-verbal.*

2) *Când recurenții n'au figurat nici înaintea consiliului comunal, nici la prefectură, ca „părți interesate", nu sunt îndreptățiți a introduce recurs în contra deciziunii prefecturii; recursul se respinge ca inadmisibil (C. A. P. Av. 189 909, B. II, p. 496).*

B. *Avize*

358. In a doua categorie de atribuțiuni ale consiliului comunal intră *avizele* ce este chemat să dea asupra unor chestiuni de interes general sau local, când sunt cerute de legi și regulamente sau de autoritățile administrative superioare. In aceste cazuri, consiliul nu deliberează propriu zis, adică nu ia hotărîri, ci exprimă numai părerea sa, care poate fi sau nu adoptată de cei în drept. Exemple: când ar fi să se facă traseul unei șosele sau căi ferate, ori să se contruiască un pod pe teritoriul unei comune, un spital, o infermerie, un azil sau alt ospiciu, o școală profesională, un depozit de reproducători și orice alt stabiliment de utilitate publică, etc., este necesar să se ia și avizul comunelor interesate. De fapt însă, autoritățile administrative superioare mai niciodată nu recurg la modestul aviz al consiliilor comunale rurale.

C. *Regulamente*

359. — A treia categorie de atribuțiuni a consiliului comunal este: de a face *regulamente*.

In principiu, dreptul de a face regulamente de administrație publică nu aparține autorităților deliberative; nici chiar Corpurile legiuitoare, cari au puterea de a face legi, nu au căderea să întocmească astfel de regulamente, afară de regulamentul lor interior.

După art. 93 din Constituție acest drept aparține capului puterei executive, care este Regele; prin lege, însă, poate fi delegat miniștrilor și chiar unor agenți ai puterii executive.

In legislația noastră — urmându-se sistemul legii comunale din Belgia — s'a recunoscut încă din anul 1864 (data primei legi comunale) consiliului co-

munal puterea de a face regulamente[1]) chiar asupra unor materii cari cad în domeniul puterii executive.

Un regulament are de scop a desvoltà şi explicà dispoziţiunile unui text de lege fie în mod general —când regulamentul este de administraţie publică, adică aplicabil tuturor comunelor—fie în mod parţial, cum sunt cele întocmite de fiecare comună.

Când e vorba să se ia numai o măsură de simplă poliţie şi siguranţă—cum ar fi de ex. obligaţiunea de a se ţine felinarele aprinse în timpul nopţii de către comercianţii din comunele rurale sau depozitarea lemnelor de foc în anumite regiuni—acestea nu pot face obiectul unor regulamente, ci al unor *ordonanţe comunale,* pe cari primarul singur le poate da în virtutea art. 80 din legea comunală rurală.

360. — Fixarea pedepselor. Caracteristica regulamentelor comunale—care le deosibeşte chiar de actele administrative[1])—e că au o sancţiune penală. Codul penal prevede pedepse speciale aproape pentru fiecare din contravenţiunile ce se pot comite mai ales în domeniul poliţici comunale. Totuş, art.

---

1) *In Franţa, consiliile comunale n'au şi nici n'au avut vreodată puterea de a face regulamente; acolo, dreptul acesta aparţine primarului, care-l exercită ca delegat al puterii executive, iar nu ca reprezentant al comunei. Mai mult: consiliul comunal nu poate — în Franţa — nici să oprească executarea regulamentelor făcute de primar, mai ales în ceeace priveşte poliţia.*

1) *Deosebirea dintre* regulamente *şi* acte administrative *este că: pe când regulamentele cuprind dispoziţiuni generale, prin cari se desvoltă şi se completează dispoziţiunile unei legi, se aplică numai la fapte viitoare şi au o* sancţiune penală — *actele administrative sunt individuale şi speciale: ele nu sunt considerate ca acte complimentare ale legii, ci ca acte de aplicaţiune a ei pur şi simplu; acestea pot fi aplicate şi la fapte împlinite şi n'au sancţiune penală.*

46—în alin. III—prevede că prin regulamentele comunale, consiliul poate să fixeze pedepse pentru cei ce ar nesocoti dispoziţiunile lor, dacă asemenea pedepse nu sunt hotărîte de legi. Ele însă nu vor puteà întrece pedepsele de simplă poliţie: închisoarea, amenda şi confiscarea lucrurilor prinse (art. 381 c. pen.).

Tot astfel se prevăd pedepse şi pentru cei ce calcă ordonanţele date de primar în baza regulamentelor comunale.

361. Măsuri de executare a regulamentelor şi desfiinţare de lucrări. Consiliul comunal mai are dreptul de a prescrie măsuri relative la îndeplinirea dispoziţiunilor din regulamente şi ordonanţe şi la dessfiinţarea lucrărilor executate în contra prescripţiunilor formale ale acestor regulamente. Măsurile se aduc la îndeplinire de către primar—ca organ de execuţiune a deciziunilor consiliului—cu cheltuiala comunei, în contul contravenientului (art. 46 alin. IV).

Autoritatea comunală nu va puteà însă dărâmà lucrările ce sunt în contravenţie cu regulamentele, înainte de a se stabilì înaintea justiţiei atât existenţa contravenţiei, cât şi legitimitatea regulamentului ce se pretinde că s'a călcat, când ea este contestată.

362. — Jurisdicţiunea. Contravenţiunile la regulamentele comunale se judecă de judecătorul ocolului respectiv[1]).

Odată cu aplicarea pedepsei cuvenite contravenientului, judecătorul statuează şi asupra despăgubirii civile ce va cere primăria pentru cheltuelile ocazionate cu desfiinţarea lucrărilor executate de contravenient (art. 46 alin. V).

363. — Aprobarea regulamentelor. Nu devin executorii regulamentele comunale decât după ce s'au îndeplinit următoarele formalităţi esenţiale: 1) aprobarea ministerului de interne; 2) publicarea

1) *Art. 51 din legea judecătoriilor de ocoale.*

și 3) afișarea la localul primăriei (art. 46 alin. VI). Dacă lipsește una din aceste condițiuni regulamentul n'are nici o forță obligatorie și judecătorul de ocol, căruia i se deferă să judece o contravențiune la un asemenea regulament, este în drept să achite pe contravenient.

364. — Proba îndeplinirii condițiunilor se susține—într'un sistem—că trebue s'o facă contravenientul, întrucât se presupune, până la proba contrarie, că formalitățile esențiale pentru valabilitatea unui regulament au fost îndeplinite; în alt sistem, însă, se zice că nu se poate pune în sarcina unei persoane să dovedească cum că un fapt n'a fost îndeplinit, adică să facă proba negativă și că, deci, primăria e datoare să probeze că s'au făcut formalitățile necesare pentru ca regulamentul să fie valabil[1]).

365. — Diviziunea regulamentelor se face după materiile cari fac obiectul lor. Astfel sunt:

1. *Regulamentele de ordine și serviciu interior*, pe cari consiliile comunale și sfaturile sătești le pot face asupra normelor după cari au a luà în deliberare chestiunile ce li se supun, asupra modului de votare, a poliției ședințelor și a oricăror alte dispozițiuni relative[2]). Tot în aceste regulamente se poate determinà: modul de funcționare a diferitelor servicii ale primăriei, lucrările de cancelarie, fixarea atribuțiunilor, pedepse disciplinare, etc. (art. 45).

2. *Regulamente de administrație interioară și de poliție comunală* (art. 46 alin. II):

a) Cele de administrație interioară nu sunt altceva decât regulamentele de ordine și serviciu interior prevăzute de art. 45;

---

1) L. Ionescu, *op. citat, pag. 294.*

2) *Cum este regulamentul interior al comunei Ruginoasa (Suceava), pe care l-am citat mai sus (art. 24 și urm.).*

b) De poliție comunală [1]) sunt regulamentele cari ordonă măsuri pentru siguranța și înlesnirea comunicațiunii pe strade, cheiuri, piețe și drumuri publice, pentru menținerea bunei ordine în localurile unde sunt aglomerațiuni, etc. (Vezi art. 81), în interiorul comunei. Când ele se referă la țarine iau denumirea de regulamente de poliție rurală.

3) *Regulamentele de igienă* [2]) prin cari se iau măsuri:

a) Pentru vânzarea substanțelor alimentare de îndestulare publică și pentru fixarea prețului substanțelor alimentare de prima necesitate [3]).

---

1) *In Franța, dreptul acesta aparține primarului, care-l exercită ca delegat al puterii executive, iar nu ca reprezentant al comunei.*

După art. 97 din legea comunală franceză: „poliția comunală are de obiect să asigure liniștea, siguranța și salubritatea publică" — definiție care se poate aplică și la noi, întrucât rezultă din materiile de poliție comunală enumerate în art. 81 (vezi mai departe).

2) *Aceste regulamente, ca și cele de edilitate și poliție rurală, se întocmesc de consiliul comunal — luând și avizul sfaturilor sătești — în conformitate cu legile și regulamentele generale. Ele vor fi executorii numai după ce vor fi aprobate de ministerul de interne, publicate prin Monitorul Oficial și afișate la localul primăriei (art. 58 alin. I și II).*

3) *Consiliul va prescrie măsuri pentru a asigurà punerea în vânzare de substanțe alimentare proaspete, bine păstrate și care să nu vatăme sănătatea publică. Așa se va prescrie pentru carne: ca vitele să se taie în abatoriu, după ce au fost găsite sănătoase; pentru pește, vânat, lapte, brânzeturi, etc.: să fie coapte și nestricate; pentru pâine: se fixează condițiile de fabricațiune, igiena localului și lucrătorilor; pentru băuturi și orice lichide și materii grase:*

b) Pentru îngrijirea alimentațiunii vitelor și pentru a îndrumă pe locuitori către cultura plantelor furajere[1]);

c) Pentru privegherea abatoriilor și piețelor comunei[2]);

---

să nu fie prefăcute ori amestecate cu substanțe vătămătoare și să fie păstrate în vase curate și cari nu oxidează; pentru cofeturi, dulcețuri și prăjituri, etc.: interzicerea acelora colorate cu substanțe vătămătoare. Prin aceste regulamente se va dispune distrugerea substanțelor alimentare constatate ca vătămătoare sănătății și se vor indică articolele din codul penal, cari pedepsesc contravențiunile și autorizâ confiscarea.

In ce privește vânzarea, se va prescrie locul și modul cum se va face. Astfel, pentru carne, pește, pasări, vânat, lapte, brânzeturi, legume, fructe, etc., se pot determinâ anume piețe de desfacere, fie în clădiri, fie în locuri deschise; pentru obiectele de îndestulare cari se vând cu cântarul sau măsura, se va pune îndatorire debitanților de a avea măsuri și greutăți verificate în fiecare an, amintind în regulament pedepsele și consecințele din legea și regulamentul asupra măsurilor și greutăților sistemului metric; pentru pâine: se poate determinâ calitatea și greutatea fiecărei pâini, precum și prețul ei pe kilogram. Tot consiliul comunal poate fixâ și prețul cărnei, ținând seamă în aceste operațiuni de prețurile curente ale cerealelor și vitelor. Prețurile fixate se afișează în brutării și măcelării.

1) *Propriu zis această chestiune n'are nici un raport cu igiena și nu e privitoare la liniștea, siguranța sau la salubritatea publică, spre a face obiectul unui regulament comunal. Cel mult interesează economia rurală.*

2) *Dreptul acesta intră în atribuțiile primarului. In regulament se poate prescrie; pentru abatorii: cum să se facă examinarea cărnurilor; spălarea și*

d) Pentru executarea măsurilor asupra stabilimentelor, profesiunilor şi întreprinderilor insalubre[1]);

e) Pentru înlăturarea cauzelor de infecţiune şi împiedecarea exalaţiunilor nesănătoase[2]);

f) Pentru curăţirea şi văruirea caselor, nivelarea

---

scurgerea sângelui şi a necurăţeniilor de pe locul de tăiere; încărcarea cărnii în căruţe curate şi transportarea ei la locul de vânzare; ridicarea pieilor sau seurilor, ori înmagazinarea lor în pivniţe sau magazii anumite. Pentru piepte: ca vânzătorii să ţie curate locurile sau stabilimentele în cari-şi depun spre desfacere substanţele alimentare; să nu arunce pe jos lichide ori materii cu exalaţiuni vătămătoare; să nu pue în vânzare lucruri stricate; să nu amestece substanţele alimentare cu materii sau lichide insalubre. Atât pentru abatorii, cât şi pentru piepte: se poate interzice să taie vite celor cari au răni sau boale molipsitoare, ori să vânză substanţe alimentare.

1) *In această privinţă consiliul comunal se va conformă legii sanitare şi regulamentului industriilor insalubre. Poate regulamentă apoi funcţionarea stabilimentelor, ori exerciţiul profesiunilor şi întreprinderilor insalubre, cari nu vor fi prevăzute în legea sanitară sau în citatul regulament, cum ar fi: curăţirea latrinelor, transportul resturilor animale dela abatorii sau din alte locuri pentru îngrăşăminte, etc.*

2) *Se poate prevedeă: scurgerea apelor stagnante, depe proprietăţile particulare; deşertarea latrinelor şi chiar desfiinţarea acelor cari ar fi aşezate în apropierea drumurilor publice, a puţurilor sau a apelor curgătoare; curăţirea grajdurilor şi coteţelor; ridicarea cadavrelor de animale şi pasări de prin curţi; interdicţia de a aruncă în drum, în puţuri şi cursuri de apă, orice fel de necurăţenii; interdicţia topirii inului şi cânepei în ape cari servesc de adăpătoare; interdicţia de a ţine în case sau în locuri din apropierea drumului ori a caselor vecine: oase, grăsimi, seuri, piei proaspete, etc.*

curților, strângerea gunoiului din curți și transportarea lui pe locurile de cultură[1]).

g) Pentru poliția cimitirelor și înmormântărilor[2]);

h) Pentru întreținerea curățeniei fântânelor și a apelor de cari se servă populația sau se adapă vitele[3])

---

1) *Aceste măsuri sunt de cel mai mare interes pentru a asigurà o bună stare sanitară în comună.*

2) *Prin regulamentul de igienă se poate dispune în această privință: modul transportării cadavrelor dela casa mortului la biserică și cimitir; în caz de epidemii, se poate ordonà ca cosciugul să fie închis și să se transporte cadavrele direct la cimitir pe drumul cel mai scurt și mai puțin populat; determinarea locurilor din cimitir unde să se facă înmormântările; adâncimea și lărgimea gropilor, precum și distanța dintre ele; modul și condițiunile în cari se pot desgropà osemintele, afară de cazul când desgroparea s'ar face din ordinul parchetului: interdicția de a se face înmormântări în alte locuri decât în cimitir.*

Pentru înmormântări există un regulament general — aprobat prin ordonanță domnească — încă din 1860; iar în privința cimitirelor este legea din 1867 (Vezi regulamentul și legea la „Legi și regulamente speciale").

3) *O principală îndatorire a consiliului comunal fiind de a asigurà populației o apă bună de băut, trebuie să prevadă prin regulamentul de igienă — pentru a se păstrà apa în stare de perfectă curățenie — următoarele: să nu se depuie necurățenii împrejurul fântânelor, a puțurilor și a apelor curgătoare; să nu se spele rufe, legume și orice alte obiecte în apele curgătoare de unde se ia apa de băut, ori în apropierea fântânelor și a puțurilor; puțurile să fie ghizduite și acoperite, iar împrejurul lor să se paveze spre a nu se face mocirle și a se scurge în puțuri apele murdare; gălețile pentru sco-*

i) Pentru măturatul şi buna stare a drumurilor în interiorul comunei [1])

j) Pentru oprirea întinderii boalelor infecto-contagioase [2]) (art. 59).

4. *Regulamente de edilitate,* prin cari se iau măsuri:

a) Pentru a determină şi împrejmuì vetrele satelor şi cătunelor cu gard sau şanţ [3]);

---

sul apei să nu servească şi la adăpatul vitelor, pentru cari trebuie să se facă jgheaburi speciale (vezi şi Regulamentul asupra alinierii satelor şi locuinţelor ţărăneşti, art. 10 şi 11).

1) *Fiecare să măture şi curăţe drumurile şi străzile din interiorul comunei, în dreptul proprietăţii sale. Se mai poate prevedeà zilele şi orele în care să se facă măturatul. Primăria e datoare să ţină curăţenie, pe cheltueala ei, înaintea proprietăţilor comunei, în pieţe şi grădini publice.*

2) *Aci e vorba şi de boalele la oameni: epidemii; şi de cele de animale: epizootii.*

In privinţa epidemiilor se poate prescrie în regulament ca măsuri preventive: a se desecà mlaştinele, a se curăţì şi ridicà gunoaiele şi orice alte necurăţenii depe drumuri, din curţile locuitorilor şi depe locurile virane; a se depozità afară din sat: seurile, pieile crude şi alte materii cu exalaţii nesănătoase; a se curăţì fântânele, interzicându-se uzul celor ce nu se pot curăţì; a ordonà izolarea bolnavilor şi dezinfectarea locuinţelor. Când boalele se vor lăţì în aşa fel, încât iau caracterul unei adevărate epidemii, se va prescrie executarea dispoziţiunilor recomandate de serviciul sanitar.

In privinţa epizootiilor se regulamentează aplicarea măsurilor prescrise de serviciul veterinar, conformându-se legii şi regulamentului asupra poliţiei sanitare veterinare.

3) *Interesul ce prezintă împrejmuirea vetrei satelor este ca vitele locuitorilor să nu iasă afară din*

b) Pentru a determină drumurile din satele şi cătunele comunei, precum şi alinierea clădirilor în faţa drumurilor.

In acest scop serviciul tehnic al judeţului este dator să facă studiile tehnice, să ridice planurile necesare şi să conducă executarea lucrărilor. Un exemplar din planul fiecărui sat şi cătun se depune la primăria comunei, iar un al doilea exemplar la prefectură.

După aceste planuri, autoritatea comunală statorniceşte liniile de clădiri, iar locuitorii sunt îndatoraţi să aibe casele şi împrejmuirile curţilor în conformitate cu aceste alinieri (art. 65[1]).

5) *Regulamente de poliţie rurală*, prin cari se iau măsuri:

a) Pentru a împiedecă uzul ilicit[2]), furtul[3]), şi pagubele cauzate pe câmp[4]).

Deşi toate aceste fapte constituesc infracţiuni penale, totuş pot formă obiectul unor regulamente comunale.

---

vatră spre a face stricăciuni holdelor cultivate. Lucrarea se face cu zile de prestaţie (vezi mai jos art. 65).

1) *In privinţa acestor două categorii de lucrări de edilitate, vezi şi dispoziţiile din regulamentul asupra alinierii satelor — art. 1—3 şi 8. (Mon. Of. No. 57/94).*

2) *Adică „folosinţa instrumentelor, a vitelor, a locurilor de păşune, a fâneţelor şi chiar a locurilor de cultură de către o persoană care nu este proprietar sau posesor cu just titlu".*

3) *Prin* furt *se înţelege „luarea printr'ascuns a unui lucru mişcător al altuia, cu cuget de a şi-l însuşi pe nedrept (art. 306 c. pen.).*

4) *„Orice stricăciune pricinuită de oameni, de vite, ori de instrumente, semănăturilor recoltate sau nu, fâneţelor, islazurilor, pomilor, drumurilor de exploatare, precum şi oricărei lucrări care servă pro-*

b) Pentru prevenirea și stingerea incendiilor și pentru organizarea unui serviciu special în fiecare sat și cătun[1]);

---

prietății, cum ar fi: împrejmuirile, șanțurile, semnele de hotar, diguri, etc.".

— *Un asemenea regulament va puteà dispune: a se oprì trecerea cu vite, cu instrumente, ori cu carele peste semănături, fânețe ori locuri de păşune ale altuia; a interzice folosința unui drum de trecere, care nu este clasificat ca drum public; a oprì ieşirea din sat a vitelor fără păzitori; a oprì păşunatul vitelor în timpul nopții şi în apropiere de semănături şi fânețe; a oprì, mai ales noaptea, aducerea în sat — în care sau sarcini purtate de oameni — a cerealelor verzi tăiate pentru nutreț şi cari pot provenì din holde străine, tot astfel şi cu furajele; a oprì aducerea în sat — tot în timpul nopții — a snopilor sau clăilor de cereale recoltate, precum şi a porumbului, fânețelor şi a oricăror alte produse ale solului.*

1) *În scopul de a prevenì incendiile — măsură de poliție — se poate prescrie: ca toate învelişurile clădirilor să fie făcute din tablă, olane, țiglă, şindrilă, scânduri şi altele, interzicându-se stuful, paiele, cocenii şi alte asemenea materiale, cari se aprind uşor (dispozițiile acestea se iau pentru clădirile ce se vor face în urma aprobării regulamentului; nu poate consiliul comunal să dispuie, prin regulament, dărâmarea învelişului existent); apoi coşurile sobelor şi vetrelor să fie de cărămidă — determinându-se chiar înălțimea deasupra acoperişului — şi să fie curățate periodic; ca să nu se depuie în curți, ogrăzi şi în genere în interiorul comunei, cantități prea mari de paie, fân, coceni, ori producte netreierate — se poate interzice chiar treeratul productelor în vatra satului; să nu se facă, în interiorul comunei, depozite prea mari de gaz şi alte materii inflamabile ori explozibile, prevăzându-se ca cele*

c) Pentru uzul apelor când aparţin locuitorilor unei comune sau numai la parte din ei[1]);

d) Pentru a distruge insectele, pasările şi animalele cari fac stricăciuni recoltelor, sădirilor şi animalelor domestice, putând fixà prime de încurajare

---

îngăduite să fie la o distanţă cât mai mare de locuinţe; să nu se aprindă în nici un caz focuri pe drumuri sau ţarine şi chiar în curţile particulare, când e vânt; să nu se aprindă focuri de artificii.

In privinţa stingerii incendiilor, — ca măsură de administraţie comunală — se poate organizà un serviciu special de pompieri, când mijloacele bugetare permit; în tot cazul, ar trebuì ca la fiecare primărie să se găsească pompe, cângi, scări, topoare. etc., pentru combaterea focului. Se poate prescrie îndatorirea pentru locuitori de a sărì să stingă focul ce s'ar declarà în sat sau în ţarine, punând chiar la dispoziţia autorităţii comunale căruţe, sacale şi orice alte vase pentru căra'ul apei (art. 85 din legea poliţiei rurale prevede asemenea dispoziţii, iar art. 389 No. 11 c. pen. pedepseşte cu amendă dela 10-15 lei — între alţii — şi pe cel ce nu dă ajutor în caz de aprindere.

1) *Se poate dispune: a nu se aduce nici o restricţiune la libera folosinţă a apelor din tot cuprinsul comunei, fie pentru trebuinţe casnice, fie pentru adăpătul vitelor, fie chiar pentru întrebuinţări industriale; a se destinà pentru apele curgătoare anumite locuri sau vaduri de unde să se ia apă pentru uzul oamenilor şi locuri deosebite unde să se adape vitele; vadurile să fie pavate şi să se întreţie curate; în în timp de secetă, când apele scad, să se întrebuinţeze mai puţin, în proporţie cu cantitatea de apă disponibilă şi cu trebuinţele fiecărui locuitor.*

Aci e vorba numai de ape destinate la alimentarea locuitorilor, la adăpatul vitelor şi la salubrizarea drumurilor.

pentru cei cari se vor distinge în distrugerea animalelor stricătoare[1]);

e) Pentru târguri, bâlciuri (iarmaroace), serbări și jocuri publice[2]);

f) Asupra cârciumilor, cafenelelor, hanurilor și

---

1) *Asemenea dispoziţiuni mai sunt prevăzute de art. 94 din legea poliţiei rurale şi art. 19 din legea poliţiei vânătoarei.*

Insectele cele mai stricătoare sunt omizile şi lăcustele; dintre pasări: ciorile, iar dintre animale: lupii, vulpile, urşii şi mistreţii.

2) Târguri *se numesc pieţele în cari se aduc spre vânzare diferite substanţe alimentare şi lucruri pentru trebuinţele casnice. De obiceiu, sunt săptămânale în comunele rurale şi se ţin Dumineca.*

Bâlciuri *sau* iarmaroace *sunt târgurile cari se ţin la anumite epoce, în general odată pe an, la sărbători mari, şi unde se aduc spre desfacere diferite mărfuri, vite, obiecte industriale, băuturi şi substanţe alimentare. Ele ţin mai multe zile (Vezi „legea repausului duminical").*

Prin regulamentele relative se poate prescrie: fixarea locurilor unde fiecare comerciant să-şi expuie mărfurile spre vânzare, autoritatea poate fixă locurile pe categorii de mărfuri; interzicerea de a se aduce spre vânzare substanţe alimentare nesănătoase; controlul asupra sănătăţii vitelor şi asupra biletelor de vânzare; fixarea zilelor şi orelor în cari târgul poate rămânea deschis; condiţiunile şi modul de construire a prăvăliilor, gheretelor, pavilioanelor şi umbrarelor; oprirea precupeţilor şi samsarilor de a cumpără în piete articolele de îndestulare publică înainte de o anumită oră ce se va fixă şi de a ieşi înaintea vânzătorilor, afară din piete, spre a le cumpără lucrurile aduse de vânzare; interdicţia de a se face vânzarea prin strigăte sau chemarea cumpărătorilor; obligaţia pentru comercianţi de a-şi lumină seara localurile şi locul unde fac comerţul.

în genere, asupra tuturor stabilimentelor pentru consumaţiune sau găzduire publică din comună[1]);

— *Pentru* serbări *şi* solemnităţi publice — *cu caracter naţional sau local — ori petreceri şi jocuri în public, se pot luà măsuri de natură a păstrà buna ordine şi a asigurà viaţa şi sănătatea locuitorilor. În acest scop se prescrie prin regulamente: ora începerii spectacolelor şi jocurilor; interdicţia strigătelor şi oricărui sgomot care ar turburà liniştea generală; evacuarea sălilor în caz de bătăi, scandaluri şi orice alte manifestaţii sgomotoase; interdicţia de a face serbări sau jocuri în săli cari nu prezintă destule garanţii de soliditate şi pun în pericol viaţa asistenţilor; determinarea locurilor deschise unde pot aveà loc serbările şi jocurile publice; aplicarea măsurilor prescrise de autorităţile superioare în privinţa serbărilor naţionale.*

Prin jocuri publice *se înţeleg nu numai dansurile— aşa zisele hore ce se ţin în faţa sau interiorul unui local public—dar şi diferitele reprezentaţii date de artiştii ambulanţi în teatre sau circuri. Nu se consideră ca atare: dansurile şi serbările din casele particulare, cu prilejul unei nunţi, unui botez sau altor serbări familiare. Asupra acestora nu se poate întinde dreptul de supravegehre al autorităţii comunale.*

De asemenea nu pot face obiectul unui regulament de poliţie: întrunirile politice şi cele cu caracter cultural sau religios.

1) *Paragraful acesta nu erà în legea din 1904. Astfel de regulamente ar puteà aveà de obiect: orele de închidere şi deschidere a stabilimentelor publice (Legea pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase prevede anumite ore în privinţa cârciumilor în art. 29); măsurile de curăţenie a mobilierului şi vaselor în cari se servesc consumaţiunile; îndatorirea de a se menţine liniştea publică, evitân-*

g) Pentru oprirea jocurilor de noroc de orice fel, jocurilor de cărți, călușei, etc.[1]);

h) Pentru strângerea recoltelor spre a împiedecà recoltarea lor înainte de a ajunge la maturitate[2]);

i) Pentru a oprì pășunatul oridecâteori interesul general al comunei ar cere[3]).

---

du-se strigătele și orice sgomot în interiorul sau în jurul stabilimentului; obligațiunea de a aveà localul iluminat, având și un felinar la ușa lui; îndatorirea de a ține un registru pentru călătorii găzduiți și de a raportà jandarmului șef de post în fiecare dimineață lista lor.

1) *Nici acest paragraf nu figurà în legea din 1904.—Interzicerea unor asemenea jocuri e pedepsită de codul penal (art. 349, 350, 389, 391), cu închisoare, amendă și confiscarea lucrurilor; apoi, mai e prevăzut de legea cârciumilor în alin. III și IV ale art. 29. — Regulamentul comunal n'ar aveà de obiect decât să se refere la citatele articole.*

2) *Se poate fixà prin regulament epoca în care se va puteà începe strângerea recoltelor.*

Prin „recoltare" se înțelege nu numai strângerea producteloŗ agricole, dar și culesul viilor sau al pometurilor.

3) *Legea poliției rurale se ocupă de această chestiune în art. 14, 15 și 26; iar legea învoelilor agricole — în privința folosinței islazurilor — prin art. 11, 27 și 28.*

Iată ce norme rezultă din acele texte:

a) *In ce privește* pășunatul: *Locuitorii au dreptul să pășuneze vitele lor pe toate bunurile comunei destinate în acest scop—forma cea mai obișnuită de folosință a acelor bunuri. Aci e vorba de locuitorii domiciliați în comună cari pot exercità acest drept fie individual, fie în devălmășie. Singura restricție pusă de legea poliției rurale este ca vitele să aibă păzitor, afară de cazul când locurile de păsune ar fi îngrădite.*

Consiliile comunale pot determinà porțiuni din

j) Pentru îngrijirea ca lutăriile să nu dea loc la

bunurile de păşune, pentru fiecare categorie de vite, adică pentru oi sau capre, vaci, boi sau bivoli, cai şi porci; apoi, ce număr de vite să fie admise la o unitate de suprafaţă, cum ar fi hectarul, falcea sau pogonul; pot interzice cositul ierbei depe locurile destinate păşunatului şi deteriorarea lor prin arătură, transporturi sau în orice alt mod; precum şi păşunatul ierbei primăvara până ce s'a desvoltat îndeajuns; oprirea păşunatului în mod provizoriu când din cauza ploilor sau inundaţiilor, s'au desfundat locurile; iarăş se poate oprì când s'a declarat între vite o boală contagioasă; se poate prevedeà tarifa păşunatului pentru islazurile comunale.

Consiliile mai au dreptul de a regulà păşunatul şi pe islazurile particulare, lăsate în comun prin actele de împroprietărire sau de bunăvoie de locuitori. Aci e vorba nu numai de un interes de poliţie—menţinerea liniştei publice—dar şi un act de bună administraţie întrucât autoritatea comunală reprezintă interesele colective ale comunei.

b) *In ce priveşte* trecerea vitelor: *In afară de dreptul de proprietate asupra bunurilor, comuna mai poate aveà şi folosinţa unei servituţi de trecere asupra unui fond ce aparţine altuia fie pentru a ajunge la o proprietate a ei sau la un loc de adăpost. De acest drept se pot folosì toţi locuitorii comunei.*

Consiliul comunal nu are, însă, cădere să stăvornicească folosinţa imaşurilor cari aparţin săteniloi codevălmaşi, întrucât amestecul autorităţii comunale—neautorizat de lege—constitue o violare a dreptului de proprietate al cărui exerciţiu îl condiţionează codul civil. Intervenţia autorităţii comunale în chestiuni de drept privat nu se poate justificà nici ca o măsură preventivă luată în interesul ordinei şi liniştei publice, fiindcă legea comunală rurală în vigoare a luat din atribuţiunile ei puterile de po-

accidente[1]) (art. 61).

366. — Regulamentele comunelor suburbane[2]). Pentru comunele rurale suburbane, consiliile comunale vor întocmì regulamente speciale de igienă, de edilitate şi de poliţie rurală, luând avizul primăriei comunei urbane limitrofe şi al prefectului judeţului. Aceste regulamente se aprobă de ministerul de interne, conform art. 58.

Neconcordanţă.—Când n'ar fi concordanţă între vederile consiliilor comunale suburbane şi acele avize, intervine ministerul de interne, care rezolvă neînţelegerile, dând soluţia definitivă.

---

liţie administrativă. Apoi, dreptul de a rezolvà în posesoriu sau petitoriu diferendele privitoare la stăpânirea bunurilor imobiliare aparţinând exclusiv tribunalelor ordinare, asemenea chestiuni nu pot fi rezolvate pe cale administrativă sau regulamentară. In fine, imaşul stăpânit în indiviziune fiind o proprietate a tuturor locuitorilor, cărora le-a fost delimitat, iar nu un bun al comunei, consiliul comunal nu este competent, a prevedeà în regulamentele sale obligaţiunea pentru deţinătorii imaşului de a delăsà porţiunile ce ar fi stăpânind.

Prin urmare nu se poate aprobà un regulament relativ la păşunarea vitelor, care cuprinde dispoziţiuni privitore la modalitatea folosinţei imaşului şi la reintregirea lui — aşa cum a fost delimitat la 1864—cu totul contrarii principiilor de mai sus şi prevederilor din legea comunală rurală şi legea poliţiei rurale (C. A. P. Av. 55/910, B. I, p. 186).

1) *Alineatul acesta nu figurà în legea din 1904—E vorba de locurile unde se scoate pământ galben pentru lipit sau făcut cărămidă. Pentru a se evità accidente de persoane, consiliul poate determinà prin regulament locurile anume unde se pot face lutării, adâncimea lor, interzicerea de a săpà copiii şi bătrânii, etc.*

2) *Am văzut ce sunt comunele suburbane la*

Neîntocmire.—Dacă aceste comune nu întocmesc regulamente, ele se fac de ministerul de interne, în înțelegere cu primarul orașului de reședință limitrof, în care caz nu mai este nevoie de avizul prefectului.

Serviciul de execuțiune și control.—Pentru aplicarea acestor regulamente, comunele rurale suburbane se pot asocià cu orașul limitrof spre a înființà și întreține un serviciu de execuțiune și control. Modul de funcționare al acestui serviciu poate fi determinat prin însăși regulamentele în chestiune sau printr'un acord ulterior.

O chestiune: se pot delegà ofițerii de poliție ai circumscripțiunilor de periferie din oraș spre a veghià la respectarea dispozițiunilor din regulamente în comunele suburbane și deci, în acest caz, să dreseze procese-verbale de contravenție? La București până acuma—deși s'au ivit multe nedumeriri—chestiunea nu este definitiv hotărîtă. In lipsă de text special, credem că rămân competenți primarul în ce privește poliția comunală și ceilalți ofițeri de poliție: administratorul de plasă și jandarmul, pentru toate regulamentele.

Intinderea regimului special.—Se vor aplicà tot regulamente speciale de igienă, edilitate și poliție rurală, cu serviciu de execuțiune și control, și satelor, cătunelor, locuințelor sau stabilimentelor publice izolate, situate pe distanța de trei kilometri prevăzută

---

art. 1.—In scopul de a asigurà condițiuni mai bune de sănătate și de siguranță atât în comunele suburbane cât și în orașele reședințe învecinate și mai ales în capitala țării, s'a hotărât ca consiliile comunale suburbane înainte de a-și face regulamentele lor, să ia mai întâiu și avizul primăriei orașului limitrof și acela al prefectului județului—de oarece între populațiunile lor sunt interese comune la a căror satisfacere și supraveghere e drept să participe autoritățile comunale respective și prefectul.

în art. 1 (la Bucureşti în interiorul liniei de fortificaţii), chiar dacă reşedinţa comunei de care ele aparţin ar fi la o distanţă mai mare (art. 62).

367. — Repartizarea între locuitori a lucrărilor şi cheltuelilor cerute de regulamentele de poliţie rurală. Când prin astfel de regulamente se prevede executarea de către locuitori a unor lucrări în natură, cum ar fi lucrările pentru stingerea incendiilor, distrugerea insectelor, păsărilor şi animalelor distrugătoare, etc. sau sunt de făcut cheltueli, consiliul comunal poate determinà—prin hotărîri speciale—în ce proporţiuni lucrările şi cheltuelile sunt în sarcina proprietarilor sau chiriaşilor de clădiri şi pământuri.

Locuitorii cari s'ar crede nedreptăţiţi—părţile interesate — pot face apel în contra hotărîrilor consiliului comunal la judecătoria ocolului respectiv, în termen de 10 zile libere dela comunicarea acelor hotărîri[1]); iar judecătorul statuează de urgenţă şi definitiv (art. 63).

368. — Dreptul prefecţilor de a elaborà regulamente comunale. Prefecţii de judeţe au dreptul să elaboreze regulamentele necesare administraţiunii comunale[2]). Acest drept îl poate exercità numai pentru comunele cari—în urma unei prealabile in-

1) *Deşi legea nu spune, credem că comunicarea hotărîrilor va fi individuală, iar nu colectivă (L. Ionescu, op. citat, pag. 379).*

2) *Aci e vorba de toate regulamentele comunale: de administraţie interioară, de poliţie comunală, de igienă, edilitate şi poliţie rurală, despre cari tratează art. 46, 59, 60 şi 61.*

Consiliul administrativ prin avizul No. 111/908 a opinat că ministerul de interne nu poate aprobà un regulament tip de administraţie interioară şi poliţie comunală rurală întocmit de consiliul de igienă al judeţului, ca emanând dela o autoritate necompetentă.

vitațiuni[1]) — nu'și vor fi întocmit asemenea regulamente.

Ele trebuie să fie aprobate de ministerul de interne, publicate și afișate, pentru ca să fie executorii.

Aceste regulamente sunt aplicate în fiecare comună până ce consiliile comunale și le vor elaborà singure (art. 64). De aci reiese că nu se pot impune comunelor rurale regulamente tip de nici o autoritate administrativă (C. A. P. Av. 307/908, B. II, p. 369).

369. — Întrebuințarea zilelor de prestație pentru lucrări comunale. Prin art. 65 s'a prevăzut din nou[2]) dreptul pentru consiliul comunal de a cere— prin derogare dela art. 22 din legea drumurilor— ca prefectul să ia înțelegere cu inginerul județului, care este obligat—după ce s'a asigurat întreținerea drumurilor prin afectare de zile suficiente—să înscrie în tabloul de repartiție zile de prestație necesare pentru lucrările următoare: secări de bălți,

---

1) *Invitațiunea le-o face prefectul, fiindcă el are un drept necontestat de supraveghere asupra administrațiunii comunale și de altă parte—conform art. 39—poate face propuneri consiliilor comunale privitoare la interesele comunelor.*

Dacă această formalitate esențială—invitația— nu este îndeplinită și din acte nu rezultă că consiliile comunale au persistat în refuzul de a întocmi regulamentele necesare administrațiunii comunale, ministerul poate refuzà aprobarea proiectelor prezentate de prefectură.

2) *Legea din 1904 prevedeà că consiliile comunale pot hotărî, cu aprobarea delegației județene, ca locuitorii să presteze anual până la 2 zile în natură din zilele datorite conform legii drumurilor, pentru aceleași lucrări limitativ enumerate de art. 65, afară de telefoane.—Dispoziția aceasta a fost abrogată de legea drumurilor din 1906 și repusă prin legea comunală rurală din 1908.*

împrejmuirea vetrei satului, plantaţiuni, consolidări de pământuri, împăduriri de coaste, rectificări de pârae şi râuri, iezături de apărare, alimentarea comunelor cu apă, şi telefoane. Maximum de zile ce se poate destină pentru executarea acestor lucrări este de două cincimi (2/5) din numărul total al zilelor în natură din comună. Aprobarea dată de prefect destinaţiunii acestor zile rămâne definitivă.

Sancţiune.—Locuitorii, cari nu vor ieşi la lucru în urma încunoştiinţărei ce li se face de primar şi delegaţii sătesti, vor fi îndatoraţi să plătească în bani preţul acestor zile, după tarifele votate de consiliul judeţean conform legii drumurilor.

Plata se împlineşte (încassează) de perceptorul fiscal conform legii de urmărire, iar sumele încassate nu se vor puteà întrebuinţà decât pentru executarea lucrărilor pe cari locuitorii erau îndatoraţi a le face.

D) *Dorinţe*

370. — Consiliile comunale—în afară de atribuţiunile arătate până aci—mai pot să-şi exprime *dorinţe* asupra tuturor chestiunilor de interes local (art. 71). Orice dorinţe cu caracter politic sau cari ar pune în discuţie interese generale, ori acte de-ale puterii executive sau de ale celei legiuitoare, sunt interzise sub pedeapsă de nulitate a deliberaţiunii. Astfel de acte sunt de natură a turburà ordinea publică şi pot motivà dizolvarea.

Dorinţele consiliului se adresează prefectului prin administratorul de plasă, iar sfatul satului le adresează pe-ale lui consiliului comunal.

Punerea în comunicaţiune a consiliilor. Proclamaţiuni.— Consiliile comunale nu se pot pune în comunicaţie unele cu altele decât în chestiuni de interes local reciproc şi numai prin intermediul primarilor respectivi.

Apoi, le este interzis a face sau a publicà vreo protestare, proclamaţiuni sau adrese cu caracter po-

litic—aceasta spre a se păstrà autorităţii comunale caracterul ei de organ al administraţiunii locale şi a o ţine departe de luptele politice, cari n'au nimic de a face cu interesele pur comunale.

Nulitatea actelor şi delibeaţiunilor luate în contra prohibiţiunilor prevăzute de art. 71 se invoacă şi pronunţă din oficiu de prefect—conform art. 47 şi 49—fiind vorba de un interes de ordine publică.

Atribuţiunile sfatului sătesc

371. — Prin art. 66 se prevede că sfatul satului:

1) Deliberează[1]) asupra tuturor chestiunilor ce privesc interesele satului, precum: şcoală, biserică, sănătatea publică, drumuri, pază, fixarea vetrei satului, etc. (alin. I).

Incheierile referitoare la aceste chestiuni trebuie să fie motivate şi să indice sumele necesare pentru acoperirea cheltuelilor (alin. II).

2) Dă avizul oridecâteori este cerut de autorităţile superioare (alin. III).

3) Işi exprimă dorinţe asupra tuturor chestiunilor de interes local. Sfatul va trebuì însă, să adreseze aceste dorinţe consiliului comunal (art. 71 alin. I).

372. — Aprobarea încheierilor. Incheierile sfa-

---

1) *Se susţine că el nu poate deliberà, ci numaì să-şi dea avizul asupra tuturor chestiunilor ce interesează în special satul. Cuvântul* deliberaţiune *are aci înţelesul de aviz, socotinţă—de oarece dreptul de a deliberà aparţine numai consiliului comunal. (L. Ionescu, op. citat, p. 386). Circulara legii din 1904 după ce zice că sfatul are a deliberà asupra chestiunilor enumerate în alin. I al art. 66—adaugă: „el poate să-şi exprime în această privinţă dorinţele sale către consiliul comunal şi îşi dă avizul ori de câte ori este cerut de consiliul comunal sau de autorităţile superioare".*

tului se înaintează spre aprobare consiliului comunal înaintea căruia sunt susținute de delegatul satului, dator a apără interesele sale. Consiliul trebuie să se pronunțe asupra lor în termen de 15 zile dela primire, care este data înregistrării (art. 66 alin. IV).

Sfaturile sătești putând să se întrunească oricând, de preferință sărbătorile și Duminecile, iar consiliul comunal numai în două sesiuni ordinare și de câte ori e convocat extraordinar, urmează că—pentru a rezolvà în afară de aceste sesiuni diferitele încheieri ale sfaturilor sătești—trebuie să se convoace consiliul în sesiune extraordinară.

373. — **Dreptul de apel** îl are sfatul satului—nu delegatul—în două cazuri: 1) când consiliul n'a ținut seamă de încheierile sale; 2) când a luat o hotărîre care jignește interesele satului.

Apelul se face la prefectul județului sau la delegația județeană, după natura afacerii[1]) în termen de 15 zile libere[2]) dela data afișerii hotărîri atacate (art. 67 alin. I).

Prefectul județului sau delegația trebuie să se pronunțe în 15 zile—tot libere—dela primirea (înregistrarea) apelului (alin II).

Hotărîrile acestor autorități sunt definitive[3]) (alin. III).

Nu se spune, însă, ce soartă va avea apelul dacă prefectul sau delegația nu se rostesc înăuntrul ter-

---

1) *Adică după cum chestiunea ce face obiectul încheierii intră între chestiunile supuse aprobării prefectului sau delegației județene, după distincțiunile art. 52 și 53.*

2) *Toate termenele din legea comunală se socotesc pe zile libere (art. 236), chiar dacă în text nu se spune.*

3) *Legea din 1904 prevedeà și dreptul de recurs la ministerul de interne.*

menului sau nu se pronunță de loc. Credem că se va considerà aprobat, căci tot astfel se hotărăște în alin. IV al art. 73.

374. — Nulitatea de drept a încheierilor. Sunt nule de drept: a) încheierile luate de sfat contra legilor sau regulamentelor în vigoare și b) asupra unor obiecte ce ies din competența lui[1]).

Nulitatea se declară de prefect la orice epocă[2]) (art. 68).

375. — Comunicarea încheierilor. Primarul comunei este îndatorat a comunică administratorului de plasă, în termen de 5 zile, încheierile sfatului, ce i-au fost trimise de delegat cel mult în trei zile dela pronunțarea lor. Cele relative la epidemii și epizootii se comunică imediat primarului și acesta administratorului de plasă (art. 70 alin. VII).

Dreptul de recurs în contra deciziunilor prefectului și delegațiunii județene

376. — Termenul de pronunțare a prefectului și delegației asupra chestiunilor ce le sunt supuse spre aprobare conform art. 52 și 53 este de 15 zile libere socotite dela primirea actelor la prefectură— afară de bugete și socoteli (conturi) cari se aprobă de delegație și pentru cari nu se fixează de lege un termen anumit pentru pronunțare.

Prefectul este dator să se rostească în acest ter-

---

1) *S'a omis a se declară nule și încheierile luate afară de adunarea sa legală, ca deliberațiunile consiliului comunal (art. 47).*

2) *Așa cum e redactat alineatul II al art. 68 se pare că numai prefectul are dreptul de a invocà nulitatea de drept din oficiu, fără a puteà fi cerută de părțile interesate sau de oricare contribuabil.*

E de observat că aceste încheieri nu se declară anulabile.

men asupra chestiunilor ce-l privesc; sau să convoace delegațiunea spre a-i supune lucrările de competența ei (art. 73 alin. I, II și VIII).

Prelungire. Dacă însă e nevoie să se facă cercetări asupra chestiunilor supuse la aprobare sau să se ceară relațiuni dela comune sau alte autorități, termenul se va socoti din ziua primirii la prefectură a ultimei corespondențe relative (alin. III).

377. — Afișarea deciziilor. Atât deciziunile prefectului, cât și acelea ale delegației, trebuie să fie afișate—în extras—la localul prefecturii și la ușa primăriei respective în termen de 3 zile dela a lor pronunțare — termen care nu totdeauna se respectă, mai cu seamă pentru afișarea în comună, aceasta din cauza întârzierii îndeplinirii formalităților și a timpului trebuincios pentru a ajunge corespondența la comună.

Afișarea se constată prin dresarea unui proces verbal, dela a cărui dată se socotește termenul de recurs (alin. V.)[1]).

378. — Nepronunțare. Termenul de pronunțare este fatal, căci dacă prefectul sau delegația nu se rostesc înăuntrul termenului—adică îl depășesc—sau nu se pronunță de loc, deliberațiunile consiliului comunal, ca și rezultatul alegerilor comunale rurale și de sfaturi sătești—ale căror contestații urmau să fie rezolvate de delegație—se consideră aprobate (alin. IV).

379. — Dreptul de recurs se poate exercită în trei cazuri: 1) sau când cei interesați nu sunt mul-

---

1) *Când primarul unei comune nu a încheiat proces-verbal de afișarea deciziunii delegației județene de aprobarea bugetului, se poate lua ca zi de când începe să curgă termenul de recurs data încheierii consiliului comunal recurent, întrucât din faptul că consiliul a făcut recurs rezultă că a luat cunoștință de modificările introduse în buget (C. A. P. Av. 360/909, B. III, p. 744).*

ţumiţi cu deciziunile date de prefect sau delegaţie asupra deliberaţiunilor consiliului comunal privitoare la chestiunile enumărate în art. 52 şi 53; 2) când prefectul nu e mulţumit cu decizia delegaţiei[1]) şi 3) când aceste autorităţi nu s'au pronunţat în termenul legal asupra deliberaţiunilor sau nu s'au pronunţat de loc (art. 72 alin. 1 şi 73 alin. VI).

Pot face recurs la ministerul de interne: a) consiliul comunal; *b)* sfatul satului; *c)* părţile interesate[2]) şi *d)* prefectul judeţului în contra deciziunilor date de delegaţia judeţeană în cazurile prevăzute de art. 53 (art. 72 alin. I).

Termenul în care se poate întroduce recursul este de 15 zile libere. Socotirea acestor zile variază după cum e vorba de unul sau altul din cazurile arătate. Anume: *a)* când prefectul sau delegaţia s'a pronunţat, se calculează 15 zile dela data afişării la localul prefecturii şi la uşa primăriei respective (de preferinţă) a deciziunii ce se atacă[3]) (art. 72 alin. II); *b)* iar când nu s'au pronunţat, termenul de recurs începe a curge din prima zi după ex-

---

1) *Prefectul nu poate face, însă, recurs în materie electorală contra deciziilor delegaţiei judeţene.*

2) *Prin „persoană interesată" se înţelege oricine are un interes direct şi personal cu chestiunea care face obiectul deliberaţiunii consiliului, de ex. un străin care voieşte să obţie autorizarea de stabilire, un primar ce face recurs că i s'a micşorat salariul prin buget, etc, Dimpotrivă, un recurs făcut de unii locuitori ai comunei în contra deciziei prefecturii —relativă la aprobarea deliberaţiunii consiliului comunal prin care se închiria un imobil al comunei ca local de cârciumă—se respinge ca inadmisibil, ei nefiind persoane interesate în cauză.*

3) *In cazurile de nulităţi sau anulări (art. 49) deciziunea prefectului se comunică direct părţii interesate şi termenul de recurs atunci se calculează din ziua primirii deciziunei.*

pirarea termenului în care prefectul sau delegaţia trebuià să se rostească asupra deliberaţiunilor consiliului cromunal (art. 73 alin VII).

Recursul este actul cu care partea interesată se adresează direct instanţei chemate de lege a-l judecà şi se consideră introdus în momentul înregistrării lui. El constă: 1) în o *petiţiune timbrată*—afară de recursurile electorale, cari sunt scutite de timbru—prin care se arată obiectul recursului, deciziunea ce se atacă şi motivele cu cari se combate acea deciziune—aceasta în cazul când se face de către o persoană interesată; 2) dacă recursul se face de consiliul comunal sau sfatul satului constă în: o *deliberaţiune*—prin care aceste autorităţi, discutând chestiunea, autoriză pe primar sau delegat să îndrepte recurs în numele consiliului sau sfatului şi un *raport* cu care se înaintează deliberaţiunea ministerului; 3) într'un *raport* al prefectului, când acesta atacă cu recurs o decizie a delegaţiei judeţene[1]).

Diviziune. Cu privire la termenul în care e făcut recursul se zice: a) *prematur* când e introdus înainte de a se fi dat hotărîrea delegaţiei sau prefecturii; b) *tardiv*, când s'a înregistrat la minister după expirarea termenului de 15 zile.

Apoi recursul se mai zice: *fără interes* atunci când prin el se urmăreşte soluţiunea dată prin deciziunea ce atacă şi *inadmisibil* este cel făcut într'o chestiune în care legea nu prevede această cale de reformare sau care nu e bine introdus, cum ar fi: recursul făcut de un primar neconfirmat sau de un notar provizoriu revocat de prefect; sau recursul

1) *Prin urmare, raportul prefecturii—cu care se înaintează ministerului de interne încheierea de recurs a unui consiliu comunal—nu sesizează instanţa de recurs, aşa că în acest caz nefiind bine introdus recursul se respinge ca inadmisibil (C. A. P. Av. 318/909. B. III, p. 877).*

unui consiliu comunal introdus cu raportul prefecturii sau recursul îndreptat împotriva unei deliberaţiuni executorie prin ea însăşi ori un recurs semnat de „mai mulţi locuitori", sau recursul introdus de o persoană neinteresată, cum ar fi un locuitor din comună care ar face recurs împotriva stabilirii unui străin, etc.

Niciunul din aceste recursuri nu se discută în fond, ci se resping *de plano*.

380. — Pronunţarea Ministerului. Inainte de a se rosti asupra recursurilor, ministerul le supune în deliberarea Consiliului administrativ şi apoi, pe baza avizului ce primeşte, dă hotărârea sa, care poate diferi de acel aviz, afară de recursurile relative la alegerile comunale rurale, când avizul este „conform" (art. 72 alin. II).

Termenul de pronunţare a ministerului este în mod obişnuit de 30 zile dela primirea recursului, care se socoteşte după data înregistrării; dacă însă e nevoie de cercetări sau de a se cere relaţii dela prefecturi sau alte autorităţi, acest termen se mai prelungeşte cu 15 zile. Deci, maximum termenului de pronunţare este de **45 zile (alin. III)**, afară de recursurile făcute în materie electorală pentru rezolvarea cărora legea nu prevede un termen fatal de pronunţare a ministerului.

381. — Nepronunţarea. Dacă ministerul nu se rosteşte în termenele arătate asupra recursului, e se consideră admis de drept, iar deciziunea prefectului sau delegaţiei anulată (art. 72 alin. II).

Primarul şi ajutorul de primar
(Art. 74—91)

382.—Ştiinţa de carte. Fiecare comună are un primar şi un ajutor, aleşi dintre membrii cu ştiinţă de carte ai consiliului comunal (art. 74 alin. I).

Administraţia comunală este unitară şi încredinţată

exclusiv primarului, ajutorul având însărcinarea numai de a-l înlocui pe primar, în caz de lipsă.

Neîndeplinirea condițiunei ştiinței de carte poate îndreptăți pe prefect, să nu aprobe confirmarea[1]).

1) *L. Ionescu—în op. cita', pag. 107—susține că dacă un consilier fără ştiință de carte, a fost ales primar sau ajutor, e loc la revocarea lui din funcțiune—dacă nu se demite de bună voie—şi măsura aceasta se impune chiar dacă ar fi confirmat de prefect, întrucât incapacitățile prevăzute de lege nu se pot acoperi cu nimic, şi legea trebue să-şi producă efectele sale.*

Consiliul administrativ a opinat—de multe ori—că nu se poate încuviința revocarea unui primar pe simplul motiv că nu ştie carte, întrucât aceasta e o chestiune de care trebuiă să ție seamă prefectul la confirmarea lui în acea funcțiune, iar revocarea fiind o pedeapsă cu caracter de culpabilitate se aplică numai în cazurile prevăzute de art. 102 103 şi 36 din legea comunală rurală şi art. 104, 105 şi 107 din legea pentru învoelile agricole.

De asemenea, s'a hotărît de către Consiliu, că, întrucât legea nu cere ca toți membrii consiliului să ştie carte—ci numai doi, cari urmează a fi aleşi primar şi ajutor—nu se poate invocă din neştiința de carte a majorității consilierilor un motiv de anulare a alegerii.

Când însă postul de primar sau de ajutor e vacant — prin moartea, demisiunea sau revocarea titularului—iar ajutorul de primar nu ştie carte sau abia poate să-şi semneze numele şi nici printre ceilalți membrii ai consiliului nu se mai găseşte vreun ştiutor de carte, se poate aprobà dizolvarea consiliului.

Iarăş constitue motiv de dizolvare faptul că membrii unui consiliu comunal—nesocotind ordinul ce li s'a dat de a se conformà dispoziținnii art. 74—persistă în voința lor arbitrară de a alege ca primar

383.—Retribuţiune. Numai primarul este retribuit cu salariul prevăzut în bugetul comunei şi care variază în proporţie cu veniturile ei. In afară de cazul când ţine locul primarului, ajutorul de primar n'are drept la retribuţiune; este însă scutit—ca şi primarul—de zilele de prestaţie, fie în bani, fie în natură, precum şi de îndeplinirea serviciului de pază în comună sau de plata ei (art. 74 alin. II şi art. 134). Prin urmare, când în bugetul unei comune se prevede salariu şi ajutorului de primar, bine procedează delegaţia judeţeană când îl suprimă (C. A. P. Aviz 363/909, B. III, P. 748).

Când însă i se dă ajutorului de primar însărcinarea de a se transportă, în interesul serviciului, afară din comună, este drept să i se plătească cheltuelile de drum, tot astfel şi primarului sau oricărui alt consilier delegat[1]).

384.—Inlocuirea primarului. Primarul poate fi înlocuit de *ajutorul de primar* sau—în lipsa acestuia—de *un consilier,* desemnat de consiliu, în unul din cazurile următoare: a) când e absent; b) a demisionat c) e suspendat; d) e revocat; e) a încetat din viaţă; f) a fost exclus din consiliu; g) sau orice altă împiedecare[2]) (art. 75 alin. I).

---

pe acelaşi consilier fără ştiinţă de carte, care, ales în această funcţiune, nu a fost confirmat de prefectură (Av. 834 şi 838).

1) *Calitatea de ajutor de primar şi consilier comunal dau drept numai la rambursarea cheltuelilor ce necesită executarea însărcinărilor speciale, precum şi la scutirea de unele dări acordate de lege (prestaţie, pază). Pe timpul cât ajutorul înlocueşte pe primar primeşte retribuţiunea cuvenită acestuia pe zilele cât îl suplineşte, fără a mai aveà dreptul însă la rambursarea cheltuelilor menţionate, pe cari le-ar primì în calitate de ajutor de primar (Din regul. interior al com. Ruginoasa-Suceava).*

2) *Cuvintele „orice altă împiedecare" ar fi atunci*

Ajutorul de pirmar suplineşte sau înlocueşte pe primar fără să fie nevoie de o delegaţie specială. Pentru consilierul care, în lipsa ajutorului, ţine locul primarului, se cere neapărat să fie desemnat de consiliu, care dacă nu este convocat deja în sedinţă ordinară sau extraordinară, apoi se convoacă atunci extraordinar de ajutorul de primar sau de consilierul cel mai în vârstă conform art. 27.

Inlocuitorul primarului—care trebue să ştie carte—îndeplineşte toate atribuţiunile lui şi îi încassează retribuţiunea (art. 75 alin. II)[1]).

El păstrează exerciţiul funcţiunei sale până ce primarul se întoarce la post sau—când locul e vacant—până ce se alege alt primar.

385.—Delegaţiunile date de primar. In principiu, primarul este singur însărcinat cu administrarea comunei. El poate delegà însă parte din atribuţiunile sale: 1) *ajutorului;* 2) la trebuinţă, chiar *altor consilieri* şi 3) *delegaţilor săteşti*, în limitele însărcinărilor ce-i sunt date prin legi şi regulamente (art. 76).

E deosebire între însărcinările de cari vorbeşte art. 75—pe cari ajutorul de primar sau consilierul desemnat sunt obligaţi de drept să le îndeplinească—şi delegaţiunile din art. 76 cari se dau chiar când primarul e în funcţiune şi numai pentru o parte din puterile sale.

---

când interesele personale ale primarului s'ar găsi în opunere cu acelea ale comunei; sau când ar fi vorba de un act de administraţiune comunală în care el, rudele şi aliaţii în gradele prohibite de lege, ar aveà un interes direct şi personal; sau chiar primarul ar fi dejà ocupat cu o lucrare şi s'ar mai cere intervenţia sa în alta.

2) *Faptul că un primar suspendat a încassat, şi salariul pe timpul suspendării — cuvenit ajutorului care-i ţineà locul—constitue o violare a art. 75 alin. II şi deci un motiv de revocare (C. A. P. Av. 635/908 şi 397/909, B. I. şi III, P. 247 şi 642).*

Aceste delegaţiuni sunt permanente sau vremelnice —după cum găseşte cu cale primarul, care le poate revocă oricând.

Când primarul e înlocuit de ajutor, sau un consilier, aceştia au şi ei dreptul de a dă delegaţiune. Dacă ei au deja câte o delegaţie dată de primar n'o pot transmite altuia.

Atribuţiunile primarului

386.—Istoric. Până la legea din 1908, primarul era învestit cu două categorii de atribuţiuni: unele *proprii* decurgând din însăşi puterea comunală şi privind excluziv interesele comunei şi altele *delegate* de puterea centrală sau de diferite legi şi regulamente privitoare la interesele generale, la menţinerea ordinei publice, ori la urmărirea infracţiunilor penale. Deci era, sub imperiul acelor legi, atât şef al administraţiunei comunale cât şi agent al puterei executive.

Noua lege pentru organizarea comunelor rurale şi administraţiunea plăşilor din 1908 a schimbat acest sistem, învestind pe primar cu atribuţiuni exclusiv comunale şi nelăsându-i din însărcinările administrative şi de interes general—ce'i atribuia legea comunală şi diferite alte legi—decât pe cele determinate anume de art. 77. In afară de aceste însărcinări—cari constituesc acte de administraţie propriu zisă—primarul mai îndeplineşte atribuţiunile de poliţie prevăzute în art. 81, 83 şi 84 şi funcţia de ofiţer al stărei civile, de care se ocupă art. 90. Toate celelalte chestiuni de interes general le încredinţează unor agenţi special ai guvernului: notarul şi administratorul de plasă[1]).

1) *Iată cum justifică ministrul această inovaţie: „Printr'o denaturare a adevăratului caracter al comunei, printr'un amestec al intereselor generale cu cele locale, printr'o confuziune a puterilor ce isvorăsc*

387. Actele primarului. In administraţiunea comunală sunt două organe: unul deliberativ—*consiliul comunal* — şi altul de execuţiune—*primarul.*

---

din voinţa cetăţenilor cu acelea cari aparţin guvernului s'a pus în capul comunei, încă din 1864, un organ cu o îndoită însuşire: de reprezentant al comunei şi de agent al puterei executive. Rezultatul a fost că n'am putut avea sub vechiul regim comunal nici administraţiune comunală aptă pentru a-şi îndeplini îndatoririle ei proprii şi nici puterea executivă n'a putut să-şi găsească în reprezentantul comunei agentul destoinic care să reprezinte în mod efectiv autoritatea şi drepturile sale. Legea nouă schimbă această stare de lucruri, lăsând pe primar numai cu grija intereselor comunale; iar afacerile de interes general le-a încredinţat unor agenţi speciali ai guvernului" (Circulara No. 16728 din 23 August 1908).

Iar circulara 32485 din 6 Aprilie 1910 adaugă—în privinţa caracterului special al funcţiunilor primarului actual, faţă de primarul din legile anterioare:

„Noua lege pentru organizarea comunelor rurale despărţind interesele generale de cele locale, a despărţit implicit şi administraţia propriu zisă de cea locală, readucând astfel în domeniul puterii executive atribuţiuni ce'i aparţineau deşi ele erau delegate primarului, şi lăsând pe seama acestuia grija intereselor pur comunale. Această importantă inovaţiune a caracterizat şi repartizat mai just interesele publice, scoţând în acelaş timp pe primar din cadrele ierarhiei administrative, pentru a-l lăsă numai ca reprezentant şi magistrat al comunei. Primarul descărcat astfel de o mulţime de însărcinări administrative, străine de adevărata lui misiune, va puteà de acum înainte să-şi consacre toate puterile de muncă şi întreaga-i activitate pentru interesele comunei încredinţate vigilenţei şi solicitudinei sale; iar, de altă parte, interesele administrative —

Ambele organe constituesc însă aşà numita „autoritate comunală".

Cea mai de căpetenie atribuţiune a primarului, este: *de a participà*, în calitatea sa de preşedinte, *la deliberaţiunile consiliului comunal*, şi apoi *de a executà hotărîrile sale.*

Fiindcă însă, consiliile comunale se întrunesc la intervale rari, legea însărcinează pe primar cu îndeplinirea unor „acte de administraţiune" sub rezerva controlului[1]) consiliului comunal şi sub privegherea[2]) autorităţei superioare.

Aceste acte—fie executând hotărîrile consiliului comunal, fie că primarul lucrează din propria lui putere—sunt de două feluri: *acte de gestiune* şi *acte de autoritate*, constituind ambele categorii „administraţiunea comunală".

în special cele care stau în legătură cu ordinea publică—vor fi mai bine prolejate şi mai energic susţinute de către noile organe de administraţie cari s'au substituit primarului. Din acest punct de vedere, noua lege comunală rurală va aduce foloase reale atât administraţiei comunale, cât şi administraţiei propriu zise".

1) *Prin „control" nu se înţelege amestecul consiliului în actele de administraţiune îndeplinite de primar. Controlul are loc numai atunci când primarul supune consiliului lucrările sau actele ce are de executat, şi cere creditele necesare După ce consiliul s'a pronunţat, primarul lucrează independent. Cel mult consiliul poate relevà în sesiunea ordinară neregularităţile ce se petrec în administraţia comunală, nepriceperea ori reaua credinţă a primarului, cari sunt de natură a compromite interesele comunei.*

2) *Prin „privegheré" iarăş nu se înţelege amestecul de tot momentul al autorităţilor superioare în actele de gestiune ale primarului, Este mai mult dreptul de a vegheà ca în darea actelor sale, să se respecte dispoziţiunile legei privitoare la încuviinţarea sau aprobarea lor.*

388.—Actele de gestiune se referă la viaţa civilă a comunei, considerată ca persoană juridică şi ca instituţiune publică. Mai toate sunt privitoare la administrarea (gestiunea) avutului comunei—fie rezultat din dări, fie produs al bunurilor sale—sau la conservarea de drepturi comunale. Pe acestea primarul le îndeplineşte sub controlul consiliului comunal şi sub privegherea autorităţii superioare.

In executarea actelor de gestiune se rezumă întreaga gospodărie a unei comune. Un primar înţelept, prevăzător şi cunoscător al vieţii comunale, poate realizà în domeniul actelor de gestiune fapte de o mare utilitate publică, precum sunt: lucrările de însănătoşire şi înfrumuseţare a satelor, şoseluirea şi pavarea drumurilor, crearea de grădini publice, alimentarea cu apă, facerea de adăposturi pentru vite, băi populare, clădiri pentru: primărie, sfat sătesc, şcoală, biserică, etc.[1]).

Actele de gestiune sunt enumerate de art. 77:

1) *Ingrijirea de proprietăţile comunei*[1]). Primarul

---

1) *In stabilirea tuturor creditelor bugetare pentru asemenea îmbunătăţiri consiliul comunal va fi lăsat să delibereze în toată libertatea, ţinându-se totdeauna seamă şi de dorinţele populaţiunii.*

Se va da precădere îmbunătăţirilor relative la apărarea sănătăţei publice.

1) *Comuna fiind persoană juridică poate avea imobile Ele sunt de două feluri:* a) *de* domeniul public, *numite şi „bunuri comunale" destinate pentservicii publice, ori pentru folosinţa directă şi comună a locuitorilor, precum: localul primăriei şi al sfatului, şcolile, bisericile, ospiciile, imprimeriile, băile populare, cimitirele, abatoriile, pieţele, grădinile publice, drumurile, puţurile, fântânile, adăposturile, islazurile, pădurile, servituţile stabilite în favoarea comunei, mai ales cele pentru trecere şi aducerea apei, etc.;* b) *de* domeniul privat *sau „proprietatea particulară" a comunei, precum: case, locuri virane,*

e dator să le supravegheze şi să facă la timp reparaţiunile necesare clădirilor[1]), spre a puteà fi întrebuinţate conform destinaţiunei lor[2]) şi spre folosul comunei[3]).

Va privegheà ca bunurile comunale să nu fie cotropite[4]) şi va luà măsuri pentru conservarea lor, precum şi să urmărească pe calea justiţiei pe uzurpători pentru ca bunurile să reintre în stăpânirea comunei, rămânând personal răspunzător de orice pagube.

Pentru a se asigurà şi mai bine păstrarea bunurilor comunale s'a impus primarului obligaţiunea de a face, în fiecare an, un *inventar* de averea mobilă şi imobilă a comunei[5]) care este deosebit de inventarul ce trebuie să se facă la intrarea în funcţiune a primarului potrivit art. 89[6]).

---

stăbilimente industriale, şi de comerţ, locuri de cultură, ce se pot închirià sau arendà în folosul comunei.

1) *Bineînţeles în limita alocaţiunilor înscrise în buget pentru acest scop.*

2) *Dreptul de a afectà imobilele la anumite destinaţiuni aparţine consiliului comunal, iar deliberaţiunile luate în această privinţă, sunt executorii prin ele însile, Primarul va păstrà destinaţia aşa cum a hotărît-o consiliul.*

3) *Adică să poată fi închiriate sau arendate.*

4) *Faptul primarului de a luà o porţiune din istazul comunal pentru a o cultiva în contra prescripţiunilor legii pentru învoelile agricole constitue din parte-i o abatere gravă dela datorie de natură a atrage revacorea sa din funcţiune conform art. 102 (C. A. P. Av. 56/910, B. I, p. 84).*

5) *Această îndatorire a fost prevăzută de legiuitorul dela 1908.*

6) *„Ar fi de dorit—zice circulara din 1908—ca administratorii de plăşi cu ocazia inspecţiilor să verifice aceste inventare şi să se încredinţeze personal*

2) *Reprezentarea comunei în justiție.* Primarul în calitatea sa de reprezentant legal al comunei—e dator s'o reprezinte în justiție, fie ca reclamantă, fie ca pârâtă[1]). Acelaș lucru îl va puteà face pentru sat, care face parte integrantă din comună—deși legea nu spune nimic în această privință[2]). In caz de absență, suspendare, revocare și orice altă împiedecare[3]) a primarului, ajutorul — care-i ține locul—poate reprezentà comuna în justiție; iar, în lipsa și a ajutorului, dreptul acesta trece la consilierul desemnat de consiliul comunal.

Primarul—putând delegà parte din atribuțiunile sale ajutorului sau unui consilier—poate delegà și dreptul de a reprezentà comuna în justiție.

El va puteà să-și exercite acest drept după distincțiunile următoare:

a) Dacă e vorba a face opozițiuni, apeluri, recursuri, revizuiri, contestațiuni, și orice cerere de reformare ordinară și extraordinară, primarul le poate face *singur* fără nici o autorizare;

b) Are nevoie de *autorizarea consiliului comunal* pentru: a intentà acțiuni posesorii și acțiuni mobiliare până la valoarea de 5000 lei; a stà în judecată până la definitiva lor rezolvare; a răspunde la aceleași acțiuni îndreptate în contra comunei; a face

---

dacă suma notată în ele este sau nu în ființă. Când vor constatà—în special—că bunurile imobiliare sunt cotropite, să ia imediat măsuri ca comunele să reintre în stăpânirea lor conform art. 227".

1) *Deci citațiile, comunicările de hotăriri, somațiunile și orice acte de procedură, trebuie să-i fie lui adresate.*

2) *I. Ionescu, op. citat, pag. 418.*

3) *In această expresie se cuprinde și cazul când în procesul ce-l are comuna, primarul ar avea un interes personal contra intereselor ei și atunci natural că nu poate luà **el** parte în instanță spre a o reprezentà.*

orice act, cerere sau acţiune având de obiect conservarea şi executarea drepturilor comunei sau întreruperile de prescripţiune;

c) Pe lângă autorizarea consiliului se mai cere şi *aprobarea prefectului*, când e vorba de a se intentà şi susţine orice alte acţiuni de orice natură, precum şi pentru a se apărà comuna[1]).

Tot în această categorie intră însă: urmărirea judecării înaintea instanţelor judecătoreşti a opoziţiunilor, apelurilor, recursurilor, revizuirilor şi contestaţiilor, ori a cererilor de reformare ordinare şi extraordinare—pe cari am zis că primarul le poate face singur[2]).

Intentarea acţiunilor ce aparţin comunei poate fi cerută primarului de orice cetăţean[3]) şi în caz când primarul sau consiliul comunal—fără motiv fundat—refuză, cel interesat are dreptul să reclame prefectului care va statuà de urgenţă[4]), fără a mai fi nevoit să

1. *Exemple de astfel de acţiuni:* a) *acţiuni principale, reale sau imobiliare pentru orice valoare;* b) *acţiuni personale sau imobiliare când valoarea lor trece de 5000 lei;* c) *cereri de intervenţie;* d) *cereri reconvenţionale, când reconvenţiunea are drept cauză o obligaţiune în afară de proces;* e) *cereri în garanţie;* f) *acţiunea civilă pentru daune-interese în cazuri de delicte şi crime. Acţiunile dela lit.* c, d, e *şi f, sunt supuse aprobării prefectului numai dacă valoarea lor trece de 5000 lei.*

2) *Dispoziţiunea aceasta a fost introdusă la 1908.*

3) *In legea franceză acest drept e acordat numai „contribuabilului înscris în rolul comunei"—el fiind acela care suportă dările comunale şi deci e parte interesată. La noi nici nu se arată dacă în cuvintele „orice cetăţean" e vorba de cetăţenii din comună sau din orice altă comună.*

4) *Legea nu determină în ce fel va statuà prefectul: dacă va obligà autoritatea comunală să intenteze acţiunile, dacă dă acest drept cetăţeanului sau îl execută prefectul.*

ia avizul delegaţiunii judeţene, cum era obligat prin vechea lege din 1904.

Apărarea proceselor comunei se face de către avocatul statului, dacă judeţul n'are avocatul său[1]).

Cheltuelile de timbru şi procedură privesc pe comună.

3) *Căutarea veniturilor, supravegherea stabilimentelor comunei şi a contabilităţii comunale*[2]).

---

1) *De aci nu rezultă însă că primarul n'are drept de a angajà un avocat particular când procesul este de oarecare însemnătate şi mai cu seamă când comuna ar aveà proces cu statul sau judeţul.*

Totuşi delegaţia judeţeană nu poate înscrie din oficiu în bugetul unei comune o sumă pentru plata unui avocat al ei—cheltueala aceasta nefiind obligatorie—mai cu seamă când nu se dovedeşte că comuna are vreun proces şi deci trebuinţă de un avocat (C. A. P. Av. 451/912, B, III, P. 396.)

Punând chestiunea: dacă se poate acordà administratorilor de plăşi dreptul ca, în urma unei delegaţiuni date de prefectură, să asiste pe primari în susţinerea intereselor comunale rurale înaintea judecătoriilor de ocoale, Consiliul administrativ—prin avizul 952/909 (B.IV, p. 1230), a opinat în sens negativ, argumentând astfel: „Din faptul că prefectul dă aprobare deliberaţiunilor consiliilor comunale, privitoare la autorizarea primarului de a intentà acţiuni în cazurile prevăzute de art. 77 § 2, nu rezultă că şi el are dreptul de a reprezentà comuna în justiţie, şi a asistà pe primar, fie în persoană, fie printr'un delegat al său, cu atât mai mult cu cât când e vorba de susţinerea intereselor comunei, alin. VI desub § 2 al menţionatului art. prevede că se va face de avocaţii statului, în caz când judeţul n'ar aveà avocatul său".

2) *Despre „buget şi contabilitatea comunală" vom vorbi la „Legea asupra contabilităţii publice a statului" (Vol. II).*

In ce priveşte veniturile, primarul nu mai are mult de făcut decând s'a înfiinţat fondul comunal. Incasarea tuturor veniturilor e dată perceptorilor fiscali—cari îndeplinesc şi însărcinarea de perceptori comunali—iar primarului nu-i rămâne decât obligaţia de a dà în debit perceptorului drepturile constatate în favoarea comunei, afară de acelea trecute în roluri ca zecimi adiţionale şi partea cuvenită din fondul comunal, care se afectează direct la ministerul de finanţe.

Indatorirea de a supraveghea stabilimentele este un act de bună îngrijire a unui interes comunal, care cade în domeniul activităţii primarului.

4) *Prepararea şi propunerea bugetului, precum şi ordonanţarea cheltuelilor*[1]).

5) *Conducerea lucrărilor comunale cari se execută în regie.* Prin legea din 1904 şi 1908 s'a mărginit dreptul primarului în ce priveşte „conducerea şi dirijarea lucrărilor comunale" — cum era sub legea din 1887—numai la acelea ce se execută în regie[2]). El va avea să vegheze să nu se depăşească devizele şi să întrebuinţeze material bun. La lucrările tehnice e bine ca primarul să aibă numai conducerea generală, iar cea efectivă să se lase pe seama unui om cu cunoştinţe speciale.

6) *Indeplinirea însărcinărilor ce-i sunt date prin legea drumurilor* şi cari sunt: *a)* să întocmească (împreună cu notarul şi perceptorul fiscal, cu cari formează o comisiune), până la 20 Ianuarie al fiecărui an, tabloul locuitorilor supuşi la prestaţie pe baza rolurilor de contribuţie şi a catagrafiei vitelor, —care, apoi, se afişează la primărie şi biserici 21 zile, pentru ca cei interesaţi să ia cunoştinţă şi să ceară îndreptarea greşelilor făcute, iar contestaţiile se îna-

1) *Vezi nota 2) depe pag. 507.*

2) *L. Ionescu în op. citat crede că primarul e în drept să supravegheze şi lucrările date în întreprindere, pentru ca ele să se execute conform proiectelor şi clauzelor din contract (p. 424).*

intează judecătorului de ocol, care le judecă în 10 zile, definitiv (art. 34 alin. I-III l. drumurilor); *b)* după 20 Februarie—până ce expiră termenul de judecare—aceeași comisie întocmește tabloul definitiv cu îndreptările făcute de judecător, trecându-se în rubrică separată locuitorii ce au declarat în cursul lunei Ianuarie că voesc să plătească prestația în bani. Tabloul definitiv se face în 4 exemplare: unul rămâne la primărie, celelalte 3 se înaintează: șefului serviciului tehnic, administratorului financiar, și prefectului, (art. 35). Dacă s'au făcut omisiuni, sau e nevoie de schimbări în cursul anului, se va puteà îndreptà tabloul la începutul fiecărui trimestru, comunicându-se și autorităților de mai sus (art. 36).

Primarul și notarul sunt răspunzători de neexactități: dacă sunt făcute cu rea credință se pedepsesc numai cu amenda dela 10 la 50 lei; în caz contrariu cu închisoarea dela 3 luni la un an (art. 37).

7) *Dărâmarea sau repararea clădirilor cari amenință ruina.* Această îndatorire intră între acelea relative la poliția comunală, despre care vom vorbì la art. 81.

8) *Ținerea licitațiilor.* Licitația se ține de primar în asistența a doi membrii, desemnați de consiliul comunal în sesiunea de Ianuarie a fiecărui an[1]).

9) *Subscrierea actelor și contractelor.* Primarul e dator să închee și subscrie: *a)* actele și contractele de închirieri sau arendări de bunuri și adjudecațiuni de lucrări comunale deja aprobate conform regulelor stabilite prin legi și regulamente; și *b)*

---

1) *Principiul obligator al licitațiilor pentru orice fel de întreprindere de lucrări comunale și furnituri, ca și pentru închirieri, arendări și înstrăinări de imobile și, în general, orice fel de contractări, este înscris în „legea asupra contabilității publice a statului" (art. 70—84), despre care ne vom ocupa la „Legi speciale".*

actele de vânzare, schimb, împărţeală, primiri de daruri şi legate, achiziţiuni, transacţiuni şi ipoteci. Această obligaţiune şi-o îndeplineşte îndată ce deliberaţiunea prin care consiliul comunal aprobă actul, devine executorie prin ea însăşi sau capătă aprobarea autorităţii superioare.

10) *Executarea încheierilor consiliului comunal*, îndatorire din care rezultă caracterul primarului de agent de execuţie al autorităţii comunale şi reprezentant al consiliului comunal, corpul deliberativ (art. 77).

11) *Listele electorale*. In legătură cu actele făcute de primar sub controlul consiliului comunal, este şi prepararea şi publicarea, în fiecare an, atât a listelor electorale prevăzute de art. 24 din legea pentru întocmirea revizuirea şi permanenţa listelor electorale, cât şi a listelor parţiale, pe sate pentru alegerea sfaturilor săteşti (art. 78)[1]. Această atribuţiune a primarului face parte din categoria însărcinărilor de interes general de cari se vorbeşte mai jos.

389.—Actele de autoritate sunt acte de putere publică, precum: dreptul de a da ordonanţe în materie de poliţie în unele cazuri, executarea măsurilor de siguranţă locală ce ar fi anume delegate primarului, etc. Aceste acte le îndeplineşte primarul *sub autoritatea administraţiunii superioare*, cu excluderea oricărei interveniri din partea consiliului comunal.

Deşi noua lege comunală rurală a voit să facă din primarul rural un organ de pură administraţiune comunală şi un reprezentant al intereselor comunei, totuşi i-a mai lăsat câteva însărcinări, cari — prin natura lor şi scopul ce urmăresc, — ţin de domeniul autorităţii puterii executive.

Prin urmare, primarul are de îndeplinit—ca acte

1) *Despre aceste liste şi însărcinările primarului în această privinţă vom vorbi la citata lege specială.*

de autoritate—unele de *interes general*, pe cari le face sub controlul autorităţilor superioare şi altele de gospodărie comunală sau de *interes local*.

I. *Acte de interes general* sunt diferitele atribuţiuni prevăzute de § 1 şi 2 ale art. 79 (modificat prin legea din 1 Aprilie 1910) şi anume:

1) *Executarea măsurilor de siguranţă locală*, ce i-ar fi special delegate de autorităţile superioare[1]), adică de administratorul plăsii sau prefectul judeţului (art. 79 § 1).

Circulara explicativă a legii comunale, din 1908 (No. 16728), zice în privinţa acestui paragraf: „Pentru îndeplinirea acestei îndatoriri primarul nu are o putere proprie şi independentă—cum are în materie de poliţie comunală—şi de aceea nu trebuie a-i recunoaşte nici dreptul de iniţiativă, mărginindu-se numai a executà instrucţiunile ce ar primì din partea prefectului sau a administratorului de plasă. Instrucţiunile ce se vor dà primarului să nu aibă un caracter de generalitate, legea prevăzând ca delegaţiunea ce i se dă să fie specială, adică mărginită la un anume caz"; iar circulara din 1910 (No. 32.485),

1) *L. Ionescu critică dispoziţia legiuitorului, care după ce ia din mâinile primarului puterile de poliţie generală, îi rezervă poliţia locală, adică cea comunală şi rurală,—din mai multe consideraţiuni:* a) *poliţia nu trebuie confundată cu siguranţa, care e un singur atribut al poliţiei;* b) *siguranţa este una şi aceeaş peste tot locul, ocupându-se de tot ce se atinge apărarea persoanelor şi proprietăţilor şi exercitându-se pe toată întinderea teritoriului, fie judeţ, plasă sau comună;* c) *siguranţa—fiind un atribut de poliţie comunală sau rurală—face parte din domeniul autorităţii proprii a primarului, aşa în cât e de neînţeles dispoziţia ca executarea măsurilor de siguranţă să-i fie* delegată *primarului;* d) ***iar cuvintele** „autorităţile superioare" sunt **improprii**. (op. citat, p. 448).*

în aceeași ordine de idei, cuprinde: „In această materie, care intră în cadrul poliției generale, primarul n'are putere de inițiativă. Deși legea acordă autorităților superioare dreptul de a da asemenea delegațiuni primarului, însă, pentru a nu se produce conflicte și confuziuni de aplicațiuni, *este mult mai bine să se lase siguranța locală, ca și cea generală, în grija agenților administrativi și a jandarmilor*". (Vezi atribuțiile administratorilor de plăși și notarilor).

2) *Indeplinirea atribuțiunilor ce-i sunt date prin următoarele legi speciale: a)* legea pentru învoelile agricole; *b)* legea pentru judecătoriile de ocoale; *c)* legea pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase în comunele rurale și măsuri contra beției; *d)* codul de procedură civilă: art. 74 alin. VI și urm. (adause prin legea din 11 Feb. 1904) și art. 75 § 11, celelalte îndatoriri atribuite primarului prin acest cod trecând asupra notarului; *e)* legea asupra băncilor populare sătești și a casei lor centrale: art. 4, 5, 10, 14 și 21 lit. d; *f)* legea privitoare la constituirea și controlul societăților cooperative sătești de producție și consumație: art. 2; *g)* legea pentru creditul agricol: art. 26 și 35 (art. 79 § 2[1]).

3) *Prepararea și publicarea listelor electorale* de cari se vorbește în art. 24 din legea pentru întocmirea revizuirea și permanența listelor electorale (Vezi mai sus art. 78, pag. 510).

4) *Dresarea actelor de stare civilă.* Una din cele mai importante atribuțiuni—de interes general sau de stat—pe care primarul o exercită în virtutea unei delegațiuni speciale a legii este aceea de *ofițer de stare civilă*, conferită lui pe de o parte de codul civil (art. 21—86), apoi de legea comunală rurală (art. 90) și de regulamentul actelor de stare civilă (cel în vigoare astăzi datând din 1913). In această

1) *Toate aceste legi sunt trecute la „Legi și regulamente speciale" (Vol. II).*

calitate el constată—prin acte autentice—cazurile de naştere, căsătorie şi decese, conform dispoziţiunilor codului civil şi regulamentului respectiv.

In îndeplinirea acestei îndatoriri—care interesează ordinea publică şi însăş organizaţiunea socială—primarul are caracterul de ofiţer public.

El este ajutat de notarul comunei, care ţine registrele de stare civilă şi contrasemnează actele, fiind responsabil—împreună cu primarul—pentru tot ce contrasemnează (art. 90 alin. III). In comunele unde funcţionează şi secretari comunali, ei nu se pot substitui notarilor pentru a ţine actele de stare civilă, îndatorirea aceasta fiind dată de lege exclusiv notarilor.

Primarul are dreptul să *delege* această funcţiune: *a)* ajutorului de primar şi *b)* delegaţilor săteşti, când comuna se compune din mai multe sate. In acest caz, ţinând seamă de depărtarea dintre sate şi reşedinţa comunei, primarul ia avizul consiliului comunal şi al sfaturilor săteşti, fixează numărul ofiţerilor de stare civilă necesar şi determină satele unde vor funcţionà, şi îi numeşte dintre delegaţii acelor sate—deciziune ce trebue supusă aprobării prefectului. Insărcinarea dată acestor delegaţi se reduce numai la constatarea şi înregistrarea cazurilor de naştere şi moarte—precum şi ţinerea actelor dresate—rămânând ca căsătoriile să se celebreze tot la primăria comunei (alin. IV şi V).

Actele de stare civilă dresate de delegaţii săteşti se contrasemnează de un membru al sfatului şi apoi la finele anului se depun la primăria respectivă (alin VI şi VII).

Controlul. Deşi după art. 56 din legea judecătoriilor de ocoale, judecătorii au cădere de a supraveghèà întocmirea actelor de stare civilă şi ţinerea în mod regulat a registrelor pentru asemenea acte, administratorii de plăşi rămân şi ei îndatoraţi a observà dacă primarii şi notarii îşi îndeplinesc bine această importantă atribuţiune; iar, în ce priveşte

pe delegații sătești, aceștia sunt supuși controlului și supravegherii imediate a primarului și administratorului de plasă (alin. VIII)[1]).

II. *Acte de interes local.* După cum am spus și conform § 3 desub art. 79, primarul—încetând de a mai fi agent administrativ—rămâne să îndeplinească numai însărcinările privitoare la *actele de gospodărie comunală* sau *de interes local*, ce-i sunt atribuite prin legi și regulamente și pe cari le execută ca reprezentant al administrațiunii comunale spre deosebire de însărcinările *de interes general*, pe cari le exercită sub autoritatea administrațiunii superioare. Actele acestea sunt relative la:

A) *Poliția comunală.* Actele privitoare la poliția comunală propriu zisă și la cea rurală le îndeplinește primarul din propria sa inițiativă—conform legilor și regulamentelor generale și locale—și constituesc cele mai importante atribuțiuni ale lui.

Materiile de poliție comunală se sintetizează în: siguranța și înlesnirea circulației pe drumurile din interiorul comunei; salubritatea și igiena publică; prevenirea accidentelor și calamităților, precum și luarea de măsuri pentru încetarea lor; îndestularea obștiei cu substanțe alimentare; inspectarea debitelor pentru îndestularea publică și, în fine, executarea regulamentelor comunale.

In toate aceste materii primarul are dreptul de a da *ordonanțe.*

Materiile acestea sunt enumerate în art. 81:

1. *Siguranța și înlesnirea circulațiunii.* Cel mai interesant obiect de poliție comunală este de a asigură și înlesni circulația publică, fără a aduce vătămare trecătorilor, vitelor, căruțelor și oricărui vehicul. In acest scop atât consiliul comunal—prin regulamente—cât și primarul, prin ordonanțele sale, pot luà măsuri speciale de natură a face sigură și

1) *Vezi chestiunile de detaliu la „Regulamentul actelor de stare civilă" (Vol. II).*

lesnicioasă circulațiunea, pe strade, cheiuri, piețe[1]), precum:

---

1) *Se poate prescrie prin aceste regulamente și ordonanțe:*

a) *Să nu se depuie pe trotuare și mai puțin pe străzi, mărfuri și orice fel de materiale și obiecte, cari ar împiedecà circulația, fie a pedeștrilor, trăsurilor sau căruțelor. Sancțiunea este: pedepsirea contravenientului cu amendă dela 5 la 10 lei conform art. 385 § 4 c. penal. Insă, ca să fie contravenție trebuie să existe următoarele elemente:* a') *să se fi depus materiale sau orice lucruri de natură a împiedecà, ori a împuținà libertatea sau siguranța circulațiunii;* b') *aceste depozite să se fi făcut pe drum public și* c') *depozitul să se fi făcut fără neapărată trebuință, Depozitul necesar de care vorbește art. 1620 c. civ.—acela ce se face sub sila unei întâmplări, cum este un foc, o ruină, o prădare, un naufragiu sau alt eveniment nepreväzut de forță majoră—nu intră în prevederile art. 385. Și la acest depozit, dacă se dovedește rea voință din partea depunătorului, el cade în contravenție.*

Primarul poate, la nevoie, să autorize depuneri de materiale și alte obiecte, stabilind timpul cât va durà depozitul și spațiul ce va ocupà, fără a împiedecà circulația publică.

De asemenea se pot regulamentà sau ordonà dispoziții relative la mărfurile ce se pot depozità în fața ori lângă stabilimentele publice sau la așezarea de mese și scaune, atât pe trotuar, cât și pe drum.

b) *Să nu se facă îngrămădiri de căruțe și trăsuri ori de vite sau chiar aglomerațiuni de oameni, cari ar puteà împiedecà sau împuținà circulația. Se poate regulamentà sau ordonà: modul de staționare a trăsurilor și căruțelor înaintea cârciumilor sau a hanurilor ori pe străzi și piețe (A se vedeà și „regulamentul pentru poliția rulajului și circulațiunii pe căile publice din 19 Decemvrie 1906).*

a) *Măturatul.* In comunele rurale nefiind, ca la oraşe, un serviciu special de măturat şi curăţit stradele, legea—în interesul sănătăţei publice—dă drept autorităţii comunale (primarului) de a obligà pe locuitori să mature şi să cureţe drumurile din interiorul comunei.

Locuitorii, însă, pot—de bună voie—să contribuie pentru a se plăti un serviciu special de măturat, care va funcţionà sub privegherea primarului.

Fie pe baza regulamentului de igienă, întocmit şi votat de consiliul comunal (art. 59), fie în virtutea puterilor sale proprii, primarul este în drept să deà ordonanţe în această materie[1]).

b) *Luminatul.* E vorba acî de iluminatul special

---

c) *Să se oprească circulaţia pe un drum care se pavează, ori se şoseluește sau când se face pe dânsul un pod, un apeduct, ori alte lucrări;*

d) *Să nu se circule cu trăsuri sau căruţe ori cu animale, prin grădinile sau promenadele publice, destinate numai pentru circulaţia pedeştrilor.*

e) *Să nu se depoziteze pe trotuare şi drumuri lucruri cu exalaţiuni insalubre, sau materii explosibile.*

1) *Prin ele poate prescrie:* a) *a se mătură drumul de fiecare locuitor în dreptul casei şi al curţei sale—fie proprietar ori chiriaş, român ori străin—şi a se curăţì praful, noroiul sau zăpada în timpul iernii;* b) *locuitorii să fie obligaţi a ridicà şi cărà afară din sat, la locurile anume destinate, grămezile de praf, noroiu sau zăpadă din dreptul fiecărei proprietăţi;* c) *a se impune măturatul în pieţe, acelora cari aduc lucruri de vânzare, pe locul ce a ocupat fiecare;* d) *a se fixà zilele şi chiar orele când locuitorii sunt îndatoraţi a mătură şi curăţì drumurile şi pieţele. Sancţiunea e amenda dela 5 la 10 lei (art. 385 § 3 c. pen.). Ca să fie contravenţie, trebuie să fie impusă obligaţia măturatului printr'un regulament al consiliului comunal sau ordonanţă a primarului.*

şi necesar relativ la siguranţa şi înlesnirea circulaţiunii publice[1]). Se obişnueşte a se prevedea în regulament sau ordonanţă îndatorirea pentru cârciumari, hangii şi proprietarii altor stabilimente publice de a aveà noaptea câte un felinar aprins în faţa stabilimentului.

c) *Ridicarea ruinelor*, căzute în strade, şi pieţe, cari ar proveni dela dărâmarea unei case învecinate cu drumul.

d) *Dărâmarea sau reparaţiunea edificiilor cari ameninţă ruina.* Exercitării acestui drept—acordat primarului în interesul siguranţei şi înlesnirei circulaţiunii publice—i se pot pune oarecari restricţiuni. Astfel: *a')* se va ordonà dărâmarea sau repararea numai a clădirilor cari sunt în faţa drumurilor, în marginea lor chiar, întrucât interesul acestei măsuri de poliţie este de a ocroti viaţa trecătorilor şi a asigurà libera circulaţiune[2]); *b')* se va ordonà dărâmarea sau repararea numai a părţilor de clădire care ameninţă ruină; *c')* se va prescrie un termen pentru dărâmare sau reparare şi dacă până la expirarea lui, proprietarul nu s'a conformat, cade în contravenţie; *d')* se va prevedeà în regulamente sau ordonanţe că constatarea stării de ruină să se facă prin experţi orânduiţi de primar.

---

1) *Pentru ca contravenţiile la regulamentul sau ordonanţa relativă la luminat să poată fi urmărite înaintea instanţei represive, trebuie puse în concordanţă cu art. 385 § 4 c. pen. („cei ce nu vor îngriji a luminà noaptea cu felinare materialurile ce vor fi grămădite de dânşii sau găurile ce vor fi săpat lângă strade sau pieţe publice" se pedepsesc cu amendă dela 5 până la 10 lei).*

2) *In lipsa unui text precis de lege,* primarul *nu va puteà dărâmà din propria sa autoritate edificiile ce ameninţă ruina, mărginindu-se a face să se constate contravenţiunea şi a se da în judecată contravenientul şi va cere judecătorului să ordone dărâmarea (L. Ionescu op. cilat, p. 517).*

Sancțiunea nerespectării acestei obligațiuni —înscrisă în regulamente și ordonanțe—e prevăzută de § 5 al art. 385 c. penal: amenda dela 5 la 10 lei pentru „cei ce nu se vor supune ordinului ce li se va da de către vreo autoritate competentă, ca să dreagă, sau să dărâme zidiri în stare proastă".

e) *Interdicțiunea de a expune pela ferestre sau alte părți ale edificiului obiecte* cari, prin căderea lor, ar puteà să aducă vătămare trecătorilor sau vecinilor. Se va prescrie, în acest scop, prin regulamente sau ordonanțe măsurile ce vor fi necesare pentru a se evità accidentele, precum iarăș se poate autorizà expunerea de flori sau diferite obiecte pela ferestre sau alte părți ale edificiului, dacă se iau de proprietari măsuri potrivite pentru a nu căderà acele plante ori obiecte peste trecători sau vecini.

f) *Interdicția de a aruncà în stradă obiecte și lichide,* cari ar puteà să aducă pagubă trecătorilor sau să cauzeze exalațiuni insalubre. Sancțiunea este prevăzută de § 8 și 9 ale art. 389 c. penal[1])

2. *Modul transportării cadavrelor, menținerea bunei ordine și cuviințe în cimitire, fără osebire de cult și credințe religioase*[2]).

In privința transportării cadavrelor omenești la cimitire se poate prevedeà, atât prin regulamente de către consiliul comunal, cât și prin ordonanțe de către primar, modul cum trebuie să se facă: fie

---

1) *Amenda dela 5 la 10 lei pentru „cei ce cu nesocotință, vor aruncà asupra cuivà lucruri puturoase" (§ 8); și dela 10 la 15 lei pentru „cei ce vor aruncà pietre sau alte lucruri tari, ori gunoaie pe casele, pe zidurile și împrejmuirile altuia sau în grădini ori împrejmuiri străine, precum și cei ce, cu voință, vor aruncà lucruri tari sau puturoase asupra cuiva" (§ 9).*

2) *Despre această îndatorire se vorbește în art. 10 lit. f. și art. 59, din l. com. rurală, și în regulamentul pentru serviciul sanitar rural.*

în trăsuri speciale (dricuri), fie în care şi căruţe obişnuite, fie pe paturi purtate de oameni, după cum va fi obiceiul locului; de asemenea se prescriu condiţiunile formării cortegiului mortuar, itinerariul de urmat şi ordinea pe stradă, apoi dacă sunt epidemii în comună, se prevede—în interesul sănătăţii publice—ca cosciugul să fie bine închis, pentru a evită exalaţiuni insalubre, şi ca transportarea să se facă pe drumul cel mai scurt la cimitir, fără a se mai îngădui expunerea lui în biserică, iar rugăciunile să se facă acasă sau la cimitir.

Dreptul de a vegheà asupra înmormântării în sine aparţine exclusiv familiei defunctului, care poate să-i deà un caracter confesional. Primarul nu intervine —cu puterile sale de poliţie comunală—decât când mortul n'are familie, ori când membrii familiei lipsesc din comună sau sunt în neputinţă de a se ocupà cu înmormântarea.

De asemenea primarul nu poate să uzeze de dreptul său de poliţie spre a impune preoţilor să primească în biserică corpul unui decedat atunci când ei refuză sub cuvânt că sunt opriţi de canoane a oficià rugăciuni în anumite cazuri[1]).

In privinţa cimitirelor, primarul are să vegheze ca dispoziţiunile regulamentului respectiv să fie respectate. Astfel: nu va îngădui nici o înmormântare în altă parte decât în cimitirele înfiinţate de comună; va îngriji ca înmormântările să se facă în ordinea fixată prin regulament sau ordonanţă; va interzice cu prilejul înmormântării orice manifestare de orice fel, care ar privì pe defunct, familia lui sau persoanele ce urmează cortegiul, şi nici să se discute ideile sau credinţele sociale, politice şi religioase ale mortului sau ale membrilor familiei sale[2]), etc.

Pentru orice lucrări se fac în cimitire, ca: zidiri de gropi, cavouri, morminte funerare, grilaje, drumuri,

1) *L. Ionescu, op. citat, p. 520.*
2) *Vezi „Regulamentul pentru înmormântări".*

plantaţiuni, etc., trebuie să se obţie o autorizare dela primar, care nu poate refuză să se puie pe morminte şi semne distinctive ale religiunii căreia a aparţinut defunctul. Inscripţiunile, ce se pun pe morminte, de asemenea vor fi supuse aprobărei primarului.

3. *Inspectarea debitelor de obiecte pentru îndestularea publicului*, cari se vând cu cântarul sau cu măsura, şi *asupra salubrităţei alimentelor expuse spre vânzare*[1]).

In privinţa inspectării debitului, primarul, va observă dacă e bine întreţinut din punct de vedere igienic, şi dacă substanţele alimentare se vând cu preţurile stabilite prin regulamentele şi ordonanţele comunale; iar cu privire la salubritatea alimentelor —solide sau lichide—va luà măsuri pentru retragerea din vânzare sau uz a mărfurilor stricate[2]), iar băuturile falsificate şi vătămătoare sănătăţii le va pune sub sigiliu ca să nu se mai consume şi va luà dintr'ânsele probe în sticle închise, lăsând şi cârciumarului câte-o probă sigilată. Despre aceste operaţiuni va dresà un proces verbal pe baza căruia va cere darea contravenientului în judecată.

Art. 389 § 7 şi 12 şi art. 391 § 2 şi 4 prevăd,

---

1) *Vezi şi regul. serv. sanitar rural, şi legea cârciumilor (art. 25).*

2) *Intrucât nici un text de lege nu atribuie primarului puterea de a pronunţà confiscarea şi de altă parte fiindcă codul penal o consideră ca o pedeapsă, ce nu se poate rostì decât de instanţa respectivă, rezultă că primarul nu poate* proprio jure *să distrugă alimentele insalubre, ci cel mult poate oprì vânzarea sau întrebuinţarea lor până ce judecătorul pronunţându-se asupra contravenţiunii va ordonà „lepădarea" lor, operaţiune ce este în drept s-o facă primarul.*

ca pedepse pentru contravenienţi, amenda dela 10 la 15 lei şi confiscarea[1]).

4. *Prevenirea sau încetarea incendiilor, inundărilor, boalelor epidemice, sau contagioase, epizootiilor, etc.* conform legilor şi regulamentelor.

Este de observat că şi notarul—potrivit § 5 al art. 114—are îndatorirea de a executà măsurile prescrise de personalul sanitar şi veterinar, relative la combaterea epidemiilor şi epizotiilor.

In ce priveşte incendiile, primarul va executà dispoziţiunile prevăzute prin regulamentul de poliţie rurală votat de consiliul comunal; dacă nu este regulament, dă dânsul ordonanţe pentru prevenirea sau combaterea incendiilor. In orice caz, el cere ajutorul locuitorilor, cari sunt obligaţi prin legea poliţiei rurale să-l deà (art. 85); altfel, se pedepsesc cu amendă dela 20 la 100 lei[2]).

Pentru inundaţii, unele comune—cari dispun de mijloace — construesc diguri; în altele se prevăd prin regulamente şi ordonanţe măsurile de apărare la cari contribuesc şi locuitorii, pentru a preveni şi face să înceteze inundările, provenite fie din cauza

---

1) *Amenda (art. 389) pentru „cei ce vor vinde băuturi prefăcute fără apărare de osândă hotărîtă la întâmplare când acele băuturi vor fi amestecate cu materii vătămătoare sănătăţii" (§ 7) şi „cei ce vor pune spre vânzare lucruri de mâncare stricate, clocite, sau vătămătoare, ori poame crude" (§ 12).*

Confiscarea (art. 391): „băuturile prefăcute ce se vor găsì a fi ale vânzătorilor se vor vărsà (§ 2), „lucrurile de mâncare stricate, clocite sau vătămătoare şi poamele crude se vor lepădà" (§ 4).

2) *„Cei ce nu vor dà ajutorul ce li se va cere la întâmplare de înnecăciune, de aprindere, de tâlhării, jefuiri, flagrant delict, clamoare publică sau alte asemenea nevoi". (§ 11 art. 389 c. p.). Acest art. prevede amenda de 10 până la 15 lei. Legea poliţiei rurale din 1868 a mărit pedeapsa.*

revărsărilor de ape curgătoare sau bălți, fie din ploi torențiale, sau topire de zăpezi. Primarul va cere, dar, ajutorul necesar dela locuitori, cari sunt datori să-l deà, căci altfel sunt amendați[1]).

Dacă pericolul nu se poate înlătura, primarul trebuie să înștiințeze pe administratorul plășii, cerând ajutoare.

Pentru prevenirea și încetarea boalelor epidemice sau contagioase, primarul trebuie să ià următoarele măsuri preventive: *a)* asanarea comunei, făcând să dispară cauzele de insalubritate și focarele de infecțiuni, precum: scurgerea și astuparea mlaștinelor, ridicarea noroiului, a gunoaielor și a oricăror necurățenii depe drumuri și de prin curți, deșertarea latrinelor, curățirea caselor, grajdurilor, coșarelor și coteților; *b)* interzicerea apelor de băut vițiate prin scurgerea necurățeniilor, curățirea tuturor puțurilor și fântânelor ce servă la alimentarea publică; *c)* interzicerea de a se vinde alimente insalubre și fructe necoapte; *d)* oprirea introducerii în sat de: cârpe murdare, seuri, piei crude și orice obiecte supuse stricăciunii și infecției; *e)* supravegherea înmormântărilor, ca ele să se facă la adâncimea potrivită pentruca emanațiunile cadavrelor să nu viție aerul. In afară de aceste măsuri de poliție, trebuie ca, îndată după ivirea epidemiei, să înceapă acțiunea medicilor, cari vor prescrie măsurile de izolare și de desinfectare necesare, iar autoritatea comunală e datoare să le deà tot concursul[2]).

In privința epizootiilor—boalelor de animale—primarul va avea să execute dispozițiunile relative din legea asupra poliției sanitare veterinare, regulamentul pentru serviciul veterinar rural, și acela pentru ser-

1) *Vezi art. 22 din legea drumurilor și art. 65 al legii comunale rurale.*

2) *Vezi și art. 36, care obligă consiliul comunal să se întrunească împreună cu administratorul și medicul plășii, agentul sanitar, preoții și învățătorii, spre a hotărî măsurile ce sunt de luat.*

viciul zonei preventive, precum şi din legea poliţiei rurale[1]).

5. *Măsuri asupra alienaţilor*, a căror stare ar puteà compromite morala publică, siguranţa persoanelor şi păstrarea proprietăţilor.

In îndeplinirea acestei atribuţiuni—luare de măsuri provizorii—primarul va aveà să execute dispoziţiunile legii şi regulamentului alienaţilor şi ale art. 389 § 8 şi 393 § 2 c. penal[2]).

6. *Măsuri pentru stârpirea animalelor rău-făcătoare*. Fie că aceste măsuri sunt prevăzute în regulamentul de poliţie rurală, întocmit de consiliul comunal conform art. 61 legea com. rurală, fie şi în alte legi sau regulamente (legea sanitară, legea şi regulamentul poliţiei vânătoarii), primarul e dator să le execute, stârpind atât animalele sălbatice, cât şi cele domestice cari ar fi rău făcătoare. In ce priveşte acestea din urmă, primarul poate dispune să nu mai fie lăsate pe drumuri în paza copiilor şi la nevoie chiar să interzică ieşirea lor pe drum. Animalele feroce şi câinii turbaţi vor fi ucişi.

Codul penal, prin art. 389 § 8, pedepseşte cu amendă dela 10 la 15 lei pe „cei ce vor da drumul la dobitoace făcătoare de rău, precum şi cei ce vor aţâţà sau nu vor oprì câinii lor, când se pornesc asupra trecătorilor, şi chiar de nu ar fi rezultat dintr'aceasta vreun rău sau vreo pagubă".

—*Ordonanţele primarului*. Am zis mai sus că asupra materiilor cari formează poliţia comunală şi cuprinse în art. 81, primarul are dreptul de a dà *ordonanţe*. Aceste ordonanţe pot fi date sau în virtutea legii, sau în conformitate cu regulamentele

---

1) *Vezi „Legi şi regulamente speciale" (Vol. II). Ar fi bine să se prevadă la § 4 al art. 81 că primarul va aveà—în îndeplinirea acestor atribuţiuni — la îndemână şi sub ordinele sale pe agentul sanitar şi cel veterinar.*

2) *Vezi „Legi şi regulamente speciale" (Vol. II).*

speciale ce sunt în drept să întocmească consiliile comunale, cu alte cuvinte ele nu pot fi contrarii legilor şi regulamentelor generale şi locale[1]).

Pentru a deveni executorii, trebuie: *a)* să fie aprobate de prefectul judeţului şi *b)* publicate şi afişate în comună.

Aceste ordonanţe au putere numai în cuprinsul comunei unde sunt date (art. 80).

Organele de executare. Prin art. 82 se pune îndatorire specială: 1) notarului; 2) jandarmului şi 3) oricărui alt agent al poliţiei administrative, de a aduce la îndeplinire — din oficiu sau după cererea formală a primarului—toate măsurile ordonate de el în materie de poliţie comunală. Această îndatorire chiar se va trece în mod expres la sfârşitul fie cărei ordonanţe.

Pe lângă aceste organe însuş primarul are dreptul de a constată contravenţiunile în cazurile prevăzute în art. 81 (art. 83).

Ce se înţelege prin cuvintele „vor fi aduse la îndeplinire" din art. 82: executarea materială a mă-

---

1) *Astfel, pentru a pune capăt speculaţiunilor făcute de diferiţi samsari şi misiţi cari întâmpină pe locuitorii, ce-şi transportă cerealele spre porturi ori pieţele de desfacere, le arvunesc marfa sau le-o cumpără pe preţuri mult mai mici decât cota stabilită—primarul poate da o ordonanţă relativă la interzicerea transacţiunilor de vânzări şi cumpărări de cereale pe drumurile şi străzile comunei, aceasta ca măsură de poliţie şi siguranţă locală. (C. A. P. Av. 45,202/909, B. II, p. 521 şi 528).*

Nu poate însă primarul prevedeà într'o ordonanţă dispoziţiuni de natură a face obiectul unor regulamente de igienă, edilitate şi poliţie rurală, precum: dispoziţii relative la construcţiuni de clădiri, curăţitul şi văruitul caselor, nivelarea curţilor, strângerea gunoaielor, măturatul şi ţinerea în bună stare a drumurilor din interiorul comunei, etc. O asemenea or-

surilor prevăzute în ordonanţele primarului, sau simpla constatare a contravenţiunii? Faţă cu generalitatea termenilor întrebuinţaţi de legiuitor, credem că intră atât executarea materială—mai cu seamă în cazurile dela § 2, 4, 5 şi 6 ale art. 81—cât şi constatarea contravenţiunilor.

Executarea materială se va face sau personal de către numiţii agenţi sau supraveghind ca locuitorii cărora li s'a impus unele lucrări, să-şi îndeplinească însărcinările date—fără însă să se întrebuinţeze mijloacele silnice—şi cu dreptul pentru agenţi de a constată faptul contravenţiunii, în caz de refuz din partea locuitorilor (L. Ionescu op. citat, p. 534).

Constatarea contravenţiunilor. Sunt câteva observaţiuni de făcut în această privinţă:

1) *Notarul* are o competenţă specială, delegată prin legea comunală rurală, pe când *jandarmul şef de post* sau *şef de secţie*, are competenţa deplină a ofiţerului de poliţie judiciară, pentru a constată contravenţiunile, ca şi celelalte infracţiuni penale, în virtutea puterilor ce-i conferă atât procedura penală, cât şi legea judecătoriilor de ocoale (art. 52), legea pentru organizarea jandarmeriei rurale şi legea pentru organizarea comunelor rurale şi administraţia plăşilor (art. 142)[1]).

---

donanţă poate fi respinsă de prefectul judeţului (C. A. P. Av. 590/909, B. III, p. 615), De asemenea, nu poate printr'o ordonanţă să fixeze preţul substanţelor alimentare de prima necesitate care e de competenţa consiliului comunal, conform art. 59 din legea comunală rurală; nici să prevadă confiscarea cerealelor sau altor producte găsite la comercianţii ambulanţi pe cari nu le-ar puteà justificà cum că sunt cumpărate cu bani (Idem No. 8/913, B. I, p. 92).

1) *Iată ce zice art. 142:. „In conformitate cu art. 52 din legea judecătoriilor de ocoale, jandarmii ofiţeri de poliţie vor constată contravenţiunile la regulamentele comunale, infracţiunile la legea poliţiei*

2) In afară de notar şi jandarm, mai aduc la îndeplinire măsurile ordonate de primar în materie de poliţie comunală, *orice alţi agenţi ai poliţiei administrative.*

Conform art. 4 din legea de organizare a poliţiei generale a statului sunt consideraţi ca *agenţi permanenţi de poliţie* în comunele rurale: *a)* strejarii, când sunt în serviciu; *b)* guarzii vamali; *c)* cantonierii, şefii de echipă şi picherii căilor ferate; *d)* cantonierii şi şefii de cantonieri ai şoselelor statului şi judeţelor, precum şi cei telegrafo-poştali; *e)* factorii poştali rurali; *f)* pădurarii şi confiniştii statului; *g)* pădurarii particulari recunoscuţi; *h)* guarzii câmpeni comunali şi cei particulari recunoscuţi; *i)* jandarmii brigadieri sau caporali.

De altă parte, legea poliţiei învesteşte cu competenţa de a încheiă acte pentru constatarea infracţiunilor la legi şi regulamente numai pe *ofiţerii permanenţi de poliţie*, iar agenţilor le pune numai îndatorirea de a informă imediat, în scris sau verbal, pe ofiţerii de poliţie de orice infracţiune sau eveniment, ce s'ar săvârşi în locul unde fac serviciul (art. 6 şi 8).

Prin urmare rolul agenţilor administrativi, în materie de poliţie comunală, se reduce cel mult la executarea materială a măsurilor ordonate de primar, fără a aveà însă dreptul de a constată contravenţiunile.

3) Art. 83 din legea comunală rurală a păstrat primarului calitatea de ofiţer al poliţiei judiciare când i-a recunoscut „dreptul de a constată—ca şi ceilalţi ofiţeri de poliţie — contravenţiunile în cazurile cuprinse în art. 81", căci—după cum vom vedeà

---

rurale (art. 69, 84 şi 103) şi la poliţia drumurilor (art. 46, 49 şi 50 din legea drumurilor). Odată cu constatarea faptului ei au dreptul a pronunţă amende, conform dispoziţiunilor legii jandarmeriei rurale".

mai jos—prin art. 84 i s'a luat în principiu acea calitate, păstrându-i-o numai în anumite cazuri[1]).

B) Altă categorie de atribuțiuni cu caracter esențialmente comunal este aceea prevăzută de art. 86:

---

1) *Sub regimul legilor comunale anterioare, primarul—pe lângă că aveà conform codului de procedură penală, competența integrală a ofițerului de poliție judiciară—erà însărcinat, în special, cu poliția comunală și cea rurală, ambele urmărind acelaș scop: liniștea, siguranța și salubritatea, având numai sfera de acțiune deosebită: ceadintâiu exercitându-și puterile în partea locuită a comunei și cea de-a doua în țarine sau holde.*

Noua legè comunală păstrează primarului calitatea de ofițer de poliție judiciară numai pentru poliția comunală, ridicându-i dreptul de a instrumentà în materie de poliție rurală. Astfel prin art. 61 consiliul comunal e autorizat să facă regulamente de poliție rurală, a căror executare însă, este sustrasă de sub acțiunea primarului, cel puțin în privința constatării contravențiunilor la acele regulamente. Ceva mai mult, prin acel articol s'au prevăzut unele măsuri (§ 2, 5, 6 și 7) relative la poliția comunală, așa că acțiunea primarului chiar pe terenul acestei poliții i-a fost limitată. Așa dar primarul — agent de execuțiune al deliberațiunilor și regulamentelor comunale—când se violează regulamentele de poliție rurală, ca și cele de igienă și edilitate, nu va puteà să instrumenteze, ci va așteptà să se înfățișeze un ofițer al poliției judiciare, care să constate contravențiunea. În adevăr, prin art. 197 din legea comunală rurală și art. 62 din legea jandarmeriei, combinate cu art. 59 din legea judecătoriilor de ocoale, administratorii de plăși și jandarmii ofițeri de poliție, au dreptul să constate, între altele, contravențiunile la legea poliției rurale.

Erà mult mai bine să i se lase primarului competență întreagă în ce privește constatarea contra-

îngrijirea de îndestularea obştei cu substanţe alimentare de prima necesitate[1]).

In timpuri normale când s'au făcut bucate—porumb, grâu, legume, etc.—îndatorirea aceasta nu s'ar părea îndreptăţită. Când, însă, e un an rău agricol, an de secetă, şi comunele nu pot veni în ajutorul locuitorilor, statul sau judeţele iau asupra lor sarcina de a procură sătenilor porumb, grâu sau secară; în acest caz, primarul veghează la distribuirea produselor.

In legătură cu poliţia alimentelor, am văzut că, prin regulamente de igienă, consiliul comunal poate lua măsuri pentru vânzarea substanţelor alimentare de prima necesitate şi fixarea preţului lor (art. 59)[1]); iar primarul, prin § 3 al art. 81, are—ca atribuţie de poliţie comunală—îndatorirea de a inspectà debitele de obiecte pentru îndestularea publică cari se vând cu cântarul sau cu măsura şi a controlà salubritatea alimentelor expuse spre vânzare.

C) Altă atribuţie a primarului ca reprezentant al comunei este: *supravegherea bisericelor, spitalelor, ospiciilor, stabilimentelor de binefacere sau de învăţământ public*, ce ar fi în comună—zice alin. I al art. 87; iar prin alin. II se adaugă: „acest drept îl are primarul şi în privinţa oricărei instituţiuni sau administraţiuni din comună în ale

---

venţiunilor la toate regulamentele şi ordonanţele locale ce se raportă la interese locale. (L. Ionescu, op. cit. 536).

1) *Prin aceste texte legiuitorul a pus în sarcina consiliului comunal şi primarului de a veghea la îndestularea obştiei cu substanţe alimentare, la salubritatea alimentelor, cât si la modul şi condiţiunile cum ele sunt vândute. Astfel, în ce priveşte pâinea şi carnea, trebuie să se ia măsuri ca populaţia să fie îndestulată, în sensul ca aceste articole de primă necesitate să fie de bună calitate, suficiente şi vândute cu preţuri admisibile. Prin urmare dispozi-*

cărei statute sau acte de fondaţie sau de administrare s'ar fi creat avantaje pentru comună, fie pentru înfrumuseţări, fie pentru învăţământ, fie pentru orice alte binefaceri sau folosinţă publică".

In acest articol se consacră dreptul de supraveghere al primarului asupra instituţiunilor şi stabilimentelor morale, culturale şi caritabile. Prin această supraveghere nu se înţelege însă participarea primarului la administrarea acelor instituţiuni, mai ales în privinţa şcoalei, a spitalelor şi ospiciilor cari funcţionează sub direcţiunea şi controlul altor autorităţi superioare. Primarul are cădere de a se interesă numai de mersul lor şi a dà celor în drept informaţiuni, sprijinite pe acte şi fapte precise, asupra modului cum funcţionează acele instituţii şi stabilimente. Numai astfel se pot evità conflicte între primari de o parte şi preoţi, învăţători, medici şi intendenţi de spitale şi ospicii de altă parte (circulara din 1908)[1]).

ţiunile legilor în fiinţă cari dau drept autorităţii comunale, şi celei sanitare, să prescrie asemenea măsurĭ, nu aduc nici o atingere dreptului de proprietate, nici libertăţii convenţiunilor; dimpotrivă, se face o bună aplicaţie a acestor legi, regulamentându-se condiţiunile de fabricarea pâinii, de igienă a localurilor de brutărie şi măcelărie, şi a lucrătorilor, de greutatea pâinii, precum şi de preţurile cum urmează a se vinde pâinea şi carnea.

1) *Dreptul acesta nu este aşa de întins cum pare că-l exprimă legea. Astfel:*

a) *In* biserică *primarul n'are nici o supraveghere de exercitat asupra afacerilor cultuale, cari sunt de resortul chiriarhiei sau a ministerului cultelor şi însărcinaţilor lor; nici în privinţa afacerilor materiale, ce se conduc de epitropia bisericei, sub controlul şi autoritatea Casei bisericii. Singurul drept ce-l are primarul este* de a desemnà un delegat al său, *care*

D) Alte atribuţiuni pur comunale aşa zise *Îndatoriri de cancelarie:*

a) *Verificarea cassei comunale* (art. 88). In calitatea sa de şef al administraţiunii comunale, primarul—sau, în lipsă, ajutorul de primar — are dreptul şi datoria de a verificà cel puţin odată pe lună starea cassei comunale, atât în privinţa veniturilor încassate, cât şi a cheltuelilor efectuate. El dresează—chiar pe jurnalul de cassă—un proces-verbal, prin care constată verificarea şi pe care-l supune consiliului comunal, la cea dintâiu întrunire, cu arătarea măsurilor ce ar fi de luat în caz când s'ar fi constatat neregularităţi.

b) Păstrarea arhivei, titlurilor şi documentelor comunei (art. 89). Ajutat de secretar şi notar, primarul e dator să privegheze la păstrarea acelor acte, luând măsuri ca să nu se înstrăineze sau să se nimicească. Dacă comuna posedă titluri şi documente istorice sau cari constată drepturile de proprietate ale comunei, e bine să le păstreze într'o casă de fier, ţinând el cheile şi fiind personal răspunzător pentru pierderea, sustragerea sau distrugerea actelor.

La intrarea în funcţiune primarul face un *inventar*

---

să prezideze alegerea unui epitrop, din partea enoriaşilor.

b) *In* şcoală *nu poate exercità nici o supraveghere asupra modului cum învăţătorii şi învăţătoarele îşi fac datoria, acest drept aparţinând ministerului instrucţiunii publice şi personalului de inspecţiune.*

c) *In privinţa* ospiciilor *şi* spitalelor *înfiinţate şi întreţinute de stat sau judeţ primarul nu e în drept să exercite nici o supraveghere: de asemenea nici asupra acelora cari aparţin Eforiei spitalelor civile şi Epitropiei Sf. Spiridon din Iaşi, acestea fiind puse sub controlul direct al ministerului de interne.*

Primarul ar puteà supravegheà cel mult: stabilimentele de binefacere, ospiciile şi spitalele înfiinţate prin acte de fundaţie sau statute de către particulari,

în dublu exemplar despre toate aceste acte și de întreaga avere mobilă și imobilă a comunei: unul se păstrează în arhiva primăriei, iar altul se încredințează fostului primar, sau familiei acestuia dacă el a încetat din viață[1]).

Inventarul acesta trebuie să conțină mențiunile din acela al predecesorului și modificările găsite. Poate că chiar ar fi bine să se încheie printr'un proces-verbal semnat de ambii primari—fostul și cel actual—notându-se obiectele scoase din uz și cele bune.

Apoi, el urmează să fie ținut în curent cu toate modificările ce se fac în averea comunei, trecându-se în ordinea cronologică a achiziționilor sau înstrăinărilor. (Vezi îndatorirea de a face inventar, prevăzută și în art. 77, § 1).

Aceeaș îndatorire o are și președintele comisiunii interimare.

a) Autorizațiunile pentru construcțiuni, etc. (art. 91). Prin acest articol e vorba de dreptul primarului de a eliberà autorizațiuni pentru construcțiuni, reconstrucțiuni, reparațiuni de clădiri și împrejmuiri, conform regulamentelor în vigoare[2]), însă numai în vatra satului — ceeace exclude autorizațiile pentru clădiri în afară de partea locuită a satului (alin. I).

In stațiunile balneare sau climaterice din comunele rurale autorizațiunile se dau de primar, cu apro-

---

independent dacă ele ar fi recunoscute ca persoane juridice și dacă s'ar fi creat sau nu avantaje pentru comună de ordin material sau moral.

Are drept integral de control și autoritate asupra așezămintelor create de comună cu fondurile ei sau a acelora subvenționate (L. Ionescu op. cit. p. 545).

1) *Alții cred că al doilea exemplar trebuie înaintat fie administratorului de plasă, fie prefecturii, ca mijloc de control.*

2) *Legea a înțeles să se refere la „Regulamentul pentru alinierea satelor și pentru construirea locuin-*

barea administratorului de plasă—conform unui regulament special întocmit de ministerul de interne (alin. II). Aceasta e o inovaţie a legii din 1908, foarte bună şi în deajuns de justificată.

Până acum ministerul nu a întocmit un asemenea regulament.

Termenul de rezolvare.—In toate cazurile, cererile de autorizaţiuni trebuie rezolvate cel mult în 15 zile dela prezentare şi nici o lucrare de asemenea natură nu se poate începe mai înainte de obţinerea autorizaţiei, sub pedeapsa unei amenzi până la 100 lei. Odată cu pronunţarea pedepsei, judecătorul de

---

ţelor ţărăneşti din 14 Iunie 1894", care servă de bază, şi regulamentelor comunale (Vezi acest reg. la „Legi şi regulamente speciale"). Prin acel regulament se prevede însă—în art. 3—că cererile pot fi verbale: iar art. 91 nu contrazice această dispoziţie.

Ar trebui să se pretindă cerere scrisă pentru următoarele motive:

a) *Nu îngreunează situaţia săteanului, fiind scutită de timbru;*

b) *Fiind cerere scrisă şi înregistrată, se poate controlà dacă ea se rezolvă în termenul prescris de alin. III al art. 91;*

c) *Dacă ar fi cerere verbală, n'ar rămâne nici o probă despre formalităţile prelinse de art. 3, 19, etc., din zisul regulament (întrunirea comisiei, constatările ei, avizul, etc.).*

Se poate formà un dosar special al autorizaţiunilor pentru construcţiuni, etc., compus din: a) *decizia consiliului comunal relativă la alegerea celor 2 locuitori fruntaşi ce fac parte din comisiune;* b) *cererile scrise, înregistrate;* c) *adresa de convocare a membrilor comisiei, cari vor semnà că au luat cunoştinţă;* d) *la ziua fixată, după ce comisia se pronunţă, primarul încheie un* proces-verbal.

Autorizarea se eliberează din registrul adhoc, *pe*

ocol poate[1]) hotărî şi dărâmarea lucrării făcute fără autorizare (alin. III).

Aliniere. La acordarea autorizaţiei trebuie să se ţie seamă de aliniere (alin. IV). Aci e vorba de alinierea stabilită prin regulamentul de edilitate pe baza planurilor de alinieri şi nivelment făcute de serviciul tehnic al judeţului şi în conformitate cu care locuitorii sunt îndatoraţi să aibă aşezate casele şi împrejmuirile curţilor.

Scutire de timbre şi taxe. Cererile de autorizare ale sătenilor, precum şi autorizările date de primar, sunt scutite de timbru şi orice alte taxe (alin. XI).

Autorizaţiile se liberează obişnuit dintr'o condică cu matcă.

Stabilimente şi locuinţe industriale. Autorizaţiunile pentru construcţiuni, reconstrucţiuni şi reparaţiuni de stabilimente şi locuinţe necesare întreprinderilor industriale se dau de către *Consiliul de igienă al judeţului* conform dispoziţiunilor prevăzute în legile şi regulamentele speciale (alin. V)[2]).

---

al cărui cotor se notează No. dosarului şi al procesului-verbal.

Din comisie face parte şi notarul, care dresează toate actele.

1) *Facultatea judecătorului de a* puteà *hotărî şi dărâmarea a fost introdusă pe cale de amendament, zicându-se că el va uzà de acest drept numai când lucrarea nu e conformă cu regulamentul în vigoare, iese din aliniere sau nu prezintă garanţii de soliditate şi ameninţă siguranţa publică (Desbateri Senat, pag. 602).*

2) *Vechea* lege sanitară—*în art. 143 şi 144—prevedeà anumite dispoziţiuni relative la înfiinţarea strămutarea şi igiena stabilimentelor industriale cari se cuprind şi în* regulamentul industriilor insalubre. *Noua lege sanitară nu mai menţine acele articole dar rămân în vigoare cele din regulamentul citat.*

Deciziunea consiliului asupra cererii de autorizare se comunică părții interesate în termen de 10

(Vezi acest regul. la „Legi și regulamente speciale"). Alte dispoziții mai sunt în: regulamentul pentru serviciul sanitar de județe *(art. 36 lit. e);* regulamentul pentru consiliul de igienă și salubritate publică *(art. 48)* și regulamentul pentru încurajarea industriei naționale *(art. 7). Nicăeri, însă, nu se arată că consiliile de igienă sunt chemate să dea autorizațiunile de cari se vorbește în alin. V al art. 91 din legea comunală rurală. Prin urmare, dreptul acesta îl au consiliile de igienă—cari n'au misiunea de a face acte de administrațiune—nu în virtutea legilor și regulamentelor speciale sanitare, ci pe baza legii comunale care le dă această atribuțiune.*

— Brutăriile fiind clasate printre industriile insalubre de clasa I, oricine poate înființă—conform art. 34 din regulamentul respectiv—un asemenea stabiliment, fiind obligat numai să înștiințeze pe primarul comunei care va raportă autorităților superioare. Prin urmare, este admisibilă cererea de a se construì un local de brutărie în curtea unei fabrici. cu obligațiunea însă ca localul să fie în condițiuni satisfăcătoare și ca pâinea fabricată, ca și materialele de fabricațiune, să fie supuse autorităților sanitare și comunale.

Cererea unei societăți de a i se dà autorizare să construiască o măcelărie-abator în curtea fabricei nu poate fi admisă, întrucât tăietoarele de vite pentru producerea de carne proaspătă fiind clasate printre industriile insalubre cl. III—conform art. 32 din citatul regulament—ele nu se pot stabilì decât numai la marginea extremă a satelor (C. A. P. Av. 77/912, B. I, p. 23).

— Pentru înființarea și strămutarea stabilimentelor insalubre de clasa II în comunele rurale, urmează să se ceară permisiunea administratorului de plasă, care

zile dela pronunțare, sub luare de dovadă (alin. VI[1]).

Dreptul de apel. In caz când cererea a fost respinsă sau modificată, partea interesată are dreptul să facă apel în contra deciziei consiliului la ministerul de interne (direcția serviciului sanitar), în termen de 15 zile (libere) dela comunicare (alin. VII[1]).

Acelaș drept de apel îl are și prefectul. Termenul de 15 zile în acest caz, însă se socotește dela pronunțarea deciziunii consiliului de igienă (alin. VIII).

Pronunțarea ministerului. Ministerul este dator să se pronunțe în termen de 15 zile, afară de cazul când e nevoie să se facă cercetări sau să se ceară relațiuni dela prefectură ori alte autorități: atunci termenul de pronunțare se prelungește cu 15 zile (alin IX).

Dacă ministerul nu se pronunță în termenele de mai sus, apelul este considerat admis și deciziunea consiliului de igienă anulată (alin. X).

d) Numirea și revocarea funcționarilor comunali. După art. 108, primarul are dreptul de a numi pe secretarul primăriei—acolo unde mijloacele bugetare ale comunii permit înființarea unei asemenea funcțiuni—și pe ceilalți funcționari comunali, precum și personalul de serviciu, afară de cazurile în cari legea sau regulamentele dispun altfel.

e) Prezentarea conturilor. Primarul este îndatorat—

---

va rezolva singur cererea și în cazuri dubioase va cere, prin intermediul prefecturii, avizul consiliului de igienă, conform art. 35 din regulamentul respectiv.

Autorizarea pentru instalarea unui depozit de cheresteà dată de consiliul de igienă fiind contrarie art. 35 citat, urmează a fi anulată de minister (Idem No. 597/913, B. II, p. 343).

1) *Termenul se socotește pe zile libere, conform rat. 236 din legea comunală rurală.*

Nu se spune, însă, aci prin ce autoritate se face comunicarea. Credem că prin primăria locală.

prin art. 168—să încheie şi să prezinte consiliului comunal în fiecare an, în sesiunea ordinară de Iunie —spre cercetare—socotelile veniturilor şi cheltuelilor comunei (conturile) pe exerciţiul trecut.

f) Semnarea corespondenţei primăriei. Conform art. 76 primarul fiind şeful administraţiunii comunale, toate actele, cari emană dela autoritatea comunală—independent dacă se prezintă sub formă de corespondenţă sau certificate eliberate părţilor interesate—ca să fie valabile, trebuie să poarte semnătura lui, iar pentru tot ce priveşte administrarea intereselor locale şi pentru lucrările de cancelarie ale primăriei, notarul este pus la dispoziţia autorităţii comunale—deci el va contrasemnà actele semnate de primar. Se excepteazà cazul când funcţionează şi un secretar al primăriei, căruia îi incumbă a îndeplini unele din atribuţiunile privitoare la administraţia comunală şi cu dreptul de contrasemnare—afară de cazurile în cari legea cere în mod formal contrasemnarea notarului.

Rezultă de aci că notarul nu are competenţa să semneze actele ce emană dela autoritatea comunală, ci numai să le contrasemneze—fiind răspunzător chiar, împreună cu primarul sau locţiitorul său, de tot ce iscăleşte (C. A. P. Av. 613/908, B. I. p. 256)[1].

390. Primarul ca ofiţer de poliţie judiciară. Una din principalele inovaţiuni ale legii din 1908, a fost desbrăcarea primarului, aproape în întregime, de calitatea de ofiţer de poliţie judiciară, recunoscută lui de legile comunale anterioare şi de legea procedurii penale, dela care art. 84 din noua lege comunală rurală derogă. In adevăr, prin acest articol se prevede că primarul este ofiţer de poliţie judiciară, numai în următoarele două cazuri: *a)* în materie de poliţie comunală (art. 81), când e chemat să constate contravenţiunile la

1) *Despre felul cum se face corespondenţa vom vorbì mai departe.*

ordonanţele sale; şi *b)* în cazurile prevăzute de legea pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase[1]). In afară de aceste cazuri, determinate de legea comunală, el încetează de a fi ofiţer al poliţiei judiciare şi auxiliar al parchetului, nemai având competenţa de a instrumentă nici din o-

1) *Iată cari sunt acele cazuri: a) a constată contravenţiile celor cari, fără a ţine cârciumă comunală, vând cu amănuntul băuturi spirtoase (art. 2 şi 3);* b) *a constată faptul când cârciumile, ce vând numai vin şi bere, vor fi vândut şi alcooluri, în care caz cârciuma se închide prin retragerea brevetului de licenţă, (art. 7, alin. III şi IV);* c) *a constată contravenţiile la acest articol şi la art. 8, relativ la ţinerea deschise a debitelor vremelnice din târguri, peste timpul cât durează târgul (art. 12);* d) *a constată contravenţiile cârciumarilor şi consumatorilor de băuturi, aplicând şi pedepsele ce-i cad în competenţă (art. 21);* e) *a constată când o cârciumă ţine băuturi alcoolice stricate sau amestecate cu substanţe vătămătoare sănătăţii (art. 25);* f) *a constată când cârciumarul va lăsă cârciuma lipsită de vin sau când va ţine ţuică artificială, ori vin artificial, făcut din stafide sau alte substanţe, ori băuturi conţinând substanţe vătămătoare, (art. 26);* g) *a denunţă judecătorului de ocol infracţiunile la art. 27, care prescrie că le este interzis cârciumarilor să deà consumatorilor băuturi pe datorie, ori în schimb de grâne, ouă, pasări sau orice alte produse ale economiei agricole sau casnice (art. 28);* h) *a constată contravenţiunile la art. 29 şi 30 şi să pronunţe amenda prescrisă de art. 31;* i) *a constată când, în zilele de alegeri, vreo cârciumă a stat deschisă, (art. 31);* j) *a constată contravenţiile şi a condamnà la amendă pe cel ce, fiind beat, se gâlceveşte sau se dedă la neorânduieli de orice fel, sau cade în drum (art. 33 şi 34).*

ficiu, nici după delegaţia ce i s'ar dà de administratorul plăşii sau de ministerul public. Sancţiunea nerespectării acestei dispoziţiuni este că: „procesele-verbale ce ar încheià în contra ei, sunt nule de drept" (art. 84, alin. I şi II).

Ca să se accentueze şi mai bine această decădere de drepturi, prin legea din 1 Aprilie 1910, se mai adaugă, la art. 84, un alineat nou (al III-lea), prin care se stabileşte că: *„toate atribuţiunile de poliţie judiciară*, conferite primarului, atât prin legi de drept comun, cât şi prin legi speciale şi regulamente—afară de acelea prevăzute prin alin. I de mai sus—*trec asupra jandarmului şef de post*".

Celelalte însărcinări cu caracter general—atribuite primarului, atât prin legile de drept comun, cât şi prin legile şi regulamentele speciale, în afară de cele enumerate prin art. 79, § II—au fost trecute pe seama notarului.

Ca consecinţă se consideră implicit abrogate — în ce priveşte pe primarul comunei rurale—dispoziţiunile din diferite legi şi regulamente[1]), cari îi conferea calitatea de ofiţer al poliţiei judiciare.

---

1) *Iată unele din aceste texte:*

a) *Toate articolele din procedura penală, în cari primarii sunt calificaţi ofiţeri de poliţie judiciară şi auxiliari ai ministerului public;*

b) *Art. 58 din codul silvic;*

c) *Art. 22 din legea pentru modificarea legii licenţelor;*

d) *Art. 53, 201 şi 250, alin. II din legea vămilor;*

e) *Art. 3, alin. II, § 3 şi art. 20 din legea poliţiei generale a statului;*

f) *Art. 28, lit. b din legea pentru aşezarea şi administrarea impozitului asupra băuturilor spirtoase;*

g) *Art. 37, lit. b din legea pentru aşezarea taxei asupra petroleului rafinat;*

h) *Art. 52 din legea judecătoriilor de ocoale;*

Excepție dela această abrogare face art. 43 din legea comunală rurală, care—după cum am văzut—dă drept primarului să aresteze pe turburătorii ședințelor consiliului comunal, dresând un proces-verbal, ce servă de mandat de arestare, și să-l trimeată apoi, împreună cu delicventul, înaintea judecătorilor competenți. Deci, primarul își mai menține competența de ofițer al poliției judiciare, când e vorba de a constată delictele săvârșite în sala și în timpul ședințelor consiliului comunal.

Agent de poliție. Prin alin. IV al art. 84, se prevede, însă, că „în caz de *flagrant delict*"[1]) și în lipsa oricărui agent al poliției judiciare[2]) și admi-

---

i) *Articolele relative din legea și regul. servitorilor;*

j) *Articolele relative din legea monopolurilor statului;*

k) *Idem, cele din legea poliției rurale, afară de dreptul de a face ispașe, care rămâne primarului, (art. 22, 30—42 din legea poliției rurale);*

l) *Idem, cele din legea pescuitului.*

Celelalte le vom vedeà la „Legi și regulamente speciale", Vol. II.

1) *Se numește astfel „delictul ce se comite acum, sau care de curând se comise. Se va socoti asemenea flagrant delict cazul când prevenitul este urmărit prin strigătul public și cazul când se găsesc asupra lui lucruri, arme, instrumente sau hârtii, cari dau prepus că el este autor sau complice, îndestul numai ca acestea să se fi petrecut aproape de locul și de timpul comiterii delictului" (art. 40 c. proc. penală).*

2) *Cuvântul „agent" e impropriu la poliția judiciară, care se exercită numai de* ofițeri și auxiliari ai ministerului public, *pecând agenții fac parte —împreună cu ofițerii—din cadrele poliției generale, considerată în însușirea de poliție administrativă sau preventivă.*

trative, primarul va anunţà imediat pe administratorul plăşii şi pe procurorul tribunalului, luând în acelaş timp măsuri spre a ţine la dispoziţia autorităţii[1]) pe făptuitori şi corpurile delictului". Acì, primarul nu face funcţiune de ofiţer al poliţiei judiciare — întrucât nu are competenţa de a instrumentà — ci îndeplineşte o însărcinare atribuită tuturor agenţilor poliţiei administrative, al căror rol în descoperirea tuturor infracţiunilor penale, este *de a informà imediat*, în scris sau verbal, pe ofiţerii de poliţie, despre orice infracţiune comisă, şi cu atât mai mult, în cazuri de flagrant delict. E de observat că primarul intervine numai când nu se află alt agent al poliţiei judiciare şi administrative; prin urmare, cu atât mai mult se va abţine de a lucrà când va fi de faţă un ofiţer de poliţie[2]).

---

1) *Adică la dispoziţia administratorului de plasă şi procurorului, pe cari i-a înştiinţat, sau a oricărui ofiţer de poliţie cu putere de a instrumentà.*

2) *Cerându-se deslegare asupra chestiunii: „dacă primarii rurali mai au calitatea de agenţi administrativi şi dacă, prin urmare, mai pot îndeplinì acte de procedură în materie penală, sau notificări de somaţiuni şi orice alte acte cari duc la executarea cărţilor de judecată în materie civilă, Consiliul administrativ—prin avizul 198/909, (B. II, p. 549)—a opinat în sens negativ, în ce priveşte primarii, şi că aceste însărcinări se pot îndeplinì, în mod valabil, de către administratorii de plăşi şi notari, cari au caracterul de agenţi administrativi —argumentând astfel: „Legea comunală rurală, consacrând principiul că primarul este reprezentantul intereselor comunale, şi determinând, în mod excepţional, însărcinările administrative, ce este chemat a îndeplinì, ca delegat al puterii centrale — cele din art. 77,—reese că el nu mai este competent a executà însărcinările ce nu-i sunt rezervate anume prin această lege, intenţiunea legiuitorului*

391. Dreptul de a pronunța pedepse. — Prin art. 52 din legea judecătoriilor de ocoale din 1907, se dă în competența judecătorului judecarea contestațiilor ce s'ar ivì în contra proceselor-verbale, prin cari administratorii de plăși, *primarii comunelor rurale* sau jandarmii, vor fi constatat și pedepsit contravențiile de simplă poliție—când contravenientul a fost prins asupra faptului constitutiv de contravențiune — și infracțiunile la: *a)* legea poliției rurale; *b)* legea asupra pescuitului; *c)* legea asupra poliției vânătoarei; și *d)* legea pentru învoelile agricole.

Legea comunală rurală — promulgată posterior zisei legi—n'a voit să mențină în întregime dreptul pentru primar de a aplicà pedepse pentru contravenții și infracțiuni la legile speciale menționate[1]);

---

fiind să lase, în grija reprezentantului legal al comunei, numai interesele publice, cari au un caracter pur local. Prin urmare, îndeplinirea actelor de procedură, mai ales în materie civilă, nereferindu-se la interese cu acest caracter, nu se poate susține că au rămas în domeniul activității primarului rural. De altfel, el, nici sub imperiul legilor anterioare comunale nu aveà calitatea de agent administrativ, neființd numit de guvern, nici salariat de stat—cerințe esențiale pentru a dà cuivà această calitate,—ci numai prin delegațiunea legii erà chemat, uneori, să îndeplinească, în cazuri limitate, acte de putere publică, de unde, însă, nu se puteà deduce calitatea de agent administrativ, înglobat în cadrele și ierarhia administrațiunii generale. Apoi, din economia legii comunale rurale, rezultă că atribuțiunile administrative, luate din competența primarului, au fost trecute asupra administratorului de plasă, care, în adevăr, e agent administrativ, putând fi secundat în îndeplinirea lor, de către notari, cari, deasemenea, întrunesc condițiunile unor agenți administrativi".

1) *Acest drept a rămas numai administratorilor*

şi în consecinţă, a dispus, prin art. 84 alin. IV—devenit alin. V la 1910—că, „primarul nu are dreptul să pronunţe pedepse pentru contravenţiuni şi diferite infracţiuni, a căror constatare este chemat să o facă, conform legii de faţă şi altor legi speciale, *exceptându-se cazurile prevăzute de legea pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase în comunele rurale*", şi cari sunt cele din art. 31, alin. I şi II; art. 33 şi 34, alin. I. Cu alte cuvinte, numai în cazurile vizate de aceste texte poate dà pedepse contravenienţilor.

392. Alţi ofiţeri de poliţie judiciară.—Plecând dela principiul stabilit în legea pentru organizarea comunelor urbane din 1894 (art. 60) şi în aceea a poliţiei comunale urbane din 1902, legiuitorul dela 1904 a prevăzut, prin alin. III şi IV, ale art. 81 din legea comunală rurală—în care se vorbeşte de dreptul primarului de a exercità poliţia comunală—că: „funcţionarii[1]) tehnici, sanitari şi veterinari,

---

de plăşi şi jandarmilor ofiţeri de poliţie (art 142 şi 197 din legea comunală rurală şi art. 62 din legea jandarmeriei rurale).

1) *Denumirea de „funcţionari" este prea generală, putând intrà în cadrul ei toţi funcţionarii de orice grad, cari fac parte din serviciul tehnic, sanitar sau veterinar. Intr'o strictă interpretare ar trebui să se înţeleagă prin* funcţionari tehnici: *conductorii, picherii, şefii de cantonieri şi cantonierii; prin* funcţionari sanitari: *agenţii sanitari şi vaccinatori; iar prin* funcţionarii veterinari: *revizorii de vite.*

Aceşti funcţionari, având legile lor organice, dispoziţiunile art. 85 trebuiau să figureze în ele şi în procedura penală, care se ocupă de toţi ofiţerii de poliţie judiciară.

De altă parte, este de observat că, prin art. 4 din legea de organizare a poliţiei generale a statului, sunt consideraţi ca „agenţi permanenţi de

desemnaţi de primar sau de inspectorul comunal, vor puteà şi ei constatà abaterile dela legi, regulamente şi ordonanţe speciale, privitoare la atribuţiunile lor", şi că „procesele-verbale dresate de aceşti funcţionari vor aveà în justiţie aceeaş tărie ca cele încheiate de *primar*".

Dispoziţiunile alin. III şi IV ale art. 81, au fost menţinute de legea din 1908—formând un nou art. 85—cu suprimarea cuvintelor: „desemnaţi de primar sau de inspectorul comunal", şi cu înlocuirea cuvântului: „primar" cu cuvintele: „ofiţeri de poliţie", aşà că, noul art. 85 are redacţiunea: „Funcţionarii tehnici, sanitari şi veterinari, vor puteà şi ei constată abaterile dela legi, regulamente şi ordonanţe speciale, privitoare la atribuţiunile lor. „Procesele-verbale dresate de aceşti funcţionari vor aveà, în justiţie, aceeaş tărie ca cele încheiate de ofiţerii de poliţie".

Din ştergerea cuvintelor de mai sus din alin. III, rezultă că funcţionarii aceştia n'au nevoie de vreo delegaţie specială din partea primarului, dreptul de constatare avându-l direct dela lege.

Rămâne numai a se ştì, dacă procesul-verbal de constatarea contravenţiei îl înaintează primăriei sau direct judecătorului de ocol. Credem că, întrucât competenţa le este mărginită în limita atribuţiunilor lor, ei pot trimite actele dresate, direct judecătorului ocolului în circumscripţiunea căruia s'a comis faptul.

Delegatul satului
(Art. 92—97)

393. Rolul delegatului.—După cum, pe lângă consiliul comunal este un organ de execuţiune: *pri-*

---

poliţie": cantonierii, şefii de echipă şi picherii căilor ferate; cantonierii şi şefii de cantonieri ai şoselelor statului şi judeţelor, precum şi cei telegrafo-poştali. (L. Ionescu, op. citat, p. 543).

marul, tot astfel şi sfatul sătesc are organul său de executare, şi precum primarul reprezintă comuna, *delegatul* este reprezentantul satului.

Deosebirea dintre primar şi delegat, însă, ca organe ale corpurilor deliberative, este că, pe când cel dintâiu: *execută*, aduce la îndeplinire în fapt hotărîrile consiliului comunal, delegatul se mărgineşte la rolul determinat de alin. I al art. 92: „de a apără interesele satului şi a susţine, înaintea consiliului comunal, încheierile sfatului sătesc", — rol mai mult pasiv, de oarece el participă la şedinţele consiliului numai cu vot consultativ.

Deşi prin acest alineat se atribuie delegatului —în mod generic— *apărarea intereselor satului*, el nu poate, însă, apără aceste interese înaintea justiţiei, întrucât satul, neavând personalitate juridică, nu poate stà în judecată,—drepturile şi interesele sale urmând a fi susţinute, în acest caz, de către primarul comunei de care ţine satul.

Singurele cazuri în cari delegatul poate apără —în înţeles administrativ—interesele satului său, sunt numai acelea prevăzute de legea comunală, şi anume: *a)* înaintea consiliului comunal, când acesta deliberează asupra chestiunilor, ce interesează, în special satul, şi când va fi chemat să se rostească asupra încheierilor sfatului; *b)* înaintea autorităţilor superioare, când sfatul va face apel în contra hotărîrilor consiliului comunal (art. 67); ori, când va atacà cu recurs la ministerul de interne, deciziunile prefecturii sau ale delegaţiei judeţene (art. 72 şi 164).

394. Condiţiuni.—Pentru a fi cinevà delegat al sfatului sătesc, se cer următoarele condiţiuni:

a) Să fie alegător al satului;

b) Să fie membru în sfatul satului;

c) Să aibă ştiinţă de carte; şi

d) Să fie *ales* delegat de către membrii sfatului.

Art. 92, prin alin. 1, după ce repetă dispoziţia din art. 17, că „fiecare sat are un delegat", adaugă

că acesta *se alege dintre membrii cu știință de carte ai sfatului sătesc*[1]).

Cu privire la condițiunea științei de carte, se poate întâmplă, (cazul s'a ivit la un sat din județul Olt), să nu se găsească în tot satul un ştiutor de carte, şi atunci e întrebarea: se poate admite, ca un alegător dintr'un alt sat să fie ales delegat în satul în chestiune? Ori, față de principiul că, alegerile de sfaturi se fac depe listele electorale ale fiecărui sat în parte şi, față de condițiunea că, cinevà, spre a fi ales delegat, trebuie mai întâiu să figureze ca membru în sfatul satului, rezultă că, la întrebarea de mai sus, răspundem negativ. In acest caz, satul rămâne fără delegat, şi, implicit şi fără sfat!

395. Avantaje.—Prin alin. II al art. 92, se prescrie că delegatul, va fi scutit—pentru serviciile ce aduce satului,—de zilele de prestație, fie în bani, fie în natură; la care trebuie să adăugăm şi scutirea de serviciul de pază de zi şi de noapte în comună, prevăzută de art. 134.

---

1) *Dacă, între membrii sfatului nu se află nici unul cu știință de carte, spre a fi ales delegat—cum prevede art. 92—este cazul a se dizolvà acel sfat, făcându-se aplicarea art. 15, combinat cu art. 21 din lege. (C. A. P. Av. 605/908; 767, 797, 802 din 1909, etc.).*

De asemenea, e loc la dizolvarea sfatului, pentru îndepărtare dela atribuțiuni, când membrii ce-l compun—cu toate ordinele repetate—nu voiesc a alege ca delegat, decât pe aceeaş persoană, care n'are cunoştință de carte, şi deci nu poate fi ales în această demnitate (Idem, 643, 674, 693/908, etc.).

Faptul însă, că delegatul nu are știință de carte, e de natură a face pe prefect să nu confirme alegerea lui în această demnitate, ca unul ce nu întruneşte condițiunea cerută de art. 92. (Av. 994 din 1909, etc.).

După art. 144, alin. II, el mai are dreptul la o remiză de 10% din amenzile încasate pentru vitele închise la oborul satului. (Vezi acel articol).

396. — Incompatibilități. In alin. III al art. 92 se prevede incompatibilitatea între funcțiunile de primar sau ajutor de primar și calitatea de delegat: „primarul și ajutorul nu pot fi delegați".

Incompatibilitățile — ca și incapacitățile — fiind de drept strict, dispoziținea aceasta nu se aplică și consilierilor comunali, adică un delegat de sfat poate fi, în acelaș timp, și membru în consiliul comunal; așa că, pe baza principiului de mai sus, putem zice că nu există incompatibilitate între mandatul de consilier comunal și calitatea de membru al sfatului (Av. C. A. P., 372, 411, 446, 540/908; 716/909, etc.).

De altă parte, nici delegatul, nici membrii sfatului nu sunt retribuiți de Stat, județ sau comună, așa că nu se poate susține că ei ar intră în prevederile art. 68 § 1 din legea pentru alegerea consiliilor comunale, după care nu pot fi *consilieri comunali* toți funcționarii și însărcinații, sub orice titlu și condițiune, retribuiți de stat, județ sau comună (Av. 540/908).

De acî rezultă că, din faptul că un delegat sau unii membrii ai sfatului sătesc au fost aleși consilieri comunali, nu se poate formulă motiv de casarea operațiunilor electorale (Av. 411/908).

Chestiunile acestea de incompatibilități — după cum am spus la art. 29 — se judecă de sfatul sătesc, prin analogie cu consiliul comunal, și cu drept de apel la delegația județeană (art. 24); așà încât, delegația, cu prilejul judecării unei contestații electorale, nu poate invalidà alegerea sfatului sătesc pe un motiv de incompatibilitate (Av. 446/908; 210/909; 281/913)[1]); precum este iarăș inad-

1) *Vezi și art. 100, relativ la confirmarea delegatului.*

nisibilă cererea făcută de o prefectură de a se revocă de ministerul de interne membrii sfaturilor sătești căzuți într'unul din cazurile de incapacitate sau incompatibilitate prevăzute de lege.

397. — **Participarea delegaților la ședințele consiliului comunal.** Ca o consecință a îndatoririi pusă de art. 92 delegatului sătesc de a susține înaintea consiliului comunal încheierile sfatului, art. 93 — după ce, în alin. I, repetă că delegații satelor ce compun comuna iau parte la ședințele consiliului comunal — impune primarului, în alin. II, obligația formală „de a convocă în scris pe delegații satelor la toate ședințele consiliului, atât în sesiunile ordinare, cât și în cele extraordinare" — și ei participă atunci numai *„cu vot consultativ"* (art. 93 alin. I și II).

Din faptul că legea face obligatorie convocarea delegaților la orice ședință — nu numai la acelea în cari se discută încheierile sfatului — și fiindcă le acordă, fără distincțiune, vot consultativ, credem că ei au dreptul să discute orice chestiune va fi la ordinea zilei, independent dacă ea se raportă sau nu la interesele speciale ale satului ce reprezintă fiecare delegat.

Sancțiune. Atât de mare preț pune legea pe participarea delegaților la ședințele consiliului comunal, încât nerespectarea acestei formalități are ca sancțiune *nulitatea* deliberațiunii consiliului — zice alin. II al art. 93, în partea sa finală[1]).

---

1) *Este de observat o nepotrivire între textul acestui articol—care prevede* nulitatea *deliberațiunilor ce ar fi luate fără ca delegații să fi fost convocați la ședințe — și acela al art. 48, care declară* anulabile *acele deliberațiuni. Această nepotrivire poate creă dificultăți în practică, de oarece— după cum am văzut la art. 47, 48 și 49—sunt multe deosebiri între deliberațiunile* nule de drept *și cele* anulabile. *Credem că deliberațiunile din art.*

In caz când s'a făcut convocarea și a delegaților sătești, consiliul comunal poate, în mod valabil, să ia deliberațiuni chiar în lipsa lor, dacă n'au răspuns la convocare.

Refuzul delegatului de a asistà la ședințele consiliului constituie, însă, un motiv de revocare (Av. 733/909).

398. — Atribuțiunile delegatului. Pot fi grupate în două categorii:

I. *Atribuțiuni cu putere proprie,* cari sunt:

1. Participarea la toate ședințele consiliului comunal cu vot consultativ, conform art. 93;

2. Ținerea cancelariei sfatului (art. 97), al cărei șef este, îndeplinind, în această calitate, funcțiunile secretarului primăriei și anume: *a)* înregistrează și rezolvă petițiunile și adresele ce primește dela primărie și alte autorități; *b)* ține registrele pentru nașteri și morți și redactează aceste acte de stare civilă; *c)* păstrează arhiva și îngrijește să nu se piardă sau înstrăineze actele din arhivă.

La intrarea în funcțiune a delegatului, alin. II

---

93 sunt „anulabile", prin aplicarea strictă a art. 48— în care se prevăd și acelea luate fără îndeplinirea dispoziției art. 93 alin. II. In acest sens s'a pronunțat și Cons. adm. — prin avizul 709/909, B. III, p. 910 — găsind legală procedarea prefecturii, care a anulat *deliberațiunea consiliului comunal, relativă la stabilirea unui străin în comună, pe motiv că nu au fost convocați și delegații sfaturilor sătești.*

Tot astfel a casat decizia delegației județene prin care se anulează deliberațiunea consiliului unei comune rurale — relativă la înființarea unor taxe — sub cuvânt că primarul n'a convocat la acea ședință și delegații satelor, când se constată că comuna nu se compunea decât din satul de reședință și un cătun, așa că — conform art. 17 din legea com. 1. — nu există delegat de sfat sătesc: 629/913.

al art. 97 prevede că se va încheià un inventar în dublu exemplar despre toate actele din arhivă: un exemplar îl păstrează delegatul, iar cel de al doilea se ține la cancelaria primăriei. Este bine ca în acest inventar să se treacă și averea sfatului, precum local, mobilier, etc.

II. *Atribuțiuni ca agent de execuțiune,* adică pe cari le îndeplinește în virtutea delegațiunilor date de autoritățile superioare și de primar. Astfel:

1. Execută „toate dispozițiunile luate de autoritățile superioare" (art. 94 alin. I) cu privire la chestiunile de interes general. Prescripțiunea aceasta este, însă, prea generică și contrazice principiul că delegatul este un auxiliar al primarului, cu dreptul, pentru acesta, de a-i delegà o parte din atribuțiunile sale proprii. Apoi, în nici un alt text al legii comunale nu se stabilesc relațiuni directe de serviciu între delegați și „autoritățile superioare"— organul de execuțiune pentru toate dispozițiunile luate de zisele autorități în afaceri comunale fiind primarul, ca reprezentant al întregei comune[1]).

2. Va cere, cel puțin odată pe săptămână, informațiuni dela preoții și învățătorii satelor și cătunelor despre starea sanitară a populațiunii — aceștia fiind datori să-l informeze de toate cazurile de boale despre cari ar aveà cunoștință — și apoi el e dator să înștiințeze pe primar, în caz

---

1) *Ca dovadă că atribuțiunea aceasta a delegatului este mai mult formală, cităm circulara de punerea în aplicare a legii de organizarea comunelor rurale din 1904, care nici nu o menționează, ci se mărginește a dà următoarea caracterizare funcțiunilor delegatului: „Rolul, însă, de căpetenie al delegatului sătesc rămâne acela* de a apărà interesele satului înaintea consiliului comunal, *după cum acela al sfatului este de a deliberà asupra tuturor chestiunilor ce interesează în deosebi satul".*

de epidemii sau epizootii, imediat şi înainte de întrunirea şfatului (art. 94 alin. II şi III)[1]).

3. Indeplineşte, *sub controlul şi supravegherea primarului,* însărcinările ce-i sunt date de acesta, conform art. 76 alin. II, (art. 94 alin. I)[2]).

---

1) *Oricât de utilă ar fi această dispoziţie, se consideră totuş jignitoare pentru prestigiul preoţilor şi învăţătorilor, cari, prin studiile şi poziţiunea lor socială, nu pot fi transformaţi în agenţi informatori ai delegatului, mai ales în chestiuni străine de îndatoririle lor profesionale. Dimpotrivă, când delegatul — care se găseşte permanent în contact cu populaţia satului—va află că s'a declarat o epidemie, ar trebui să informeze el pe învăţător spre a luă dispoziţiuni pentru suspendarea cursurilor şcoalei.*

2) *Asupra acestui alineat al art. 94 este de observat:*

a) *In art. 76 citat nu se precizează, însă, ce anume atribuţiuni poate „conferi" primarul delegatului sătesc, ci se mărgineşte a arătă că ele vor fi „în limitele însărcinărilor date primarului prin legi şi regulamente". Cu alte cuvinte, el poate delegă oricare din atribuţiunile sale, afară bineînţeles de acelea pe cari legea i le rezervă excluziv sieşi;*

b) Competenţa *delegatului fiind* teritorială, *el nu are cădere a execută însărcinările primarului — ca şi atribuţiile lui proprii—decât în cuprinsul satului ce reprezintă;*

c) *Acţiunea delegatului — cu privire la însărcinările ce i le va dă primarul — nu este absolut* liberă, *întrucât legea il pune „sub controlul şi supravegherea" primarului.*

d) *Din faptul că primarul îşi are atenţiunea îndreptată asupra modului cum delegatul execută însărcinările sale şi fiindcă orice delegaţiune este revocabilă, rezultă că primarul are rezervată puterea de a execută personal actul pentru care delegatul a*

4. Este ofițer de stare civilă în cazul prevăzut la art. 90 alin. V (art. 95). Am văzut că primarul poate numì ofițeri de stare civilă pe delegații sătești, însă numai pentru constatarea și înregistrarea cazurilor de *nașteri* și *moarte*.

Actele ce vor dresà delegații, în această calitate, vor fi contrasemnate de un membru al sfatului sătesc și, la finele fiecărui an, vor fi depuse la primărie (art. 90 alin. VI și VII).

In ultimul alineat (VIII) se impune formală îndatorire primarului și administratorului de plasă să exercite controlul și supravegherea lor imediată asupra îndeplinirii acestei însărcinări de către delegații sătești.

Delegații vor observà — ca și primarii — în privința actelor de naștere și moarte, toate rân-

---

primit o însărcinare. Aceasta reiese și din circulara ministrului de interne din 1 Maiu 1904, care ziceà: „Insărcinările ce primarul — în virtutea legii — poate dà delegaților sătești, nu-l descarcă de propria-i sarcină și răspundere a întregei administrațiuni comunale; delegații sunt chemați numai a-l ajutà, la trebuință, în îndeplinirea serviciului. De aceea, atât Dv. (prefectul), cât și inspectorii comunali (azi administratorii de plăși), veți fi cu cea mai întinsă luare aminte ca primarii, în cazul unor asemenea însărcinări, să nu le considere ca o descărcare a lor de sarcina și răspunderea administrațiunii în tot cuprinsul comunei".

e) *Deși legea omite a spune, credem că însărcinările ce dă primarul vor fi* speciale, *iar nu cu caracter de generalitate — raportându-se adică la plenitudinea atribuțiunilor primarului.*

f) *De asemenea e bine ca delegatul, când aduce la îndeplinire o însărcinare delegată, să facă totdeauna mențiune, în actul ce va încheià, despre acea delegațiune.*

duelile prescrise de codul civil și regulamentul special al actelor de stare civilă.

In ce privește căsătoria, ea nu se poate celebrà decât înaintea primarului sau a înlocuitorului său, în oficiul primăriei[1]).

399. — Înlocuirea delegatului. Când delegatul lipsește din comună pentru oricât de puțin timp sau când este demisionat, suspendat ori revocat, e înlocuit de un alt membru al sfatului sătesc, care însă trebuie să aibă cunoștință de carte (art. 96).

In caz de absență și suspendare, înlocuirea este provizorie, iar în celelalte cazuri se procede la alegerea altui delegat.

Legea a omis să prevadă și cazul de moarte:

---

1) *O întrebare: locuitorii dintr'un sat sau din cătunele cari aparțin de sat, pot să se adreseze deadreptul ofițerului stării civile dela primărie pentru actele de naștere sau de moarte, ce-i interesează? Legea nu rezolvă chestiunea. Dar, întrucât, în general, delegațiunea ce dă primarul ajutorului său, consilierilor comunali și delegaților sătești, nu-i ridică dreptul de a îndeplini însuș însărcinările ce poate delegà—în calitatea sa de șef al administrațiunii generale — și în al doilea rând, legea comunală rurală atribuind primarului calitatea de ofițer al stării civile pe tot teritoriul comunei, credem că primarul sau locțiitorul său poate primì și satisface, în mod valabil, cererile locuitorilor de prin sate și cătune de a constatà și înregistrà cazurile de nașteri și morți ce vor declarà.*

De altfel, dispoziținea din art. 90 — confirmată prin art. 95—este prescrisă în interesul locuitorilor din sate și cătune, în vederea depărtării acestora de reședința comunei; dacă, însă, locuitorii voiesc să vie la primărie pentru întocmirea actelor de cari au nevoie, cererea lor nu poate fi respinsă, și ofițerul stării civile dela primărie este competent a instrumentà.

când se va procede iarăş la alegerea unui nou delegat.

Când, însă—în urma demisiunii, revocării sau încetării din viaţă a delegatului—printre ceilalţi membrii ai sfatului nu va fi nici unul cu ştiinţă de carte, spre a fi ales delegat, e loc la dizolvarea sfatului pe baza art. 15 şi 21 din legea comunală rurală.

Dispoziţiuni comune[1])
(art. 98—106)

400. — Alegerea primarului, ajutorului şi delegatului. *Prezidarea şedinţei.* In caz când s'a ales un nou consiliu comunal sau sfat sătesc, după verificarea titlurilor şi instalare, sau chiar când, în cursul funcţionării lor, ar fi vacant postul de primar, ajutor sau delegat, se procedează la alegerea unui nou titular.

„Şedinţa în care se procede la alegerea primarului este prezidată de cel mai în vârstă consilier comunal, iar aceea în care se procede la alegerea delegatului sătesc, se va prezidà de cel mai în vârstă membru al sfatului" — zice art. 98 alin. I. Faţă cu termenii generali din acest alineat, se va aplicà dispoziţiunea aceasta atât în cazul când se constituie consiliul comunal sau sfatul satului în urma unei alegeri integrale, cât şi în cazul când în cursul funcţionării lor ar fi eventual vacant

1) *Deşi secţiunea III este intitulată „dispoziţiuni comune", cu privire la alegerea, confirmarea, durata, suspendarea, revocarea, demisiunile şi concediile primarului, ajutorului şi delegatului, totuş sunt deosebiri între unele formalităţi, după cum e vorba, de unul sau altul din ei.*

Art. 98—101 trebuià să figureze în Cap. II, unde se vorbeşte de constituirea autorităţii comunale şi a sfatului sătesc.

postul de primar sau de delegat. De aci rezultă că președintele de vârstă va prezidà consiliul comunal pentru alegerea unui primar, chiar când ar fi în funcțiune un ajutor de primar[1]).

Convocarea. „Pentru *orice* alegere de primar, ajutor sau delegat, convocarea membrilor consiliului comunal sau sfatului sătesc trebuie să conțină, sub pedeapsă de nulitate, mențiune specială despre alegerea ce are să se efectueze" (idem, alin. II). Din felul cum este redactat alin. II, rezultă că pentruca dispoziția ce cuprinde să-și aibă aplicațiune și în cazul când consiliul comunal sau sfatul satului sunt convocate pentru a se constituì—conform art. 24 și 29 l. com. rurală — urmează ca prefectul, în actul de convocare pe care-l face pentru constituirea acestor autorități, să menționeze și despre alegerea primarului sau a ajutorului, cum și a delegatului.

Am văzut că consiliul comunal se poate întrunì, în sesiunile ordinare de Ianuarie și Iunie, chiar fără convocare, când ea nu s'a făcut de primar, și atunci se ocupă cu toate chestiunile ce intră în atribuțiunile sale, fără a fi nevoie de o ordine de zi. Dar când se ivește o vacanță de primar sau ajutor, prin revocarea, demisiunea sau moartea titularului în cursul unei sesiuni ordinare, mai este nevoie de o convocare specială a consiliului pentru alegerea unui nou primar? Credem că nù, de oarece în acest caz consiliul fiind dejà convocat și putându-se ocupà cu orice chestiune, nu este nevoie nici de convocare specială, nici de mențiune despre alegerea primarului sau ajutorului, fiind exclusă ordinea de zi în sesiunile ordinare. Când, însă, vacanța este să se împlinească într'o sesiune extraordinară, convocarea va cuprinde și acea mențiune specială, întrucât chestiunile cu cari are să se ocupe con-

1) *Béquet, Traité de la commune, No. 515.*

siliul în asemenea sesiuni trebuiesc anume prevăzute în actul de convocare.

Sfatul satului, neavând sesiuni ordinare și extraordinare—putând fi convocat oridecâteori interesele satului ar cere, după cum prescrie art. 30—se va face totdeauna, în convocare, mențiune specială despre alegerea delegatului.

Modul de alegere. Pentruca consiliul comunal sau sfatul să poată procede la alegerea primarului, a ajutorului sau a delegatului, trebuie să fie față cel puțin jumătate plus unu — adică majoritatea absolută — din numărul membrilor ce compun consiliul sau sfatul, conform art. 40 din l. com. rurală. Prin urmare, dacă consiliul sau sfatul ar avea un efectiv mai mic decât majoritatea absolută, nu se poate procede la alegerea primarului, ajutorului sau a delegatului, urmând ca într'un asemenea caz să se avizeze la dizolvarea consiliului sau a sfatului, pe baza art. 15.

Alegerea se face obligatoriu prin *scrutin secret* și se proclamă ales cel ce va întruni majoritatea absolută a voturilor exprimate (art. 99 alin. I). Dacă la întâia votare nu s'a obținut acea majoritate, se procedează în aceeaș zi la a doua votare, când alegerea se face cu majoritate relativă (alin. II), adică se proclamă ales cel care a întrunit mai multe voturi.

In caz de paritate: când doi candidați au avut un număr egal de voturi, este proclamat ales cel mai în vârstă (alin. III).

După proclamarea alegerii sale, primarul ia imediat președinția consiliului.

Dacă va fi de ales și ajutorul, consiliul procede la alegerea lui sub președinția noului primar.

Ajutorul—ca și primarul — precum și delegatul intră în exercițiul funcțiunii lor îndată după alegere.

Rezultatul alegerii — primarului, ajutorului sau delegatului—se comunică de către primar, prin intermediul administrației plășii, prefectului județului

în 24 ore (alin. IV). Nu se poate susţine că dreptul acesta de comunicare aparţine notarului, deoarece—după alin. I al art. 100—primarul gerează provizoriu afacerile comunei până la confirmare şi el intră în exerciţiul funcţiunii sale din momentul alegerii.

Condiţiuni de eligibilitate. In ultimul alineat (al. V) din art. 99 se spune că, „nimeni nu poate fi primar dacă nu are un *domiciliu real de doi ani* în comună". După art. 2 din legea pentru alegerea consiliilor comunale, pentru ca cineva să fie ales membru în consiliul comunal, se cere condiţiunea—pretinsă oricărui alegător—de a avea domiciliul real sau o reşedinţă de 6 luni în comună, precum şi vârsta de 25 ani împliniţi, şi candidatul să nu intre în cazurile de incapacitate, ineligibilitate sau incompatibilitate prevăzute de art. 6, 7, 67—69 şi 71 din aceeaş lege.

Prin urmare, candidatul la postul de primar, ajutor sau delegat, trebuie să îndeplinească, pe lângă aceste condiţiuni—comune şi consilierilor comunali sau membrilor sfatului—şi condiţiunea esenţială a *ştiinţei de carte*, de care vorbesc art. 74 şi 92, iar primarul să mai aibă şi *domiciliul real* de 2 ani în comună[1]).

---

1) *Neîndeplinirea condiţiunii de domiciliu real — cerut oricărui alegător comunal de art. 2 din legea pentru alegerea consiliilor comunale şi primarului de art. 99 din legea comunală rurală—nu poate fi formulată ca motiv de natură a atrage casarea operaţiunilor electorale şi nici se poate invocà înaintea instanţei chemată a se rostì asupra contestaţiei sau recursului, întrucât, în primul caz, biuroul alegerii nu poate respinge dela vot pe alegătorii înscrişi în listele electorale, iar în al doilea caz, chestiunea interesează pe membrii consiliului, atunci când vor procede la alegerea primarului şi pe prefect, care va aveà să se rostească asupra confirmării acelei alegeri (C. A. P. Av. 367/908, B. II, p. 241).*

401.—Confirmarea. Legea noastră comunală — prin alin. I al art. 100—atribuie prefectului dreptul de confirmare a alegerii primarului, ajutorului şi delegatului sătesc[1]); iar, până la confirmare, ei gerează provizoriu—cei dintâiu—afacerile comunei şi delegatul pe ale satului.

Refuzul. In alineatul II se spune că prefectul „nu poate refuzà confirmarea decât dacă cel ales se va găsì într'unul din cazurile de incompatibilitate sau incapacitate, prevăzute de lege".

Luat acest text într'o strictă interpretare, se poate susţine că acì e vorba numai de incompatibilităţile şi incapacităţile cuprinse în legea comunală rurală, întrucât primarul şi ajutorul fiind validaţi consilieri comunali, se presupune că nu se găsesc, în momentul validării, în nici unul din cazurile prevăzute de legea pentru alegerea consiliilor comunale, ca incompatibilităţi sau incapacităţi.

In acest sistem, găsim un singur caz de incompatibilitate, acela prevăzut de alin. ultim al art. 92: *că primarul şi ajutorul de primar nu pot fi delegaţi de sfat*; iar ca incapacităţi: a) *neştiinţa de carte* (art. 74 şi 92 [2]) şi b) *revocarea*, adică ridicarea drep-

1) *In Franţa, alegerea primarului şi ajutorului se afişează în 24 ore dela data ei, la uşa primăriei şi tot în acest termen se comunică subprefectului. Orice alegător comunal şi prefectul pot cere nulitatea alegerii la consiliul de prefectură — ceeace e la noi delegaţia judeţeană — cu drept de apel la Consiliul de Stat.*

La noi numai prefectul are dreptul de confirmare, aşa că e casabilă — potrivit art. 74 şi 88 din legea cons. jud. — decizia dată de delegaţia judeţeară, fără competenţă, asupra alegerii unui delegat de sfat sătesc—sezisată fiind delegaţia pe cale de apel: Av. C. A. P. 281/913.

2) *Nu se admite cererea de revocare a unui primar pe motiv că n'are ştiinţă de carte, întrucât*

tului de a fi reales timp de un an primarului, ajutorului sau delegatului, ce a fost revocat (art. 104).

De asemenea se poate refuzà confirmarea lor în cazul arătat de alin. II al art. 98: când, adică, nu s'a făcut menţiune specială în actul de convocarea consiliului comunal sau sfatului sătesc despre alegerea ce urmà să se efectueze.

Cum de multe ori verificarea titlurilor de către consiliu sau sfat se face conform dorinţei fruntaşului listei alese şi deci cel vizat a fi primar sau delegat s'ar găsì în vreunul din cazurile de incapacitate sau incompatibilitate, totuş alegerea este validată, credem că trebuie să se ţie seamă la confirmare şi de incapacităţile din legea pentru alegerea consiliilor comunale[1]). Altfel, admiţându-se primul sis-

---

în virtutea art. 100, prefectul avea dreptul să nu încuviinţeze confirmarea lui în acea funcţiune, ca neîntrunind condiţiunea art. 74 (Av. 720/909; 434/912).

Faptul că un delegat sătesc—după alegerea sa—a părăsit satul, fiind învoit pe o moşie din altă comună, nu poate îndreptăţi prefectura să refuze confirmarea lui, acest drept avându-l numai pentru motive de incompatibilitate sau incapacitate, conform art. 100 din legea pentru organizarea comunelor rurale. Pentru fapta sa delegatul poate fi pasibil de pedeapsa revocării prevăzută de art. 102. Este inadmisibilă, prin urmare, cererea de dizolvarea sfatului sătesc bazată pe acest motiv şi pe faptul că printre ceilalţi membrii nu se găseşte nici un ştiutor de carte (C. A. P. Av. 694/909, B. II, p. 601).

1) *Aşà un primar care e cântăreţ la biserică, salariat de stat, nu poate fi confirmat. Dacă prefectura a trecut cu vederea această incompatibilitate şi în urmă se cere revocarea lui pe acest motiv, ministerul o poate respinge ca neintrând în prevederile art. 102 şi 103. Se poate, însă, ca consiliul să decidă escluderea lui sau să-l declare demisionat*

tem, se ajunge la rezultatul că în capul comunelor şi satelor vom avea oameni condamnaţi pentru diferite fapte infamante sau de aceia ale căror interese ar înrâuri mersul legal al administraţiunii şi interesele obşteşti—cum ar fi primarul, care este în acelaş timp arendaş în comună. In caz de confirmare, consiliul comunal poate, însă—în virtutea art. 24 din legea comunală rurală, combinat cu art. 68 din legea p. aleg. cons. com.—să decidă escluderea lui din consiliu şi atunci pierde de drept şi funcţiunea de primar.

Decizia prefectului. Alegerea unui primar, ajutor sau delegat, spre a fi definitivă, este supusă confirmării prefectului. Decizia prin care acesta confirmă sau infirmă alegerea, trebuie să fie *motivată*.

Comunicare. Această decizie se comunică ministerului de interne (art. 100 alin. III) care—în virtutea puterii sale discreţionare, faţă cu un act administrativ ce emană dela un subaltern al său—poate să reformeze din oficiu deciziunea prefectului, când constată că a fost luată cu violarea legii.

Faţă de consiliul comunal, sfatul sătului sau de cei interesaţi—primarul, ajutorul ori delegatul—decizia prefectului este însă *definitivă*, întrucât legea nu le acordă acestora nici o cale de atac împotriva ei[1]).

---

din mandatul de consilier comunal pe baza art. 68 şi 74 din l. p. aleg. cons. com. şi art. 24 din legea com. rurală (Av. 357/912).

1) *Se respinge, deci, ca* inadmisibil *recursul îndreptat în această privinţă la ministerul de interne, fie de cei interesaţi, fie de un locuitor din comună (Av. 835/910; 1514, 1593/911, 922/912; 889/913 şi 1018/914. Totuş, o deciziune dată de prefect, cu violarea legii, poate fi reformată* din oficiu *de către minister (Av. 321/909) sau anulată ca fiind contrarie art. 100, cum ar fi decizia de respingerea confirmării pe motiv că primarul e stăpânit de*

402.—Durata puterilor. După art. 101, „primarul, ajutorul și delegatul satului se aleg—ca și consiliul comunal—pe 4 ani", cari se socotesc din ziua alegerii lor.

Când un consiliu comunal sau sfat se găsește la începutul existenții sale—în caz de alegere integrală—textul art. 101 este exact, cu rezerva că și în acest caz durata puterilor primarului, ajutorului sau delegatului poate fi scurtată prin revocare sau chiar prin dizolvarea consiliului și sfatului.

Dacă, însă, alegerea are loc în intervalul celor 4 ani—cât durează mandatul consiliului ori al sfatului—și poate chiar în ultimul an al duratei legale, art. 101 este inexact, întrucât, odată ce consiliul comunal și-a sfârșit existența prin expirarea mandatului ce deținea dela corpul electoral, au încetat de drept și puterile primarului, ajutorului și delegatului.

Cu toate acestea—pe cale de excepțiune—ei continuă a-și îndeplini mai departe funcțiunile până ce se instalează noul consiliu comunal sau sfat sătesc ales (Vezi și art. 23).

In tot cazul, art. 101 trebuie înțeles în sensul că puterile lor durează atâta cât și mandatul consiliului sau sfatului, însă fără prejudițiul dreptului de suspendare și revocare, atribuit ministrului de interne de către art. 102.

403.—Incetarea funcțiunilor. Din cele de mai sus rezultă că poate să înceteze funcțiunile în cursul mandatului consiliului comunal sau al sfatului satului pentru cauze ce sunt personale primarului, ajutorului sau delegatului, precum: 1) anularea alegerii sau neconfirmarea; 2) pierderea condițiunilor

---

vițiul beției, care l-ar pune în imposibilitate de a face o bună administrație (Av. 922/912); sau pe motiv că în timpul când primarul a mai ocupat acea funcțiune a dovedit neglijență și rea credință (Av. 214/912).

necesare pentru a fi aleș în a ele funcțiuni; 3) demisiunea voluntară și 4) suspendarea și revocarea.

I. *Anularea alegerii.* Dacă alegerea este anulată, primarul, ajutorul sau delegatul—cari gerau provizoriu afacerile comunei și satului—încetează de a funcționă din momentul primirii comunicărei despre acea anulare de către prefectură.

II. *Pierderea cond țiunilor.* Primarul, care—printr'o cauză posterioară alegerii sale— nu mai întrunește condițiunile cerute pentru a fi ales în această funcțiune sau care se găsește în unul din cazurile de incompatibilitate prevăzute de art. 68, 69 și 71 din l. p. aleg. cons. com., trebuie să cedeze exercițiul funcțiunii sale, fie prin demisiune personală, fie că consiliul îl declară demisionat sau esclus pe baza art. 74 din citata lege și art. 24 din l. com. rurală.

Astfel, prima condițiune pentru a fi cineva primar sau ajutor este de a face parte din consiliul comunal. Indată ce el a pierdut acea calitate, prin căderea în vreunul din cazurile de nedemnitate, incapacitate sau incompatibilitate determinate de lege, pierde și funcțiunea de primar.

Acelaș lucru despre ajutorul de primar și delegat.

III. *Demisiunea voluntară.* Persoanele cari au primit funcțiuni comunale nu pot fi constrânse să le păstreze fără voia lor în toată perioada normală, ci pot să-și dea demisiunea.

Art. 105 din lege stabilește—prin alin. 1—principiul că, „primarul, ajutorul lui, delegatul satului consilierii comunali și membrii sfatului sătesc, își dau demisiunea prefectului județului".

Aci trebuie să distingem: *a)* demisiunea din funcțiunile de primar, ajutor și delegat sătesc și *b)* demisiunea consilierilor comunali și a membrilor sfatului din mandatul lor.

a) In ce privește *funcțiunile* menționate, fiecare e liber să demisioneze—trimețând demisia prefectului—atunci când afacerile sale personale sau in-

teresele de familie îl împiedecă de a-şi puteà îndeplini atribuţiunile impuse de lege şi în acest caz prefectul hotărăşte definitiv, aprobând sau respingând demisia. Această demisiune nu e considerată valabilă decât după ce a fost acceptată de prefect şi anume din momentul primirii de către cel interesat a ordinului de aprobare. Dar, până în momentul ce va fi definitivă, demisia poate fi retrasă de cel ce şi-a dat-o.

Ea trebuie dată în scris şi petiţia trebuie înregistrată. O demisiune verbală nu e valabilă.

După ce prefectul a primit demisia unui primar, ar săvârşì un exces de putere dacă l-ar autorizà să-şi reià funcţiunea, întrucât caracterul definitiv al demisiunii se opune la aceasta.

Un primar suspendat din funcţiune nu va puteà să-şi dea în mod valabil demisia; pe când un primar demisionat poate fi suspendat înainte ca demisia să rămâie definitivă[1]).

Demisionatul poate rămâne în serviciu până se alege un alt titular, sau predă imediat lucrările suplinitorului dacă este invitat la aceasta de către prefect şi când interesul public cere.

b) Când e vorba, însă, de *demisiunea din mandatul de consilier sau membru al sfatului sătesc*, este discuţie dacă ea se poate dà pentru orice motive şi dacă prefectul decide în ultima instanţă, faţă de principiul stabilit prin art. 34 din legea comunală: că mandatul de consilier comunal este o sarcină publică, dela care cel ales nu se poate demite decât pentru motivele anume determinate în acel text[2]).

---

1) *L. Morgand: La loi municipale, I, p. 548.*

2) *Chestiunea s'a desbătut înaintea Cons. adm. perm. cu prilejul cererii de dizolvare a consiliului comunei Rădăşeni, jud. Suceava, pe motiv de descomplectarea numărului legal de membrii prin demisionarea a cinci consilieri, ale căror demisiuni le-a*

în urma jurisprudenţii Consiliului administrativ, bazată pe textul art. 34 citat, un prefect nu mai poate primì demisiunea unui consilier pe alte motive decât cele prevăzute de lege; iar când se cere dizolvarea unui consiliu comunal rural pentru descomplectare, prin demisionarea majorităţii consilierilor, Consiliul examinează şi demisiunile lor spre a controlà dacă sunt date pentru motivele din art. 34. In caz contrariu, dizolvarea nu se admite (Vezi şi art. 15 la pag. 376—381).

IV. *Suspendarea şi revocarea.* Confirmarea pe care o primeşte primarul, ajutorul şi delegatul la

---

primit prefectul. Prefectul de Suceava susţinea că decizia dată de prefect asupra demisiunilor consilierilor are, în orice caz—faţă de textul art. 105—forţă executorie prin ea însăşi, întrucât e vorba de tutelă administrativă, care este de drept strict, şi deci autoritatea superioară nu poate intervenì spre a cenzură această decizie, în lipsa unui text de lege formal. Consiliul—prin avizele 42 şi 96/913—a opinat pe de o parte că atunci când prefectul lucrează ca autoritate administrativă şi exercită unele drepturi de putere publică—cum sunt cele relative la confirmarea şi suspendarea primarilor şi primirea demisiunii consilierilor, prevăzute de art. 100, 102 şi 105 — el îndeplineşte aceste atribuţiuni sub controlul ministrului de interne, care poate intervenì, pe baza acestui control ierarhic, atunci când actul prefectului ar fi ilegal, sau dat prin exces de putere, cum este o decizie de aprobarea unor demisiuni pe motiv de „interese familiare" sau „afaceri personale", şi să declare acel act nul; iar, pe de altă parte, că în materie de dizolvări de consilii comunale rurale, Consiliul este în drept să cerce ezeatât legalitatea actului pe care prefectul îşi sprijine cererea de dizolvare, cât şi dacă îngrădirile prevăzute prin art. 15 sunt respectate, iar avizul său este obligatoriu.

alegerea lor în aceste demnități nu are caracter perpetuu, ci ea mai poate fi retrasă—în afară de cazurile arătate—și prin suspendare sau revocare în condițiunile limitativ determinate prin art. 102. Aceste pedepse au de efect a pune imediat capăt puterilor titularilor și, după invitația prefectului, ei sunt datori a remite serviciul celor chemați să-i suplinească.

A. **Suspendarea.** In primul alineat al art. 102 se consacră dreptul prefectului de județ de a suspendà pe primar, ajutor sau delegat. Acest drept al reprezentantului puterii executive a fost recunoscut — cu privire la primar și ajutor — în toate legile comunale anterioare[1]).

Condițiuni.—Suspendarea este supusă următoarelor condițiuni:

a) Să fie pronunțată prin o *decisiune* a prefectului;

b) Decizia să fie *motivată;*

c) Suspendarea să nu treacă de *două luni* în cursul unui an.

Condițiunile dela litera *a* și *b* au fost introduse de legiuitorul din 1908, care—prin expunerea de motive—justifică astfel această modificare: „Primarii, încetând a fi funcționari ai administrației

---

1) *In Franța suspendarea primarului și a ajutorului se pronunță: pentru o lună de prefectul județului și pentru alte două luni de către ministrul de interne—în total deci nu poate dură mai mult de 3 luni.*

Inainte de a fi suspendat, cel interesat este chemat să dea explicațiuni scrise asupra faptelor ce i se impută. Mai mult, în contra deciziei de suspendare—care trebuie să fie motivată—are drept de recurs la Consiliul de Stat pentru exces de putere sau deturnare de puteri.

La noi nu există nici o cale de atac în contra deciziei de suspendare.

centrale, pentru a li se asigură mai multă stabilitate, în interesul administrației comunale, suspendarea lor nu se va mai face ca până acum: printr'un simplu ordin prefectorial, ci prin *deciziune motivată* și *numai din considerațiuni referitoare la serviciu*".

Termenul. După legea comunală din 1864, primarul și ajutorul puteau fi suspendați pe un timp nedeterminat; legea actuală, însă—ca și acelea din 1887 și 1904—limitează suspendările la cel mult două luni în cursul unui an.

Termenul de suspendare poate fi de una sau mai multe zile, după gravitatea faptului de care s'a făcut vinovat primarul, ajutorul sau delegatul.

Calcularea lui. Legea nu determină de când începe să se calculeze anul înăuntrul căruia termenul de suspendare nu trebuie să treacă de două luni.

Cerându-se avizul Consiliului administrativ dacă anul trebuie socotit: dela Ianuarie al fiecărui an, dela data confirmării în funcțiune a primarului, ajutorului sau delegatului sătesc sau dela data când li s'a aplicat suspendarea, s'a dat avizul 733/914, după care *termenul de un an,*—de care se vorbește în alin. II al art. 102—*trebuie calculat din ziua de când pedeapsa suspendării a fost aplicată.* Argumentele sunt: *a)* termenul de un an prevăzut de art. 104—cu privire la ridicarea dreptului de realegere a unui primar revocat — curgând dela data aplicării revocării, și la suspendare va fi acelaș criteriu, rațiunea legii fiind aceaș; *b)* dacă s'ar calculă anul de calendar—ce începe cu 1 Ianuarie—s'ar ajunge la rezultatul că în cazurile cele mai frecvente—adică atunci când confirmarea se face în cursul, iar nu la începutul anului—după ce prefectul ar fi uzat de dreptul său de suspendare până la limita de două luni, ar puteà la 1 Ianuarie următor să aplice din nou această pedeapsă—ceeace este contrariu textului de lege sus citat.

Prelungirea termenului. Cum, însă, în cazul când primarii, ajutorii sau delegații sunt dați judecății,

prefecturile primesc dese interveniri pentru suspendarea lor din funcțiune pentru acest motiv și pentrucă cercetările justiției de cele mai multe ori nu se termină în două luni — în interesul bunului mers al acelor cercetări—s'a cerut prelungirea termenului de suspendare peste cele două luni, până la terminarea instrucțiunii.

Supunându-se și această chestiune Consiliului administrativ, acesta—prin avizul 1362/914—a opinat că *suspendarea nu poate, în nici un caz, să treacă de două luni în cursul unui an* și că primarul, ajutorul sau delegatul sătesc, care abuzează de funcțiunea ce ocupă și îngreunează cercetările justiției, poate fi revocat din funcțiune. Argumentele sunt: că dispoziționea din art. 102, relativă la suspendare, fiind de strictă interpretare, oricare ar fi motivul pentru care se cere suspendarea, ea nu poate trece limita de două luni fixată de lege; că, de altă parte, dacă ei abuzează de funcțiunea ce ocupă pentru a îngreuia cercetările justiției, săvârșesc o abatere gravă dela datorie, de natură a motivà revocarea.

Caracterul suspendării, este al unei pedepse disciplinare care se aplică pentru primele abateri dela atribuțiuni, ori spre a asigurà mersul unei anchete administrative sau judecătorești, în care este amestecat primarul, ajutorul sau delegatul; ori, când sunt dați judecății.

Motivele.—In privința motivelor pe cari s'ar sprijini suspendarea, prefectul are un suveran drept de apreciere[1]).

---

1) *In discuțiunea pe articole a legii, art. 102 a fost criticat tocmai pe motivul că nu se precizează cazurile când primarul, ajutorul și delegatul—acești funcționari electivi — pot fi suspendați, cum se face pentru revocarea lor și a notarilor—funcționari numiți—și în acest chip se lasă prea mare latitudine prefectului, ca pentru orice motiv să poată*

In mod obişnuit, suspendarea trebuie să se dea pentru primele abateri dela îndatoriri, cari n'au caracter grav, ci sunt mai mult consecinţele unei neglijenţe sau a necunoştinţei legilor. Aşa, poate fi suspendat: primarul care a încassat taxele dela oborul de gloabă şi nu le-a vărsat imediat perceptorului, contravenind astfel dispoziţiunilor art. 144

---

aplică pedeapsa suspendării. Pentru a se înlătură răul, s'a propus următorul amendament:

„Primarul, ajutorul şi delegatul satului vor puteà fi suspendaţi de prefect pentru următoarele motive:

1. Pentru neexecutarea măsurilor privitoare la igienă, la edilitate şi poliţie comunală;

2. Pentru viţii şi compromiterea demnităţii lui;

3. Pentru neîndeplinirea obligaţiunilor impuse prin legi şi regulamente.

„Suspendarea nu va aveà loc decât în urma a două avertismente: unul scris, altul verbal şi public, afară de cazurile când legea dispune altfel.

„Menţiune despre aceasta se va face în registrul de inspecţiuni, două luni dela reintegrare.

„In urma suspendării, ei pot fi revocaţi de minister în urma avizului conform al consiliului superior permanent.

„Ei pot fi de asemenea revocaţi şi pentru abaterile prevăzute de art. 104, 105, 106 şi 107 din legea pentru învoelile agricole".

Ministrul de interne a cerut respingerea amendamentului sub cuvânt că e bine ca, în cazuri excepţionale, autoritatea superioară să fie în drept a luà o măsură de suspendare sau revocare, deoarece primarul—cu dreptul său de iniţiativă—poate face şi mult bine, dar şi mult rău. Amendamentul a fost respins.

Prin circulara No. 16728 din 23 August 1908, ministrul de interne recomandă prefecţilor să nu pronunţe suspendarea decât în urma unei anchete a administratorului de plasă respectiv.

l. com. rurală; cel care îndeamnă pe locuitori să nu plă ească amenzile pronunţate de jandarmi; care a permis unui nedebitant să vânză băuturi spirtoase, contrar legii monopolului cârciumilor; care a ultrajat pe jandarmul şef de post; a luat mită sau şi-a însuşit din taxele comunale sau bani destinaţi la o anumită cheltueală; s'a făcut vinovat de bătăi şi scandaluri; a lipsit dela primărie fără permisiune; a refuzat să întocmească inventariul de averea comunii; a comis nereguli în registrele primăriei şi în actele de stare civilă; n'a executat unele ordine; n'a convocat pe preoţi şi învăţători la şedinţele consiliului când s'au discutat chestiuni relative la şcoală şi biserică; a contravenit la legea monopolului vânzării băuturilor spirtoase; care s'a făcut vinovat de neglijenţă în serviciu; are purtări rele cu săteni şi e insubordonat faţă de şefii săi ierarhici; a dat autorizaţiuni de construcţii fără a se respectă dispoziţiunile regulamentului pentru alinierea satelor; a întocmit cu rea credinţă tabloul de străjuire, omiţând pe unii locuitori; nu a stăruit pentru încassarea veniturilor comunale şi nu controlează pe consilierii însărcinaţi cu încassarea taxelor dela oborul de gloabă; n'a convocat consiliul pentru luarea măsurilor de combaterea epidemiilor şi epizootiilor; a vizat bilete de vânzare de vite fără a încassă taxe; n'a procurat la timp mobilierul primăriei; a făcut un denunţ falş în contra notarului; lipseşte din comună fără permisiune şi neglijează serviciul din cauza intereselor sale particulare, etc.

De asemenea, se poate încuviinţă suspendarea când primarul, ajutorul sau delegatul sunt daţi judecăţii pentru crime sau delicte, aceasta pentruca la cercetările ce se fac, ei să nu poată influenţă—cu autoritatea funcţiunii lor—pe martorii ce urmează a fi ascultaţi în cauză[1]). Dacă rezultatul acţiunii le

1) *Când însă un primar, dat judecăţii pentru fals în acte publice, caută pe toate căile să impiedece*

este favorabil, fiecare își reià postul; iar daeă instanța judecătorească pronunță o pedeapsă din care să rezulte că acești funcționari s'au făcut vinovați de vreunul din delictele prevăzute de art. 6 și 7 din legea pentru alegerea consiliilor comunale sau de o crimă, este cazul să se aplice și pedeapsa disciplinară a revocării, care poate fi hotărîtă de minister—în urma avizului cons. adm. pentru primar—sau poate rezultà de drept din faptul escluderii din consiliul comunal a primarului sau ajutorului nedemn, incapabil sau aflat în vreunul din cazurile de incompatibilitate, determinate de lege.

Momentul aplicării. Suspendarea se poate aplicà primarului, ajutorului și delegatului chiar când au demisionat, însă numai dacă demisia nu a fost încă primită; precum, iarăș, dacă unul din ei este suspendat, nu-și poate dà în mod valabil demisiunea[1]).

Caracterul deciziei. In contra deciziei prin care prefectul pronunță suspendarea, legea noastră—spre deosebire de cea franceză—nu acordă celui interesat drept de recurs; ea este deci definitivă și executorie de îndată ce a fost pronunțată. Orice recurs, îndreptat la minister în contra unei asemenea deciziuni, se respinge ca inadmisibil (Av. 658, 1117 din 1914).

Amendarea. In afară de suspendare și revocare, legea nu prevede pentru primar, ajutor și delegatul sătesc, alte pedepse, ca: avertismentul și amendarea—prescrise prin art. 125 pentru notar.

In lipsa unui text formal de lege, s'a pus în-

---

terminarea instrucțiunii în scopul de a puteà figurà în consiliul comunal și a zădărnicì bunul mers al administrațiunii comunale, ministerul—independent de rezultatul acțiunii penale—îl poate revocà din funcțiune: Av. C. A. P. 409/911.

1) *L. Morgand: La loi municipale, I, No. 702 și 662.*

trebarea: dacă un primar poate fi amendat, de oarece, în majoritatea cazurilor, e mai preferabilă amendarea—care e mai efectivă—decât suspendarea: prin amendare nu numai că primarul pierde o parte din salariu, dar e obligat să-şi facă serviciul; pe când pedeapsa suspendării le convine multora spre a nu-l face, şi pentrucă nici nu pierde leafa pe acel timp. Şi, în legătură cu aceasta, mai este o chestiune: dacă, în timpul suspendării, primarul pierde şi salariul.

S'a cerut de unele prefecturi să se acorde prefectului dreptul de a amendà pe primari, altele au susţinut că administratorul să poată dà această pedeapsă.

În urma avizului Cons. adm. No. 1332/914, ministerul de interne—prin circulara No. 38792 din 17 Decembrie 1914—a pus în vedere prefecţilor de judeţe că pedeapsa amendării nu se poate aplicà primarilor comunelor rurale şi nici altă pedeapsă, în afară de acelea prevăzute de lege[1]).

Suspendarea din oficiu. Se mai poate pune chestiunea: dacă ministrul de interne poate să pronunţe din oficiu suspendarea primarului, ajutorului sau delegatului.

Intr'o strictă interpretare a legii—care atribuie dreptul suspendării exclusiv prefectului—se poate susţine că ministrul de interne, deşi e şeful lui ierarhic, nu poate îndeplinì o atribuţiune conferită de lege personal prefectului, cu atât mai mult cu cât acea atribuţiune iese din cadrul materiilor de administraţiune propriu zisă, în care, desigur, şeful suprem

---

1) *Cu toate acestea, în judeţul Ilfov se aplică primarilor şi ajutorilor suspendarea cu pierderea salariului pe timpul suspendării, dându-li-se, în acelaş timp, şi avertismentul că vor fi revocaţi la o nouă abatere; cu alte cuvinte: trei pedepse deodată, ceeace este în contradicţie cu dispoziţiunile art. 102.*

al administrațiunii are puterea să intervie în mod hotărîtor[1]).

Efectele suspendării. Ea nu atrage nici o neeligibilitate: primarul, ajutorul sau delegatul reintră în exercițiul deplin al funcțiunii sale după ridicarea sau expirarea pedepsei.

Ridicarea pedepsei. Incontestabil că prefectul are dreptul de a ridică suspendarea înainte chiar de expirarea termenului pentru care a fost rostită — aceasta mai cu seamă când e constatat că nu cu bună știință sau rea intenție primarul, ajutorul ori delegatul a săvârșit faptul pentru care a fost pedepsit.

Avizul Consiliului administrativ. Este de observat că în privința suspendării legea nu prevede „avizul Consiliului administrativ"—cum îl cere la revocare, prin alin. V al art. 102; așa că, din acest punct de vedere, dreptul de suspendare este cu totul lăsat la aprecierea prefectului. Singura garanție a exercitării lui în marginele legei este „motivarea deciziei" pretinsă de alin. I, deși chiar această garanție e platonică față de lipsa unui text de lege care să dea drept părții interesate să atace decizia prefectului dată cu călcarea legii sau din spirit de persecuțiune politică, etc.

Explicarea dată de ministrul de interne cu privire la lipsa „avizului" este că autoritatea centrală să fie stăpână a luă *imediat* o astfel de măsură împotriva

---

1) Leon Béquet—*în Traité de la commune, No. 693—susține afirmativa, sub cuvânt că azi fiind vorba de administrațiune, iar nu de jurisdicțiune, prefectul când pronunță suspendarea este reprezentantul ministrului; prin urmare, decizia ministerială, care ar lovi direct pe un primar în limitele legale, este inatacabilă din acest punct de vedere. Totuș, el adaugă. „regula respectului atribuțiunilor, căreia autoritățile superioare trebuie să i se supună, nu va lăsa să se producă niciodată o asemenea ipoteză".*

primarului, care s'a abătut dela atribuțiunile lui sau a abuzat de dreptul de inițiativă acordat de lege.

B. **Revocarea.** După legea comunală din 1864, revocarea primarului și a ajutorului în comunele—urbane sau rurale—cu mai puțin de 3.000 locuitori se pronunță de ministrul de interne; iar în celelalte comune, de către Domn.

Legea din 1887 prevedeà că revocarea primarului și a ajutorului din comunele rurale se pronunță de către prefect cu avizul comitetului permanent (în urmă devenit delegație județeană). In caz de neunire decideà ministrul de interne.

Legile din 1904 și 1908 atribuie ministrului de interne dreptul de revocare, atât pentru primar și ajutor, cât și pentru delegatul sătesc[1]).

Origină și caracter. Când am discutat art. 77 și 79 ale legii comunale rurale, am văzut că primarul îndeplinește acte de gestiune sub „privegherea autorității superioare" și funcțiuni de autoritate sau de interes general sub „autoritatea administrațiunii superioare". Ca sancțiune a dreptului de *control* și *autoritate*, rezervate puterii executive, art. 102 învestește pe ministrul de interne cu dreptul de a revocà din funcțiune pe primar, ajutor și pe delegatul sătesc.

Dreptul de revocare decurge din puterea tutelară

---

1) *In Franța, revocarea primarului și a ajutoarelor sale se face prin decret dat de președintele Republicei asupra propunerii ministrului de interne. Ca și la suspendare, funcționarul învinovățit—în afară de cazul când a fost suspendat pentru aceleași fapte—este invitat să dea explicațiuni; de unde rezultă pentru el o îndoită garanție:* a) *obligația pentru administrație de a motivà decretul, și* b) *dreptul lui de recurs la Consiliul de Stat.*

ce exercită Statul asupra comunelor, ca în genere asupra tuturor persoanelor administrative[1]).

Dispoziţiunea aceasta a legii se explică prin aceea că primarul—ajutorul sau delegatul—la alegerea sa în această funcţiune primind confirmarea dela puterea publică, acea confirmare poate fi retrasă în condiţiunile limitativ determinate prin art. 102 citat (C. A. P. Av. 611/912, B. III, p. 556).

In tot cazul, revocarea—ca şi suspendarea—are caracterul unei pedepse disciplinare.

De aceea, în principiu, revocarea fiind o pedeapsă extremă, trebuie să urmeze numai după ce, în urma primelor abateri dela datorie, un primar fiind mai întâiu suspendat—cel puţin odată— a persistat totuş să-şi neglijeze atribuţiunile[2]).

Ea trebuie aplicată la timp, adică după ce s'a săvârşit faptul şi constatat vinovăţia primarului, ajutorului sau delegatului, iar nu după o trecere îndelungată de timp, când pedeapsa nu mai poate avea efectul dorit.

Motivele. Revocarea nu este lăsată la discreţia ministrului de interne, ci legea limitează cazurile în cari se poate pronunţă; cu alte cuvinte, determină *motivele* cari o legitimează şi apoi statorniceşte *condiţiunile* sau *modalitatea actului de revocare.*

I. — *Cazurile de revocare.* Prin alin. III al art. 102 se prescrie—ca şi în legea comunală din 1904—că primarul, ajutorul şi delegatul sătesc, pot fi revocaţi pentru următoarele motive: *„abateri grave dela datorie* sau *dacă actele lor ar fi de natură a*

1) Felix Moreau—*în Droit Administratif, No. 105—consideră suspendarea, revocarea şi dizolvarea ca acte de* control represiv; *iar* H. Berthélemy—*în Traité élémentaire de droit administratif, p. 90—le consideră ca acte de* control administrativ.

2) *Faptul că un primar suspendat continuă să gereze afacerile comunei constituie motiv de revocare (Idem 615/913).*

turbură ordinea publică; ori *ar compromite interesele comunei sau ale satului*"; iar, în alin. IV, că ei vor fi de asemenea revocați pentru *abaterile prevăzute de art. 104, 105 și 107 din legea pentru învoielile agricole* (motive de revocare adăugate prin legea dela 1908).

1. *Abateri grave dela datorie.* Cel mai frecvent caz de revocare este când primarul, ajutorul sau delegatul sătesc comit astfel de abateri.

Asupra acestui caz avem de observat:

a) Abaterile dela datorie nu constituiesc un motiv legal de revocare decât dacă sunt de o gravitate destul de afirmată și dovedită, atât prin natura, cât și prin consecințele lor. Se înțelege că, în această privință, ministrul de interne are un suveran drept de apreciere;

b) Cuvântul „datorie" nefiind bine precizat în lege, poate fi luat atât în înțeles de *datorie profesională* sau *administrativă*, cât și de *datorie morală* ori *socială*. Prin urmare, un primar, ajutor sau delegat sătesc, poate fi revocat nu numai pentru abaterile dela datorie sau obligațiunile prescrise prin legi, regulamente, ordine și instrucțiuni emanate dela șefii ierarhici, dar și: pentru purtare rea în viața socială, pentru acte imorale, pentru infracțiuni penale și, în genere, pentru orice fapte cari ating demnitatea de om și funcționar public. Fapte de asemenea natură ridică unui primar prestigiul necesar funcțiunii ce ocupă, îi compromit demnitatea și îl fac nedemn de a mai figură chiar ca membru în consiliul comunal, așà că, în aceste cazuri, consiliul comunal poate pronunță excluderea lui din calitatea de consilier și atunci, implicit, pierde și funcțiunea de primar[1]). Acelaș lucru despre aju-

[1]) *Ministerul de interne a admis revocarea pentru diferite condamnațiuni suferite de primar, ajutor sau delegat, precum: abuz de încredere, delapidare de bani publici, furt, crimă, atentat la pudoare, etc.;*

torul de primar și delegatul satului, pe care-l esclude sfatul. In acest sens consideră și Consiliul Administrativ permanent *datoria* la care se referă legea.

1⁰. Iată câteva din avizele Consiliului Administrativ relative la revocări, cu motive cari constituiesc *abateri dela datorie:*

Abuz de autoritate: 128/909; 904, 945/910; 1243, 1248, 1287/911;

în unele deciziuni s'a zis ca prefectul județului să invite consiliul comunal să ia măsuri pentru escluderea lui din calitatea de consilier; în altele, că nu se poate admite revocarea pentru motive de incapacitatte sau nedemnitate, cât timp primarul nu a fost exclus din consiliu, conform art. 24 din legea comunală rurală combinat cu art. 6 și 7 din legea pentru alegerea consiliilor comunale, și în fine, după jurisprudența mai recentă, este suficientă excluderea din sânul consiliului sau declararea ca demisionat pe baza art. 74 din legea pentru alegerea consiliilor comunale, pentru ca primarul să piardă și funcțiunea; așa încât, în asemenea cazuri, ministerul, prin deciziunea sa, nu mai pronunță revocarea, ci obligă pe prefectul județului să dispue convocarea consiliului comunal, spre a se pronunță în cauză (Vezi și Av. Cons. 129, 287/914).

Tot așa, în ce privește incompatibilitățile prevăzute de art. 68, 69 și 70 din legea pentru alegerea consiliilor comunale, când consiliul comunal este îndatorat să excludă sau să declare demisionat pe primarul sau ajutorul de primar aflat în unul din acele cazuri.

Faptul, însă, că un primar face comerț cu cereale, nu poate constitui motiv de escludere din consiliu; dar, când abuzează de autoritatea sa—silind pe locuitori să-i vânză numai lui productele—se face vinovat de abateri grave dela datorie, de natură a atrage revocarea. (Ord. ministerului No. 38854/914).

Abuz de autoritate și îndemnarea locuitorilor să se opună cu forța la ridicarea unor lemne ale unui proprietar: 936/911;
Abuz de putere: 655/912, 1000/913;
Abuz la împărțirea locurilor de semănat din izlazul comunal: 680, 1027/913;
Abuzuri prin luare de alimente dela locuitori în timpul mobilizării: 932, 993, 1115/913;
Acordare de autorizațiuni de construcție fără a ține seamă de regulamentul de aliniere: 1670/911; 67, 382, 390/912; 46/913; 284/914;
Acordare de autorizațiuni de construcțiuni pe un teren al comunei: 699/912, 293/913;
Acte de nepietate într'o biserică (petrecere cu lăutari): 603/910;
Afungarea de martori favorabili statului dela o consolidare de terenuri petrolifere: 286/909;
Amendarea unor locuitori din spirit de răsbunare: 268/912;
Angajare de sergenți rurali, fără să existe regulament de pază: 240/914;
Arbitrarie ate: 592/909;
Arendarea, cu rea credință, a unor terenuri, proprietatea comunei: 788/910; 1031/912;
Arendarea oborului comunal fără licitație: 911/910;
Arestare ilegală: 1455/911;
Asociere cu cârciumarii din localitate și neaplicarea legii pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase: 1626/911;
Autentificare de contracte de împrumut la creditul agricol, cu arătări false: 575/910;
Autentificarea ilegală și antidatarea unui act de vânzare: 544/909;
Contractarea unui împrumut al comunei fără aprobarea autorității superioare: 788/910;
Contravenient la legea cârciumilor: 269, 284, 776, 787/910; 630, 1031/911;
Contravenient la legea pentru desființarea accizelor și înființarea fondului comunal: 904/910;

Contravenient la legea timbrului: 584/911;
Cotropirea zăvoiului, proprietatea comunii, şi dosirea unor acte de delimitare: 382/912;
Cultivarea unei porţiuni din cimitir: 316/908; sau din islazul comunal: 235/912;
Cumpărare de vite fără bilete de proprietate şi vânzare; frustarea comunei: 14/913;
Darea în întreprindere a construirii localului de şcoală, fără autorizaţiune: 1177/911;
Dat judecăţii pentru:
a) abuz de încredere: 1650, 1651/911;
b) abuz de putere: 1649/911;
c) fals în acte publice: 632, 1019, 1224, 1499, 1649, 1651/911;
d) falşificarea datei publicaţiunilor unei licitaţii: 140/914;
e) falşificare de bilete de vânzare de vite: 6/910;
f) furt de lemne: 1499/911;
g) incassarea taxelor dela oborul comunal: 96/914;
h) incendiare: 567/910;
i) însuşire de bani de-ai băncii populare: 1577 din 1911;
j) înşelăciune: 787/910, 1650/911;
k) lovituri cari au cauzat moartea: 222/910, 633 din 1911;
m) mituire: 144, 978/910; 1649/911; 714/914;
n) refuz de serviciu, datorit legalmente: 1578 din 1911;
o) ridicarea unei sume din cassa comunală şi nejustificarea ei: 1249/911;
p) tâlhărie: 1226/911;
q) ultrajarea şefului de jandarmi şi caporalului: 1557/911; 321/914;
r) ultrajarea perceptorului fiscal: 128/914.
Deliberaţiuni luate fără convocarea consilierilor: 126/914;
Deposedare prin abuz de putere: 1287/911, şi distrugerea sămănăturilor: 503/912;

Desinteresare culpabilă de interesele comunei: 334/908;
Desinteresare de paza islazului comunal: 1185/913;
Desorganizarea serviciului de pază: 654/912;
Dijmuire din oficiu şi fără cădere: 841, 889/909; 191/913;
Discreditarea băncii populare: 883/911;
Dresare de procese-verbale de contravenţie la legea cârciumilor cu nume fictive: 735/910; sau cu arătări false: 845/910, 5/913;
Eliberare de certificate cu atestări false în loc de bilete de vite, fără să existe cereri înregistrate: 130/909;
Emitere de ordonanţe fără ca bugetul să fie aprobat: 933/911;
Exercitarea comerţului de băuturi spirtoase prin persoană interpusă—motiv care atrage revocarea şi chiar escluderea din consiliul comunal: 359, 565, 1014/913;
Exercitarea comerţului de cereale fără a plăti patentă: 1040/912;
Falsificarea—în unire cu secretarul—a procesului-verbal de alegerea ajutorului de primar: 303/913;
Falsuri săvârşite în procesele-verbale de contravenţiuni la legea cârciumilor: 128/909;
Falsuri şi nereguli în actele de stare civilă: 191, 651, 753, 1091/912; 293, 966, 1113/913;
Fixarea licitaţiei unei cârciumi cu o zi înainte de ziua hotărîtă pentru primirea ofertelor: 1405/911;
Implicare într'un furt: 715/910; 128, 266/914;
Impunerea locuitorilor la dări de pază, neprevăzute de lege sau de regulamente: 617/910;
Impărţire de dinamită la locuitori spre a prinde peşte: 232/914;
Impiedecarea: bunului mers al obştei şi cooperativei săteşti: 381/913; funcţionării şcoalei froebeliene: 533/909; jandarmului şef de post de a luà măsuri contra locuitorilor ce nu au făcut paza: 71

din 1910; notarului de a îndeplini o procedură: 834/913;

Incassarea echivalentului unor zile de prestaţie şi nedepunerea sumei la timp: 241/911;

Incassare de cotizaţii dela locuitori pentru repararea bisericii peste devizul aprobat: 960/912;

Inducerea în eroare a administratorului de plasă la facerea unei anchete: 283/910; sau la ţinerea licitaţiilor de cârciumi comunale: 36/912, 135/913; ori a locuitorilor, cu privire la mobilizare: 179/913; a comisiei de prefaceri (cu acte false): 572/912;

Insubordonanţă faţă de superiori: 168, 344, 507/911; 564, 594, 724, 964/913;

Insultarea superiorilor sau altor funcţionari: 524/910; 1181/911; 149, 191, 576, 1031/912;

Intervenţie, fără cădere şi abuzând de calitatea funcţiunii sale, în diferendele dintre locuitori şi o societate forestieră, al cărei reprezentant este: 166/913;

Introducerea în comună de vin pe care-l vinde cu amănuntul: 209/909;

Incercarea de mituire a jandarmilor: 1005/910,

Incheierea unui contract pe numele unui interpus, care să facă paza de producte primite şi speculate de primar: 1027/913;

Inchiderea unei porţiuni din pământul obştiei sătești: 383/910;

Incuviinţarea ca lucrările de construirea şi împrejmuirea localului de şcoală să fie executate de un consilier comunal—interes personal: 187/914;

Indemnarea locuitorilor de a vinde cereale unor samsari evrei, găzduiţi de dânsul: 768/909;

Ingăduirea:

a) ajutorului de primar să fie şi servitor la şcoală: 756/912;

b) cârciumarilor să ţie prăvăliile deschise peste orele legale: 1492/911; 128, 164, 337, 526, 695/912; 284, 287, 359, 641, 642, 991, 1087/913; 122, 167. 266, 320/914; sau în zilele de sărbătoare: 656/912, 1116/913; sau să se joace cărţi în cârciumi: 641/908;

sau foştilor cârciumari să vânză pe ascuns băuturi: 96/909;

c) consilierilor să încaseze taxe în folosul lor: 298/914;

d) funcţionării de guarzi câmpeni, neconfirmaţi: 534/909;

e) funcţionării în comună a unor fabrici de cărămidă fără autorizaţiunea consiliului comunal: 776 din 1911; 564, 594, 724, 964/913;

f) în comună a unor străini fără acte în regulă: 67/912; 46, 641/913; sau a unor ţigani recunoscuţi cu purtări rele şi condamnaţi: 127/909;

g) îngropării morţilor în curtea bisericii: 1492/911; şi arendarea locului de cimitir: 318/913;

h) învăţătorului să se folosească de pământul donat pentru cantina şcolară: 998/910;

i) locuitorilor de a deschide drumuri şi cărări pe islazul comunal: 101, 1079/913;

j) măcelarilor să taie vite fără ca ei să fi făcut cuvenitele declaraţiuni: 829/909;

k) secretarului să întocmească tablouri de prestaţie: 235/913;

l) unor străini—fără autorizare de stabilire — să deschidă magazine de coloniale: 525/910;

m) unui cârciumar cu contractul expirat, să continue vânzarea cu amănuntul: 488/912; sau a altuia să sustragă materialul unui podeţ: 756/912;

Ingrădirea unei porţiuni din vatra satului, spre a şi-o însuşi: 533/909;

Însărcinarea secretarului cu ţinerea actelor de stare civilă, în locul notarului: 1495/911;

Inscrierea în listele colegiului III Cameră a unor alegători fără cens: 152/913;

Instrăinare de avere pusă sub sechestru judiciar: 646/908;

Instrăinare din materialul comunei: 1182, 1193 din 1911;

Insuşirea a două căruţe rechiziţionate: 980/913;

Insuşire de bani:

a) de-ai comunei: 1102/911; 7, 31, 37, 100, 107, 238, 526, 574, 626, 752, 753, 909/912; 130, 276, 411, 593, 644, 726, 978, 989, 1113, 1116, 1166/913; 198, 298/914;

b) de-ai județului: 1116/913;

c) destinați ca ajutor unei femei văduve: 239 din 1914;

d) destinați pentru lucrări și neexecutarea lor: 130, 168, 288, 317, 437, 593, 644, 1105, 1170/913; 88, 296/914;

e) destinați ca chirie a localului sfatului sătesc: 273/914;

f) din fondul mobilizaților și împărțirea lor la favoriți sau din salariile funcționarilor comunali: 581/911; 235, 405, 509, 695/912; 218, 593, 952, 993, 1113, 1115 1185/913;

g) din ofrande: 542/912; 122/914;

h) rezultați din vânzarea materialului vechiu dela școală sau primărie: 427/912; 993, 1170/913; sau din vânzarea vitelor declarate de pripas: 1425/911;

Insușire de lemne de-ale infirmeriei și de var rămas dela construirea ei: 383/910;

Insușire de obiecte de-ale comunei: 987/910;

Insușire din sămânța de lucernă de dat locuitorilor: 1002/913;

Insușirea unei părți din recolta rezultată depe pământul bisericii, cultivat în dijmă de locuitori: 754/912[1]);

Intrebuințarea gardiștilor sau servitorilor comunei la servicii personale: 697, 704, 920/912; 893, 966, 1096/913;

Intrebuințarea, în serviciul său, a unor vite de pripas: 107/910, 1166/913;

Intrebuințarea măsurilor metrice la servicii particulare: 71/910;

---

1) *Toate aceste însușiri de bani, pe lângă abateri dela datorie, mai constituiesc și ccle de natură a compromite interesele comunei.*

Justificare de cheltueli (sume ordonanțate) cu conturi false: 752/912;

Liberare:

a) de acte antidatate: 1040/911;

b) de bilete de identitate supușilor străini: 595/913;

c) de bilete de vânzare pentru vite de furat sau amanetate: 33, 193, 277/913; la persoane străine de comună, falșificând semnătura notarului: 920/912; fără a pretinde bilete de identitate: 117/909;

d) de certificate cu atestări false, în schimbul unei mituiri: 316, 499/911; 7, 30, 36, 100, 191, 441, 572, 654, 1040/912; 1027, 1185/913;

e) de certificate de proveniență și sănătate pentru vite furate sau bolnave, fără percepere de taxe: 399, 911/910; 542/912; 191/913; sau pentru o vită în stare muribundă: 1194/911;

f) unui proces-verbal de constatarea etății unei fete, cu alterarea adevărului: 1183/911;

Lipsă de control asupra cârciumilor: 990/911;

Lipsă dela lucrările comisiei de recrutare și dela licitația unei cârciumi: 319/914;

Lipsă din comună, ocuparea cu afaceri personale: 111/911; 626, 1041/912; 1112/913;

Lipsă repetată dela serviciu, semnarea actelor acasă: 102, 238/912; 168, 279, 789, 834, 965, 1087, 1128, 1151, 1169/913;

Lipsa unor dosare și registre din arhiva primăriei: 938/910;

Luare cu arendă, pe prețuri derizorii, a pământului unor minori: 50/913;

Luare de bani:

a) dela locuitori, pentru prestație: 509/911;

b) dela mobilizați spre a stărui să li se dea pământ: 297/914;

Luare de cereale—prin abuz de putere—dela locuitori, cu prețuri derizorii: 1027/913;

Luare de pește dela un negustor, spre a-i permite vânzarea în comună: 323/914;

Misit (primar)—lipsă îndelungată din comună: 530/911;
Morar (primar)—neglijarea intereselor comunei: 415/911;
Mutarea arhivei în alt local decât primăria: 126 din 1914;
Neaplicarea dispoziţiunilor legii monopolului vânzării băuturilor spirtoase: 277, 804, 1150/913; 145/914;
Neautentificare de contracte agricole, din neglijenţă şi rea voinţă: 37/910, 724/913;
Neconsemnarea garanţiilor cârciumarilor: 161/911:
Neconvocarea:
a) alegătorilor pentru alegerea unui sfat sătesc al cărui mandat a expirat: 150/912;
b) comisiunii pentru prestaţii: 238/911;
c) consiliului comunal pentru a deliberà; semnarea consilierilor în deliberaţiuni: 408/908; 102, 483. 978/912; 130, 322, 442/913;
d) consiliului în sesiunea de Iunie pentru aprobarea conturilor: 639/912;
Nedeclararea de pripas a unor vite fără proprietar: 14, 33/913; şi cu intenţia de a şi le însuşì: 651/910;
Nedepunerea actelor justificative ale cheltuelilor şi întârzierea întocmirii contului: 1499/911;
Nedepunerea conturilor de veniturile şi cheltuelile comunei: 300/912; 1117, 1149/913; 104/914;
Nedresarea inventarului de averea comunei: 238, 239/911;
Neexecutarea de ordine: 595, 1484/911; 51, 107, 238, 268, 526, 575, 626/912; 34, 196, 276, 799, 800, 804, 868, 964, 965, 1078, 1143, 1149/913;
Neexecutarea dispoziţiunilor regulamentului pentru alinierea satelor: 422/910; 1670/911; 67, 382, 390 din 1912; 284/914;
Neexecutarea la timp a ordinelor relative la rechiziţiuni: 718, 720, 751, 753, 801, 805, 806, 857, 870, 901/913;
Neexecutarea măsurilor prescrise de serviciul sa-

nitar pentru combaterea epidemiilor şi epizootiilor: 279, 642, 892, 894, 913, 917, 944; 945, 953, 954, 965, 975, 978, 992, 999, 1003, 1037, 1039, 1126, 1128, 1152/913; 171/914;

Neglijenţă în ce priveşte punerea comunei în posesia islazului: 296/910;

Neglijenţă în serviciu: 31, 52, 626, 695, 697, 730, 999/912; 18, 123, 235, 643, 694, 972/913;

Neincassarea de taxe din bilete de vânzare de vite: 278/913;

Neinspectarea cassei comunale, delapidarea unor sume de bani de agentul percepţiei; acoperirea deficitului de către primar: 57/914;

Neinspectarea debitelor alimentare: 422/910;

Neîmprejmuirea cimitirului de vite: 239/911;

Neîncheierea scriptelor şi neconsemnarea soldurilor bugetului la 31 Martie: 576/912;

Neînscrierea unui copil în actele stării civile până ce părintele lui nu va execută prestaţia: 510 din 1911;

Neînştiinţarea:

a) administratorului plăşii că proprietarul nu voieşte să dijmuiască pe locuitori până ce nu-i achită datoriile pentru păşunat: 287/913;

b) autorităţilor superioare despre ivirea epidemiilor sau epizootiilor: 575/912; 1088/913;

c) locuitorilor despre ziua fixată pentru clasarea rechiziţiilor militare: 703/908;

d) prefecturii despre ararea unei porţiuni din islaz de către arendaşii moşiei: 612/910;

Neintabularea şi neradiarea contractelor de împrumuturi la creditul agricol: 1670/911;

Neîntocmirea:

a) bugetului comunei: 238, 239/911; 237/912; 153, 235, 318/913; 167, 187, 247, 267/914;

b) bugetului şi rolului islazului comunal: 1089 din 1913;

c) inventarului comunei: 419/908; 909/909;

d) tabloului de prestaţii: 196/911;

Neplata sergenţilor rurali şi neexecutarea serviciului de pază: 695, 720/912;
Neprezentarea conturilor pe exerciţiul închis consiliului comunal: 1181/911;
Neprezentarea la verificarea tabelelor de recensământul tinerilor: 703/908;
Neprocurare de registre pentru cancelarie: 581 din 1911; 307/912; 153/913; sau combustibilului: 397 din 1909;
Neprocurare la vreme a registrelor de stare civilă: 316/910, 88/914;
Neregularităţi:
a) în fondurile comunei: 334, 393, 495/909;
b) în actele de stare civilă: 117, 341/909; 269/910; 499/911; 247/914;
c) în registrele de munci agricole: 859/910;
d) în registrul de ordonanţe de plată: 145/914;
e) la ţinerea unei licitaţii (falsificarea datei publicaţiunilor): 140/914;
Nerevizuirea la timp a listelor electorale: 408/911: 382/912;
Nerezolvarea afacerilor la timp: 990/911;
Neverificarea cassei comunale: 301/908; 238, 239 din 1911;
Numire ilegală de secretar comunal: 1028/909: 37/910;
Obligarea locuitorilor de a-i face munci în mod gratuit: 594/910; 576/913;
Oficiarea:
a) cu bună ştiinţă a căsătoriei de-a doua a unui preot: 475/913;
b) de căsătorii înaintea trecerii termenului de publicaţie: 1495/911; 101/912;
c) de căsătorii fără acte cerute de lege: 117, 888/909; 7/912;
d) a unor căsătorii şi netrecerea lor în registre: 774/911;
Ordin delegaţilor săteşti pentru mărirea taxelor de obor: 519/909;

Ordonanţarea:

a) de cheltueli fără acte justificative: 164/912; 642/913;

b) din fondul sergenţilor pentru rudele sale: 725/913;

c) fără aprobarea consiliului comunal: 914/910;

d) îndreptarea datei de emitere a unei ordonanţe de plată: 301/908;

e) pe nume fictive: 467, 617/910; 998/911;

f) salariului copistului pe numele notarului: 998 din 1909;

g) salariului său pe timpul suspendării: 653/908; 532/909; 1623/911; 9/914;

h) salariului unui sergent rural pe un timp mai lung decât a servit: 156/914;

Părăsirea serviciului mai mult timp fără învoire: 51, 52/912;

Pretindere şi luare de bani dela locuitori: 1225, 1517/911; 146, 268, 329, 405, 1040, 1112/912; 115, 752/913; sau băutură, pentru facere de acte: 180/909; 297/914;

Prezenţa primarului, în stare de ebrietate în cârciumă, după ora legală de închidere: 189/910:

Provocare de scandaluri; viţiul beţiei: 31, 36, 149, 336, 843/912; 34, 35, 278, 564, 594, 972, 1000, 1132/913;

Punerea în libertate a unui criminal: 701/909;

Purtare rea cu locuitorii: 845, 904/910;

Rea credinţă:

a) atestări inexacte în dauna creditului agricol făcute în cererile de împrumut ale locuitorilor: 399 din 1908;

b) inducerea în eroare a consiliului comunal la înfiinţarea unei cârciumi comunale: 1143/913; sau a administratorului, spre a adjudecà licitaţia asupra fiului primarului şi în localul său propriu: 680/908·

c) în alegerea unui loc pentru şcoală: 414/913;

d) în dresarea unui proces-verbal de contravenţie la legea fondului comunal: 1578, 1642/911;

e) în efectuarea listelor electorale: 436/913;
f) în emiterea unor bilete de serbare: 403/912;
g) în întocmirea actelor alegerii consiliului comunal: 1227/911;
h) în întocmirea bugetului (neînscrierea unei datorii): 278/913;
i) în întocmirea rolurilor de impunere la taxa marcatului: 780/910;
j) în întocmirea tablourilor de prestaţie: 615, 1226/911; 67, 307, 503, 655/912; 46, 284, 442, 493, 593/913; 145/914;
k) în întocmirea unei statistici a capilor de familie pentru stabilirea numărului cârciumilor: 185 din 1910;
l) întrebuinţarea în folosul său a unor bani strânşi pentru înfiinţarea unei bănci populare: 1594/910;
m) la facerea unei anchete, îndemnând pe locuitori să declare fals: 899/913;
n) la încheierea contractului pentru arendarea unui teren al bisericii pe un preţ mai mic decât cel dela licitaţie: 280/913;
o) la sprijinirea familiilor celor mobilizaţi: 937 din 1913;
p) la ţinerea licitaţiei unor vite de pripas: 526 din 1912;
q) prezentarea la recensământ a vitelor unor persoane neînscrise în tabelele respective: 126/909;
r) sustragerea din arestul primăriei a unui aliment confiscat: 22/909;
Rea credinţă şi abuzuri în efectuarea rechiziţiunilor militare: 719, 799, 856, 932, 939/913;
Refuz:
a) a dà concurs la mobilizare: 800/913;
b) a intervenì, cu autoritatea sa de reprezentant al administraţiunii comunale, pentru potolirea spiritelor într'un conflict dintre jandarmi şi locuitori: 275/909;
c) a încheià contractul pentru arendarea cârciumii comunale: 1457/911;

d) a încheià la timp acte pentru arendarea unor terenuri, proprietate a bisericii: 781/911;

e) a legalizà contracte agricole: 125/913;

f) a liberà diferite certificate: 1327, 1420, 1484 din 1911; 404/912; 50/913;

g) a luà măsuri pentru repararea localului de primărie şi terminarea şcoalei: 284/914;

h) a luà parte la conferinţele administrative: 714/910;

i) a scoate pe locuitori la munca câmpului celor mobilizaţi: 850, 851, 891/913;

j) a semnà procesul-verbal de restabilirea hotarului unei proprietăţi a Statului: 231/909;

k) a se prezentà la licitaţia pentru cârciumi comunale: 123/913;

l) a se prezentà prefectului cu ocazia anchetării învinuirilor ce i se aduc: 614/910;

Repararea localului de primărie, întrebuinţare de material de proastă calitate: 850/911;

Reţineri din salariile sergenţilor rurali: 665/911:

Ridicarea depe câmpi a recoltei sale — urmărită pentru datorii către Stat: 826/909;

Ruperea sigiliilor de pe un local închis ca insalubru: 1408/911;

Schimbarea destinaţiunii unor sume prevăzute în buget: 266/914;

Semnarea deliberaţiunilor consiliului comunal în alt local decât acela al primăriei: 565/913;

Semnarea în alb a actelor de stare civilă: 1078 din 1913;

Specularea ţăranilor: 316/910; luarea vitelor pe preţuri derizorii şi vinderea lor cu preţuri mari: 111/911;

Subarendarea la locuitori a unui teren pentru cultură şi păşune cu preţuri superioare celor fixate de comisiunea regională şi luare de poliţe pentru garantarea plăţii: 1485/911;

Suspendare în mai multe rânduri: 626, 655, 730,

999/912; 34, 694, 834, 972, 1000, 1112, 1114, 1119, 1151, 1169/913; 18, 232, 267/914;

Suspendat şi totuş funcţionează: 195/914;

Sustragerea:

a) cu rea credinţă a listei electorale comunale: 562/912;

b) de acte din arhiva primăriei: 1040/911;

c) de acte din dosarul unei alegeri: 1227/911;

d) de sub sechestru judiciar a unei recolte: 768/909;

e) din arhivă a unor acte relative la o căsătorie: 107/910;

f) din cancelaria primăriei a unui pachet sigilat, trimis de judecătoria de ocol şi punerea lui la dispoziţia celor interesaţi: 812/910;

g) din curtea primăriei a unor piloţi: 320/914;

h) din pietrişul adus pentru întreţinerea şoselei: 509/911;

i) dosarului unei licitaţii: 271/912;

Tăierea şi punerea în consumaţie de carne provenită dela vite bolnave: 738/910;

Tăinuirea unui furt de cai; neîmpiedecarea vânzării cailor: 1588/911;

Tăinuirea unor animale de pripas: 9/914;

Turburare de posesiune: 592/909;

Ţinere de licitaţii fără formele legale: 864/912;

Ţinerea în arendă a unui loc al comunei: 341 din 1909;

Ţinerea unor registre ale primăriei acasă: 88/914;

Urmărirea locuitorilor pentru datorii către arendaşul moşiei dinainte de aplicarea legii învoelilor agricole: 859/910;

Uzurpare şi concesionare de terenuri petrolifere dintr'un prundiş, proprietate a Statului: 286/909;

Vânzare de băuturi spirtoase fără a aveà brevet şi contract de arendare cu comuna: 1118/913;

Vânzarea materialului lemnos al vechei biserici, fără autorizarea autorităţii superioare: 892/912;

Vânzarea taurului comunei, fără licitaţie: 995, 1040/911;

Vânzarea vitelor de pripas, fără trecerea termenului legal şi fără licitaţie: 61/914;

Viţiul beţiei: 311, 359, 630/911;

Zădărnicirea lucrărilor obştiei săteşti: 551/909.

2⁰. Iată alte avize privitoare la purtare rea în vieaţa socială, acte imorale şi infracţiuni penale, fapte pentru cari primarul a fost condamnat sau este dat judecăţii şi cari—independent de rezultatul acţiunii penale—atrag revocarea lui din funcţiune şi excluderea din sânul consiliului, în anumite cazuri prevăzute de art. 6 şi 7 din legea pentru alegerea consiliilor comunale:

Abuz de încredere: 1395/911, şi arestare ilegală (excludere, nu mai e demn de a fi alegător şi consilier comunal): 269/908; 13, 900/913;

Abuz de putere: 111/911; 115, 359/913; 193/914; imoralitate: violarea soţiei unui locuitor bolnav de holeră: 1001/913;

Amendat pentru beţie: 843/912; 340/913;

Arestare ilegală: 193/914;

Arestat pentru crimă de omor: 1076/911;

Crimă: 178/913; sau omor: 222/909;

Delapidare de bani publici: 467/910; 516, 1065 din 1911; 378/913;

Delicte silvice: 322/913;

Demenţă alcoolică (primar atins de...): 968/909;

Escrocherie: 1395/911; 52/912; 125/913; 287/914;

Falit (pierderea prestigiului necesar funcţiunii): 581/913;

Fals în acte publice (condamnat): 743/910; 522, 1088/911; 188, 716, 763, 966, 1000/912; 115/913; sau e urmărit cu mandat de arestare pentru acelaş delict: 1480/911;

Furt: 541, 829/912; de cereale: 208/913; de efecte militare: 342/908; de fructe: 336/912; de lemne: 499/911; 166/912, 523/913; prin efracţie: 757/910,

1517/911; 129/914; tăinuire de furt depe câmp: 5/913;
Impuşcarea unei femei în picior: 781/909;
Insultarea preotului şi învăţătorului în public (condamnat pentru...): 845/910;
Inlesnirea tăinuirii adulterelor şi liberare de certificate mincinoase soţilor complici: 102/910;
Lovirea şefului de jandarmi: 191/913;
Mituire: 522, 954/911; 201, 458/913;
Nereguli la o bancă populară (condamnare la închisoare; fapt care compromite demnitatea): 869 din 1913;
Sustragere de acte publice (nedemn de a fi alegător şi ales): 743/910;
Tâlhărie: 1044/912, 60/913;
Ultrajarea[1]) preotului: 35/913; a şefului postului de jandarmi: 1491/911, 1039/912, 59/913;
Violenţe aplicate unor preveniţi pentru incendiu· 1078/909.

— *Nu pot atrage revocarea primarului pentru abateri grave dela datorie* următoarele învinuiri:
Alegaţiuni nebazate pe fapte concrete şi pe deplin dovedite: 70/909;
Atestarea etăţii unei femei pe baza declaraţiunii martorilor ascultaţi, conform art. 57 c. civ.: 1028/913;
Condamnarea pentru insultă—pedepsită cu 10 zile închisoare, pedeapsă de simplă poliţie: 925/912;
Condamnarea pentru lovire (suferită cu şase ani în urmă) neintrând în prevederile art. 7 din legea pentru alegerea consiliilor comunale, nu face pe

1) *Prin avizul 728/908, Consiliul a respins revocarea unui primar învinuit că a ultrajat pe judecătorul de ocol—pentru care a fost suspendat din funcţiune şi condamnat la amendă—sub cuvânt că această faptă nu face parte din delictele anume arătate de art. 7 din legea pentru alegerea consiliilor comunale; iar, prin avizul No. 103/914, s'a încuviinţat revocarea: primarul fiind condamnat la închisoare corecţională.*

primar nedemn de a figurà în consiliu, nici nu atrage revocarea: 1611/911;

Constatarea făcută în niște certificate liberate unor locuitori că ocupațiunea lor principală este agricultura și că nu sunt meseriași—în scop de a fi scutiți de plata cotizației către corporație—nu constituie motiv de revocare, acea atestare nefiind dolosivă: 149/910;

Demența alcoolică nu atrage revocarea, dacă prefectul nu probează cu acte că primarul e pus sub interdicțiune judecătorească și din această cauză a fost exclus din consiliul comunal: 968/909;

Faptul că a absentat câteva zile, când nu e dovedit că prin aceasta interesele comunei au fost jignite: 80/912;

Faptul că a ordonanțat salariul secretarului comunal pe numele recomandatului în acest post, care, însă, n'a fost confirmat de prefectură: 927/909;

Faptul că a pălmuit pe învățător, care l-a provocat prin cuvinte necuviincioase; pedeapsa suspendării e suficientă, dacă se dovedește că și primarul a fost vinovat: 313/908;

Faptul că n'a luat măsuri pentru respectarea prescripțiunilor art. 91 și 77 din legea comunală rurală—relative la construcțiuni de clădiri și împrejmuiri și la intrarea comunei în stăpânirea unui teren cotropit—care i-a atras suspendarea, nu e suficient pentru a motivà și revocarea: 724/910;

Faptul că primarul e bolnav nu poate atrage revocarea—care, fiind o pedeapsă, se aplică numai în cazurile determinate de lege: 1407/911;

Faptul că un primar, lipsit de mijloace, a obținut—pe baza certificatului liberat de perceptor—scutire de plata taxei școlare pentru 2 copii ai săi, nu constituie motiv de revocare: 4/914;

Faptul singur că a întocmit tabloul de strajă cu omiterea unor locuitori, nu poate motivà revocarea: 996/910;

Infirmitate, lipsă de autoritate și viţiul beţiei: 265/912;

Invinuirea că a înlesnit fuga unui arestat, când instanţa judecătorească a achitat pe primar, nu constituie motiv de revocare: 198/910;

Invinuirea că ar fi pus la cale un scandal petrecut la şcoală cu ocazia unei serbări: 947/909;

Invinuirea că împiedecă pe guarzii câmpeni să aducă vitele la obor, că lucrează contra intereselor comunei și nu aplică legea cârciumilor: 837/910;

Invinuirile că e neglijent, nu ia măsuri pentru repararea și întreţinerea localului de şcoală și că puţurile sunt în stare rea, iar şanţurile şoselelor necurăţite, nu atrag revocarea, ci suspendarea: 1691 din 1911;

Invinuirile că nu a convocat consiliul spre a hotărî asupra terenului destinat pentru piaţă, că lipseşte adesea dela serviciu și e viţios, idem: 1/914;

Invinuirile că nu dă ascultare ordinelor și nu îngrijeşte de interesele comunei, nici de igiena și salubritatea publică, idem: 1610/911;

Invinuirile că nu execută ordinele, e neglijent și n'a dat concurs pentru începerea construirii unui local de şcoală: 24/914;

Invinuirile că nu pune stăruinţă pentru incassarea veniturilor comunale și nu controlează pe consilierii însărcinaţi cu incassarea amenzilor dela vitele închise în obor nu constituie abateri grave cari să atragă revocarea, ci cel mult suspendarea: 626/911;

Invinuirile că și-a vizat nişte bilete de vânzare de vite fără a plăti taxa, n'a procurat mobilierul primăriei, îndată ce a ordonanţat banii și că a făcut un denunţ fals în contra notarului atrag numai suspendarea: 133/914;

Invinuirile nedovedite că neglijează afacerile comunei, ocupându-se de ale sale: 143/914; că n'a terminat localul de primărie, n'a luat măsuri pentru împrejmuirea şcoalei și pentru ieşirea prestatorilor la lucru: 827/912; nici acelea că n'a executat

pe prestatori, că a arendat fără licitaţie un loc al comunei şi că deţine o sumă de bani proveniţi din taxe comunale, mai cu seamă când aceste motive sunt combătute cu acte prezentate de primar: 221/911; sau acelea că unele hârtii nu sunt rezolvate, că nu vine în orele de cancelarie la primărie; nu stăruie pentru îndeplinirea măsurilor de gospodărie comunală şi a liberat bilete de vânzare de vite unor călăraşi cu schimbul: 160/909;

Lipsa dela cancelarie la inspecţia administratorului de plasă, neverificarea cassei comunale şi neîngrijirea de buna stare a comunei şi consătenilor săi, nu constituiesc abateri grave, cari să atragă revocarea, mai cu seamă când nu se arată că primarul a fost pedepsit disciplinar: 511/911;

Neconvocarea locuitorilor spre a strânge fonduri necesare pentru primărie şi şcoală şi neluare de măsuri pentru completarea împrejmuirii cimitirelor: 370/913;

Neexecutarea ordinului administratorului de plasă de a înlocuì pe secretarul comunal nu constitue o vină—astfel de ordine neintrând în căderile administratorului: 1183/913; sau a ordinului de a desfiinţà sergenţii rurali: 530/913; ori a ordinului de a împrejmuì cimitirul cu şanţ: 32/909, sau un loc al comunei: 34/910;

Neglijenţă în serviciu, nevărsarea la timp a taxelor din biletele de vânzări de vite şi identitate, neregulă în actele de stare civilă şi faptul că vine rar pe la serviciu pot atrage numai suspendarea: 708, 1183/913; de asemenea nestăruinţa la executarea zilelor de prestaţie, neinspectarea cassei comunale, neefectuarea pazei în mod regulat, nu constituesc motive de revocare: 707/913;

Plata în mod neregulat a lucrărilor relative la reparaţiuni, construcţiuni de localuri şi faceri de trotuare nu poate motivà revocarea, când acele lucrări sunt făcute după devize în regulă aprobate şi cheltuelile justificate cu acte, cari au fost exa-

minate de delegaţie, cu ocazia verificării conturilor: 1028/913;

Plecarea din comună 10 zile fără concediu, lăsând interesele comunei în sarcina ajutorului de primar care, având alte ocupaţiuni, neglijează lucrările primăriei—nu este de natură a atrage revocarea, ci suspendarea: 419/913;

Refuzul eliberării unui certificat, care nu e de competenţa sa (atestarea că o bucată de beton este luată din fundaţia localului de primărie): 1086/913;

Scoaterea prestatorilor la lucrul şoselelor nu este o atribuţie a primarului, aşa că neîndeplinirea ei nu constitue motiv de revocare: 626, 1610/911;

Simpla afirmaţiune că neglijează serviciul şi săvârşeşte acte de natură a turbură ordinea publică, fără a se preciză fapte: 662/908; sau că sfătueşte pe unii locuitori să-şi vânză avutul şi să emigreze în America şi pe alţii să nu încheie contracte cu proprietarul moşiei: 988/910;

Simpla neglijenţă atrage numai suspendarea: 223 din 1914;

Simplele neorânduieli—lipsa dela primărie într'o zi, neconvocarea consiliului să voteze un regulament de pază şi să verifice conturile—nu constituesc abateri grave de natură a atrage revocarea: 32/909;

Simplul motiv că ancheta orânduită în contra fostului perceptor—frate cu primarul—să se poată face cu toată seriozitatea şi dreptatea nu cadrează cu prevederile art. 102: 890/909;

Singura afirmare că nu execută ordinele ce i se dau şi lasă administraţiunea comunei la voia întâmplării din cauza viţiului beţiei de care e stăpânit: 24/909;

2. *Acte de natură a turbură ordinea publică.* Am văzut, când am discutat art. 15, că prin „ordine publică" se înţelege—în sens larg— „regulata funcţionare a Statului şi aplicarea legilor şi regulamentelor de administraţiune publică"; iar într'un

sens mai restrâns—ordinea publică însemnează „păstrarea liniştei şi a siguranţei publice".

Când, dar, primarul, ajutorul sau delegatul sătesc ar comite vreun act de natură a turbură ordinea publică, considerată în cele două înţelesuri de mai sus, revocarea lor este bine motivată.

Actele acestea atrag după ele revocarea, indiferent dacă au fost sau nu comise în exerciţiul funcţiunii şi fără prejudiţiul pedepselor prevăzute de codul penal.

Iată motive din unele avize ale Consiliului cu privire la revocări pentru astfel de acte:

Agitarea locuitorilor contra proprietarului sau arendaşului: 842, 868/913;

Ameninţarea jandarmului caporal de a nu mai pune la straje anumiţi locuitori şi a nu mai amendà pe cei ce lipsesc: 311/910;

Aţâţarea locuitorilor contra şefului postului de jandarmi şi învăţătorului: 196/913;

Bătaia paznicilor comunii: 1083/909; sau a locuitorilor: 297, 567/910;

Distribuire de broşuri şi scrieri de natură a excità spiritele şi a provocà desordine: 104/911;

Falsificarea planului oficial şi a tabelelor de loturi de pământ: 319/913;

Instigaţiuni printre locuitori: 168, 198, 584, 616, 1243/911;

Introducerea vitelor sale să păşuneze în pădurea Statului şi pe locurile arendate: 518/909;

Indemnarea locuitorilor:

a) a intrà cu forţa şi înarmaţi într'o pădure particulară, spre a o devastà: 1080/909;

b) a intrà cu vitele la păşunat în lăstarele din pădurile Statului: 623/909;

c) a nu executà măsurile de igienă şi salubritate: 438/911;

d) a nu face muncile din contractele de învoeli agricole: 198/911, 542/912;

e) a nu face prestaţia: 730/912, 18/914;

f) a nu plăti amenzile date de jandarmi: 534/909;

g) a nu recunoaşte hotarul unei proprietăţi a Statului: 231/909;

h) a nu se supune măsurilor ordonate de jandarmi: 330/910;

i) a se răsvrăti contra preotului comunei: 762/912;

j) a-şi ascunde vitele spre a nu fi rechiziţionate şi a nu se supune autorităţilor: 717, 850, 1116/913;

k) de a clădi pe locurile supuse embaticului: 544/909;

l) la răsvrătire în contra arendaşului şi la turburare de posesie: 489/911;

m) să ocupe cu forţa teren din trupul moşiei: 384/910;

n) să ridice plângeri nedrepte contra administraţiei moşiei: 384/910;

Indemnarea muncitorilor străini de a nu se ţine de angajamente şi a părăsi serviciul: 814/912;

Indemnarea unor rude ale sale ca să bată pe jandarmul şef de post: 381/910;

Oprirea locuitorilor de a se înscrie la banca populară, discreditând instituţia prin cuvinte injurioase la adresa conducătorilor: 275/908;

Poveţe eronate date locuitorilor cu privire la redobândirea pământurilor ieşite din stăpânirea lor: 615/910;

Provocare de scandaluri prin stabilimentele publice din comună, fiind stăpânit de viţiul beţiei: 89, 94/909.

3. *Acte cari compromit interesele comunei sau satului.*—Cea mai de seamă îndatorire a şefului administraţiei comunale şi a delegatului sătesc fiind de a îngriji de interesele comunei şi ale satului, este bine motivată revocarea când e constatat că prin actele lor nechibzuite, ori necinstite, compromit aceste interese în prezent sau în viitor.

Este de observat că la revocarea pentru acest motiv nu se cere *rea credinţă*, ca în cazul prevăzut de art. 15 pentru dizolvarea consiliului comunal sau

sfatului sătesc. Aşa dar, prin singurul fapt al compromiterii intereselor comunei sau sfatului, legea autorizâ revocarea primarului, ajutorului sau delegatului. Se cere numai ca invinuirile să fie dovedite şi sprijinite pe acte.

Iată motive din unele avize ale Consiliului date asupra acestui caz de revocare:

Abuzuri săvârşite cu ocazia arendării islazului comunal: 1064/911;

Administrarea cu rea credinţă a islazului comunal: 992/913;

Arendarea prin bună învoeală a pământului bisericii, însuşindu-şi arenda: 532/910;

Arendarea terenurilor comunei pe preţuri derizorii şi fără licitaţii: 403, 1080/911;

Arendarea unei porţiuni de islaz şi debitarea arendaşului numai cu o parte: 483/912;

Cotropirea pământului unui locuitor mort fără moştenitori: 292/910;

Cotropirea unor terenuri proprietatea comunei: 242, 364, 563, 852, 989, 1102/911; 483/912;

Cultivarea, în folosul său, a unei porţiuni din islazul comunal, fără plata arenzii: 839/911, 1166/913;

Cumpărare de băuturi fără a plăti taxa fondului comunal: 1062/909;

Defraudarea comunei: 1177/911;

Desinteresarea de construirea localului de primărie sau de şcoală şi a obligaţiunilor luate de comună prin contract; expunerea comunei la procese: 212, 404/913;

Deţinerea şi folosirea sumelor incassate din veniturile comunale: 169/911, 18/914;

Executare de lucrări în regie, fără respectarea devizului: 156/914;

Incassare de arenzi sau alte venituri şi nevărsarea lor în cassa comunală: 369/912, 979/913, 104/914;

Incassări de sume şi acte justificative false: 1105 din 1913; sau încassări neregulat făcute: 61/914;

Indemnarea unor martori să depuie împotriva

intereselor comunei într'un proces de furt, comis în dauna ei: 690/910;

Introducerea vitelor sale să pască în cimitir: 736/909;

Ingăduirea:

a) cârciumarilor din bâlciu să nu plătească taxe: 1132/913;

b) cotropirii de către locuitori a unor terenuri de-ale comunei: 342/910, 287/913; 22, 255/914;

c) împroprietăriților dela 1892, nemutați pe locuri, să și le împrejmuiască, contrar ordinului Ministerului de Domenii, care a decis închirierea acelor terenuri în folosul comunei: 762/912;

d) locuitorilor să facă arături sau semănături pe islazul comunal: 285/910, 919/913.

Instrăinarea averii comunei: 322/914;

Instrăinarea de materiale de-ale comunei: 650 din 1910;

Insușirea:

a) de bani din venitul izlazului comunal: 919. 1166, 1142/913;

b) de lucruri de-ale comunei: 541, 639/912; 61, 121/914;

c) de taxe comunale: 616/911; 102, 329, 382, 506, 507, 656, 680, 704, 753, 814, 854/912; 101, 123. 150, 180. 411, 437, 493, 992, 1 79/913;

d) din veniturile comunei: 169, 621, 680, 737/911; 271, 405, 507/912; 146, 726, 727, 937/913; 128, 255 din 1914;

e) salariilor unor funcționari și a indemnizației de chirie a notarului pe timpul când ei n'au funcționat: 140/914;

Intocmirea unei încheieri pentru scăderea de datorii a foștilor primari—rămași datori prin conturi: 626/909;

Intrebuințarea fondurilor bugetare la alte cheltueli decât cele prevăzute: 271/912;

Justificarea cheltuelilor cu conturi false: 121, 643, 644, 952, 966/913;

Liberarea vitelor dela oborul comunal, fără a încassà taxe: 33/910, 1096/913;

Luare în arendă, prin persoane interpuse şi cu preţ mic a unui teren destinat a fi împărţit în loturi şi arendat sătenilor lipsiţi de pământ: 86/910:

Nearendarea terenurilor, proprietatea comunei: 602/910;

Nefacerea contractelor cu locuitorii învoiţi pe islazul comunal: 1364/911;

Neglijarea intereselor comunei: 237, 999/912; 724, 789, 1080. 1127, 1169/913;

Neincassarea taxelor de pază dela servitorii străini: 403/911;

Neîndeplinirea formalităţilor pentru incassarea unor sume datorite comunei de locuitori: 342/910;

Neluare de măsuri ca comuna să intre în posesia unor locuri cotropite: 67/912, 319/913, 255/914;

Neprezentarea în instanţă spre a susţine interesele comunei: 301/908; 1073, 1075, 1079/909; 342/910; 1225/911; 642, 1089/913;

Neregularităţi în arendarea veniturilor bâlciului anual: 627/909;

Nereziliarea unui contract de închiriere dintre comună şi un locuitor, condamnarea comunei: 1670 din 1911;

Neurmărirea datornicilor comunei: 602/910;

Ordonanţare neregulată şi în dauna comunei: 492 din 1911; 909/912; 725, 726, 727/913; 124/914;

Păgubirea comunei cu arenda cârciumii pe 4 luni, prin încheierea târzie a contractului de arendare: 609/909;

Reducerea, cu rea credinţă, a arenzii unei cârciumi: 542/912;

Schimbarea destinaţiei unei părţi din islazul comunal: 369/912;

Tăierea şi vânzarea zăvoiului, depe islazul comunal: 989/911;

Tăiere de lemne din pădurea comunii: 492/911;

Tăinuirea dispariţiei unui cârciumar, care datorà

arenda cârciumii, așa că rămânând nearendată, comuna a păgubit: 528/912;

Vânzarea de nisip din cariera comunei: 665/911;

Zădărnicirea înființării islazului comunal: 1127 din 1913.

4. *Abateri dela dispozițiunile art. 104, 105 și 107 din legea învoelilor agricole*, cari sunt relative la: *a)* reaua credință în executarea contractelor de munci agricole; *b)* abuz de putere, prin executare de acte ilegale și prin manopere frauduloase; *c)* executarea dispozițiunilor prohibite de lege sau neexecutarea celor ordonate. Acest caz de revocare privește numai pe primar, ajutorul său și pe notar, nu și pe delegatul sfatului, care n'are atribuțiuni date prin legea învoelilor agricole[1]).

---

1) *„Primarul, ajutoarele sale și notarul, cari— cu rea credință — vor refuză să proceadă la executarea contractelor de munci agricole impusă prin legea de față, se vor pedepsi cu închisoare dela 15 zile la 2 luni, îndatorându-se a plăti și daunele isvorâte din acest delict. Dacă din parte-le nu a fost însă decât o simplă neglijență, atunci vor rămânea răspunzători numai la daune către partea vătămată" (art. 104).*

„Primarul, ajutoarele și notarul, cari—prin înțelegere cu una din părți, în vederea vreunui folos, fie prin alte manopere frauduloase—vor trece peste atribuțiunile lor determinate prin prezenta lege, înregistrând sau executând acte abătute dela dispozițiunile legii, ori executându-le prin călcarea legii, sau săvârșind și alte abateri prevăzute în legea penală, se vor face culpabili de delictul de abuz de putere și se vor pedepsi ca atare conform art. 147 și 148 c. p." (art. 105).

„Primarul și notarul cari nu se vor conformă prescripțiunilor art. 71, 72, 73, 75 și 77 alin. I din prezenta lege, făcând ceeace legea ordonă de a nu face, sau nefăcând ceeace legea ordonă de a

Iată motive din câteva avize de-ale Consiliului asupra acestui caz de revocare:

Abuz de putere (violarea art. 67): 407/910;

Administrarea cu rea credinţă a islazului comunal: 433, 654, 753, 784, 1041, 1075/912;

Arendarea, fără autorizarea consiliului comunal, a unor porţiuni de islaz pentru cultivarea cu plante furajere; locuitorii fac semănături, contrariu art. 15 din regulamentul întrebuinţării islazurilor: 1113/912;

Autentificare ilegală de contracte agricole: 525, 558, 675/910; 864, 1192/911; sau de învoeli pentru păşune: 603/910;

Autentificarea unui contract agricol cu violarea art. 67 (trecerea unui preţ de munci mai mic decât cel fixat de comisia regională): 407/910;

Condamnarea la amendă pentru infracţiuni la art. 107 legea învoelilor agricole, poate motivă revocarea: 670/910;

Cultivarea unei porţiuni din islazul comunal: 56 din 1910;

Falsificarea listelor de rămăşiţe provenite din învoeli agricole, prin atestarea neadevărată din partea primarului că locuitorii au fost socotiţi înaintea lui: 275/908;

---

face, se vor pedepsi cu amendă până la 1000 lei şi cu închisoare dela 1 până la 6 luni. Nu se pot sustrage dela penalitatea prevăzută mai sus, primarii, ajutoarele lor şi notarii, sub cuvânt că au primit ordine scrise sau verbale dela autorităţi superioare pentru autentificarea sau neautentificarea, pentru executarea sau neexecutarea unui act de învoeală agricolă. Primarii, ajutoarele lor şi notarii, în toate cazurile în cari ar fi suferit o condamnaţiune definitivă la închisoare pentru vreuna din abaterile prevăzute de prezenta lege, se vor declară incapabili de a mai ocupă funcţiuni publice" (art. 107).

Folosința islazului comunal, fără a plăti ierbăritul: 399/910;

Indemnarea locuitorilor de a nu-și învoi vitele pe islaz: 614/910;

Ingăduirea locuitorilor să semene grâu pe islaz contrariu art. 16 din regulamentul citat: 466/912;

Ingăduirea proprietarilor să facă învoeli fără contracte: 296/914;

Intârzierea cu rea credință a autentificării unui contract agricol: 1397/911;

Liberarea biletului de vânzarea unei vite învoită pe islaz și trecută în contract: 399/910;

Neautentificarea de contracte agricole: 724/913;

Neîncheiere de contracte cu muncitorii și plată derizorie: 296/914;

Neîntocmirea rolului de locuitorii învoiți cu vitele pe islaz: 61/914;

Neîntocmirea și nepublicarea listelor de rămășițe din munci (art. 86 și 87): 254/911;

Neverificarea și neîncheierea registrelor de învoeli agricole: 1670/911, 382/912, 355/913;

Rea credință în alcătuirea contractului de arendare pentru pășunatul vitelor pe islazul comunal: 839/911;

Rea credință la înscrierea contractelor de învoeli (trecerea în contracte a unor locuitori din altă comună, cari n'aveau librete de munci, conform art. 41 și 72 din lege, trecerea lor în registrul de partizi și cel de învoeli, ca fiind domiciliați în acea comună): 696/912;

Sustragerea unor file din registrul de învoeli agricole: 322/914.

— *Alte cazuri de revocare*—neprevăzute de art. 102—sunt:

1. Când primarul (sau locțiitorul său) și delegatul satului *nu se conformează îndatoririlor puse de art. 36 și 37:* de a convocà imediat consiliul comunal sau sfatul în caz de epidemii (holeră, scarlatină, tifos, anghină difterică, pojar (rugeolă), tuse

convulsivă, febră tifoidă, etc.) şi epizootii (pestă bovină, tetanos, gastro-enterită, febră aftoasă, etc.), în sesiune extraordinară, la care să cheme pe administratorul de plasă, medicul plăşii, agentul sanitar şi cel veterinar (la epizootii), preoţii şi învăţătorii; precum şi de a-i chemà pe aceştia din urmă când consiliul sau sfatul discută chestiuni relative la biserică sau şcoală—se vor pedepsì, pentru prima abatere, cu *suspendarea*, iar la o nouă abatere, se aplică pedeapsa *revocării*[1]) (art. 38). O cerere de revocare motivată numai pe un asemenea fapt, înainte de a se fi aplicat pedeapsa suspendării, se respinge[2]).

2. *Închirierea proprietăţilor pentru cârciumi sau orice alte stabilimente de comerţ* de către primar, ajutor sau delegat, constituie de asemenea un motiv de revocare, faptul acesta fiind prohibit de art.

---

1. *Vezi avizele Cons. Adm. 381, 1170/913; 108/914. Faptul că primarul—neţinând seamă de măsurile sanitare veterinare luate de medicul circumscripţiei pentru combaterea unei epizootii—a pus în vedere locuitorilor să-şi ridice vitele bolnave ce fuseseră închise într'un loc anumit, constitue motiv de revocare: 589/910; sau nu numai că nu a îndeplinit măsurile prescrise, dar a căutat să ascundă cazurile de boală ivite: 367/911.*

2) *Tot astfel, dacă din acte se constată că atât administratorul, cât şi medicul plăşii, au fost înştiinţaţi de notar despre ivirea epidemiei de scarlatină în comună, învinuirea adusă primarului că nu s'a conformat dispoziţiunilor art. 36, nu poate atrage revocarea, căci—deşi lipsa de dovadă a convocărilor cerute de acel articol constituie o neglijenţă din parte-i—fapta sa e atenuată prin aceea că măsurile de combaterea epidemiei au fost luate la timp: 724/910.*

103[1]). Această închiriere sau exercitare de comerț s'a admis de minister și Consiliul administrativ că nu pot fi făcute nici direct, nici prin persoană interpusă, precum e soția sau vreo rudă a primarului, ajutorului ori delegatului.

Astfel, este revocabil primarul care închiriează proprietatea sa pentru:

a) cârciumă: av. Cons.: 528/910; 106, 1098/912; 379, 723, 1088/913; 131/914; sau care cu rea credință a refuzat să semneze contractul de arendarea altei cârciumi: 1180/911;

b) pentru comerțul de manufactură și băcănie: 901/913;

c) manufactură, băcănie și cafenea: 270/909; sau unei societăți comerciale: 945/910;

d) stabiliment de comerț: 100/913.

De asemenea și când a închiriat casele sale fratelui ori socrului său pentru local de cârciumă: 101/909; 539/913; și locuiește cu familia sa chiar în local: 609/909; sau, având el uzufructul legal al unui imobil, l-a închiriat pentru comerțul de băuturi spirtoase: 474/913; sau a luat în arendă o cârciumă prin persoană interpusă: 528, 615, 744/910; 265/911; 127/914.

Tot astfel, faptul că primarul are închiriată o casă, proprietate a sa, unui brutar din localitate, și acesta—abuzând de protecțiunea ce-i acordă —

---

1) *Prohibițiunea aceasta—introdusă în 1908—este în strânsă legătură cu dispoziținea din legea pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase, după care primarul e însărcinat cu poliția cârciumilor, atribuție ce nu și-ar îndeplini-o fără a ocroti pe chiriașul său. Cu atât mai mult legea nu s'ar respectă în cazul când însuș primarul exercită comerțul, fie direct, fie prin persoane interpuse (av. 101, 133/909), sau când, având o prăvălie de manufactură, vinde cu amănuntul băuturi spirtoase la locuitori (656/909).*

pune în vânzare pâine de proastă calitate şi cu lipsă din greutatea reglementară, poate motivă revocarea primarului din funcţiune: 70/910.

Faptul că un primar a închiriat unui cârciumar o pivniţă—proprietate a sa—pentru depozitarea băuturilor, intră în prevederile art. 103 şi atrage revocarea: 707/911.

Faptul că un primar şi-a pus casele la dispoziţiunea fiului său pentru a exercită comerţul de măcelărie şi cafenea, nu poate atrage revocarea primarului. Chiar dacă el, prin persoana interpusă a fiului său, ar face acel comerţ, tot nu e loc la revocare, de oarece, în afară de restricţiunea prevăzută de art. 68 § 5 din legea pentru alegerea consiliilor comunale,—în ce priveşte comerţul de băuturi spirtoase—nici un text de lege nu opreşte pe primar de a face alt comerţ în comună: 170/910.

In acelaş sens faptul că un primar ţine un stabiliment de băcănie, cafenea pe numele soţiei sale, nu intră în prevederile art. 103 şi deci nu poate motivă revocarea: 837/910.

Dovada închirierii se face cu contractul respectiv, cu certificat sau proces-verbal din partea perceptorului fiscal.

— *Revocare de drept.* In afară de cazurile arătate până aci, când revocarea se pronunţă pentru fapte săvârşite de primar şi considerate de lege ca abateri dela datorie, acte de natură a compromite interesele comunei, etc. mai sunt împrejurări când revocarea urmează implicit excluderii primarului din calitatea de consilier comunal pe motive de incapacitate sau de incompatibilitate—drept acordat consiliului comunal de art. 24 din legea comunală rurală—pe baza principiului că nu poate fi primar decât un consilier şi că în consiliu nu pot figură cei ce intră în cazurile de incapacitate şi incompatibilitate prevăzute de lege. In aceste cazuri avem ceeace se chiamă *revocare de drept.*

Aşa fiind, cazurile de incompatibilitate în cari

s'ar află un primar nu pot fi invocate ca motive de revocare din funcţiune, ci pentru excluderea lui din sânul consiliului—cum ar fi de ex. un primar arendaş, debitant de băuturi spirtoase, funcţionar al Statului, judeţului sau comunei, etc. (art. 68 şi 69 din legea pentru alegerea consiliilor comunale).

Iată câteva avize de-ale C. A. P., prin cari s'a respins cererea de revocare pe motive de incompatibilitate, asupra cărora urmă să hotărască consiliul comunal:

Arendaş: 294/908;

Cântăreţ de biserică: 357/912;

Membru al unei societăţi cooperative care exploatează o cârciumă comunală: 729/912;

Neştiutor de carte: 434/912;

Străin de origină: 309/912.

B.—*Condiţiunile actului de revocare* sunt cele prevăzute în alin. V şi VI de sub art. 102:

1. *Avizul Consiliului Administrativ permanent*, cerut de ministerul de interne, aviz care nu este „conform"[1] ca la dizolvări şi alegeri de consilii comunale rurale, dar e motivat în fapt şi în drept. Pentru ajutorii de primari şi delegaţii săteşti nu se ia avizul Consiliului[2]).

---

1) *Nu s'a cerut aviz „conform"—a zis ministrul la discuţiunea art. 102—„pentru ca lumină mai mare să se facă şi ca ministrul, când va luà o asemenea măsură, să fie nevoit a o motivà şi apoi, fiindcă de multe ori poate să fie în joc o chestiune de ordine publică, asupra căreia trebuie lăsată ministrului autoritatea întreagă".*

2) *Este de notat contradicţia dintre textul art. 7 lit. f din legea organică a Consiliului—după care se cere avizul şi pentru ajutorii de primari—şi art. 102 alin. V, care vorbeşte numai de primar. Alineatul acesta al V-lea, a fost introdus tot la 1908. Pe baza primului text citat, s'au dat avize de Consiliu în cursul anului 1908 şi pentru revocări de*

2. *Deciziunea ministerului*, care trebuie—de asemenea—să fie *motivată;*

3. *Publicarea* deciziei în Monitorul Oficial.

După ce s'a încuviinţat revocarea, ministerul comunică decizia sa prefectului de judeţ, la rândul său—prin administratorul de plasă—pune în vedere primarului că este revocat şi deci să dea în primire lucrările primăriei şi inventariul de averea comunei, ajutorului de primar.

Primarul încetează a funcţionă din ziua primirii comunicării, când ajutorul de primar îl înlocuieşte, îndeplinindu-i toate atribuţiunile până la realegerea altui primar—timp în care el are drept la retribuţiunea primarului.

— *Consecinţele revocării.* — In principiu, revocarea—ca şi suspendarea—nu aduce nici o atingere

---

ajutori de primari rurali, pentru următoarele motive:

Abateri grave dela datorie:
Beţie: 84, 88;
Desinteresare de afacerile comunei: 3, 4, 14, 88;
Condamnat pentru fals în acte publice: 179;
Furt: 250;
Inlesnirea dispariţiei făcătorilor de rele: 84, 135:
Neglijenţă: 75;
Neştiinţă de carte: 265;
Părăsirea serviciului: 150;
Tăinuire: 276;
Acte de natură a compromite interesele comunei: 87;
Acte de natură a turbură ordinea publică: îndemnarea locuitorilor de a nu respectă contractele agricole: 84, 266, 357.

In urmă s'a revenit asupra acelei dispoziţiuni şi revocarea ajutorilor de primari la comunele rurale—ca şi a delegaţilor sătesti—a rămas să se facă de minister, fără avizul Consiliului, conform alin. V al art. 102.

situaţiunii primarului şi ajutorului ca consilieri comunali; ei continuă să facă parte din consiliu şi îşi păstrează drepturile ce le aparţin în această calitate (art. 104 alin. I), iar delegatul pe aceea de membru al sfatului[1]).

Art. 104 prevede însă cari sunt efectele revocării cu privire la funcţiunea de primar, ajutor sau delegat. Ele variază după gravitatea faptelor ce au motivat revocarea. Astfel:

1. Pentru motivarea dată pe baza art. 102 şi 103, în general consecinţa este că primarul, ajutorul şi delegatul *nu mai pot fi realeşi* în aceste funcţiuni *timp de un an*, sub pedeapsă de a se anulà alegerea făcută contra acestei dispoziţiuni[2]) (art. 104 alin. I şi II).

Dacă după trecerea termenului de un an, postul de primar sau ajutor se găseşte sau devine vacant, fostul primar şi ajutor revocat poate fiecare candidà şi a fi reales, iar prefectul, la confirmarea alegerii, n'o poate refuzà sub cuvânt că alesul din

---

1) *Legea omite de a prevedeà, în alin. II al art. 104, că şi delegatul îşi păstrează calitatea de membru al sfatului sătesc. Principiul fiind acelaş, nu este nici o raţiune de a-i luà acest drept delegatului.*

2) *Persistenţa consiliului comunal sau a sfatului satului de a alege ca primar sau delegat tot pe cel revocat, în cursul anului de revocare, constituie motiv de dizolvare: 69, 622/911.*

O întrebare: dar un primar demisionat—care rămâne consilier comunal— mai poate fi reales primar? Legea nu spune nimic în această privinţă. Susţinem că un fost primar demisionat poate candidà din nou, dacă postul e vacant şi cauza pentru care el şi-a dat demisia a încetat, rămânând bineînţeles la latitudinea consiliului comunal de-al realege sau a nu-i dà votul.

nou a fost revocat din acea funcţiune, pe când a mai ocupat-o.

Excepţie dela regula aceasta—a pierderii dreptului de realegere—se face numai în cazul când, în urma dizolvării consiliului comunal sau a sfatului sătesc, ori a împlinirii mandatului de 4 ani, are loc alegerea generală a consiliului sau sfatului (id. alin. III): atunci fostul primar sau ajutor revocat poate figurà pe una din listele de candidaţi şi dacă acea listă e aleasă, unul din ei se poate să fie reales în funcţiunea din care fusese revocat.

2. Când revocarea se face pentru abaterile prevăzute în art. 104, 105 şi 107 din legea învoelilor agricole, consecinţele sunt mai grave, anume: a) *primarul şi ajutorul nu pot fi reales pe tot timpul cât va durà mandatul consiliului comunal;* b) iar, dacă pentru aceste abateri—caracterizate ca fapte delictoase—ei au fost condamnaţi definitiv de instanţele judecătoreşti, consecinţa e şi mai gravă: *pierd de drept mandatul de consilieri comunali şi încetează de a mai fi eligibili în viitor* (id. alin. IV)[1]).

Consecinţele revocării din aceste două alineate nu se aplică decât primarului şi ajutorului.

Revenire asupra revocării.—Legea nu prevede anularea unei revocări, fie în caz de omisiune de condiţiuni, fie pentru netemeinicia motivelor invocate[2]).

---

1) *Alineatele III şi IV au fost introduse în 1908.*

2) *Totuş, în 1908, ministerul de interne a încuviinţat reintegrarea unui primar sub cuvânt că din noua anchetă făcută s'a dovedit că motivele de revocare nu erau întemeiate.*

Primind dese cereri pentru a se reveni asupra deciziunilor de revocare pe motivul că cercetările pe baza cărora au fost pedepsiţi primarii n'au fost făcute de prefect \personal şi că nu sunt bazate pe acte dresate în comună, ministerul—prin ordinul circular 29106/914— a pus în vedere prefecţilor de

Revocarea având caracterul şi autoritatea actelor definitive, nu mai poate fi pusă în discuţiune, aşa că cel interesat nu are nici o cale de revenire asupra acestei pedepse. Aceasta rezultă din dispoziţiunile art. 104. Prin urmare, nu se poate reintegrà în funcţiune un primar revocat pe motiv că a vândut materialul vechiului local de şcoală, fără avizul consiliului comunal şi aprobarea autorităţii superioare, această pedeapsă fiind pe deplin justificată—după cum rezultă din actele pe cari ministerul şi-a întemeiat decizia sa (Av. 611/912)[1]).

406. — Concedii. Alin. II al art. 105, prevede că „concediile primarilor, pe timp până la două luni în cursul unui an, se acordă de prefectul judeţului, iar pe timp mai îndelungat cu aprobarea ministerului de interne şi numai pentru caz de boală[2]); concediile ajutorilor de primari şi dele-

---

judeţe să cerceteze personal şi la localitate fiecare din acuzaţiunile aduse împotriva primarilor, şi numai după ce se vor convinge de temeinicia reclamaţiunii, să intervie pentru revocare. Odată cu cererea, trebuie să trimeată şi actele ce vor dresà de faţă cu primarul învinuit, pentru ca ministerul şi Consiliul administrativ—căruia i se cere avizul—să se poată pronunţà în deplină cunoştinţă asupra faptelor imputate, mai cu seamă că revocarea este cea mai grea pedeapsă ce se poate dà pe cale administrativă unor asemenea funcţionari (Bul. Min. Int. 8/914).

1) *La Francezi „guvernul poate să facă să înceteze incapacitatea de care a fost lovit un primar revocat, dând un decret prin care pune capăt efectelor decretului de revocare". La noi nu e admis acest sistem.*

2) *Faptul că un primar a absentat dela serviciu pentru câteva zile—când nu este dovedit că prin aceasta interesele comunei au fost jicnite—nu constituie o abatere gravă care să atragă revocarea, ci*

gaţilor săteşti se acordă de primarul comunei, cu aprobarea administratorului plăşii".

S'a zis că nu se vede raţiunea pentru care concediile primarului nu s'ar acordà şi de administratorul de plasă—cum prevede art. 111 pentru notar —de oarece şi unul şi altul de fapt sunt ajutoare ale administratorului.

407.—Semnul distinctiv al primarului este o cingătoare (eşarpă) cu culorile naţionale (art. 106 al. I).

Purtarea cingătoarei este obligatorie la solemnităţi, recepţiuni, ceremonii publice şi la celebrarea căsătoriilor (id. alin. II).

Alin. III zice că „un decret regal va fixà modelul cingătoarei, precum şi semnul distinctiv al delegatului sătesc"—ceeace până acuma nu s'a stabilit. S'ar puteà adoptà însă o cocardă cu culorile naţionale.

Funcţionarii comunali
(Art. 107—110)

408.—Dispoziţiuni generale. Legiuitorul, urmărind ideia separaţiunii intereselor pur comunale de cele generale sau administrative, a admis că—în afară de notar, care este un funcţionar administrativ, plătit de Stat—comunele, cari dispun de mijloace bugetare, pot să-şi numească, la caz de trebuinţă, în limitele acelor mijloace: a) *un secretar* al primăriei; b) *alţi funcţionari* (copişti: telefonişti, etc.), cari să se ocupe cu lucrările de cancelarie exclusiv comunale; c) *personal de serviciu* (camerieri, vătăşei şi d) *personal special pentru incendiu*—pompieri (art. 107 alin. II)[1]).

---

fiind o abatere dela alin. II al art. 105 poate îndreptăţi pe prefect să-i aplice suspendarea: 80/912: 419/913.

1) *Salariul secretarului se fixează de consiliul comunal în raport cu veniturile comunii, la întocmirea*

409. — **Condițiuni de numire**. Pentru a ocupà funcțiuni comunale se cer candidatului următoarele condițiuni:

---

bugetului și numai dacă acele venituri permit o asemenea cheltuială; cu alte cuvinte ea nu este obligatorie.

Chiar dacă ar fi necesar—în interesul administrației comunale—să se înființeze postul de secretar al primăriei, totuș, când comuna nu dispune de mijloace, delegația poate reduce sau suprimà suma înscrisă în buget de consiliul comunal ca salariu secretarului, iar pe cale de recurs la minister nu se poate sporì sau înscrie acea sumă (Av. 298/908, 322, 371, 403, 409, 415, 489, 562, 719/909).

Dar când veniturile comunei sunt îndestulătoare pentru a suportà o asemenea cheltuială, iar lucrările de cancelarie prea aglomerate spre a fi executate numai de notar, se poate menține postul de secretar prevăzut de consiliul comunal și suprimat de delegație (Av. 343/909).

Când delegația a redus salariul secretarului primăriei la o sumă așa de mică încât comuna s'ar găsì în imposibilitate de a găsì un funcționar care să servească cu o asemenea retribuțiune, se poate sporì—pe cale de recurs—alocația respectivă în limita mijloacelor bugetare, acoperindu-se sporul prin micșorarea fondului pentru deschidere de credite, sau din reducerea altor alocațiuni (Av. 413/910; 389, 463, 464, 481, 565, 620, 622, 648, 698; 706, 707/912).

Tot astfel când în bugetul anului trecut a figurat postul de secretar și din cauza numeroaselor lucrări de cancelarie se simte absolută nevoie de acest funcționar, se poate admite—pe cale de recurs—cererea consiliului comunal de a se menține acel post, suprimat de delegație (Av. 294, 299, 316/912).

Când bugetul nu poate suportà plata salariului unui secretar al primăriei, se poate înlocuì acest post cu un agent telefonic de care se simte trebuință, cu

a) Să fie cetățean român;

b) Să fi satisfăcut obligațiunile legii de recrutare;

---

un salariu proporțional cu veniturile comunii (Av. 419/910).

Delegația poate suprimă sau reduce salariul secretarului primăriei când comuna nu are resurse bugetare suficiente, iar în buget trebuiesc înscrise unele cheltueli obligatorii; în acest **caz**, *nu se poate admite, pe cale de recurs, înscrierea din nou a salariului votat de consiliul comunal (Av. 429, 479, 481/909; 501, 505, 582, 653, 751/910; 809, 832, 960, 1012/911; 511/912).*

Dar când, în urma reducerilor făcute la subvențiuni, rămâne un plus, se poate admite, în recurs, menținerea salariului secretarului, suprimat de delegație (Av. 550/910).

Potrivit art. 162 alocațiile dela personal nu pot fi sporite în cursul anului nici direct, nici indirect, prin deschidere de credite suplimentare sau extraordinare. Prin urmare, e legală procedarea delegației județene când nu aprobă deschiderea unui credit extraordinar pentru crearea unui post de secretar al primăriei, ocupat în mod provizoriu, fără să fi fost prevăzut în buget (Av. 155/909); sau când, în interesul echilibrării bugetului, suprimă postul de secretar comunal (Av. 489/909).

Tot astfel nu se poate sporì, pe cale de recurs, alocația redusă de delegație în limita mijloacelor bugetare (Av. 414/909; 375, 391/910; 730, 732/911); și nici reînscrie salariul secretarului, suprimat de delegație din lipsă de fonduri (390/910, 1101/911). Dar când bugetul comunii se soldează cu un bogat excedent, ori sunt și alte fonduri disponibile, se poate înscrie sau sporì retribuția secretarului comunal, suprimată sau redusă de delegație (Av. 476/909; 692 din 1910; 886, 1090, 1148, 1265/911; 670/913).

Când consiliul comunal, cu ocazia întocmirei bu-

c) Să aibă folosința deplină a drepturilor civile și politice, adică să nu fi fost condamnat pentru

---

getului, nu a prevăzut—din lipsă de fonduri—nici o alocație pentru secretarul primăriei, nu se poate înființă această funcțiune pe cale de recurs (Av. 855/911).

Dar dacă delegația l-a suprimat fără motiv, deși comuna dispune de mijloace, e cazul a se admite în recurs menținerea salariului secretarului așa cum a fost votat de consiliul comunal, mai cu seamă când se simte nevoie de acest funcționar pentru bunul mers al lucrărilor primăriei (Av. 490, 512/912; 506 din 1913).

— Delegația poate suprimă sau reduce salariul telefonistului, urmând ca serviciul lui să fie făcut de secretar (Av. 786, 969/911; 589, 599, 620, 677, 694, 714/912; 505/913).

Nu se poate aprobă—pe cale de recurs—cererea de a se mări salariul copistului-telefonist, când e fixat de delegație proporțional cu mijloacele bugetare ale comunii (Av. 365/910), ci numai dacă e redus la o sumă prea mică (562/910).

Delegația—din lipsă de fonduri și în interesul echilibrului bugetar—poate suprimă din buget retribuția copistului-telefonist, serviciul acestuia putând fi îndeplinit de secretar (Av. 368, 561/910; 754, 789 din 1911); dar el se poate menține, pe cale de recurs, când se constată că sunt mijloace bugetare și că postul e necesar (Av. 511/910).

Când lucrările primăriei sunt foarte aglomerate și de așa natură încât nu pot fi aduse la îndeplinire de copistul prevăzut în buget de delegație, se poate admite—pe cale de recurs—menținerea postului de secretar comunal, de care se simte absolut trebuință, suprimându-se acela de copist, mai cu seamă când situația bugetară a comunei nu permite plata acestor doi funcționari (Av. 412/910; 786 din 1911; 524/912).

vrèo crimă sàu delict, care să fi atras pierderea acelor drepturi;

Tot așa, salariul copistului primăriei și al telefonistului se pot suprimà și înscrie ca retribuție secretarului, care va face și serviciul de telefonist (Av. 441, 442/909; 538, 589, 599, 620/912; 575, 654, 665, 686, 689, 743, 746/913).

— Se pot sporì, pe cale de recurs, salariile funcționarilor comunali (secretarului, agentului dela oborut de cereale, vătășelului, servitorului, etc.), când au fost reduse de delegație la sume prea mici, iar în buget sunt fonduri disponibile (Av. 522, 715/912; 673, 687/913).

Pe cale de recurs se poate menține sau sporì salariul servitorului primăriei, suprimat, ori redus de delegație la o sumă prea mică (Av. 419/910; 856/911).

—Pentru funcționarea personalului de incendiu și atribuțiunile lui se poate întocmì un regulament special care să fie pus în concordanță cu dispozițiile art. 85 din legea poliției rurale, votat de consiliul comunal și aprobat de ministerul de interne pe baza art. 61, § 2 din lege.

— Legea comunală din 1904 prevedeà—prin art. 104—că, pe lângă secretarul primăriei (cum îl numea pe notar), comunele, cu un venit de cel puțin 8.000 lei și cari nu erau grupate în cercuri erau obligate să aibă: un agent sanitar, o moașă, un jandarm pedestru sau călare. Apoi, în afară de acest personal obligatoriu, ele puteau înființà, la caz de trebuință—singure sau cu una ori mai multe comune învecinate—un revizor de vite, un picher, unul sau mai mulți cantonieri, un împărțitor (factor poștal), precum și personal special pentru serviciul de incendiu.

In 1906, prin legea drumurilor, trecându-se tot personalul tehnic sub conducerea ministerului de lucrări publcie și dispozițiunile relative din legea

d) Să aibă cel puţin cunoştinţele învăţământului primar (art. 109)[1].

Este de dorit ca la numirea de secretari, primarii să dea preferinţă candidaţilor reuşiţi la examenul pentru notari—dat la prefectură—însă nenumiţi din lipsă de locuri vacante.

410.—Numirea şi **revocarea** acestor funcţionari şi a personalului de serviciu—în regulă generală—se face de primar, în afară de cazurile în cari legea sau regulamentele dispun altfel (art. 108)[2].

---

comunală fiind abrogate, comunele nu şi-au mai prevăzut picheri şi cantonieri.

La 1908, de asemenea, desfiinţându-se cercurile comunale din vechea lege şi centralizându-se serviciile poştal, sanitar şi jandarmeria, tot acest personal a rămas pe seama Statului, iar comunele au fost obligate să plătească subvenţiuni şi contribuţiuni proporţional cu veniturile fiecăreia (art. 155); în sarcina comunei s'a lăsat — în afară de primar— următorii funcţionari comunali: secretarul, personalul de cancelarie, cel de serviciu şi personalul de incendiu, despre cari vorbeşte art. 107.

1) *Numirea unui funcţionar comunal cu nerespectarea acestor condiţiuni şi ordonanţarea salariului de către primar constitue motive de revocarea acestuia din funcţiune (de ex. a unui minor): Av. 617/910.*

2) *Sub imperiul legii din 1904 secretarul primăriei (notarul) erà numit de consiliul comunal şi confirmat de prefect, iar funcţionarii comunali şi personalul de serviciu erau numiţi şi revocaţi tot de primar, afară de cazurile în cari legea sau regulamentele ar fi dispus altfel (art. 105).*

Pentru o mai mare garanţie de îndeplinirea condiţiunilor legii şi de stabilitatea în funcţiune s'ar puteà modificà art. 108 sau în sensul ca numirile funcţionarilor comunali să se facă de primar, însă cu confirmarea prefectului, sau primarul să reco-

Prin art. 108 se dă primarului—pe lângă dreptul de a numì—şi acela *a revocà* pe funcţionarii comunali, fără a se prevedea însă alte pedepse mai uşoare, ce el ar trebuì să aplice înainte de pedeapsa extremă a revocării—cum s'a prescris de pildă suspendarea pentru primar, ajutor şi delegatul sătesc; avertismentul şi amendarea pentru notari[1]).

De altfel, chiar dreptul de a numì şi pedepsì pe aceşti funcţionari—acordat primarului, fără nici un control din partea consiliului comunal sau autorităţii superioare[2])—este prea exagerat, deoarece în cele mai multe cazuri însuş primarul—ales după multă luptă şi ingerinţe—va aveà să uzeze de acel

---

mande şi prefectul să numească — de oarece e constatat că de cele mai multe ori primarii numesc persoane ce nu întrunesc condiţiunile din art. 109 şi apoi funcţionarii sunt foarte des revocaţi, după bunul plac al primarului.

1) *Cons. adm., prin avizul 745/910, susţine că—faţă de art. 108, care recunoaşte în mod formal primarului dreptul de a aplicà oricărui funcţionar comunal pedeapsa cea mai gravă: revocarea—cu atât mai mult el poate dà celelalte pedepse mai uşoare, cum sunt: avertismentul, amenda sau suspendarea.*

Prin urmare, secretarul primăriei fiind un funcţionar comunal, este învederat că primarul are dreptul să-i aplice pedepse disciplinare.

Aceste pedepse pot fi prevăzute în regulamentul de serviciu interior al comunei, întocmit şi votat conform art. 45 şi 46 din legea comunală rurală.

2) *In contra hotărîrii de respingere a numirii, de înlocuire, sau revocare—dată de primar—cel interesat nu are nici o cale de atac, aşa încât se respinge ca inadmisibil recursul făcut la ministerul de interne de un secretar comunal care, deşi întrunea condiţiunile cerute de lege, n'a fost numit sau de altul care susţine că pe nedrept i s'a aplicat pedeapsa revocării.*

drept, condus fiind mai mult de interesele politice decât de acelea ale bunului mers al administraţiunii comunale! Astfel, vor fi numiţi în slujbele comunale diferiţi partizani politici, nici de cum oameni capabili şi dornici de muncă!

Ar trebuì dar, ca—cel puţin—secretarul primăriei să fie numit din oficiu de prefect, ca şi notarul, şi cel mult recomandat de primar; iar, cu privire la pedepsirea lui, tot prefectul să-i poată aplicà pentru primele abateri: amenda; apoi suspendarea cu pierderea salariului şi numai dacă în urma acestor pedepse nu se va corijà, să se recurgă la ultima pedeapsă: revocarea.

411.—Jurământul. Înainte de a intrà în funcţiune, toţi funcţionarii comunali sunt obligaţi să presteze (depună) jurământul prevăzut la art. 24 din legea comunală rurală, în prezenţa primarului şi asistenţa unui preot (art. 110) şi numai din acea zi intrà legalmente în exerciţiul funcţiunii şi au drept la retribuţiune.

Secretarul primăriei

412.—Crearea postului. Prin legea din 1904 se numeà astfel fostul *notar* creat de legile anterioare (cea din urmă fiind legea din 1887). Noua lege comunală rurală din 1908 pentru prima oară crează, în afară de notar—agent al puterii centrale—un funcţionar pur comunal, *secretarul primăriei*, numit de primar şi plătit din bugetul comunii—acolo unde mijloacele bugetare permit—care să se ocupe numai cu lucrările de interes local, împreună cu primarul.

413.—Atribuţiuni. El îndeplineşte—conform alin. III, IV şi V ale art. 107—sub ordinele primarului, unele din însărcinările date prin lege notarului şi anume:

a) Ţinerea arhivei şi registrelor relative;

b) Efectuarea lucrărilor de cancelarie şi corespondenţei;

c) Păstrarea registrelor de vaccinare, revaccinare şi inspecţiuni sanitare;

d) Ţinerea registrului de deliberaţiuni ale consiliului comunal[1]);

e) Indeplinirea serviciului de poştă rurală, telegraf şi telefon, acolo unde nu sunt oficii telegrafo-poştale sau agenţii speciale. Pentru executarea acestui serviciu se bonifică secretarului sau funcţionarului însărcinat (copist-telefonist) o remiză din taxele încasate, fixată de direcţia poştelor printr'un regulament[2]).

Secretarul mai are îndatorirea: *a)* de a asistà la şedinţele consiliului comunal şi *b)* de a redactà procesele-verbale ale acestor şedinţe, pe cari apoi le înscrie, în ordinea datei, în registrul anumit de deliberaţiuni şi le contrasemnează, iar primarul le semnează.

Aceste atribuţiuni sunt numai ale secretarului primăriei[3]), la comunele unde există acest funcţionar şi el le exercită, sub controlul permanent al pri-

---

1) *Prin art. 28—care vorbeşte de registrul de deliberaţiuni—se prevede că notarul ţine acest registru; iar alin. IV al art. 107 îl dă în sarcina secretarului, ceeace însemnează că regula este: la comunele fără secretar, registrul în chestiune îl ţine notarul şi la cele cu secretar, în mod excepţional, e dat acestuia.*

2) *Comuna nu poate fi obligată a plăti diurnă secretarului primăriei pentru serviciul telegrafic sau telefonic, aşa încât se poate suprimà—pe cale de recurs—alocaţia prevăzută de consiliul comunal şi menţinută de delegaţie (Av. 451, 524/912).*

3) *Atribuţiunile secretarului fiind limitate, el nu poate—şi cu atât mai puţin copistul-telefonist sau alt funcţionar comunal—să înlocuească pe notar, de oarece ei n'au calitatea de a executà însărcinările delegate de puterea centrală notarului (Av. 375/908).*

marului, singur în drept a-l controlà[1]). Unde nu e secretar, notarul îndeplineşte singur îndatoririle acestea, pe lângă acelea impuse de lege şi pe cari le vom vedeà mai jos.

Secretarul nu trebuie să fie sustras dela îndatoririle lui speciale pentru a ajutà pe notar în lucrările sale proprii, nefiind nici subalternul, nici colaboratorul acestuia. Va puteà fi însărcinat, însă, cu serviciul telefonic—dacă comuna nu va aveà un copist telefonist.

Tot, în interesul separaţiunii atribuţiunilor şi al bunului mers al lucrărilor, s'a hotărît ca arhiva primăriei—ţinută de secretar—să fie despărţită de a notarului, precum şi registrele fiecărui serviciu în parte, să se păstreze deosebit şi—de va fi posibil—chiar biuroul şi arhiva notarului să fie într'o cameră separată de a secretarului[2]). Această separare este de dorît—ziceà ministrul de interne în circulara sa din 1910—să se facă chiar acolo unde notarul îndeplineşte şi funcţiunile secretarului comunal, în lipsa unui titular.

Notarul comunei
(Art. 111—128).

414.—Crearea postului. Una din cele mai importante inovaţiuni ale nouăi legi este instituirea *notarului* cu însuşiri, cu puteri şi atribuţiuni cari îl deosebesc de vechiul notar, ori de secretarul comunal, din legile anterioare.

Notarul pe care l-a creat legea din 1908—cu scopul

1). *Spre a se evità conflictele de atribuţiuni între secretarul primăriei şi notarul comunei, notarul nu trebuie să se amestece în lucrările date pe seama secretarului.*

2) *Mai departe, la „Corespondenţă", vom vedeà cum sunt repartizate lucrările şi registrele pe cancelarii.*

de a se separà interesele pur comunale de cele generale sau administrative—este un organ nou de administraţiune publică, un agent direct al Statului, un auxiliar al administratorului de plasă, sub ale cărui ordine stă **el în ierarhia** administrativă şi numai în ce priveşte atribuţiunile pur comunale e pus la dispoziţiunea primarului şi a consiliului comunal.

Pentru a face din notari nişte funcţionari de carieră, demni de însemnătatea rolului social şi de educaţiunea civică ce au în comună, legiuitorul a declarat, cu prilejul discuţiunii legii, că „notarii vor fi recrutaţi în condiţiuni mai serioase şi—neputând fi înlocuiţi decât în anumite condiţiuni şi cu stabilitate reală—întrucât îşi îndeplinesc funcţiunile lor, vom puteà aveà ceeace n'am avut până acum: funcţionari destoinici pentru aplicarea legilor de interes general".

415.—Condiţiuni de admisibilitate. Pentru a fi numit notar, noua lege cere candidatului două condiţiuni principale: a) să poseadă un certificat, emanat dela primăria locului unde domiciliază, constatator că are o bună purtare; *b)* să poseadă un certificat sau diplomă de absolvire a unei şcoale de notari[1]) (art. 116).

Pe cale excepţională numai şi cu caracter tim-

1) *Prin art. 117 din lege se prevede că înfiinţarea şcoalelor pentru notari şi funcţionarea lor se vor determinà printr'un regulament special. Acest regulament a fost decretat în 1908 (decr. 2604 din 25 August) şi publicat în Monitorul Oficial No. 125 şi în Buletinul ministerului de interne No. 9/908. Prin el se înfiinţează 4 şcoale cari în urmă s'au determinat a fi în Tg.-Jiu, Curtea de Argeş, Panciu şi Tg.-Neamţu—al căror scop este de a formà pe notarii trebuincioşi comunelor rurale.*

Vom vorbì pe larg despre acest regulament în vol. II la „Legi şi regulamente".

poral s'a admis ca—până ce şcoalele de notari vor dà numărul suficient de absolvenţi—să se mai poată numì notari candidaţii cari au trecut un examen de capacitate la prefectură înaintea comisiunii prevăzută de art. 119[1]).

---

1) *Comisiunea funcţionează la reşedinţa fiecărui judeţ şi este compusă din prefectul judeţului ca preşedinte, din preşedintele consiliului judeţean — sau unul din vicepreşedinţii delegaţi de dânsul — şi procurorul tribunalului ca membrii, având ca secretar un funcţionar al prefecturii, desemnat de prefect.*

Fiindcă în unele judeţe comisiunile acestea au fost prezidate şi de administratorii de plăşi, prin ordinul circular No. 32557/912, ministerul a pus în vedere prefecţilor să prezideze personal *examenul şi, numai în lipsă, pot fi înlocuiţi de directorul prefecturii. Dacă în caz de absenţă atât a prefectului cât şi a directorului, ia parte un administrator de plasă, nu poate prezidà el lucrările comisiunii, ci—credem noi—preşedintele consiliului judeţean.*

Programul *şi* modul ţinerii examenului *sunt tot cele determinate prin decizia ministerială No. 11012 din 1908, relativă la examenul de aptitudine şi capacitate al notarilor.*

Candidaţii trebuie să dea două probe: una orală şi alta scrisă.

Proba orală *cuprinde:*

1. *Geografia şi organizarea administrativă a judeţului cu enumerarea diferitelor localităţi locale;*

2. *Legea pentru organizarea comunelor rurale şi administraţiunea plăşilor în mod desvoltat;*

3. *Legea asupra procedurii electorale în ce priveşte comunele rurale;*

4. *Enumerarea şi expunerea pe scurt a cuprinsului principalelor legi şi regulamente, pe cari notarul este chemat să le execute în total sau în parte şi în special:* a) *legea poliţiei rurale;* b) *regul.*

Dispoziţiunea aceasta excepţională a fost întinsă de legiuitor numai pentru epoca de tranziţie dela punerea în aplicare a legii şi până la pregătirea numărului necesar de absolvenţi ai şcoalelor de

---

pentru înmormântări; c) *legea de poliţie sanitară veterinară (partea privitoare la izolare şi catagrafie);* d) *legea şi regul. asupra alienaţilor;* e) *regul. pentru transportarea cadavrelor omeneşti;* f) *regul. asupra alinierii satelor şi construirea locuinţelor ţărăneşti;* g) *legea şi regul. servitorilor;* h) *legea şi regul. asupra controlului străinilor;* i) *legea şi regul. poliţiei vânătoarei;* j) *legea şi regul. pescuitului;* k) *regul. pentru industriile insalubre;* l) *legea asupra băncilor populare;* m) *legea şi regul. de recrutare:* n) *regul. asupra contabilităţii com. rurale;* o) *legea monop. vânz. băut. spirt. în comunele rurale;* p) *legea telegrafică, telefonică şi poştală; regul. acestei legi, în ce priveşte mai cu seamă comunele rurale;* q) *legea învoelilor agricole.*

5. *Cunoaşterea în mod desvoltat a registrelor şi dosarelor absolut trebuincioase unei primării rurale.*

6. *Din procedura civilă: îndeplinirea procedurilor;*

7. *Din codul civil: actele de stare civilă;*

8. *Din legea judecătoriilor de ocoale: atribuţiunile notarilor.*

(Toate aceste legi şi regul. vor fi trecute în vol. II al lucrării noastre).

Proba scrisă *constă în redactarea unui proces-verbal de constatarea unei crime, delict sau contravenţiuni; a unui proces-verbal sau raport către autorităţile superioare asupra unui anume caz; sau a unui act de stare civilă. Timpul acordat nu va fi mai mare de două ore. Supravegherea în timpul scrierei se face de un membru al comisiei.*

Comisia examinatoare se întruneşte în mod obişnuit de două ori pe an: în Ianuarie şi Septembrie, iar extraordinar oridecâteori se simte nevoie.

notari. De altă parte era şi o faptă de umanitate de a nu lăsà pe drumuri o categorie de funcţionari, cari dela o zi la alta aşteptau îmbunătăţirea soartei,

---

Zilele de examen se aduc la cunoştinţa candidaţilor cel puţin cu 10 zile înainte, publicându-se prin Monitorul judeţului şi alte ziare.

Localul de întrunire este prefectura judeţului.

Inscrierile pentru examen se fac la prefectură până în ziua examenului, prin petiţiune timbrată, pe lângă care se anexează actele pretinse de art. 109, 116 şi 118.

Examenele se fac de comisiune în complectul ei. La scris toţi candidaţii dau o singură probă deodată; iar la oral sunt examinaţi pe serii.

Pentruca să fie admis, candidatul trebuie să obţină cel puţin media 6, maxima gradaţiunii fiind nota 10. In contra notelor date de comisie nu există nici o cale de reclamaţiune.

Probele scrise şi listele de note se formează dosar şi se păstrează în arhiva prefecturii.

La candidaţii cu note egale, se preferă dintre foştii notari cei cari au servit mai mult; iar dintre absolvenţii cursului primar cei cu media de absolvire mai mare sau când şi acestea vor fi egale, cei mai în vârstă.

Rezultatul examenelor — cu numele candidaţilor reuşiţi şi mediile obţinute—se comunică ministerului de interne şi se publică în Monitorul judeţului.

Celor reuşiţi li se liberează de comisiune certificate în regulă cu nota obţinută, cari vor fi valabile 2 ani şi numai pentru judeţul respectiv.

Membrii cari iau parte la examinare primesc pe zi o indemnizare de 10 lei, care se plăteşte din casa judeţului.

Dispoziţiunile acestei deciziuni se aplică şi secretarilor-arhivari din fiecare plasă (Decizia ministerului de interne 11012/908).

iar nu năpăstuirea lor! De aceea, din acest îndoit punct de vedere, legea din 1908 a admis următoarele dispoziţiuni tranzitorii în ce priveşte condiţiunile de numire:

1. *Secretarii comunali* găsiţi în funcţiune la punerea în aplicare a legii au fost confirmaţi în mod provizoriu notari în limitele clasificării făcute de ministerul de interne, cu îndatorirea însă de a trece examenul special de capacitate prevăzut de art. 119, în cazul când n'au depus acel examen (art. 234)[1]).

2. *Foştii secretari* de asemenea au dreptul de a fi numiţi la vacanţele ivite, dacă pot justifică cu acte—certificate dela prefectul judeţului în circumscripţia căruia au servit—că au dat dovezi de onestitate şi pricepere în conducerea serviciului şi dacă vor trece sau vor fi trecut examenul prevăzut de citatul articol (art. 118 alin. I);

3. Acelaş drept îl au şi: a) *absolvenţii cursului primar rural*, sub condiţiunea de a trece examenul; b) precum şi *pensionarii civili sau militari*, cari sunt scutiţi de examen şi vor puteà—prin derogare dela legea pensiunilor—să primească pe lângă pensie şi retribuţia de notar (id. alin. II). Argumentul scutirii de examen a pensionarilor a fost—după cum rezultă din desbaterile legii—că un funcţionar după 20—30 ani în orice ramură de servicii este apt a îndeplinì lucrările unui notar.

Ceeace legea cere, aşa dar, în mod formal este ca notarii ce se vor numì, până când şcoalele spe-

---

1) *Notarii numiţi provizoriu după 1 Iulie 1908 nu pot beneficià de dispoziţiile tranzitorii ale art. 234; pe când secretarii comunali cari se găseau în funcţiune la acea dată şi tot atunci au fost confirmaţi provizoriu ca notari sau ca secretari-arhivari ai administraţiilor de plăşi pot beneficià (Av. 686 şi 687 din 1914).*

ciale să dea contingentul necesar pentru completarea tuturor locurilor de notari: *a)* să fie aleşi numai *dintre cei cari au trecut examenul* prescris de art. 119[1]) şi b) *numirea să se facă provizoriu*, adică nu dobândesc titlul definitiv decât după 5 ani de funcţionare dela punerea în aplicare a legii pentru cei confirmaţi, sau dela data numirii pentru cei numiţi în urma aplicării ei[2]).

116.—Dreptul de numire. La fiecare comună funcţionează un notar—zice alin. 1 al art. 107—care conform alin. I al art. 111, este numit de *prefect*—ca reprezentant al guvernului—spre deosebire de vechea lege, care dà consiliului comunal dreptul de numire a secretarului primăriei (notarul), prefectul având numai dreptul de confirmare[3]).

---

1) *Fără examen nu se pot numì notari decât absolvenţii şcoalelor de notari şi pensionarii civili sau militari. Deci, notarii numiţi fără examen nu se pot bucurà de stabilitate, şi numirea lor fiind făcută cu violarea legii, cată a fi imediat înlocuiţi (Av 922/909).*

2) *La 1 Iulie 1913 şi în cursul acelui an mulţi notari, cari împliniseră 5 ani de funcţiune, au fost confirmaţi definitivi prin decizia ministerială No. 87537/913 (Bul. Minist. No. 12).*

Starea de provizorat este găsită de unii ca dăunătoare bunei administraţiuni, deoarece cei ce ştiu că dintr'un moment în altul pot fi înlocuiţi—la cererea postului de către un absolvent al şcoalei de notari—caută să plece înainte de a fi alungaţi şi ocupă alte slujbe, ca grefieri la judecătoriile de ocoale, etc. Şi cum, în multe cazuri, unii absolvenţi ai şcoalelor de notari s'au dovedit a fi mai prejos decât vechii notari, se exprimă teama că după câtva timp funcţia de notar va fi ocupată de cei mai puţin vrednici.

3) *După noua lege din 1908 notarul ne mai*

Numirile se fac după un tablou alcătuit în ordinea clasificărilor făcute de către comisia examinatoare din art. 119—tablou întocmit de prefect şi aprobat de ministerul de interne—şi pe baza diplomelor de absolvire a şcoalei de notari, dându-se preferinţă absolvenţilor acestor şcoale[1]), tot în ordinea clasificării (alin. II şi III ale art. 111).

Din cele de mai sus rezultă, dar, că sunt două categorii de notari, numiţi de prefect:

1. *Definitivi*, cari sunt: *a)* cei numiţi dintre absolvenţii şcoalelor de notari; *b)* cei cari—fiind pregătiţi în particular—au dat examenul de capacitate şi au dobândit diploma unei şcoale de notari; *c)* precum şi notarii cari s'au găsit în condiţiunile art. 234 din lege, adică secretarii comunali confirmaţi notari provizorii la punerea în aplicare a legii şi cari, după 5 ani—fără a fi pedepsiţi disciplinar—au devenit definitivi;

---

având caracterul de funcţionar comunal, rău a fost trecut în art. 107 sub capitolul „despre funcţionarii comunali".

1) *Absolvenţii şcoalelor de notari pot fi numiţi notari la comunele unde ei vor cere, în locul notarilor provizorii cari urmează a fi lăsaţi în disponibilitate, fără ca prin aceasta să se atingă vreun drept dobândit şi ca aceştia să-şi piardă dreptul de a fi renumiţi la vacanţă—acolo unde nu se prezintă un absolvent de şcoală—şi iarăş tot în mod provizoriu (C. A. P. Av. 914/909).*

Mai pot fi numiţi definitivi de către prefectul judeţului notarii pregătiţi în particular cari au obţinut diploma de capacitate dela o şcoală de notari—aceasta pe baza art. 111 şi 116 din legea comunală rurală şi în orice loc ocupat de un notar provizoriu (Av. 647/910).

2. *Provizorii* sunt notarii numiți în conformitate cu art. 118.

417.—Jurământul se depune de notar înaintea prefectului și este cel arătat de art. 24.

418.—Clasificarea. Prin art. 120 se prevede că notarii comunelor rurale se împart în trei clase după cuantumul salariului: 1) de clasa I, retribuiți cu 100 lei; 2) de clasa II, cu 80 lei, și 3) de clasa III cu 60 lei lunar[1]).

Clasificarea notarilor este un drept personal, independent de clasificarea stabilită pe comune, ceeace rezultă din art. 120, 123, 124 și 126 alin. IV ale legii com. rurale—și aceasta însemnează că un notar poate fi avansat la clasa următoare, rămânând la aceeaș comună.

La punerea în aplicare a legii ministerul de interne a dat o decizie, prin care s'a determinat numărul notarilor de fiecare clasă atribuiți județelor pe comune rurale. Pe baza acestei deciziuni s'au făcut apoi confirmarea foștilor secretari comunali și numirile cele noui.

---

1) „*Salarii mai mari nu se pot dà—zice expunerea de motive a ministrului de interne,—căci chiar atunci când le-ar impune legea, ele nu se pot prevedea în bugetele respective din lipsă de fonduri*". (*Comunele, după art. 155, varsă la stat subvențiuni pentru plata personalului administrativ: administratori de plăși*, notari, *jandarmi, etc.*). „*Notarul are în schimb siguranța că, atâta timp cât se află într'un grad, salariul nu-i va fi micșorat și că-l va incassà regulat, de oarece el se mandatează de către ministerul de interne*".

Această clasificare totuș e criticată, susținându-se unificarea celor 3 clase și mărirea retribuției, de oarece cu actualele salarii e foarte greu să se pretindă unui notar îndeplinirea slujbei cu prea multă conștiință și fără a pretinde răsplata vreunui serviciu, chiar legalmente datorit!

In legătură cu această clasificare, este de notat dispoziţiunea art. 123, după care noii notari numiţi conform art. 111 şi 118 sunt clasificaţi de clasa III—cu toate că unii din cei care funcţionaseră ca secretari comunali avuseseră salarii mai mari de 100 lei şi erau consideraţi de clasa I.

Dispoziţiunea aceasta s'a aplicat chiar şi absolvenţilor şcoalelor de notari din nou numiţi, până la 1 Aprilie 1910, când i s'a adăugat art. 123 un al doilea alineat după care: „cei cari au funcţionat ca notari înainte de a fi intrat în şcoală, vor fi clasificaţi în clasa căreia au aparţinut înainte de intrarea în şcoală"—adică dacă a fost de clasa I. tot notar de clasa I va fi numit după ce a absolvit şcoala, nu de clasa III, cum era dela 1908 până la 1 Aprilie 1910.

419.—Inaintarea. După art. 124 notarii pot fi înaintaţi la vacanţe în clasa imediat superioară (a-lin. I)[1]).

Inaintările se fac de prefect în următoarele condiţiuni: a) *la alegere;* b) după *o vechime de 2 ani* în aceeaş clasă[2]); c) se ţine seamă de *aptitudinele* notarilor, trecute în statele de serviciu ţinute la prefectură şi după notele date de administratorul plăşii la finele anului asupra fiecărui notar (al. II).

---

1) *In lipsă de o distincţiune formală a legii, notarii numiţi provizoriu — conform art. 118 — pot beneficiă de înaintare la vacanţă, în clasa imediat superioară, dacă întrunesc condiţiunile din art. 124 — interpretare ce rezultă şi din textul art. 234, care a admis a se clasificà secretarii, ce se găseau în funcţiune la aplicarea legii, ca notari de cl. I şi II, deşi erau numiţi în mod provizoriu (C. A. P. Av. 648/910).*

2) *Nu este necesar ca notarul să fi servit 2 ani neîntrerupt în aceeaş clasă pentru a puteà fi înaintat în clasa imediat superioară, ci este su-*

420.—Transferare. Notarii pot fi transferaţi, adică trecuţi dela o comună la alta în acelaş judeţ—când transferarea se face de prefect în *interesul serviciului* sau *prin consimţimânt;* ori sunt transferaţi dela un judeţ la altul de către ministerul de interne, cu avizul prefecţilor respectivi (art. 124 alin. III şi IV)[1]).

Clasificările notarilor fiind nişte drepturi personale, ei îşi păstrează clasa chiar în caz de transferare, fie făcută în interesul serviciului, fie după consimţământ. Excepţie se face numai în caz când notarul e pedepsit cu retrogradarea şi atunci e transferat cu gradul arătat în hotărîrea care a pronunţat pedeapsa.

---

ficient să aibă o vechime de 2 ani în aceeaş clasă şi să fi fost bine notat sub raportul aptitudinilor.

Legea asimilând în totul — prin art. 206 — pe secretarii arhivari de plăşi cu notarii rezultă că timpul cât cei dintâiu au servit ca notari, şi viceversa poate fi luat în consideraţie pentru completarea celor doi de vechime ceruţi de lege, spre a puteà fi înaintaţi în clasa imediat superioară (Idem Av. 742/910).

Tot astfel un secretar-arhivar de plasă dintr'un judeţ care—înainte de a trece examenul de capacitate la o şcoală de notari—erà de cl. I, poate fi numit, după trecerea examenului, în funcţia de notar de aceeaş clasă, chiar în alt judeţ (Av. 357 din 1910).

1) *Un notar poate fi trecut din această funcţiune în aceea de secretar-arhivar al administraţiei plăşii care—după art. 206 din lege—e asimilat cu notarul în ce priveşte condiţiunile de numire, stabilitate şi disciplină; tot aşa şi un secretar-arhivar poate trece notar. Totuş această trecere nu e considerată ca o transferare, ci ca o numire nouă şi ca atare li se fac reţineri de 1/4 din salariu (Circulara minist. 43661/908).*

421.—Incompatibilităţi. Pornind dela ideia că notarul trebuie să fie un funcţionar experimentat în aplicarea legilor şi regulamentelor şi deci să fie împiedecat de a se ocupà cu alte afaceri, cari l-ar sustrage dela îndeplinirea îndatoririlor sale sau l-ar îndemnà la violări de legi, fiind în joc interesele lui personale ori ale altora favorizaţi de dânsul — legiuitorul a prevăzut, prin art. 112, următoarele incompatibilităţi:

a) Notarul nu poate face comerţ. Astfel, cel ce ţine în arendă terenuri de diferite întinderi, pământ de arătură, livezi de fân şi pruni, intrà în această categorie şi este revocabil din funcţiune, întrucât nu se poate susţine că toate acele locuri le are arendate pentru trebuinţele sale casnice (Av. Cons. 86/909). Tot aşa notarul care ţine în arendă pământ din moşia Statului şi o moară şi care arendează la rândul său locuitorilor din acel teren (Av. 246/910).

b) Nu poate exercità nici o profesiune liberă: medic, avocat etc.;

c) Nu poate servì sau gerà afaceri de-ale altor persoane;

d) Nu poate fi vechil, contabil sau însărcinat în orice mod al proprietarilor sau arendaşilor de moşii, mori, fabrici;

e) Nu poate figurà în consiliul de administraţie al vreunei societăţi comerciale, industriale, agricole sau financiare.

In caz când notarul cade în vreuna din aceste incompatibilităţi, dacă nu demisionează din această ocupaţiune, spre a optà pentru funcţiunea de notar, se poate încuviinţà revocarea lui din funcţiune pe acest motiv[1]).

---

1) *In afară de aceste incompatibilităţi, Cons. adm.—pe cale de interpretare—a mai stabilit şi altele, anume:*

a) *Notarii nu pot figurà ca preşedinţi, cassieri*

422.—Concedii. Notarul obţine concediu dela administratorul plăşii, cu aprobarea prefectului (art. 111 alin. 9).

Este de notat deosebirea dintre dispoziţiunea acestui articol şi aceea a art. 105, după care concediile primarilor până la două luni se aprobă de prefectul judeţului şi pe timp mai lung—numai

---

sau contabili ai societăţilor comerciale, industriale, agricole sau financiare—deci nici în societăţile obştiilor săteşti pentru exploatare de moşii (Av. 200 din 1910);

b) *Militarii cari sunt în activitate de serviciu (călăraşii cu schimbul) nu pot ocupă funcţiunea de notar, întrucât exigenţele serviciului militar sunt prejudiţiabile serviciului de notar şi poate chiar să aducă o atingere prestigiului şi autorităţii sale de agent administrativ oriecâteori s'ar găsi—cu prilejul îndeplinirii funcţiunii sale de notar—faţă cu şefii săi ierarhici militari (Av. 645/910);*

c) *Asupra chestiunii: „dacă un notar poate fi cântăreţ bisericesc retribuit de stat" Consiliul a opinat că, din punct de vedere legal nu există cumul între aceste două funcţiuni—întrucât art. 7 din legea asupra cumulului prevede că este permis cumulul a două funcţiuni cât timp ele nu sunt declarate de lege incompatibile, se exercitează în aceeaş localitate şi retribuţiunile lor cumulate nu întrec suma de 300 lei lunar; că, însă, din punctul de vedere al interesului serviciului administrativ, ar fi bine ca notarul însuş să înţeleagă că trebuie să renunţe la ocupaţia de cântăreţ bisericesc (Av. 643/910);*

d) *Însărcinarea de administrator al bunurilor urmărite dată unui notar intră în cazurile de incompatibilitate prevăzute de art. 112 (la lit. c), aşa încât rău un judecător de ocol numeşte—prin o carte de judecată—pe notarul comunei ca administrator al bunurilor unui debitor pentru despăgubirea creditorului (Av. 310/912).*

pentru boală—de către ministerul de interne. Art. 111 alin. ultim nefăcând distincţiune în ce priveşte termenul, rezultă că, ori care va fi el, aprobarea se dă numai de prefect[1]). Deşi legea n'o spune, credem că e bine ca prefectul să comunice şi ministerului concediile acordate notarilor.

Revocarea concediilor.—Când interesul serviciului cere, prefectul poate revocà concediul notarului, înainte de a se terminà, invitându-l ca de îndată să se prezinte la serviciu[2]).

423.—Înlocuire. La caz de absenţă, notarul poate fi înlocuit provizoriu de către unul din consilierii comunali cu ştiinţă de carte desemnat de primar şi fără drept la retribuţiune, când e vorba de atribuţiunile pur comunale; iar pentru atribuţiunile administrative de către secretarul-arhivar al administraţiei plăşii respective—delegat de administrator—sau de un funcţionar inferior din cancelaria pre-

---

1) *Ar trebuì, însă, ca permisiunile până la 3 zile să se acorde de administratorul de plasă respectiv, comunicându-se numai prefecturei, iar cele dela 3—10 zile şi concediile să fie acordate de prefect cu avizul administratorului, care va indicà cine să înlocuiască pe notarul absent: secretarul-arhivar al administraţiei, sau e nevoie de un funcţionar al prefecturei, conform art. 113.*

2) *Ministerul — pentru motive de apărare a sănătăţii publice—a revocat în cursul anului 1910 concediile funcţionarilor administrativi, poliţieneşti şi comunali. Atunci a pus în vedere prefecţilor—cari după lege pot acordà permisiuni repetate, ce echivalează cu un concediu—ca pe viitor să nu mai dea permisiuni decât numai în cazuri foarte grave; iar atunci când ele trebuesc prelungite să încunoştiinţeze ministerul spre a avizà (Circ. minist. No. 66405/910).*

fecturii, delegat de prefect în urma cererii administratorului de plasă (art. 113)[1]).

Dispoziţiunea aceasta aplicându-se numai în caz de absenţă a notarului, când a obţinut o permisiune, ori concediu pentru caz de boală sau orice alt motiv, care reclamă un termen scurt, nu se poate admite înlocuirea notarului prin persoanele arătate în art. 113 când el şi-ar luà un concediu mai îndelungat pentru interesele sale personale—cum ar fi un concediu de un an, pentru a urmà cursurile şcoalei de notari—aceasta cu atât mai mult cu cât lipsa unui notar dela comună timp de un an, pe lângă că e contra legii, dar încă poate constituì o împiedecare a bunului mers al administraţiunii, oricari ar fi înlocuitorii ce s'ar propune (Av. 679/908).

S'a obiectat—şi cu drept cuvânt—că dispoziţiunile acestui articol sunt foarte greu de aplicat. In adevăr, secretarul-arhivar al plăşii nu se prea deleagă, atât din cauza serviciului lui propriu, cât şi a cheltuelilor lui de deplasare ce trebuie să le suporte singur; de altă parte, funcţionarii prefecturii sunt prea puţini, deplasarea lor costă şi nici nu sunt destul de pregătiţi; în fine, consilierul comunal de cele mai multe ori nu este capabil a ţine locul notarului. Apoi naşte întrebarea: pe secretarul-arhivar cine îl înlocueşte, mai cu seamă dacă comuna e departe de reşedinţa plăşii? Iar dacă lipsesc 2 notari din aceeaş plasă, de cine sunt înlocuiţi?

---

1) *Faţă de dispoziţiunile art. 113, rezultă că nici secretarul primăriei, nici copistul-telefonist sau alt funcţionar comunal, nu poate înlocuì pe notar—în caz de absenţă sau concediu—deoarece aceştia n'au calitate de a executà însărcinările delegate de puterea centrală notarului şi mai ales atribuţiunile din art. 114, care îi conferă competinţa de agent de poliţie; aşa că orice acte ar dresà acei funcţionari, în locul notarului, sunt isbite de nulitate (C. A. P. Av. 375/908).*

Toate aceste greutăți fac imposibilă acordarea de concedii mai mari notarilor, în afară de cazurile de boală.

S'au propus mai multe soluțiuni:

a) Să se înființeze la prefectură 2—3 funcționari speciali cari să poată fi delegați la nevoie să îndeplinească atribuțiunile administrative ale notarului;

b) Consilierului delegat a-l înlocuì, în ce privește atribuțiunile comunale, să i se acorde salariul notarului pe tot timpul cât îi ține locul;

c) Atât notarul dela o comună, cât și secretarul-arhivar al administrației plășii, în atribuțiunile lor administrative să fie înlocuiți de notarul dela comuna vecină cea mai apropiată;

d) Dacă nu poate fi înlocuit conform art. 113, după propunerea administratorului de plasă, prefectul să dea delegație secretarului primăriei comunei respective sau celui dela comuna vecină, care va aveà secretar.

424.—Plata salariilor notarilor se face de ministerul de interne, după statele întocmite și verificate de prefect. Pe baza lor, ministerul emite ordonanțe colective pe județe, pe numele administratorilor financiari respectivi. Aceștia formează chitanțe de sumele cuvenite fiecărui notar; le trimite administratorilor de plăși, cari le vizează și apoi le distribuie notarilor. Cu chitanțele, notarii se prezintă perceptorilor fiscali, cari fac plățile în schimbul acelor chitanțe—ce servesc în urmă ca acte justificative de descărcare și în cari perceptorii atestă că au controlat și chitanțele de plata contribuțiunilor (art. 120 alin. III și art. 122)[1]).

---

1) *Statele de lefuri se alcătuesc conform instrucțiunilor date prin circulările ministeriale No. 31451, 32647 și 41751/908 (publicate în Bul. Minist. 7 și 9) și se înaintează ministerului cel mai târziu până la 20 ale fiecărei luni. Notarilor numiți din nou sau reintrați după o întrerupere de serviciu*

Sistemul acesta de a se face plata are inconvenientul că nu totdeauna perceptorii au bani disponibili şi din această cauză se întârziază achitarea salariilor, iar notarii sunt siliţi să-şi însuşească din taxele comunale sau alţi bani străini!

N'ar fi rău dacă s'ar adoptă felul de plată a salariilor administratorilor de plăşi, după cum se prevede în art. 189: să fie trecuţi şi notarii în statele de lefuri ale plăşilor.

425.—Gradaţii. Notarii cari, după 5 ani de funcţionare—dela aplicarea legii—se vor distinge în îndeplinirea îndatoririlor, pot obţine o gradaţie de 10% asupra salariului ce primesc, după propunerea prefecţilor respectivi. Gradaţia se acordă de ministerul de interne din bugetul său.

Gradaţiile vor puteà fi date din 5 în 5 ani şi numai asupra salariilor, nu şi asupra accesoriilor, adică indemnizaţiilor de locuinţă sau altor diurne.

Numărul gradaţiilor ce se pot acordà s'a fixat la maximum trei (art. 121)[1]).

---

li se reţine 1/4 din salariu în primele două luni; celor înaintaţi: sporul retribuţiunii pe o lună; apoi 5%, economiile prin vacanţe şi amenzi—venituri cari trec la Casa pensiunilor.

Secretarilor-arhivari—spre deosebire de notari—li se reţine 10% pentru pensiuni, ei intrând în prevederile legii generale de pensiuni, iar nu în ale legii speciale de pensiuni a notarilor, jandarmilor rurali, sergenţilor de oraş, etc. din 1912.

1) *Încă din anul 1913, în urma confirmării ca definitivi a notarilor provizorii, cari împliniseră 5 ani de funcţiune fără pedepse disciplinare, unii din ei—bine notaţi—aveau dreptul la gradaţii conform art. 121. Din lipsă de fonduri, însă, ministerul n'a putut acordà până acuma nici o gradaţie, aşa că acest articol de fapt nu este încă pus în aplicare.*

Prin circulara 49641/914 ministerul—afirmând imposibilitatea de a acordà gradaţii, din lipsă de

Notăm că legea nu vorbește și de secretarii-arhivari, deși—prin art. 206—ei sunt numiți, plătiți și pedepsiți ca și notarii.

Credem că și secretarilor-arhivari—bine notați—ar trebuĭ să li se dea gradații.

426.—Indemnizație de locuință. In vederea îmbunătățirii situațiunii materiale a notarului și pentru că nu s'au putut dà deocamdată salarii mai mari, legiuitorul a prevăzut—prin alin. IV al art. 120—că comunele, ale căror mijloace bugetare permit, pot să acorde notarului sau *locuință* sau *indemnizare de locuință* de cel mult 30 lei lunar[1]).

---

fonduri — comunică prefecturilor că se va examinà chestiunea la formarea bugetului său pe exercițiul 1915/916. Ori, anul acesta, rămânând în vigoare bugetul trecut, s'a mai amânat încă cu un an aplicarea art. 121.

1) *Decizia delegației, prin care s'a suprimat fără motiv din buget indemnizarea de locuință a notarului votată de consiliul comunal, este reformabilă pe cale de recurs, mai cu seamă când se constată că mijloacele bugetare ale comunei pot suportà o asemenea cheltueală (Av. 343/908; 405, 408, 498, 500/909; 373/910); sau când a fixat sume neîndestulătoare pentru salariile funcționarilor comunali și indemnizația notarului, în raport cu veniturile comunei (Av. 273/909; 388/912).*

Delegația poate, însă, suprimà alocația relativă, votată de consiliu, când comuna nu dispune de fonduri (Av. 361, 417, 489, 511/909; 358, 360, 368, 375, 429, 458, 461, 485, 498, 501, 552, 568, 582, 583/910; 694, 703, 943, 946, 947, 960, 1047, 1051, 1089/911); dar n'o poate înscrie din oficiu, atunci când bugetul nu îngăduie suportarea ei (Av. 289/909).

De asemenea, delegația—în interesul echilibrării bugetului—poate reduce indemnizația votată de consiliul comunal, la o sumă proporțională cu veniturile de cari dispune comuna (Av. 392/909; 288,

Dispoziția aceasta trebuie înțeleasă în sensul că comunele sunt îndatorate a pune la dispoziția notarului locuință în localul primăriei sau în alte case,

---

505/910; 716, 929, 969, 1214, 1334/911; 687/913).

Nu se poate aprobă cererea notarului—făcută pe cale de recurs—de a i se înscrie o sumă ca indemnizare de locuință, când veniturile comunei sunt insuficiente pentru acoperirea unei asemenea cheltueli și când nici prin recurs nu se propun resurse nouă la venituri (Av. 369, 437, 527/909); nici aceea de a i se spori alocația prevăzută de delegație în raport cu veniturile (Av. 508/909; 378, 457/910; 514 din 1912).

Când, însă, bugetul se încheie cu excedent mare sau mijloacele bugetare permit acoperirea ei, se poate înscrie din oficiu, menține sau spori în recurs, suma votată de consiliul comunal ca indemnizație și care fusese suprimată ori redusă de delegația județeană sau să se fixeze o sumă proporțională cu veniturile comunei (Av. 428, 454, 462, 464, 471, 473, 476, 480, 509, 522, 523, 577, 638/909; 405, 412, 433, 434, 441, 514, 536, 560, 563/910; 691, 718, 823, 849, 856, 863, 881, 886, 892, 906 912, 978, 992, 1066, 1154, 1212, 1216, 1244, 1403/911; 375, 417, 452, 464, 491, 522, 549, 620, 622, 646, 648, 663, 676, 677, 687, 694, 706, 725/912; 540, 541, 575, 591, 654, 665, 666, 673, 686, 688, 743, 746, 879/913).

Dacă consiliul comunal n'a votat indemnizație de locuință și nici delegația, din lipsă de fonduri, n'a putut s'o înscrie, nu este admisibilă cererea făcută pe cale de recurs ca s'o aprobe ministerul de interne (Av. 386/910).

Nu se poate admite ca—în lipsă de resurse bugetare—o comună să acorde notarului drept compensație venitul provenit din închirierea unui teren, proprietatea ei, sau însuș acel teren spre a fi cultivat de notar în folosul său; așa că bine proce-

proprietate a lor, şi numai dacă aceasta nu se poate, să avizeze la plata unei indemnizaţii, dacă se va găsi în buget suma necesară. Cu alte cuvinte, pentru comunele cu localuri şi mijloace bugetare, această cheltueală este obligatorie, iar nu facultativă.

Măsura luată de legiuitorul dela 1908 este de mare însemnătate şi ea poate influenţă asupra recrutării şi măririi prestigiului notarilor.

In unele judeţe, însă, şi chiar la comune cu mijloace, s'a refuzat a se dà asemenea indemnizări şi mai pretutindeni nu s'a avizat să se dea locuinţe notarilor. De aceea, prin circulara din 1908 ministrul de interne a rugat pe prefecţi să dea ordine formale în privinţa procurării unor locuinţe cuviincioase, aceasta fiind o îndatorire obligatorie[1]) pentru comune; iar acolo unde nu se va puteà satisface această cerinţă a legii, prefecţii să exa-

---

dează delegaţia când nu aprobă încheierea luată de consiliul comunal în această privinţă (Av. 365/909).

Indemnizaţia dându-se numai în caz de lipsă a notarului şi când comuna dispune de fonduri, bine procedează delegaţia judeţeană când nu aprobă deschiderea unui credit extraordinar spre a se dà indemnizaţie unui notar care are locuinţă la şcoală, soţia sa fiind diriginţă (Av. 50/909).

Combustibilul necesar camerilor sale, când notarul stă în localul primăriei sau în altă casă a comunei, urmează să şi-l procure pe contul său personal (Av. 63, 745/909).

1) *Consiliul administrativ—prin avizele relative la bugete—a opinat că aceasta nu este o cheltueală obligatorie, ci facultativă. De altfel, însăş art. 120 subordonează această obligaţiune unei condiţiuni: suficienţa resurselor bugetare, care—dacă este împlinită—comuna* va puteà *dà notarului locuinţă sau indemnizare de cel mult 30 lei lunar. Indată însă ce comuna are mijloace suficiente, indemnizarea devine o cheltueală obligatorie.*

mineze personal situaţia bugetară a fiecărei comune şi dacă în adevăr permit mijloacele, să invite pe primar să prevadă în buget o indemnizare până la 30 lei lunar. Dacă în buget nu există alocaţie, iar dela fondul pentru deschidere de credite nu se va puteà plătì o asemenea indemnizare, se va cere modificarea bugetului pentru a se găsì suma necesară.

Pe cât de mărinimoasă a fost intenţia legiuitorului şi a ministrului de interne, pe atât de grea a fost realizarea ei! Pe de o parte cele mai multe comune—faţă de numeroasele sarcini şi cheltueli obligatorii—n'au putut dà locuinţă, nici prevedeà indemnizaţie; iar în altele, consiliile comunale n'au prevăzut-o, şi cum cheltueala e facultativă (legea zice „comuna *va puteà*"), delegaţia judeţeană, la aprobarea bugetului, nu s'a simţit îndatorată a o înscrie din oficiu!

S'au propus unele soluţiuni pentru găsirea mijloacelor necesare: ca să se ia din lefurile primarilor, cari—după noua organizare dată de actuala lege—au mai puţin de lucru, sau chiar ei să fie onorifici şi să li se dea diurnă numai atunci când prezidează şedinţele consiliului comunal. Cu economia ce ar rezultà s'ar face obligatorie indemnizaţia de locuinţă, fixându-se între 20—25 lei lunar.

Intr'o viitoare reformă administrativă desigur că se va rezolvà chestiunea retribuţiei şi indemnizaţiei de locuinţă ale notarilor, mai cu seamă că pentru ceilalţi funcţionari ai Statului s'a realizat o îmbunătăţire a soartei prin acordare de chirii.

— O chestiune care nu e lămurită de lege, este aceea: dacă şi secretarii-arhivari ai administraţiilor de plăşi au drept la locuinţă sau indemnizaţie.

Art. 206 asimilează pe aceşti funcţionari cu notarii în ce priveşte condiţiile de numire şi de retribuţiune—pe lângă regulele de stabilitate, disciplină şi înaintare. Dacă e aşa, atunci nu e nici o raţiune ca secretarului-arhivar să nu i se dea în-

demnizare; cu atât mai mult, cu cât secretarul-arhivar—care îndeplineşte condiţiunile legii — poate trece ca notar şi vice-versa.

Intrebarea este însă: de unde? dela care comună? căci el serveşte la administraţia plăşii şi parcă n'ar fi logic să i se dea de comuna unde e localul administraţiei, comună care poate plăteşte şi notarului ei indemnizaţie!

In unele judeţe s'a votat de consiliile comunale ori s'a înscris din oficiu de către delegaţie în bugetele comunelor unei plăşi câte o mică sumă anuală ca indemnizaţie de chirie secretarului-arhivar dela administraţie şi rezultatul, în acest caz, a fost că el a obţinut o sumă aproape echivalentă cu indemnizarea unui notar. Procedare ilegală[1]) poate, dar practică şi umană!

— Indemnizaţia de locuinţă poate fi acordată notarului şi pe cale de deschidere de credit extraordinar dela fondul respectiv al bugetului, dacă acest fond este îndestulător şi numai din momentul

---

1) *S'a considerat legală procedarea delegaţiei care a suprimat din bugetele unor comune sumele votate de consiliile comunale ca indemnizaţie de locuinţă secretarului-arhivar dela administraţia plăşii deoarece nici un text de lege nu obligă comunele să suporte asemenea cheltueală, nici chiar când dispun de fonduri—întrucât dispoziţia art. 120 privind numai pe notari, nu se poate aplică prin analogie şi secretarilor-arhivari.*

Pe aceeaş consideraţiune s'au respins şi creditele deschise în acest scop (Av. 445/909; 451, 500, 505, 529, 539, 559, 614, 637/910; 1010, 1091, 1689, 1690 din 1911; 438, 633/912).

De altă parte, secretarii-arhivari fiind plătiţi de ministerul de interne din subvenţiile date de comune pentru personalul administrativ, delegaţia nu mai poate înscrie din oficiu vreo sumă pentru secretarul administraţiei de plasă (Av. 500/910; 506/913).

votării ei de consiliul comunal (Av. 158, 940, 981/909).

Când este invederată imposibilitatea de a se acoperi creditul solicitat din acel fond, se respinge ca neîntemeiat recursul făcut contra deciziei delegaţiei care n-a aprobat creditul (Av. 65/910).

Se poate acordà chiar pe cale de recurs, când pe nedrept delegaţia a respins creditul (Av. 143/910); însă nu se poate sporì dacă bugetul nu se încheie cu excedent (Av. 743/912).

Dar nu se poate admite, în recurs, creditul — votat de consiliul comunal şi respins de delegaţie— care să se acopere din sumele ce se vor încassà din rămăşiţe, întrucât acestea nu constituiesc o sumă certă pe care să se poată contà (Av. 703/910); precum nici atunci când notarul poate aveà locuinţă în localul primăriei (Av. 1377/911).

427.—Atribuţiunile notarului. In regulă generală, notarul are *atribuţiuni pur administrative*, şi numai când comuna nu va aveà un secretar al primăriei, el este pus la dispoziţia autorităţii comunale[1]) pentru tot ce priveşte *administrarea intereselor locale.*

I. — **Atribuţiunile comunale** ale notarului—acolo unde nu este secretar—sunt următoarele:

1. A asistà la şedinţele consiliului comunal şi a redactà procesele-verbale ale şedinţelor şi a le transcrie în registrele respective;

---

1) *S'a criticat—cu ocazia desbaterilor legii—dispoziţia ca notarul să fie sub ordinul administratorului de plasă când îndeplineşte funcţiunea sa de agent administrativ şi în acelaş timp sub ordinul primarului, când face şi serviciul de secretar al primăriei, în comunele cari n'au titulari.*

In lipsă de secretar comunal, notarul îndeplineşte şi atribuţiile acestuia, dar pentru aceasta nu poate pretinde un alt salariu pe lângă cel primit dela Stat—şi la care contribuie şi comunele (Av. 527/912).

2. A contrasemnà toate actele şi lucrările primăriei, fiind responsabil—împreună cu primarul sau înlocuitorul său—de tot ce contrasemnează[1]);

3. Sub privegherea primarului e însărcinat: *a)* cu ţinerea arhivei şi registrelor relative; *b)* cu toate lucrările din cancelaria primăriei şi cu corespondenţa; *c)* cu păstrarea registrelor de vaccinare şi revaccinare; *d)* precum şi cu ţinerea registrelor de inspecţiuni sanitare;

4. Mai e însărcinat cu serviciul poştei rurale şi serviciul telefonic, acolo unde nu sunt oficii telegrafo-poştale sau agenţii speciale.

II. — **Atribuţiunile administrative** — pe cari notarul le îndeplineşte ca agent administrativ, reprezentant în comună al puterii executive — sunt:

A.—Este însărcinat sub privegherea autorităţii administrative superioare:

1. „*Cu publicarea legilor şi regulamentelor de administraţiune publică, precum şi a ordonanţelor, instrucţiunilor şi a orice acte ale agenţilor puterii executive, cari sunt destinate publicităţii. Publicarea se face prin afişe şi prin cetire în public*" (art. 114 § 1).

Publicarea aceasta având de scop a face ca locuitorii satelor să cunoască şi să înţeleagă cuprinsul legilor, regulamentelor, etc., notarii nu trebuie să se mărginească numai la actul material al publicării, ci să explice verbal—cu prilejul efectuării ei—dispoziţiunile legilor, regulamentelor, etc. şi sancţiunile ce ele prevăd în caz când nu sunt respectate.

Aceste publicaţiuni vor purtà numai semnătura notarului.

2. „*Cu culegerea datelor statistice*" (§ 2).

Aci se pune expresă îndatorire notarului de a

---

1) *Este descărcat de îndatorirea de contrasemnare când comuna are şi un secretar, afară de cazurile în cari legea cere în mod formal contrasemnarea notarului (Av. 613/908).*

culege datele statistice ce se cer unei comune, privitoare fie la interesele locale, fie la cele generale. Această importantă lucrare se va efectuà personal de notar, el fiind agentul recensor şi impiegatul statistic al comunei.

Corespondenţa cu autorităţile superioare, în privinţa datelor statistice, se semnează iarăş numai de notar.

Pentru culegerea acestor date, notarul adună, din casă în casă, informaţiunile de cari are nevoie. El se ocupă cu statistica populaţiunii[1]), a vitelor şi instrumentelor agricole, a producţiunii agricole, a industriilor, etc. şi redactează aceste date conform formularelor întocmite de serviciul statistic din ministerul agriculturii şi domeniilor, de către prefectul judeţului sau de administratorul de plasă. Datele statistice privitoare la mişcarea populaţiunii le culege din actele stării civile[2]).

Tot astfel, întocmeşte şi statisticele relative la finanţele comunale, la legea electorală, la muncile şi muncitorii agricoli, cârciumi, loterii, bâlciuri, etc.— cerute de serviciul statisticei din ministerul de interne, conform art. 13 şi 14 din regulamentul legii acestui minister.

Toate actele statistice ale unei comune încheiate de notar se trimet administratorului de plasă, care—

---

1) *Vezi „Legea pentru recensământul populaţiunii din 1912".*

2) *Statistica întocmită de notarul unei comune rurale nu poate servì la determinarea numărului de cârciumi, întrucât, deşì—după art. 114—el este însărcinat cu culegerea datelor statistice ce se cer unei comune, totuş, centralizarea datelor privitoare la recensământul populaţiunii—după care numai se poate stabilì numărul cârciumilor dintr'o comună—se face la epoce determinate de către serviciul statisticei generale din ministerul agriculturii şi domeniilor (C. A. P. Av. 47/911).*

după ce le verifică, corectează și recapitulează pe plasă—le înaintează prefecturii, păstrând un exemplar în cancelaria administrației.

3. „*Cu executarea măsurilor de siguranță generală, ce i-ar fi special delegate de administratorul de plasă, cu aprobarea prefectului*" (§ 3) [1].

Pentru ca notarul să nu depășească limitele competinței sale, în materie de poliție administrativă, trebuie observat:

Că în nici un caz el nu poate lucrà din propria

---

1) *Cerându-se avizul Consiliului administrativ asupra sensului cuvintelor* „măsuri de siguranță generală" *din art. 114 § 3, acesta a opinat—prin avizul 753/908—că, în sens larg, se înțelege toate acele acte cari au de obiect menținerea ordinei publice, a siguranței persoanei și a avutului lor; iar în accepțiunea din citatul articol, legiuitorul n'a putut cuprinde decât materiile de poliție administrativă, comunală și rurală, cari, fiind date în competența administratorului de plasă, acesta le poate delegà și notarului. Aceste materii sunt relative la: luarea de măsuri pentru privegherea și menținerea ordinei și siguranței publice; măsuri dictate de împrejurări pentru a împiedecà desordinea în caz de rebeliune, întruniri sedițioase sau tumultoase în locuri deschise, sau alte evenimente nepreveăzute și cari ar amenințà pacea publică sau siguranța indivizilor; precum și orice alte însărcinări de poliție ce-i sunt date prin legi speciale (art. 194 și 195 legea comunală rurală).*

In intervalul dela 1 Iulie 1908 până la 1 Aprilie 1910—când s'a modificat art. 114—notarul aveà calitatea de ofițer de poliție judiciară, însă această competență nu erà întreagă, conform celei determinate de codul de procedură penală—adică nu puteà instrumentà în diferite cazuri penale, fie din inițiativa lui, fie după delegația ce i s'ar fi dat de parchet, ci erà mărginită la cazurile anume

sa autoritate—rolul său mărginindu-se a execută numai delegaţiunea formală ce primeşte în această privinţă dela administratorul de plasă, cu aprobarea expresă a prefectului pentru fiecare delegaţiune în parte, şi în momentul când ea se dă, iar nu anticipativ şi pentru toate delegaţiunile ce eventual administratorii ar dà notarilor;

Că delegaţiunea trebuie dată asupra unui caz

---

arătate în articolul citat § 3, 4, 5 şi 6: a) *executarea măsurilor de siguranţă generală ce-i sunt delegate de administratorul plăşii;* b) *a măsurilor ordonate de primar în materie de poliţie comunală;* c) *a măsurilor prescrise de personalul sanitar sau veterinar relativ la combaterea epidemiilor şi epizootiilor;* d) *precum şi în caz de flagrant delict (Av. 812/909). Aşa fiind, notarul nu avea calitatea de ofiţer de poliţie judiciară conferită prin alte legi speciale (a monopolurilor, vânătoarii, etc.) organelor determinate de procedura penală (Av. 814 din 1909; 212/910).*

Faţă, însă, de suprimarea, în 1910, a alin. ultim al art. 114 din legea dela 1908—care dà notarului competenţa ofiţerului de poliţie judiciară în cazurile mai sus arătate (suprimare motivată de nevoia de a i se dà posibilitatea să îndeplinească multiplele îndatoriri ce-i sunt atribuite în calitatea sa de agent administrativ, atât prin legea comunală rurală, cât şi prin alte legi speciale) — administratorul va avea să aleagă numai acele materii de poliţie administrativă care nu reclamă dela notarul, căruia îi dă delegaţie, calitatea de ofiţer de poliţie judiciară, ci numai pe acea de agent administrativ şi de poliţie, care i se recunoaşte în caz de flagrant-delict.

In tot ce priveşte măsurile de ordine şi siguranţă publică, ele au trecut în competenţa jandarmului şef de post.

special, iar nu pentru totalitatea faptelor cari intră în domeniul poliției administrative;

Că nimeni, afară de administratorul plășii respective, nu poate dà notarului delegațiuni de asemenea natură.

Legiuitorul a cerut—pentru exercițiul dreptului de delegațiune—aprobarea prefectului, ca un mijloc de *control* ce trebuie făcut: 1) pentru ca măsurile de siguranță generală să fie exercitate personal de administratori în calitatea lor de agenți direcți ai puterii executive și numai—în cazuri excepționale—când un administrator ar fi prea împovărat cu celelalte lucrări de resortul său, ori când măsurile de siguranță nu prezintă un interes prea mare pentru a fi necesară intervenția personală a administratorului, acele măsuri să se poată delegà notarilor, cu mențiunea expresă că delegația se raportă numai la cazul anumit ce face obiectul ei și că a fost aprobată de prefect; 2) pentru ca prefectul, în virtutea puterii sale discreționare, să vadă dacă este oportun sau nu să se delege unui notar măsuri de siguranță ce se raportă la interese superioare de ordine publică și dacă nu este mai bine ca ele să fie îndeplinite de însuș administratorul care voește să dea delegațiunea; 3) pentru ca prefectul să poată examinà în fapt, când i se cere aprobarea, dacă administratorul nu abuzează—în dauna serviciului—de dreptul de delegațiune pentru a se desărcinà tocmai de cele mai importante atribuțiuni.

De acì rezultă că aprobarea prefectului trebuie dată în momentul când se produce delegația, iar nu anticipativ pentru toate delegațiunile eventuale—în care caz dreptul de control impus prefectului ar fi iluzoriu și legea eludată (C. A. P. Av. 465/909).

Apoi, acea delegație neputând depășì limitele fixate de lege, prefectul nu poate—pe baza art. 114—să dea delegație notarilor ca, împreună cu agenții regiei, să constate contravențiile la legea monopolu-

rilor şi să-i asiste în calitate de agenţi judiciari (Idem, 814/909).

4. „*Cu executarea măsurilor ordonate de primar în virtutea art. 82*".

Aci e vorba de măsurile de poliţie comunală ordonate de primar. In toate aceste cazuri, notarul va lucrà fie din propria sa autoritate, fie după cererea formală a primarului. In îndeplinirea acestei atribuţiuni legale, el execută în fapt măsurile ordonate de primar în limitele competenţei sale, dar nu poate constatà contravenţiunile prin încheiere de procese-verbale, întrucât—după modificarea introdusă prin legea din 1 Aprilie 1910—el nu mai are calitatea de ofiţer de poliţie judiciară, ci numai pe aceea de agent de poliţie administrativă[1]).

5. „*Cu executarea măsurilor prescrise de personalul sanitar sau veterinar, relativ la combaterea epidemiilor şi epizootiilor*".

In această materie notarul n'are iniţiativă proprie; datoria sa este de a executà măsurile prescrise de medici şi veterinari.

6. „*Cu îndeplinirea tuturor însărcinărilor cu caracter general ce au fost atribuite primarului, atât prin legile de drept comun, cât şi prin legi speciale şi regulamente, afară de acelea ce-i sunt menţinute prin art. 79 § 2*".

Acest alineat a fost introdus prin legea modificatoare din 1 Aprilie 1910 şi are o deosebită importanţă, pentrucă pe baza lui s'au luat primarului multiplele îndatoriri cu caracter general ce-i erau impuse prin diferite legi şi regulamente, trecându-se toate acestea în sarcina notarului[2]). Bine-

1) *Vezi „Poliţia comunală", tratată la art. 81 şi urm.*

2) *La „Legi şi regulamente" vom vedeà cari anume sunt atribuţiunile ce trec dela primar pe seama notarului, în urma modificării făcute în legea comunală din 1908, prin legea din 1 Aprilie 1910.*

înţeles însă că acì e vorba numai de acele atribuţiuni cu caracter general, pe cari notarul le îndeplineşte în calitatea sa de agent administrativ, iar nu cu aceea de ofiţer de poliţie judiciară pe care n-o mai are dela 1910 încoace.

7. „*Cu îndeplinirea atribuţiunilor ce-i sunt conferite prin art. 79 § 2 alin. V de mai sus, precum şi cu comunicarea citaţiunilor şi tuturor actelor de procedură în materie penală după regulele determinate de art. 68 din legea pentru judecătoriile de ocoale*".

In prima parte a acestui paragraf — introdus tot la 1 Aprilie 1910—e vorba de atribuţiunile atribuite primarului prin codul de procedură civilă cari dela acea dată au trecut asupra notarului—afară de cele din art. 74 alin. VI şi urm. şi art. 75 § 11, ce au fost rezervate primarului, prin art. 79 § 2 din legea comunală modificată în 1910[1]).

Partea a doua se referă la comunicarea citaţiilor şi a tuturor actelor de procedură în materie penală, atribuţiuni date în sarcina notarului şi de către art. 66 şi 68 din legea pentru judecătoriile de ocoale[2]).

Regulele stabilite de art. 68 sunt următoarele:

Ca regulă generală: copia depe acţiune, citaţia sau mandatul se dau părţii, ori i se lasă la domiciliu sau reşedinţă.

Dacă partea nu voeşte sau nu poate să semneze dovada de primirea actului, notarul constată aceasta printr'un proces-verbal; iar dacă partea nu se găseşte acasă, înmânarea actului se face: *a*) vreunei persoane din familie care locueşte cu ea;

---

1) *Vezi aceste atribuţiuni trecute la Primar (p. 512)*

2) *Indeplinirea de proceduri în comunele rurale, în afară de notar (fostul secretar comunal, cum i se zice în legea judec. de ocoale), mai este dată şi în seama factorilor poştali—acolo unde sunt —şi a jandarmilor (art. 66 şi 68 citate).*

b) sau vreunui servitor al său—arătându-se numele persoanei căreia i s'a dat citaţia sau mandatul.

Dacă şi acele persoane lipsesc sau nu pot, ori nu voiesc să semneze adeverinţa de primire, actul judecătoresc de chemare se lipeşte pe uşa casei părţii.

Toate acestea se constată prin procesul-verbal—dresat de notar, factorul poştal sau jandarm—în asistenţa a doi martori, cari nu trebuie să fie în serviciul poliţiei sau primăriei respective.

Procesele-verbale astfel întocmite fac dovadă de cele cuprinse în ele până la înscrierea în fals (art. 68 l. jud. de ocoale).

8. „*Cu executarea cărţilor de judecată pronunţate de judecătoriile de ocoale în materie mobiliară până la valoarea de 50 lei inclusiv—independent de cheltuelile de judecată—după delegaţiunea judecătorului respectiv şi potrivit regulelor de procedură civilă*"[1]).

Alineatul acesta—introdus de legea din 1 Aprilie 1910—a dat şi notarului competenţa de a face executarea cărţilor de judecată emise de judecătoriile de ocoale, care până atunci erà rezervată—prin art. 109 din legea acelor judecătorii—în comunele rurale, în afară de judecător sau ajutorul său, şi administratorilor de plăşi.

Constatându-se că administratorii sunt prea împovăraţi de lucrări, legiuitorul din 1910 a găsit cu cale să le ia o parte din executări şi atunci a restrâns competenţa lor numai în materie mobiliară dela valoarea de 51 până la 100 lei inclusiv, independent de cheltuelile de judecată; iar cărţile de judecată până la valoarea de 50 lei le-a dat în seama notarilor, cari le execută pe baza delegaţiunii judecătorului respectiv şi conform regulelor de procedură[2]).

---

1) *Vezi îndeplinirile de procedură în Vol. II la Procedura Penală şi civilă.*

2) *Preşedintele Camerii de Comerţ şi industrie*

Se susţine că ar fi mai bine să se dea numai notarilor executarea cărţilor de judecată în materie mobiliară, de oarece administratorul de plasă se află într'o situaţie prea delicată faţă de săteni când face şi funcţia de portărel!

9. „*In caz de flagrant delict, notarul are calitatea de agent de poliţie şi este dator să anunţe imediat pe administratorul plăşii şi pe procurorul tribunalului, luând în acelaş timp măsuri spre a ţine la dispoziţia autorităţii pe făptuitori şi corpurile delictului*".

După cum am spus, prin suprimarea alin. ultim al art. 114 din legea dela 1908 s'a ridicat notarului calitatea de ofiţer de poliţie judiciară—acordată în cazurile prevăzute de § 3—6 ale acelui text; însă, prin § 9, introdus de legea dela 1 Aprilie 1910, în redacţiunea de mai sus, i se recunoaşte calitatea de *agent de poliţie* cu competenţa limitată. In atare calitate, el trebuie să se abţină de a încheiă vreun proces-verbal pentru constatarea faptului sau de a face acte de urmăriri, competenţa sa fiind mărginită numai la ceeace legea dispune, adică să pună mâna pe făptuitori, ţinându-i la dispoziţia ofiţerilor de poliţie judiciară—şi să ia măsuri pentru păstrarea corpurilor delictului, după ce a avut grije

---

din Piteşti—găsind că actuala procedură în materie de executări silite la comunele rurale este îngreunătoare pentru comercianţii creditori ai unor creanţe mai mari de 50 lei—a cerut ministerului de interne ca, până la modificarea legii judecătoriilor de ocoale, să mărească competenţa notarilor în materie de executări mobiliare până la valoarea de 1000 lei. Consiliul administrativ—căruia i s'a supus chestiunea—a dat aviz negativ, susţinând că atribuţiunile notarului sunt atât de multiple şi variate, încât competenţa sa nu mai poate fi mărită, fără a se compromite mersul serviciilor ce este chemat să îndeplinească (Av. 816/911, B. II, p. 869).

să înştiinţeze imediat pe administratorul plăşii şi pe procurorul tribunalului.

Totuş este un caz când notarul mai are calitatea şi competenţa ofiţerului de poliţie judiciară: acela prevăzut de legea specială a *repausului duminical* din 14 Aprilie 1910, prin art. 10, anume că poate urmări şi constată contravenţiunile la acea lege[1]).

— Cu atribuţiunile cuprinse în art. 114 — cari au fost luate din competenţa primarului—notarul îşi manifestează caracterul său de agent direct al puterii executive. In îndeplinirea acestor îndatoriri, el nu trebuie însă să-şi depăşească căderile, intrând în domeniul puterilor rezervate autorităţii comunale, nici să considere pe primar, pe consilierii comunali şi pe secretarul primăriei ca agenţi ai săi de execuţiune. Nici unul dintr'aceştia n'are nici dreptul, nici datoria de a secundà pe notar în îndeplinirea atribuţiunilor sale administrative, el rămânând învestit — în privinţa lor — cu puteri proprii ori delegate de şefii săi ierarhici şi fără a fi îndreptăţit să ceară, în orice chip, asistenţa autorităţii comunale ori a funcţionarilor ei (Circ. 16728/908).

B.—A doua categorie, foarte însemnată, de atri-

---

1) *Este cu atât mai curioasă această dispoziţiune cu cât legea repausului duminical s'a votat după ce legea modificătoare a legii de organizare a comunelor rurale ridicase notarului calitatea de ofiţer de poliţie judiciară la un interval de câteva zile! Şi nu eră nici o raţiune ca să i se redeà această competenţă în cazul special al închiderei cârciumilor când legea monopolului băuturilor spirtoase— în care se vorbeşte şi de închiderea cârciumilor— recunoaşte primarului calitatea de ofiţer de poliţie judiciară în tot ce priveşte respectarea dispoziţiunilor ei, iar legea comunală rurală îi menţine această calitate prin art. 84!*

buţiuni încredinţate notarului sunt cele prescrise de *legea pentru învoeli agricole*—prin art. 8, 39, 40, 41, 62, 65, 66, 72, 77, 92, cu sancţiunile din art. 104, 105, 106, 107 şi 109 — şi de regulamentul special pentru măsurătoarea şi hotărnicia islazurilor comunale, prin art. 9[1]).

C.—Alte îndatoriri importante ale notarului—între cari şi aceea de a face pe grefierul judecătorului ocolului rural—sunt cele impuse de art. 47, 59, 61, 62, 66, 68, 95, 99, 104 şi 106 din *legea judecătoriilor de ocoale* şi din regulamentul respectiv, cărora notarii sunt obligaţi să se conformeze cu stricteţe[1]).

Deşi în îndeplinirea acestor îndatoriri notarii stau sub ordinele judecătorilor de ocol, totuş, administratorii de plăşi—ca şefi ierarhici ai notarilor—au incontestabil dreptul de a vedeà cum îşi fac şi serviciul la care sunt obligaţi prin citata lege. Administratorii nu se pot amestecà, însă, în lucrările rezervate personal judecătorilor şi se vor abţine cu totul de a examinà sau criticà modul cum se judecă pricinele şi cum se dă autenticitate actelor (circ. minist. 32485/910).

D.—O atribuţiune pe care o exercită notarul, tot ca agent al puterii executive, este *redactarea şi contrasemnarea actelor de stare civilă*, precum şi

---

1) *Asupra acestor atribuţiuni vom face cuvenitele observaţiuni la „Legea pentru învoelile agricole" şi „Legea judecătoriilor de ocoale".*

Pentru a se evità confuziuni în comunele unde funcţionează secretari comunali şi notari, legea comunală a prevăzut, prin art. 115, dispoziţia că notarii îndeplinesc atribuţiunile date secretarilor comunali *prin legea învoelilor agricole şi legea pentru judecătoriile de ocoale, aceasta pentrucă la 1907, când s'au votat cele două legi, în legea comunală rurală din 1904, atunci în vigoare, notarul purtà numele de „secretar comunal".*

ţinerea registrelor respective, fiind răspunzător, împreună cu primarul, pentru regulata îndeplinire a acestei îndatoriri.

In sate, când delegaţii sunt însărcinaţi cu ţinerea registrelor de naşteri şi morţi, notarul comunei nu este obligat a contrasemnà actele, această îndatorire fiind dată unui membru al sfatului sătesc.

428.—Stabilitate. Pentru a face din notar un funcţionar de carieră, care să nu mai fie la discreţia diferitelor interese ale primarilor sau oamenilor politici—cărora nu le-a înlesnit ilegalităţile cerute sau servicii personale—legiuitorul dela 1908 a voit să acorde şi acestei categorii de funcţionari stabilitatea, adică să nu mai poată fi înlocuiţi după bunul plac al primarului sau prefectului de judeţ, ci în urma unei hotărîri disciplinare[1]).

In acordarea acestei stabilităţi a făcut însă o distincţiune între *foştii secretari comunali* confirmaţi ca notari la punerea legii în aplicare—cari nu se pot bucurà în întregimea lor de drepturile de stabilitate recunoscute de lege—şi *notarii absolvenţi ai şcoalelor de notari.*

Pentru cei dintâiu a hotărît—prin art. 234—că nu vor căpătà definitivatul şi deci devenì stabili decât după 5 ani de funcţionare, socotiţi dela 1 Iulie 1908, timp în care vor trebuì să dea dovezi de

1) *Prin circulara 16728/908, ministrul de interne se exprimà astfel: „Sunt informat că în unele judeţe notarii se înlocuesc prin simple ordine ale prefecturii, cari de multe ori nici nu sunt motivate. Acest mod de procedare îl cred greşit şi pe viitor vă rog ca el să înceteze"; iar prin expunerea de motive: „odată numiţi, cei corecţi au asigurată stabilitatea, căci revocarea e permisă numai pentru anumite fapte şi în anume condiţiuni; cei muncitori şi capabili au putinţa unei înaintări dintr'o clasă într'alta, iar cei aleşi pot ajunge administratori de plăşi".*

aptitudine şi să nu fi suferit nici o pedeapsă disciplinară; iar pentru absolvenţii şcoalelor că au stabilitatea din momentul numirii.

Pentru a garantà oarecum viitoarea stabilitate notarilor provizorii până ce ei vor dobândì titlul definitiv, s'a dispus ca înlocuirea sau revocarea lor să nu se mai facă de prefect, ci de ministrul de interne, pe baza unui raport bine motivat al prefectului—asupra vinei de care s'a făcut vinovat notarul—şi cu avizul Consiliului administrativ. Procedarea aceasta—recomandată prin circulara din 1908 — a avut de rezultat că cererile de înlocuiri de notari s'au împuţinat, pentrucă Consiliul totdeauna a respins pe cele sprijinite pe simple afirmaţiuni nedovedite[1]).

429.—Pierderea funcţiunii şi a stabilităţii. Un notar încetează de a mai funcţionà în două moduri: *a)* prin demisiune şi *b)* prin revocare.

Demisiunea trebuie dată prefectului de judeţ, care e dator să comunice ministerului de interne numele notarului demisionat şi a celui numit în locul său[2]), precum şi ziua pe care s'a primit demisiunea.

Un notar care, însă, s'a făcut vinovat de fapte de natură a-i atrage pedepsirea, nu se poate sustrage dela aceasta prin demisiune; laşa că bine procedează în acest caz prefectura dacă-i respinge demisia (Av. 873/909).

Revocarea este una din pedepsele disciplinare— de cari vom vorbì mai jos—ce face pe notar să piardă, odată cu funcţiunea, şi stabilitatea de care se bucură în cazul când erà definitiv. Dacă va mai fi renumit, această numire se face provizoriu şi el nu dobândeşte din nou stabilitatea—definitivatul—

1) *Vezi mai jos motivele de respingere şi aprobare a cererilor de revocare.*

2) *La minister se ţine fişe în regulă despre mutaţiile ce se fac între notarii din ţară.*

decât după un serviciu de 5 ani, şi dacă în acest timp nu e pedepsit cu vreo pedeapsă disciplinară.

430.—Pedepsele disciplinare. Prin art. 125 se prevede că notarii sunt pedepsiţi disciplinar—fără prejudiţiul acţiunii penale, de va fi loc—în următoarele cazuri: *a)* pentru abatere dela datoriile serviciului şi *b)* când săvârşesc acte de natură a le compromite demnitatea.

Pedepsele sunt: 1) avertismentul; 2) amendarea; 3) pierderea dreptului de înaintare pe timp mărginit; 4) retrogradarea; 5) revocarea. Ordinea în care ele sunt enumerate nu implică şi ordinea în care pot fi cerute şi aplicate.

Avertismentul se pronunţă de *administratorul plăşii* pentru faptele următoare: *a)* neglijenţă repetată în serviciu; *b)* absenţe nemotivate cari nu trec peste 3 zile; *c)* rea conduită în serviciu şi faţă de public. Despre această pedepsire administratorul referă prefectului (art. 126 alin. I).

Amenda se pronunţă de *prefect* din oficiu sau după cererea administratorului plăşii pentru: *a)* faptele de recidivă enumerate la avertisment; *b)* acte de incorectitudine şi cari îi compromit demnitatea; *c)* insubordonanţă faţă de superiori.

Amenda nu poate trece peste jumătatea salariului pe o lună (idem, alin. II şi III).

Pierderea dreptului la înaintare pe timp mărginit şi retrogradarea se pronunţă de autoritatea disciplinară (id. alin. IV).

Revocarea se pronunţă: 1) sau de prefect; 2) sau de autoritatea disciplinară, care este Consiliul administrativ permanent[1]) (art. 128).

---

1) *Deşi nici legea organică a Consiliului, nici cea comunală rurală nu prevede avizul Consiliului asupra cererilor de revocare a notarilor cu titlu provizoriu, totuş, ministerul—în August 1908—a hotărît ca revocarea acestor notari să se facă de ministru pe baza unui raport motivat al prefectului de judeţ*

A.—Se pronunţă de *prefect* numai în următoarele cazuri, prevăzute de art. 126:

1. Dacă notarul a fost condamnat pentru crime sau pentru delicte cari atrag după ele pierderea

---

şi cu avizul Consiliului, dat în virtutea art. 7 lit. d din legea sa—după care el îşi poate dà avizul asupra oricărei chestiuni i se pune de ministrul de interne. Această dispoziţiune a fost confirmată prin circulara 16728 din 23 August şi consacrată prin avizul Consiliului No. 370/908.

Aceeaş măsură s'a aplicat şi secretarilor-arhivari dela administraţiile de plăşi, cari—conform art. 206 din l. com. r.—sunt asimilaţi cu notarii (Av. 782/908).

S'au incuviinţat de minister revocări de notari şi secretari-arhivari pe baza avizelor Consiliului şi cu aplicarea art. 125, 126 şi 127 din l. p. org. c. r. şi adm. pl. — pentru următoarele motive, cari constituiesc: unele abateri dela datorii, altele acte ce compromit demnitatea şi fac pe funcţionar a-şi pierde orice prestigiu şi autoritate:

Abateri repetate dela datorie: 1667/911;

Absenţă nemotivată dela serviciu: 690/908; 69, 71, 97, 513, 514, 598, 641, 734, 751, 854, 857, 872, 957/909; 14, 36, 78, 110, 167, 245, 273; 278; 313; 359, 519, 732, 781/910; 547, 631, 1465, 1576, 1587, 1667/911; 318/912.

Abuz de autoritate: 1027/909.

Abuz de putere: 655/908; 86, 326/909.

Afirmări mincinoase la o anchetă: 356/909.

Agresiune faţă de superiori: 1020/911.

Amendarea unui comerciant de către un secretar-arhivar şi denunţuri făcute de el contra primarului, găsite neîntemeiate: 584/909.

Arendarea unei părţi din pământul bisericii prin bună învoeală: 688/910.

Arestare ilegală: 655/908.

Arestarea şi lovirea unui sergent rural: 1371/911.

Ascundere de acte: 1341/911.

drepturilor civile şi politice sau pentru infracţiuni prevăzute la art. 104, 105, 106 şi 107 din legea învoelilor agricole;

Atentat la pudoare: 730/909; 108/910.

Autentificare ilegală de contracte agricole: 834 din 1909; 554, 638/910.

Bruscarea şi insultarea locuitorilor: 161, 226, 850, 898/909; 927/910.

Condamnare pentru:

a) *abuz de încredere: 312/910;*

b) *contrasemnarea unui certificat în locul altui notar: 421/910;*

c) *fals în acte publice: 725/908; 485/909; 40, 1060/910; 1111/911;*

d) *furt: 87, 687/910;*

e) *lovire: 248/912;*

f) *scandaluri şi bătăi: 235/910;*

g) *spargerea cutiei milelor: 178/910;*

h) *sustragere de acte publice: 641/909.*

Dat judecăţei pentru:

a) *atestare mincinoasă: 598/910;*

b) *bătaie: 949/910;*

c) *dresare de proces-verbal cu arătări false: 1508/911;*

d) *escrocherie: 595/910;*

e) *falşificarea unor chitanţe: 1036/911;*

f) *insultă şi lovirea jandarmilor: 989/909;*

g) *înlocuirea timbrelor mobile cu altele anulate: 811/910;*

h) *neînmânarea unei citaţii şi dresarea unui proces-verbal cu atestări false: 657/910;*

Denaturarea conţinutului unui proces-verbal de inspecţiune: 832/910.

Destăinuirea secretelor din lucrări: 197, 293/910.

Destituire din altă funcţie pentru delapidare de bani publici: 370/908.

Emitere de bonuri de ajutor şi însuşirea banilor adunaţi: 29/911.

2. Dacă a fost atins de demenţă legalmente constatată;

3. Dacă fără motive legitime nu s'a prezentat la post în termen de 10 zile dela numire;

Exploatarea sătenilor prin acordare de împrumuturi şi deţinere de pământ, obligaţie la munci şi luare de producte: 1021/909.

Falsificarea semnăturei primarului sau ajutorului pe certificate: 260/910, 540/911; sau a semnăturei consilierilor: 781/910; 642/911.

Falsificarea unui contract agricol şi a semnăturilor unor locuitori pentru bani: 1239/911.

Falsuri în registrele de închiderea vitelor la obor: 616/910.

Flagrant delict de adulter săvârşit în localul primăriei: 960/909.

Implicare în furt de vite: 116/910.

Incapacitate în îndeplinirea atribuţiunilor: 622, 642/909; 676/910; 594/911.

Incasarea:

a) *banilor pentru libretele agricole: 642/909;*

b) *unor rămăşiţe din învoeli: 519/910.*

Infirmitate (retractarea pe palmă a 3 degete dela mâna dreaptă şi o uşoară paralizie a acestei mâne) ce-l face improprîu serviciului: 277/910.

Ingerinţe la alegerea consiliului comunal: 71/909.

Insubordonanţă faţă de superiori: 615/908; 553, 579 854, 957/909; 234, 669/910.

Insultarea şi lovirea jandarmilor: 989/909.

Insulte la adresa superiorilor: 233/910.

Incercare de a călători prin fraudă cu trenul: 242/910.

Incercare de a mituì pe administratorul plăşii: 245/910.

Inchiderea unui drum public: 234/910.

Indemnarea locuitorilor la nesupunere: 1020/909.

Insuşire de bani:

a) *din spesele de cancelarie: 1587/911;*

4. Dacă lipseşte dela post fără învoire, concediu în regulă sau justificare, peste 10 zile.

In toate celelalte cazuri, revocarea nu poate avea loc decât în urma unei hotărîri disciplinare.

---

b) *din vânzarea mărcilor poştale sau a taxelor din convorbirile telefonice: 423, 622, 854/909; 1604 din 1911; sau a unor bilete de bal: 578/908;*

c) *din veniturile comunei: 782 872, 888/909; 40, 206 519, 616/910; 1576/911;*

d) *publici: 536, 734, 835, 873/909.*

Întârzierea lucrărilor comisiunii de recrutare: 1070 din 1909.

Liberare de bilete de vânzare şi certificate de proveniență pentru vite de furat: 540/911.

Liberarea unui certificat cu arătări mincinoase şi cu semnarea primarului făcută de secretar: 1682 din 1911.

Lipsa unor acte din arhivă şi nejustificarea ei: 931/909.

Loviri aplicate jandarmului şef de post: 877/909.

Munci şi transporturi făcute de locuitori, fără plată: 688/910.

Neautentificarea contractelor agricole: 513/909, 519 din 1910.

Necunoaşterea legilor şi regulamentelor: 376/911.

Necuviință:

a) *față de superiori: 960/909; 108, 116, 746/910:*

b) *în corespondență cu autoritățile superioare: 513/909.*

Neexecutare de ordine: 553 751, 872, 996/909; 116, 832/910; 376/911.

Neglijență repetată: 690/908; 69, 97, 274, 338, 423, 486 514, 553, 578, 641, 721, 751; 780; 854; 958: 996. 1070/909; 12, 36, 108, 110, 134, 172; 206; 242: 260, 313, 423, 519, 633, 689, 732; 832/910; 376 631, 736, 1034, 1371, 1465, 1576/911; 318/912.

Neglijență şi întârziere în lucrările de cancelarie: 925, 931, 959, 1020/909; 18/910.

Atât avertismentul—ce este în drept să dea administratorul de plasă—cât şi pedepsele pe cari le poate aplică prefectul: amenda şi revocarea, trebuie să fie pronunţate prin *deciziuni motivate*, în cari

---

Neînmânarea unei citaţii şi dresarea unui proces-verbal cu atestări false: 657/910.

Neîndeplinire de proceduri: 72, 585/910.

Neîntocmirea statisticei preţurilor de munci agricole: 638/910.

Neliberarea la timp a biletelor de munci agricole: 519 554, 585/910.

Nereguli în:

a) *actele de stare civilă: 692/908; 338, 486, 835, 857/909; 245, 585, 689, 949/910; 1311/911;*

b) *lucrările de cancelarie şi registrele primăriei: 873 931/909; 40, 281, 585, 676, 689/910;*

c) *registrele şi libretele de munci agricole: 692 din 1908; 959/909; 235, 350, 585, 859/910.*

Netranscrierea contractelor agricole: 585/910.

Netrecerea locuitorilor învoiţi în registrele de parlizi: 585/910.

Observaţiuni, ameninţări şi pretindere de bani, de către secretarul-arhivar al plăşii, dela primarii convocaţi la reşedinţă: 197/910.

Oficiare ilegală de căsătorii: 888/909.

Plângere neîntemeiată contra administratorului de plasă: 480/910.

Povăţuirea sătenilor împotriva proprietarilor: 480 din 1909.

Pretindere şi luare de bani, timbre, alimente şi alte lucruri pentru facerea actelor: 86, 226, 307/908; 87, 136, 326, 418, 486, 579, 642, 705; 751; 835; 837, 857, 958/909; 18, 150, 167, 245, 294, 295, 313; 519, 554, 595, 688, 832, 949/910; 616, 705, 1371/911; 248 din 1912.

Purtare:

a) *imorală: 692/908; 730, 734/909;*

se vor arătà faptele de cari s'a făcut vinovat notarul şi articolul din lege aplicabil în speţă. In nici un caz nu se pot considerà ca acte valabile pronunţările de pedepse cu simple apostile sau chiar cu ordine, nesprijinite pe deciziuni motivate.

---

b) *rea cu locuitorii şi ceilalţi funcţionari din comună: 172, 293, 480/910.*

Rea credinţă în:

autentificarea contractelor de împrumut pe amanet: 45, 89/910;

dresarea unui proces-verbal: 172/910;

facerea unui act de vânzare: 370/908;

falsificarea:

a) *iscăliturii secretarului primăriei şi incassarea salariului acestuia: 224/909;*

b) *tabloului de prestaţii: 888/909;*

încărcarea cheltuelilor de urmărire la executarea unei cărţi de judecată: 943/910;

îndeplinirea unei proceduri: 72, 134/910;

neexpedierea de către secretarul-arhivar a unor procese-verbale dresate de administratorul plăşii, jandarmi şi notari: 318/912.

Rea voinţă: 274, 513, 515, 721, 780, 854/909; 2, 109, 110, 172, 245, 281, 359/910; 1034/911.

Refuz de serviciu: 408, 615/908; 97/909; 598, 657 din 1910.

Săvârşirea ilegală a unei căsătorii: 308/909.

Secretar-arhivar făcând pe jelbarul la judecătorie: 730/910.

Semnarea:

a) *consilierilor în deliberaţiuni: 888/909;*

b) *primarului în diferite acte: 245, 949/910.*

Semnarea de către secretarul-arhivar a ordinelor în numele administratorului de plasă: 197/910.

Străgăniri făcute locuitorilor în îndeplinirea procedurilor: 1341/911.

Sustragerea:

a) *de acte din arhivă: 95/912;*

B.—Notarii cărora legea le acordă stabilitatea deplină—absolvenţii şcoalelor de notari şi notarii definitivi—pot fi trimişi *în judecata autorităţii dis-*

b) *de bani şi timbre: 942/909; 480/910;*
c) *de timbre depe petiţiuni: 110/910;*
d) *unei ordonanţe: 115/912.*

Tăinuirea faptului că proprietarul moşiei, cu oamenii săi înarmaţi, au fugărit pe locuitori şi ultrajat pe jandarmi: 669/910.

Transmiterea scrisorilor cu întârziere: 520/910.

Violare de domiciliu şi arestarea şefului de jandarmi: 353/909.

Violarea secretului scrisorilor: 520/910.

Viţiul beţiei: 615/908; 72, 161, 737, 850, 898, 951, 958, 959, 989, 996/909; 14, 173, 178, 423, 689, 746, 927/910; 617, 736, 1036, 1587/911; 248/912.

— Ministerul a aplicat—în virtutea aceleeaş dispoziţiuni—numai pedeapsa retrogradării *unui notar care a săvârşit acte ce-i compromit demnitatea (beţie, scandaluri, bătăi, luare de bani dela ţărani), ţinând seamă de faptul că e priceput şi harnic funcţionar, că nu a fost pedepsit decât de două ori cu amendă, dar şi de acela că moralitatea este tot aşa de esenţială funcţiunilor administrative ca şi celelalte condiţiuni de capacitate (Av. 460/908).*

De asemenea, a respins cererea de revocare *sprijinită pe faptul că pe când notarul era în altă funcţiune a ultrajat pe un proprietar şi pe simplă afirmaţie că-şi neglijează atribuţiunile: Av. 124/909; ori că a fost amendat pentru neglijenţă în serviciu şi lipsă dela post: 135/909; sau că un secretar-arhivar de plasă a fost condamnat pentru simplă lovire, săvârşită pe timpul când funcţiona ca comisar: 109/909; sau pe incapacitate şi neglijenţă, nedovedite cu fapte precise: 599/909, 11/910; ori că e predominat de viţiul beţiei şi părăseşte des serviciul: 481/909; că-şi neglijează serviciul şi s'a făcut culpabil de acte de natură a-i compromite*

ciplinare de către prefect: *a)* din oficiu, *b)* sau după cererea administratorului plăşii—când au săvârşit unul sau mai multe din următoarele fapte:

---

demnitatea—invinuiri nebazate pe fapte concrete: 984/909; că „face necontenit ca spiritele să fie agitate în contra proprietarilor şi că preocupările fiindu-i numai în această direcţiune, neglijează lucrările de cancelarie cu toate avertismentele ce i s'au dat": 4/910; că „nu a luat măsuri pentru uciderea unor câini turbaţi şi înaintarea persoanelor muşcate institutului antirabic": 677/910; învinuirea că e incapabil de a mai ocupă funcţiunea şi că a mai fost pedepsit pentru neglijenţă—fără să se precizeze fapte concrete: 748/910, etc.

— In această stare excepţională de lucruri — provizoratul notarilor dela 1908—1913 — puteă deci să pronunţe revocarea atât prefectul, în cazurile anume prevăzute de art. 126, cât şi ministrul de interne— după avizul Consiliului administrativ, care însă nu erà „conform"—în cele prescrise de art. 127.

Atribuţiunea Consiliului în această materie fiind de a examină în fond culpabilitatea notarilor a căror revocare se cere şi să stabilească în drept dacă invinuirile ce li se aduc cad sub prevederile legii, el a opinat că nu-şi poate dà avizul asupra cererii de revocare a unui notar, care—pentru motivele: viţiul beţiei, neajunsuri în comună şi neexecutare de ordine—fusese dejà înlocuit de prefectul judeţului, întrucât în acest caz nu mai are nici o putere de apreciere asupra faptului îndeplinit. Dacă ar fi discutat motivele pe baza cărora prefectul înlocuise pe notar, Consiliul ar fi pus în discuţiune valabilitatea actului prefectului, ceeace în speţă nu intră în competenţa sa. Ministerul de interne—însă, sub a cărei autoritate şi control se găsesc prefecţii—este suveran apreciator al actului prefectului, şi—deşi legea n'o declară formal—poate să hotărască chiar anularea acelui act, când găseşte că

1. Refuz de serviciu, rea voinţă, neglijenţă repetată, neaptitudine bine dovedită în îndeplinirea datoriei sau absenţă nemotivată dela post, dacă i se va fi aplicat de două ori amenda;

2. Acte de natură a-i compromite demnitatea;

3. Luarea sau pretinderea de bani sau alte lucruri pentru sine sau pentru alţii, spre a face, a nu face, sau a întârzia un act de serviciu;

4. Liberarea de acte sau certificate de orice natură, în afară de cazurile şi fără paza condiţiunilor cerute de legi şi regulamente, sau cu alterarea faptelor şi a adevărului;

5. Condamnarea pentru alte delicte decât acele cari atrag după dânsele pierderea drepturilor civile şi politice;

6. Destăinuirea măsurilor sau afacerilor în privinţa cărora s'a ordonat păstrarea secretului sau cari, prin natura lor, nu pot fi comunicate;

7. Abateri repetate, dacă pedepsele aplicate pentru aceste abateri n'au adus nici o îndreptare;

8. Infirmităţi permanente sau slăbirea facultăţilor intelectuale, cari îl împiedecă a îndeplini bine şi exact sarcinele funcţiunii sale;

9. Acte repetate de insubordonanţă către superiori;

10. Insultă gravă adusă superiorilor săi (art. 127 alin. I şi II)[1]).

---

motivele invocate nu erau de natură a legitimă revocarea, nefiind sprijinite pe fapte precise şi pe dovezi indiscutabile (Av. 1064/909).

Dispoziţia cu avizul Consiliului asupra revocării notarilor şi secretarilor-arhivari a căzut în desuetudine în cursul anului 1912, de când revocarea celor provizorii se face direct de Ministerul de Interne, iar Consiliul se ocupă numai de judecarea celor definitivi şi a absolvenţilor şcoalelor de notari.

1) *Consiliul administrativ—ca autoritate disciplinară—a aplicat până acuma următoarele pedepse disciplinare:*

Trimiterea în judecată se face printr'un raport amănunţit, cu expunerea faptelor şi cu arătarea dovezilor de vinovăţie — la care se anexează în original toate piesele de convingere; sau pe lângă raportul prefectului se trimete un memoriu cu situaţia notarului şi descrierea faptelor de cari s'a făcut vinovat.

Procedura pentru judecată este aceeaş ca şi la administratorii de plăşi[1]).

Notarul învinuit este ascultat (alin. III) şi el poate, în apărarea sa, să aducă acte cu cari să combată faptele de cari este acuzat[2]).

Prefectul—în interesul serviciului—poate să suspende pe notarul dat judecăţii, până la pronunţarea hotărîrii disciplinare (alin. IV).

Punerea în disponibilitate. — Când parchetul a trimes înaintea instanţelor represive pe un notar învinuit de crime sau delicte, cari atrag după ele re-

---

Revocarea: a) *pentru faptele prevăzute în art. 127 alin. 1 § 1 şi 7 (hotărîrile: 845/911; 152/912; 66/913);* b) *pentru faptele din § 1 (hot. 734/912);* c) *idem §§ 2 şi 3 (hot. 285/914).*

Pierderea dreptului la înaintare: a) *pe timp de 5 ani pentru faptele din art. 127 (hot. 521/912);* b) *pe timp de 1 an, pentru cele din §§ 2 şi 7 (hot. 76/913).*

Retrogradarea *pentru fapte cari cad sub prevederile § 2 de sub art. 127 (hot. 236/913).*

O pedeapsă disciplinară, *lăsată la aprecierea ministrului de interne: pentru faptele prevăzute de art. 127 alin. 1 §§ 1, 2 şi 3 (hot. 327/912).*

1) *Vezi pag. 258—262.*

2) *Când probele aduse de inculpat combat actele din dosar, Consiliul poate hotărî amânarea judecăţii până ce se va face un supliment de anchetă asupra chestiunilor anume determinate în hotărîrea sa (jurnalul Cons. adm. 67/913).*

vocarea, dela acea dată el rămâne în disponibilitate (alin. V)[1].

Reintegrare.—In caz de achitare, prefectul județului este obligat a-l reintegrà la primul lor vacant în clasa din care făcea parte sau — în lipsă— într'o clasă inferioară, însă numai cu consimțământul său (alin. VI).

Casa de ajutor și pensiuni de retragere

431. — Istoric. Incă din 1904, legiuitorul — preocupat de îmbunătățirea situației materiale a notarului și de asigurarea bătrâneților sale — a prevăzut prin art. 117 și 118 din legea de organizarea comunelor rurale că se va reține lunar 10% din retribuția secretarilor (notarilor de azi), în vederea capitalizării acelor rețineri la Casa de economie, pentru timpul când acești funcționari s'ar retrage din serviciu și că fiecare va aveà, în acest scop, câte un livret al acelei Case, păstrat de perceptorul fiscal, care va vărsà în fiecare lună la Casă reținerile efectuate. Reținerile acestea erau considerate și ca garanție pentru îndeplinirea serviciului poștei rurale și serviciului telefonic. La eșirea din funcțiune, livretul se remiteà secretarului, iar în caz de moarte, urmașilor lui.

In 1908, deși se face din notar un funcționar administrativ plătit de Stat, totuș, se pune—prin art. 132 din legea comunală rurală—principiul că notarilor nu li se aplică legea generală de pensiuni,

---

1) *Astfel este cazul a se lăsà în disponibilitate notarul în contra căruia parchetul a deschis acțiune publică sub învinuirea că a falșificat un proces-verbal de înmânarea unei citațiuni, o asemenea faptă fiind de natură a atrage revocarea sa din funcțiune în caz de condamnare (Av. 975/909).*

dar—cu aceeaş bunăvoinţă pentru starea lor, ca şi legiuitorul din 1904—noul legiuitor hotărăşte — prin art. 129 şi 130 — înfiinţarea unei *Case de ajutor şi pensiuni de retragere* a notarilor comunelor rurale din întreaga ţară (art. 129), al cărei fond se va alimentă din: 1) câte $^1/_4$ din leafă pe primele două luni; 2) sporurile pe o lună a celor înaintaţi; 3) reţinerile lunare obligatorii de 5% (nu 10%, ca în legea din 1904) asupra salariilor; 4) vacanţele şi economiile ce vor avea loc; 5) procentele sumelor capitalizate; 6) amenzile disciplinare; 7) orice alte venituri extraordinare şi neprevăzute (art. 130).

Modul de administrare şi condiţiunile în cari se acordau ajutoare şi pensiuni s'au determinat în „regulamentul pentru organizarea şi administrarea Casei de ajutor şi pensiuni a notarilor" din 2 Decemvrie 1908 (M. Of. No. 198) — după care scopul casei erà „de a venì, în cazuri de nevoi bine constatate, în ajutorul notarilor şi familiilor lor şi a le servì şi urmaşilor lor pensiuni de retragere" (art. 2)[1]).

1) *In 1911 ministerul de interne a voit să introducă în acel regulament un articol prin care se dà drept notarilor cari, la 1 Iulie 1908, erau de cel puţin 40 ani împliniţi să-şi valorifice pentru pensie cel mult 10 ani din cei serviţi înainte de înfiinţarea Casei; iar cei în vârstă de 50 ani la acea dată, să-şi valorifice cel mult 15 ani. Spre a li se luà în consideraţie acei ani la calcularea eventualei pensiuni, trebuiau să verse o sumă echivalentă cu reţinerile de 5% socotite asupra retribuţiei lor actuale—sumă ce se va plătì în 5 ani, cu începere dela 1 Aprilie 1911, în rate lunare, reţinute prin state, odată cu celelalte reţineri. Se mai prevedeà apoi că sumele vărsate, ca şi reţinerile de 5%, nu se pot restituì notarilor sau familiilor lor la părăsirea serviciului sau în caz de moarte, chiar dacă n'au drept la pensie.*

In 1912 promulgându-se „legea pentru pensiunile notarilor, jandarmilor rurali, sergenților de oraș, personalului poștei rurale, cantonierilor și șefilor cantonieri, personalului inferior dependinte de ministerul agriculturii și domeniilor (pădurari, confiniști și gardieni din serviciul pescăriilor) și reangajaților din armată" (M. Of. No. 230 din 12 Ianuarie), toate casele de pensiuni și ajutoare ale acestor categorii de slujbași au trecut, cu începere dela 1 Aprilie 1912, la Casa generală de pensiuni a Statului, de sub administrația ministerului de finanțe, așa încât art. 129—132 din legea comunală rurală dela 1908 au fost abrogate.

432.—Organizare. După această lege, — care a urmărit tot scopul de mai sus — reținerile notarilor, ca și ale tuturor funcționarilor retribuiți cu leafă sau diurnă până la 100 lei lunar, sunt de 5% în loc de 10% (art. 4); li se aplică și lor legea generală de pensiuni (art. 5), spre deosebire de vechea dispoziție din art. 132 al legii comunale rurale; iar ajutoarele pentru cazuri de boală și moarte, precum și ajutoarele infirmilor fără drept la pensiune, văduvelor și copiilor lor, li se vor acordà și în viitor (art. 8). Condițiunile și cuantumul acestor ajutoare s'au prevăzut în „regulamentul de punere în aplicare a legii generale de pensiuni", decretat la 2 Aprilie 1912.

Consiliul adm. perm.—căruia i s'a cerut avizul—a fost de părere că această modificare (cu dispoziții ce nu figurează în art. 129—131 din l. c. r.) nu se poate face decât prin lege, întrucât regulamentele de administrație publică, întocmite de puterea executivă în virtutea unei delegațiuni legislative—cum este regulamentul în discuțiune—nu poate modifică legea ale cărei dispoziții le desvoltă, pe baza principiului înscris în art. 93 din Constituție că „regulamentele nu pot modificà sau suspendà legile" (Av. C. A. P. 801/911).

Conform acestui regulament din salariile notarilor se reţin aceleaşi sume ca cele arătate în art. 130 menţionat mai sus; pensiunile se dau în condiţiunile anume determinate de legea şi regulamentul respectiv, iar ajutoare se acordă în cazurile prevăzute de art. 245 şi 251:

1. *Ajutoare timporare*, cari se acordă văduvelor sau tutorilor pentru copiii minori ai funcţionarilor ce n'au 15 ani de serviciu cu reţineri spre a puteà beneficià de un drept de pensiune, dar cari au avut împliniţi în momentul morţei minimum 10 ani de serviciu cu reţineri pentru pensie (art. 245 alin. *a*). Ajutoarele lunare date minorilor funcţionarului care a servit 10 ani cu reţineri se acordă potrivit normelor din art. 246 al zisului regulament.

2. *Pentru înmormântare: a)* dacă decedează notarul, văduva sau orfanii pot obţine un ajutor ce nu va trece de 100 lei; iar dacă n'are familie, poate fi înmormântat prin îngrijirea şefului său (administratorul plăşii), în limita sumei de 100 lei; *b)* când pierde soţia i se dă notarului ca ajutor de înmormântare 50 lei, iar pentru un copil 30 lei;

3. *Pentru naştere:* când soţia dă naştere unui copil, notarul primeşte un ajutor de 25 lei;

4. *Pentru infirmităţi grave*[1]): dacă notarul este silit să părăsească serviciul şi nu se găseşte în

---

1) *Este de observat aci că, de unde art. 245 din regulament vorbeşte de ajutoare pentru* boală — *cuvânt generic, în care se cuprinde orice fel de boală, nu numai decât de natură a atrage infirmitatea bolnavului,—art. 251 se ocupă de impiegaţii* atinşi de infirmităţi grave, *fără a pomeni nimic despre cazurile de boală mai uşoară, când totuş funcţionarul are nevoie de ajutor! Este o lacună, desigur, care ar trebui împlinită, dat fiind scopul umanitar dela care a pornit legiuitorul când a admis sprijinul băneşc categoriilor de funcţionari cuprinse în legile de mai sus şi regulamentul de pensiuni.*

condițiunile de a puteà obține pensiune, i se poate acordà un ajutor până la maximum unei sume egale cu leafa pe două luni.

Aceste ajutoare se dau în mod obligatoriu din alocația prevăzută anume în bugetul Casei pensiunilor (art. 252); iar cererile se aprobă de ministerul de interne (direcția casselor speciale), care apoi intervine la cel de finanțe (direcția pensiunilor) pentru ordonanțarea sumei acordate (art. 256).

Procedura pentru obținerea ajutoarelor este următoarea: cel interesat scoate imediat după întâmplarea evenimentului, care face obiectul cererii de ajutor, un extract dela primăria locală, fie de moarte, fie de naștere, sau un certificat medical în caz de boală; trimete actul cu o petiție administratorului de plasă care-l înaintează prefectului, cu rugămintea de a intervenì la ministerul de interne pentru aprobare. Prefectul, cu raport separat, trimite actul ministerului, și după ce se constată că cererea este întemeiată și actul valabil, se intervine la ministerul de finanțe ca să se ordonanțeze de urgență ajutorul acordat pe numele notarului, (văduvei sau părintelui său, în caz de moarte) și asupra administrației financiare respective. După ce titularul ordonanței o primește, se prezintă cu ea perceptorului fiscal sau administrației financiare și își incassează banii.

— O mare nedreptate s'a făcut prin legea citată din 1912, când n'au fost prevăzuți într'însa și secretarii-arhivari dela administrațiile de plăși. In adevăr, acești funcționari — după art. 206 din legea comunală rurală — sunt numiți și plătiți în aceleași condițiuni ca notarii comunelor rurale, fiind supuși la aceleași regule de stabilitate, disciplină și înaintare; ceva mai mult, ei pot trece ca notari și viceversa. Cu toate acestea, secretarilor-arhivari nu li se acordă ajutoare, ei nu au drept la pensiune.

E adevărat că nici legea comunală rurală din 1908 — deși puneà principiul din art. 206 — nu

prevedeà că şi secretarii-arhivari au dreptul la ajutoare şi pensiuni dela Casa respectivă, şi ca dovadă că n'a avut intenţia să-i avantajeze este că reţinerile din salariile lor erau de 10% ca şi celorlalţi funcţionari ai Statului, pe când notarilor li se opreà numai 5%, ca şi acuma, sub regimul nouăi legi din 1912. Totuş, intenţiunea legiuitorului— când a înfiinţat Casa de ajutor şi pensiuni — fiind de a asigurà o situaţie mai bună funcţionarilor administrativi dela ţară, aşà de puţin retribuiţi, nu văd nici o raţiune de a dà unora — notarilor — şi a esclude pe alţii, când şi unii şi alţii muncesc în aceeaş proporţie, sunt plătiţi tot de Stat, li se cer aceleaşi condiţiuni de admisibilitate, sunt pedepsiţi cu aceleaşi pedepse!

O modificare a legii speciale, a celei de pensiuni şi a regulamentului relativ ar pune capăt acestei nedreptăţi şi unei situaţiuni nenorocite în care au rămas secretarii-arhivari, faţă de colegii lor notari.

Corespondenţa

433.—Simplificare. Corespondenţa sau efectuarea lucrărilor de cancelarie fiind aplicarea în fapt a unora din atribuţiunile date prin legi şi regulamente diferitelor organe administrative, preocuparea de căpetenie a puterii centrale a fost de a simplificà pe cât cu putinţă formalismul excesiv dela primăriile comunelor rurale şi a reduce din munca funcţionarilor comunali, pentruca ei să-şi poată îndreptà activitatea şi pe tărâmul practic al faptelor în strânsă legătură cu trebuinţele populaţiunii.

Astfel, prin circulara No. 32485 din 6 Aprilie 1910, ministrul de interne constată răul corespondenţei prea complicate prin următoarele cuvinte:

„Una din cauzele cari îngreunează bunul mers al administraţiei este, fără îndoeală, formalismul excesiv şi nejustificat, de care astăzi depinde satis-

facerea intereselor publice şi care istoveşte zadarnic puterile de muncă ale impiegaţilor.

„Activitatea celor mai multe organe administrative este prea mult absorbită în multiple lucrări de cancelarie, în formare de dosare şi în ţinerea unui număr considerabil de registre, pierzându-se din vedere că funcţiunile administrative—prin esenţa lor de execuţiune — ar trebuì să se manifeste, într'o acţiune reală şi permanentă, pe terenul faptelor, acolo unde administraţiunea vine în contact cu nevoile obşteşti.

„*Dar inconvenientele formalismului se resimt mai ales în viaţa comunală rurală.*

„Cerinţele unui atare formalism, cu lucrări de cancelarie prea complicate, ţin organele administraţiunii într'o regretabilă izolare faţă de sătenii cari, din lipsa acestui contact, prind mai anevoie încredere în eficacitatea legilor şi nu dobândesc simţământul deplin al protecţiunii ce legile acordă dreptelor lor interese.

„Formele trebuiesc, dar, reduse la aceeace este absolut necesar, iar administraţiunea trebuie aşezată pe terenul ei propriu de activitate".

Apoi recomandă următoarele norme în ce priveşte corespondenţa primarilor rurali şi a notarilor cu autorităţile superioare:

„1. Primarul va înaintà raportul său — pentru toate chestiunile cari intră în competenţa sa personală sau în atribuţiunile consiliului comunal — administratorului de plasă care, conform art. 207 din l. p. org. com. rurale, îl va transmite prefecturii spre rezolvare, cu avizul său de aprobare sau neaprobare pus pe *contrapagina raportului*.

„Raportul va fi contrasemnat de secretarul comunal, afară de cazurile când legea cere formal contrasemnarea notarului, sau când acesta îndepli-

neşte şi funcţiunile secretarului comunal, în lipsa unui titular[1]);

„2. Dacă raportul primarului se referă la o lucrare din acelea cari intră în atribuţiunile sale proprii şi care urmează a fi rezolvată de prefectul judeţului, acesta va aprobà sau refuzà cererea prin simplă *rezoluţiune*, cât se poate de concisă, pusă *în josul avizului administratorului de plasă;* apoi, raportul, astfel rezolvat, se va restituì *în original* primăriei respective, tot prin intermediul administratorului, care nu trebuie să adauge nimic la rezoluţiunea prefectului, mărginindu-se a face numai serviciul de transmitere;

„3. Când, pelângă raportul primarului, se înaintează o deliberaţiune a consiliului comunal, deciziunea de aprobare sau de neaprobare se va dà de către prefect sau de către delegaţiunea judeţeană, după distincţiunile prevăzute în art. 52 şi 53 din l. p. org. c. rurale, prin *deciziune scrisă în josul deliberaţiunii*, care se va înapoià primăriei respective odată cu raportul primit, pe a cărui contrapagină se va face următoarea menţiune semnată de prefect: „Spre satisfacerea cererii din raportul de faţă, vi se restituie deliberaţiunea consiliului

---

1) *Notarul nu poate semnà singur decât actele privitoare la îndatoririle ce-i impune în mod limitativ art. 114 din l. c. r., cum şi unele acte date în competenţa sa prin legea învoelilor agricole şi legea judecătoriilor de ocoale. In privinţa atribuţiilor de administraţie comunală — după cum rezultă din art. 111 comb. cu art. 78 No. 3 din aceeaş lege—el este la ordinele autorităţii comunale şi ca atare nu poate decât contrasemnà actele primarului fiind chiar răspunzător, împreună cu acesta sau ajutorul primarului, de tot ce contrasemnează. Este descărcat de contrasemnare, când comuna are secretar—afară de cazurile în cari legea cere formal contrasemnarea notarului (Av. C. A. P. 613/908).*

comunal . . . . . din . . . , aprobată (sau: neaprobată) de noi (sau: de delegaţiunea judeţeană), pentru întocmai urmare".

„Aprobarea bugetelor şi a conturilor comunale se va face prin deciziunea delegaţiunii (sau: a prefectului, când delegaţia e dizolvată), scrisă pe buget sau pe cont.

„In materie electorală, deciziunea (dată în mod obişnuit de delegaţie şi de prefect numai când ea e dizolvată) — se va scrie pe hârtie separată;

„4. Deciziunile prefectului şi ale delegaţiunii vor fi totdeauna motivate în fapt şi în drept — când cazul comportă, — şi vor fi afişate conform art. 72 din l. p. org. c. rurale (în extras la localul prefecturii şi la uşa primăriei respective, în termen de 3 zile dela a lor pronunţare), sau conform art. 57 din legea de procedură electorală pentru deciziunile privitoare la alegeri;

„5. Deliberaţiunile, de cari se ocupă art. 54, 55 şi 57 din l. c. r., se vor înaintă în original ministerului de interne spre rezolvare, însoţite fiind de avizul personal al prefectului;

„6. Conform art. 56 din aceeaş lege, se va luà totdeauna avizul în scris şi motivat al inginerului judeţului pentru toate chestiunile tehnice; iar în chestiuni de procese, transacţiuni sau compromise, avizul avocatului Statului. Aceste avize sunt obligatorii atât în cazul când deliberaţiunile se aprobă de prefect sau de delegaţiune, cât şi când ele se aprobă de autorităţile superioare;

„7. Raportul primarului, avizul administratorului de plasă şi rezoluţiunea prefectului vor purtà număr de ieşire şi data.

„Aceste lucrări se vor trece în rezumat în jurnalul de masă (intrare şi ieşire) al autorităţii respective. Deciziunile prefectului şi ale delegaţiunii se vor transcrie într'un registru special ce se ţine la prefectură;

„8. Când corespondenţa este pornită de prefectură,

ordinul se va transmite primăriei în original, de către administrator; primarul va dà răspunsul pe contrapagina ordinului în josul ordinului de transmitere al administratorului şi-l va restituì acestuia, care-l va înapoià prefecturii.

„Acelaş lucru şi când ordinul emană direct dela administratorul de plasă, cu deosebire că răspunsul primarului nu se va înaintà prefecturii decât dacă administratorul găseşte necesar ori este îndatorat a referì cazul prefectului;

„9. Atât rapoartele primarului, cât şi ordinele prefectului sau ale administratorului, cu toată corespondenţa urmată, se vor oprì şi păstrà la autoritatea unde s'a primit ultima corespondenţă de încheiere;

„10. Dispoziţiunile de mai sus se vor aplicà şi la corespondenţa notarului pentru atribuţiunile sale proprii;

„11. La arhiva primăriei şi a notarului se va formà câte un singur dosar anual[1]) pentru păstrarea hârtiilor rezolvate conform normelor precedente, pu-

---

1) *Până la 1 Aprilie 1910, în arhiva fiecărei primării de comună rurală se formà câte un dosar, în unul sau mai multe volume, pentru fiecare chestiune.*

Astfel, ca dosare obligatorii *şi absolut necesare— pretinse de diferite legi—erau cele privitoare la următoarele chestiuni: 1) organizarea comunei; 2) întocmirea listelor electorale; 3) alegerea consiliului comunal; 4) bugetul comunei; 5) conturile comunale; 6) învoeli agricole; 7) islazuri comunale; 8) dări fiscale; 9) eliberare de certificate; 10) bilete de vânzare de vite şi identitate; 11) vite de pripas; 12) subscripţii, baluri, etc.; 13) serviciul sanitar; 14) serviciul veterinar; 15) prestaţii comunale şi drumuri; 16) jandarmeria rurală; 17) rechiziţiuni militare; 18) poşta rurală; 19) funcţionarii comunali; 20) îndepliniri de proceduri, converte, adrese,*

tându-se face mai multe volume ale aceluiaș dosar, dacă corespondența ar fi prea mare în cursul anului.

„Pentru buget și socoteli, însă, precum și pentru toată corespondența urmată în privința lor, se va formà un dosar aparte.

„Hârtiile vor fi cusute în ordinea datei lor de intrare;

„12. Pentru corespondența cu toate celelalte autorități cari nu depind de ministerul de interne se va continuà — până la noui dispoziții — sistemul corespondenței de până acum, formându-se de către primar și notar câte un dosar special pentru aceste corespondențe.

„Notarul va ține, însă, câte un dosar pentru fiecare căsătorie conform regulelor privitoare la ținerea actelor de stare civilă;

„13. In toată corespondența dintre autorități se suprimă ca inutilă formula finală de politeță".

Aceste norme s'au pus în aplicare la 1 Aprilie 1910.

Circulara nu vorbește nimic de corespondența sfatului sătesc. Conform legii, delegatul va înaintà orice deliberațiune a sfatului cu un raport al său adresat către primarul comunei și pe acel raport primarul pune rezoluția: „se va supune consiliului comunal" — dacă chestiunea de care tratează ne-

---

etc.; 21) executări; 22) chestiuni penale; 23) statistici agricole și alte diferite; 24) alinierea satelor și construcțiuni; 25) incendiați și inundați; 26) comisiunea de prefaceri a contribuțiilor; 27) diferite constatări și delegațiuni; 28) serviciul militar; 29) inventarierea averii mobile și imobile a comunii; 30) diferite alte chestiuni.

Deși prin zisa circulară s'a dispus ca—în afară de buget și socoteli (conturi)—să se formeze un singur dosar anual, totuș, la multe comune s'a păstrat vechiul sistem al dosarelor pe chestiuni.

cesită un vot al consiliului. Tot raport face delegatul, când comunică primarului modul cum și-a împlinit o însărcinare dată.

Cu privire la corespondența delegaților satelor, s'a dat ordin să fie considerată tot ca oficială și spre a se deosebì de cea particulară, trebuie să satisfacă cerințele art. 98 alin. III din regul. de aplicarea legii poștale, anume: *a)* să poarte un număr oficial, dat din condica de ieșire a sfatului, și *b)* sigiliul cu tuș al sfatului. Dacă nu are sigiliu, se va scrie cu mâna, în capul plicului, pe partea adresei, mențiunea: „Delegatul satului....." (Circ. minist. 4346/910.

Cheltueli de cancelarie. Fiecare comună are alocată în bugetul său, pentru cumpărarea furniturilor de cancelarie, o sumă care de cele mai multe ori nu este îndestulătoare oricât de economi ar fi funcționarii primăriei.

Din cauza urcării neîncetate a cheltuelilor de cancelarie, în anul 1910—în urma unui jurnal al Consiliului de Miniștrii—s'a hotărît ca pentru corespondență și nevoile interioare ale serviciilor să nu se mai întrebuințeze coale întregi, ci numai jumătăți ori sferturi de coale, evitându-se astfel risipa hârtiei albe, al cărei cost s'ar economisì, și nici dosarele nu vor mai fi prea voluminoase. Tot atunci s'a desființat și formula, așà zisă, de politeță, cu care se terminà orice hârtie oficială. In 1912, însă, s'a revenit asupra acestor dispozițiuni, așà că astăzi corespondența se face tot pe coale întregi.

Transportul corespondenței. Constatându-se de direcția poștelor că la unele autorități corespondența sosește deschisă, din cauză că e trimisă în plicuri subțiri, ce nu pot rezistà în cursul transportului și se rup, așa că de multe ori conținutul rămâne fără adresă și se rătăcește prin biurourile poștale—s'a dat ordin ca plicurile oficiale să fie bine condiționate și mai ales cele voluminoase—cari conțin

dosare, anexe, etc.—să fie confecţionate din hârtie groasă şi legate cruciş cu sfoară, spre a puteà rezistà transporturilor cu trenul, vapoare sau cariole poştale (Circ. minist. 13535/914).

434.—Despărţirea arhivelor. Pentru a se face mai bine deosebirea între îndatoririle secretarului şi acelea ale notarului, s'a găsit cu cale a se despărţì cancelariile acolo unde localul permite şi a aveà fiecare arhiva sa.

Din complexul dispoziţiunilor legii comunale rurale reiese că:

a) Primarul are o cancelarie ţinută de secretarul primăriei;

b) Notarul are şi el o cancelarie, pe care o ţine singur;

c) Notarul, la anumite lucrări şi registre, lucrează împreună cu primarul.

Aceste distincţiuni rezultă, implicit, cele dela lit. *a* şi *b*, din diferenţa de atribuţiuni ale primarului —ca reprezentant pe cât cu putinţă al intereselor pur comunale—şi ale notarului, ca agent al puterii centrale; iar cea dela lit. *c*.—conlucrarea primarului cu notarul—din cele câtevà atribuţiuni lăsate primarului şi cari nu reprezintă interese pur locale.

In executarea acestei clasificări se vor repartizà în cele două arhive deosebite atât dosarele, cât şi registrele, ce privesc pe secretar sau notar.

Separaţiunea aceasta trebuie făcută chiar la comunele cari n'au secretar comunal, căci se poate ca, în anul când mijloacele bugetare vor permite, să se înfiinţeze acest post şi atunci e bine ca secretarul să-şi găsească arhiva lui deosebită de a notarului.

Registre

435..—Registre. Legea pentru org. com. rurale, precum şi alte legi şi regulamente, impun anumite registre, ce trebuie să se ţie la fiecare comună rurală—spre a servì la aplicarea legilor şi regulamen-

telor—de către funcţionarii comunali sub supravegherea primarului. Ele sunt inspectate de administratorul plăşii, căruia îi servesc la controlul ce are de făcut cu ocazia inspectării comunei.

Numărul acestor registre fiind însă prea mare[1]),

1) *Iată principalele registre ale unei comune rurale, în fiinţă până la 1 Aprilie 1910:*

1. De cancelarie: a) *registru de intrare;* b) de *eşire;* c) *de deciziunile consiliului comunal;* d) *de încheierile sfatului satului, ţinut de delegat;* e) *de expediţie;* f) *opis general de inventarierea arhivei;* g) *opis anual, (de dosarele aflate în arhivă în cursul unui an);*

2. De stare civilă: a) *registru cu buletine de naştere;* b) *cu buletine de moarte;* c) *cu certificate de căsătorii;* d) *cu autorizaţii de înmormântări;* e) *pentru trecerea actelor de naştere şi de adopţiuni;* f) *pentru trecerea declaraţiunilor de căsătorie;* g) *pentru trecerea actelor de căsătorie;* h) *pentru trecerea actelor de moarte;*

3. De inspecţii: a) *pentru inspecţiuni administrative;* b) *pentru inspecţiuni medicale;* c) *de inspecţii ale serviciului tehnic;*

4. De învoeli agricole: a) *registrul contractelor agricole;* b) *de partizi sau al libretelor de munci;* c) *al reclamaţiunilor;* d) *al intabulărilor;*

5. De edilitate: *registrul pentru autorizaţiuni de construcţii de case ţărăneşti;*

6. De cadastru: a) *registrul populaţiunii;* b) *pentru cadastrul viilor;*

7. De vite: a) *registrul cu bilete de vânzări de vite;* b) *cu bilete de identitate;* c) *cu certificate de proveniență şi sănătate;*

8. De poliţie: a) *registrul de muncitorii agricoli străini, aduşi de proprietari pentru munci agricole;* b) *de străinii supuşi români, supuşi altor state sau vremelnici;*

9. De poliţie rurală: a) *registrul pentru trecerea*

prin aceeaş circulară (32.485/910), s'a hotărît reducerea lor, plecându-se dela aceeaş ideie a simpli-

---

vitelor închise la oborul comunal; b) *idem a celor declarate de pripas;*

10. De alegeri; a) *registrul de înscrierea alegătorilor consiliului comunal;* b) *idem a alegătorilor sfaturilor săteşti;* c) *idem a alegătorilor pentru Cameră şi Senat;*

11. De împrumuturi: a) *registrul de intabulare (împrumuturi la creditul agricol sau viticol, băncile populare sau banca agricolă;* b) *de inscripţiunea împrumuturilor pe amanet (gaj), în care se trec actele primite dela grefa tribunalului, arătându-se în ce constă gajul: în producte, seminţe, vite, etc.:*

12. De servitori: a) *registrul pentru cereri de stăpâni;* b) *registrul matricol pentru servitori;*

13. De regulamente: *registrul de regulamentele votate de consiliul comunal;*

14. Sanitare: a) *registrul pentru declararea epidemiilor;* b) *pentru înscrierea bolnavilor de pelagră, lepră, sifilis, etc.;* c) *registrul de vaccinare;* d) *de revaccinare.*

15. Veterinare: a) *registrul pentru declararea epizootiilor;* b) *pentru vizitarea animalelor ce se taie în comună;* c) *pentru tăierea vitelor;*

16. Medicale: a) *registrul pentru consultaţiile gratuite;* b) *pentru distribuirea medicamentelor;*

17. Penale: a) *registrul pentru trecerea constatărilor în materie penală;* b) *idem a condamnaţilor:*

18. Financiare: A. *Pentru primar:* a) *registrul de ordonanţe;* b) *de partizi;* B. *Pentru perceptor:* a) *registrul cu matcă pentru chitanţe;* b) *jurnal de casă pentru înscrierea zilnică a încassărilor şi plăţilor efectuate;* c) *registrul recapitulativ pentru situaţia completă a perceptorului;*

19. Judecătoreşti: *registrele ţinute de notar conform art. 115 din l. c. r. şi legii judecătoriilor de ocoale;*

ficării formalităţilor şi a ocrotirii funcţionarilor faţă de o muncă prea istovitoare. Iată cum se justifică această măsură:

„La nici o autoritate publică nu se ţin atâtea registre, ca la o primărie rurală. Oricât de sârguitori ar fi notarii şi secretarii comunali, este aproape cu neputinţă să ţie la curent aceste registre Şi, în tot cazul, munca ce depun aceşti funcţionari pentru diferitele înregistrări, ce sunt obligaţi să facă zilnic, este fără vreo utilitate apreciabilă".

Studiindu-se chestiunea reducerii registrelor, de către o comisiune la care au participat membrii Cons. adm. permanent, s'a avizat că registrele unei primării pot fi reduse, fără nici un inconvenient pentru servicii, la următoarele, repartizate pe cancelarii şi funcţionarii însărcinaţi cu ţinerea lor:

A.—*Pentru primar şi secretarul comunal*—adică în cancelaria secretarului:

1. Jurnal de masă (Lit. A. No. 1) sau registrul de intrare şi ieşire, care are în stânga hârtiile intrate şi în dreapta pe cele ieşite[1]), (art. 107 l. c. r.).

---

20. Diferite: a) *registrul cu certificate de proveniența produselor animale brute;* b) *de amenzi în folosul comunei;* c) *de prestatori, etc.*

1) *Hârtiile se trec la intrare în ordinea primirii lor şi la ieşire în ordinea în care au fost lucrate. Fiindcă numărul de intrare nu corespunde totdeauna celui de ieşire şi spre a se înlesni găsirea lucrărilor relative—scutindu-se funcţionarul de ţinerea registrului memoriu—s'au înfiinţat: la „Intrare" rubrica „No. ieşirii" şi la „Ieşire" rubrica „No. intrării". Iată cum se operează în acest registru:*

a) *Să luăm cazul când soseşte la primărie* un ordin al prefecturii, prin care se cere primarului o lucrare pentru a cărei rezolvare e nevoie de convocarea consiliului comunal. *Acest ordin va fi trecut la intrare în ziua primirii la numărul de ordine co-*

2. Registrul pentru trecerea deliberaţiunilor con-

---

respunzător, care presupunem că ar fi 20. Până ce consiliul comunal, precum şi delegaţii sfaturilor săteşti sunt convocaţi spre a deliberă asupra lucrării în chestiune, trecând un interval de mai multe zile, la ieşire au fost date alte numere pentru hârtii expediate, aşă încât numărul de ordine al ieşirii nu mai corespunde numărului intrării, ci acest număr poate fi 60.

Prin urmare, la intrare, în dreptul numărului 20, în coloana „No. ieşirii", se va trece No. 60 şi la ieşire, în dreptul No. 60, se va trece în coloana „No. intrării" No. 20;

b) *Alt caz:* când primarul cere aprobarea prefecturii asupra unei deliberaţiuni a consiliului comunal. *Să zicem că numărul de ieşire ar fi 80. Până la sosirea răspunsului prefecturii trebuind să treacă mai multe zile, să presupunem că No. de intrare al acestui răspuns ar fi 130. Atunci se va trece la ieşire, în dreptul No. 80, în coloana „No. intrării" No. 130; iar la intrare, în dreptul acestui număr, în coloana „No. ieşirii" No. 80.*

c) Pentru lucrările din oficiu, *cum ar fi: convocările consilierilor comunali, delegaţilor de sfaturi la şedinţele consiliului comunal; convocările—în caz de epidemii—ale consilierilor comunali, delegaţilor, învăţătorilor, preoţilor, medicului plăşii, etc., şi alte asemenea lucrări, cari nu au un răspuns scris ce trebuie înregistrat în dreptul numărului de ieşire, în coloana „No. intrării" este învederat că nu se va trece nimic. Tot asemenea şi pentru intrare, când hârtia intrată nu comportă nici o altă lucrare.*

Pe coperta finală a registrului se pune formula: „Acest registru numerotându-se, şnuruindu-se şi parafându-se de noi, conţine file.....", după care urmează semnătura primarului şi a secretarului, locul sigiliului şi data.

siliului comunal (Lit. A. No. 2) prevăzut de art. 28 şi 107 alin. IV[1]).

3. Registrul-inventar (Lit. A. No. 3), despre care vorbeşte art. 77, § 1, alin. II (inventar anual), şi art. 89 (inventar la intrarea primarului în funcţiune[2]).

---

1) *Deliberaţiunile consiliului comunal se înscriu în registru—conform art. 28 din legea comunală rurală, — în întregime, în ordinea datei lor, trecându-se la începutul fiecăreia: data şedinţei, No. de ordine, numele şi prenumele consilierilor prezenţi, al delegaţilor de sfaturi săteşti, precum şi numărul adreselor de convocare către consilierii sau delegaţii absenţi.*

Deliberările se contrasemnează pentru conformitate cu originalul, de către primar şi secretar, sau de primar şi notar, când acesta face şi oficiul de secretar al primăriei.

La finele deliberării se va trece numărul dosarului în care se află originalul ei, precum şi numărul ordinului de aprobare al autorităţii respective, când deciziunea este supusă unei aprobări.

In cazurile prevăzute de art. 36 şi 37 din l. com. rurală, se trec numele persoanelor invitate, No. adreselor de convocare şi numele acelora cari au luat parte la şedinţă.

Acest registru, după ce se numerotează şi şnuruieşte, se parafează de primar şi secretar, pe coperta finală, aplicându-se şi sigiliul primăriei şi punându-se şi data. Când comuna are numai notar, el ţine registrul şi contrasemnează formula de parafare.

2) *Registrul e liniat şi cuprinde descrierea averii şi felul ei. In el se trec:*

a) Imobilele *ce are comuna: localuri de primărie, şcoală, sfaturi săteşti, etc., precum şi:*

Pământurile date pentru local de primărie şi piaţă comunei;

Locurile sătenilor morţi fără moştenitori, părăsite,

4. Registrul pentru înscrierea listelor electorale (Lit. A., No. 4). Acest registru, în realitate, se compune din patru registre: *a)* pentru înscrierea listei alegătorilor direcţi ai colegiului al III-lea de Cameră[1]); *b)* idem a listei alegătorilor pentru delegaţii dela colegiul al III-lea de Cameră, aşa

---

rămase de drept comunei, conform art. 8 din legea rurală;

Toate locurile şi clădirile din cuprinsul vetrei satului, cari, după art. 20 din legea rurală, au rămas proprietatea comunei, precum: cimitire, case comunale, case şi îngrădituri, menite şi făcute de comună pentru piete, uliţe şi locurile ocupate de pătulele (coşarele) de rezervă şi alte stabilimente;

Pământurile ce au revenit comunelor conform art. 60 al legii din 14 Aprilie 1884, conform legii din 12 Aprilie 1881 şi art. 11, 13, 14, 35 şi 51 din legea vânzării moşiilor statului dela 7 Aprilie 1889, cu modificările introduse în 1889, 1892 şi 1896 şi orice alte pământuri sau bunuri ce au revenit comunelor prin acte de donaţiuni, cumpărări, schimb, etc. (art. 227 l. c. r.);

b) Averea mobiliară *a comunei, precum: mobilier, colecţiuni de legi, etc.*

Inventariul va fi contrasemnat de primar şi secretar.

Pe coperta finală a registrului se pune formula de numerotare, şnuruire şi parafare, cu semnăturile primarului şi secretarului, data şi locul sigiliului primăriei.

1) *Lista aceasta cuprinde:* a) *toţi alegătorii cari au un venit funciar dela 300 lei în sus şi ştiu ceti şi scrie;* b) *învăţătorii săteşti şi preoţii;* c) *cei ce plătesc o arendă anuală de cel puţin 1000 lei. Ea trebuie întocmită de consiliul comunal în intervalul dela 15 Decemvrie până la 15 Ianuarie, când se afişează—pentru ca interesaţii să poată uzà de dreptul*

numiți alegători indirecți[1]); *c)* idem a listei alegătorilor consiliului comunal[2]); și *d)* idem a listelor

---

de apel la judecătoria de ocol—și rămâne definitivă la 15 Martie. Cel mai târziu până la 1 Aprilie va fi înaintată în copie—certificată de primar—primului președinte sau președintelui tribunalului, conform art. 25 din legea pentru întocmirea, revizuirea și permanența listelor electorale.

1) *Lista pentru delegații dela colegiul al III-lea de Cameră, (alegătorii indirecți), cuprinde toți alegătorii cari nu au venitul cerut pentru cei direcți, însă cari plătesc o dare cât de mică către stat. Ea se revizuește în fiecare an în termenul și condițiunile stabilite de art. 24 al citatei legi.*

2) *Lista pentru alegătorii consiliului comunal cuprinde pe toți locuitorii cari îndeplinesc condițiunile cerute de art. 2 și 3 din l. p. aleg. cons. com., excluzându-se persoanele prevăzute de art. 6 și 7 din aceeaș lege, (cerșetorii, falițiii nereabilitați, interzișii, servitorii cu simbrie, precum și cei osândiți pentru crime sau unul din delictele: furt, înșelăciune, abuz de încredere, falș, delapidare, mituire, mărturie mincinoasă și corupțiune în materie electorală). Ea se revizuește în fiecare an tot în termenul și condițiunile din art. 24 citat; se afișează la 1 Fevruarie, când rămâne definitivă, dar nu intră în vigoare decât la 1 Maiu. O copie — certificată pentru exactitate de primar—depe această listă, se înaintează prefecturii. Intre alegătorii comunali figurează și cei dispensați de cens sau scuțiți de dări, despre cari se face mențiune în art. 2 și 3 din l. p. aleg. cons. com., (cel legalmente scutit de plata dărilor și cel ce știe ceti și scrie), precum și scutiții din art. 11 al legii impozitului personal, (infirmii, membrii clerului, militarii de orice armă, grade inferioare, aflați în serviciu; foștii militari cu trei termene; rezerviștii cari au luat parte la războiul pentru independență; părinții*

parţiale pe sate de alegătorii sfaturilor săteşti[1]).

Afară de aceste registre, se mai ţin: *a)* registrul cu lista alegătorilor pentru Camera de Comerţ, care coprinde persoanele prevăzute în art. 8 din regulamentul Camerii de Comerţ; şi *b)* registrul cu lista pentru alegătorii enoriaşi, care cuprinde persoanele prevăzute de art. 37 din regulamentul legii clerului mirean şi seminariilor.

5. Registru de partizi pentru cheltueli, (Lit. A., No. 5), care se tipăreşte la Imprimeria Statului după modelul stabilit;

6. Registru pentru intabularea contractelor de împrumut la Creditul agricol, (Lit. A., No. 6);

7. Registru pentru intabularea împrumuturilor la Băncile populare sau la Banca agricolă, (Lit. A., No. 7);

8. Registru matricol pentru servitori, (Lit. A., No. 8), care se ţine conform dispoziţiunilor art. 45, lit. a din regulamentul legii servitorilor) [2]).

Toate aceste registre, (1—8), se numerotează, şnuruesc, şi parafează pe coperta finală, semnându-

---

călăraşilor şi tinerilor cari servesc în marina de războiu, cât timp aceştia fac serviciul, etc.).

4) *Listele parţiale pe sate pentru sfaturile săteşti conţin alegătorii comunali domiciliaţi în fiecare sat şi în cătunele respective, conform art. 18 şi 78 din l. p. org. c. r. şi adm. plăşilor.*

2) *In acest registru se trece: numele şi prenumele servitorului, ultimul şi actualul său domiciliu cu No. casei, locul naşterii, religia, naţionalitatea, etatea, starea civilă, sexul, semnalmentele, specialitatea, numele ultimului stăpân, numele şi prenumele stăpânului la care se angajează, salariul şi termenul angajamentului.*

In el se trec şi servitorii de naţionalitate străină, arătându-se la rubrica respectivă No. paşaportului şi biletului de liberă petrecere, precum şi autorităţile dela cari emană.

se de primar şi secretar şi purtând data şi sigiliul primăriei.

In afară de registrele de mai sus, secretarul mai ţine următoarele condici:

1. Condica cu matcă pentru emiterea ordonanţelor de plată, (Lit. A., No. 9);

2. Condica cu bilete de vânzări de vite, (Lit. A., No. 10);

3. Condica cu bilete de legitimaţie sau identitate, (Lit. A., No. 11)[1]).

4. Condica pentru trecerea vitelor închise în oborul comunal, (Lit. A., No. 12), care se ţine conform dispoziţiunilor art. 18 din legea poliţiei rurale[2]).

5. Condica pentru chitanţe de încassarea taxelor dela oborul comunal (Lit. A., No. 13) [3]).

---

1) *Aceste trei condice se tipăresc la Imprimeria Statului.*

2) *Ea cuprinde următoarele rubrici: No. curent, data închiderii vitelor, numele şi prenumele aducătorului, numărul şi felul vitelor, (vite mari, vite până la vârsta de un an, oi şi berbeci, porci, capre), numele şi pronumele stăpânului productelor în cari s'au găsit, felul productelor, arătarea aducătorului pe scurt, numărul zilelor cât au stat vitele închise, numele proprietarului vitei, amenda luată, costul nutrimentului, No. recipisei de vărsare, (în care se va trece numărul corespunzător din „condica pentru chitanţe") şi data eliberării vitelor.*

3. *Chitanţa, ce se liberează proprietarului vitei după plata amenzii şi a costului nutrimentului, poartă un număr de ordine şi are următorul cuprins: „Comuna. . . satul. . ., subsemnatul, (numele primarului sau delegatului), certific că am primit dela d-l. . . , taxa d. . . , vite închise în oborul comunal, trecute în condica pentru închiderea vitelor la No. . . . Costul nutrimentului, Total". Apoi urmează semnătura primarului sau delegatului.*

Condicile de vite şi de taxe, (4, 5), se ţin în fiecare sat de primar, ori consilierul delegat, sau de delegatul satului, conform art. 144 din legea comunală rurală[1]).

6. Condica cu certificate de proveniență şi sănătatea animalelor, (Lit. A., No. 14);

7. Condica cu certificate pentru productele animale brute, (Lit. A., No. 15).

Aceste două condici sunt întocmite conform dispoziţiunilor regulamentului pentru liberarea certificatelor de proveniență şi de sănătate pentru animale şi pentru producte brute dela animale, din 1896, modificat în 1900;

8. Condica de expediţie, (Lit. A., No. 16), care cuprinde No. hârtiei, luna şi ziua de expediere, adresa şi semnătura primitorului.

Toate aceste condici (1—8) se numerotează, şnuruesc, şi parafează de primar şi secretar pe coperta finală, punându-se, pe lângă semnăturile acestora, data şi locul sigiliului primăriei.

B.—*Pentru primar şi notar*[2]), s'au fixat următoarele registre:

1. Registrele de stare civilă, (Lit. B., No. 1), cari sunt relative la: *a)* naşteri; *b)* căsătorii; *c)* moarte; *d)* buletine de naştere; *e)* buletine de căsătorie; *f)* declaraţiuni de căsătorie; *g)* autorizări de înmormântare,—toate tipărindu-se la Imprimeria Statului;

2. Registrele pentru învoeli agricole, (Lit. B., No. 2), cari sunt pentru: *a)* autentificarea contractelor; *b)* librete; şi *c)* reclamaţiuni;

In condică rămâne la cotor o chitanţă în care, pe scurt, se arată numele proprietarului vitelor, numărul lor, taxa şi costul nu'rimentului.

1) *Vezi chestiunea „despre oboarele comunale" în vol. II.*

2) *Aceste registre fac parte din cancelaria notarului.*

3. Registrul pentru inspecţiuni (administrative, sanitare, veterinare, tehnice, etc.), Lit. B., No. 3.

Numerotarea, şnuruirea şi parafarea acestor 3 feluri de registre se semnează de prefect şi directorul prefecturii.

C.—*Pentru notar*[1]) s'au dat:

1. Jurnal de masă sau registru de intrare şi ieşire, (Lit. C., No. 1) [2]);

2. Registrele judecătoriei de ocol, cari sunt prevăzute de art. 81 din regulamentul legii judecătoriilor de ocoale[3]).

3. Registrul pentru statistica populaţiunii, (Lit. C., No. 3), cu specificarea cetăţenilor români, a străinilor supuşi români, a străinilor cari aparţin

---

1) *Vezi nota 2) dela pag. precedentă.*

2) *In el se operează cum am arătat mai sus la jurnalul de masă al secretarului primăriei. (Vezi nota 1 dela pag. 680).*

3) *Aceste registre sunt:*

a) *Registrul de sorociri (termene);*

b) *Registrul pentru executarea cărţilor de judecată penală;*

c) *Registrul pentru trecerea cărţilor de judecată civile, comerciale şi arbitrale;*

d) *Idem pentru cele penale;*

e) *Registrul pentru trecerea foilor dotale;*

f) *Registrul de constatarea elăţii;*

g) *Registrul pentru trecerea actelor autentice;*

h) *Registrul pentru legalizări şi dată certă;*

i) *Registrul de intrare, în care se va trece în rubrici separate: numărul de ordine al înregistrării. numărul hârtiei, dacă ea fiind venită dela vreo autoritate poartă un număr; data hârtiei intrate, conţinutul ei pe scurt şi numărul dosarului;*

j) *Registrul de ieşire, în care se va trece, de asemenea, în rubrici separate: numărul ieşirii, conţinutul hârtiei, pe scurt; în cea din urmă va fi semnătura primitorului;*

altor state şi a celor cari au obţinut autorizarea de stabilire[1]).

4. Registrul pentru statistica vitelor şi cadastru în zonele preventive;

---

k) *Mai multe condicuţe de transportul hârtiilor ce ies din judecătorie, în care se indică numărul şi data hârtiei, şi persoana sau autoritatea către care este adresată; condica are o coloană în care semnează primitorul. Una din aceste condicuţe va fi exclusiv pentru expediarea hârtiilor cu recipise, efecte de valoare sau sume de bani;*

l) *Registrul general, (opis), de dosarele înfiinţate în cursul anului, după natura lor;*

m) *Registrul alfabetic, (opis), de numele tuturor părţilor prevăzute în fiecare dosar;*

n) *Registrul memoriu de trecerea numai în cifre a tuturor hârtiilor ce ies, în chipul următor: în prima rubrică numărul ieşirii, în a doua cel de intrare al hârtiei ce a provocat lucrarea, dacă există o asemenea hârtie. Pentru hârtiile făcute din iniţiativa instanţei judecătoreşti se va trece numărul de ieşire, numărul dosarului şi anul ce poartă dosarul;*

o) *Registrul pentru declararea apelurilor în materie civilă, comercială şi penală;*

p) *Idem pentru declararea recursurilor;*

q) *Registrul pentru expediţiunile executorii (învestiri cu formula executorie), atât a cărţilor de judecată, cât şi a actelor autentice.*

r) *Statistica populaţiunii se va întocmi conform indicaţiunilor din registru. In ce priveşte situaţia străinilor aflaţi în comună, se vor trece numai străinii stabiliţi cu autorizarea consiliului comunal şi cei cari,—conform cu instrucţiunile date de Ministerul de Interne,—nu au nevoie de asemenea autorizaţiuni.*

Acest registru va fi numerotat, şnuruit şi parafat, pe coperta finală, de primar, şi notar—purtând şi data şi locul sigiliului primăriei.

5. Condică de expediţie, la fel cu cea model Lit. A., No. 16 a secretarului primăriei.

D. — *Pentru delegatul satului* s'au fixat următoarele:

1. Registrul pentru trecerea încheierilor sfatului sătesc, (Lit. D., No. 1), lucrare care se face de delegatul satului, conform art. 33 din l. com. rur. Incheierile se trec în întregime în ordinea datei lor, punându-se la începutul fiecăreia: data şedinţei, numărul de ordine, numele şi prenumele membrilor sfatului cari au luat parte la şedinţă. Vor fi contra-semnate pentru conformitate cu originalul de către delegat. La finele încheierii se trece No. dosarului în care se află originalul ei. In cazurile prevăzute de art. 37 din zisa lege, se trec în încheiere No. adreselor de convocare, numele persoanelor invitate şi al acelora cari au luat parte la şedinţă.

Pe coperta finală a registrului se aplică formula de numerotare, şnuruire şi parafare, semnându-se de primar şi secretar; se aplică sigiliul şi se pune data;

2. Condică pentru trecerea vitelor închise în oborul comunal, (Lit. D., No. 2), care este la fel cu modelul Lit. A., No. 12;

3. Condică pentru chitanţe de încassarea taxelor dela oborul comunal, (Lit. D., No. 3), la fel cu modelul Lit. A., No. 13.

E.—*Pentru perceptorul comunal* s'au dat:

1. Jurnal de cassă; 2. Registrul-chitanţier; 3. Registrul recapitulativ pentru venituri; şi 4. Registrul recapitulativ pentru cheltueli.

F.—*Pentru agentul sanitar* s'au dat următoarele registre:

1. De vaccinare; 2. De revaccinare; 3. De distribuirea medicamentelor; 4. De consultaţiuni gratuite; 5. Pentru bilete de vaccinări; 6. Idem de

revaccinări; 7. De mişcarea epidemiilor; 8. De înscrierea pelagroşilor, sifiliticilor şi tuberculoşilor[1]).

---

1) *Este de observat că art. 107 din l. c. r., prin alin. III, pune în sarcina secretarului primăriei—între altele—şi păstrarea registrelor de vaccinare şi revaccinare şi a registrelor de inspecţiuni sanitare. De altă parte, art. 31 din regul. serviciului sanitar de judeţe prevede că primarul ingrijeşte ca în cancelaria comunei să se afle şi să fie ţinute în regulă: un registru de inspecţiuni sanitare neimprimat; un registru de consultaţiunile gratuite date de medici; un registru al bolnavilor şi al distribuirii medicamentelor; un registru pentru vaccinaţiune şi altul pentru revaccinaţiune şi imprimatele relative; un dosar de raporturi periodice şi de tabele statistice relative la serviciul sanitar. In fine, art. 114 l. com. rurală, prin § 2 şi 5, însărcinează pe notar cu „culegerea datelor statistice" şi „cu executarea măsurilor prescrise de personalul sanitar sau veterinar relative la combaterea epidemiilor şi epizootiilor".*

Faţă de aceste texte, s'a pus întrebarea: de cine se vor ţine acele registre? De secretarul primăriei pe baza art. 107, sau de notar, conform art. 114—ce-l obligă să facă statistică şi să execute măsurile sanitare, cari în mod obişnuit se trec în registrul de inspecţiuni, dat de art. 107 în păstrarea secretarului?

Prin circulara din 1910 s'a lămurit nedumerirea, hotărîndu-se ca registrul de inspecţiuni (în care se trec şi cele sanitare) să fie ţinut de notar, care rămâne deasemenea însărcinat şi cu culegerea datelor statistice; în ce priveşte toate celelalte registre, s'au dat agentului sanitar, care stă în raport direct cu medicul plăşii şi sub al cărui control lucrează. Primarul are asupra agentului sanitar numai puterea ce i-o dă calitatea sa de şef al poliţiei co-

G. *Pentru agentul veterinar*[1]) (care e fostul revizor de vite), s'au determinat:

1. Registrul de vizarea animalelor ce se taie în comună pentru consumaţia publică;

2. Registrul pentru certificatele de produse animale brute;

3. Registrul pentru declararea boalelor molipsitoare la vite.

Dacă nu există agent veterinar la o comună, registrele acestea le ţine tot agentul sanitar.

Acolo unde funcţionează agenţii veterinari sunt obligaţi să dea concursul lor notarului pentru întocmirea statisticii vitelor şi cadastrului în zonele preventive.

H. *Pentru jandarmul şef de post* s'au dat: *a)* registrul pentru înscrierea indivizilor urmăriţi; şi *b)* pentru condamnaţi—pe lângă celelalte registre ce este obligat să ţie conform instrucţiunilor inspectoratului general al jandarmeriei[2]).

Inspecţiuni. Dosarele cu lucrări şi registrele menţionate trebuiesc ţinute la curent de secretar, notar, delegat, perceptor, agent sanitar, agent veterinar sau şeful de post, pentruca la inspecţiunile ce li s'ar face de şefii lor ierarhici să nu se găsească nereguli de natură a le atrage observaţiuni pentru neglijenţă în serviciu sau chiar pedepsirea.

---

munale, de a-i dà ordine relative la chestiunile ce fac obiectul ei şi care au vreo legătură cu atribuţiunea zisului funcţionar sanitar (Vezi art. 81 l. com. rurală).

1) *Foştii revizori de vite au fost înlocuiţi cu* agenţii veterinari, *cari lucrează sub privegherea medicului respectiv.*

2) *Vezi „Legea şi regulamentul jandarmeriei rurale" în vol. II.*

Paza în comunele rurale

(art. 133—137)

436.—Istoric. Până la legea pentru organizarea comunelor rurale din 1904, paza de zi şi de noapte în comună, precum şi paza holdelor se făceà conform dispoziţiunilor art. 60—88 din legea asupra poliţiei rurale din 1868: de către toţi locuitorii dela 18—60 ani şi de guarzi câmpeni comunali sau particulari, toţi armaţi.

Cu acest sistem nu se puteà obţine o pază reală la sate, pe de o parte din lipsa de seriozitate a efectuării ei; iar pe de alta din imposibilitatea sătenilor, în toiul muncilor agricole, să mai vegheze şi noaptea, după o muncă grea toată ziua. Din această cauză, în unele părţi sătenii preferau să contribuiască pentru înfiinţarea şi întreţinerea unui serviciu special de pază, dar neexistând o dispoziţiune formală a legii, autorităţile comunale nu puteau dà urmare solicitărilor. Cu toate acestea, crimele şi delictele în genere, furturile simple şi mai ales cele de vite se înmulţeau, fără ca, în cele mai multe cazuri, autorii lor să fie descoperiţi.

Paza holdelor ori nu există de fapt, ori se făceà în mai multe feluri: *a)* locuitorii contribuiau către arendaşi sau proprietari în bani sau în natură, câte atâta la pogon; *b)* se făceà de oameni nevolnici; *c)* ori erà încredinţată unor paznici străini cari, prin purtarea lor, au dat loc uneori la acte sângeroase. Dispoziţiunile legii poliţiei rurale în această privinţă n'au fost, până la 1904, destul de aplicate, de oarece nici comunele — din lipsă de mijloace — nici particularii, n'au înfiinţat numărul trebuincios de guarzi câmpeni, deşi valoarea stricăciunilor aduse câmpurilor, din lipsă de pază, erau foarte mari (Exp. de motive a legii din 1904).

Constatând această stare de lucruri, legiuitorul din 1904—prin art. 124 al legii comunale rurale—a menținut sistemul de pază în vigoare până atunci, adăugând numai că atunci când paza nu s'ar face regulat într'o comună, consiliul comunal poate hotărî, printr'un regulament special—supus aprobării delegației județene—că serviciul de pază de zi și de noapte, precum și paza holdelor locuitorilor săteni, să se facă: *a)* prin *jandarmi*, numiți în condițiunile legii asupra jandarmeriei rurale; *b)* sau, când fondurile n'ar fi suficiente, prin *păzitori* numiți de primar, cu aprobarea prefecturii. Prin regulament se stabilesc sumele și modul în care locuitorii trebuie să contribuie pentru organizarea acestui serviciu. Proprietarii de moșii și arendașii pot contribuì—împreună cu locuitorii—ca paza holdelor să se facă în condițiunile de mai sus, ori tocmì pe seama lor păzitori particulari[1]), conform legii poliției rurale; în acest din urmă caz, păzitorii funcționează pe răspunderea aceluia ce i-a luat în serviciu, după ce i-a declarat la primărie. Păzitorii trebuie să fie români și numiți dintre foștii militari, cu o constituție robustă și care să nu fi trecut de vârsta de 50 ani.

Serviciul de pază în aceste condițiuni, se făceà sub conducerea șefului de garnizoană care — cu

1) *Deși legea obligà pe proprietarii și arendașii de moșii să-și angajeze păzitori în condițiunile legii poliției rurale, totuș mulți se serveau de păzitorí turci, înarmați cu carabine cu repetiție, cărora le dau instrucțiuni în așa fel, că adeseaori ei comiteau atrocități, provocând nenorociri și chiar victime omenești—ceeace constituià o cauză permanentă de nemulțumiri și plângeri din partea locuitorilor. Pentru a se curmà această stare de lucruri, ministerul de interne a dat ordinul circular No. 3276/908, prin care se interzice întrebuințarea gardienilor turci la nici un fel de pază.*

aprobarea primarului — întocmeà tabloul de straje pe căprării şi posturi.

437.—Efectuarea serviciului de pază. După art. 133 din noua lege comunală rurală din 1908, paza de zi şi de noapte în comune, precum şi paza holdelor, se fac în două moduri:

I. *De către locuitorii comunei*, conform legei poliţiei rurale. După această lege, toţi locuitorii în vârstă dela 18—60 ani împliniţi sunt îndatoraţi la executarea serviciului de pază de zi şi de noapte contra făcătorilor de rele (art. 60 şi 61) — serviciu obligatoriu faţă de toţi sătenii, independent de ocupaţiunea sau funcţiunea ce ar aveà[1]), cu singura îngăduire pentru acela ce nu voeşte să facă paza, de a-şi puteà pune înlocuitor, care însă trebuie: să îndeplinească condiţiunea de vârstă cerută de art. 61 citat, să fie din acelaş sat sau cătun şi trecut pe tabloul de strejuire (art. 105 alin. II regul. l. jand. rurale); altfel primarul e dator să pună om cu plată în contul neascultătorului (art. 65 l. pol. rurale). Cel căruia îi vine rândul la pază şi n'o face, este dator să încunoştiinţeze la timp pe şeful postului de jandarmi, care va notà pe locuitor în tablou (art. 105 citat).

A. *Paza de zi şi de noapte.* Pentru înlesnirea serviciului, jandarmul sergent-şef de post[2]), împreună

---

1) *Obligaţiunea locuitorilor cu privire la paza de zi şi de noapte a fost impusă în mod solidar, în înţelesul ca fiecare să contribuie atât pentru garantarea liniştei în comună, cât şi pentru siguranţa persoanelor şi averilor contra răufăcătorilor şi incendiilor.*

Nici un text din legea poliţiei rurale nu prevede — pe cale excepţională — ca funcţionarii statului judeţului sau comunei, ce ar fi domiciliaţi în comună, să fie dispensaţi de această obligaţiune.

2) *In legea poliţiei rurale, art. 62 pune consiliului comunal îndatorirea ca la fiecare trimestru*

cu primarul, întocmește un *tablou trimestrial de strejuire*, în care se trec toți locuitorii de 18—60 ani pe posturi, pe căprării de câte 9 oameni și un șef—care va fi din cei ce au făcut armata, de preferință foști gradați—și cu arătarea acelora cari formează patrulele de zi și de noapte (art. 105 regul. l. jand. rurale și art. 137 alin. II l. c. r.).

Aceste tablouri se supun în ultimele 5 zile ale lunilor Noembrie și Mai aprobării administratorului de plasă, după care un exemplar se afișează la primărie, altul la sfatul sătesc și altul la cancelaria postului de jandarmi (art. 105 regul. l. jand. r.).

Pentru paza de zi se destină în general atâți oameni câte ieșiri principale are satul, plus unul pe timp de 24 ore la primărie pentru paza cassei comunale; iar pentru paza de noapte se împarte satul în sectoare, punând câte un post în fiecare sector—strejarii făcând de pază în sectorul în care își au locuința—împărțire care se face de comandantul companiei în unire cu administratorul plășii și se supune aprobării prefectului. Intinderea sectorului e în raport cu topografia locului, cu densitatea locuințelor și cu numărul locuitorilor. In fiecare sector se pune câte un post de straje de forța a 1—2 locuitori în timp de vară și 2—3 iarna, alternând la pază, fără a lăsà vreodată postul singur[1]).

---

să întocmească tabloul cum să iasă la pază căprăriile; iar legea comunală rurală din 1904—prin art. 126—prevedeà că tabloul pentru strejuire se întocmeà de către șeful de garnizoană, cu aprobarea primarului.

După art. 63 din legea poliției rurale, tabloul trebuie să stea afișat la ușa primăriei tot timpul celor 3 luni cât este valabil, așa ca fiecare locuitor să poată luà cunoștință de ziua când îi vine rândul să facă straje.

1) *In timpul mobilizării din 1913, s'a hotărît ca pentru paza în comunele rurale să se procedeze*

Păzitorii vor fi armaţi atât ziua, cât şi noaptea— în care scop comunele sunt datoare să-şi procure dela stat numărul necesar de arme din cele scoase din serviciul armatei[1]). De asemenea, ele trebuie

conform dispoziţiunilor art. 49 şi 50 din regul. asupra îndatoririlor autorităţilor civile la mobilizare— articole cari dispun: că instalarea posturilor fixe cade în sarcina comandanţilor de jandarmi şi oamenii necesari se iau dintre miliţienii nemobilizaţi, dintre dispensaţii din comuna respectivă şi numai dintre români de origină (art. 45); că fiecare post va aveà atîţia oameni câţi sunt necesari pentru numărul de santinele şi posturile ce trebuie să dea— socotind câte 3 oameni de fiecare santinelă sau patrulă, formând cele trei schimburi,—un şef de post şi un şef pentru schimbarea santinelelor; că posturile se schimbă la fiecare 24 ore, iar santinelele din 3 în 3 ore; că întreţinerea oamenilor cade în sarcina comunelor, iar armamentul necesar va fi dat de ministerul de interne şi depozitat din vreme la posturile de jandarmi (art. 50).

Pentru hrana miliţienilor nemobilizaţi şi a tinerilor dispensaţi cari fac pază, ministerul de războiu a aprobat să se plătească din fondurile sale câte 40 bani pe zi de fiecare. Această plată se face pe baza ştatelor nominale lunare întocmite de primăria respectivă, în triplu exemplar şi certificate de comandantul jandarmilor şi de primar, cari atestă pe a lor răspundere că sumele din ştate au fost înmânate celor trecuţi întrânsele. Apoi ştatele se înaintează ministerului de războiu pentru ordonanţarea sumei pe numele primăriei respective; însă primăria trebuie să achite plata la zi din fondurile sale, până la rambursarea sumelor de minister (Vezi circ. minist. interne 44523|913).

1) *In urma acceptării de către ministerul de războiu a propunerii făcute de către cel de interne, unele comune rurale cu mijloace bugetare*

să mai procure fluiere pentru semnale şi felinare mici (lanterne).

Atribuţiunile şefului de căprărie.—In fiecare sat sau cătun, şeful căprăriei (ales din cei gradaţi şi din contingentul cel mai vechiu) cheamă la pază locuitorii după tabloul stabilit, adunându-se la reşedinţa postului de jandarmi sau la sfatul sătesc pentru a fi împărţită straja, deoarece căprăria poate face de straje mai multe zile la rând prin şeful căprăriei. El va ajută şi la controlul pazei, raportând şefului de post neregulile şi orice contravenţie sau delict s'ar fi comis.

B. In ce priveşte *poliţia câmpenească*—paza holdelor, livezilor şi dumbrăvilor locuitorilor şi proprietarilor din comunele rurale—legea poliţiei rurale prevede, prin art. 3, că se face de *guarzii câmpeni*, al căror număr variază după populaţiunea comunei[1]). Ei sunt de două feluri:

a) *Guarzii câmpeni comunali* sau *oficiali*, cari

---

disponibile, au cumpărat arme model 1879, cu suma de 10 lei o armă cu baionetă. Sumele prevăzute în bugete în acest scop, s'a dat ordin să se consemneze la Casa de depuneri, iar recipisele să se păstreze de primăriile respective, până ce vor fi cerute de minister (Circ. 15393/912 şi 11401/913).

1) *Prin alin. 2 şi 3 se prevede că ei sunt câte doi la comunele cari au până la 100 locuitori, mărindu-se numărul lor cu 1 la fiecare sută la comunele cu o populaţiune mai mare; la comunele cu o populaţiune mai mică, cele până la 60 locuitori vor puteà — cu autorizaţia comitetului permanent — să aibă un singur pândar.*

Faţă de principiul pus în art. 2 din legea comunală rurală din 1908—că o comună nu poate aveà mai puţin de 200 contribuabili—dispoziţiile art. 3 din legea poliţiei rurale, în privinţa numărului guarzilor, nu mai sunt aplicabile în felul cum sunt redactate.

sunt tocmiți cu anul, începând dela 1 Februarie, plătiți din fondurile comunale[1]) și recrutați dintre oameni cunoscuți cu bune purtări, capabili pentru asemenea serviciu, în vârstă dela 21—60 ani (art. 3 alin. IV și V l. pol. rurale).

La intrarea în funcțiune ei depun, înaintea preotului și în prezența primarului sau delegatului său, următorul jurământ: „Jur că voiu păzi cu sfințenie legea poliției rurale întru toate cât privește îndatoririle puse mie de această lege" — formalitate pentru care se dresează proces-verbal semnat de cei prezenți (art. 4 idem).

Guarzii câmpeni au îndatorirea de a încunoștiința și raportà primarului despre toate infracțiunile rurale câte au descoperit, fiind răspunzători de paguba pricinuită dacă, în 24 ore, nu vor raportà despre infracțiunile comise; iar declarațiunile lor în această privință sunt crezute până la proba contrarie (art. 6 și 7).

Primarul este de drept însărcinat cu inspecțiunea

---

1) *In unele comune s'a constatat că țăranii sunt spoliați în mod neomenos de așa zișii „gardieni", cari—prelinzând plata lor* în producte—*reușesc să ià până la echivalentul a 5—6 lei de pogon și, în unele părți, chiar mai mult. Jaful la care se dedau antreprenorii pândăritului erà atât de mare, iar sumele incassate ca echivalent al recoltei luate erau atât de disproporționate, încât mulți se întreceau să-l ia în antrepriză; ba unii chiar se obligau ca, din câștig, să clădească gratuit școli, biserici sau primării. Pândarii plătiți în recolte se angajau în genere, nu după merit, ci mai mult pe băutură—primarul, ajutorul, uneori chiar toți consilierii comunali fiind părtași direcți sau indirecți la asemenea operațiuni (Circ. Minist. Interne No. 30877 din 1909). In urma ordinelor date de minister și a dispozițiunilor noui legi comunale rurale, sistemul arendării pazei a mai dispărut.*

guarzilor câmpeni şi în caz de neglijenţă îi poate destituì şi înlocuì cu alţii conform art. 108 din legea comunală rurală, de oarece guarzii câmpeni sunt funcţionari comunali plătiţi din bugetul comunei şi asermentaţi (cu jurământ).

Pentru abateri şi delicte săvârşite de ei, sunt daţi judecăţii spre a li se aplicà dispoziţiunile de drept comun (codul penal), ca oricărui funcţionar comunal abătut dela îndatoririle sale (art. 5);

b) *Guarzii câmpeni particulari,*—cari pot fi numiţi şi de către proprietari pentru paza proprietăţii lor—au aceleaşi însuşiri şi îndatoriri, ca şi cei câmpeni. Trebuie însă să fie recunoscuţi de administratorul de plasă[1]), care poate chiar să-i destitue şi fără consimţimântul proprietarului ce i-a numit; în acest caz, cel interesat are totdeauna drept de apel la prefectul judeţului[2]) (art. 8).

Prin art. 136 din legea comunelor rurale dela 1908 se pune îndatorire proprietarilor sau arendaşilor să declare la primărie pe păzitorii particulari de ţarine (tarlale), cari funcţionează pe răspunderea stăpânului.

Actul prin care un proprietar sau arendaş ar numì guarzii particulari în alt mod decât cel determinat prin lege—fie că acel act a obţinut autentificarea consiliului comunal, fie că printr'ânsul serviciul de pază a fost dat în întreprindere, cum se practică la unele comune rurale — este izbit de

1) *In art. 8 se ziceà: „subprefecţi".*

2) *In art. 8 l. pol. rurale se ziceà că apelul se făceà la comitetul permanent. La desfiinţarea lui, atribuţia aceasta a trecut prefectului de judeţ. Nefiind nici un text în noua lege comunală rurală care să abroge cele stabilite de citatul art. 8, dispoziţiunile lui cu privire la guarzii câmpeni particulari sunt încă în vigoare. Art. 133 din l. com. rurale confirmă chiar aceasta prin alin. 6 (Vezi şi Av. C. A. 1059 909).*

nulitate ca fiind contrariu legii. De altă parte, guarzii câmpeni numiți și recunoscuți în condițiunile legii, îndeplinind un serviciu public, actele privitoare la munca lor sunt personale și deci nu pot fi transmise altuia (Av. C. A. P. 1059/909).

II. Paza se mai poate face de către *jandarmii rurali* numiți în condițiunile legii asupra jandarmeriei rurale, sau

III. Când fondurile nu sunt suficiente, de către *păzitori numiți de primar*, cu aprobarea prefecturii (art. 133 alin. II l. com. rurală).

Regulamente de pază. — Aceste două sisteme din urmă sunt admise când paza prin locuitori, conform legii poliției rurale, nu se face regulat sau când este anevoioasă și vexatorie pentru populațiunea rurală, prin aceea că reține pe om timp de 24 ore dela muncă, unde ar puteà câștigà mai mult chiar decât taxa pe un an de zile la care ar fi supus.

S'a mai zis apoi—pentru a se arătà insuficiența sistemului de pază după legea poliției rurale: că poliția și paza implică însușiri și cunoștințe speciale, pe cari nu le poate aveà totalitatea locuitorilor unei comune; că vârsta de 18 ani nu poate dà unui individ toată capacitatea și puterea de judecată de care are nevoie un organ de poliție în diferite împrejurări; că nu toți locuitorii sunt pregătiți cu îmbrăcăminte ca să poată suportà frigul în timpul iernei și în fine că în timpul verei locuitorii sunt ocupați cu munca câmpului și le vine foarte greu să facă și serviciul, așa că preferă în acest caz să plătească amenda sau pe înlocuitor decât să fie reținut la strajă și să piardă o zi de lucru, care prețuește mai mult decât amenda sau plata înlocuitorului.

De aci dispoziția admisă atât de legea din 1904, cât și de cea din 1908, că consiliul comunal poate hotărî, printr'un regulament special[1])—supus aprobării

1) *Legea poliției rurale, prin art. 66, îndreptățeà*

delegației județene[1]): *a) felul cum se va face serviciul de pază* și *b) sumele și modul în care locuitorii vor contribui pentru organizarea acestui serviciu* (art. 133 alin. 2 și 3).

Contribuțiunea la care este supus fiecare locuitor în nici un caz nu va puteà trece de 20 lei anual (art. 133 alin. 4)[2]).

Regulamentarea modului de impunere a locuito-

---

autoritățile comunale ca, prin regulamente supuse revizuirii comitetelor permanente—azi delegațiile județene—să hotărască modul cum se va face serviciul de pază de zi și de noapte, și în cazul când după o prealabilă invitare, nu le-ar fi întocmit, consiliul județean puteà să le impuie de jure *asemenea regulamente. Dispoziția aceasta nu-și mai are aplicațiune astăzi, deoarece chestiunea pazei este prevăzută de legea comunală rurală și se face conform prevederilor ei.*

1) *Aci este o derogare dela principiul stabilit de art. 46 și 58 din legea comunală rurală: că regulamentele de administrație interioară, poliție comunală, igienă, edilitate și poliție rurală se fac de consiliile comunale și se aprobă de ministerul de interne; prin art. 133 alin. 2, se dă delegației județene dreptul de aprobare a regulamentului de pază, întrucât el cuprinzând și taxele relative, este în legătură cu bugetul, care se aprobă de delegație.*

Prin urmare, când prefectul județului anulează deliberațiunea consiliului unei comune rurale, prin care s'a hotărît ca paza să se facă conform art. 133 l. com. rurală, și implicit a anulat decizia de aprobare a delegației județene, a depășit atribuțiunile sale, iar decizia ce a dat este anulabilă (Av. C. A. 289/912).

2) *Art. 133 din legea dela 1908 este fostul art. 124 din legea dela 1904, căruia prin legea dela 1 Aprilie 1912 i s'a mai adăugat un alineat (al IV-lea) cel cu cuantumul taxei de pază.*

rilor şi felul cum se va face plata sunt lăsate la aprecierea consiliului comunal, sub rezerva aprobării delegaţiei judeţene, a cărei decizie este definitivă şi executorie—neexistând nici un text de lege care să dea drept de atac părţilor interesate. Prin urmare, orice apel sau recurs introdus la ministerul de interne în contra unei asemenea deciziuni se respinge ca inadmisibil (Av. C. A. P. 478/909, 223/910; 325, 891/913).

Contribuţiunile locuitorilor—stabilite prin regulamentul de pază—se trec în bugetul extraordinar al comunei, atât la venituri cât şi la cheltueli, fără să se confunde cu fondurile comunale, întrucât ele servesc numai pentru plata personalului, uniformă şi echipament. Când acele contribuţiuni nu sunt îndestulătoare pentru plata păzitorilor, comunele sunt obligate—prin art. 155 § 18—să dea subvenţiunea necesară.

Proprietarii de moşii şi arendaşii vor puteà contribuì şi ei ca paza holdelor să se facă în condiţiunile stabilite de regulamentul respectiv sau îşi vor tocmì păzitori particulari, conform legii poliţiei rurale (art. 133 alin. 6).

Din art. 133 l. com. rurală, şi art. 13 al regul. sergenţilor rurali rezultă că plata păzitorilor se face *în bani*[1]) şi că ea formează în bugetul extraordinar un capitol special atât la venituri, cât şi la cheltueli şi se împlineşte (se încasează) de perceptorul fiscal.

Sergenţii rurali.—Deşì art. 133 citat vorbeşte de jandarmi rurali, totuş, noua lege a jandarmeriei n'a mai admis paza directă prin jandarmi, aşa că pen-

---

1) *Când delegaţia judeţeană aprobă deliberaţiunea consiliului unei comune rurale, prin care s'a hotărît ca locuitorii să contribuie cu* dare de producte *pentru organizarea serviciului de pază, contravine dispoziţiunilor art. 133 alin. 3 l. com. rurală şi art. 13 şi urm. din regul. serg. rurali (Av. C. A. 289/912).*

tru a asigurà liniştea publică, siguranţa persoanelor şi a avutului lor, rămâne ca consiliile comunale să întocmească regulamente de organizarea serviciului de pază şi executarea lui de către păzitori numiţi de primar, cari poartă numele de *sergenţi rurali* şi sunt organizaţi, recrutaţi şi retribuiţi conform dispoziţiunilor din „regulamentul asupra serviciului sergenţilor rurali din 13 Octombrie 1904" încă în vigoare[1]).

Prin alin. V al art. 133 din l. com. rurale, ca şi prin art. 8 al acelui regulament, se stabilesc condiţiunile de admisibilitate şi de recrutare ale acestor păzitori—cari sunt următoarele: *a)* să fie români; *b)* să aibă folosinţa deplină a drepturilor civile şi politice; *c)* să fi trecut vârsta de 50 ani; *d)* să fie de constituţie robustă; *e)* să fie cunoscuţi ca având o bună purtare; *f)* să fi fost militari cu ştiinţă de carte.

Numirea lor se face de primarul comunei cu aprobarea prefectului de judeţ, în urma unei îndatoriri scrise din partea lor că vor servì cel puţin trei ani şi după ce vor face o practică de 15 zile (art. 8 alin. II regul.).

Inainte de a intrà în funcţiune depun, în faţa primarului, a jandarmului şef de post şi a preotului, următorul jurământ: „Jur credinţă M. S. Regelui, de a mă supune şefilor mei în tot ce priveşte serviciul, de a întrebuinţà puterea ce îmi este dată pentru menţinerea ordinei şi siguranţei publice, pentru executarea legilor, regulamentelor şi

1) *Art. 1 din zisul regulament zice: „In comunele rurale, în care consiliile comunale vor hotărî, cu aprobarea delegaţiei judeţene, ca serviciul de pază să se facă prin anume păzitori conform art. 124 din legea pentru organizarea comunelor rurale (art. 133 al legii dela 1908), aceşti păzitori vor purtà numele de* sergenţi rurali *şi-şi vor îndeplinì serviciul după prescripţiunile regulamentului de faţă".*

ordonanţelor". Foaia de jurământ se subscrie de sergent şi de cei prezenţi (alin. 3—5).

Sergenţii rurali sunt puşi sub autoritatea jandarmului şef de post pentru tot ce priveşte serviciul de pază şi acesta sub nici un cuvânt nu va permite detaşarea lor în alte servicii — publice sau particulare[1])—rămânând exclusiv însărcinaţi cu paza de zi şi de noapte în întreaga comună, nu numai la satul de reşedinţă.

Numărul sergenţilor rurali, în fiecare comună, se hotărăşte în raport cu trebuinţele şi mijloacele bugetare — de către consiliul comunal cu aprobarea delegaţiei — fie numai pentru satul de reşedinţă al comunei, fie pentru unele sau toate satele ce compun comuna, dimpreună cu cătunele lor (art. 5 regul.).

Acolo unde numărul sergenţilor rurali ar fi îndestulător, consiliul comunal—cu aprobarea delegaţiei judeţene—îi poate însărcinà şi cu paza holdelor, livezilor, fâneţelor, viilor, sădirilor şi islazurilor (imaşurilor) din cuprinsul comunei. In acest caz, obligaţiunea impusă comunelor prin legea poliţiei rurale de a aveà numărul trebuincios de guarzi câmpeni încetează în ce priveşte comuna, satul sau satele în cari funcţionează un serviciu complet de pază prin sergenţii rurali (art. 3 regul. serg. rurali).

Dacă sergenţii rurali destinaţi pentru paza holdelor sătenilor vor păzì şi holdele proprietarilor sau arendaşilor, aceştia vor fi îndatoraţi să contribuie la plata lor proporţional cu întinderea holdelor ce au.

In caz când proprietarii sau arendaşii vor pre-

---

1) *Prin circulara dela 1910 ministrul de interne, după ce constată mai întâiu că paza lasă foarte mult de dorit, adaugă că, chiar acolo unde s'au înfiinţat sergenţi rurali — în foarte puţine comune de altfel—ei sunt întrebuinţaţi ca oameni de serviciu la primărie, ori ca vătăşei şi chiar ca servitori ai primarului sau notarului.*

ferì să aibă păzitori particulari, sunt ţinuţi să respecte cu stricteţe dispoziţiunile art. 8 din legea poliţiei rurale.

S'a constatat însă că în unele comune înşişi locuitorii fac angajamente cu păzitorii holdelor, stipulând de cele mai multe ori să dea ca plată producte în natură, iar în alte părţi paza este dată în întreprinderea unui locuitor, care-şi angajează paznici. Ministrul de Interne din 1910 a invitat pe prefecţi — prin circ. 32484—să ia măsuri ca asemenea învoeli nepermise să nu se mai facă, întrucât paza holdelor constituie un serviciu public, care—conform legii comunale rurale—urmează să se îndeplinească de sergenţii rurali sau de păzitorii numiţi de primar cu aprobarea prefectului (art. 133 alin. II l. c. r.); iar, după legea poliţiei rurale, de guarzii câmpeni, cari sunt numiţi şi funcţionează în condiţiunile stabilite de art. 3—7 ale acelei legi.

—Şi sistemul pazei cu sergenţii rurali este criticat, din mai multe puncte de vedere. Astfel, se zice: că taxa la care sunt supuşi locuitorii—oricât de mică ar fi,—cu greu se achită de cei nevoiaşi; că nu se prea găsesc oameni cum se cade cari—pentru un salariu de 30 lei lunar, haine şi 2—3 zile libere pe săptămână—să facă serviciul cum trebuie; de obiceiu, numai leneşii, viţioşii şi cei cu apucăturî rele primesc să fie sergenţi rurali.

Atunci s'a propus de către unii ca acest serviciu să se facă de militari, fie trimiţându-se la vatră soldaţii activi cu 6 luni înainte, cu îndatorirea aceasta; fie, prin adausul unei zecimi la impozitul personal, să se formeze un corp special de straje, cum sunt grănicerii sau jandarmii; fie chiar să se mărească efectivul actualilor jandarmi,—cu cel puţin 2 caporali de fiecare post,—dându-li-se o nouă organizaţie.

438.—Controlul serviciului de pază. Noua lege de organizare a jandarmeriei, din 25 Martie 1908, desfiinţând şefii de garnizoană—de cari vorbeà legea

poliţiei rurale şi legea organizării comunelor rurale din 1904, — şi punând între atribuţiunile jandarmilor, poliţia administrativă şi aceea a drumurilor şi ţarinelor, legea comunală rurală din 1908 a recunoscut necesitatea de a pune în concordanţă dispoziţiunile relative la această materie, şi, în acest scop, a precizat,—prin alin. I al art. 137,—că „paza de zi şi de noapte, precum şi paza holdelor, se va face sub privegherea şi conducerea jandarmeriei rurale", regulând astfel executarea şi controlul acestui serviciu.

In ce priveşte îndatoririle jandarmilor, în serviciul ordinar,—care cuprinde poliţia administrativă, judiciară şi militară, precum şi poliţia drumurilor şi ţarinelor,—art. 77 din legea jandarmeriei prevede că ele se vor determină în mod amănunţit prin regulamente speciale, ce urmează a fi alcătuite de inspectoratul jandarmeriei şi supuse aprobării ministrului de interne. De aci rezultă că consiliile comunale nu mai au cădere de a hotărî ele, pe cale regulamentară, modul cum trebuie făcută paza de locuitori şi atribuţiunile jandarmilor în această privinţă, aşà că art. 66 din legea poliţiei rurale,—faţă de noua organizare a jandarmeriei,—nu mai este aplicabil (Av. C. A. P. 31, 58/909).

In regulamentul de aplicarea legii asupra jandarmeriei rurale din 1 Ianuarie 1911, se stabilesc în mod amănunţit, prin art. 105—115, atribuţiunile jandarmilor şi şefului de post cu privire la paza în comună, anume:

1. Şeful postului întocmeşte—împreună cu primarul,—tabloul trimestrial de pază pentru fiecare sat şi cătun, (art. 105);

2. Pune om cu plată, în contul locuitorului care nu s'a prezentat la schimb, şi pe care îl amendează (art. 107, al. XI);

3. Amendează pe păzitorii găsiţi dormind sau lipsă dela post,—fie că ei sunt dintre locuitori ori

sergenţi rurali, (art. 107, al. XI, din regul. şi 62 din lege)[1];

4. Rândueşte şi controlează în serviciu pe sergenţii rurali, putând să amendeze cu amendă până la 2 lei, pe cei ce se abat dela îndatoriri; amenda nu va puteà trece lunar de a cincea parte din retribuţiune, nici să fie aplicată mai mult de 6 ori în cursul unui an (art. 108, alin. II);

5. Rândueşte pentru fiecare gară din postul său câte un strejar de zi şi unul de noapte (art. 110, al. I);

6. Jandarmii au obligaţia a controlà singuri şi prin caporalii de straje în toate satele şi cătunele ce compun postul sau serviciul de pază (art. 111);

7. Şeful postului trebuie să cunoască personal toate autorităţile administrative locale şi locuitorii din comună, fără a legà prietenie, mai cu seamă cu cei cu purtări rele (art. 112);

8. El ţine la curent carnetul postului cu toate

---

1) *La întrebarea: dacă, pe baza art. 62 din legea jandarmeriei rurale, jandarmii şefi de post pot aplicà amenzi sergenţilor rurali pentru infracţiuni la art. 69 din legea poliţiei rurale,—dormitare sau lipsă dela post,—Cons. adm., prin avizul 348 din 5 Mai 1910, a opinat în sens negativ, sub cuvânt că dispoziţiile art. 69 citat se referă la locuitorii cari fac serviciul de pază conform legii poliţiei rurale, pecând sergenţii rurali funcţionează potrivit art. 133 din l. com. rur., şi după organizarea dată de regulamentul lor respectiv, fiind supuşi unui regim special.*

Art. 107, alin. XI din regulamentul legii jandarmeriei rurale,—care s'a decretat în Ianuarie 1911,—nu mai face distincţiune între paza făcută de locuitori şi aceea de sergenţi, ci decide că şi pentru una şi pentru alta jandarmii şefi de post pot amendà până la 3 lei pe paznicii găsiţi dormind sau lipsă dela posturi.

observaţiile şi informaţiile sale, dobândite în serviciu (art. 113);

9. Supraveghează pe foştii condamnaţi, pe cerşetori, vagabonzi şi cei fără căpătâiu (art. 114, alin. I);

10. Cercetează de acte şi raportează pe străinii cari n'au acte în regulă, conducându-i la primărie spre a le stabilì identitatea (art. 114, alin. II şi III);

11. Înştiinţează imediat, prin şeful secţiei, pe administratorul plăşii când se ivesc epidemii, ca: tifos, scarlatină, dezinterie, pojar, vărsat, anginâ diftericâ, etc., sau epizootii, ca: răpciugă, dalacul, febra aftoasă, pesta bovină, gălbeaza, brânca, pneumoenterita, etc. La venirea medicului va supraveghea executarea prescripţiunilor de izolare sau oprirea comunicaţiei cu celelalte sate, dând gărzile necesare (art. 115 regul. l. jand. şi art. 137 alin. ultim l. c. r.);

12. Ajută pe medic şi agentul sanitar la internarea bolnavilor în infirmerii sau spitale (art. 115, regul.).

439.— Taxele pentru pază. Am zis că prin regulamentul de pază de zi şi de noapte, consiliul comunal hotărăşte taxele cu cari urmează să contribue locuitorii comunei pentru organizarea serviciului. In afară de acestea mai sunt şi alte taxe pe cari le fixează consiliul judeţean, aşà încât legea prevede două feluri de taxe:

a) *Taxele plătite de locuitorii din comună,* şi cari se fixează de consiliul comunal, cu aprobarea delegaţiei judeţene;

b) *Taxele pe cari le plătesc străinii, servitorii cu simbrie,*—cu acte de angajament făcute prin autoritatea competentă,—*şi păzitorii particulari de fânine,* taxe cari se fixează de consiliul judeţean[1]) în

---

1) *Pe cale excepţională s'a admis,—la punerea în aplicare a legii modificatoare din 1 Aprilie 1911,— ca atunci numai pentru o singură dată să se fixeze de delegaţiunea judeţeană, aceasta pentru că s'ar fi*

sesiunea de Octomvrie în fiecare an, printr'un tarif general.

Din cauză că unele din aceste autorităţi au abuzat de dreptul acordat de lege, fixând taxe prea mari pentru străini faţă de cele plătite de locuitorii români şi viceversa,—întrucât legea nu fixà un maximum,—a intervenit în 1911 o lege de modificarea art. 133 şi 137, în sensul că,—atât pentru români, cât şi pentru străini,—în nici un caz contribuţiunea unui locuitor să nu treacă de 20 lei anual, (art. 133, al. 4).

Norme la fixarea taxelor.—S'a admis de minister ca criteriu echitabil,—după care consiliul judeţean, consiliile comunale şi delegaţiunea judeţeană au să se călăuzească în fixarea taxelor,—tabela de preţurile regionale, alcătuită conform art. 65 din legea pentru învoelile agricole şi s'a zis:

A.—In ce priveşte consiliul judeţean:

1. In principiu, taxa nu trebuie să treacă peste echivalenţa a 6 zile de lucru cu mâinile, calculată după preţul minimal cel mai ridicat al zilei de lucru pe întregul judeţ. Astfel, dacă din 3 regiuni ale unui judeţ preţul minimal cel mai ridicat al unei regiuni este 1 leu 50 b. ziua, echivalentul pentru 6 zile este 9 lei,—ţifră care reprezintă maximum, peste care nu poate trece consiliul comunal în fixarea taxelor pentru sergenţii rurali şi consiliul judeţean în a taxelor ce plătesc străinii pentru pază. In genere, este de dorit a nu se ajunge la maximum;

2. In aceeaş comună taxa nu trebuie să varieze dela locuitor la locuitor: toţi plătesc taxa egală.

E de observat, însă, dispoziţiunea art. 61 din legea poliţiei rurale,—relativă la impunerea locuitorilor între 18—60 ani la taxe pentru pază,—care trebuie înţeleasă în sensul că dacă un cap de familie are sub acelaşi acoperiş unul sau mai mulţi feciori

---

întârziat punerea în aplicare a dispoziţiunii art. 137, dacă se aşteptă sesiunea de Octomvrie a consiliilor generale.

dela vârsta de 18 ani în sus va plăti o singură taxă. Altfel, s'ar ajunge la rezultatul că acei capi de familie ar plăti întreit şi împătrit taxa, ceeace ar fi vexatoriu şi neechitabil;

3. Acolo unde paza se face de locuitori, consiliul judeţean trebuie să fixeze taxele pentru străini în mod egal pentru fiecare şi ele să nu treacă peste maximum propus mai sus, aşà ca străinii să nu fie impuşi mai mult decât românii, în cazul când paza s'ar face cu sergenţi rurali,—spre a nu se aduce atingere principiului că străinii trebuie să se bucure de acelaş tratament şi protecţiune ca şi supuşii români, principiu consacrat prin convenţiunile şi tractatele ce avem cu alte ţări şi cari au putere de lege cât timp sunt în vigoare;

4. De asemenea, pentru ca taxele fixate de consiliul judeţean, pentru străini, să fie egale cu cele votate de consiliile comunale şi aprobate de delegaţia judeţeană, pentru locuitorii români, în comunele unde paza se face cu sergenţi rurali,—ipoteza este: când regulamentul s'ar face după sesiunea de Octomvrie a consiliului judeţean,—acesta trebuie să deà un vot în sensul că în acele comune taxele la cari vor fi impuşi străinii să fie cele ce se vor votà de consiliul comunal respectiv şi aprobà de delegaţie.

B.—In ce priveşte întocmirea regulamentului de pază şi fixarea taxelor de către consiliul comunal, acesta,—ca şi delegaţia judeţeană care-l aprobă,—trebuie să ţie seamă de următoarele norme:

1. Consiliul comunal, având aprecierea de fapt a numărului locuitorilor cari se impun la taxe şi a întinderii satelor şi cătunelor ce formează comuna, va face mai întâiu un calcul provizoriu de câţi sergenţi rurali trebuiesc pentru o bună pază; cu alte cuvinte stabileşte mai întâiu *numărul* sergenţilor;

2. Face apoi socoteala cât costă anual *întreţinerea* unui sergent rural, echipat cu armamentul şi uniforma prevăzute de art. 10 şi 11 din regulamentul respectiv

şi salariat în marginile maximului şi minimului prescris de art. 13, (15—45 lei), avându-se în vedere, de către consiliul comunal şi delegaţia judeţeană, la fixarea salariului, preţul cu care acei sergenţi rurali s'ar puteà angajà realmente în condiţiunile art. 8.

Numai după ce se va face acest calcul provizoriu, se va puteà vedeà dacă taxele fixate sub maximum echivalentului a 6 zile de lucru acoperă sau nu cheltuelile;

3. Mai trebuie să ţină seamă consiliul şi de dificultăţile ivite din faptul că nu se poate face paza cu sergenţi rurali în cătune prea depărtate de centrul comunei, sau că în unele sate şi cătune paza se face mai bine de locuitori. In acest caz, art. 5 din regulamentul sergenţilor rurali prevede că se poate admite sistemul mixt, adică în satele şi cătunele, unde prin taxe s'ar acoperì cheltuelile, să se înfiinţeze numărul de sergenţi necesar după nevoia locală şi proporţional cu sumele aferente ce se vor vărsà de locuitori. repartizate pe acele sate şi cătune;

4. In satele şi cătunele unde taxele cu cari urmează să contribue locuitorii nu acoperă cheltuelile ce necesită întreţinerea sergenţilor rurali, se va menţine efectuarea pazei de către locuitori, dacă acest sistem le convine mai bine;

5. Consiliul va trece apoi toate aceste motive în încheieri deosebite; va alătură la ele tablouri de numărul sergenţilor rurali trebuitori în fiecare sat şi cătun şi tablouri nominale pe sate şi cătune de numărul locuitorilor români şi străini cari trebuiesc impuşi la taxe. Acolo unde se menţine paza cu locuitori, se va arătà motivele menţinerii acestui sistem.

Inscrierea taxelor în buget.—Taxele ce se încasează pentru pază, dela locuitori şi străini, având o destinaţie specială, precum: plata păzitorilor, echipamentul şi armamentul lor, etc., nu au caracterul unui venit propriu zis comunal şi ca atare nu pot intrà între veniturile ordinare ale comunei, asupra cărora se calculează cota subvenţiunilor şi cotizaţiunilor,

ci între cele extra-ordinare; deci ele se trec în bugetul extra-ordinar la venituri, iar la cheltueli se înscrie tot ce se cheltueşte pentru serviciul de pază.

Tot în bugetul extra-ordinar, sub un capitol aparte, se înscriu şi rămăşiţele de încassat din taxele pentru pază.

Inscrierea taxelor de pază făcându-se pe baza regulamentului special, nu se poate admite modificarea acelui regulament pe cale bugetară prin sporirea numărului sergenţilor şi taxelor, (Av. C. A. 676/913).

Dacă consiliul comunal n'a înscris în buget taxele pentru pază ce urmează a se percepe conform alin. 3, al art. 137, delegaţia judeţeană,—care aprobă bugetul,—este îndatorată de alin. V al aceluiaş art. să înscrie acele taxe din oficiu după listele nominale de străinii, servitorii şi păzitorii aflaţi în comună la epoca aprobării bugetului[1]).

Destinaţiunea lor.—Aceste venituri vor fi întrebuinţate exclusiv la cheltueli pentru îmbunătăţirea mijloacelor de pază, precum: salarii la păzitori, îmbrăcăminte, facere de gherete, cumpărări de semnale, arme, etc., (alin. VI, idem) [1]).

Aşa dar, bine procedează delegaţia judeţeană când nu aprobă deliberaţiunea consiliului comunal, relativă la întrebuinţarea taxelor de pază la repararea unei cişmele depe islazul comunal (Av. C. A. 678 din 1912).

440. Scutirea de pază sau taxe. Legea din 1904 pentru org. com. rurale nu acordă scutire de efectuarea serviciului de pază sau pentru plata taxelor respective; cu alte cuvinte, socoteà,—ca şi legea poliţiei rurale,—acest serviciu ca obligatoriu pentru toţi locuitorii comunii, fără a se ţine seamă că unii ar fi funcţionari ai statului, judeţului sau comunei.

Mai târziu, însă, după punerea ei în aplicare şi în urma deselor interveniri ale direcţiei C. F. R.

---

1) *Aceste două alineate, (V şi VI), au fost introduse la art. 137 prin legea dela 2 Martie 1912.*

pentru scutirea slujbaşilor săi de serviciul de pază şi de plata taxei, sub cuvânt că nu dispun de timp, ministerul,—prin ordine circulare, (Vezi circ. 29671 din 1906—a încuviinţat, pe cale excepţională şi conform art. 39 din legea de exploatare a căilor ferate ale statului, ca toţi funcţionarii şi personalul inferior din serviciul căilor ferate să nu facă straje şi nici să fie impuşi la plata de înlocuitori[1]).

Tot astfel,—în urma intervenţiei Ministerului de Finanţe—prin circ. 9637 S din 1908, au fost dispensaţi de serviciul de straje în comune perceptorii fiscali, sub cuvânt că încassările statului stagnează dacă ei ar fi reţinuţi la acest serviciu.

Pentru prima oară, legea din 1908,—prin art. 134,—scuteşte de pază: pe primar, ajutor şi delegaţii sătesti, aşà că sub imperiul ei sunt scutiţi, conform ord. circular 15069 S din 1908: *a)* primarul, ajutorul şi delegaţii sătesti, prevăzuţi de art. 134 citat; *b)* preoţii, cântăreţii şi paracliserii conform dispoziţiunilor art. 42 din legea clerului mirean; *c)* învăţătorii; şi *d)* veteranii, iar cei cari nu pot face efectiv paza vor plătì taxa pentru înlocuitori după cum va stabilì primăria respectivă, potrivit art. 65 din legea poliţiei rurale sau taxa prescrisă în regulamentul de pază, întocmit de consiliul comunal şi aprobat de delegaţia judeţeană.

In urma circulării No. 16728 din 1908, s'au primit la ministerul de interne nenumărate plângeri şi cereri de scutire de pază,—mai ales din partea funcţionarilor plătiţi de stat, judeţ sau comună, având domiciliul în comunele rurale, precum: învăţători, notari, secretari comunali, funcţionari din serviciul tehnic şi sanitar, pădurari ai statului, funcţionari inferiori dela C. F. R., etc.,, motivate pe precedente

---

1) *Ordinul circular 29671 din 1906 a fost declarat ca neavenit prin ordinul No. 15,069 S. din 1908. (Vezi la pag. 715 şi Av. C. A. 323 din 1909, care consideră scutirea de mai sus ca ilegală.*

scutiri şi pe faptul că serviciul de pază în natură i-ar sustrage dela obligaţiunile funcţiunii lor sau că le-ar pricinui o micşorare a prestigiului, prin aceea că ar fi supuşi alături de ceilalţi locuitori la executarea serviciului de pază Ministerul, spre a pune capăt tuturor intervenirilor şi interpretărilor,—luând şi avizul consiliului administrativ,—a hotărît, în mod definitiv, că singurele scutiri de pază ce trebuie să se acorde în comunele rurale sunt pentru:

a) Primarul, ajutorul şi delegaţii sătesti, conform art. 134 citat;

b) Intregul personal al clerului conform art. 42 din legea clerului mirean şi seminariilor;

c) Soldaţii, cari fac serviciul sub arme 2 ani, de oarece,—conform art. 8 din legea pentru organizarea armatei,—ei rămân şi în al treilea an la dispoziţia ministerului de răsboiu, în care timp, fiind consideraţi ca soldaţi, sunt supuşi tuturor îndatoririlor ostăşeşti, dela cari nu pot fi sustrasi.

Aşà dar, sub imperiul legii din 1908, erau obligaţi să facă serviciul de pază în natură toţi locuitorii, dela vârsta de 18 până la 60 ani împliniţi, implicit funcţionarii[1]) domiciliaţi în comună cari nu sunt scutiţi de vreun text formal de lege; iar în caz când paza se făceà cu jandarmi sau sergenţi rurali, toţi erau impuşi la taxele fixate prin regulamentul votat de consiliul comunal, ca şi străinii stabiliţi în comună cu autorizare în regulă (art. 137).

Această stare de lucruri a dăinuit până la 1 Aprilie 1910, când, prin legea modificatoare a unor

1) *Astfel, prin Av. C. A. 323 din 1909, s'a decis că funcţionarii C. F. R. nu pot fi scutiţi de pază. ci sunt obligaţi sau s'o facă în natură, sau să plătească o taxă anuală; iar prin Av. C. A. 569 din 1909 că toţi funcţionarii domiciliaţi în comună, fie salariaţi de stat, judeţ sau comună, sunt obligaţi să facă paza, sau să plătească taxa fixată de consiliul comunal, când paza se efectuează de sergenţi rurali.*

articole din legea dela 1908,—între cari şi art. 134,—s'au adăugat şi alte categorii de funcţionari scutiţi de pază, în afară de cei prevăzuţi de art. 134, anume: *a)* consilierii comunali; *b)* veteranii; *c)* toţi funcţionarii plătiţi de stat, judeţ sau comună; şi *d)* lucrătorii C. F. R., cari locuesc în comună. Apoi, prin legea dela 2 Martie 1912 s'a mai creat încă o categorie de scutiţi: a muncitorilor agricoli aduşi în grupuri.

Putem zice, aşa dar, că actualmente atât legea comunală rurală cât şi alte legi speciale prevăd unele categorii de locuitori scutiţi de pază: unii atât de efectuarea serviciului în natură,—când paza se face conform legii poliţiei rurale,—cât şi de taxe, acolo unde există regulament de pază; iar alţii sunt scutiţi numai de paza în natură:

A.—*Sunt scutiţi de pază în natură şi de taxe:*

1. Primarul, ajutorul de primar, consilierii comunali, delegaţii sătesti, veteranii, toţi funcţionarii plătiţi de stat, judeţ sau comună; precum şi lucrătorii căilor ferate române cari locuesc în comunele rurale (art. 134 l. com. rur. modificată în 1910);

2. Muncitorii agricoli străini aduşi în grupuri, (art. 137, alin. 3, modif. în 1912) [1]);

---

1) *In legea dela 1908, alin. 3 al art. 137—care prevedeà obligaţia străinilor de a plăti taxe pentru pază,—nu cuprindeà nici o scutire. Prin legea din 2 Martie 1912 modificându-se acest articol, s'a adăogat o excepţie dela regula de mai sus, dispunându-se ca muncitorii străini, aduşi vremelnic în grupuri pentru lucrări agricole, (circulara ministerială din 1910 zice că şi „pentru lucrări industriale") să fie scutiţi şi de serviciul de pază în natură şi de plata taxelor. Aceeaş favoare o acordă acestei categorii de străini art. 5 din l. com. rurală, care-i scuteşte de autorizaţia de stabilire a consiliului comunal,—dispoziţie ce-şi are raţiune în protecţia ce*

3. Cântăreții, paracliserii și întregul cler (art. 42 din legea clerului mirean și seminariilor);

4. Soldații cari fac serviciul sub arme 2 ani, (art. 8 din legea de organizarea armatei[1]).

B.—*Sunt scutiți de a face serviciul de pază în natură, dar impuși la o taxă anuală:*

---

legiuitorul a căutat să deà agriculturii față cu lipsa de brațe ce se simte în părțile puțin populate și unde se face o cultură intensivă.

Cultura zarzavaturilor neintrând, însă, între lucrările agricole,—de cari se ocupă legea învoelilor agricole,—rezultă că lucrătorii străini cari intră în țară și se așează, fie și în mod provizoriu, pe teritoriul unei comune rurale spre a se ocupà cu astfel de cultură, trebuie să obție autorizația de stabilire și să plătească taxa de strejuire prevăzută de art. 137 din l. c. rur. (Av. C. A., 669 din 1908).

1) *Trebuie să notăm acì că art. 8 din legea pentru organizarea armatei, din 1 Aprilie 1908, dispuneà categoric că: „soldații cari fac serviciul sub arme de 2 ani, rămân la dispoziținea ministerului de răsboiu încă un an,* pentru serviciul exclusiv de pază". *De acì rezultà că în timpul celui de al treilea an, ei fiind încă supuși îndatoririlor ostășești, se puteau bucurà de scutirea serviciului de pază în comunele lor până la împlinirea stagiului complect de 3 ani, după care intrau în categoria locuitorilor comunei, obligați a face paza conform art. 60 din legea poliției rurale sau a plăti taxa anuală conform art. 133 l. com. rur.*

Prin legea dela 1913 s'a dat acestui articol o redacție mai generală, zicându-se: „oamenii, cari fac serviciul sub arme doi ani, rămân la dispoziținea ministerului de răsboiu, pentru orice serviciu militar, *în primul an de completare". Nu rămîne îndoeală, însă, că soldații de cari vorbește art. 8 citat, pot fi întrebuințați și la serviciul de pază în anul de completare, și că, în acest timp, sunt scutiți în comunele lor de efectuarea strajei.*

1. Străinii aflaţi în comunele rurale (art. 137 alin. 3 modif. în 1912) [1]).

---

1) *Alin. 3 al art. 137 din legea dela 1908 vorbeà de „străinii stabiliţi în comună cu autorizaţiunea consiliului comunal"; pe când legea din 2 Martie 1912 a generalizat, zicând: „străinii aflaţi în comunele rurale",—adică independent dacă au sau nu autorizaţia de stabilire.*

In această categorie intră şi: a) *arendaşii;* b) *antreprenorii;* c) *logofeţii* d) *cultivatorii străini de zarzavaturi, pe contul lor propriu.*

— Punându-se chestiunea dacă şi evreii besmănari din comunele rurale,—stabiliţi după vechi hrisoave domneşti, prin târgurile şi târguşoarele din Moldova—pot să facă straje în natură, conform dispoziţiunilor legii poliţiei rurale, ori sunt socotiţi ca străini şi deci urmează să plătească taxa anuală în bani, potrivit art. 137, alin. 3 din l. com. rur., Cons. adm. —prin avizul 213 din 1910,—a opinat pe deoparte că atâta timp cât evreii n'au dobândit încă împământenirea, conform codului civil,—pe temeiul căruia numai devin români,—sunt consideraţi ca străini; şi pe de altă parte, că ei nu pot face pază în natură, ci trebuie s'o achite în bani, după taxa anuală fixată de consiliul judeţean, mai cu seamă că citatul articol nu face nici o distincţiune între diferitele categorii de străini aşezaţi în comunele rurale.

— S'a mai decis că arendaşii străini, cari au în exploatare mai multe moşii sau vii în diferite localităţi,—indiferent de domiciliul sau reşedinţa lor,— urmează a fi supuşi la plata taxei de pază, conform art. 137, în toate comunele în circumscripţiunea cărora cad proprietăţile ce ţin în arendă, de oarece din simplul fapt că posedă instalaţiuni de exploatare, case de locuit şi personal în comuna rurală, rezultă că au tot atâta interes pentru apărarea gospodăriei şi persoanei lor, când vin în comună, ca

Motivul, pentru care legiuitorul a scutit pe străini de executarea efectivă a serviciului de pază, este că

şi ceilalţi locuitori, şi deci, alături cu ei, trebuiesc impuşi la taxe, (Av. C. A. P., 266 din 1910).

— Tot astfel, şi pentru aceleaşi consideraţiuni, podgorenii cari îşi cultivă singuri viile,—fără a avea şedere continuă în comunele de cari ţin viile,—sunt supuşi la contribuţiune pentru organizarea serviciului de pază, conform dispoziţiunilor art. 133 şi 137 l. com. rur. (Av. 931 din 1910).

In practică aplicarea acestui aviz dă naştere la oarecari dificultăţi. Astfel, în fapt, se poate întâmplă ca:

1. *Numărul podgorenilor, cari nu domiciliază în comuna unde sunt situate viile lor, să fie prea mic. In acest caz, cota parte de contribuţie pentru a plăti unul sau mai mulţi păzitori ar fi prea mare, şi atunci taxa ar fi vexatorie;*

2. *Viile acestor podgoreni să nu fie toate la un loc, ci răsleţite şi separate de mai multe vii ale podgorenilor locali. In cazul acesta:* a) *ori trebuiesc mai mulţi păzitori,—fixaţi să păzească loturile separate ale acelor podgoreni,— sau* b) *păzitorii ce se vor pune, trebuie să facă rond dela o vie la alta.*

In primul caz, vor trebui aproape tot atâţia păzitori, câţi podgoreni din alte comune ar avea vii acolo, şi atunci întreţinerea lor n'ar puteà fi suportată numai de acei podgoreni.

In al doilea caz, păzitorii mergând dela o vie la alta, implicit vor trece şi peste viile podgorenilor locali—ceeace, pe deoparte ar dà naştere la conflicte cu aceştia; iar pe de alta, cu acest sistem, s'ar face paza întregei podgorii numai cu păzitori plătiţi de podgorenii cari nu domiciliază în comună.

Dificultăţile acestea nu pot fi înlăturate decât înfiinţându-se păzitori speciali pentru întreaga podgorie,—în care caz taxa pentru plata lor se va

păzitorii sunt funcţionari—plătiţi din bugetul comunei —şi deci deţin o parte din suveranitate, din puterea publică, care — potrivit art. 10 din constituţie — nu poate fi încredinţată decât românilor. Apoi, păzitorii sunt funcţionari poliţieneşti, cu drepturi şi obligaţiuni de îndeplinit; astfel, ei sunt supuşi îndatoririlor din art. 70—75, 83 şi 85 din legea poliţiei rurale[1]), iar prin art. 4 din legea poliţiei generale a statului strejarii satelor au calitatea de agenţi permanenţi de poliţie cu atribuţiunile din art. 8

---

impune tuturor podgorenilor, indiferent dacă au sau nu domiciliul în comună.

Nu se poate susţine că podgorenii locali vor fi impuşi de două ori: a) *pentrucă una este paza de zi şi de noapte în comună şi alta este paza specială a podgoriilor — cari, în deobşte sunt situate la mari distanţe de locuinţele şi acareturile sătenilor;* b) *pentrucă şi podgorenii locuind în alte comune fac acolo paza de zi şi de noapte, iar în comuna cu podgorii vor plăti taxa pentru paza avutului lor dela podgorii.*

Este necesar dar, să se înfiinţeze o pază specială nu numai a podgoriilor ai căror proprietari sunt domiciliaţi în alte comune, dar şi pentru acelea ale proprietarilor din comuna de care ţin podgoriile, de oarece nu e de crezut că locuitorii orânduiţi a face paza de zi şi de noapte în comună sau sergenţii rurali o vor face şi prin podgorii, cari sunt adesea depărtate cu câţiva kilometrii de comună. Cu acest sistem se simplifică chestiunea, căci consiliul comunal respectiv,—în virtutea art. 133 l. com. rur., şi uzând de facultatea ce-i dă art. 5 din regul. serg. rurali, — va înfiinţà păzitori speciali pentru toate podgoriile ce ţin de comună, iar fixarea taxelor se va face după normele stabilite. (Curierul Administrativ, No. 3 din 1911, pag. 41).

1) Vezi legea în vol. II.

şi 9[1]). In afară de acestea, alin. V al art. 133 l. com. rurală, ca şi art. 8 din regul. sergenţilor rurali, prevăd că păzitorii vor fi *români*. Aşà dar, străinii nu vor fi admişi să facă straje pe baza principiului constituţional că numai românii pot fi deţinători ai puterii publice şi funcţionari publici (Art. 10 const.);

2. Servitorii cu simbrie, cu acte de angajament făcute prin autoritatea comunală, (art. 137, alin. III), care este primăria comunei unde ei servesc;

3. Păzitorii particulari de ţarine (art. 137, al. III).

Toţi aceşti locuitori din comunele rurale sunt îndatoraţi să plătească o taxă anuală care nu poate trece de 20 lei, fixată, — după cum am arătat mai sus — de către consiliul judeţean în sesiunea ordinară de Octomvrie (art. 137, alin. III şi IV).

Sancţiunea neplătirii taxei de pază de către servitorii şi păzitorii particulari de ţarine este obligaţiunea impusă stăpânilor lor—prin alin. VII al art. 137—de a fi răspunzători de plata acelei taxe.

441. Serviciul poliţienesc în staţiunile balneare din comunele rurale. Pentru conducerea acestui serviciu, în timpul stagiunii (sezonului), ministerul de interne deleagă un ofiţer de poliţie (art. 135, alin. I), care poate fi un subcomisar, comisar sau chiar poliţai, după importanţa staţiunii.

Sergenţii de poliţie necesari pentru facerea pazei

---

1) *De a informà imediat, în scris sau verbal, pe ofiţerii de poliţie în a căror circumscripţie se află, de orice infracţiune sau eveniment mai insemnat, ce s'ar întâmplà în locul unde face serviciul (art. 8). Competenţa agenţilor de poliţie e limitată în interiorul comunei; în caz de flagrant-delict, însă, pentru urmărirea şi prinderea făptuitorilor, ei pot continuà să opereze şi în comunele vecine, cu îndatorirea de a vestì despre aceasta autorita'ea poliţienească a locului (art. 9, alin. I).*

sunt numiți de prefectul județului respectiv și plătiți de administrațiunea băilor (art. 135 alin. II).

Responsabilitatea civilă a comunelor rurale
(Art. 138—141)

442.—Istoric. Ideia că omul e răspunzător pentru faptele sale—născută din considerațiunea că el este ființă liberă și cu rațiune—își are rostul mai cu seamă în faptul că el trăește în societate și deci nu e liber să facă ce voește. S'a născut atunci: a) *imputabilitatea faptelor* cu corolariul obligatoriu: pedeapsa fizică, și b) *compensațiunea* sau *despăgubirea,* care are de scop să reîntregească drepturile persoanei lezate. Și pentrucă expansiunea drepturilor unuia este invers proporțională cu a drepturilor altuia, a intervenit legea—quazi contractul emanat din voința implicită a tuturor—care a realizat armonia activităților prin normele stabilite.

Legea recunoaște și conferă drepturi individului, dar în schimb îi cere socoteală amănunțită de întrebuințarea lor, cu alte cuvinte îi pune și obligatiuni. Siguranța lui—adică ocrotirea întregei sfere a drepturilor sale—poate fi amenințată, periclitată, nu numai de alți indivizi, dar și de grupuri cari nu au existență fizică, ci sunt ființe juridice. Și fiindcă el nu puteà rămâne dezarmat în fața unei entități morale, s'a impus răspunderea grupurilor: societăți, stabilimente, comune, stat.

Această răspundere poate fi *civilă*—care impune înfrângerea voințelor ce au socotit și executat răul și împiedecarea lor de a se mai manifestà, dându-le pildă altora; și *pecuniară*, în care e vorba de activitate, ale cărei motive sunt indiferente pentru victimă, dar care are ca țintă restabilirea lucrurilor, prin indemnitatea pentru paguba cauzată: aceasta este restaurarea dreptului.

Atunci, în afară de ideia de culpă subiectivă, grupul—în speță comuna—va aveà o răspundere pe-

cuniară a pagubelor aduse proprietăţilor, fie de către locuitorii ei direct, fie indirect, dacă aceştia nu s'au opus actelor comise de către locuitorii altor comune[1]).

Răscoalele din 1907, cari au determinat seria reformelor agrare, au deşteptat în mintea legiuitorului dela 1908, în deosebi, grija siguranţei generale şi menţinerea ordinei publice în comunele rurale. In consecinţă l-au determinat a organizà jandarmeria rurală pe noui baze şi a dà puteri mai mari administratorului de plasă în caz de rebeliune, întruniri sedităioase sau tumultoase în locuri deschise sau alte evenimente neprevăzute şi cari ar ameninţà pacea publică sau siguranţa indivizilor, îndatorând pe acest reprezentant al puterii centrale să ia măsurile dictate de împrejurări pentru împiedecarea dezordinei şi acordându-i dreptul de a cere chiar intervenţia forţei armate în cazuri urgente şi când forţa jandarmeriei n'ar fi suficientă (Vezi legea jandarmeriei şi art. 195 din l. com. rurală).

In aceeaş ordine de idei şi pentru a evità pe viitor turburările, s'a introdus de către comitetul delegaţilor (nu prin proiectul guvernului) pentru prima oară în legislaţiunea noastră, principiul *responsabilităţii civile a comunelor rurale în caz de crime sau delicte comise pe teritoriul lor*—principiu împrumutat dela francezi, unde e prevăzut prin art. 106—109 ale legii comunale din 1884[2]). El constă

1) *Din „Responsabilitatea civilă a comunelor" de George M. Corbescu (articol publicat în Curierul administrativ No. 5/907).*

2) *In Franţa un decret al Constituantei din 23 Fev. 1790, declarase comunele responsabile de daunele cauzate de mulţime; iar alte decrete, din 1791 şi 1793 şi legile din anul III şi IV menţinură şi lărgiră principiul acestei răspunderi, pornit dintr'un interes de ordine publică în acele momente de fierbere şi agitaţiune.*

în obligaţiunea impusă locuitorilor fiecărei comune de a fi răspunzători de siguranţa publică, nu numai pentrucă ei trebuie să opuie toţi energia lor individuală pentru a prevenì sau reprimà atentatele ce s'ar pregătì pe teritoriul comunei, dar încă pentrucă legea a delegat autorităţilor comunale grija de a asigurà poliţia, că ea le pune la dispoziţie agenţii forţei publice şi că dacă—prin slăbiciune, neglijenţă sau conivenţă culpabilă — administratorii comunii au lăsat să se producă desordine, greşala lor angajează responsabilitatea locuitorilor cari i-au ales.

Până la 1908 nu există în legislaţia română nici o lege specială, care să admită acest principiu[1]).

Legea din 10 Vendémiaire anul IV, consideră pe toţi locuitorii comunei civilmente responsabili de crime şi delicte comise pe teritoriul ei, fie contra persoanelor, fie contra bunurilor, impunându-le, ca titlu de reparaţie, restituirea lucrurilor jefuite sau distruse ori plata, îndoitei valori a acelor obiecte, independent de: a) *daune-interese, cari nu puteau să fie fixate sub valoarea obiectelor şi* b) *o amendă legală în folosul tezaurului. Măsura erà generală şi drastică; răspundeà însă preocupării de a dà comunelor motive puternice de a se abţine dela turburări; erà deci o măsură de oportunitate, de interes superior.*

Legea comunală din 1884 a reţinut numai ce erà bun şi legitim din acest principiu, îndulcind rigorile şi suprimând dispoziţiunile excepţionale cari se depărtau de dreptul comun şi dintre cari multe erau căzute în desuetudine. Legiuitorul din 1884 substitue, faţă de terţii, responsabilităţii locuitorilor comunei —cum erà în legea din Vendémiaire—responsabilitatea comunei, persoană morală, afară de reparliţia ulterioară a totalului condamnaţiunilor între locuitori. (L. Morgand, La loi municipale, vol. II, pag. 48).

1) *In codul penal avem art. 81 şi urm. relative la crime şi delicte în contra liniştei statului prin*

Găsim, însă, cu privire la siguranța satelor și la măsurile contra incendiilor, menținut de legea poliției rurale principiul responsabilității solidare a locuitorilor comunii, introdus de regulamentul organic.

In adevăr, art. 84 și 85 din legea poliției rurale prevede acea răspundere în următoarele cazuri: *a)* când locuitorii n'ar sări să prindă pe făcătorii de rele și *b)* când n'ar dà ajutor la stingerea focului ivit la case, în sat, la bucate încă neadunate depe câmp, la șire de paie și altele. Sancțiunea este pedepsirea fiecărui locuitor cu amendă dela 20 până la 100 lei[1]) în folosul păgubașului, fiind apărați de răspundere cei ce vor dovedì că n'au prins de veste.

Responsabilitatea aceasta a fost foarte criticată, ca fiind nedreaptă, deoarece, la un moment dat, pot fi dați în judecată și locuitori cari lipseau din comună la data ivirii incendiului sau urmăririi răufăcătorilor, ori erau bolnavi și deci în imposibilitate a-și îndeplinì îndatoririle puse de lege!

Legea noastră comunală rurală din 1908 adoptă principiul responsabilității civile a comunelor, luat

---

răsboiu civil, prin ilegala întrebuințare a forței armate, prin devastațiuni și jefuiri publice, săvârșite fie de cete sau bande de indivizi, fie de oricare individ în parte și cari se pedepsesc cu munca silnică. Conform hotărîrii Casației No. 2294/907, sunt supuse pedepsei prevăzute de art. 81 c. p., pe lângă atentatul ce are de scop ațâțarea la răsboiu civil, și acela ce tinde la ațâțarea locuitorilor pentru a săvârșì omoruri și jefuiri într'unul sau mai multe orașe sau sate.

1) *Codul penal prin art. 389 § 11, prevede amenda dela 10 la 15 lei; legea poliției rurale din 1868 e, însă, posterioară codului, deci se va aplică pedeapsa fixată de ea.*

din legea franceză[1]), dispunând, prin alin. I al art. 138, că: „comunele sunt bănește răspunzătoare

1) *Cu ocazia desbaterii legii comunale rurale din 1908, s'a criticat în Cameră, de unii oratori, introducerea responsabilității civile a comunelor sub cuvînt că e o măsură nedreaptă și vexatorie, căci la noi s'au luat din legea franceză dispozițiunile art. 106, 107, 108 și 109 (corespunzătoare cu art. 138, 139, 140 și 141 din l. com. rurală), cu omisiunea § 3 al art. 108 francez, care prevede că responsabilitatea încetează în comunele în cari municipalitatea n'are la dispoziția sa nici poliție locală, nici forță armată, pentru a împiedecă mișcările cu caracter sedițios, săvîrșite de cete sau adunări armate sau nu. Și în afară de aceasta, pe cînd la francezi autoritatea municipală dispune și de poliția locală, și de puterea armată, la noi forța polițienească—care în comunele rurale e jandarmeria — este centralizată, a devenit serviciu public de stat și dreptul de a dispozà de ea nu-l are primarul rural, ci administratorul plășii și prefectul județului, cari, nefiind în comună, nu pot uzà la timp de dînsa.*

De altă parte, s'a zis că principiul acesta — rămas dela popoarele germanice și trecut apoi la francezi — de a impune comunelor obligațiunea să despăgubească pe cei ce au suferit neajunsuri, din cauza unor indivizi turbulenți, este nedrept și nelogic, fentrucă din moment ce s'a luat din mîna primarului atribuțiile relative la siguranța publică și menținerea ordinei, nu-l poți obligà în acelaș timp pe el și locuitorii comunei să plătească pagubele provenite din neglijența de pază a acelora însărcinați cu aceasta.

In rezumat, dar, pe de o parte comunele noastre rurale nu sunt în stare a se apărà; iar, pe de alta, dată fiind starea lor precară, în ce privește mijloacele bugetare, nici nu pot despăgubì pe vătămați.

de stricăciunile şi pagubele rezultând din crime sau delicte săvârşite prin silnicie pe teritoriul lor de către cete sau adunări armate sau nearmate, fie asupra persoanelor, fie asupra proprietăţilor publice sau private".

Din discuţiunile parlamentare a reeşit că dispoziţiunea din acest articol priveşte răscoalele, rebeliunile şi orice fel de războiu, fie intern, fie extern. O simplă turburare însă nu are acest caracter şi ca să-l dobândească, trebuie să se denatureze prin gravitatea ei.

443. — Responsabilitatea comunelor în caz de crime şi delicte comise pe teritoriul lor. Din citatul art. 138 rezultă că patru sunt *condiţiunile* necesare pentruca responsabilitatea comunei să fie angajată:

1. Să existe stricăciuni sau pagube, adică prejudiţiu cauzat fie persoanelor, fie proprietăţilor publice sau private;

2. Paguba să fi fost cauzată de cete sau adunări armate sau chiar nearmate[1]);

3. Trebuie ca delictul sau crima să se fi săvârşit prin silnicie, adică adunarea să aibă un caracter sediţios[2]);

4. Delictul sau crima să fi avut loc pe teritoriul comunei.

Nu interesează scopul ce urmăreşte adunarea sediţioasă şi faptul că revolta ar avea caracterul de mişcare politică nu poate desfiinţa responsabilitatea comunei.

---

1) *Delictele sau crimele comise de răufăcători izolaţi nu intră în prevederile legii.*

Puţin importă dacă adunarea este sau nu armată. Chestiunea de a se şti dacă a fost ceată sau adunare în sensul legii este lăsată la aprecierea tribunalelor (L. Morgand, op. citat, pag. 48).

2) *Nu e necesar să fi fost rezistenţă din partea persoanei lezate (Idem).*

Acțiunea în responsabilitate aparține oricărei persoane lezate, fie că-și are domiciliul în comună, fie că a avut o simplă reședință, sau că a fost în trecere.

Ea aparține nu numai cetățenilor români, dar chiar și străinilor, stabiliți în comună cu sau fără autorizațiunea consiliului comunal, în virtutea principiului că legile de poliție și de siguranță obligă pe toți aceia cari locuiesc teritoriul și trebuie, prin urmare, să-i protejeze.

Ministerul public nu poate intervenì cu acțiunea sa publică decât în contra autorilor sau complicilor crimelor sau delictelor și numai pentru aplicarea pedepselor prevăzute de Codul penal (art. 170—179). El nu va puteà să lucreze contra comunei, deoarece aci e vorba de o responsabilitate civilă.

In ce privește acțiunea părților lezate, ea este supusă regulelor de drept comun.

Căile de atac în contra deciziunilor pronunțate sunt tot cele din dreptul comun, afară de ceeace vom spune mai departe despre drepturile ce conferă locuitorilor domiciliați repartiția ce pune în sarcina lor definitivă condamnațiunile pronunțate în contra comunei, ființă morală (Vezi art. 141).

— Acțiunea în responsabilitate contra comunei se prescrie în 5 sau 10 ani, după cum e vorba de crimă sau delict, și conform regulei din art. 593—595 ale codului de procedură penală, după care acțiunea civilă în reparația pagubelor rezultând din crime sau delicte se prescrie prin chiar trecerea de timp, ca și acțiunea publică.

— *Daunele-interese* de cari comuna este răspunzătoare sunt împărțite printr'un rol special între toți locuitorii domiciliați în comună, proporțional cu contribuțiunile ce ei plătesc către stat.

Rolul special se întocmește în aceleași condițiuni ca și rolurile contribuțiunilor directe" (art. 138 alin. 2 și 3).

Din alineatul 2 de mai sus se vede că — deși prin alin. 1 legiuitorul pune principiul că comunele,

persoane morale, sunt răspunzătoare de stricăciunile și pagubele comise de cete sau adunări armate ori nearmate—totuș răspunderea cade asupra locuitorilor cari, prin neglijența, prin frica lor sau prin proasta alegere a administratorilor comunei, sunt considerați vinovați și totalul reparațiunilor — dacă a fost plătit fie din fondurile disponibile ale comunei, fie prin mijlocul unui împrumut, fie prin înstrăinarea de bunuri comunale—va trebuì să fie repartizat între singurii locuitori domiciliați[1]) în comună, proporțional cu contribuțiunile ce ei plătesc către stat.

Repartiția aceasta este o operațiune administrativă. Rolurile vor fi dresate și reclamațiunile judecate ca în materie de contribuțiuni directe[2]). Tribunalele rămân totuș competinte a judecà chestiunile relative la statutul și capacitatea persoanelor.

Daunele-interese sunt lăsate la aprecierea tribunalului, conform regulelor de drept comun.

444.—Responsabilitatea între diferite comune. Am văzut că prin art. 138 se vorbește de răspunderea comunei pentru crimele și delictele comise pe teritoriul ei de cete sau adunări, oricare ar fi cauza și natura lor.

Art. 139, însă, prevede cazul când cetele sau adunările, armate ori nu, sunt formate din locuitori ce aparțin mai multor comune și cari prin prezența lor în săvârșirea de crime sau delicte, angajează

---

1) *Prin „domiciliați" trebuie să se înțeleagă nu numai locuitorii cari au domiciliul lor legal, dar încă și aceia cari au un domiciliu de fapt, cei supuși la plata unei contribuțiuni directe.*

In ce privește domiciliul, trebuie să se fixeze în raport cu momentul în care s'au săvârșit faptele; prezumpțiunea greșelei, ce servește de bază la condamnare, nu poate atinge persoane cari au încetat de a locuì în comună în momentul comiterii faptelor, nici pe acelea cari s'au stabilit în urmă.

2) *Vezi legea specială a contribuțiunilor directe.*

responsabilitatea acelor comune. Iată-i cuprinsul: „Dacă cetele sau adunările s'au alcătuit din locuitorii mai multor comune, fiecare din aceste comune este răspunzătoare de stricăciunile şi de pagubele cauzate, în proporţiunea care se va fixà de justiţie".

Acţiunea persoanei lezate. Naşte întrebarea: dacă persoana lezată are o acţiune directă contra fiecăreia din comunele ai căror locuitori au luat parte la desordine şi dacă ea poate lucrà în contra uneia sau alteia? Curtea de casaţie franceză a decis—sub imperiul legii din Vendémiaire—că comuna pe teritoriul căreia au avut loc atrupamentele este singură răspunzătoare pentru tot faţă de părţile lezate, rămânându-i acestei comune dreptul de a reclamà dela celelalte partea lor contributivă. Această doctrină a rămas şi sub legea din 1884, deoarece în art. 106 (corespunzător art. 138 din legea noastră) s'a pus principiul responsabilităţii comunei pe teritoriul căreia s'au săvârşit evenimentele, fără să se facă distincţie dacă atrupamentele au fost compuse din locuitori de-ai comunei sâu din străini şi acest element nu intervine decât mai târziu în art. 107 (139 al nostru) pentru repartiţia despăgubirilor[1]).

Proporţia contribuţiunii comunelor.—Legea noastră — prin art. 139 — stabileşte că proporţia în care diferitele comune, ai căror locuitori au luat parte la desordini, au să contribuie la despăgubiri, rămâne să se fixeze de tribunal[2]).

---

1) *L. Morgand, op. citat, p. 54.*

2) *Faţă de redacţiunea prea concisă a art. 139, mai rămân la aprecierea tribunalului şi alte chestiuni, precum: cine poartă responsabilitatea faptelor săvârşite de răufăcători—fie sau nu armaţi—când proprietarul, cel mai mare contribuabil din comună, nu era la faţa locului şi când nici oamenii lui n'au fost în măsură a cunoaşte atacul, ori a-l prevenì? Va fi pus şi el pe tabloul acelora cari au a răsţunde de sumele plătite colectiv de către comună?*

In proiectul primitiv al legii franceze—supus Camerii deputaţilor—se declarau responsabile comunele „proporţional cu numărul acelora din locuitorii lor cari au luat parte la desordini". Dar, în urma observaţiunilor ce s'au făcut că această regulă uniformă impusă judecătorului puteà aduce cele mai nedrepte consecinţe, dacă erà vorba de comune inegal de bogate sau populate, Camera a lăsat tribunalelor grija de a fixà bazele repartiţiei. Raportorul legii a insistat numai asupra acestei consideraţiuni: că reparaţia trebuie să fie proporţionată cu gravitatea greşelei, şi că comisiunea n'a voit ca judecătorul să se creadă obligat a impune o parte egală de responsabilitate fiecărei comune.

Cum pagubele trebuie în definitiv să fie împărtăşite de locuitori în proporţie cu contribuţiunile lor, împărţirea între comune, cu egalitate de greşală, va trebuì făcută proporţional cu totalitatea contribuţiunilor lor.

445.—Incetarea responsabilităţii. Principiul responsabilităţii comunelor fiind stabilit pe o prezumpţie de greşală—prin aceea că se pretinde că ele n'au luat măsurile necesare pentru a împiedecà desordinele—este natural ca comunele cari ar dovedì că nu sunt vinovate nici de greşală, nici de neglijenţă, să fie descărcate de orice răspundere.

Prin art. 140 din legea comunală rurală (corespunzător art. 108 din legea franceză) se precizează anume cazurile când încetează orice responsabilitate pentru comune. El zice:

„Dispoziţiunile art. 138 şi 139 nu sunt aplicabile:

1. Când comuna va probà că a luat toate măsurile ce stau în puterea sa în scop de a împiedecà desordinele şi a descoperì pe autori;

Oamenii lui, servitorii şi amploiaţii vor fi sau nu şi ei răspunzători băneşte? Apoi, în ce proporţie? Se va admite vreo scuză cuiva? etc.

2. Când pagubele cauzate sunt rezultatul unui fapt de războiu"[1]).

1. Prima excepție: Examinând cuprinsul art. 140, vedem că § 1 nu pretinde mai mult—pentru a descărcà comuna de responsabilitate—decât ca să probeze că a făcut tot ce depindeà de ea: *a)* pentru a preveni și reprimà atentatele; și *b)* să descopere

1) *Legea franceză din 10 Vendémiaire anul IV prevedeà în mod expres un caz când responsabilitatea comunei dispăreà: acela în care adunările fuseseră formate din indivizi străini de comuna pe teritoriul căreia s'au comis delictele și în care comuna a luat toate măsurile ce-i erau cu putință pentru a le prevenì și a descoperì pe autori.*

Sub noua lege din 1884 s'a pus chestiunea: dacă cetele erau compuse exclusiv din persoane străine de comuna pe teritoriul căreia au avut loc desordinele și nici un locuitor al acestei comune n'a luat parte la ele, se poate ca ea să iasă complectamente indemnă și ca totalitatea despăgubirilor să fie pusă în sarcina celorlalte comune? L. Morgand crede că nu; art. 108 (140 l. com. rurală) determină anume cazurile când comuna în care s'au făcut desordinele poate fi declarată iresponsabilă; nu e deajuns deci ca ea să probeze că nici unul din locuitorii săi n'a luat parte la desordine; mai trebuie, pe deasupra, să dovedească cum că se găsește într'unul din cazurile prevăzute de art. 108 și mai cu seamă că a luat toate măsurile ce-i erau posibile pentru a preveni și reprimà adunările și de a descoperì pe autori. Aceasta erà vechea legislație și nu e de crezut că legiuitorul din 1884 a înțeles să inoveze asupra acestui punct. Dar tribunalele, în aprecierea ce vor avea să facă asupra responsabilității fiecărei comune, desigur că vor ține seamă de acest fapt: că locuitorii comunei asupra căreia bandele au invadat, n'au luat parte la desordine și nu le vor pune în sarcină decât greutatea neglijenței administratorilor săi.

pe autori. Cu aceste singure condiţii şi chiar când ceata ar fi compusă din indivizi ce ţin de comună, aceasta va fi indemnă. Instanţa judecătorească, înaintea căreia comuna va invoca excepţia din art. 140, va avea să decidă dacă ea făcut în realitate tot ceeace erà în puterea sa[1]).

— Este de notat apoi că pe când legea franceză mai admite — prin § 2 al art. 108 — a doua excepţiune de neresponsabilitate a comunelor în cari autoritatea comunală n'are la dispoziţie nici poliţia locală, nici forţa armată[2]), la noi s'a omis acest caz— fapt care a dat prilej de critică introducerii principiului responsabilităţii, cu ocazia desbaterilor legii pentru organizarea comunelor rurale.

Această critică o socotim neîntemeiată, deoarece— deşì noua lege comunală a ridicat primarului cali-

---

1) *O decizie a Curţii de Douai (Franţa) din 22 Iunie 1904 declară că comuna este presupusă în greşală şi că ea nu poate invocà excepţia prevăzută de art. 108 decât dovedind că toate măsurile, pe cari legea şi natura însăş a puterii municipale i le pun la dispoziţie, au fost luate pentru a prevenì cetele şi adunările (L. Morgand, op. citat, p. 57).*

2) *Această excepţie a fost admisă mai întâiu de Curtea de Casaţie franceză în favoarea oraşului Paris, reşedinţa guvernului, în care grija de a veghea la menţinerea ordinei publice, incumbă nu municipalităţii, ci unui funcţionar special: prefectului de poliţie, lucrând sub ordinele directe ale ministrului de interne. Art. 108 § 2 confirmă această excepţiune şi o întinde la toate comunele în care municipalitatea n'are la dispoziţie poliţia locală, nici forţa armată.*

In zadar s'a cerut în Senat ca, în oraşele în cari responsabilitatea comunei ar dispăreà pentrucă direcţia forţei publice aparţine statului, acesta să fie declarat responsabil în locul comunei. Amendamentul a fost respins.

tatea de agent al forței publice, el rămânând gospodarul comunei și șeful poliției comunale—totuș, prin legea din 25 Martie 1908, organizându-se din nou corpul jandarmeriei rurale, s'au creat agenți speciali, pregătiți militărește, cari—în afară de alte atribuțiuni de ordin administrativ sau executarea legilor și regulamentelor—mai au și pe aceea de a veghea la siguranța publică și la menținerea ordinei. „O supraveghere activă, neîntreruptă și o acțiune preventivă și represivă constituiesc principalele ei îndatoriri" — zice art. 1 din legea jandarmeriei rurale.

In afară de aceasta, puterea centrală are principal factor executoriu, în ce privește ordinea și siguranța publică: în județ, pe *prefectul județului* — la a cărui dispoziție stau comandanții de companii de jandarmi, șefii de secțiuni și șefii de posturi, conform alin. I al art. 3 din citata lege; iar, în plasă și deci în comune, pe *administratorul plășii* care—pe baza alin. II al acestui articol și a art. 195 din l. com. rurală—poate dà ordine șefilor de secțiuni și de posturi să execute măsurile necesare la un moment dat spre a oprì orice mișcare cu caracter sediționș. La nevoie și în caz de urgență și prefectul și administratorul pot cere intervenția forței armate[1]).

1) *Cazurile în cari trupele pot intervenì sunt:* a) *revolte;* b) *dezordine;* c) *adunări sgomotoase și amenințătoare;* d) *atingeri grave aduse liniștei publice;* e) *opuneri de fapt la executarea legilor, regulamentelor și ordinelor legale.*

Autoritățile ce pot cere trupe sunt: a) *miniștrii;* b) *prefecții de județ și de poliție;* c) *polițaii:* d) *administratorii de plăși—însă toți aceștia numai în exercițiul funcțiunii lor.*

Cererile se fac în scris autorității militare, arătându-se în mod afirmativ și explicit: cauza, scopul și gravitatea mișcării; informațiuni asupra punc-

Astfel fiind, dacă—prin imposibil—jandarmii n'ar fi prins de veste despre o mişcare de rebeliune sau răscoală, o simplă sezisare din partea primarului sau a oricărui alt locuitor, este suficientă pentruca ei, sub conducerea şefului de post, să ia primele măsuri preventive pentru înnăbuşirea acţiunii turbulente a ordinei publice şi, în urma înştiinţării administratorului şi comandantului companiei, aceştia de comun acord, pot hotărî aducerea din altă comună a altor jandarmi şi numai când forţa jandarmeriei n'ar fi suficientă, administratorul intervine pentru acordarea forţei armate.

Cu aceste elemente, teama criticului introducerii responsabilităţii comunelor—bazată pe lipsa din art. 140 al nostru a § 2 de sub art. 108 al legii franceze—este înlăturată.

2. A doua excepţie când comuna e declarată neresponsabilă de despăgubiri, este cea prevăzută în § 2 al art. 140, anume: „când pagubele cauzate sunt rezultatul unui fapt de răsboiu".

In jurul acestei excepţiuni s'a făcut multă discuţie cu ocazia desbaterilor, deoarece era nedumerire dacă prin cuvântul „răsboiu" se înţelege numai răsboiu extern sau şi răsboiu intern, adică civil?

Ministrul de interne—în răspunsul său—plecând dela faptul că nici în Franţa lucrul nu e discutat[1]),

---

telor sau direcţiunilor în cari trebuie să intervie armata şi legea în virtutea căreia se face cererea. Ele vor fi întărite prin semnătura şi sigiliul autori'ăţii.

In cazuri foarte urgente şi extrem de grave—când comandanţii militari îşi pot dà seama, prin ei înşişi, de gravitatea faptului—vor dà concursul trupelor chiar numai după cerinţe verbale, cari trebuiesc însă imediat confirmate în scris.

1) *Comentariile legii franceze spun expres: „comuna e declarată responsabilă de rezultatele faptelor de răsboiu. Legea nu distinge între răsboiu*

a zis: Ce însemnează un războiu? Insemnează trupe armate, organizate, cari se luptă. In virtutea cărei idei de dreptate, poți face pe comună răspunzătoare de faptele unor trupe armate străine, cari se luptă între ele, fără ca ea să le poată împiedecà? Ideia care a condus la alcătuirea acestei dispoziţiuni a fost că în caz de războiu—fie civil, fie extern—responsabilitatea comunei n'are nici un sens. Dacă la rebeliuni sau răscoale, comuna, prin organele sale, mai poate fi chemată să îndemne pe locuitori nu numai să nu ià parte la jafuri şi atacuri cu mâna armată, dar chiar să le oprească — dacă îi este posibil—în faţa unui războiu, însă, cum poate o comună să oprească dezastrul?

Prin urmare, legea face excepţiune în § 2 al art. 140 pentru războiul de orice soiu.

Dealtfel, s'a zis că în regulă generală, nici chiar statul nu răspunde de cele petrecute în caz de războiu, fie extern, fie intern sau civil. Poate, însă, face un act politic: acordând ajutoare celor vătămaţi.

Rămâne dar, ca autorităţile judecătoreşti, când li se va prezentà cazul, să lămurească dacă e vorba de războiu civil — când comunele nu sunt responsabile — sau de simple silnicii ori atentate la proprietăţi şi persoane, când ele răspund conform dispoziţiunilor din art. 138—aplicabil la răscoale.

446. — Acţiunea comunelor în contra autorilor şi complicilor desordinei. Pentruca nici comuna, nici locuitorii nevinovaţi să nu rămâie păgubaşi

---

străin şi războiu civil şi credem că trebuie să admitem că insurecţiunea armată, care ar fi luat caracterul unui adevărat războiu civil, n'ar dà loc responsabilităţii comunale. Această opiniune erà dealtmintrelea admisă chiar sub imperiul legii din Vendémiaire" (L. Morgand, op. citat, p. 58).

din cauza desordinelor — producătoare de stricăciuni şi pagube — legiuitorul a dat, prin art. 141[1]),

1) *Art. 141 din legea noastră comunală rurală diferă de corespunzătorul său 109 din l. franceză, care zice numai: „Comuna declarată responsabilă poate exercită recurs contra autorilor şi complicilor desordinei". Legea din 10 Vendémiaire anul IV dà locuitorilor comunei, cari plătiseră partea lor în contribuţiunea hotărîtă pe seama comunei şi cari nu participaseră deloc la faptele delictuoase, drept de recurs contra autorilor şi complicilor delictelor. Această acţiune recursorie, ce se puteà exercită nu numai contra autorilor şi complicilor, dar încă şi contra persoanelor civilmente responsabile, în termenii art. 1384, c. civ., era considerată ca o acţiune de interes privat, care trebuià exercitată chiar de cei interesaţi şi nu de primar. (Cel puţin comuna nu puteà lucrà* jure proprio; *puteà, însă, în numele acelora dintre locuitorii săi cari au rămas străini de delicte, dar arătându-i nominal, pentruca pârâţii să-i poată discută. Cass. 17 Fev. 1852, comuna Beauchamp). Iată cum erà redactat art. 4, Titlul IV din zisa lege: „Locuitorii comunei sau comunelor contribuabili cari vor pretinde că n'au luat deloc parte la delicte şi contra cărora nu se va ridicà nici o probă de complicitate sau participare la a'rupamente, vor puteà exercită recursul lor contra autorilor şi complicilor delictelor".*

Art. 141 din legea noastră a acordat acţiunea recursorie atât comunei (art. 109, l. com. fr.), cât şi locuitorilor ei interesaţi, (art. 4, l. Vend.), pecând art. 109 fr. dă această acţiune numai comunei. Aceasta provine de acolo că în proiectul primitiv fr. comuna singură erà responsabilă, singură 'plăteà, deci tot singură trebuià să fie admisă a exercită acţiunea recursorie; dar Senatul a modificat proiectul votat de Cameră, nelăsând să subsiste responsabilitatea comunei,—persoană morală,—decât faţă de părţile

atât comunei, cât şi locuitorilor ei interesaţi, dreptul de a exercità acţiune recursorie,—individual sau toţi împreună, consideraţi ca obşte, prin mandatari numiţi potrivit dispoziţiunilor art. 76 din legea judecătoriilor de ocoale,—în contra autorilor şi complicilor desordinei.

In virtutea acestui text, (art. 141), primarul[1]), lucrând în numele comunei şi locuitorii interesaţi —fiecare în parte, sau toţi împreună,—pot dà în judecată, pe cale de acţiune recursorie, pe autorii

---

lezate şi repartizând în urmă totalul pagubelor între locuitorii domiciliaţi. Modificarea aceasta ar fi trebuit să atragă o schimbare în redacţia art. 109. In adevăr, din momentul în care comuna, persoană morală, este desinteresată prin repartiţia ce a făcut pagubelor între locuitorii domiciliaţi, rezultă că acestor locuitori, iar nu comunei, le este deschisă acţiunea recursorie. (L. Morgand, op. citat, p. 59—60).

1) *Cu ocazia discuţiei legei franceze din 1884 în Senat, făcându-se aluzie la cazul în care responsabilitatea desordinelor ar puteà fi imputată unei greşeli grave şi personale a primarului, s'a întrebat dacă comuna sau locuitorii săi condamnaţi din pricina acestei greşeli, n'ar puteà să exercite recurs în contra primarului. „E cert—a răspuns raportorul—că orice greşală personală comisă de cineva, obligă pe cel ce a săvârşit-o, s'o repare. Prin urmare, dacă primarul, printr'un abuz de putere învederat printr'o neglijenţă ce nu i s'ar puteà iertà, printr'o laşitate ruşinoasă în anumite împrejurări, nu şi-a îndeplinit atribuţiunea ce-i erà impusă, nu vom susţine că comuna nu va aveà recurs contra lui, nu vom prejudecà această chestiune, ea rămâne de resortul autorităţii judecătoreşti, şi când primarul va fi acţionat de cei interesaţi, tribunalele se vor pronunţà; noi n'avem nimic de zis în această privinţă". (L. Morgand, op. citat, p. 60—61).*

şi complicii desordinelor, cerând despăgubirea sumelor plătite celor lezaţi[1]).

Asociaţiunea comunelor rurale
(Art. 172—181)

447.—Istoric. Legea comunală din 7 Maiu 1887 —care priveà şi comunele rurale,—cereà, ca primă condiţiune pentru existenţa unei astfel de comune, numărul de 200 contribuabili. Cum, însă, din cauza lipsei de mijloace bugetare, se presupuneà că multe din sarcinele comunelor, relative la noua lor organizare, nu se vor puteà îndeplinì, s'a prevăzut prin art. 115 şi principiul *asociaţiunii comunelor*, nu însă în mod general pentru orice fel de lucrări, ci numai pentru cele *obligatorii*[2]) şi fără să se reglementeze această instituţie.

Principiul acesta n'a dat roadele aşteptate în practică, şi, la 1904, noul legiuitor constată tocmai că lipsa de mijloace este pricina relei stări a organizaţiunii comunale şi că această lipsă se datoreşte faptului că multe comune sunt prea mici. De acì necesitatea creării unor comune mai mari, cu un număr de 300 contribuabili cari să le asigure cel

---

1) *Art. 142 l. com. rurală, vorbind despre jandarmi, îl vom explicà la legea jandarmeriei, (vol. II); iar art. 143—171 tratând despre „finanţele comunei", le vom discutà la „Legea asupra contabilităţii generale a Statului", (vol. II).*

2) *„Când una din cheltuelile obligatorii interesează mai multe comune, ele contribuesc în proporţiune cu interesul ce-l au; în caz de refuz, sau de neînţelegere asupra acestei proporţiuni şi asupra sarcinelor ce sunt de purtat, comitetul permanent intervine şi hotărăşte, lăsând, însă, părţilor interesate recurs la Ministerul de Interne. Dacă, însă, obiectul se atinge de comune din judeţe deosebite, chestiunea se hotărăşte de Consiliul miniştrilor, cu aprobarea regală", (art. 115, l. c. 1887).*

puțin venituri de 8000 lei,—sumă necesară pentru ca o comună să fie organizată în bune condițiuni și să poată prosperă.

Mărirea comunei o consideră, însă, legiuitorul nu ca o chestiune de principiu, ci ca un mijloc de a dà o mai bună organizare administrațiunii locale și a satisface mai bine interesele comunale. De altă parte, pentru a puteà suportà sarcinele ce legea comunală și alte legi speciale impun comunelor și totuș să nu sporească dările pe spinarea populațiunii rurale, a găsit ca mai bună calea *asociării mijloacelor existente*, grație cărora comunele își vor puteà cumpărà instrumente de muncă, întreține diferite școli și executà lucrări de folos comun, îmbunătățindu-se astfel starea lor economică și socială.

In acest scop, V. Lascăr,—împrumutând ceeace în legea franceză erà cunoscut sub numele de *sindicatele comunelor*[1]) — a admis în proiectul său de lege, depus la Senat, principiul *asociațiunii mai multor comune*, pentru executarea și întreținerea

1) Sindicatele comunelor *nu erau prevăzute în legea comunală franceză din 1884; ele au fost introduse prin legea specială din 22 Martie 1890, sub Titlul VIII (art. 169—179).*

Iată ce zice art. 169, în ce privește crearea sindicatelor: „Când consiliile municipale a două sau mai multe comune din același județ, ori din județe vecine, au făcut cunoscut,—prin deliberațiuni concordante,—voința lor de a se asocià comunele ce ele reprezintă, în vederea unei opere de utilitate intercomunală și că ele au hotărît să consacre acestei opere resurse îndestulătoare, deliberațiunile luate sunt înaintate, de prefect, ministrului de interne; și, dacă e cazul, un decret hotărît de Consiliul de stat autorizà crearea asociațiunii, care ià numele de Sindicatul comunelor".

Slăbiciunea mijloacelor bugetare ale comunelor, cari n'au 500 locuitori, a fost ideia ce l-a condus pe

unor lucrări de utilitate regională sau de interes comun, prevăzând în art. 199—204 modul de organizare și funcționare al acestor asociațiuni.

Comitetul delegaților n'a admis, însă, mărirea sau reunirea comunelor, între altele[1]), și pe motivul că ar fi fost nedrept ca economiile unor comune să fie contopite pentru a realizà insuficiențele celor în lipsă; dar, convins de avantagiile necontestate ce le prezintă *„coasociațiunea"*, pentru oarecari anume interese și sub certe condițiuni, a aprobat instituirea *„asociațiunilor comunale"*[2]), — pe cari le divide în: a) *asociațiuni voluntare*, ce se pot înființà după trebuințele comunelor interesate a se coasocià; și b) *asociațiuni legale obligatorii*

---

legiuitorul francez din 1890 de a le acordà dreptul să se asocieze căci singură asociațiunea va puteà —unind resursele lor,—să le deà vieață.

Dar proiectele de asociațiune fondate pe unitatea cantonală n'au reușit, pe deoparte pentrucă ele reuneau comunele contra voinței lor și de altă parte pentrucă cantonul,—cum a fost la noi cercul comunal —simplă expresie geografică, este adesea compus din comune cari n'au nici o afinitate, nici un interes comun. Din contră, a autorizà, fără să le-o impui, asociația comunelor cari au interese identice; a creà,— când conștiința trebuinței a fost afirmată și în limita acestei trebuințe,—organul necesar pentru a o satisface, s'a văzut că nu prezintă nici unul din inconvenientele organizațiunii cantonale, dând posibilitate inițiativelor locale (L. Morgand, op. citat, pag. 624).

1) *Vezi motivele în raportul comitetului delegaților publicat în Desbat. Senatului din sesiunea 1903—1904, f. 562—563.*

2) *Iată cum caracterizează comitetul aceste asociațiuni, spre deosebire de orice alte* întruniri comunale sau cantonale: *„Asociațiunea nu tinde la unitatea totalei administrațiuni locale a mai multor comune, ci realizează numai,—în adevăratul înțeles al cuvân-*

pentru acele comune cari, neputându-şi satisface fiecare în parte lucrările de interes local, sunt grupate de lege în „*cercuri comunale*", al căror venit total să nu fie mai mic de 8000 lei.

Pentru *asociaţia comunelor* se păstrează scopul determinat în proiectul de lege depus de ministru: executarea şi întreţinerea unor lucrări de utilitate regională, precum şcoli practice de agricultură, de meserii, de industrie şi economie casnică; cumpărare de instrumente şi maşini agricole; ospicii pentru bolnavi, infirmi, alienaţi şi copii orfani; pepiniere; uscătorii sistematice de prune şi alte fructe; cumpărarea de tauri, armăsari, berbeci, vieri de reproducţiune şi facerea instalaţiunilor necesare; cumpărarea de locuri de păşune, etc". (art. 166, l. c. r. 1904).

Comunele grupate în *cercul comunal* sunt obligate să contribuie,—fiecare în proporţie cu mijloacele de cari dispune,—la următoarele cheltueli:

1. Personalul obligatoriu, compus din cel puţin: *a)* un agent sanitar; *b)* o moaşă; şi *c)* un jandarm pedestru sau călare;

---

tului,—asociaţiunea mijloacelor, *în scopul de a satisface în comun numai acele anumite necesităţi pe cari fiecare comună în parte n'ar puteà să le satisfacă. Sunt servicii obligatorii, ca acelea de sănătate publică, infirmeria, jandarmeria,—menită a garantà liniştea publică,—căi comunale şi vecinale, şcoale, şi alte asemenea, cari ar fi foarte grele de suportat. chiar pentru centrele mari, şi cari, cu toată iniţiativa libertăţii private, rămâne încă dedesubtul dorinţelor unanime. Prin asociaţiuni legalmente organizate vieaţa comunală nu este întru nimic schimbată şi locuitorii, în loc de a fi jigniţi în sentimentele şi în interesele lor legitime, se văd îndrumaţi şi ajutaţi pe calea prosperităţii. Prin ele se creează o legătură de solidaritate între comune, acolo unde e necesară, fără a le despuià de dreptul administraţiei lor locale*".

2. Personalul facultativ: revizor de vite, împărţitor poştal, picher, cantonier, etc.;

3. Infirmeria cercului: înfiinţarea şi întreţinerea ei, sub controlul şi supravegherea medicului de plasă.

Aceleaşi obligaţiuni se impun şi comunelor ce au un venit mai mare de 8.000 lei, dar nu sunt grupate în cercuri.

— Cu ocazia desbaterilor legii s'a criticat instituirea *cercului comunal,* ca fiind un obstacol către idealul de a face din comună nu o diviziune administrativă, ci în realitate celula, elementul principal de vieaţă al unui stat. Apoi, s'a zis că, graţie fondului comunal,—creat prin legea specială a desfiinţării accizelor şi care va sporì din an în an,—veniturile comunelor vor creşte şi astfel, prin propria lor forţă, fără a mai fi trebuinţă de o nouă grupare administrativă, vor puteà suportà diferitele cheltueli impuse de legi şi-şi vor face lucrările de cari vor aveà nevoie.

Totuş, Corpurile legiuitoare au votat înfiinţarea atât a asociaţiunilor, cât şi a cercurilor comunale.

— Incă din primele luni ale punerii în aplicare a legii comunale rurale, ministrul de interne constată cu satisfacţie că în multe judeţe s'au constituit asociaţiuni şi s'au grupat comune în cercuri pentru realizarea lucrărilor şi întreprinderilor prevăzute într'însa. Astfel, la Noemvrie 1904 din o statistică făcută a rezultat că în 22 judeţe s'au înfiinţat 139 asociaţiuni, dintre cari: 26 pentru pepiniere de viţe, pomi roditori şi arbori; 23 pentru cumpărare de diferite animale de reproducţie şi creare de ferme; 16 pentru construcţii de şcoli primare; 16 pentru construcţii de cantoane, poduri, şosele şi plantarea acestora; 11 pentru construcţii de grajduri; 11 pentru uscătorii de fructe şi restul pentru întreţinerea de şcoli de meserii, agricultură şi industrie casnică; înfiinţare de ateliere de ţesătorie la sate; cumpărare de maşini de presat fân, stro-

pitori de viţe; construiri de infermerii şi băi populare, şcoală de sondori, etc.

— Prin legea din 1908 se păstrează instituţia *asociaţiunii comunelor*, desfiinţându-se *cercuile comunale*, cari nu mai aveau raţiunea de a fi faţă de organizarea corpului jandarmeriei rurale, şi de trecerea ei, a personalului sanitar, a celui tehnic şi poştal, etc., pe seama statului, în schimbul subvenţiunilor cu cari comunele sunt obligate să contribuie. De altfel, se constatase că, deşi bugetele comunelor grupate în cercuri cuprindeau venituri destul de mari, ele erau întrebuinţate la cheltueli cu totul de altă natură decât cele determinate în lege: creări de funcţiuni pela prefecturi, cumpărare şi întreţinere de automobile, etc.

In afară de aceasta, se mai introduc, în 1908, câtevà modificări în articolele respective, pentru a înlesnì şi mai mult scopul ce urmăreşte legea.

In fine, legea modificatoare din 1910, prin adăugirea unui alineat la art. 172, prevede, pelângă lucrările de *utilitate regională* (art. 172, alin. I), sau *de interes comun*, (art. 173), că comunele se mai pot asocià şi pentru construcţiuni sau reparaţiuni de şcoale primare, primării, biserici şi infirmerii, (art. 172, alin. II); cu alte cuvinte, principiul asociaţiunii s'a lărgit, pentru a cuprinde şi satisface, în mod limitativ, de altfel, şi cele mai de seamă dintre interesele locale[1]).

448. Scopul asociaţiunii. Din cele ce am arătat până acì, se vede că legiuitorul,—îmbrăţişând principiul cooperaţiunii,—a avut în vedere realizarea unor

1) *Sub imperiul legii din 1908 nu se puteau constituì asociaţiuni pentru lucrări de interes propriu zis local. Astfel, s'a considerat ilegală asociaţiunea unor comune din judeţul Mehedinţi, constituită cu scopul de a se construì două localuri de şcoale rurale, din fondurile disponibile ale acelor comune, consemnate pe seama prefecturii,—care să execute ambele lucrări*

opere economice, culturale şi de asistenţă publică. ce trec peste puterile bugetare ale unei singure comune, şi atunci a îngăduit ca două sau mai multe comune[1]), cu mijloace neîndestulătoare, să se poată asocià spre a întreprinde oarecari lucrări de utilitate publică, sau să îmbunătăţească starea economică a locuitorilor, prin crearea şi întreţinerea unor anumite instituţiuni necesare, ca şcoli, ospicii, pepiniere, etc., —suportând împreună sarcina cheltuelilor şi folosindu-se, în schimb, de toate acele lucrări sau instituţiuni.

Măsura aceasta este foarte nemerită, întrucât pedeoparte ea ţine seamă de faza în care a ajuns spiritul ştiinţei economice în evoluţiunea lui de cooperatism,—prezentându-se, astfel, ca o măsură progresistă; iar pedealta, răspunde şi unor nevoi resimţite de comunele noastre rurale, pe cari le face să se reformeze nu numai din punct de vedere administrativ, ci şi materialiceşte, aşà încât să existe o perfectă concordanţă între aceste două feţe ale vieţii comunale[2]).

---

prin licitaţie publică sau în regie, sub supravegherea serviciului tehnic al judeţului. (Av. C. A. P., 1077 din 1909).

1) *La noi, art. 172 vorbeşte de „două sau mai multe comune", fără a se preciză,—ca în textul francez,—dacă sunt din acelaş judeţ sau din judeţe vecine. Art. 115 din legea dela 1887 prevede şi cazul asociaţiunii comunelor din judeţe deosebite. dar atunci avizà Consiliul de miniştri şi aprobarea se dà prin decret regal.*

Senatul francez a admis că pot fi numeroase comune situate pe frontierele a două sau chiar trei judeţe diferite, cari,—fără ca teritoriile lor să fie absolut învecinate,—au totuş relaţiuni constante şi nenumărate interese, mai cu seamă în ce priveşte stabilimente'e de asistenţă.

2) Anibal Teodorescu, *„Asociaţiile de comune în dreptul administrativ". (Curierul judiciar No. 66 din 1908).*

Scopul asociaţiunii se determină în actul de constituire. In principiu, el nu poate fi schimbat şi ca consecinţă, orice act prin care asociaţia şi-ar depăşi atribuţiunile sau ar încălcà pe acelea ale altor autorităţi constituite,—cum e comuna ori judeţul, —este nul de drept. Aceasta mai cu seamă la francezi, unde sindicatul are caracterul de persoană juridică.

Totuş, legea franceză extinde atribuţiunile sindicatului, dispunând — prin art. 178 — că el poate organizà şi alte servicii inter-comunale decât cele prevăzute în decretul de constituire, când consiliile comunale ale comunelor asociate s'au învoit să adauge aceste servicii la obiectele asociaţiunii primitive.

Caracter.—Asociaţiunea de comune nu este o circumscripţiune teritorială, care s'ar suprapune comunei; ea are numai caracterul unei societăţi, intervenită între comune,—de unde rezultă că nu este necesar ca comunele asociate să fie imediat vecine[1]).

Lucrările.—După art. 172, care dă drept consiliilor comunale a două sau mai multe comune de a hotărî asociaţiunea cu aprobarea delegaţiei judeţene, lucrările cari fac obiectul constituirii ei se pot grupà în două categorii:

I. *Lucrări de utilitate comunală,* sau *de interes comun,* precum:

1. Constituire şi întreţinere de: *a)* şcoale practice de agricultură, meserii, industrie şi economie casnică; *b)* ospicii pentru infirmi, şi copii orfani sau găsiţi[2]); *c)* pepiniere; *d)* uscătorii sistematice de prune şi alte fructe;

2. Cumpărare de: *a)* instrumente şi maşini agricole; *b)* tauri, armăsari, berbeci, vieri de re-

---

1) *P. Negulescu, Curs de drept administrativ, pag.* 392.

2) *Vezi nota 1 dela pag. 750.*

producțiune și facerea instalațiunilor necesare[1]), etc. (art. 172, al. I).

Enumerarea acestor lucrări nu este limitativă, ci enunciativă, adică în afară de cele arătate, comunele se pot asocià și pentru alte lucrări, precum: *a)* înființarea de așezăminte de cultură, ca biblioteci populare, săli de conferințe, cetire și petreceri populare; *b)* ateliere de lucrări manuale; *c)* poduri și podețe; *d)* plantații; *e)* desecări de bălți și irigații; *f)* regulări de râpi și de torente; *g)* alimentarea cu apă potabilă; *h)* pavaje și șosele, etc.[2]).

II. *Lucrări de interes comunal*, precum: construcțiuni sau reparațiuni de școale primare rurale, primării, biserici și infirmerii, (art. 172, alin. II, adăugat în 1910).

Enumerarea aceasta, însă, este limitativă, deși —în afară de construcțiuni sau reparațiuni de școale

---

1) *In 1908 s'au șters, pedeoparte, cuvintele: „bolnavi" și „alienați" din vechiul art. 166 al legii din 1904 și s'au adăugat cuvintele: „sau găsiți", iar pe dealta, dela sfârșitul articolului s'au suprimat cuvintele: „cumpărare de locuri de pășune",—de oarece scopul acesta era împlinit prin înființarea ișlazurilor comunale de către legea învoelilor agricole din 1907.*

2) *In cursul discuțiunii legii franceze s'a zis că sindicatele comunelor pot înființa și întreține: spitale, ospicii, case de prevedere, pensiuni pentru a ajutà la domiciliu pe bătrânii și infirmii indigeni; stabilimente de învățământ primar superior, de învățământ profesional sau agricol; crearea de abatoare; fundare de muzee, de biblioteci; crearea și întreținerea căilor de comunicație, mijloacelor de transport; întreprinderi de desecări, de luminat; construcțiuni de apeducte, canale; organizarea corpurilor intercomunale de pompieri, etc., (L. Morgand, op. citat, pag. 625).*

primare rurale, primării, biserici şi infirmerii,—mai pot fi şi alte lucrări de interes local[1]).

Prin urmare, după numărul comunelor ce participă şi după scopul urmărit, asociaţiunile sunt de două feluri:

a) *Asociaţiuni parţiale*, între două sau mai multe comune din aceeaş plasă;

b) *Asociaţiuni generale* sau *federaţiuni*, cari cuprind toate comunele dintr'un judeţ.

449. Constituirea asociaţiei. Când două sau mai multe comune doresc să se asocieze pentru realizarea unor lucrări de interes comun, trebuie să facă cunoscută voinţa lor,—prin organul consiliului lor comunal,—să ia deliberaţiuni concordante asupra condiţiunilor actului societăţii şi să decidă mai cu seamă contribuirea la întreprindere cu resurse suficiente[2]).

Aceste angajamente, odată luate, nu vor puteà fi

---

1) *Art. 13 din legea pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase, din 1907, prevede că fondul cârciumilor se va întrebuinţà numai pentru: construcţiuni de şcoale, îmbunătăţiri şi reparaţiuni de făcut bisericelor şi şcoalelor; ateliere de lucrări manuale, plantaţiuni, desecări de bălţi, regulări de râpi şi torente, alimentări sistematice cu apă potabilă; cumpărări de tauri, armăsari, berbeci şi vieri de reproducţie, precum şi la construcţii de case pentru biblioteci şi petreceri populare.*

De asemenea, art. 26 din legea pentru desfiinţarea accizelor şi înfiinţarea fondului comunal din 1903, dispune că rezerva acestui fond nu se va puteà întrebuinţà de comune decât la lucrări de pavaje şi şosele, alimentare cu apă potabilă şi pentru salubritatea publică.

2) *In art. 169 fr. se prevede că şi alte comune, decât cele asociate la început, pot fi admise să facă parte din asociaţie, cu consimţimântul acelora,—dispoziţiune care lipseşte din legea noastră.*

retrase, nici modificate atâta timp cât opera, în vederea căreia s'a creat asociaţia, nu va fi terminată. Nu s'ar puteà permite unei comune să se retragă din asociaţie, fără a compromite existenţa stabilimentelor, create pe credinţa acestor angajamente.

Este absolut necesar ca să se determine precis, în deliberaţiunile iniţiale, caracterul serviciului creat şi modul de realizare[1]).

Comisiunile speciale.—In şedinţa când consiliul unei comune hotărăşte intrarea ei în asociaţiune, procede şi la alegerea unei *comisiuni speciale*, compusă din doi membrii,—alegere ce se face cu vot secret (art. 173) [2]).

Legea noastră nu precizează dacă membrii comisiunii speciale se aleg dintre consilierii comunali sau dintre cetăţenii comunei, pecând art. 171 din legea franceză prevede că acea alegere se poate face dintre cetăţenii cari întrunesc condiţiunile cerute pentru a face parte dintr'un consiliu comunal, adică dintre eligibili.

De asemenea, art. nostru 173 nu determină modul de procedare la alegerea comisiei speciale, cum face citatul art. francez[3]).

---

1) *L. Morgand, op. citat, pag. 629.*

2) *Se consideră ca ilegal constituită adunarea în care au luat parte consilieri ai mai multor comune neautorizaţi de către consiliile comunale respective; aşà încât deciziunea unei asemenea adunări nu este valabilă (Av. C. A P., 1077 din 1909).*

3) *„Delegaţii sunt aleşi cu scrutin secret şi cu majoritate absolută; dacă, după două scrutine, nici un candidat n'a obţinut acea majoritate, se procede la al treilea scrutin şi alegerea are loc cu majoritate relativă. In caz de egalitate de voturi, este declarat ales cel mai în vârstă".*

Mai departe, textul francez vorbeşte de durata mandatului acestor delegaţi, de realegerea şi înlocuirea lor zicând:

Contestaţiile electorale,—Nici legea noastră, nici cea franceză nu arată dacă se pot contestà alegerile delegaţilor comisiei speciale şi cine judecă contestaţiile. L. Morgand, în op. citat p. 633, crede că dificultăţile relative la aceste alegeri vor fi supuse nu consiliului de prefectură, ci prefectului, cum sunt cele privitoare la deliberaţiunile executorii ale consiliului comunal, şi că decizia prefectului va puteà fi atacată înaintea Consiliului de Stat.

Formele constituirii.—De unde legea franceză prevede că sindicatul comunelor se creează printr'un decret dat în Consiliul de Stat, în urma deliberaţiunii concordante a consiliilor municipale din două sau mai multe comune, decret în care se determină şi obiectul sindicatului, legea noastră introduce, în această privinţă, o măsură de descentralizare administrativă, când hotărăşte că—prin o deciziune a sa—*delegaţia judeţeană* dă aprobarea pentru constituirea asociaţiei, ca şi pentru executarea deliberaţiunilor date de adunarea generală a asociaţiei.

450.—Administrarea asociaţiei este încredinţată unei *adunări,*—„comitet", zice art. 171 fr.,—în care fiecare consiliu comunal al comunelor interesate în

---

„Delegaţii consiliului comunal urmează soarta acestei adunări, în ce priveşte durata mandatului lor; dar în caz de suspendare, de dizolvare a consiliului comunal sau de demisia tuturor membrilor în exerciţiu, acest mandat continuă până la numirea delegaţilor de către noul consiliu.

„Delegaţii ieşiţi sunt reeligibili.

„In caz de vacanţă printre delegaţi, prin deces, demisie sau orice altă cauză, consiliul comunal procedează la înlocuirea lor în termen de o lună.

„Dacă un consiliu, după punerea în întârziere a prefectului, neglijează sau refuză de a numì delegaţii, primarul şi primul ajutor reprezintă comuna în comitetul sindicatului".

asociaţiune este reprezentat prin comisiunile speciale, alese în felul arătat mai sus (art. 173).

Legea franceză mai prevede,—prin art. 175,—că comitetul poate alege, fie dintre membrii săi, fie din afară, o comisiune de supraveghere şi unul sau mai mulţi garanţi,—care suplineşte comitetul în chestiuni urgente, de oarece se poate întruni mai curând decât adunarea generală.

Preşedinţia adunării o are administratorul plăşii, când asociaţiunea priveşte două sau mai multe comune dintr'o plasă; şi prefectul, în cazul asociaţiunii tuturor comunelor din judeţ.

Intrunirea comisiunilor speciale ce compun adunarea se face la reşedinţa plăşii în primul caz, şi la localul prefecturii, în cazul al doilea (art. 174) [1].

Convocarea.—Art. 175,—care e fostul art. 169 din 1904, rămas nemodificat,—zice că: „convocarea adunării se va face de prefectul judeţului, după cererea comunelor asociate",—dispoziţiune necompletă faţă de modificarea făcută în 1908 art. 168 al legii din 1904 (Vezi nota).

---

1) *In legea dela 1904, art. 168 prevedeà că „intrunirea comisiunilor se face la reşedinţa aceleia din comunele asociate care are un venit mai mare şi că ele vor fi prezidate de primarul local sau, în lipsă, de înlocuitorul său. In caz când primarul sau înlocuitorul nu face parte din adunare, ei nu vor puteà aveà decât vot consultativ".*

Acest articol a fost modificat în 1908 şi înlocuit cu art. 174, care face distincţie cu privire la locul întrunirii şi prezidarea adunării, după cum e vorba de asociaţiuni parţiale,—când adunarea se întruneşte la reşedinţa plăşii sub preşedinţia administratorului —sau generale, ale tuturor comunelor din judeţ,—când întrunirea are loc la prefectură, sub preşedinţia prefectului.

— In art. 172 fr. se zice că comuna de reşedinţă a sindicatului se fixează prin decretul de constituire, după propunerea comunelor asociate.

Prin circulara ministerului No. 32485 din 1910, se zice că „în tot cazul, convocarea comisiunilor se va face numai de prefect, după cererea comunelor asociate".

Credem, însă, că şi acì trebuie să se facă distincţia: dacă e asociaţie parţială, convocarea trebuie s'o facă administratorul plăşii; iar de este asociaţia tuturor comunelor, prefectul va convocà adunarea,—în ambele cazuri, însă, după cererea comunelor asociate[1]).

In afară de aceasta, e de notat că în legea noastră nu se spune nimic cu privire la sesiunile în cari se convoacă adunarea şi la durata lor,—art. 175 mărginindu-se a arătà cine face convocarea şi aceasta numai „după cererea comunelor asociate"; pecând art. 173 al legii franceze pelângă că pre-

1) *Art. 173 fr.,—relativ la modul de funcţionare al comitetului sindicatului,—cuprinde dispoziţiuni mai complete şi diferite de cele ale art. 174 şi 175 din legea noastră, Astfel:*

„Comitetul ţine în fiecare an două sesiuni ordinare, cu o lună înaintea sesiunilor ordinare ale consiliului general.

„El poate fi convocat extraordinar de preşedintele său, care va trebuì să înştiinţeze pe prefect cu cel puţin 3 zile înainte de întrunire.

„Preşedintele este obligat să convoace comitetul, fie după invitaţia prefectului, fie în urma cererii a cel puţin jumătate din membrii comitetului.

„Comitetul alege în fiecare an, dintre membrii săi, membrii biuroului.

„Pentru executarea deciziunilor sale şi pentru a stà în justiţie, comitetul este reprezentat prin preşedintele său, sub rezerva delegaţiunilor facultative autorizate de art. 175.

„Prefectul şi subprefectul iau parte în comitet şi sunt totdeauna ascultaţi când ei o cer. Ei pot fi reprezentaţi de un delegat".

vede două sesiuni ordinare anuale, mai dă drept preşedintelui comitetului a-l convocà şi extraordinar şi în acelaş timp îl obligă să-l convoace, fie după invitaţia prefectului, fie în urma cererii a cel puţin jumătate din membrii comitetului.

Prin circulara ministerului de interne No. 16728 din 1908, se zicea că comisiunile speciale se vor întruni,—deci convocà,—„ori de câte ori va fi necesitate". Intrucât legea nu fixează anume date de convocare, se poate admite că aceasta se va face atunci când comunele asociate cer şi prefectul sau administratorul găseşte că e cazul să se întrunească.

Publicitatea deliberaţiunilor.—Contrar textului art. 174 fr., legiuitorul nostru din 1904 a admis ,— în art. 170,—că „şedinţele adunării sunt publice" şi că „prefectul şi inspectorul comunal respectiv vor puteà totdeauna să asiste la deliberările adunării" In 1908 s'a păstrat—în articolul 176—publicitatea şedinţelor din alin. I al art. 170; dar s'a modificat alin. II în felul următor: „Prefectul poate asistà la deliberări; în acest caz, el prezidează",—dispoziţiune generală, din care ar rezultà că administratorul de plasă nu poate participà la nici una din deliberaţiunile adunării, ceeace este în contradicţie cu dispoziţiunea alin. I al art. 174—după care administratorul prezidează comisiunile speciale întrunite la reşedinţa plăşii—în cazul asociaţiunii parţiale. Erà mai bine, prin urmare, să se deà alin. II următoarea redacţie: „Prefectul şi administratorul de plasă pot asistà la deliberări; în acest caz, ei vor prezidà adunarea, după cum va fi vorba de o asociaţie generală (federaţie) sau de una parţială".

Din cele arătate până aci, se vede că—după legea română—autoritatea centrală nu are nici un amestec în formarea şi activitatea acestor asociaţii, sarcina aceasta fiind trecută agenţilor săi locali: prefectul judeţului şi administratorul plăşii, precum şi delegaţiei judeţene—reprezentanta intereselor locale.

451.—Atribuţiunile adunării sunt cele prevăzute de art. 177 (fostul art. 171 din legea dela 1904, rămas nemodificat):

a) Să hotărască lucrările de interes comun ce sunt de executat;

b) Să fixeze care este partea de cheltueală ce va revenì fiecărei comune pentru acele lucrări;

c) Să determine în ce mod se va face supravegherea lucrărilor; şi

d) Să decidă cum se vor administrà instituţiunile ce a fondat.

452.—Deliberaţiunile adunării sunt supuse la toate regulele stabilite pentru deliberaţiunile consiliilor comunale—zice art. 180, care corespunde art. 174 din legea franceză[1]).

Ar rezultà de aci că adunarea asociaţiei comunelor poate luà deliberaţiuni executorii prin ele înşile, după cum ia consiliul comunal pe baza art. 51. Cu toate acestea, când art. 178 stabileşte în alin. I—că „hotărîrile luate de adunare nu se pot executà decât după ce vor fi fost aprobate de consiliile comunale respective şi de delegaţiunea judeţeană", derogă dela dispoziţiunile art. 180 şi 51 citate. In adevăr, de unde consiliul comunal—în mod obişnuit—poate dà şi hotărîri ce sunt executorii prin ele înşile şi de-acelea cari au nevoie de aprobarea autorităţilor superioare, deliberaţiunile adunării asociaţiei nu sunt executorii prin ele înşile, ci, ca să fie definitive, trebuiesc supuse mai întâiu aprobării *consiliului comunal* al fiecărei comune asociate[2]);

1) *„Condiţiunile de validita'e a deliberaţiunilor comitetului, de ordinea şi ţinerea şedinţelor—afară de ceeace priveşte publicitatea,—condiţiunile de anularea deliberaţiunilor sale, de nulitatea de drept şi de recurs, sunt cele fixate de legea din 5 Aprilie 1884 pentru consiliile municipale" (art. 174 l. fr.).*

2) *Este întemeiată cererea din recurs de a se suprimà suma înscrisă din oficiu în bugetul unei*

apoi. asupra deciziunilor acestor consilii se rostește *delegațiunea județeană*, și în fine, în caz când aceasta refuză aprobarea, intervine și *ministerul de interne*, care poate fi sezisat pe calea apelului de către consiliile comunale[1]).

Executarea deciziunilor luate de adunare—după ce ele au rămas definitive prin aprobarea consiliilor comunale și a delegației sau a ministerului, când el a judecat apelul—se face de prefectul județului.

— Observăm că legiuitorul n'a fixat un termen înăuntrul căruia se poate introduce apelul[2]). Față de principiul din art. 180, credem că apelul se poate face în 15 zile libere dela data afișării la localul prefecturii și la ușa primăriei respective a deciziunii ce se atacă, potrivit art. 72 din legea com. rurală.

---

comune rurale de delegația județeană pentru bugetul asociației comunelor, când deși consiliul comunal a aderat în principiu la asociație, totuș hotărîrea luată de adunare cu privire la înscrierea acelei sume în bugetul comunei nu a fost aprobată conform art. 178 de consiliul comunal și de delegație (Av. C. A. P. 477/912).

1) *Este de notat iarăș o deosebire între deliberațiunile obișnuite ale consiliilor comunale și acelea privitoare la asociațiunea comunelor: la cele dintâiu art. 72 dă drept de recurs la minister în contra deciziunii delegației județene nu numai consiliului comunal în cauză, dar și părților interesate—înțelegându-se prin acestea orice persoane cari au vreun raport direct și personal cu chestiunea ce face obiectul deliberațiunii; pe când în art. 178 alin. III se dă drept de* apel *numai consiliilor comunale—considerate singure ca părți interesate.*

2) *În mod obișnuit, în celelalte materii deciziunile delegației județene se atacă la ministerul de interne pe cale de „recurs"; aci legea zice „apel".*

Pronunțarea. Prin alin. II al art. 178 se fixează la 15 zile atât termenul în care consiliile comunale sunt datoare să se pronunțe asupra hotărîrii adunării asociației, cât și acela în care delegația trebuie să se rostească asupra deliberațiunilor consiliilor comunelor asociate. Acest termen se calculează în primul caz: dela primirea hotărîrii la comune și în al doilea, dela înregistrarea deliberațiunilor la prefectura județului.

De altă parte, ministerul de interne trebuie să se pronunțe asupra apelului în termen de 30 zile: dacă nu se pronunță, apelul e considerat ca admis și decizia delegației anulată[1]).

Nulitatea. Tot pe baza art. 180, combinat cu art. 47, sunt *nule de drept: a)* deliberațiunile adunării luate asupra unui obiect străin de căderile sale sau luate afară din adunarea sa legală și *b)* acelea cari sunt contrarii legilor și regulamentelor generale de administrațiune publică.

Nulitatea de drept se pronunță de prefect, prin deciziune motivată, fie din oficiu, fie în urma cererii făcute la orice epocă de către părțile interesate sau orice contribuabil[2]) și în termen de 10 zile dela cerere (art. 49).

Anulabilitatea. Sunt anulabile deliberațiunile la cari au luat parte membrii din adunare interesați, fie în numele lor personal, fie ca mandatari în afacerea ce a făcut obiectul deliberării (art. 48 și

---

1) *Aci nu s'a mai admis prelungirea termenului de pronunțare acordată ministerului de alin. III al art. 72 l. com. rurală, cu încă 15 zile, când mai e nevoie de relațiuni.*

2) *Pentru consiliile comunale legea prevede că nulitatea sau anularea poate fi cerută de orice persoană interesată și de orice contribuabil* al comunei; *ar trebui pentru asociația comunelor să se zică: de către orice contribuabil al comunelor asociate.*

41). Anularea se pronunţă tot de prefect cu decizie motivată, însă ea trebuie cerută de părţile interesate sau orice contribuabil[1]) în termen de 15 zile dela data afişării deliberaţiunii[2]) şi prefectul trebuie să se rostească în 30 zile dela primire, când se pronunţă din oficiu, sau dela cererea de anulare. După trecerea acestui termen, deliberaţiunile anulabile devin executorii.

Deciziile prefectului—despre nulitate sau anulare — se comunică în copie consiliilor comunale şi persoanelor interesate, sub luare de dovadă (art. 49).

Impotriva acestor decizii, ele pot îndreptă recurs la ministerul de interne conform dispoziţiunilor art. 50 (Vezi pag. 468).

453.—Fondul asociaţiunii se va formă din sumele pe cari adunarea a stabilit că revine fiecărei comune—sume ce se înscriu în bugetele comunelor asociate şi se ordonanţează de primarii respectivi pe contul asociaţiunii, iar recepisele se înaintează prefecturii (art. 178 alin. 4)[3]).

Legea nu precizează însă în ce constă acele sume: nici dacă ele se iau din veniturile ordinare ori se pot afectà la fondul asociaţiunii în total sau în parte veniturile din arenda cârciumilor, rezerva fondului comunal, capitalul consemnat, excedentul bugetar, etc.—cari sunt venituri extraordinare.

Textul francez (art. 177) consideră în primul rând

---

1) Vezi nota 2 dela pag. 759.

2) Nici un text de lege nu prevede afişarea deliberărilor adunării. Se înţelege însă că termenele cu privire la cererile de nulitate şi anulare nu pot curge dacă preşedintele nu dispune să se afişeze deliberaţiunile la uşa localului unde s'a întrunit adunarea: reşedinţa plăşii sau a judeţului.

3) Nici legea dela 1904, nici cea dela 1908 nu cuprindeà vreo dispoziţiune cu privire la fondul asociaţiei, la buget şi la executarea lucrărilor. Prin legea modificatoare din 1 Aprilie 1910 s'au adăugat

ca parte constitutivă a fondului asociaţiei *contribuţia comunelor asociate*—care e obligatorie[1]) pentru ele în tot timpul duratei asociaţiunii şi în limita necesităţilor serviciului, aşa cum au fost determinate în deliberaţiunile iniţiale ale consiliilor comunale; apoi că, comunele asociate vor puteà să afecteze la această cheltueală resursele lor ordinare sau extraordinare disponibile şi în fine că ele sunt autorizate să voteze în acest scop cinci centime speciale asupra contribuţiunilor directe.

Partea contributivă.—Prin art. 165 al legii comunale rurale din 1908—corespunzător cu art. 152 din legea dela 1904—se păstrează principiul asociaţiei comunelor pentru lucrările obligatorii din art. 115 al legii comunale dela 1887, de care am vorbit

---

la art. 178 încă trei alineate (4, 5 şi 6) cu privire la aceste chestiuni.

1) *„Obligaţiunea aceasta—zice expunerea de motive—nu rezultă din decizia legii, ci este o obligaţie pur contractuală, o datorie de drept comun, al cărei total este determinat prin însuş angajamentul comunelor contractante şi autoritatea administrativă nu va intervenì decât pentru a verificà—orânduind bugetul—dacă cheltuelile proiectate şi sumele reclamate prin legătura comunelor sunt conforme cu necesităţile serviciului comun, stabilit prin deliberaţiunile ce i-au dat naştere şi prin decretul ce-l va fi constituit".*

Orice-ar zice expunerea de motive, suma datorită de fiecare comună pentru contribuţiunea sa la sarcinele sindicatului constituie pentru ea o cheltueală obligatorie, chiar dacă lucrarea urmărită de sindicat nu fusese decât facultativă pentru această comună, în afară de asociaţie. Totuş contribuţia nu este obligatorie decât în limita angajamentelor luate de consiliile comunale, în timpul constituirii sindicatului sau admiterii unei comune noue la un sindicat format mai înainte. Cheltueala, în caz de refuz, va puteà fi deci înscrisă din oficiu în bu-

la pag. 742. Ina devăr[ş] iată ce zice art. 165 în primul alineat: „Când una din cheltuelile obligatorii interesează mai multe comune, sau când mai multe comune s'au asociat pentru plată de personal[1]) sau pentru executarea unor lucrări de utilitate regională, ele contribuiesc în proporţiune cu interesele ce au".

După aceea, în alin. II al art. 165—ca şi în alin. III de sub art. 177—se vorbeşte de cazul de refuz sau neînţelegere a consiliilor comunale asupra sarcinelor ce sunt de purtat şi asupra părţii contributive a comunelor asociate, care a fost fixată de adunarea asociaţiei conform alin. I al art. 177 şi se prevede că atunci hotărăşte delegaţia judeţeană în prima instanţă, cu drept de recurs pentru părţile interesate şi prefectul judeţului la ministerul de interne, în termenul şi condiţiunile fixate la art. 72[2]).

454.—Bugetul asociaţiei îngrijeşte de cheltuelile de creare sau întreţinere a lucrărilor, stabilimentelor sau serviciilor pentru cari s'a constituit asociaţiunea.

Se întocmeşte de prefectul judeţului atât în cazul asociaţiunii generale, cât şi când numai parte din comune s'au asociat—pe baza sumelor înscrise în bugetele comunelor asociate şi ordonanţate în contul asociaţiunii; şi se aprobă de delegaţiunea judeţeană (art. 178 alin. 4).

Legea noastră nu mai dă nici un detaliu cu pri-

---

getul comunei (L. Morgand, op. citat, p. 649).

1) *Cuvintele „pentru plată de personal" au fost introduse de comitetul delegaţilor în proiectul de lege dela 1904, şi ele se refereau la* cercurile comunale, *create tot de acel comitet.*

2) *Iată cum în cazul acesta e vorba de „recurs" şi nu de „apel" ca în art. 178 şi de altă parte cum se recunoaşte calea recursului atât „părţilor interesate"—cari în speţă nu pot fi decât consiliile comunale respective—cât şi „prefectului" (cuvânt introdus în 1908), în termenul şi condiţiunile prevăzute de art. 72, dela care alin. III al art. 178 derogă, după cum am arătat în notele 1 şi 2 dela p. 758*

vire la bugetul asociaţiei. In circulara ministerială 32485/910, se spune atâta numai că el va cuprinde la venituri: *a)* sumele primite dela comune; *b)* procentele capitalului consemnat; *c)* sumele cu cari judeţul contribuie la lucrări, conform art. 181 l. c. r., etc.; iar la cheltueli: *a)* valoarea lucrărilor ce se vor executà în cursul anului; *b)* subvenţiunile date de comune în vederea scopului pentru care s'a alcătuit asociaţiunea; şi că tot prefectul va întocmì şi bugetul unei asociaţiuni formate numai din câteva comune. Vom urmărì, dar, legea franceză spre a completà lipsa din legea noastră.

In legea comunală franceză găsim art. 177, care vorbeşte despre buget, contabilitate, comunicarea bugetului, conturi şi deliberaţiuni. Anume:

Bugetul sindicatului se împarte—ca şi acela al comunelor—în buget ordinar şi extraordinar. El cuprinde la cheltueli diferitele alocaţiuni destinate fie la crearea, fie la întreţinerea stabilimentelor sau serviciilor în vederea cărora s'a creat sindicatul—cheltueli pe cari legea nu le-a putut denumì, întrucât ele variază după natura lucrării ce urmăreşte sindicatul.

In ce priveşte veniturile, ele se compun mai cu seamă din:

a) Contribuţia ce comunele sindicatului se vor angajà să dea pentru stabilimentul sau serviciul care face obiectul asociaţiunii;

b) Venitul bunurilor mobile sau imobile aparţinând sindicatului;

c) Sumele ce ar aveà de primit dela administraţiunile publice, asociaţiuni sau particulari în schimbul unui serviciu făcut;

d) Subvenţiunile dela stat, judeţ sau comune;

e) Subscripţiunile particulare ce i-ar fi adunate;

f) Produsul donaţiunilor şi legatelor.

Printre venituri legea nu prevede şi produsul împrumuturilor. Cu toate acestea, în principiu, nimic nu s'ar opune ca un sindicat să fie autorizat a

contractă un împrumut; dar, în practică, faptul se prezintă foarte rar, căci sindicatele, neavând facultatea să stabilească impozite în folosul lor, nu vor găsi în bugetele lor decât resursele necesare la întreținerea lucrărilor ce au creat. Cât privește cheltuelile primului stabiliment din aceste lucrări, ele vor fi prevăzute dela constituirea sindicatului și dacă sunt necesare împrumuturi pentru a le face față, acestea vor fi ușor contractate de către comune, fiecare din ele pentru totalul părții contributive ce va fi obligată să prezinte.

Oricum ar fi, dacă, în oarecari împrejurări, un sindicat se vede silit să recurgă la împrumut, operațiunea va trebui votată și autorizată în aceleași condițiuni ca și împrumuturile comunale (Circulara ministerului de interne francez din 1890)[1]).

— In alin. II al art. 172 din legea noastră—care vorbește despre cazul când asociațiunea este făcută în vederea lucrărilor de interes local, anume limitate prin text—se prevede că suma de care are nevoie o comună i se va împrumutà de către asociațiune, cu condițiunea ca ea să fie rambursată fondului asociației și că delegația județeană este obligată să înscrie anuitatea împrumutului, cu ocazia aprobării bugetului comunii împrumutate.

De aci rezultă că printre veniturile asociațiunii pot figurà și procentele provenite din împrumuturi pe cari ea le acordă comunelor asociate, pentru efectuarea lucrărilor de interes local[2]).

Executarea bugetului se face, după legea noastră,

---

1) *L. Morgand, op. citat, p. 650—651.*

2) *Statutele asociațiunilor din județele, arătate în text la pagina 772, permit asociațiunii să acorde împrumuturi comunelor și pentru lucrările din alin. I al art. 172; iar unele prevăd pentru asociațiune chiar dreptul de a contractà împrumuturi — ceeace ar fi contrar legii și însuș principiului de asociațiune (Vezi avizul C. A. P. 704/913 citat la acea pagină).*

de prefectul județului, care—potrivit alin. 5 al art. 178—contractează lucrările și aduce la îndeplinire deciziunile luate în adunarea asociațiunii în limitele și după normele stabilite de legea contabilității (art. 178 alin. 5 introdus în 1910).

Contabilitate. După legea franceză, regulele contabilității comunelor se aplică și la contabilitatea sindicatelor (art. 172 fr.). Astfel, ordonanțarea cheltuelilor e făcută de președintele comitetului sindicatului; comitetul deliberează asupra conturilor ce-i sunt prezentate de președinte și cari se aprobă definitiv de prefect.

Contabilul este singur însărcinat cu plata cheltuelilor și cu incassarea veniturilor. Incassarea veniturilor se face de un incassator special, care la noi va fi perceptorul fiscal. Orice altă persoană care s'ar amestecà, fără drept, în mânuirea fondurilor sindicatului va fi considerată contabil și obligată să deà cont de gestiunea sa, fără prejudițiul urmărilor al căror obiect poate fi, în virtutea codului penal, pentru uzurpare de funcțiuni.

Comunicarea. Copie după buget și după conturile sindicatului se înaintează în fiecare an consiliilor comunale ale comunelor asociate. Consilierii pot să ià cunoștință de deliberațiunile comitetului, de buget și de conturi.

455.—Personalitatea juridică. Pe lângă deosebirile arătate până acì între sindicatele comunale franceze și asociațiunile comunelor din legea noastră comunală rurală, mai este una fundamentală: aceea că acestora din urmă nu li s'a acordat *personalitatea juridică*, pe care o au sindicatele pe baza art. 170 l. fr.[1]).

---

1) *„Sindicatele comunelor sunt stabilimente publice investite cu personalitate civilă.*

„Legile și regulamentele relative la tutela comunelor le sunt aplicabile" (art. 170 citat).

„Personalitatea civilă erà însăş condiţia experienţei, singurul mijloc de a face să trăiască şi să se desvolte asemenea instituţiuni"—zice expunerea de motive a legii franceze. In adevăr, a pune capăt stării de indiviziune a sindicatelor erà a le uşurà în modul cel mai simţitor activitatea şi a face pe terţii, cu cari ele ar fi tratat, mai încrezători. Sunt îndestul de cunoscute greutăţile ce le întâmpină orice asociaţiune din cauza stării de indiviziune, greutăţi ce se manifestă atât în actele sale de administraţiune interioară, cât mai ales în actele externe. De aceea şi legile tuturor ţărilor civilizate— din moment ce recunoşteau utilitatea existenţii asociaţiunii — au căutat să remedieze acest neajuns prin acordarea personalităţii juridice, cale pe care a urmat-o şi legiuitorul francez când a hotărît la 1890, pentru prima dată, ca sindicatele de comune— cu toate că existaseră şi mai înainte—să îmbrace personalitatea juridică[1]).

Pe baza acestei dispoziţiuni ele au capacitatea de a dobândi cu titlu gratuit sau oneros, de a face schimburi, de a stà în justiţie şi de a face — cu un cuvânt—în limita scopului instituirii lor, toate actele vieţii civile. Jurisprudenţa le recunoaşte chiar, ca şi comunei, dreptul de a urmări exproprierea pentru cauză de utilitate publică[2]). Tot astfel, se mai explică cum între veniturile sindicatelor figurează, între altele, şi: *a)* sumele primite dela administraţiuni publice, asociaţiuni sau particulari în schimbul unui serviciu făcut; *b)* produsul donaţiunilor şi legatelor.

Legiuitorul nostru—din motive necunoscute — a trunchiat măsura salutară a asociaţiunii comunelor, înlăturând tocmai dispoziţiunea menită să însufleţească această instituţie. Asociaţiile devenite persoane juridice n'ar fi putut dà naştere temerii că

1) *An. Teodorescu, articolul citat.*
2) *L. Morgand, op. citat, p. 630.*

vor încălcà atribuţiunile autorităţilor administrative, deoarece s'ar fi luat garanţii suficiente, cari să le mărginească activitatea numai la atingerea scopului pentru care au fost create.

Poate că acestei lacune se datoreşte faptul—regretabil de altfel—că asociaţiile comunale n'au dat la noi rezultate îmbucurătoare. Lucrul este explicabil pe de o parte prin lipsa mijloacelor bugetare—care nu îngăduie unor comune să mai contribuie la bugetul asociaţiei; iar, pe de alta, prin împrejurarea că asociaţiile, nefiind persoane juridice, nu pot primì daruri şi legate, cu cari şi-ar puteà mări fondul, şi nici măcar judeţele sau statul n'au prea contribuit cu subvenţiuni spre a le dà putinţa să realizeze scopul înfiinţării lor.

Se impune, dar, ca la o nouă modificare a legii comunale rurale, să se completeze lacuna, întregind astfel un început aşa de fericit şi totuş atât de târziu realizat!

456.—Durata asociaţiunii. Legea noastră nu prevede anume timpul pentru care se constituie o asociaţie de comune. Ţinând seamă, însă, de obiectul ei, se poate zice că asociaţiunea poate fi formată fie pentru perpetuitate, fie pe o durată determinată prin actul de instituire. In adevăr, dacă lucrarea în vederea căreia s'au asociat mai multe comune se termină, asociaţia nu mai are raţiunea de a fi şi atunci este de drept dizolvată; pe când, dacă e vorba de crearea unui stabiliment de utilitate publică, spital, ospiciu etc. cu caracter perpetuu, e natural ca şi asociaţia să se facă pe timp nemărginit[1]).

Cazurile de dizolvare. După alin. II al art. 179 francez, o asociaţie poate fi dizolvată:

1. *De plin drept: a)* prin expirarea timpului

1) *Art. 179 l. fr. zice: „Sindicatul este format, fie pe perpetuitate, fie pe o durată determinată prin decretul de instituire".*

pentru care a fost formată; *b)* prin terminarea lucrării ce avea de obiect; sau *c)* prin consimţământul tuturor consiliilor comunale interesate, adică în caz de acord *unanim* al contractanţilor, când un singur decret este de ajuns ca să pronunţe dizolvarea.

Cele două ipoteze dintâiu intră în dreptul comun în materie de societate civilă. Dar, prin derogare dela regula generală în această materie, voinţa unuia singur sau chiar a mai multora de a nu mai fi în societate, nu e suficientă pentru a atrage de plin drept dizolvarea, ci e necesară decizia unanimă a asociaţilor.

2. *Forţat.* Legea franceză mai prevede şi dizolvarea forţată, indicând două ipoteze:

a) Când majoritatea consiliilor comunale au făcut cerere motivată;

b) Dizolvarea pronunţată din oficiu, printr'un decret dat asupra avizului conform al consiliului de stat.

In primul caz, nu mai este indispensabil acordul unanim—cerut în deliberaţiunile iniţiale ale consiliilor comunale pentru crearea sindicatului şi pentru dizolvarea de plin drept; este deajuns ca majoritatea comunelor să ceară retragerea din asociaţie. Dar cererea trebuie să fie motivată şi asupra ei are să decidă guvernul dacă e cazul să fie primită. In adevăr, este posibil ca cererea să fie provocată de neînţelegeri trecătoare şi interesul public ar cere atunci ca asociaţia să fie menţinută, cu toate greutăţile accidentale ce ar întâmpina. Dacă, cu toate acestea, dizolvarea se impune, ajunge un simplu decret.

E cu totul altfel când e vorba să se pronunţe dizolvarea din oficiu. Caracterul de gravitate al acestei măsuri cere, nu numai un decret dat în forma regulamentelor de administraţie publică, dar încă conform cu avizul Consiliului de stat[1]).

---

1) *L. Morgand, op. citat p. 653—655.*

Legea noastră comunală nu spune nimic relativ la dizolvarea de plin drept şi nici de cea forţată: ipoteza când majoritatea consiliilor comunale ar cere retragerea din asociaţie; cuprinde numai cazul de dizolvare din oficiu, prescris de art. 179, care zice: „dacă adunarea ar luà în discuţiune alte chestiuni decât cele prevăzute în acest titlu, administratorul plăşii sau prefectul judeţului o va declarà dizolvată" şi mai departe, prevede pedepsirea membrilor conform dispoziţiunilor art. 207 c. pen.[1])—închisoare dela 6 luni până la 2 ani—„dacă adunarea ar continuà să delibereze asupra unei chestiuni în urma declaraţiunii de dizolvare"[2]).

Este de observat—în cazul de dizolvare din art. 179—că legea dă dreptul acesta atât administratorului de plasă, cât şi prefectului de judeţ. Textul trebuie înţeles în sensul că administratorul poate dizolvà asociaţiile parţiale, ale comunelor din plasa lui; pe când prefectul, asociaţia generală a tuturor comunelor din judeţ.

Şi în această parte legea trebuie completată, fiindcă în lipsă de text formal, e discuţiune dacă se aplică în speţă dispoziţiunile din codul civil relative la societăţi.

Forme. De unde la francezi constituirea, ca şi

---

1) *„Oricare, fără cădere se va amestecà în funcţiuni administrative, judecătoreşti ori ostăşeşti, ori municipale, sau va face acte ale uneia dintr'aceste funcţiuni, se va pedepsì cu închisoare dela 6 luni până la 2 ani, fără prejudiţiul pedepsei de plăsmuire, dacă actul poartă caracterul acestei crime" (art. 207 c. pen.).*

2) *Cuprinsul art. 179 formà în legea din 1904 art. 173; a fost modificat în 1908, adăugându-se numai cuvintele „administratorul plăşii" — aceasta pentruca să corespundă modificării făcute art. 174, unde s'a recunoscut administratorului dreptul de a prezidà comisiunile adunate la reşedinţa plăşii.*

dizolvarea se face prin decret—afară de dizolvarea de plin drept — la noi, instituirea asociației făcându-se de consiliile comunale cu aprobarea delegației județene, dizolvarea ei credem că se poate face de administratorul plășii, prin dresarea unui proces-verbal, în care să se arate cauzele; de către prefectul județului prin deciziune motivată.

Lichidarea. Cu privire la lichidare nu găsim în lege decât alin. 6. al art. 178, care zice: „în cazul când lucrările nu s'au executat sau sumele destinate nu au fost absorbite în totalitate, delegațiunea județeană, la desfacerea asociațiunii, va întoarce comunelor sumele neîntrebuințate în proporțiune cu contribuțiunea lor".

Alin. 3 al art. 179 l. fr. prevede că „decretul de dizolvare determină, sub rezerva drepturilor terților, condițiunile în cari se operează lichidarea sindicatului".

O dispoziție analoagă a părut de prisos pentru dizolvarea de plin drept, pentrucă în acest caz nici o dificultate nu se poate ridică asupra condițiunilor de lichidare. Totuș, dacă comunele n'ar fi de acord asupra împărțirii activului sau asupra oricărei alte condițiuni, dificultatea ar trebuì—chiar în cazul dizolvării de plin drept—să fie rezolvată prin decret[1]).

457.—Rezultatele practice. Am spus mai sus că, în urma introducerii principiului asociației comunelor prin legea dela 1904, s'au constituit diferite asociațiuni, mai mult parțiale și așa numitele cercuri comunale, cari însă la 1908 au fost desființate. După această dată, s'au format asociații generale, ale tuturor comunelor dintr'un județ, așa zisele „federațiuni", cari funcționau pe baza unor statute, votate de consiliile comunelor asociate și cu scopul de a realizà lucrările prevăzute în art. 172 din

1) *L. Morgand, op. citat, p. 655.*

legea comunală rurală, de art. 13 din legea monop. băut. spirt. şi art. 26 din legea fondului comunal.

La 1910, după 6 ani dela crearea acestor asociaţiuni—nù în toate judeţele înfiinţate—ministrul de interne din 1910 constată, prin circulara 32485, că până la acea dată „cerinţele art. 172—181 din legea comunală rurală nu şi-au găsit o aplicare destul de întinsă[1]), fie că nu s'a apreciat îndeajuns utilitatea lor, fie că a lipsit iniţiativa, fie că nu s'au găsit în bugetele comunelor fondurile necesare".

In 1913, consiliile a 5 comune din judeţul Vâlcea hotărăsc retragerea lor din asociaţia generală respectivă şi restituirea capitalului ce au depus, pe următoarele motive: *a)* că la constituirea asociaţiei s'au luat comunelor capitalurile consemnate, excedentele bugetare şi veniturile fondului cârciumilor, fără ca părţile contributive să fie determinate proporţional cu veniturile fiecăreia şi cu nevoile ce

1) *De altfel, şi în Franţa, legea din 1890 n'a fost primită cu prea mult entusiasm, căci într'un interval de 6 ani se înfiinţaseră numai 10 sindicate. Starea aceasta de lucruri se datorà în realitate preexistenţei altor legi, cari permiteau înfiinţarea asociaţiilor de comune—mai puţin personalitatea juridică—în diferite scopuri. Astfel: legea asupra drumurilor vicinale din 1836; legea organizării învăţământului primar din 1886, care creează uniunile de comune pentru înfiinţarea şi întreţinerea şcoalelor; acelaş lucru între departamente pentru şcoalele normale de institutori comunali (din 1883) şi pentru cele de institutoare comunale (din 1889); pentru inspectoarele de şcoli maternele (1885); apoi asociaţiile comunale, independente de sindicate cu scopul de a înfiinţà şi susţine biserici şi un fel de asociaţiuni particulare de asistenţă publică între comune, create de legea din 1851 asupra ospiciilor şi spitalelor, etc. (An. Teodorescu, articolul citat).*

fiecare comună are de lucrări de utilitate regională; *b)* că fiecare din aceste comune au nevoie de a reface sau construì localuri de şcoale, primării, de alimentare cu apă, pavare de strade şi iluminat, însă având angajate toate resursele în asociaţiune, se văd în imposibilitate a realizà aceste lucrări, iar asociaţia s'a mărginit la înfiinţarea a două şcoale de meserii şi a uneia de grădinărit; *c)* că asociaţia a făcut operaţiuni de împrumuturi înainte de 1 Aprilie 1910, când i s'a acordat acest drept; *d)* că bugetul nu s'a întocmit conform prevederilor art. 178, iar hotărîrile luate de adunare s'au executat fără ca de prealabil să fi fost aprobate de consiliile comunale respective şi de delegaţiunea judeţeană; şi *e)* că asociaţiunea fiind constituită pe timp nemărginit, din cauza relei administraţiuni, comunele se văd expuse a-şi pierde capitalurile angajate.

Delegaţiunea judeţeană de Vâlcea, bazându-se pe statutele asociaţiei, n'a aprobat deliberaţiunile acelor consilii sub cuvânt că durata asociaţiei este nelimitată, iar capitalul ei, în caz de dizolvare, se va împărţì fiecărei comune proporţional cu partea contributivă.

Consiliile celor 5 comune, nemulţumite cu decizia delegaţiei, fac recursuri la ministerul de interne, care—în urma avizului Cons. adm. No. 704/913 — le respinge ca inadmisibile, legea comunală neprevăzând pentru consiliile comunale nici o cale de atac la minister în contra deciziilor pronunţate de delegaţie în această privinţă.

Cu ocazia examinării acestor recursuri, Consiliul—studiind statutele asociaţiunilor comunale din judeţele Botoşani, Brăila, Iaşi, Putna, Romanaţi, Tutova, Vâlcea şi Vasluiu—constată: că nu sunt întocmite cu paza dispoziţiunilor prescrise de lege;—că în loc ca comunele să se asocieze în vederea unor lucrări bine definite de art. 172 şi ca, consiliile comunale să hotărască partea contributivă ce revine comunelor în raport cu interesele ce au

scopul asociaţiunilor—după acele statute—este *totalizarea fondurilor speciale de orice natură* de cari dispun comunele—cum sunt veniturile din arendări de cârciumi, rezervele fondului comunal, capitalurile consemnate, excedentele bugetare, etc.—pentru a efectuà în general lucrările prevăzute de art. 172 l. com. rurală, de art. 13 din legea monop. băut. spirt. şi art. 26 din l. p. desf. accizelor şi înf. fond. comunal. (Vezi pagina 751), după nevoile localităţilor;—că, în loc ca adunarea generală să se compună din câte doi reprezentanţi ai consiliilor comunelor asociate, cari să hotărască atât asupra lucrărilor de interes comun, cât şi asupra părţilor contributive (art. 173 şi 177), statutele admit printre membrii adunării pe: protoereu, inginer, revizorul şcolar, directorul prefecturii, medicul primar şi cel veterinar, secretarul serviciului judeţean, administratorii de plăşi şi chiar pe preşedintele delegaţiei judeţene, iar la Vasluiu, şi pe deputaţii judeţului; că la unele judeţe—ca Tutova şi Vasluiu—asociaţiunea se administrează de un consiliu care se alege de adunarea generală pe un termen de 3 ani şi compus dintr'un preşedinte, 2 vicepreşedinţi — din cari unul e de drept preşedintele consiliului judeţean,—un secretar şi 10 membrii la Tutova şi 20 membrii la Vasluiu; iar la Vâlcea, consiliul e compus din prefect ca preşedinte, directorul prefecturii, secretarul consiliului judeţean, inginerul judeţului, şeful contabilităţii judeţene, preşedintele delegaţiei şi din 5 membrii aleşi de reprezentanţii comunelor;—că statutele permit asociaţiunilor să acorde împrumuturi comunelor nu numai pentru construcţiuni sau reparaţiuni de şcoale primare rurale, primării, biserici şi infirmerii, conform alin. III al art. 172, ci şi pentru lucrările cuprinse în alin. I; că statutele asociaţiunilor din Tutova, Vâlcea şi Vasluiu prevăd pentru asociaţiune chiar *dreptul de a contractà împrumuturi;*—că, în fine, în cele mai multe cazuri hotărîrile luate de adunările generale

se execută fără să mai fie supuse aprobării consiliilor comunale respective, cum cere art. 178.

Făcând aceste constatări, Consiliul susţine că centralizarea acelor fonduri constituie o violare evidentă a dispoziţiunilor citatelor legi speciale şi ale legii dela 28 Aprilie 1913, relativă la deschiderea unui credit de 50 milioane pentru clădiri şcolare rurale din fondul cârciumilor şi că, printr'însa, cea mai mare parte din comunele asociate sunt puse în imposibilitate de a mai realizà vreo îmbunătăţire; că, cu asemenea statute, întocmite cu violarea textelor de lege menţionate, însuş principiul asociaţiunii poate fi compromis; că, pentru a se puteà aduce îndreptarea stării de astăzi, este absolut necesar ca dispoziţiunile din art. 172-181—cari sunt insuficiente—să fie completate cu privire: la crearea şi administrarea asociaţiunii comunelor; la condiţiunile şi modul alegerii reprezentanţilor comunelor cari compun adunarea generală; la contabilitate şi buget; la durata asociaţiunii şi condiţiunile în cari poate fi dizolvată.

— Nu se prea cunosc rezultatele date de asociaţiile înfiinţate şi s'a neglijat a se întreprinde vreo cercetare în acest sens.

E regretabilă această constatare, faţă de marile îmbunătăţiri şi progrese ce s'ar fi realizat prin înfiinţarea asociaţiilor în toate judeţele şi de roadele ce lucrările efectuate ar fi avut asupra mersului economic, cultural şi social al populaţiunii rurale; este de condamnat lipsa de interes a organelor administrative, cari n'au impus comunelor respectarea principiului introdus şi în legea noastră comunală rurală; dar mai cu seamă a acelora cari au îngăduit ca asociaţiuni înfiinţate chiar, să se dizolve ,— ca şi când marele program de lucrări prevăzute de lege ar fi fost executat în întregime!

Tablourile de pământuri sau bunuri comunale
(Art. 227—233)

458.—Scopul. Legiuitorul din 1904, în dorința de a asigurà comunelor o bună stare materială, a căutat ca, prin o regulată întrebuințare a veniturilor după natura cheltuelilor, să le dea posibilitate a-și suportà toate sarcinele impuse de legi, întreținând serviciile organizate în folosul lor, și a face în acelaș timp și îmbunătățirile de cari au nevoie.

In această ordine de idei, cercetând resursele de cari s'ar puteà folosì comunele, a constatat că multe dispun depe vremuri de oarecari proprietăți, multe din ele însă cotropite de locuitori, altele lăsate în părăsire sau date în folosința sătenilor aproape pe nimic și fără nici un control.

Atunci, pentru a stabilì odată pentru totdeauna bunurile ce aparțin comunelor rurale, precum și școalei și bisericii, și a readuce în patrimoniul comunelor bunurile, de cari după timpuri au fost deposedate sau de cari administrațiunile comunale n'au știut să se folosească în trecut, legiuitorul a prevăzut — prin art. 237-241 (devenite în 1908: 227—233)—instituirea unor *comisiuni de plasă*, cari să constate situația bunurilor și să provoace astfel, prin intervenția din oficiu a justiției, limpezirea drepturilor comunei, școalei și bisericii, în raport cu posesorii acelor bunuri, așa cum s'a procedat și cu pământurile înstrăinate în contra dispozițiunilor legii rurale; apoi, formalitățile ce trebuiesc îndeplinite pentru stabilirea nelegitimei posesiuni a unor asemenea bunuri, procedura de urmat de către instanțele judecătorești pentru stabilirea uzurpării bunurilor și eventual restituirea lor către comună, precum și condițiunile în cari au a se face restituirile hotărîte de judecată.

Pentru realizarea acestor lucrări s'a fixat un termen de 3 luni dela promulgarea legii.

La început, după ce comisiunile au alcătuit tablourile, pe alocurea autorităţile locale au procedat la expulzarea cu forţa a uzurpatorilor terenurilor trecute în acele tablouri ca aparţinând comunelor, fără a mai aşteptă să se pronunţe justiţia, ceeace a provocat în unele localităţi agitaţie printre locuitori. Faptul acesta a determinat pe ministrul de interne să dea circulara No. 9948/905, prin care invită pe prefecţi să iă măsuri spre a se îndeplini cu stricteţe formalităţile cerute de lege şi mai ales să nu se turbure liniştea şi ordinea publică prin procedări arbitrare, revocând ca nule şi neavenite orice dispoziţiuni de asemenea natură, luate în afară de lege.

459.—Comisiunea de plasă se compune: dintr'un consilier judeţean—desemnat pentru fiecare plasă de consiliul general, convocat în sesiune extraordinară—, administratorul plăşii respective şi inginerul judeţului sau un conductor delegat de dânsul (art. 227 alin. I)[1]).

De comun acord cu consilierii judeţeni, prefectul stabileşte data începerii operaţiunilor şi itinerariul, după care au să urmeze, pe cari le aduce la cunoştinţa administratorilor de plăşi respectivi şi inginerului şef al judeţului sau conductorilor desemnaţi de dânsul a luă parte în comisiunile de plasă.

460.—Întocmirea tabloului. Comisiunea se transportă în fiecare comună şi se face pe plasă un tablou, după un anumit formular, de toate pământurile sau bunurile date comunelor din acea plasă.

Acestea sunt:

---

1) *S'a criticat compunerea comisiunii aşă cum o prevede legea, sub cuvânt că consilierii judeţeni —din diferite motive—nu sunt de nici un folos real; inginerului îi este cu neputinţă a conduce singur lucrările în toate comunele iar conductorii nu pot aduce alt serviciu decât măsurătoarea sau evaluarea aproximativă.*

1. Pământurile date bisericilor, şcoalelor, cele date pentru local de primărie şi pentru piaţa comunei, conform legii rurale;

2. Locurile sătenilor morţi fără moştenitori, părăsite sau neplătite, rămase de drept comunei conform art. 8 din zisa lege;

3. Toate locurile şi clădirile din cuprinsul vetrei satului, cari—după art. 20 din legea rurală—au rămas proprietatea comunei, precum: *a)* biserici, *b)* cimitire; *c)* case comunale; *d)* şcoale; *e)* case şi îngrădituri menite şi făcute de comune pentru preoţii bisericilor; *f)* pieţe; *g)* uliţe; *h)* locurile ocupate de pătulele (coşarele) de rezervă şi *i)* alte stabilimente comunale;

4. Pământurile ce au revenit comunelor conform art. 69 al legii din 14 Aprilie 1884[1]), conform legii din 12 Aprilie 1881[1]) şi art. 11, 13, 14 35 şi 51 din legea vânzării moşiilor statului dela 7 Aprilie 1889 (cu modificările introduse la 1892. 1896, 1899 şi 1902[2]);

---

1) *Ambele legi au fost abrogate prin art. 82 al legii din 1889 (7 Aprilie) pentru înstrăinarea bunurilor statului şi răscumpărarea embaticurilor.*

2) *„Inginerul însărcinat cu ridicarea planului, când se înfiinţează vatră nouă de sat, va lăsa din fiecare lot de 5 hectare câte un sfert de hectar ca rază împrejurul vetrei satului, destinată pentru folosul comun" (art. 11 alin. 3).*

„Dacă toată moşia se va vinde în loturi, iazurile şi eleştaele se vor cumpărà de comuna în raionul căreia este situată proprietatea vândută. Preţul acestor bunuri se va fixà de minister după o prealabilă expertiză şi comuna nu va puteà refuzà sub nici un cuvânt de a le cumpărà. Veniturile acestor iazuri şi eleştae vor aparţine excluziv comunei, care va aveà obligaţiunea de a vegheà la întreţinerea lor" (art. 13).

„Când numărul loturilor formate va fi mai mare

5. Orice alte pământuri sau bunuri ce au revenit comunelor prin acte de donațiune, cumpărare schimb, etc.

Detalii. In acest tablou se va mai arătà: *a)* dacă aceste pământuri sau bunuri se stăpânesc de comună sau au fost cotropite de locuitori; *b)* la ce au

---

de 100, inginerul parcelator va determinà pe plan și locul unde trebuie a se înființà vatra noului sat, în perimetrul căreia va arătà și fixà întinderea și poziția locurilor unde să se clădească: 1) locul primăriei; 2) locul strejei; 3) locul bisericii; 4) locul școalei; 5) locul pentru casa de sănătate; 6) se va determinà direcțiunea, întinderea și lărgimea stradelor. — In afară de vatra satului se va determinà: 1) poziția și întinderea cimitirului; 2) poziția, întinderea și lărgimea drumurilor vecinale; 3) poziția și întinderea celor 10 hectare ce se vor dà bisericii și școalei pentru înființarea și acoperirea cheltuelilor de întreținere" (art. 14 alin. 1 și 2).

„Prețul loturilor de 5 hectare se va plătì în termen de 60 ani, cu anuități calculate pe baza de 4 la sută dobândă și amortisment după tabelă. Tot pe aceste baze, comunele rurale vor plătì prețul pădurilor, iazurilor și heleșteelor ce vor cumpărà. Dacă pe loturile vândute s'ar aflà pădure, cumpărătorii vor aveà facultatea de a beneficià de acel material lemnos, plătind valoarea estimativă. Orice tăiere de lemne făcută în contra dispozițiunilor de față se va consideră ca delict silvic și se va urmărì și pedepsì conform legii, ministerul având dreptul de a oprì orice tăiere și ridicare de lemne pe cale administrativă" (art. 35 alin. 1, 2, 8 și 9).

„Pădurile, islazurile și heleșteele cumpărate de comună nu se vor puteà înstrăinà niciodată și sub nici un motiv nu se va schimbà destinațiunea lor" (art. 51 alin. 3).

fost întrebuinţate de noul posesor; *c)* data actelor ce ar invocà; *d)* durata posesiunii; *e)* îmbunătăţirile ce s'au putut face pe dânsele; *f)* venitul curat socotit în lei, ce fiecare pământ, pe pogon, a putut produce în timpul duratei posesiunii; şi *g)* orice alte observaţiuni se vor crede necesare (art. 277 alin. 1—3). Toate aceste ştiinţe sunt absolut de trebuinţă pentru a se puteà introduce acţiune în revendicare contra cotropitorului.

La început, tablourile nefiind întocmite de comisiuni în conformitate cu dispoziţiunile legii şi cu formularele stabilite—nearătându-se ce anume bunuri sau pământuri au fost cotropite, ce întindere au, ce vecinătate, ce uz a făcut de ele posesorul, data actelor ce ar invocà şi durata posesiunii — avocaţii statului au întâmpinat mari piedici cu ocazia susţinerii numeroaselor procese ivite între comune, Casa şcoalelor, Casa bisericii şi săteni.

Controlul şi aprobarea.—Tablourile tuturor plăşilor din judeţ se înaintează prefectului, care le supune consiliului judeţean. Acesta le controlează şi le dă forma definitivă în termen de o lună cel mult dela convocarea sa în acest scop (art. 227 alin. 4), întocmind un tablou general.

461.—Procedura. Tabloul general al fiecărui judeţ se înaintează de către prefect tribunalului local în termen de 5 zile dela aprobarea sa (art. 228).

Preşedintele tribunalului va citâ—după ordinea înscrierii în tablou—prin administraţiunea locală, pe comună şi pe locuitorul uzurpator în termen scurt, încunoştiinţându-i să prezinte toate actele ce vor aveà.

Dacă pământurile aparţin şcoalelor sau bisericilor, vor fi citate administraţiunile respective şi reprezentate prin avocatul statului.

Toată procedura va fi sumară, afacerea considerându-se urgentă. Actele de procedură vor fi gratuite.

Procurorul va luà concluziuni (art. 229).

Dacă la ziua înfăţişării una din părţi va lipsì, deşì va fi primit citaţiunea, se va face o a doua citare, când tribunalul va judecà în lipsa uneia sau ambelor părţi, fără drept de opoziţiune (art. 230).

462.—Hotărîrile tribunalului sunt supuse apelului; iar pe cale de recurs nu se pot atacà decât hotărîrile date asupra unui litigiu a cărui valoare trece de 2.000 lei.

Apelul şi recursul se judecă de urgenţă.

Executarea hotărîrilor se face prin administraţie (art. 231).

Despăgubiri.—In caz când justiţia va hotărî restituirea pământurilor sau bunurilor către comună, se va rostì şi asupra chestiunii dacă este loc la despăgubire.

Când pe pământul hotărît a se restituì se vor fi făcut clădiri, plantaţii sau alte îmbunătăţiri, venitul sau foloasele ce pământul a dat se vor calculà numai asupra venitului curat ce ar fi produs prin exploatarea sa, dacă nu s'ar fi făcut acele clădiri, plantaţii sau îmbunătăţiri; iar posesorul, restituind comunei pământul, va fi liber a şi-le ridicà într'un termen ce se va fixà de justiţie şi care nu va fi mai mare de 6 luni—afară numai dacă comuna va voì să păstreze acele îmbunătăţiri, în care caz va plătì valoarea lor (art. 232).

In toate cazurile când sunt clădiri, plantaţii sau îmbunătăţiri făcute de posesor pe asemenea pământuri, el va fi în drept să curme orice pretenţiune de restituire, dând comunei alte pământuri în schimbul celor ce i le luase, de aceeaş întindere şi calitate sau de aceeaş valoare, plătind şi despăgubirea ce se va hotărî de tribunal pentru durata posesiunii; iar dacă posesorul nu va puteà dà pământ în schimb, el se va puteà liberà plătind comunei valoarea pământului cotropit, precum şi despăgubirea pentru durata posesiunii, după o expertiză ce se va ordonà de justiţie (art. 233).

Bunurile restituite comunelor în baza hotărîrilor

definitive și executate prin administrațiune, se trec în inventariul comunei și sunt administrate conform prevederilor legii[1]).

463.—Datoria primarului — ca supraveghetor al proprietăților comunale—este de a prevenì și reprimà uzurpațiunile. Art. 77 îi pune chiar îndatorirea de a reprezentà comuna în justiție, fie ca reclamantă, fie ca pârâtă, putând intentà acțiuni posesorii până la valoarea de 5000 lei, și să facă—cu autorizarea consiliului comunal—orice acțiune care are de obiect conservarea și executarea drepturilor comunei, fie din inițiativa sa proprie, fie în urma cererii oricărui cetățean. Dacă primarul sau consiliul comunal, fără motiv fundat, refuză intentarea unor asemenea acțiuni, cel interesat are dreptul să reclame prefectului, care trebuie să hotărască de urgență[2]).

464.—Rezultate. Nici această inovațiune a le-

---

1) *Cu ocazia inspecțiunilor prin comune e bine ca, administratorii de plăși să ceară inventarul comunei și verificându-l, să se încredințeze—personal—despre existența sumei notată în el. Dacă constată că unele bunuri ale comunei sunt cotropite, să ia imediat măsuri pentru urmărirea cotropitorilor și comuna să reintre în stăpânirea acelor bunuri.*

2) *Vezi această chestiune și la pag. 505—506. In vedere că sunt primari cari, fie din slăbiciune, fie prin conivență cu uzurpatorul, nu și-ar îndeplinì cu vigilență această atribuțiune, în Franța s'a cerut ca legea să autorize pe prefect să urmărească, în virtutea dreptului său de tutelă—în lipsa primarului—restituirea bunurilor uzurpate, dar Camera n'a admis propunerea (L. Morgand, op. citat, p. 600).*

Poate că n'ar fi rău să se introducă la noi această modificare, căci în starea actuală de lucruri, sancțiunea relei credințe a primarului aduce cel mult revocarea lui din funcțiune, iar comuna tot fără pământurile ei cotropite rămâne!

giuitorului dela 1904 n'a avut peste tot rezultatul dorit: redobândirea de către comune a locurilor stăpânite pe nedrept de către cotropitori, cu toată stăruința depusă de organele superioare administrative. Şi aci—ca în multe alte chestiuni—predominând interesul personal al acelora, cari ştiau că dreptul lor de proprietate asupra bunurilor comunale se sprijineà numai pe viclenie şi rea credinţă, ei au căutat ca, prin diferite mijloace lăturalnice, să zădărnicească realizarea scopului urmărit de legiuitor, aşa că—date fiind moravurile noastre administrative—multe acţiuni în revendicare au rămas neintroduse, multe dosare s'au închis, iar cotropitorii au continuat să poseadă proprietăţi de-ale comunelor, fără să fie turburaţi de nimeni! Ba uneori, comunele au mai pierdut şi din pământurile ce aveau, graţie indolenţei primarilor şi puterii de convingere(!) a uzurpatorilor!

Pe vremuri s'au numit de minister chiar şi niște inspectori speciali, cari să controleze dacă se aplică dispoziţiunile legii în privinţa urmăririi bunurilor comunale. Ei au constatat—spre marea decepţie a autorităţilor superioare—că respectul dreptului de proprietate al comunelor, recunoscut lor de diferite legi asupra unor categorii anumite de bunuri, nu a pătruns îndeajuns în sufletul populaţiunii rurale şi că goana după pământ, chiar al altuia fiind, este mai presus decât orice sacrificiu!

Şi astăzi se găsesc primari, cari se fac vinovaţi de neîndeplinirea îndatoririi ce le impune legea cu privire la introducerea acţiunilor în revendicarea bunurilor cotropite, fapt ce le atrage revocarea! De unde rezultă, că cei ce stăpânesc pe nedrept, ştiu din vreme să-şi ia măsurile necesare, îndată ce simt că un primar mai conştiincios ar vreà să-şi facă datoria!

Ar fi interesantă o statistică a bunurilor comunale intrate din nou în stăpânirea comunelor rurale,

în urma aplicării dispoziţiunilor art. 227—233 din legea comunală rurală. Din ea s'ar vedeà dacă în adevăr ideia urmărită de legiuitor a dat roade, ori comunele se găsesc în aceeaş stare—dacă nu mai rău decum erau înainte de 1904!

SFÂRŞITUL VOL. I

ÎNDREPTĂRI

La pag. 12, rândul 7 de jos în sus, se va zice „marea" în loc de „mare".

La pag. 24, rândul 17, să se adauge „și 1914".

La pag. 24, rândul 19, în loc de „charia" se va scrie „charta".

La pag. 25, rândul 8 și 9 de jos, se va zice „și legea și regulamentul pentru controlul străinilor din 1915".

La pag. 34, rândul 6, se va zice: („art. 45 din regul. legii pentru controlul străinilor și controlul unora din stabilimentele publice").

La pag. 48, rândul 5, de jos în sus, se va scrie: „proprietăților".

La pag. 60, rândul 7, de jos în sus, se va zice: „cari", în loc de „cairr".

La pag. 62, rândul 19, să se citească „Gratuitatea"...

La pag. 63, rândul 10, să se citească „Caracterul".

La pag. 63, rândul 29, să se citească „Elementele".

La pag. 64, rândul 6 de jos în sus, să se scrie „care".

La pag. 71, rândul 13, se va pune semnul „:" (două puncte).

La pag. 71, rândul 1 de jos, se va scrie: „veto".

La pag. 85, rândul 8 de jos în sus, să se scrie „36" în loc de „34".

La pag. 87, rândul 16, să se puie: *a)* în loc de „în".

La pag. 90, rândul 3 de jos în sus, să se adauge: „La urcarea pe tron a M. S. Regelui Ferdinand I s'a modificat lista civilă, fixându-se la 2.500.000 lei prin legea din 23 Dec. 1914".

La pag. 92, rândul 21, se pune la cuvântul „Carol I" ţifra [1]), iar în josul paginei se adaugă ca notă 1) următoarele: „După moartea Regelui Carol, s'a schimbat formula, zicându-se: Ferdinand I, etc.".

La pag. 96, rândul 18, să se scrie „auxiliari" în loc de „auxiliară".

La pag. 101, rândul 9 de jos în sus, se va pune „instituţie".

La pag. 118, rândul 5 de sus, se va zice „celei".

La pag. 120, rândul 15 de sus, se va zice „pentru".

La pag. 124, rândul 13 de jos, se va zice „Regelè".

La pag. 136, rândul 22, se va corectà: „cancelar".

La pag. 137, rândul 11, se va adăugà după „1909" cuvintele: „modificatà în 1912, prin legea din 17 Martie".

La pag. 138, rândul 5, să se adauge după cuvântul „statului" următoarele: „precum şi a bunurilor de mână moartă ce vor intrà în patrimoniul său".

La pag. 138, rândul 7, se va adăugà după cuvântul „statului": Are 3 subdirecţii: *a)* a proprietăţii; *b)* a vânzării bunurilor şi *c)* a exploatării moşiilor. A patra: a proprietăţii din Dobrogea, s'a transformat în Direcţie în anul 1914, pe cale bugetară şi în virtutea legei Dobrogei noui".

La pag. 138, rândul 27, se va zice „Casa" în loc de „Direcţiunea".

La pag. 138, rândul 36, se va zice „Direcţia" în loc de „Serviciul".

La pag. 138, rândul 37, se va zice „subdirecțiuni" în loc de „secțiuni".

La pag. 139, rândul 2, se va adăugà: „afară de acelea ale direcției pescăriilor, ale Casei Pădurilor, ale direcției zootehnice cu instituțiunile dependinte, ale Consiliului superior al agriculturii și acelea ale școalelor dependinte de minister, cari cad în competența direcțiilor respective. De această direcție depinde și registratura generală, biuroul de arhitectură și personalul de serviciu al ministerului.

La pag. 139, rândul 3, se va zice „Direcția" în loc de „Serviciul".

La pag. 139, rândul 19, se va zice „Direcția zootehnică".

La pag. 139, rândul 23 și 24 se va scrie: „un organ consultativ: consiliul zootehnic, compus din 17 persoane cu cunoștințe speciale, sau cari se ocupă cu creșterea vitelor—numite pe 5 ani.—Serviciul de inspecțiune se face de inspectorii zootehnici fixați prin buget".

La pag. 148, rândul 10, se va înlocuì cuvântul „principală" cu „generală".

La pag. 148, rândul 27, se va înlocuì cuvântul „teritorale" cu „teritoriale".

La pag. 148, rândul 7 de jos în sus, se va zice „Senatori".

La pag. 151, rândul 23, se va adăugà după cuvântul „străinilor" următoarele: „și legea și regulamentul pentru controlul străinilor și al unora din stabilimentele publice și pentru înființarea unui biurou al populațiunii".

La pag. 152, rândul 4, se va zice „indivizilor".

La pag. 157, rândul 9 de jos în sus, se va pune „sale" în loc de „ale".

La pag. 159, rândul 3, se va pune la început ţifra „4".

La pag. 162, rândul 5, se va zice „speciale".

La pag. 162, rândul 7 și 19, se va înlocuì cuvântul „rurale" cu: „și județelor".

La pag. 167, rândul 2 de jos în sus, se vor înlocuì cuvintele „mai jos" cu: „în Vol. II".

La pag. 172, rândul 7 de jos în sus, se va zice „alătură" în loc de „arătă".

La pag. 180, rândul 17, în loc de „mandat" se va zice „mandant".

La pag. 183, rândul 16, se va adăugà: „—după ce va luà avizul Consiliului administrativ permanent".

La pag. 189, rândul 1, se va pune: „nereşedinţe".

La pag. 190, rândul 16 de jos în sus, se va scrie: „Regele".

La pag. 192, rândul 14 şi 15, în loc de „(2)" se va pune: „1)".

La pag. 205, rândul 6, se şterge „în".

La pag. 206, rândul 11, se va zice: „legea autorităţilor administrative exterioare".

La pag. 209, rândul 6, se va adăugà: „Legea din 2 Aprilie 1911, prin ultimul alineat adaus la art. 182, prevede că dintre administratorii de plasă 30 vor fi delegaţi a îndeplinì funcţiunile de directori de prefectură; cu alte cuvinte, nu se mai face distincţiunea de clasă. Totuş, s'a lăsat în fiinţă dispoziţiunea alin. III al art. 183 citat, care trebuià abrogată, faţă de noua modificare introdusă în 1912".

La pag. 209, rândul 6 de jos în sus, se va corectà: „liberarea".

La pag. 210, rândul 5, se va zice „consilii".

La pag. 212, rândul 6 de jos în sus, se va zice: „de o cercetare".

La pag. 214, rândul 5, în loc de „aceasta" se va pune: „acesta".

La pag. 215, rândul 19, de jos în sus, se va adăugà după „cl. I" cuvintele: „şi 100 de cl. II—".

La pag. 215, rândul 13, idem, se va adăugà după „lunie" numărul „1914".

La pag. 218, rândul 7", se va scrie: „diferite".

La pag. 218, rândul 20, se va scrie: „sprijinul",

La pag. 232, rândul 1 de jos, se va adăugà după cuvântul „materii": „a legilor şi regulamentelor".

La pag. 239, rândul 3, se va scrie „şi" în loc de „de".

La pag. 240, rândul 9 şi în rândul 6 de jos în sus, se va pune ţifra 1).

La pag. 240, rândul 1 şi 10, de jos în sus, se va pune ţifra 2).

La pag. 241, rândul 11 de jos în sus, se va scrie: „diferitelor".

La pag. 246, rândul 1, se va scrie: „prefec-".

La pag. 247, rândul 21, se va scrie: „derogare".

La pag. 249, rândul 4 de jos în sus, se va scrie „dà" în loc de „de".

La pag. 255, rândul 2, se va pune ţifra 1) în loc de 2).

La pag. 255, rândul 4, se va zice: „poate fi avansat".

La pag. 262, rândul 4 de jos în sus, se va adăugà „se" după cuvântul „rurală".

La pag. 269, rândul 7, se va scrie „municipal".

La pag. 276, rândul 10 de jos în sus, se va scrie: „(art. (1, 2 şi 4)[1]).

La pag. 278, rândul 1 de jos în sus, se va pune ţifra 1).

La pag. 280, rândul 7, se va scrie „ori" în loc de „eri".

La pag. 280, rândul 10, se va scrie „comunale" în loc de „com. rurală").

La pag. 283 rândul 17, se va citì „primul-preşedinte".

La pag. 285, rândul 19, se va scrie „comunei".

La pag. 285, rândul 11 de jos în sus, se va zice „urmăriri".

La pag. 287, rândul 11 de jos în sus, se va zice „administrativă".

La pag. 295, rândul 3, se va corectà: „reşedinţe".

La pag. 295, rândul 6, se va corectà: „lor".

La pag. 295, rândul 15, se va scrie: „ale căror anuităţi".

La pag. 315, rândul 20, se va scrie „dau".
La pag. 318, rândul 8 de jos în sus, se va cetì: „revendicare".
La pag. 320, rândul 4 de jos în sus, se va cetì: „ordone".
La pag. 321, rândul 8 de jos în sus, se va cetì: „municipală".
La pag. 328, rândul 10, se va înlocuì „județe" cu „comune".
La pag. 330, rândul 9, se va cetì: „obligațiunile".
La pag. 331, rândul 2 de jos în sus, se va scrie: „schimbarea".
La pag. 333, rândul 2, se va scrie „Legea".
La pag. 334, rândul 2, se va scrie „administrative de interes".
La pag. 336, rândul 14, se va scrie „primari".
La pag. 337, rândul 23 de jos în sus, se va scrie: „atri-".
La pag. 337, rândul 7 de jos în sus, se va scrie: „locuitorii".
La pag. 340, rândul 3, se va scrie: „satul".
La pag. 340, rândul 17 de jos în sus, se va scrie: „altfel".
La pag. 340, rândul 3 de jos în sus, se va scrie: „circumscripțiunii".
La pag. 342, rândul 12, se va scrie: „aprobă".
La pag. 342, rândul 13, se va scrie: „distanța".
La pag. 345, rândul 8 de jos în sus, se va scrie: „pag.".
La pag. 346, rândul 2 de sus și 15 de jos, se va pune țifra 1).
La pag. 346, rândul 5 de sus și 3 de jos, se va pune țifra 2).
La pag. 346, rândul 2 și 17 de jos în sus, se va pune țifra 3).
La pag. 347, rândul 2 de jos se va scrie: „728 din 1909".
La pag. 348, rândul 9, se va scrie: „690/909".

La pag. 348, rândul 19 de jos în sus, se va pune: „1887".

La pag. 354, rândul 2, se șterge primul cuvânt: „pag.".

La pag. 354, rândul 12 de jos în sus, se va adăugà: „a".

La pag. 355, rândul 9 de jos în sus, se va scrie: „se".

La pag. 364, rândul 7 de jos în sus, se va scrie: „1 din legea și regulamentul pentru controlul străinilor".

La pag. 366, rândul 9, se va scrie: „prepușii".

La pag. 367, rândul 12, se șterge „nu".

La pag. 367, rândul 15, se adaugă la începutul rândului: „de".

La pag. 377, rândul 7 de jos în sus, se va pune litera *c)*.

La pag. 377, rândul 4 de jos în sus, se va ceti: „refuză".

La pag. 378, rândul 19, se va scrie: „blică".

La pag. 380, rândul 2 de jos în sus, se șterge prepoziția „de".

La pag. 381, rândul 15 de jos în sus, se va scrie: „localitate".

La pag. 394, rândul 7 de jos în sus, se va zice: „al art. 27".

La pag. 394, rândul 6 de jos în sus, se va pune la începutul rândului: „nu".

La pag. 400, rândul 9 de jos în sus, se va scrie: „ce va" în loc de „ca va".

La pag. 401, rândul 5, se va scrie: „luate".

La pag. 401, rândul 19, se va scrie: „nilor și".

La pag. 411, rândul 6 de jos în sus, se va scrie: „mân" în loc de „mând".

La pag. 421, rândul 4 de jos în sus, se va zice: „funcționar".

La pag. 423, rândul 14 de jos în sus, se va scrie: „317 bis".

La pag. 424, rândul 9 de jos în sus, se va scrie: „318".

La pag. 426, rândul 13, se va scrie: „ordinare".
La pag. 427, rândul 1, se va scrie: „județeană".
La pag. 427, rândul 17, se va scrie: „convocarea".
La pag. 429, rândul 1, se va scrie: „318 bis".
La pag. 430, rândul 9, se va scrie: „consiliului".
La pag. 431, rândul 2 de jos în sus, se va scrie: „comisiuni".
La pag. 434, rândul 15, se va pune: „subscriu".
La pag. 434, rândul 28, se va pune: „con-".
La pag. 445, rândul 8 și 9, se șterge ţifra 1) din rândul 8 și se pune în rândul 9 la cuvântul „județeană".
La pag. 446, rândul 14, se va scrie: „către".
La pag. 446, rândul 25, se va scrie: „de boale".
La pag. 448, rândul 6 se va scrie: „ia" în loc de: „dă".
La pag. 448, rândul 14, se va scrie: „relativă".
La pag. 451, rândul 3, se va scrie: „rămână".
La pag. 454, rândul 6 de jos în sus, se va scrie: „buget".
La pag. 456, rândul 17 de jos în sus, se va scrie: „obligatorii".
La pag. 456, rândul 2 de jos în sus, se va scrie: „siliul".
La pag. 457, rândul 19, se va scrie: „prin" în loc de: „pentru".
La pag. 458, rândul 16 de jos în sus, se va scrie: „virtutea".
La pag. 459, rândul 19, se va pune ţifra 2) în loc de 1).
La pag. 464, rândul 22, se va scrie: „49" în loc de „69".
La pag. 464, rândul 8 de jos în sus, se va scrie: „chestiunile".
La pag. 467, rândul 15 de jos în sus, se va zice: „relative".
La pag. 470, rândul 10 și 23 de jos în sus, se va pune ţifra 27.

La pag. 471, rândul 3 de jos în sus, se va adăugà după cuvântul „interne“ următoarele: „după ce s'a luat avizul Consiliului adm. permanent“.

La pag 477, rândul 3, se va scrie: „boalelor“.

La pag. 480, rândul 7, de jos în sus, se va scrie: „iar în timp...“.

La pag. 487, rândul 24, se va adăugà: „prefectul“ după cuvântul „exercità“.

La pag 490, rândul 5, se va scrie „deliberațiunilor“.

La pag. 495, rândul 3, se va scrie: „comunal“.

La pag. 496, rândul 3. se va scrie: „însăși“.

La pag. 498. rândul 12, de jos în sus, se va scrie: (Av. 826 și 838/909).

La pag. 499, rândul 5, de jos în sus, se va scrie: (țifra 1).

La pag. 503, rândul 12 și 20, de jos în sus, se va scrie: (țifra 2).

La pag 542, rândul 8 de jos în sus, să se adaoge: „și agenții veterinari“.

La pag. 575, rândul 15, se va scrie: „capacitate“.

La pag. 607, rândul 17, se va pune: II în loc de B.

La pag. 629, în josul paginei, ca urmare la notă, se va adăugà: „Prin bugetul ministerului de interne pe exercițiul 1914/915, s'a mărit salariul notarilor de clasa III la 70 lei“.

La pag. 631, rândul 18 de jos în sus, după cuvântul „doi“ se va adăugà cuvântul „ani“.

In loc de pag. 838, se va pune pag. 638.

La pag. 647, rândul 6, de jos în sus, se va zice: „aceea“.

La pag. 698, rândul 6, se va scrie: „trei“ în loc de „două“.

La pag. 707, rândul 10, se va scrie „rurală“.

La pag. 725, rândul 17, de jos în sus, se va scrie: „-țiuni“.

La pag. 734, rândul 11, se va zice: „repartiția“.

La pag. 754, rândul 6, se va scrie: „geranți".
La pag. 762, rândul 1, se va scrie: „în adevăr".
La pag. 781, rândul 18, de jos în sus, se va zice: „averii" în loc de „sumei".

NOTĂ. — Volumul II sub tipar.
S'a tipărit până acuma DREPTUL PENAL (în 7 coale, 112 pagini).

Prețul 6 Lei